

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 603.

סדר
 רב עמרם
 גאון ז"ל

חלק ראשון

כולל סדר נוסח התפילה לכל השנה, כפי אשר תיקן אותו הגאון ר"ע נ"ע • עם
 דינים ומנהגים לכל דבר בעתו, אשר יסרס הגאון ר"ע הנ"ל. ושגורים
 הדברים כפי הקדמונים, רש"י, ובעלי תוספות, הרא"ש, והמור, ארחות חיים •
 וב"י, ודומיהם, בשם סדר ר' עמרם גאון ז"ל •

ווארשא

שנת תרכ"ה לש"ק

SEDER

RAW AMROM GAAN

NAKLAD I WŁASNOŚĆ DOMU HANDLOWEGO S. JAWITZ I SYN.

WARSZAWA

W Drukarni Ch. Kelter'a i Spółki.

1865.

Wolno drukować z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury, po wydrukowaniu prawem przepisanej liczby egzemplarzy.

Warszawa dnia 1 (13) Grudnia 1864.

p. o Censora **B. Cymermann**

הקדמת המעתיק

בעזה"י

ישמחו המעיינים ויגילו המוקרים בקדמוניות . אשר אני נותן לפניהם היום
סדר רב עמרם גאון זלה"ה . חמדה גנוזה משנים קדמוניות .
אשר נחבר למעלה מאלף שנים . כמבואר בסדר הדורות בסדר הגאונים לרש"ג
(ד' מ"ח) וז"ל , **רב עמרם** בר ששנא וקמי הכי הוי פליג ליה רב עמרם ואיקרי
גאון וכו' , אשר שלח סדר התפלות לספרד , משנת ד"א תר"ו ח"י . שנים עד
תרכ"ד ע"ש . ואם נבוא חשבון הרי עתה עברו אלף וט"ו שנים ומסידר סדר
תפלות המכר . והנה נודע בשערים דבריו בתוספו' וברא"ם וגם רש"י יזכיר
דבריו . ומחדדן שמעתייה וסגורין כל יומא ברבנו בעל הטורים ומרן ז"י וס'
המנהיג ושולי הלקט וארמות חיים ובאבודרה"ם וכו' . ונתפרסמו דבריו בעולם
ויפלו מעינתיו חולה . אלא שבאו דבריו מפורים בספרי הפוסקים והמחברים
אחד הנה ואחד הנה . פסקי פסקי ולסרוגין קתני . ואפס קלבו יראה המעיין
וכלו לא יראה . ואין דרשיק דבר ולא חלי דבר . ולא עוד אלא שבכמה מקומות
באו הדברים שתומים וסתומים ובלישנא קטועא , עד אשר ילאה הקורא בהם,
לא יבנים המעיין ואינו יורד לסוף דעתו . ואמור יאמר מי יתן ידעתי ואמלאהו
לספר הזה בחכיפה אחת חבור , אבוא עד תכונתו . עד כי היום נתגלה לנו
האור כי טוב , אשר העתקתי אותו וז"י על קלף הנמצא והאיר עד שבחרון
ת"ו . כמבואר בהסכמת ה"ג אב"ד ור"מ דעה"ק חברון ת"ו :

והנה בגוף הספר אין לריך להרבות אמרים , כי מלא וגדוש מדברי הגאונים
אשר כל דבריהם דברי קבלה כידוע . ועיין בס' שם הגדולים מחיד"א
ח"א מערכת ספרים אות ב' . וז"ל **סדר רב עמרם גאון** הוא ניהור רב עמרם
שכותב הטור משמו וכו' . והוא **רב עמרם** בר ששנא ריש מתיבתא דמתא ומחסיא ,
כ"כ בסדר רב עמרם כ"י עכ"ל . ובח"ב ושה"ג מע' סופרים אות י"ג כתב ז"ל ,
סדר רב עמרם מלאתי כתוב שתלמודיו חברוהו ונתייחס לרשב"ע עכ"ל . ויותר
נראה לומר שהוא חברו כמבואר בתחילת הסדר . אלא שתלמודיו סדרוהו .
כי נאמר שמו בהלכות קידוש דשבת ז"ל . והכי אמר **רב עמרם גאון** נטל ידיו
לא יקדש וכו' , ועוד באיזה מקומות . ומה מוכח שהוא לא סידרו בעלמו .
נפקא חיינה בדיעה זו כי כמה פעמים יביאו הפוסקים דברי רע"ג בסגנון
אחר לא ראי זה כראי זה . ופעמים בחילוף המאמרים . כאשר יראה המעיין
בהלכות אשר לייגתי במקומות שמובאים דבריו . וראיתי להעתיק מה שכתב
בס' הישר לר"ח בתשובותיו לרבינו משולם בהדפס ס' תרי"ט . וז"ל וכל מי
שאינו בקי בסדר **רב עמרם** ובה"ג וכו' אין לו להרום דברי הקדמונים ומנהגייהם .
כי עליהם יש לסמוך בדברים שאין מנחישין התלמוד שלנו אלא שמוסיפין . והרבה
מנהגים

(סדר"ע) *

הקדמת המעתיק

והנהגים בידינו על ידיהם וכו'. גם שמעתי שקראו ברכת נר שבת וכו' ובסדר רב
עומם איתא, וכמה ברכות מולאו בסדר רב סעדי ברוך המרבה שמחות כו', גם
בהל' רב יהודה אשר (אגוז) [ג"ל אשר לג אגוז. כמוצא בשב"ר מהחיד"א בק"א
לא"ה סי' ג"א. וע"ס שהלשון מחוקק יותר ממה שהוא בדפוס] וכיוצא בהן
הרבה. אעפ"י שאין כתובות וכו', עכ"ל ר"ת. ומי שרצו חיד"א שם במחבר"ר.
ומדברי רבינו למדנו שדעתו ז"ל לברך כל הברכות שמוניו בדברי הגאונים עכ"ל

והנה עשיתי זר סביב לצאר מראה המקומות ומילופי גרסאות. וגם לפעמים
מראה מקום אשר הביאו הפוסקים הראשונים והאחרונים דברי
רע"ג זל"ה:

והנה ליון היא דורש אין לה מכלל דבני דריסה ומקירה. והתחלתי בזה עב-
מקום שידי יד כהה ונגעה. כי הדבר ידוע שלבקורת כזו ולרשום כל
השינויים הבלאים בספרי הפוסקים. לריך לה דעת ללול והרבה ספרים ומחזורים
עתיקים. כגון מחזור רומאני הנדפס בצלויא. כי אם אין זכרוני כצויב ראיתי שם
כמה נוסחאות המוצאים בסדר רע"ג הל'. גם היה לריך לעיין במחזור
יוטרי כ"י. ועוד בסידורים קדמונים ועתיקים. ברם אלה הספרים אין במוצא
פעם"ק בצעריך ירושלים ת"ו. וגם אני מעוני ורוב עבודה ערדין עלי האדמה
לכלכל צ"ב ה"ו, וטפלי דתלו בי לא יתנוי השב רוחי. ואין דעתי ללול. לכן
אחלה פני הקורא לדין אחתי לקח זכות אם לא ימוא מלאכתי שלימה. אני
התחלתי ומי שדעתו רחבה וללול ומנוי במקום דשכית הני ספרי עתיקי ירחיב
ה"צרים. ומני ומני יתקלם עילאה:

והנה נוסחתי הסידור המכר ביד איש הפרתי עסקן במנות ועושה
גמילות חסדים הרבה פה עס"ק לח"ח ועינים והגונים. כס"ח מו"ה
יהודה ליב יעב"ץ ה"ו. והוא שולח הסדור ליד נכדו האברך הגביר
היקר חכם עדיף וכו' כמוסר"ר **אברהם יעב"ץ** ה"ו. לקצבו בדפוס. ולהיות
זוכה ומזכה את הרבים. אפיריון נמטייה ליה. כי לב נבון כמוהו יבקש דעת
לזכות את בני ישראל. וגדול המעשה המביא לידי תלמוד. וזו יראנו טוב רבים
אומרים. להאיר לארץ ולדרים. אור הגנוז במטמונים ומסתרים. וכל המסייע לדבר
מזה רבה כזו. יבנו ימיו בטוב ושנתיו בנעימים. ואל שדי יאמר די לגרוטנו.
ויזכו לישב על הסר הטוב הזה והלבנון בלי דאגה ועלבון. יבא בר נפלי. ובא
גואל לניון. הכ"ד המקום רחמי אל, כו"ח פעם"ק ירושלים ת"ו. ט"ו מנחם
אב, הסכת"א לפ"ק

נחמן נתן קורנל. בעס"ו ס' בית נתן וובר נתן.

הסכמת הגאונים

כבוד הרב הגאון הגדול המפורסם שלשלת היוחסין. פאר הדור.
כבוד מוהר"ר דובערוש מייזלש נ"י אב"ד דק"ק ווארשא יע"א

כבר מונח בפוסקים ראשונים ואחרונים, ולפייהם מונח גם נרש"י ובהוספות ז"ל דברי סדר רב עמרם גאון ז"ל, כאשר הסדר הוא היום מנזי ביד כותיוו אלה ז"ל, ושהם נתגלגל זכות ע"י זכאי הרב הגביר המופלג מו"ח אברהם יעבץ נ"י, שקנה הסדר הנ"ל כת"י בסכף מלא וקבעו בדפוס יפה ומוסדר למלאות חפץ המשתוקקם לדברי הקדמונים נ"ע, אשר כל דבריהם כנחלי אש והסבת דבריהם הקדושים בעמקי לבות יוראים חתולה, וכי ימלאו בו מסדרים כל דברי הגאון ז"ל מה שלא הוכח בדברי הפוסקים, כי המה לא הביאו רק פסקי פסקי ולא כולו כסדרו, ע"כ אמרתי לפעול עבא ישר חילו. וכל מן דין סמוכו ללא. להפיק בישראל דברי קודש קדמוניו. וכתונו שלא מנא בישראל שום אדם שיסוג גבול הר"א יעבץ הנ"ל. להחזיר ולהדפיס הסדר הנ"ל משך עשר שנים מיום דלמטה. כי כבר זכה בקנין כספו ששלים בעד הכ"י ובעד העתקת הסדר הנ"ל. ולתשועת יועם וחפזו עליו ברכה טוב. בעה"ח ביום ב' תמוז בברכה"א לפ"ק.

ה"ק דובערוש מייזלש אב"ד ק"ק ווארשא יע"א

הסכמת הרב הגאון. זקן שקנה חכמה. המפורסם לשם ולתהלה.
אב"ד דעיר הקודש חברון תובב"א:

מה נכבד היום. היום גלויו גולות עליו. כנה זהלם ושמחה. יום זה לישראל אורה ושמחה. בהגלות נגלות. זהרי חפלות. כנגד תמידין לעולה למנחה. להד מן קמיא. משולה שבעליה. גאון יעקב קדוש ישראל רב עכרם הסדרא. בסיומו דרוחא, ראשונים אחזו זכר. שמעתייה דמר בפומייהו דקמאי ובתראי מוזכרין אותו לשבח. שרוא חכמים מנחה. והאי ספרא דמארי טב. זה כמה מנחות שנים הוא בכתיבת יד שלא יא' הדפוס. ואשתכח ביד יחידי סגולה בכת"י. וזה מן שזכה. ואין זכיוו לאורו בתוך ספרי הרב הגדול כמוהר"ר יאודה ב באם זנוק"ל. אשר הקדוש לבית מדרשו יב"ץ. זכרה לו אלוה המובה והשביע בפתחות יפשו. אל החלה ואל המנוחה. והנה בעתה הריח זרחה עד שבהכרון הוא הריח דין הרב וכו' להלל שמו נודע בשערים המנוניים בהלכה. מוהר"ר נתן נחמן קורונויל נר"ו. הוא הרב המחבר ס' בית נתן. לדיק זה בא לבית מלויי בשיבה שיש בה סמיכה. ורחה הסי' הזה בכת"י ונדב לבו לב עמוד לקרבה אל המלכה. למנן דפוס לבית ישראל הרי ספרא. נהר וקבל עליו ע"פ טרחא לדלג על הערים להוציא כלי למעשהו. ויעתק אור בהגה"ה מדוייקת. ודקך למודו תלה בו כיפי זהיר שם זהיר שם מנגלות ציונין והויית. תבא עליו ברכה. והרי זו חפלה למשה זכות מנחה הגאון יגן עליו וכל מקום אשר הדין קף רגליו לומר ולחול. והא ודאי כי לא נחשוד ישראל לעבור על ארור מסיג גבול רעהו ולחזור ולהדפיסו לחיוק להרב המכר עד מלאת עשר שנים שלמות אחרי העלותו על מנחת הדפוס. והעובר על דבריו אלה יהי דן נחש ומחה ה' את שמו כל שום וחניכא. ואל השומעים יועם ואלהים תבוא ברכה טובה וברכה. ואמו ליה וליה עיניו. שלה המו את מקקל נאן ישראל קדושים. ליחי בר נפלי מלכא משיחא. ונקומה ונעלה בית אל בזמרי ושבחה, בהלל ובהודאה. יראו עיניו וישמח לבנו אורה ושמחה: הסי"ח פעה"ק עיר עז לנו קריה ארבע היא חברון ת"ו. טו"ב למעטו"ים שנת ישישו וישמחו לפ"ק. ברוכ עוז ושלוס:

הסכמת גאוני רבני ספרד ואשכנז שבירושלים תובב"א

חסדי ה' נספר. אשר בעיניו ראינו בדרכו הלכה דור האחרון. כמטמונים יחפשו ויתורו אחרי כתבי קודש מן הקדמונים לבדרם בעולם. ולהקיים על שם מחבריהם. ודבר אלהינו יקום לעולם. גם היום ראינו. כי משמים זכה להרבני האבנך המופלג הנגיד מ' אברהם יעבץ ל"י. הדבר בקרית ווארשא. וה' נתן בלבבו הגאון לקנות בכסף מלא סדר של גאון עולם קדוש ה' אשר לו שם בין הגאונים הקדמונים רב עמרם חסידא אשר סדרו ה' שגור כפי אריות בעלי התוספות, וכל הבאים אחריו הביאו סדר הפלמו ומפניו אמרתיו הקדושים הבערים כלפידים. האירו עיני דורות הבאים אחריו. ובמולאו ועובו בא ליד הרבני הג"ל. והעמים על נפשם להוויאו לאור ע"פ תבל דמותרו וזלמו. להראות לעיני אחינו ב"י יסו ועובו. מה שפירש גורלו. יעלה ויזליח ויוציא אל הפועל מהשבתו הסובה. וזכותו של הגאון יעמוד לו למשען ומשענה וישכיל ויזליח ויראה טוב בעמלו. ויקאר פרי חסדו. והיה עלתו לתרופה. ופריו פרי קודש הלולים לה'. והם למי מאחז"ל להסיג גבולו לגרום לו ח"ו מלא כרת. כי קנין כספו הוא ומי הוא זה יחפאר בלבו לאמר להדפיסו שנים בלתי רשות ורשות ב"כ משך עשר שנים מיום לאמו מבית הדפוס. כי משמים קא זכה צו. ולהשומע הבוא ברכת טוב. דברי המדברים לכבוד התורה ועמליה להקים את דברי תורה הזאת. הבעה"ח בתוככי העיר הקודש ירושלים תובב"א. בחדש אלול שנת בהר קרשי:

חיים דוד חון ס"ט. ידידי' אבואלעפרא ס"ט

הק' מאיר בהגאון המנוח מוהר"ר' איציק זצ"ל אויערבוין אבדק"ק קאליש.

מה נכבד היום יום גלות סדרא קדמאה. זה סדר האדם הגדול בענקים. בזהר הוא בשחקים, אשר לו חקים. בספר חקק. כאור החמה. חמה מנרתקא. אור האנוקה. המאיר לאדם ולדעים. וישת לו הדעים. הדבר הוא לכל חסידיו. הן הן עדיו. בעדי עדיים. עדות דרבנן. ראשונים כמלאכים. טובה צפורק. חמדה ישראל חמדה גנוזה. קריאה עליה, מרחל בני עמרם חסידא. כלילא דזכרא. עור אודם פדה. אשרי הדור שזכינו לכך, כי לקח טוב:

מה נדבר אמירה נעימה. להחזיק טובה אשר על ידו תורה. יוצא בהינחא. מילתא בטעמא. הלא זה הוד מעלת תהום וכו'. מאורות בתן קורוביל היו. יהי לן מכותבות של בית רבי. כארי וכליבא. זה דרכו דרך הקדש להוויא לאור העלומה. העלומות חכמה. כעת יאמר אשרי מי שבה לכאן ותלמודו בידו. תורתן של ראשונים כל נחם טוב:

מה שהיה בגזירת עירן. מעלין בגזירין. לכל יסיון גבול מעלת המוויא לאור לאדפוסו הדרא. זאת חקת התורה. במשך עשר שנים. אחר שיצא לאור מבית הדפוס. וכל הממנה יהי דן נחש. ושומע לי ישמון כעת. ושאלן ועליו תבא ברכת טוב:

הלכ"ד ב"ד הזמן מק"ק הפרידים היו פשה"ק ירושלים החותמים לכבוד התורה.

הצעיר אברהם אשכנזי ס"ט. יצחק בר חיים ס"ט

זה שמי מ'שה פארדו ס"ט

סדר רב עמרם גאון

א

עמרם בר ששנא ריש מתיבתא דמתא מחסא, לרבינו יצחק ברי' דמרנא ורבנא שמעון חביב ויקיר ונכבד עלינו ועל ישיבה כלה. שלום רב מרחמות השמים יהי עליך ועל זרעך, ועל כל החכמים והתלמידים ואחינו ישראל הסרוים סס, שאלו שלום מונו ומון רב צבא אב בית דין ישראל, ומן אלופים וחכמי ישיבה ובני ישיבה שלנו ועל עיר מחסא, שכלם בשלום חכמים תלמידים, ואחינו ישראל הסרוים כאן, שתמיד אלו שואלים בשלומכם וזוכרים אתכם בזכרון טוב, ומתפללים בעדכם ומבקשים רחמים עליכם, שירחם הב"ה ברחמי הרבים, ויגן עליכם ויזיל אתכם מכל לרה ומק ומכל חולי ומכאוב ומשלטון רע, ומכל מויי ונשחית ומכל מויי פורעניות המתרגשות בעולם, וימלא ברחמי הרבים כל משאלות לבכם. שגר לפנינו רבינו יעקב בן רבנא יצחק עשרה זסובים ששגרת לישיבה, ה' שלנו וה' לקופה של ישיבה, וליונו וזרכנו אותך ברכות שיתקיימו בך ובזרעך ובזרע זרעך. וסדר חכלות וזרכות של שנה כלה ששאלת, שהראנו מן השמים, ראינו לסדר ולהשיב כמסורת שבידנו כתיקון תנאים ואמוראים. דתניא ר' מאיר אומר מייב אדם לברך מזה ברכות בכל יום, ובגמרא דארץ ישראל גרסינן הכי, תניא בשם ר' מאיר אין לך אדם מישראל שאינו עושה מזה מלות בכל יום, שנאמר ועשה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמד, אל תקרא מה אלא מזה. ודוד מלך ישראל תקן, כשהודיעוהו יושבי ירושלים שמחים מישראל מזה בכל יום, עמד ותקן. ונראה הדבר שששחכמו ועמדו תנאים ואמוראים ויסדום. וסדר אלו מזה ברכות כך השיב רב נטרונאי ב"ר הילאי ריש מתיבתא דמתא מחסא לבני קהל אליסאנה על ידי מר רב יוסף מאור עינינו, לברך כל אחת ואחת בשעתה חי אפשר מפני טופסת ידים העסקיות העשויות למושם, אלא כשניעור משנתו רוחן פניו ידיו ורגליו כסוגן, לקיים מה שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל, וכל ימיד ויחיד חייב בהם. ומנהג² כל ישראל בספרד היא אספמיות כך היא, לכזיא לנו שאינו יודע שליח ליבור, כהשיב³ רב נטרונאי בר הילאי :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נשילת ידים :
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתה אחד מהם או אם יסתם אחד מהם אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת. ברוך אתה ה' רופא כל בשר ומפליא לעשות :

אלהי נשמה שנתת בי טהורה. אתה יצרתה. אתה נפתתה בי. אתה משמרה בקרבי. אתה עתיד ליטלה ממני ואתה עתיד להחזירה בי לעתיד לבא. כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ארון כל המעשים. ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הגותן לשבוי בינה להבין בין יום ובין לילה :
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא עשני גוי .

ברוך

(1) עי' שו"ת נרדע להגה"ת ש"ס"ס ברכי יוסף סוף ד' אות ב' דין כ"ג שאניא דברים שלנו בשם סרע"מ .
(2) מובא במסג"ג אות ה' . (3) אלוני ז'ל כך השיב .

- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא עשני עבד⁴.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא עשני אשה.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם מגביה שפלים⁵.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם פוקח עורים.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם מלביש ערומים.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם זוקף כפופים.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם רופא חולים.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם רוקע הארץ על המים.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם המכין מצעדי גבר.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא חסר מצרכי כלום.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אזור ישראל בגבורה.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם עומד ישראל בתפארה.
- ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם המעביר שינה מעיני ותגומה מעפעפי.

יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתרגילני בתורתך ודבקני במצותיך ואל תביאני לידי הטא ולא לידי עבירה לא לידי נסיון ולא לידי בויז ותרחיקני מיצר הרע ודבקני ביצר הטוב ותנני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי וגמלני חסדים טובים. בא"י גומל חסדים טובים :

ולא אמרינן מחיר חסורים דזוקף כפופים סגי לי דקיימא לן כל המברך ברכה שאינה לריכה מוולא סס שמים לבטלה⁶ :

יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתצילני מעוי פנים ומעוות פנים מיצר רע ומשכן רע ומחבר רע ומפגע רע ומדין קשה ומבעל דין קשה בין בן ברית ובין שאינו בן ברית :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה⁷.

הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפה עמך בית ישראל ובצאצאינו ובצאצאי עמך בית ישראל ונהיה כלנו וצאצאינו מלומדי תורתך ויודעי שמך ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל ברחמים :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה ה' גותן התורה :

יברכך ה' וישמרך. יאר ה' פניו אליך ויחונך. ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום. ושמנו את שמי על בני ישראל ואני אברכם.

וידבר

⁴ המנטיב בלוח א' מביא בשם רע"ג וז"ל מי שאומר שלא עשני בור משום דהני לה בנגוחו וכו' ע"ש, וזו לא מנא נכ"י שלפניו, ועי' בהש"ו הגאונים שהם נכדו דמשק ס' שז"ו ע"ש. ⁵ השגנו לקע כתב בשם רע"ג שהסור ברכה מגביה שפלים מן המטבע, וכן הסור רע"ג ורב נמרנא גאון עומד ישראל בהשפלה, שאין עמוסח סודר נוסחת במקומו עכ"ל, וככ"י שלפניו ישנם השנים, והלבוש כתב ברכה זו דמגביה שפלים, עי' מג"א סומן מ"ו ס"ק י"ג. ⁶ בשו"ת ברכה ס' מ"ו אות ב' מזכיר זה בשם סדרע"מ, אך יש גם תוספת ע"ש, ועי' בעור ס' מ"ו שזכור סדרע"ו ונקטם עליו ומרן סב"י מתיר, ועי' בב"ח בלורן, ועי' בב"ח א"ח שסיים שהשייקר כפסק מן דאס בך ז"כ וכו'. ⁷ וכן מביא המנטיב בשם רע"ג בלוח י"א, אך כס' ארחות חיים הלכות מאה ברכות אות י"ב מביא בשם סדרע"ו שחוטם לעסוק בדברי חז"ל ע"ש.

וידבר ה' אל משה לאמר. צו את בני ישראל וגו'. עד ריח נחוה לה'.
 ובשבת מוסיף⁸ וביום השבת שני כבשים וגו'. עד על עולת התמיד ונסכה.
 וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמונות:
 איזהו מקומן של זבחים וגו'. עד ואינו נאבל אלא צלי. ר' ישמעאל אומר
 בי"ג מרות התורה וכו'. עד עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם:

וסדר שכתבנו לקרוא בזה ולטנות בזהו מקוונן ולדרוש בר' ישמעאל, כך מצוי
 בשאלות ותשובות, וכך מנהג כל ישראל באספנויא. וראוי מנין דאמר
 (דזשין ל) רב ספרא ושום ר' יהוסט בן חנני מאי דכתיב וסגתם אל תקרא
 וסגתם אלא ושלסחם. לעולם יסלם אדם שנותיו שלים במקרא שלים במסכה
 שלים בתלמוד, ומקסיין מי ידע שניא כמה חיי, ומשניין לא לריכי ליומיו⁹. ודקא
 תקינן מדרש חלופי תלמוד, דגרסיין בפרק מאימתי (דף י"א ע"ג) אמר רב יהודה
 אמר שמואל השכים לקרות קודם שיקרא ק"ס לריך לברך, לאחר שקרא ק"ס
 אין לריך לברך שכבר נפטר באהבה רבה. ורב הונאה אמר למקרא לריך לברך
 למטה אין לריך לברך. ר' אליעזר אומר אף למטה לריך לברך לתלמוד אין
 לריך לברך, ר' יוחנן אמר אף לתלמוד לריך לברך* אמר רב חייה בר אשיאן
 זימנין סביאין הוה קאימנא קמיה דרב לתניי בספרא דבי רב. הוא תורת
 כהנים. ומקדים ומסי ידיה [וצריך] ומתני לן:

ומאן דמונח תפלה של יד מוצרך

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין:

ועל של ראש מוצרך

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו [על מצות תפילין]:

וכד מוכחי בטלית אפילו מזה זימני מוצרך,

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית:
 וכן נמי בסוכה. ודוקא בימנא אצל בליילא לא שאין מנחת זימני אלא
 ציוס, וכן בתפילין כל זמן שמונחן מוצרך עליהם. תנא כשהוא מניח מניח של יד
 ואח"כ מניח של ראש. וכשהוא מולך מולך של ראש ואח"כ של יד. ומנחת תפילין
 אינה בליילא ולא בשבתות ולא בימים טובים:

לעולם¹⁰ יהא אדם ירא שמים בסתר ומודה על האמת ודובר אמת בלבבו וישכם ויאמר.
רבון כל העולמים לא על צדקותינו אנהנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך
 הרבים, מה אנו מה חיינו מה חסרנו מה צדקנו מה ישענו מה כחנו מה גבורתנו.
 מה נאמר לפניך ה' אלהינו הלא הגבורים כאין לפניך ואנשי השם כלא היו וחכמים
 כבלי מרע וגבונים כבלי השכל. כי כל מעשה ידינו תהו וימי חיינו הבל לפניך ומותר
 האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. אבל אנחנו עמך בני בריתך בני אברהם אהבך
 שנשבעת

⁸ המנהיג בלוח ט"ו השיג על זה, שאין להסיר קרבן מוסף עם תמיד ש"ס, ור' בעל הטור ס"ס מ"ח השיב
 על דבריו ועי' ב"י * ⁹ עי' בקדושין ל' בתו' ד"ה לא לריכי שמנא סדר ר"ע. ¹⁰ בעור סו' מ"ו
 דאחי בסדר"ע אחר שכתב מנחת א"ל וכרייתא דר"י וכו' סדר וכתב לעולם יהא וכו', כמו שהוא לפנינו:
 * נוסחתו כגוף הגוף בשמיים רבים, ונאמנת רבו השמיים גרסתא שמונה זו, ועי' בס' ב"י:

לחפלת המנחה דליכא למיקס אשיעורא, אי נמי לק"ס דשחרית היכא דליכא חקנת
 אחרים, אבל היכא דליכא מידי תיקון, כיון דהאי שכיח ודומיקין לא שכיח ספיר
 דמי לעכוזי. אבל בשאר יומי אסור למיפק לאורחא ומקמי ק"ס וחפלה. דא"ר
 דימי צר אצין (בבבא י"ד ע"א) אמר רב יצחק צר אשיאין אסור ללאת לדרכי קודם
 שיחפלה שנה' דק לפניו יסלך ויסס לדרכי פעמוי, וק"ס וחפלה כהדדי נינהו:
 וקא אמריין אסור לאשתעווי צין ישתבח לפריסת שמע^ע סי מוילי דלא זרכי
 לצור נינהו. אבל לזרכי לצור או לצורך מי שבה להסתפרנס ון הסבור וצבו למיפסק
 לי' דקה, איסורא ליכא. אבל לבתר דמסתעי לזרכייהו קאים שלוחא ומקמי
 דלימא צרכו פתח הכי:

יתגדל ויתקדש שמייה רבא, אמן. בעלמא די ברא כרעותיה. וימליך מלכותיה בחייכון
 וביומיוכון ובחיי רכל בית ישראל בענגלא ובזמן קריב, אמן, יהא שמייה
 רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי יתברך, אמן. וישתבח ויתפאר ויתרום ויתנשא
 ויתהדר ויתעלה ויתקלם שמייה דקודשא בריך הוא. לעילא מכל ברכתא
 שירתא תושבחתא ונחמתא דאמורין בעלמא ואמרו אמן:

(קדיש ליחיד **על** הכל יתגדל וישתבח ויתפאר ויתרום ויתנשא שמו של מלך
 מלכי המלכים הב"ה. בעולמות שברא העולם הזה והעולם הבא.
 כרצונו וכרצון כל עמו ישראל. צור העולמים אדון כל הבריות אלוה כל הנפשות
 היושב במרחבי מרום השוכן בשמי שמי קדם, קדושתו על כסא הכבוד וקדושתו
 על החיות, ובכן יתקדש שמו בנו לעיני כל חי ונאמר לפניו שיר חדש ככתוב
 שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה, ונאמר שירו לאלהים זמרו שמו סלו
 לרוכב בערבות ביה שמו, ונראהו עין בעין בשוכו אל נהו, כמו שנאמר כי עין
 בעין יראו בשוב ה' ציון. ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר. ועתה
 יגדל נא כה ה' כאשר דברת לאמר. ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק
 מדור דור. וזכור רחמך ה' וחסדיך כי מעולם הנה. קולי אל ה' אקרא ויענני מהר
 קדשו סלה. ה' הפץ למען צדקו יגדל תורה ויאדיר. אמר ר' ישמעאל סה לי
 ססגור שר הפנים יידי שב בחיקי ואגיד לך מה תהא לישראל. ישבתי בחיקי
 והיה מסתכל בי ובוכה והיו דמעות זולגות מעיני ויורדות עלי, אמרתי לו הדר
 זוי מפני מה אתה בוכה, אמר לי בוא ואכניסך ואודיעך מה נגנז להם לישראל
 עם קדושים. תפשני בידו והכניסני לחדרי חדרים ולגני גנים ולאוצרות, נמל הפנקסין
 ופתח והראני אגרות כתובות מצרות משונות זו מזו. אמרתי לו הדר זוי הללו למי.
 אמר לי לישראל, אמרתי לו ויכולין ישראל לעמוד בהן. אמר לי בוא למחר ואראך
 צרות משונות מן הראשונות, למחר הכניסני לחדרי חדרים והראני אשר לשבי לשבי
 ואשר לרעב לרעב ואשר לבוזה לבוזה. אמרתי לו וכי ישראל בלבד חטאו. אמר
 לי בכל יום מתחדשות עליהם גזרות קשות מאלו, וכיון שישארל נכנסין לבתי
 כנסיות ולבתי מדרשות ועונין אמן יהא שמייה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי. אין
 מניחין אותן לצאת מחדרי חדרים. מי לא יאדיר למלך האדיר, מי לא יברך
 למלך

^ע כנסתהו הגי' לעשות חפיו, ועי' בספרי ברכות למכ"י מטרלני שנוסחתו ג"כ ללאת לדרכי. (18) מוכח ענין ס'י
 ג"ד, ועי' בשו"ת ברכות ס' כ"י ח' מה שמוסף בזה ומשיג על ס'מ"ו. ע"ש בחוק:

למלך המבורך. מי לא ירומם למלך המרום, מי לא יהדר למלך המהודר מי לא ימליך למלך המלכים, מי לא ישבח למלך המשובח, מי לא יקריש למלך המקדש. יתקדש שמו לעד ולנצח, שבכל יום גבורות ונפלאות מתרגשות מלפני הב"ה מעולות ומשונות זו מזו ושמה בנו בעת תפלת בניו, הא למדת כמה גדול כח הקדיש שמעכב הצרות ומשמה הק"ב):

ברכו את ה' המבורך.

ועוין סכבור ברוך ה' המבורך לעולם ועד:

(ברכו ליחיד **ברכי** נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו, יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתגשא שמו של מלך מלכי המלכים הב"ה. ומרום על כל ברכה ותהלה. שירו לאלהים זמרו שמו סלו לרוכב בערכות ביה שמו ועלו לפניו, שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים. בשכמל"ו. אמר ר' עקיבא בכל יום ויום מלאך אחד עומד באמצע הרקיע שחרית ופותח ואומר ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד וכל גדודי מעלה עונין אחריו עד שמגיע לברכו, כשמגיע לברכו חיה אחת יש שם ששמה ישראל וחוקק על מצחה ישראל ועליה אמר יחזקאל החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל ועליה אמר דוד וירכב על כרוב ויעף וידא על כנפי רוח, ונושאת את הכסא ועומדת באמצע הרקיע ואומרת בקול רם ברכו את ה' המבורך, וכל גדודי מעלה עונין אחריה ברוך ה' המבורך לעולם ועד. עד שלא יגמור הדבר מפיחם שרפי הקדש מרעישים את העולם ואומרים בקול רם וגדול. קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. עד שלא יגמור הדבר מפיחם האופנים מהנגלים ורועדים ומרעידים כל העולם ואומרים. ברוך כבוד ה' מקומו. ואותה חיה עד שנגשים כל שרי מעלה וכל מפרסים וכל גדודים וכל מתנות וכל פמליא של מעלה אומר לחיה ששמה ישראל. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הא למדת כמה גדול כח ברכו שהוא מטכסימי מעלה שאפילו המלאכים משתמשים בו ומברכים לבוראם. בוא וראה כמה חביב לפני הקב"ה מה שישאל אומרים לפניו קדוש. שהרי הוהיר ליורדי מרכבה ללמדנו באיזה ענין נאמר לפניו קדוש. ויש לנו להודיר ולעשות נתת רוח ליוצרנו ולהעלות לפניו לריח ניחוח. וכן אמר להם ברוכים אתם לשמים ולארץ יורדי מרכבה אם תאמרו ותגידו לבני מה שאני עושה בתפלת שחרית ובתפלת המנחה בשעה שאתם אומרים לפני קדוש. ולמדו אותם ואמרו להם שאו עיניכם לרקיע כנגד בית תפלתכם בשעה שאתם אומרים לפני קדוש, שאין לי הגאה בעולמי כאותה שעה שעוניכם נושאות לעיני ועיני מביטות בעיניכם בשעה שאתם אומרים לפני קדוש. שהקול היוצא מפיכם באותה שעה סדר ועולה לפני כריח ניחוח. והעירו להם מה עדות אתם רואים שאני עושה לקלסתר פניו של יעקב אביכם התקוקה לי בכסא כבודי. שבשעה שאתם אומרים לפני קדוש אני כורע עליה ומגפף ומגשק ומחבק אותה וידי על זרועותי שלשה פעמים כמו שאתם אומרים לפני קדוש, כדבר שנאמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו):

ולפני ישיבה (19) שאין דרכן של בני ישיבה לספר, ואומרין צרכו ואין לריך לומר יתגדל. והכי אמר רב נחמן ריש מתיבתא :

ברישות שזרעין בקדים. כיון שאמר יתגדל ויתקדם שמים רבא כורע, בעגלא ובזמן קריב כורע, יתברך וישתבח כורע, שמים דקודשא בריך הוא כורע, עשה שלום כורע, ושל רשות היא. והללו חמש ברישות כנגד ארבע שמוות* שיש בצפוק כי מומחה שום עד מבראו גדול וגו', ואמון יבא שמים רבא שטונין כיחד למה כנגד גדלו לה' אחי וגרומה שמו יחדו. ולפני ישיבה אין אומרין ויתקלם לא מפני שהוא גנאי²⁰ אלא כך שטענו מאבותינו שהיו אומרים חייב אדם להזכיר כאן שבעה דברים ומשחמו של הקב"ה כנגד שבעה רקיעים, מי שאינו אומר ויתקלם כיון שאמר יתברך ואמר ששה הרי כאן שבעה, והאומר ויתקלם כיון דמפסיקין בלחמן דיתברך לריך שיהיו שבעה, ואין טעות לא ביד זה ולא ביד זה :

ופתחמ עליה לצור ואומר :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך וכו' רצון קניחם וכו'.
עד ברוך כבוד ה' ממקומו :

(קדושה ליחיד כיון שגיבג לבגחח רוח אומר .

נהרי שמחה. נהרי ששון. נהרי גילה. נהרי רצון. נהרי אהבה. נהרי רעות. משחפכין ויוציאין מלפני כסא הכבוד ומתגברין והולכין בשערי נתיבות ערבות רקיע, מקול גגן כנורות חיותיו, ומקול רנת תופי אופנים, ומקול זמירות צלצלי כרובין, מתגבר ויוצא הקול בקול רעש גדול בקדושה, בשעה שישאל אומרין לפני קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו, אמר ר' ישמעאל שלש כתות של מלאכי השרת אומרות קדוש בכל יום. כת אחת אומרת קדוש. וכת אחרת אומרת קדוש [קדוש]. וכת אחת אומרת קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. והאופנים והיות הקודש עונין אחריהם, ברוך כבוד ה' ממקומו :

לאל ברוך נעיומת יתנו למלך אל חי וקיים רסונשא [זמירות] יאמרו ותשבחות ישמעו כי הוא לבדו פועל גבורות וכו', המחדש טובו בכל יום תמיד וכו', עד לעושה אורים גדולים כי לעולם חסרו. ברוך אתה ה' יוצר המאורות :

אמר אדוננו סעדיה אסור לומר „ ואור חדש על ליון תאיר „ בצרכה זו, וזה טעם לפי שאין לנו מצרכין על האור העתיד להיות לימות המשיח, אלא על האור שאנו רואין בכל צקר וצקר, כענין שאנו מצרכין בערב המערבי ערבים, אבל אם בא לומר מויליא שם שמים לצטלה. והבי נמי אמר אדוננו סעדיה ראש ישיבה זכר אדוננו לצרכה. יחיד הפורס על שמוע כיון שאסור לומר קדושה בצפוח ומעשרה, כדקומא לן כל דבר שבקדושה לא יהיה פחות מעשרה, ואי אפשר לוי נמי לפתוח בצורה קדושים שכיון שהתחיל אסור לגמור, אלא מצרכך כך. **ברוך** אתה ה' אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל. המאיר לארץ ולררים עליה ברחמים, טובו מחדש בכל יום תמיד מעשה

בראשית

(19) במנהיג אות כ"ה מסיים ומ"ג נהגו העולם לאומרו אף כשאין מספרין. (20) כמו וקלסם לכל הארלות (יתקלם כס), כי יש לשון שבה כמו והוא במלכים יתקלם (תקוק א'), במנהיג אות נ"ח. (* אולי ל"ל חמש שמות, ודענו שבצפוק זה מנאל ג' פעמים שמי וס' נבאות .

בראשית, כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסרו. ברוך אתה ה' יוצר המאורות:

אהבה רבה אהבתנו וכו' ותלמדנו חוקי חיים כן תחננו. אבינו אב הרחמן וכו', והאר עינינו במצותיך ודבק בלבנו תורתך ויהי לבבנו ליראה את שמך וכו' כי בשם קדשך הגדול והנורא במחננו וכו', ורחמיך וחסדיך אל יעובדנו נצח סלה ועד, והבא עלינו שלום מארבע כנפות כל הארץ והוליכנו קוממיות לארצנו כי אל פועל ישועות אתה, ובנו בחרת מכל עם ולשון. וקרבנתו לשמך הגדול באמת, ברוך אתה ה' הבורר בעמו ישראל באהבה:

הרי שמים לפניו. וקורין ק"ש ככוונה ובהשמיט אזנים, וקרייתיה כל אדם כדרך דתן בית שמאי אומרים בערב כל אדם ינו ויקראו ובצקר יעמדו דכתיב ובסבבך ובקומך ובית הלל אומרים כל אדם קורא בדרך, ומאי דרכן כי האי דתנו רבנן בית הלל אומרים עומדים וקורין יושבים וקורין עוסקים במלאכתן וקורין, ואוקימונה בפרק שני והיה אם שמוע תשמעו אבל בפרק ראשון מבטלין מלאכתן וקורין, ומדקא תני במתניתין בית הלל אומרים קורין בדרך, וקא מפרש בבביתא עומדין מטין יושבין עוסקין. לא עומדין דוקא ולא מטין דוקא ולא יושבין ולא עוסקין דוקא, אלא כי היכי דמתרמי ליה לאינש, אי אזיל בצורחא אורחא למיקס ולמקרי כי קאים, אבל לא [כולה פרשתא] דקיימא לן עד על לבבך בעמידה, ואי גאמי אחידי כגון איניש דאניש ולא מגני פרקיד כגון דמסתמיך לסטר ימיניש או לסטר שמאליש שרי ליה למיקרי ק"ש, אבל מפרקיד אע"ג דמולי אסור. ודאי כי אורחא דכוליה עלמא דעיילי לבי כנישתא ומכספין ויחצין, וקא אמרי פסוקי דזמרה כי יתבי, ופסחי ציור אור וחותמין ציור המאורות והבזרר בעמו ישראל כי יתבי הם, הכי נמי מייבני להו למקרי ק"ש. כי יתבי, וכו' דמתחזי דמתמירין אנפשייהו למימרחא דמקצלין מלכות שמים בעמידה, טעות וחסות בדם והדייטות וזבירות וטעות זה, למה להו אשתבשי כולו האי. כבר קיימא לן הלכה כבית הלל בכל התורה כלה, ובכמה דוכתא גרסינן בגמרא בית שמאי לבני בית הלל אינה משנה, ובכל פלוגתא דפליגי בית שמאי ובית הלל ככוליה לא מתקומא הלכתא כבית שמאי אלא בשתי², חדא בפירקין ואלו דברים שבין בית שמאי לבית הלל ב"ש אומרים מכבדין את הבית ואח"כ נוטלין לידים ובית הלל אומרי נוטלין לידים ואח"כ מכבדין את הבית, ואמרינן עלה אמר ר' יאחזק²² ב"ר חמנא אמר רב הונא ככוליה פירקין [הלכה כבית הלל לבר מהא דהלכה כבית שמאי. תניינא] מן שכל ושכח ולא בירך בית שמאי אומרי' יחזור למקומו ויברך ובית הלל אומרי' יברך במקום שמכר, והלכתא כבית שמאי, ומתרי תלמידי, ומדרבב בר בר חנה עדיפא מתרווייהו. דברוס²³ הטעוין ברכה לאמריהם במקומן הויה פת. תליתאם סוכה מחזקת ראשו ורובו ושלתו, דקא - אמרינן אמר רב שמואל בר רב יאחזק אמר רב הונא הלכתא גריסה שהתא מחזקת ראשו ורובו ושלתו, אמר ליה ר' אבה כמאן כבית שמאי, ואלא כמאן, איכא דאמרי א"ל ר' אבה דאמר לך מני בית שמאי הוא ולא תחוז מניה, אע"ג דאיכא אחתפתא

377

(21) כחוס' שנת דף כ"ה ע"ב ד"ה סדין בליית מוכאים דברי רע"ג הללו. (22) כנוסחתנו יוסי בר חיננא.

(23) דעה הויה לה מדרבס טעוים ברכה לאחרין במקומם, קן העתיקו כס' הנוסחיג אות לה.

דרב נחמן, הא ומסקין ליה דבחרו פלוגי, פלוגי צסוכה גדולה וצסוכה קטנה
 שאינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו שבית שמאי פוסלין וצית הלל מחירין
 והלכתא בבית שמאי. ותרתין בהתכלת כמה חוטיין הוא ונתן בית שמאי אומרין
 ארבעה וצית הלל אומרין שלשה. וכמה תהא משולשת בית שמאי אומרין
 ארבע וצית הלל אומרין שלש. והלכה בבית שמאי בחרווייהו, ותו סדין בליצית²⁴
 בית שמאי פוטרין וצית הלל מחייבין, ואע"ג דקא חמי והלכה כדברי (ב"ש) [ב"ה]
 הא משום כסות לילה אהדריה בבית שמאי, הרי שית בבית שמאי. וגר' אושעיה
 דמתני איפכא בית שמאי אומרין נוטלין לידים ומוכבדין את הבית וצית הלל
 אומרין מוכבדין ונוטלין לידים בצרן לכו. ותו ארבע דתן בצמירתא חזרו בית
 הלל להורות כדברי בית שמאי, אבל בצוליה תנאי הלכה בבית הלל. והני
 לא סגי להו [דלא] עבדי בבית הלל אלא אפילו כדברי בית שמאי נזוי לא עבדי,
 דאי בבית שמאי בצפרא מעומד ברמשא מוטה, ואינין לא שנה לפרא ולא שנה
 רמוש מעומד, יש לך כסילות גדולה מזו. ומדי מאן תקימו ק"ס ערבית ושחרית
 רבין מיל בחריהון, כי היכי דנהיגי בתרין מחיבתא וצכל אספמיא וצכל קהלות
 ישראל שבארץ אשכנז כולם זכורים לאלף טובות וצרכות שכולם מלאים תורה
 ומצות כרמון ומעשיהם מעשים נאים ומחמירין בצדיקה טריפה וצטבילת הגדה
 וצכל מה שראוי להחמיר, אבל בצקריה שומע מיושב. ואותן האנשים שאומרי'
 כמנהג ארץ ישראל אנו עושין, הלא כך גורסין בתלמוד ארץ ישראל, תניא
 יתה צת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלהים חיים הם אבל הלכה בבית הלל
 לעולם, ועוד באוחו עיני בתלמוד ארץ ישראל עד שלא יתה צת קול המחמיר
 על עצמו כחומרי אלו וכחומרי אלו, עליו נאמר הכסיל צמוטך הולך, כקולי אלו
 וכקולי אלו רשע, אלא או בבית שמאי כקוליהון וכחומריהון או בבית הלל כקוליהון
 וכחומריהון, אבל משינאצת צת קול הלכה בבית הלל לעולם וכל העובר על דברי
 בית הלל חייב מיתא. ובתלמוד א"י צענין אותה הלכה רב נחמן בר יצחק אמר
 עשה כדברי בית שמאי חייב מיתא, א"ר טרפון אני הייתי צא צדרך והטייתי
 לקרות כדברי בית שמאי וסכנתי בצעמי מפני הלסטים, אמרו לו כדאי היית לחוב
 בצלמוד על שצברת על דברי בית הלל. והך אנשי דקא יחבין וכי מטי זמן
 ק"ס קיימו בצפרא (לא) עבדין בבית שמאי ועברין אדבית הלל ואיכא בידיהו תרתי
 דרב נחמן בר יצחק וצבתר צת קול, וכי לימרו בית הלל הא קא שרו צעומדין,
 מייוריהו חסך חציר דלית ביה מושא, מי קתני בית הלל אומרין קורין צין
 יושבין צין עומדין צין מטיין. עומדין וקורין יושבין וקורין קא חמי, והכי קאמר
 עומדין לא לריכי לחיבת יושבין לא מוצעי להו לחיבוס. אלא כי אורחיהו. וכיון
 דאמריין כל העובר כו', וואן דחשני מתקרי עברינא, ותו קא גרסיין בגמרא
 דא"י רב הונא רב אחי רב יוסף ר' יהודה צסם שמואל אמרי לריך לקבל עליו
 מלכות שמים מעומד, מה אם היה יושב עומד, אלא אם היה מהלך עומד:

וברקרי

²⁴ עי' בתוס' מנחות דף מ' ד"ה הדין בליצית שמוציא סדר רע"ג דפסק בזה עכ"ל וע"פ.

ובדקרי איניש ק"ש מצעו ליה לאפסוקיה בין תיבס לתיבס דתן, שסס דברים עשו
 אחסי ירחו כדברי ר"מ שלסס ברטון חכמים ושלסס שלל ברטון חכמים. כדברי
 ר' יהודה שסחן שלל ברטון חכמים אלל על שלסס מוחו בידס ועל שלסס לא
 מוחו בידס, שלסס שלל מוחו בידס חד מוימכו כורכין את שמע, ותלגל כילד
 כורכין את שמע, אומרין שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין, ר'
 יהודה אומר מפסיקין היו אלל שלל היו אומרים ברוך שס כבוד מלכותו
 לעולם ועד, ובגמרא דא"י כתוב בפירוש שלל היו מפסיקין בין תיבס לתיבס,
 רבי יוסי ורבי זעירא ורבי אילל שלל היו מפסיקין בון שמע לברוך, מכל
 מקום קא שמעו' לאפסוקיה בין תיבס לתיבס ובין אחד לברוך. ולריך אדס להאריך
 בלחד דתניא סומכוס בן יוסף אומר כל המאריך בלחד מאריכין לו ימיו
 ושנותיו, אמר רב אחא בר יעקב ובדל"ח, אומר רב אחי ובלד שלל יחטוף בחי"ת,
 ולא יאריך יותר מדאי אלל עד כדי להמליכו בשמים ובארץ ובארבע רוחות
 העולם. ולריך לאגבוי קליה כי היכי דלשמעו אזניה דכתוב שמע ישראל השמע
 לאזניך מה שאתה מוילא בפיך. ואי קרי לה בכל ליטל נפיק, דכתוב שמע בכל
 לשון שאתה שומע. ולא מצעו ליה לגמגמוי מליה, דתני רב עובדי' קמיה דרבא
 ולמדחם כדי שחסי למודה תמה, וכדי שיתן ריוח בין הדבקים, עני רבא בחריה
 כגון ²⁵ בכל לבבך, על לבבך, בכל לבבס, עשב בשדך, ואחדתס וסרה, על לבבס,
 הכק פתיל, חזכרו ועשיחם, אחכס מארץ. ומצעו ליה לאיניש לאפסוקי בין היום
 לתיבס דבחרים, דאמרין בגמרא הסיא גבי כורכין את שמע היכי עבדי אומר
 רב יהודה אומרין שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין,
 רבא אומר מפסיקין היו אלל שהיו אומרים היום כהדי על לבבך צבת
 אחת, דושמע היום על לבבך ולא לומר, אלל לימא היום וליפסיק
 וסדר על לבבך, אשר אחי מורה אחכס היום וליפסיק, וסדר ליקרי ללכה. אומר
 רב חמא בר חנינא כל הקורא ק"ש בלחותיה מוננין לו גיהנס שנאמר
 בפרס שדי מלכיס צה תסלג בללמון, אל תקרי בפרס אלל בפירוש ²⁶ אל תקרי
 בללמון אלל בללמון. וכסוהו קורא ק"ש אסור ברמויה ובקריאה ובסורית
 אלצע. דא"ר ינחק בר שמואל בר מרתא ושמיה דרב (יוניא י"ט ע"ג) הקורא את
 שמע לא ירווח צעיניו ולא יקרוץ בשפתותיו ולא יורה בללצעו, ותניא ר' אלעזר
 הסוהו אומר הקורא את שמע ומרמו צעיניו וקורץ בשפתותיו ומורה בללצעו
 עליו הכתוב אומר ולא אותי קבאת יעקב כי יגעת בי ישראל, ומסו דקא משוי
 ליה עראי. ותניא ודברת בס עשה אותם קצע ואל תעסם עראי. (ולססא)
 [ולסויה] איניש בק"ש כל זמנא דקרי לה כפרוטגומא חדתא, דהיא פרוטגומא
 חדתא דקב"ס, דלא מטרס עלן, דכתי' עמי מה עשיתי לך ומה סלליתך ענה בי,
 אומר ר' ברכיה חלך [שלסח] פרוטגומא סלו למודיה מה סס עושים כל בני סמודיה,
 עומדין על רגליהון ופירעין את ראשיסן וקורין אותה בירלה בליומה ברתח ובזיע

אלל

²⁵ בגמרא דילן סס שמויס שלל על סדר הכתובים וכמו שסעיר הגאון ר"ז סיק ז"ל, וסלן ססס סדוריס על סדר
 הכתובים. ²⁶ שמעם ססר"ע היו גורס כן בגמרא, וארווח לן פסעא דדרסס:

אבל הקב"ה ישתבח שמו ויתעלה זכרו לעד אומר להם לישראל הלא קרית
 [שמע] פרוטגומא דידי היא, לא הטרחתי עליכם לקרותה לא עומדים על רגליכם
 לא פורעים את ראשיכם הלא בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשבתך ובקומך .
 ובמה שהקב"ה ושתבח שמינו בל בטרחות, מאן דעביד איפכא [לא] יחית
 קא עבד, ותני כאן²⁷ הפטור מן הדבר ועושהו קרא הדיוט, הלכך מנחה
 של קרית שמע בשיבתה²⁸ : (גירסא זו ע"א) תני תנא קמיה דרב יוחנן טעה בין פרק
 לפרק ואינו יודע באיזה פרק, חוזר לפרק ראשון, באומלע הפרק חוזר לתחלת
 הפרק, בין כתיבה לכתיבה חוזר לכתיבה ראשונה. אומר ר' יוחנן לא סגו אלא
 שלא אחר למען ירבו ימוכס אבל אם אחר למען ירבו ימוכס סרכיה נקיט .
 ונריך להחיוז' של למען תזכרו. ואסור להפסיק בין ויאמר לאמת ויציב, אלא²⁹
 כשיאמר אני ה' אלהיכם, חייב לומר אמת מיד, דכתיב וה' אלהים אמת :

וקורא ק"ס שמע ישראל וגו' עד אני ה' אלהיכם אמת ויציב וכו' . הרבר הזה עלינו
 לעולם ועד, אמת אלהי עולם הוא צור יעקב מגן ישענו לדור ודור
 הוא קיים וכו', ומלכותו ואמונתו [לעד] קיימת, ודבריו וכו' עלינו ועל אבותינו ועל בנינו
 ועל דורותינו ועל כל דורות וכו', וגואל אבותינו צורנו וצור ישועתנו פורנו ומצילנו מעולם
 הוא שמך ואין לנו אלהים זולתך : עזרת אבותינו אתה וכו', עד אפסי ארץ, אשרי
 [איש] שישמע למצותיך וכו' ומלך גבור לדיב ריבם, אמת אתה הוא ראשון וכו', ומבלעדך
 אין לנו מלך גואל עוזר ומושיע, במצרים נגלית כל בכוריהם הרגת ובכורך גאלת
 וים סוף בקעת ודים טבעת וכו' . על זאת שבחו אהובים לאל ונתנו וכו', מגביה
 שפלים משפיל גאים מוציא אסירים פודה עניים עוזר דלים עונה לעמו בעת שועם
 אליו, תהלה לאל עליון ברוך הוא ומבורך משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה
 רבה ואמרו וכו', שבחו גאולים לשמך על שפת הים יחד כלם הודו והמליכו ואמרו, ה'
 ימלוך לעולם ועד. ברוך אתה ה' גאל ישראל :

ואין להוסיף דבר על ה' ימלוך לעולם ועד, מפני מה סיס מן שטועה בו ואומר
 מה שלא תקנו חז"ל כאן, בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם בא"י
 גא"י, וא"ל דברים אחר אמת ויציב כדי שיסמוך גאולה לתפלה. ואסור לספר
 עד שיאמר יהיו לרצון א"ס, ומיד נריך לעמוד בתפלה כדי שיהא מתפלל מתוך דברי
 תורה דתן בשחר מוצרך שחיס לפניה ואחת לאחרים ובערב מוצרך ב' לפניה וב'
 לאחרים, וקא מחני עלה בתלמוד ירושלמי ר' סימון בשם ר' ישמעאל בר נחמן
 אומר על סס והגית בו יומם וליילה, ותסי הגיית היום והלילה שיון, ר' יוסי
 בר אבין בשם ריב"ל אומר על סס שבע ציוס הללתיך על משפטי לדךך, ר'
 נחמן בשם ר' חונא אומר כל התקיים שבע ציוס הללתיך כאלו וקיים והגית בו
 יומם וליילה. ומבעי ליה למסוך גאולה לתפלה, ר' זעירא בשם ר' אבא בר
 ירמיה אומר שלם חכיפות הן, חקף לסמיכה שחיטה, חקף לנטיולת ידים ברכה,

חקף

²⁷ כירושלמי פ"ק דשבת, ועיין חוס' מנחות דף ל"ב ד"ה הא מורידין שמניא זה בשם סדר ר"ע, ועי' בס' מנחה
 טוהרה מש"כ בוס. ²⁸ במדרש דבס פ' וחל פ' מ"ח כשישראל נכנסו לנתי כניסות ולנתי מדרשות וקריין ק"ש
 וכן יושבין לנכודי וכו' ע"ש : ²⁹ בס' אורחות חיים בדיני ק"ש אוק ב"ע מוטא דברי רע"ג הללו :

חקף לגאולה תפלה, חקף לסמיכה שמיטה וסמך ושחט, חקף לנט"י זרכה שאו ידיכם קודש וזרכו את ה', חקף לגאולה תפלה יהיו לראון אמרי פי והגיזון לזי וכו' וזה כתיב בתריה יעקב ה' ביום זרה, א"ר יוסי ז"ר אבין כל מי שחוקף לסמיכה שמיטה אין פסול נוגע בלוחו קרבן, לנבילת ידים זרכה אין השטן מקטרג באותה סעודה, לגאולה תפלה אין השטן מקטרג כל אותו יום, א"ר אחי כל מי שאינו סומך לגאולה תפלה למה הוא דומה לאויביו של מלך שבא והרתיק על פתחו של מלך וינא המלך לידע מה הוא מבקש מלואו שהפליג עוד הוא הפליג. ואף תזקיבו מלך יהודה הזכירה לפני הקב"ה דכתיב זכור נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלבב שלם והטוב צעניך עשיתי, ואמרין מה והטוב צעניך עשיתי אמר רב יהודה אמר רב שסומך גאולה לתפלה, העיד ר' יוסי בן אליקום משום קהלה קדישא שבירושלים כל הסומך גאולה לתפלה אינו ניזוק כל אותו יום:

ועומדין בתפלה. והמתפלל צריך לכיין את לבו. ומתפלל בלחש שלא להשמיע את קולו, דתנו רבנן (ברכות ז"א ע"א) המתפלל צריך שיכין את לבו, אבא שאול אמר חכין לבס תקשיב אזניך, אמר רב יהודה כך היה מנהגו של ר' עקיבא כשהיה מתפלל עם הצבור היה מקצר ועולה, מפני טורת הצבור, וכשהיה מתפלל בינו ובין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומלאו בזוית אחרת מפני הכריעות והסתחואות. יכול יתפלל אדם כל היום כלו, כבר מפורש ע"י דניאל שנאמר וזמנין תלתא ביומא הוי צריך על זרכוהי ומלאי ומודה קדם אלהי. יכול משבא דניאל לגולה הוחלק ת"ל כל קביל די הוה עביד מן קדמת דנא. יכול יתפלל לכל רוח שירצה, כבר מפורש ע"י דניאל, שנאמר וכיין פתימן ליה בעילתיו גב ירושלם, יכול יהא כוללן בבת אחת, כבר מפורש ע"י דוד שנאמר ערב ובקר ואלהים אשיחה ואהמה. יכול ישמיע אדם קולו בתפלתו כבר מפורש ע"י חנה שנאמר וזנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע. יכול ישאל אדם זרכיו ואח"כ יתפלל, כבר מפורש ע"י שלמה שנאמר לשמוע אל הרנה ואל התחנה, רנה זו תפלה תחנה זו בקשה. אין אומרין דברים אחר אמת ויציב כדי שיסמוך גאולה לתפלה אבל אם בא לומר אחר תפלתו כסדר יום הכפורים אומר. אמר רב הונאה (הני) [כמה] הלכתא גברתא איכא למושמע מהני קראי דחנה, וזנה היא מדברת על לבה א"ר אלעזר מוכאן למתפלל שצריך שיכין את לבו. רק שפתיה נעות אמר ר' אלעזר מוכאן למתפלל צריך שיסתוך בשפתיו, וקולה לא ישמע א"ר אלעזר מוכאן למתפלל צריך שיהא תפלתו בלחש, וישבחה עלי לשכורה אמר ר' אלעזר מוכאן לשכור שאסור להסתפלל. א"ר חנינא (שחיזין דף ס"ה) כל המופיק מוגן בשעת גאולה סוגרין ומחזיין לרוח בעדו, שנאמר גאולה אפיקי מוגנים סגור חוהם לך, ומאי משמע דהאי מופיק לישנא דעבורי היא דכתיב אחי בגדו כמו נחל כאפיק נחלים יעברו, ר' יוחנן אמר כל שאינו מופיק אתמור, ומאי משמע דהאי לישנא דגלווי הוא, דכתיב ויראו אפיקי מוים ויגלו מוסדות תבל, ואמרין מכדי קראי משמעיני כמר ומשמעיני כמר ומאי בנייהו, איכא בנייהו דרב ששת, דרב ששת מוסר שנתיה לשמעיה, ומר אית ליה דרב ששת ומר לית ליה דרב ששת.

ומאן דקאים ללוי' וצעי ליה למיקס באימתא, דתנן אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש, ומתביין מנא הני מלי א"ר אלעזר אמר קרא והיא מרת נפש ותתפלל אל ה', ומקסיין ומפרקיין עד דמוסקין אלא אמר רב נחמן בר יצחק וסבא עבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה, ואמריין ומאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם חסא רעדה. ומיבעי ליה לאיניס למקבצ דוכתיה לללותיה דא"ר חלבו אמר רב הונא (בבבא י"ג ע"ג) כל הקובצ מקום לתפלתו אלהי אברהם יהיה בעזרו. וכשמת אומרים עליו אי עמיו אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו, ואברהם מנא לן דקבצ מקום דכתיב ויסכס אברהם בצקר אל המוקם אשר עמד שם וגו', ואין עמידה אלא תפלה שנאמר ויעמוד פינחס ויפלל ותעזר המגפה. ואמר חלבו אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר סביב רשעים יתהלכון, אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה, רבה ור' חייה בשם ר' יוחנן אמר לריך אדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפלה, ומאי טעמא בכל המוקם אשר תזכיר את שמו אין כתיב כאן אלא אשר אזכיר את שמו אבא אליך וברכתך, א"ר תנחום בשם דר' חייה לריך אדם ליחד לו מקום בבית הכנסת להתפלל, ומאי טעמא דכתיב ויהי דוד בא עד הראש אשר השתחוה שם אין כתיב אלא אשר ישתחוה שם לאלהים, ר' יוסי ור' חלבו בשם ר' זכריה ומטי בה משום ר' אבימי דמון חפא לריך אדם להסב פמו לכותל ולהתפלל, ומאי טעמא דכתיב ויסב חזקיהו פמו אל הקיר ויתפלל אל ה', ואמר רב יהודה ואיתימא ר' יהושע בן לוי מניין למתפלל שלא יבא דבר חוץ בינו ובין הכותל שנאמר ויסב חזקיהו פמו אל הקיר וגו', אמר רב יצחק הרוזא שיחכים יודים ושיעשיר יפין, וסימך שלמן בצפון ומורה בדרום, ריב"ל אמר לעולם יודים שמתוך שמתכוונו ומעשרתו, שנאמר אורך ימים ציוניה בשמאלה עושר וכבוד, ומקסיין והאמר ריב"ל שכינה במערב ומסיין דמזרח אלדודי, אמר ליה רבי חנניה לרב אשי כגון אחון דיתציתו לניפונא דארעא דישראל אדריומו. ומיבעי ליה לכווני כרעיה דאמר ר' יוסי בר' חנינא משום ר' אליעזר המתפלל לריך שיכוין את רגליו שנאמר ורגליהן רגל ישרה, ובתלמוד א"י זה שעומד ומתפלל לריך להשוות את רגליו, תרין אמוראין ר' לוי ור' סימון חד אמר כמלאכים וחד אמר ככהנים, ומאן דאמר ככהנים דכתיב ולא תעלה במעלות על מזבחי וגו', סהיו עקב צד גדול וגודל צד עקב, ומאן דאמר כמלאכים ורגליהם רגל ישרה :

ועומדין בתפלה ומתפללין : ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך :
 ברוך אתה ה' אלהינו ואלהי אבותינו וכו', קונה הכל וכו', בא"י מגן אברהם :
 וכורע תחלה וסוף דאמר ר' חנינא סבא משמיה דרב כשהוא כורע כורע כורע
 בצרוך וכשהוא זוקף זוקף בשם, ומאי טעמא דכתיב ה' זוקף כפופים :
 אתה גבור לעולם ה' מתיח מתים אתה רב להושיע מוריד הטל (ובימות הגשמים
 אומר משיב הרוח ומוריד הגשם), מבלבל חיים וכו', סומך נופלים רופא
 חולים וכו'. בא"י מתיח המתים :

לדוד דוד המליכו לאל כי הוא לבדו מרום וקדוש. ושבתך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי מלך גדול וקדוש אתה. בא"י האל הקדוש :

אתה חונן וכו'. והגנו מאתך דעה ובינה והשכל. בא"י חונן הרעת :
השיבנו אבינו וכו'. ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה :

סלח לנו אבינו וכו'. כי פשענו כי טוב וסלח אתה. בא"י חנן המרבה לסלוח :
ראה בענייני וריבה ריבנו וגאלנו במהרה למען שמך כי גואל חוק אתה. ברוך אתה ה' גואל ישראל :

רפאנו ה' ונפא הושיענו ונושעה. והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו כי אל רופא רחמן אתה. בא"י רופא חולי עמו ישראל :

ברך עלינו ה' אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה למובה והן (טל) ונטר (ל) ברכה על כל פני האדמה ורוה פני תבל, ושבע את העולם כלו מטובך, ומלא ירינו מברכותיך ומעושר מתנות ייך. שמרה והצילה שנה זו מכל דבר רע ומכל מיני משחית ומכל מיני פורענות, ועשה לה תקוה ואחרית שלום. חום ורחם עלינו ועל כל תבואתה ועל כל פירותיה, וברכה כשנים המובות במללי ברכה וחיים ושובע ושלום. ברוך אתה ה' מברך השנים :

ומיום ששים של תקופת חשרי עד תפלת מנחה, ותפלת מנחה בכלל, של ערב יום טוב הראשון של פסח שואל כך, ותן טל ונטר וכו', ומאחר תפלת מנחה ארבעה עשר צניסן שסוף ערב יום טוב חינו שואל טל ונטר בצרכת ששים עד שיגיע יום ששים של תקופת חשרי, וציוס ששים גופו שואל, דאיבעי' להו יום ששים כלפני ששים או כלאחר ששים ופליגא בה רב וסמואל ואתא רב ספא ופסקא יום ששים כלאחר ששים :

תקע בשופר גדול לחירותנו ושא נס לקבץ גליותינו, וקרא דוד לקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו. בא"י מקבץ נדחי עמו ישראל :

השיבה שופמינו כבראשונה ויועצינו כבתהילה ומלוך עלינו אתה ה' לברך בחסד וברחמים בצדק ובמשפט. בא"י מלך אוהב צדקה ומשפט :

ולמלשיננום אל תהי תקוה וכל הזדים כרגע יאבדו וכל אויבינו מהרה יכרתו ועושי דון מהרה תעקר ותשבר ותבניע בימינו. בא"י שובר רשעים ומכניע זדים :
על הצדיקים ועל החסידים ועל גרי הצדק יהמו נא רחמך ה' אלהינו ותן שכר טוב לכל הבושתים בשמך באמת ושום חלקנו עמהם ולעולם לא נבוש. ברוך אתה ה' משען ומבטח לצדיקים :

על* ירושלים עירך ברחמים תשוב ושכון פתוכה כאשר דברת ובנה אותה בנין עולם בימינו. ברוך אתה ה' בונה ירושלים :

את צמח דוד מהרה תצמיח, וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קיונו כל היום. ברוך אתה ה' מצמיח קרן ישועה :

שמע קולנו ה' אלהינו ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו כי אל שומע תפלותינו ותחנונינו, אתה ומלפניך מלכנו ריקם אל השיבנו, כי אתה שומע תפלת כל פה. בא"י שומע תפלה :

רצה ה' אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם. והשב עבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודה ישראל עמך. ותחוינה

(* נמא טב כקסור מלח על (נמיכס ס' ב') יסוכן על בני ישראל. עינינו

עינינו בשוכב לציון ברחמים, ברוך אתה ה' המחוייב שכינתו לציון :

מודים אנחנו לך ה' אלהינו ואלהי אבותינו צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור
נודה לך ונספר תהלתך, על חיינו המסורים בידך ועל נשמתינו הפקודות לך, הטוב
כי לא כלו רחמיך המרחם כי לא תמו הסדיך ומעולם קיונו לך, ולא הכלמתנו ה'
אלהינו לא עזבתנו ולא הסתרת פניך ממנו, ועל כולם יתברך ויתרומם שמך מלכנו
לעולם ועד, וכל החיים יודוך סלה ויהללו לשמך הטוב באמת. ברוך אתה ה' הטוב
שמך ולך נאה להודות :

שים שלום טובה וברכה חסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך וברכנו אבינו כלנו
כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו ה' אלהינו תורת חיים אהבה וחסד
צדקה ורחמים, וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל ברחמים בכל עת, ברוך אתה
ה' המברך את עמו ישראל בשלום :

בורע בהודאה תחלה וסוף, תלמי חדא הכורע בהודאה הרי זה משובח ומניח
אידך הרי זה מגונה, קשיאן אהדי ומושנין לכו הא לכתחילה והא לבסוף.
ואמרין רבא כרע תחלה וסוף אמר מזינא ליה לרב נחמן דכרע תחלה
וסוף, ומקשיין והתניא הכורע בהודאה הרי זה מגונה ומושנין כי תניא הוה
בהודאה דכלל, הדר תו ומקשיין והתניא הכורע בהודאה ובהודאה של הלל
הרי זה מגונה, ומושנין תו כי תניא הוה בהודאה של זרבת המזון :

ולא מצעי ליה לאיניש לאוסופי אסדר גלותא דכתבין לעיל, דתניא שמעון הפקולי
הסדיר שמונה עשרה ברכות לפי רבן גמליאל על הסדר ציבנה, ואמר
ר' ירמיה ואיתומא רבי חייא בר אבא ואמר ליה במתניתא תלמיא מואה
ועשרים זקנים ומהם כמה ציאים תקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר.
תני רבן ומין שאומרים אבות תלמוד לומר הוה צני אליס, ומין
שאוומרים גבורות ת"ל הוה לה' כבוד ועו, ומין שאומרים קדושת השם
ת"ל הוה לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קודש, ומה ראו לומר צינה
אחר קדושת השם, דכתיב והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו
וסוויך ליה וידעו חושי רוח צינה, ומה ראו לומר תשובה אחר צינה דכתיב
השמן לב העם הזה ואזינו הכבד ועיניו השע פן יראה צעינו וצאזינו ישמע
ולבבו יצין ושב ורפא לו, אי הכי לימא רפואה בחר תשובה, לא ס"ד דכתיב
וישב אל ה' וירחמוהו ואל אלהינו כי ירבה לסלות, אלמא בחר תשובה סליחה
היא, ומאי מוית דסמכת אהאי סמוך אהאי, כתיב החם קרא אחרינא, הסולת
לכל עוונתי, ורפא לכל תחלוטיכי הגואל משחת חייכי, לתימרא דגאולה ורפואה
בחר סליחה ואלא הכתיב ושב ורפא לו, הוה ראו לומר גאולה דתלמיא היא,
הוה רפואה דסליחה היא. ומה ראו לומר גאולה בשביעית א"ר חייא בר אבא מתוך
סישראל עתידין להגאל בשביעית לפיכך קבעו בשביעית, והאמר מר בששית קולות
בשביעית ומלחמות בזמנא שביעית בן דוד בא, ומלחמה גווי התחלה דגאולה היא,
ואתחלתא דגאולה מיהא בשביעית הוה, ומה ראו לומר רפואה בשמינית א"ר אחא
ואיתומא ר' לוי מתוך שנתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה לפיכך קבעו בשמינית,
ומה ראו לומר ברכות השנים בשביעית אומר ר' אלכסנדרו כנגד מפקיעי שערים

דכתיב שצור זרוע רטע ורט חדרוש רטעו כל תמונא. ודוד כי אמרה צפרסה חשיעית אמרה. ומה ראו לומר קצון גלויות אחר צרכת השנים, דכתיב ואחס הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשא לנמי ישראל כי קרבו לצא, וכיון שיחבקנו גלויות צא משיח ועושה דין צרעעים דכתיב ואשיבה ידי עליך ולאקרף כצור סיגיד, וכתיב ואשיבה שופטיך כצראשונה, ויועניך כצחילה. וכיון שנטעה דין צרעעים כלו המינים, וכולל זדים עם המינים דכתיב ושבר פושעים וחטאים יחדיו ועוזבי ה' יכלו, וכיון שכלו המינים, מתרוממות קרנות לדיקים שנא' וכל קרני רטעים אגדע תרוממה קרנות לדיק, וכולל גרים עם הדיקים שנאמר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, וסומך ליה וכי יגור אתך גר, וסיכן מתרוממות קרנות לדיק צירושלים שנאמר ודרשו את שלום העיר. וכיון שבאו ירושלים צא דוד, שנאמר אחר יסובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם, וכיון שבא דוד באחה תפלה שנאמר והציאותים אל הר קדשי ושמתים צבית תפלתי, וכיון שבאת תפלה באחה עבודה, שנאמר עולותיהם וזבחיםם לרטון על מזבחי, וכיון שבאת עבודה באחה הודאה שנא' זבח תודה יכבדני, ומה ראו לומר צרכת כהנים אחר הודאה, שנאמר וישא אהרן את ידיו אל העם ויצרכם וירד מעטות הסמטת והעולה והשלמים, ולימרה מקמי עבודה. ווי כתיב לעשות מעטות כתיב, ולימרה בחר עבודה דכתיב זבח תודה. ומאי חזית דסמכת אהאי סמוך אהאי, ומסתברא עבודה והודאה חדא מילתא היא, ומה ראו לומר סים שלום אחר צרכת כהנים, שנאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אצרכם, וצרכה דק"ב"ה שלום הוא, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יצרך את עמו בשלום, ומכאן וחליך אסור לספר בשבחו של הק"ב"ה דאמר ר' אלעזר מאי דכתיב וי יולל גבורות ה' ישומיע כל תהלתו, למי נאה למלל גבורות ה' למי שמשומיע כל תהלתו, אבל בחר דמסיים ללותיה אי צעו למומר וידוי אי נמי מוידו צעו רשות צידים: והכי תקינו למומר בחר ללותיה:

מלכנו אלהינו יחד שמך בעולמך, יחד מלכותך בעולמך, ויחד זכרך בעולמך, בנה ביתך, שכלל היכלך, קרב משיחך, פדה צאנך, ושמה ערתך, עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען כבודך, עשה למען מלכותך, עשה למען קדושת שמך, עשה למען גדלך ותפארתך, עשה למען מקדשך והיכלך, עשה למען משיח צדקך, עשה למענך ולא למעננו, הרחמן יזכנו לשני המשיח ולחיי העולם הבא:

אלהי עד שלא נוצרתי איני כראי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי. עפר אני בהי ק"ץ במיתתי. והרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלמה, יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחטא, ומה שחטאתי מרוק ברחמיך הרבים אבל לא על ידי יסורין:

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תרום ונפשי כעפר לכל תהיה, פתח לבי בתורתך ולמצותיך תדרוך נפשי, וכל הקמים עלי לרעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם, ופתח לי שערי חכמה שערי תורה שערי תפלה ותחנונים שערי פרנסה וכלכלה. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

תנו רבין (ברכות דף כ"ד) המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה והמגביה קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר, והמגסק והמפסק בתפלתו הרי זה מנסי כרוח, והמתעטש בתפלתו סימן רע לו, ויש אומרים הרי זה מכווער, והרק בתפלתו כאלו רק בפני המלך, המשמיע קולו בתפלתו לא שנו אלא שיכול לבין את לבו בלחש, אבל אינו יכול לבין את לבו בלחש לית לן בה, והכי מיילי ביחיד אבל בצבור לאו אורח ארעא. המגסק והמפסק בתפלתו, הכי מיילי מלמטה אבל מלמעלה לית לן בה. המתעטש בתפלתו הכי מיילי מלמטה, אבל מלמעלה סימן יפה לו, דאמר ר' זירא הא מלתא אבלט לי³⁰ רב הממונה ותקילא לי ככולי תלמודאי, המתעטש בתפלתו סימן יפה לו, כשם שעושין לו נחת רוח מלמעלה כך עושין לו נחת רוח מלמטה³¹, ר' זירא³² הוה קא משתמיט מנייה. דרב יודא דצבי למיסק לחך ישראל דאמר רב יודא כל העולה מצבל לא³³ עובר בעשה שנאמר בצלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה', אמר איזיל אשמע מלתא מצבית ועדא והדר איפוק, אול ואשכח תגא דקא תני קמיה דרב יודא, היה עומד בתפלה ונתעטש פוסק עד שיכלה הריח וחזר ומתפלל, איכא דאמרי הכי תגא קמיה היה עומד בתפלה ובקש להתעטש מרחיק ארבע אמות ומתעטש וממתין עד שיכלה הריח וחזר ואומר רבון העולמים ירנתו גקבים נקבים גלוי וידוע לפניך חרפתנו וכלמתנו בחיינו חרפה וכלמה אחריתנו רימה ותולעה, ומתחיל ממוקם שפסק. אמר חילו לא בחתי אלא לשמוע דבר זה דיו, הרק בתפלתו הכי מיילי דשדי לקמיה, אבל מצלט במניה לית לן בה דאמר רב יודא היה עומד בתפלה ומדמן לו רוק מצביע בטליתו, אם היתה עליה נאם מצביעו באפרקסיתו, ואי³⁴ אינש דאיניגא דעסיה הוא שדי ליה לאחוריה ומסתיב³⁴ דאמר רבינא הוה קאיניגא קמיה דרב אשי ואיזדמן ליה רוקא ופתקיה לאחוריה, אמרי ליה לא סבר לה מר מצביעו באפרקסיתו, א"ל לדידי איניגא דעתי. ואסור לאיניש כי מללי בהדי אבורא למקדס ללויי לחודיה מקמיה אבורא, ואסור ליה לבר ישראל למיתב בארבע אמות דלוחא דכתיב אני האשה הגלגת עמכם בזה להתפלל אל ה'. ואמר ריב"ל מכאן שאסור ליטב בארבע אמות של תפלה. ואסור למחלק קמי מאן דקאי בלוחא דאמר ר' יהושע בן לוי אסור לעבור כנגד המתפללין מאי טעמא דמפסקה ללוחתיהו. ואסור למיקס בדוכתא דמדיליא וללויי, דא"ר יוסי משום ר' אליעזר לעולם אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל, כגון על גבי מעט ועל גבי ספסל ועל גבי כסא, אלא במקום נמוך שנאמר ממועמקים קראתיך ה'. וכי קאי ומללי מצבי ליה לכוני כרעיה, דא"ר יוסי משום רבי אליעזר המתפלל רריך שיכוין את רגליו שנאמר ורגליהם רגל ישרה. ואסור ליה לבר ישראל לנטעם מקמי לוחא, דאמר ר' יוסי משום ר' אליעזר מאי דכתיב לא תאכלו על הדם, לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. וכשהוא מסיים תפלתו רריך לפסוע שלש פסיעות לאחוריו ואח"כ יתן שלום, ואם לא עשה כן ראתיו לו כאלו לא התפלל. ומתן שלום

וחתמה

³⁰ במנחות דף ד' ג' כמו כהן, אבל בברכות דף כ"ד ג' כי רב הממונה, ועי' פרש"י במנחות שם. ³¹ במנחות ג' ג' כשם וכו' מלמטה כך וכו' מלמעלה. ³² במנחות ג' ג' ר' אבה. אבל בגי' כ"י ג' כמו כהן, וברכה סיניוס יש כהן מנוסחתו בגמ' וכולם מכוונים לגי' כ"י. ³³ זה ליתא בגמרא והוא חוספה מהגר"ע למשמע עני' דריניא. ³⁴ עי' ורי בזה.

מתחלה לשמאלו שלו שהוא ימינו של הקב"ה, שנאמר מימינו אש דת לנו. ואמרינן משמיה דרב מרדכי מקום שכלו של פסיעות שם רריך לעמוד וליתן שלום, ואינו רריך לחזור למקום שהתפלל וליתן שלום, ואם חזר למקומו הראשון ונתן שלום למה הוא דומה לתלמיד הנפטר מרבו והלך לו ולא הלך אלא עמד בקרבוי הימנו על מנת להלוך ולא הלך, ובשירא לילך חוזר ומתפטר ממנו דומה לכלב שחזר על קיאו, ואם חזר למקום שהתפלל ראחי לו כאלו לא התפלל. וכי פסע של פסיעות נפול על אפוקי ובעי רחמי, וכי נפול על אפיה מללי. דאמר רב חייה ברבי דרב הונא חזינא להו לאביי ורבא דכי נפלין על אפוקין מללו אללוי:

אמר רב יהודה לעולם אל תתפלל אדם לא כנגד רבו ולא אחורי רבו, ותניא ר' אלעזר חסמא אומר המתפלל כנגד רבו, והמתפלל אחורי רבו, והנותן שלום לרבו, והחולק על ישיבתו של רבו, גורם לשכינה שתסתלק מ ישראל:

קא תני תנא בצרייתא שמונה עשרה ותני נמי במתניתין רבן גמליאל אומר בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה. ומתניין בגמרא הכי תמני כרי כנגד מאי, אמר הלל ברבי דשמואל בר נחמני כנגד שמונה עשרה הזכרות שאמר דוד בהבו לה' בני אלים, רב יוסף אמר כנגד שמונה עשרה הזכרות שבקריית שמע, ור' תנחום אמר ריב"ל כנגד שמונה עשרה חוליות שבשדרה, ואמר ר' תנחום אמר ר' יהושע בן לוי, המתפלל רריך שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה, עולא אמר כדי שיראה איסר שכנגד לבו, ר' חנינא אמר כיון שנענע בראשו שוב אינו רריך, רבא אמר והוא דמלער נפשיה וכיין רישיה ומתחוי כמאן דכרע. ולא לעביד כרוקא³⁵. ומקשינן הכי תמני כרי תשכרי הויאן, אמר ר' לוי ברכת המיטין ביבנה תקומו, כנגד מי תקומו. להלל כנגד אל הכבוד הרעים, לרב יוסף כנגד אחד שבק"ש, לר' תנחום אמר ר' יהושע בן לוי כנגד חוליא קטנה שבשדרה:

תניא (ב"ק ד' ט"ז) לבוע זכר לאחר ז' שנים נעשה (כקבה) וכו' עד שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש, ואמרינן והני מיילי דלא כרע צמודים, ובגמרא דא"י מתני הכי ר' יוסי בר' אבין בשם רב זביד אחת לשבע שנים הקב"ה מחליף את עולמו וכו', בר שזרתא דנונא, מתעבדה דל ודבר נשא חויא. אימתי בזמן שאינו כרע כל קומתו עד השזרה:

אמר רב יהודה אמר רב עשה בכל הברכות כולן אין מעלין אותן, בצרפת המינין מעלין אותן, חיישין שמה מוין הוא, ואמר רב יהודה אמר רב ואיתמא ריב"ל, כשלא התחיל בה, אבל התחיל בה גומרה. שב דשבתא כדבעין למיכתב לקמן כנגד מאי, אמר רב תחליפה בר' שאול כנגד שבעה קולות שאמר דוד על המים. תשעה דמוספי דיש שחא, כדבעין לכדוריה לקמן כנגד מאי, אמר רבא דמן קרתגינא כנגד השעה הזכרות שאמרה חנה בתפלתה, דאמר מר בר"ה נפקדה שרה רחל וחנה:

וסדר

³⁵ בירושלמי שלפנינו בגי' הדרוא, ובערך הדרוא והב' הדרוא ירושלמי הדרוא, אך בגי' שכלא ורוקא תשחי ומנחתי כס' מעריך המערכת זרקא סי' החת מים עשויים מעור למנחות בה מים מן הכור, וכשנעליסין ספלי וז' לבור הוא נספת עד ירקיעת הכור, והוא כמזנה כפאן שלא יתח ויתר עזלי.

וסדר תפלת ע"ץ סיווד לפני התיבה כך הוא, אומר אבות וגבורות, וקודם קדושת
הסם אומר:

כתר יתנו לך המוני מעלה וקבוצי מטה, יחד כולם קדושה לך ישלשו כמה
שנאמר על ידי נביאך וקרא זה אל זה ואמר, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא
כל הארץ כבודו:

אז בקול רעש גדול אדור וחזק משמיעים ומתנשאים לעומתם ברוך ואמרו, ברוך
כבוד ה' ממקומו:

ממקומך מלכנו תופיע ותושיענו ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך מתי תמלוך
בציון בקרוב בימינו ובחיינו תשכן תתגדל ותתקדש בתוך ירושלם עירך
לדור ודור ולנצח נצחים, ועינינו תראנה במלכותך כדבר האמור בשירי עזך מפי דוד
משיח צדקך, ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:

(קדושה ליחיד ויאמר שלתני כי עלה השחר, אמר לו וכי גנב אתה או קביוסתוס
אתה שאתה מתיירא מן השחר. אמר לו לא גנב אני ולא
קביוסתוס אני אלא מלאך אני, ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה עד עכשיו.
מסייע ליה לרב הננאל אמר רב, דאמר רב הננאל אמר רב שלש כיתות של מלאכי
השרת אומרות שירה בכל יום. אחת אומרת קדוש, ואחת אומרת קדוש. ואחת
אומרת קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. מתיובי חביבין ישראל לפני הקב"ה
יותר ממלאכי השרת, שישאל אומרים שירה בכל שעה שירצו, ואלו מלאכי השרת אין
אומרים שירה אלא פעם אחת ביום. ואמרי לה פעם אחת בשבת. ואמרי לה פעם
אחת בחודש. ואמרי לה פעם אחת בשנה. ואמרי לה פעם אחת בשבוע. ואמרי לה פעם
אחת ביובל. ואמרי לה פעם אחת לעולם. ולא עוד אלא שישאל מוכרין את השם לאחר
שתי תיבות, שנאמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ואלו מלאכי השרת אין מוכרין
את השם אלא לאחר שלש תיבות, שנאמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל
הארץ כבודו. ולא עוד אלא שאין מלאכי השרת רשאים לומר שירה למעלה עד
שיאמרו ישראל שירה למטה. שנאמר ברוך יחד כמבי בקר ויריעו כל בני אלהים.
תיובתא דרב הננאל אמר רב. אימא אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש
ואחת אומרת קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. והא איכא ותשאני
רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד ה' ממקומו. ההוא אופנים הוא
דקאמרי לה. ואי בעית אימא בין דאיתיהוב רשותא איתיהוב. ועמו ישראל ממליכין
שמו ואומרין ה' ימלוך לעולם ועד):

והבי שדר רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא, כך מנסג של שתי ישיבות לומר
בקדושת כתר אז בקול רעש גדול, וממקומך מלכנו וכו', ובמוסף של שבת ושל
יום טוב ושל יום הכפורים ובנעילה לנו אומרין פעמים וכו', ולהיות לכם לאלהים,
אבל בראשי חדשים ובחולו של מועד אין לנו אומרין, ואלו שיש ביניכם שנראין
כמדקדקין וגורעין ומוסיפין, לא יפס הס עושים, שמעין ממנה שתי ישיבות,
ומנסג שלנו אין מעין ממנה שאמרו חז"ל בתלמוד בין בשבתות בין בימים טובים, ואי
מיקלעין למקום ואמר חזן מאי דלא דמי מסלקין ליה:

ורב שר שלום³⁶ ריש מתיבתא דמתא מחסיה שדר הכי. לומר בתפלה של שחרית בשבתות ובימים טובים וביום הכפורים „פעמים“ אין מנהג בישיבה ובכל כולה אלא בתפלת מוסף בלבד, וביום הכפורים אף בנעילה, מפני שכשנגזרה גזרה על שוגאיון של ישראל שלא לקרות ק"ש כל עקר היה אומר אותה ש"ך בהבלעה בעמידה בכל תפלה לשחרית בין בחול בין בשבת, כיון שבטלה הגזרה והיו פורסין את שמת בתקנה ומתפללין, בקשו לסלקה כל עיקר שהרי חזרה ק"ש כל עיקר, אלא אמרו חז"ל שבאותו דור נקבע אותו במוסף שאין בה ק"ש, ולמה קבעו במוסף כדי שיתפרסם הגם לדורות, לפיכך במוסף אין הוא דאומרה, בתפלת שחר אין אומר שרי קרו ק"ש בתקנה. וחו שאילו נקמי רב נטרונאי גאון מקום שאין מיי שרגיל לירד לפני הסנה אלא אחד, ופעמים שטרוד במלאכה ויש נערים שהגיעו לשמונה עשרה שנה ולשבע עשרה ולא נתמלא זקנם, מהו שיעשו שלוחי לבור ויולילו רבים ידי חובתן ואל יבעלו מן התפלה, והשיב כך ראינו שזה שאחז"ל אינו עובר לפני הסנייה ואינו נושא את כפיו עד שיתמלא זקנו, כך מראה מן המובחר וכמה דאפשר להוי גברא מליא טפי עדיף מן ינוקא, אבל בודאי במקום מיבעל מן קדושה וברוך וימלאך ויהי³⁷ לא מבעייה בן שמונה עשר וכן שבע עשרה דודאי מויליין, אלא אפילו בן י"ג שנה ויום אחד בלא אפשר נעשה שלוח לבור, דקא אמריין זה הכלל כל שאינו מחויב בדבר אינו מויליא הרבים ידי חובתן, אבל בן י"ג שנה ויום אחד בלא אפשר שפיר דאמי, ותו ששאלתם מהו לסמוך על דברי ריב"ל ותיטרפו תשעה ועבד בשעת הדחק, אין הלכה כריב"ל ואין עושין בה מעשה, ועוד השתא עבד משוחרר שמל ולא עבד אין אנו מזמנין עליו בזימון דרבין דתנן נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן, ואמריין פשיעא דאין מזמנין ואמרו איטרין מתניתין לעבד שמל ולא עבד וקמל"ן הא דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לעולם אינו גר עד שימול ויטבול, ללרפו בתפלה עם תשעה דגמריין לה תוך דכל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה נבטיא, ועוד בפירוש שמענו מרבתינו שאלו שמועות של שלשה שאכלו כאחת כגון תשעה ועבד, תשעה וארון, שנים ושבת, וקטן פורה, וקטן סיודע למי מזבדין, אין הלכה ואין עושין מעשה כמותן:

ובשמגיע ש"ך למודים לריבין כל הלבור לשוח עמו, דתניא ר' חלפתא בר' שאול הכל שוחחים עם שלוח לבור בהודאה, ר' זעירא אמר ובלבד במודים, ר' זעירא סניך לקרובא כדי לשוח עמו תחלה וסוף, ר' יחי כי סליק להכא חמנין בחנין ומלחשין, אמר מהו הדא לחישא ולא שמייע לי' דמר ר' חלבו כו' עד בשם ר' סימון, מודים אכחו לך דאון כל הבריות אלוה כל התשובחות אור כל העולמים חי העולמים יולר בראשית מתיא מתים שחיתתו וקיימתו וזיכתו וסייעתו וקרבתו להודות לשמך בא"י אל ההודאות, רב ביבי דידיה ור' שמואל דידיה ובר קפרא דידיה וכולהו בחתימה, הכי [בגמ'] דתתס. ובגמ' דהכא בזמן ששליח לבור אומר מודים הטעם

³⁶ דברי רב שר שלום מובאים באריכות בפרדס נרש"י דף ל"ו ע"ב ע"ש. ³⁷ כס' אורחות חיים ה' תפלה אות ע"ט מביא במקום יחי, יהא שמי' רבא, ומכאן משמע שגם ימלאך מישך שייך לקדושה, וכס' הגהות י"ג המובא במ"א ס' ס"ו סק"ו.

העם מה הן אומרים, אמר רב מודים אנחנו לך ה' אלהינו על שאנו מודים לך, ר' סימאי אומר ויזרנו יולר בראשית על שאנו מודים לך, והרדעי אמרי משמים דר' סימאי ברכות והודאות לשמך הגדול על שהחייטנו וקיימתנו, רב אחא בר יעקב מסיים בה הכי כן תחיינו ותחננו ותקבלנו ותאכוף גליותינו לחלרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך על שאנו מודים לך, אמר רב פפא הלכך מימרינאו לכלאו, השתא ככללינאו:

מודים אנחנו לך ה' אלהינו ואלהי אבותינו אלה כל בשר ויצרנו ויצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול על שהחייטנו וקיימתנו כן תחננו ותחיינו ותקבלנו מארבע כנפות הארץ לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך בלבב שלם על שאנו מודים לך:

וכי האי שושלתא שפירתא נהגינן ועבדינן:

כהנים נושאין כפייהו בשחרית ובמוסף ובמנחה של תענית, חוץ מן מנחה של יום הכפורים שהמת מנחה נושאין את כפייהו בניילה, וכסן שיש בידיו מומין בפניו או ברגליו לא ישא את כפיו³⁸ שנאמר ידויכס דמים מלאו. ושנו רבותינו אין הכהנים רשאין לעלות בסדליהו לדוכן, וזו אחת מחשע תקנות שהתקין רבן יוחנן בן זכאי, אמר אביי נקטינן לשנים קורא כהנים לאחד אינו קורא, שנאמר אמור להם לשנים ולא לאחד, וכן הלכה, ואמר ריב"ל כל כסן שמברך מתברך, שאינו מברך אין מתברך, שנאמר ואברכה מזבריך, ואריב"ל כל כסן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה עשר. כה תזכרו, אמור להם, ושמו את שמי, ואריב"ל כל כסן שלא נטל ידיו אסור לישא את כפיו, שנאמר שאו ידויכס קודש וזכרו את ה', מאי מברך א"ר זירא אמר רב חסדא: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לברך את עמו ישראל באהבה: כי עקר כרעיה לניחת מאי אמר, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא ברכה זו שצויתנו כפרה לנו ואל יהא בה מבישול ועון מעתה ועד עולם, וכך מהדר אפיס מלבורא מאי אמר אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש, רבנו של עולם עשינו מה שגזרת עלינו עשה עמנו מה שהבחרתנו השקפה כמעון קדשך מן השמים וברך את עמך וגו'. אמר רב חסדא אין הכהנים רשאין לבוף קשרי אלבעותיהו עד שיחזרו פניהם מן הלבור, ואמר רב חסדא אין שליו לבור רשאי לענות אמין*) עד שיכלה הלבור מפי הקורא, ואין הכהנים רשאין להחזיר פניהם מן הלבור עד שיתחיל שליו לבור בשם שלום, ואמר ר' זירא אמר רב חסדא אין הכהנים רשאין לעקור רגליהם וליקך עד שיגמור שליו לבור שם שלום, ואין הכהנים רשאין לישא את כפייהם אלא כנגד כתפותיהם. ומאן דחזא חלמא ולא ידע מה הוא, ייקום קדם כהני וימאן הכי:

רבוננו של עולם וכו'. בין שחלמתי לעצמי ובין וכו' בחלומותיו של יוסף. ואם צריכין רפואה רפאם כמי מרה על ידי מוזה וכמי יריחו על ידי אלישע וכמרים מצרעתה וכוהוקיהו מלחיו וכשם שהפכת קללת בלעם בן בעור מרעה לטובה כן

תהפוך

(38) חסרון הניכר בו כאן, וכו"ל וכסן שהרג את נפשו לא ישא את כפיו שנאמר וכו', דהא' ברכות ל"ב ע"ב, ועי' בתוס' יבמות כ"ו ד"ה שנאמר מעט מונחי, וכסאדרין ל"ה ע"ב, ובסוטה ל"ג ד"ה כי עסקר.

(*) יש נכאן ערובו והמטת דברים, ישוין בגמרא אפיס ל"ב כ'.

תהפך כל חלומותי לטובה :

ומוכין דעתים צדדי כהנא דעני לצורא חמו, ואי לא ליזמא סכי .
 אדיר במרום שוכן בגבורה אתה שלום ושמך שלום יהי רצון שתשים עלינו טובה כו' :
 ואם אין סם כהנים אומר שליח לצור .

אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו וכו' , עד ואני אברכם . ומסיים עד עושה השלום*):
 ויפלין לצור על פניסס ומוצקסיס רחמים ושאל כל אחד ואחד בקסחו, ולאומר :
 רבון כל העולמים ואדוני האדונים האל הגדול הגבור והנורא רחם עלינו שאנו
 עבדיך ומעשה ידך בשר עפר רמה ותולעה . מה אנו מה חיינו מה חסדנו
 מה צדקנו , ומה נאמר לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו הלא כל הנבחרים כאין נגדך
 ואנשי השם בלא היו וחכמים ככלי מדע ונבונים ככלי השכל כי כל מעשינו תוהו
 וימי חיינו הבל לפניך, ומה נאמר לפניך ה' אלהינו כי אנתנו העוינו והרשענו ואין
 לנו כח לעשות חובותינו ולא כהן גדול לכפר על חטאתינו ולא מזבח להקריב
 עליו קרבן ולא בית קרש הקרשים להתפלל שם, אלא יהי רצון מלפניך שתהא
 תפלתנו שאנו מתפללין לרצון ותחשב לפניך כפרים וכבשים וכאלו הקרבנו אותם
 על גבי המזבח ותרצנו :

רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוני לעשות רצונך אבל שאור שבועים
 מעכב. יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשמיר ותכניע ותרחיק יצר הרע ממני ותשפילתי
 ותכניעתי ותרחיקתי ממאתים וארבעים ושמונה אברים שבי ואל יכשילני מדרכיך
 הטובים אלא תן בלבי יצר טוב וחבר טוב לשמור חוקיך ולעבדך ולעשות
 רצונך בלבב שלם :

רבון כל העולמים יהי רצון מלפניך שתהא תורתך אומגתי ומלאכתי בכל יום ולא
 אשגה בה, ואל תצריכני למתנת בשר ודם שמתנתן מעושה ותרפתם מרובה .
 שבענו בבוקר חסדך ונרננה ונשמחה בכל ימינו . הראנו ה' חסדך וישעך תתן לנו :
 רבון כל העולמים ואדוני האדונים עורני סמכני סיעני ותזקני בפרנסתי
 ובפרנסת בני ביתי . ואל תבישני ואל תכלימני לא לפניך ולא לפני בשר
 ודם . ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי כי שמך
 נקרא על עירך ועל עמך :

ואי אית דבעי מומר סא דר' ינאי כד ניטור ומסתיס ליזמא ,

רבנו של עולם חטאתי לפניך יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתתן
 לנו לב טוב וחלק טוב ורוח נמוכה ונפש שפלה וזבד טוב, ואל יתהלל
 שמך בנו ואל תעשנו שיחה בפי (כל) הבריות . ואל יהי אחריתנו להכרית ותקותנו
 למפח נפש, ואל תצריכנו למתנות בשר ודם . ואל תמסור מזונותי ביד בשר ודם
 שמתנתן מעושה ותרפתן מרובה . ותן חלקנו עם עושי רצונך . וכנה ביתך ועירך
 והיכלך ומקדשך מחרת בימינו . מחר עננו ופדנו מכל גזירות קשות והושע ברחמיך
 הרבים משיח צדקך :

ועונוד

* עי' טור א"ח סי' קכ"ז וב"י ונ"ח ופרישה שם . [ונל"ס וס כאן ט"ס ונ"ל . ומסיים שם שלום .

ועונד החזן ואומר

אבינו מלכנו חננו ועגנו אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה והושיענו למען שמך, ואנתנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו:

ועוין הַכְּבוֹד אַחֲרָיו מִה שְׂהוּא אֹמֵר

זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה. יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך. אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך כי דלוננו מאד, עשה למען שמך הגדול הגבור והגורא שנקרא עלינו, חננו ה' חננו כי רב שבענו בזה. ברוגז רחם תזכור. ברוגז רחמים תזכור. ה' הושיעה המלך יעגנו ביום קראנו. כי הוא ידע יצרנו וזכור כי עפר אנחנו. עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו ובפר על חטאתינו למען שמך: ואומר שליח לצור קדיש עד לעילא.

(קדיש ליחיד **מֵאֵר** דכתיב ברב עם הדרת מלך אמר ר' חמא בר חנינא בוא וראה שבחו של הקב"ה שהוא מחבב את ישראל יותר מאלפי אלפים ורבי רבבות של מלאכי השרת שמשרתין אותו ומשבחין לפניו. ואינו רוצה בשבחן עד שישמע בשבחן של ישראל. שנאמר ברב עם הדרת מלך, ואין עם אלא ישראל שנאמר עם זו יצרת לי תהלתי יספרו. למה עם זו יצרת לי שישפרו תהלתי בעולם. שנאמר תהלתי יספרו. וכן הוא אומר נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם. כי לאלהים מגני ארץ מאוד נעלה. אמר ר' סימון אימתי הקב"ה מתעלה בעולמו. בשעה שישאל נכנסין בבתי מדרשות ובבתי כנסיות ונותנין שבח לפני בוראם. ר' ישמעאל אומר בשעה שהן נאספין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ושומעין הגדה מפי תלמיד נעים. ואח"כ עונין אמן יהא שמייה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך. באותה שעה הקב"ה משמח ומתעלה בעולמו ואומר למלאכי השרת באו וראו עם זו שיצרת בעולמי כמה הן משבחין אותי. באותה שעה מתקבצין מלאכי השרת ומלבישין להקב"ה הוד והדר, שנאמר ברב עם הדרת מלך, וכן הוא אומר ברכי נפשי את ה', ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת, וכתיב הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. ואומר עקב ענה יראת ה' עושר וכבוד וחיים. ואמר רב חנן אם אדם זוכה לקנות ענה ויראת ה' זוכה לקנות כבוד וחיים שנא'. כלן וקוס פנוי בכ"י, ולפי הגרסא ל"ל הפסוק דלעיל עקב ענה כו':)

וְבֵא לציון גואל וכו'. ה' ימלוך לעולם ועד. ה' מלכותיה לעלם ולעלמי עלמיא וכו' עד האל ישועתנו סלה. ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה. ה' הושיעה המלך יעגנו ביום קראנו. ברוך אלהינו וכו'. והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת. הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבבנו יראתו לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם למען לא ניגע לריוק ולא נלד לבהלה. כן יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שנשמור חוקך בעולם הזה ונזכה ונחיה ונרש חי העולם הבא, למען יזמך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אורך:

(קדושה ליחיד וסוף הגדה המדברת בכבוד העמיד לנעים זמירות ישראל וללדיקים. ובשעה שירדתי מלפניו שמעתי קול מדבר בלשון ארמי וכלשון הזה היה מדבר.

מקדשא קדישא לחורבא והיכלא לגור דליק ודירתא דמלכא תנמר צדיותא
 ובני מלכא לקטלא וחרוותיה דמלכא תנמר ארמלתא בתולן ועולימן לבזה ומדבחה
 דכיא לאסתאבא ופתורא דמתקן יבותיה בעלי דבבא וירושלם לצדו וארעא דישראל
 לזיע. באותה שעה כיון ששמעתי את קול החוק הזה נרתעתי ונדממתי ונפלתי לאחורי
 עד שבא הרפאל הרריאל הדניאל אשר נתן בי רוח ונשמה והעמידני ואמר לי ידידי
 מה עלתה לך, אמרתי לו הדר זיוי שמא אין תקנה לישראל אמר לי ידידי בא ואכנסך
 לגנוי ישועות ולגנוי נחמות, הכניסני לגנוי ישועות ולגנוי נחמות וראיתי כתות של
 מלאכי השרת שהם יושבים ואורגים בגדי ישועות ועושין כתרי חיים טובים ואבנים
 טובים של מרגליות קבועות בהן ומרקחים כל מיני בשמים וממתקים יינות
 לצדיקים לעתיד לבא. וראיתי כתר אחד משונה מכל הכתרים וחסה ולבנה ושנים
 עשר מולות קבועים בו. אמרתי לו הדר זיוי כתרים הללו למי, אמר לי לישראל,
 וכתר משובת זה למי, אמר לי לדוד מלך ישראל, אמרתי לו הדר זיוי הראני כבודו
 של דוד, אמר לי ידידי המתן לי שלש שעות עד שיבא דוד לכאן ותראה בגדולתו, תפשני
 והושיבני בחיקו. אמר לי מה אתה רואה, אמרתי לו אני רואה שבע ברקים שהן
 רצין כאחד, אמר לי בני כבוש עיניך שלא תזדעזע, הללו יצאו לקראת דוד. מיד רעשו
 כל האופנים ושרפים וחיות הקודש ואיצרות שלג ואוצרות ברד וענני כבוד ומזלות
 וכוכבים, ומלאכי השרת להוסי וזבל ואמרו למנצח מזמור לדוד השמים מספרים כבוד
 אל ומעשה ידיו מגוד הרקיע. ושמעתי קול רעש גדול שבא מעדן ואמר ימלוך
 ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה. והנה דוד מלך ישראל בראש וכל מלכי בית
 דוד אחריו וכל אחר ואחר כרתו בראשו וכתר מלך דוד מובהק ומשונה מכל הכתרים
 וזיוו הולך מסוף העולם ועד סופו, כיון שעלה דוד למדרש גדול שברקיע מוכן לו כסא
 של אש שהוא ארבעים פרסאות גבוה כפלים ארכו וכפלים רחבו. וכיון שבא דוד
 וישב לו על כסא שלו המוכן כנגדו כסא של קנו. כל מלכי בית דוד וישבין לפניו
 ומלכי בית ישראל אחריו. מיד אומר דוד שירות ותשבחות שלא שמעתן און מעולם.
 וכיון שפתח ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה, פתח כמטרון וכל המזלות
 ואמרו קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. וחיות הקודש משבחות
 ואומרות ברוך כבוד ה' ממקומו. והרקיעים אומרים ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור
 ודור הללויה. והארץ אומרת ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד. וכל מלכי בית
 דוד אומרים ויהי ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחר ושמו אחר :

ויש חומרין קדושה זו

ואתה קדוש וישב תהלות ישראל, שנים שרפים עומדין מימניו של הקב"ה ואחד
 משמאלו, שש כנפים לכל אחד, בשתים יכסה פניו שלא יראו פני שכינה, ובשתים
 יכסה רגליו שלא יביטו פני שכינה, כדי לשכח גזירת העגל, ובשתים יעופף שנאמר וקרא
 זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. ואינן יודעות
 מקום לכבודו. ועומדות באימה ביראה ברדת וכזיע שלא יאכל אש אוכלת לאש של
 מלאכים, ומוזעת פניהם נהר של אש מושך ויוצא מלפניו. שנאמר נהר די נור נגיד
 נפיק מן קדמוהו. ולפי שאינן יודעות מקום כבודו, עונות ואומרות בכל מקום שכבודו

שם כרוך כבוד ה' ממקומו, ועמו ישראל מיוחדים שמו הגדול בכל יום פעמים באהבה ואומרין שמו ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הוא משובן לישראל אני ה' אלהיכם מציל אתכם מכל צרה. אל כמאמרך אדונינו צדיק ישראל מוחלי צדקך סלה, צדקתך רוממו להוכם לך. יפצחו פה ויאמרו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ומליכוד ככתוב בדברי קדשך ימלך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה: ולומר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל אבותינו וגו' :

ויאמר יתגדל ויתקדש עד דאמירן בעלמא ואמרו אמן :
ומוסיף תתקבל צלותהון ובעתהון דכל ישראל קדם אבוהון די בשמיא ואמר
אמן. יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים על כל ישראל ואמרו אמן.
עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום על כל ישראל :

(קדיש של יחיד לעתיד לבא מגלה הקב"ה מעמי תורה לישראל, מפני מה איסור שתי אחיות, מפני מה בשר בהלב, מפני מה בשר חזיר, מפני מה כלאים. לאחר שמגלה להם מעמי תורה אומר להם לצדיקים הכנסו לנן עדן ואכלו סעודה המתוקנת לכם ושתו יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. אמרו לפניו רבונו של עולם כלום יש סעודה שאין בעלה שרוי בתוכה, אבל אם רצונך תשרה שכנתך בינותינו, מיד אומר רוד לפני הקב"ה רבונו של עולם עשה עמנו טובה ושב אתנו, באותה שעה שומע הקב"ה לדוד שנאמר אז תקרא וה' יענה תשועה ויאמר הנני, מיד נכנס הקב"ה ורוד וכל הצדיקים עומדים על כסאותם והקב"ה יושב על כסא כבוד שלו ורוד יושב כנגדו על כסא המוכן לו שנאמר וכסאו כשמש נגדי, וכל הצדיקים יושבים על כסאותם ואוכלין ושמים ושותין כשלישה כוסות מיין עסים שנאמר אשקך מיין הרקח מעסים רמיני, ומוזגין להם כוס של ברכה, וכוס של ברכה היו מאתים ועשרים ואחד לוג שנאמר תערוך לפני שלחן נגד צוררי דשנת בשמן ראשי כוסי ריזה. רוי"ה בנימטריא הכי הוי. לאחר שאוכלין ושותין אומר מי יברך, אומר לאברהם מול אתה וברך שאתה אב העולם. אומר להם איני מברך שיצא ממני זרע שהכעים לפני הקב"ה, אומר ליצחק מול אתה וברך שנעקרת על גבי המזבח, אומר להם איני מברך שיצא ממני זרע שהחריבו ביתו של הקב"ה, אומר ליעקב מול אתה וברך שמסתך שליטה לפני המקום, אומר להם איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחיתן שעתידה תורה לאסרן שנאמר ואשה אל אחותה לא תקח לצרור. אומר למשה מול אתה וברך שקבלת את התורה וקיימת אותה, אומר להם איני מברך שלא זכיתו לכנס לא"י, אומר ליהושע מול אתה וברך שהכנסת לישראל לארץ וקיימת את התורה, אומר להם איני מברך שלא זכיתו לבן. אומר לדוד מול אתה וברך שאתה נעים ומירות ישראל ואתה נשיא להם שנאמר ועבדי דוד נשיא להם לעולם, והוא אומר להם אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא. לאחר שאוכלין ושותין ומברכין מביא הקב"ה את התורה ומניחה בחיקו ועוסק בה בטומאה ובחיסור ובהיתר בהלכות ובאגרות, ואומר דוד שירה לפני הקב"ה, ועונגן אחריו הצדיקים אמן יהא שמיא רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך מתוך גן עדן, ופושעי ישראל עונגן אמן מתוך גיהנם,

מיד אומר הקב"ה למלאכים מי הם אלו שעונין אמן מתוך גיהנם, אומר לפניו רבונו של עולם הללו פושעי ישראל שאעפ"י שהם בצרה גדולה מתחזקים ואומרים לפניך אמן, מיד אומר הקב"ה למלאכים פתחו להן שערי גן עדן ויבואו ויזכרו לפני שנאמר פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים, אל תקרא שומר אמונים אלא שאומר אמונים: ולחמך ססוים שלום לצור ססוים³⁰ שלום נוהגים לומר כך:

מי כאלהינו מי כאדונינו מי כמלכנו מי כמושיענו. אין כאלהינו אין כאדונינו אין כמלכנו אין כמושיענו, ברוך אלהינו ברוך אדונינו ברוך מלכנו ברוך מושיענו. גודה לאלהינו גודה לאדונינו גודה למלכנו גודה למושיענו. אתה הוא אלהינו אתה הוא אדונינו אתה הוא מלכנו אתה הוא מושיענו. אתה הוא שהקריבו אבותינו לפניך את קמורת הסמים:

פירוש הקמורת הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה. מור וקציעה שבולת נרד וזכרוב. משקל ששה עשר ששה עשר מנה, והקישט שנים עשר וקולופה שלשה וקמנון תשעה, בורית כרשינא תשעה קבין, ויין קפריסין כאין תלת וקבין תלתא, אם אין לו יין קפריסין מביא חמר חורין עתיק מלח סרומת רובע מעלה עשן כל שהוא, ר' נתן אומר אף כפת הורחן כל שהוא, אם נתן בה דבש פסלה, אם חסר אחת מכל סמניה חייב מזה. רבן שמעון בן גמליאל אומר צרי אינו אלא שרף מעצי הקמף, בורית כרשינא ששפין בה את הצפורן כדי שתהא נאה, ויין קפריסין ששורין בו את הצפורן מפני שהוא עזה, והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין מי רגלים במקדש מפני הכבוד: הקמרת היתה שלש מאות וששים ושמונה מנה (כנגד ימות החמה) שלש מאות וששים וחמשה כנגד ימות החמה. ושלושה מנים הנותרים. מהם מכניסים לפני לפני ביום הכפורים. והשאר מחללין אותו על מעות האומנין, אחת לשבעים שנה מפטמין אותה [לחצאין], המפטם אותה כמתכונתה הרי זה חייב, פטם תצייה הרי זה חייב, רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון בן הסגן אבל לא שמעתי מכנו לשלישה ולרביעה, ומתורין אותה למכתשת פעמים בשנה, בימות החמה פורין אותה כדי שלא תתעפש, בימות הגשמים צוברין אותה כדי שלא יפוג ריחה, וכשהוא שוחק אומר הרק היטב כו'*) דקה מן הדקה. המפטם את הקמרת כמתכונתה חייב והמריח בה פטור ואינו חייב אלא משום מעילה, מכתשת היתה במקדש מימות משה ונפגמה ושלחו והביאו מאלכסנדריא ותקנהו ולא היתה מפטמת כשהיתה:

השיר שהיו הלויים אומרים בזמן שבית המקדש קיים. ביום ראשון היו אומרים לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וגו', אשר לא נשא לשוא נפשו (עמ"ס). עד סוף פיסקא. ביום שני היו אומרים שיר מזמור לבני קרח גדול ה' וגו'. ביום שלישי היו אומרים מזמור לאסף אלהים נצב וגו'. ביום רביעי היו אומרים אל נקמות ה' אל נקמות וגו'. ביום חמישי היו אומרים למנצח על הגתית לאסף וגו'. ביום השישי היו אומרים ה' מלך גאות לבש וגו'. ביום השביעי היו אומרים מזמור שיר ליום השבת. כמו שכתובם להלן:

אמר

³⁰ י"ל קל"ג עושה שלום, וכ"ה נטור ס' קל"ג סעתיק כל סכחו כאן. אך בפיוט סערת קויר, וסעתיק כחלם אין כאלונו, וכאן הוא כסתחם מי כאלונו, וכס' אורחות חיים מביא שחי הנוסחאות, ע"פ כסדר תפלת מנצח שבת אות י'. (* עיין בריהוט דף ו' ע"ב, שם סבריהוט מנצח וסאן קויר מנצח וכו'.

אמר ר' אליעזר אמר ר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר וכל בנך למודי ה' ורב שלום בנך, וראה שלום לבנך שלום על ישראל:

ולומר קדיש עד דאמרון בעלמא ואמרו אמן. יהא שלמא רבא עד עושה שלום: (קדיש של יחיד תניא) אמר ר' והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני עמים רבים וידעו כי אני ה', תניא אמר ר' יוסי פעם אחת נכנסתי לחורבה אחת מחרבות ירושלים להתפלל ובא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח עד שסיימתי תפילתי, לאחר שסיימתי תפילתי אמר לי שלום עליך רבי, אמרתי לו שלום עליך רבי ומורי, אמר לי בני מפני מה נכנסת לחורבה זו, אמרתי לו להתפלל, אמר לי היה לך להתפלל בדרך, אמרתי לו מתיירא הייתי שמא יפסיקוני עוברי דרכים, אמר לי היה לך להתפלל תפלה קצרה. באותה שעה למדתי היטנו שלשה דברים, למדתי שאין נכנסין לחורבה, ולמדתי שמתפללין בדרך, והמתפלל בדרך מתפלל תפלה קצרה. אמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו, אמרתי לו שמעתי בת קול שמנחמת כיונה ואומרת אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגלית את בני לבין אומות העולם, אמר בני בחייך ובחיי ראשך לא שעה זו בלבד אומרת כך אלא בכל יום שלשה פעמים אומרת כך, ולא עוד אלא בשעה שישאל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין אמן יהא שמיא רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי ותברך, הוא מנענע בראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה לאב שהגלה את הבנים ואוי להם לבנים שגלו מעל שלחן אביהם. אמר ר' הלבנו אמר עולא ביראה עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בנן עדן והוא יושב ביניהן וכל אחד מראהו באצבע שנאמר ואמר ביום ההוא הגה אלהינו זה קוינו לו ויושענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו:)

ובערב לאחר שיגמרו תפלת ערבית נוהגין לומר פיעוס הקטורת אבל לא הסיר, ומאי טעמא שזכר למקדש אומר אלו, ולמה אומר פיעוס הקטורת בבקר ובערב והסיר בבקר בלבד, לפי שזה היתה מלוחו נעשית בבקר ובערב זה לא היתה מלוחו נעשית אלא בבקר:

ולא מצעי ליה לאינש למיבעל ולחיתמועי מקידושא דסדרתא ומייהא שמייה רבא מברך דאגדתא, דמלתא רבתא היא קמי קודשא בריך הוא, ומאי רבותא דתקן רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון מיוס שחרב בית המקדש אין לך יום שאין בו קללה ולא ירד טל לברכה ויטל טעם הפירות, ר' יוסי אומר חף מיטל שומן הפירות, ואמר רבא וכל יום ויום קללתו מרובה משל חברו דכתיב בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר, הי בקר אי מימא בקר דלמחר מי ידע מה הוי אלא דחליף, ואלא עלמא אמאי מקיים, הקידושא דסידרא ואיכה שמייה רבא דאגדתא, שנאמר ארץ עיפסתה כמו חופל ללמות ולא סדרים וחופע כמו חפל, טעמא דאין סדרים הא יש סדרים וחופע מאפל, ומאי סדרים קידושא דסידרא:

ושאילו מקמי רב למח ראש ישיבת גאון יעקב בישיבה היא פו מנדיחא, מהו שיאמר אדם קידושא דסידרא, אס אינו קורא מאי טעמא. והשיב כך,

אם

אם תלמיד חכם הוא יעסוק בשמעתא דגיד הגשה, כגון שלש כמות של מלאכי השרת
 אומרי' שירה בכל יום, שיש בה דברי שבה קדושת הקב"ה, אם אינו תלמיד חכם
 יעסוק במקרא בפסוקים שיש בהם קדושה, כגון שרפים עומדים מומעל לו, ומה
 עמנו של חכם שאומר ומודה קך, כלומר תפלה זו וסדר זה, נביאים הראשונים תקווה
 וחקים הקדמונים תקווה לומרם בקהל, ויחיד לא יסיג גבול הקהל, לפי שכל דבר
 של קדושה אינו בפחות מעשרה, הילכך יאמר מקרא או תלמוד שפירשנו, תמצא
 אומר אותה מנילל, ויש חכמים שאומרים כיון שהן מקראות אומרים ומה בכך, הלכך
 נהגו יחיד האומר קדושה לסידרה קורא הפסוקין בדרך התימקות שקורין לפני רבן:

ובשביל בני אדם הבאים לבית הכנסת לאחר שיאמר שליח לצבור ברכו. שאילו מקמי
 מתיבתא מהו שיחזור ויאמר השליח בשעת עמידת הצבור להתפלל, ברכו את
 ה' המבורך ויענו ברוך ה' המבורך, אותן בני אדם הבאים בין הפרקים, בין גאולה
 לתפלת שחרית ובין המולך בכבודו ערבית. ושדרו הכי, קך ⁴⁰ ראו שבתפלת
 ערבית בשביל הבאים בין הפרקים, אם רולה אומר ברכו, אבל בשחרית אסור
 להפסיק בין גאולה לתפלה, ואל יפסיק שך שנינו ר' יהודה אומר בין ויאמר לאמת
 ויזב לא יפסיק, ואמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה, ואריך לסמוך
 גאולה לתפלה ואל יפסיק שך שנינו ר' יהודה אומר ואסור להפסיק בו אפילו בדברי
 קדושה ואפי' בפסוק של ריזי ובקשה, והאי דקא מתחלין ה' שפתי תפתח, כיון דתקינו
 רבנן למימריה בללותא. כללותא אריכתא דמיא:

ונפטרינ איש לביתו:

ובשמבקש לאכל לחם לריך ליטול ידיו קודם ואח"כ לקבוע סעודתו, אף על פי שאוכל
 חולין, וכל המזלזל בנטילת ידים בר ידיו הוא, שך שנינו אמר ר'
 יהודה חס ושלום שעקביה נתגדה שאין עזרה נעלמת על כל אדם בישראל בחכמה
 וביראת הטא כעקביה בן מהללאל, אלא את מי נדו את הלעזר בן הגר שפקק
 בנטילת ידים ונדוהו ומת בנידויו ושלחו בית דין והניחו אבן על ארונו, ללמדך שכל
 המתגדה ומת בנידויו סוקלין את ארונו. וכל המזלזל בנטילת ידים סוף בה לידו
 עניות, דאמר ר' אחי ואמרי לה במתניתא גא, שלשה דברים מביאין את האדם לידי
 עניות, אלו הן, המשתין ערום בפני מוטהו, והמזלזל בנטילת ידים, ומי שאשתו מקללתו
 בפניו, המזלזל בנטילת ידים לא אמרן אלא זימנין משי זומנין לא משי, אבל משי
 ולא משי לית לן בה⁴¹, ואמר ר' זריקה אמר ר' אליעזר כל המזלזל בנטילת ידים
 נעקר מן העולם, וכד משי ידיו מבעייה ליה לנגוזי ידיו שפיר, דאמר ר' אבהו
 כל האוכל פת בלא נגוז ידים כאלו אוכל לחם עומא שנאמר ככה יאכלו בני ישראל
 את לחמם עומא בגוים אשר אדיותם הם, ואמר רב חסדא אלא משאי מלא חופנה
 ויהבו לי מלא חופנה עיבותא: וכשנטול ידיו מנבך. ברוך אתה י"א מ"ה אשר
 קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים: והסותה מים בתוך סעודתו לריך לברך על
 כל פעם ופעם, ואעפ"י שהוא לפניו, שך שנינו הסותה מים לזמאו אומר שהכל,
 ואמרין לנטוטי מתי, אמר רב אחי בר אבין לנטוטי היכא דחנקתים אומלא דלא

מברך

⁴⁰ סעור כפי' רל"ז מביא אהו בשם רע"ג ועי' במנהג אות כ"ו. ⁴¹ עי' הערות בסוף הס'.

מזכר, הא לאו הכי מזכר והוא ליה כמנלך, ואית מזבנן דאמרי כיון דאיכא מים קמיה בסעודה וברוך זימנא קמא לא לריך לברוכי על כל זימנא, מויד דהוי אהמנא דכד מזכר זימנא קמא לא לריך תו לברך. והפליג טוטל שתי ידיו וכנס, כשהוא טוטל אל יטול מבחוץ אלא כנס וישב במקומו וטוטל, והטפיח מחזיר. אמר רב חסדא לא שמו אלא לשמות אבל לאכול טוטל מבחוץ וכנס, מודע ידעי דאינא דעסיה. אמר רב נחמן בר יצחק אנה אפילו לשמות נמי מודע ידעי דאינא דעסיה :

ובאן דאכיל כזית מיחייב לברוכי, דאמר ר' חייה בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל כזית מליח וברך עליו תחלה וסוף, אלאמר בר' מאיר סבירא ליה דאמר עד כזית. ולענין אלטרופי אפילו לא אכל עמסה אלא גרוגרת אחת ולא שחה עמסה אלא כוס של יין מלטרף, אבל לאפקוי רבים ידי חובטן עד דאכיל כזית דגן, אע"ג דאיכא עובדא דשמעון בן שמע דעבד לגרמיה הוא דעביד הכי, אמר ר' חייה בר אבא אמר ר' יוחנן לעולם אינו מויליא עד שיאכל כזית דגן, ומאן דעאל אלינשי דכריך ריפתא וקא מזבכין, מבצי ליה למעני בתרייהו, כדאמרין בא ומלאן כשהן מזבכין מה עונה אחריהן, רב זבד אמר ברוך ה' המבורך, רב פפא אמר אמון, ואמרין לא פליגי אשכחיכו דקא אמרי גברך, אמר איכו ברוך ה' המבורך לעולם ועד, אשכחיכו דקא עמי ברוך, אמר איכו אמון, ותו מפרשינן לה למלתא על איניש מעלמא גבי דקא מזבכין ברכת המזון, אי בתלתא אינון עד פחות חד מעשרה, אי אשכחי למאן דמזבך כבך⁴² אלהינו וענו אינו ברוך אלהינו שאכלנו משלו, יומר איכו בהדייהו ברוך אלהינו המבורך לעולם ועד, ואי עאל ואשכחיכו דקא ענו כבר ולא שמע מן המזבך עמי בתרייהו אמון :

ובאן דקאי צבי כנישתא אחורי שליחא דלבורא מיחייב לכוני דעסיה, ובתר דקא חסיה שליחא דלבורא על כל חותם ברכה וברכה להוי עמי אמון, דהכי אמר רבין מאי דכתיב אמונים נולד ה' אלו שהן עונין אמון באמונה, אומר השליח לבורא מחיה המתים וכן עונין אמון ועדיין לא ראו תחיית המתים ומאמינים שהקב"ה מחיה מתים, אומר הש"ך גואל ישראל ועדיין לא נגאלו, ואם תאמר שנגאלו חזרו ונשתעבדו, ומאמינים שהקב"ה שעתיד לגאלם ועונין אמון, אומר הש"ך ברוך בונה ירושלים ועדיין היא בחורבנה ומאמינים שהקב"ה עתיד לבנותה ועונין אמון, הוי אמונים נולד ה', מאמינים ועונין אמון נולד ה', והגיה אין עונין לא אמון חטופה ולא אמון קטופה ולא אמון קלרה ולא אמון יתומה, ולא יזרוק ברכה מפיו, בן עזאי אומר העונה אמון חטופה יתחטפו ימיו, קטופה יתקטפו שמתיו, קלרה יתקלרו ימיו, יתומה יהיו בניו יתומים, הרובה מאריכין לו ימיו. ומאן דעמי אמון לעמי בכל כחו, דאמר ר' שמעון בן לקיש כל העונה אמון בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר פתחו שערים ויבא גוי לדיק שומר אמונים, אל תקרי שומר אמונים אלא שאומר אמנים, אמר ר' יוסעב בן לוי כל העונה אמון יהא שמייה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו שנאמר בפרוע פרעות בישראל בהתגדב עם ברבו ה', מאי טעם בפרוע פרעות משום דברכו ה'. ר' חייה בר' אבא אמר ר' יוחנן אפילו יש בו שמן עבודה

זכר

זרע מוחלין לו, כתיב הכא בפרוע פרעות צישראל וכתיב סתם כי פרעה אהרן
 לשמואל בקמיסם, הלכך לררף אדם לעמות יהא שמיים בכל כחו וסכי נמי אמון בכל
 כחו, מנחי אמון אמר ר' חנינא אל מלך נאמן :

סדר מעמדות

אלו המעמדות, זיוס ראשון קורין בראשית ברא אלהים וגו', עד ויהי ערב
 ויהי בקר יום אחד :

נביאים [יטעים מ"ג] בה אמר האל ה' בורא שמים וגו', עד בטרם תצמתנה
 אשמיע אתכם :

פרשת המן בכל יום ויום ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם וגו', עד והעמר
 עשירית האיפה הוא :

עשרת הדברים בכל יום ויום וידבר אלהים את כל הדברים וגו' עד וכל אשר
 לרעך :

ענין הקרבנות [סמות כ"ט] וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה וגו',
 עד לשכני בתוכם אניה' אלהיכם :

פרק ראשון [ומסכת תמיד] בשלשה מקומות הבהנים שומרין וכו' עד ודישון
 מזבח הפנימי והמזורה :

ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה וזה בר
 בבר יהיה :

פיטום הקמרת כיצד שלש מאות וששים ושמנה מנים היו, שלש מאות וששים
 וחמשה שבכל יום כמנן ימות החמה ועלשה שהיה מוסף ביום הכפוזים
 כהן גדול מחזירן למכתשת ונטל ממנו מלא פניו כדי לקיים בו מצות דקה מן
 הדקה, ואלו הן הצרי והצפורן חלבנה ולבונה משקל שבעים שבעים, מד וכרכם
 שבלת נרד וקציעה משקל ששה עשר ששה עשר מנה, קושט שנים עשר קלופה
 שלשה קנמן תשעה, בורית כרשינא תשעה קבין מלא סדומית רובע מעלה עשן
 כל שהוא, ר' נתן אומר אף כפת הירדן כל שהוא, אם נתן בה דבש פסלה,
 אם חסר אתה מסמניה חייב מותה, רבן שמעון בן גמליאל אומר הצרי אינו אלא
 שרף מעצי הקמף, בורית כרשינא תשעה קבין, יין קפריסין סאין תלת וקבין תלתא,
 אם לא מצא יין קפריסין מביא חמר חורין עתיק, יין קפריסין למה הוא בא, כדי
 לשרות בו את הצפורן מפני שהיא עזה, בורית כרשינא למה היא באה, כדי
 לרפות בה את הצפורן כדי שתהא נאה, והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מבניסין
 מי רגלים במקדש מפני הכבוד. תניא ר' נתן אומר כשהוא שותק אומר הרק הרק
 היטב מפני שהקול יפה לבשמים. פיטמה לחצאין כשרה לשלישית ולרביעית לא
 שמענו, אמר ר' יהודה זה הכלל כל כמדתה כשרה חצאין, שחסר בה מכל סימן
 וסימן או שחסר אחת מכל סמניה או שלא נתן בתוכה מעלה עשן חייב מיתה,
 אמר ר' זעורא אף חייב משום הכנסה יתירה, תאני בר קפרא אתה לששים או
 לשבעים

לשבעים שנה היתה באה (של) חצאין (או) של שירים, ותאני בה קפרא אלו היה נותן בתוכה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחו, אלא שאמרה תורה כי כל שאור וכל דבש לא תקמירו ממנו אשה לה'. תאנא הקמיר כוית בחוץ הייב פחות מכזית בפנים פטור. אמר ר' ירמיה ואיתימא ר' אבא ונפטרו הצבור ידי חובתן. ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבידא אמרו מרקתני רישא הקמיר כוית בחוץ ותאני סיפא פחות מכזית בפנים פטור, מכלל דלא נפטרו הצבור ידי חובתן :

ובכל יום ויום לומר איזהו מקומן של זבחים קדשי הקדשים שחיתתן בצפון פר ושעיר של יום הכפורים שחיתתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן מעון חויה על בין הבדים על הפרכת על מזבח הזהב, מתנה אחת מהן מעכבת, שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. אם לא נתן לא עכב :

וביום הראשון קורין כתובים. לדוד מומור לה' הארץ ומלואה וגו'. כמו שכתוב למעלה : וקורין הלכה. ונשלמה פרים שפתינו בתשלום פרי קרבנותינו. וזו היא סידורה של מערכה. אבוי מסדר מערכה משמיה דגמרא וכו', עד ועליה השלמו כל הקרבנות כלין. זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו :

ובכל יום ויום קורין :

כל אלה בחיות היכל על יסודו ומזבח על מכונו, ועכשיו חרב מקדש ובטלה עבודה ואין לנו בעונותינו, לא אשם ולא אישים. לא בדים ולא בלולה. לא גבול ולא גורלות. לא דביר ולא דקה. לא היכל ולא הר המור. לא ועד ולא וידוי. לא זבח ולא זריקה. לא חטאת ולא חלבים. לא טהרה ולא טבילה. לא ירושלם ולא יער לבנון. לא כפרת ולא כרובים. לא לבונה ולא לחם הפנים. לא מזבח ולא מנורה, לא נסכים ולא נתחים. לא סמיכה ולא סמים. לא עולה ולא עזאזל. לא פרכת ולא פר. לא ציון ולא ציץ נור הקדש. לא קידה ולא קמנון. לא ריח סמים ולא ריח ניחוח. לא שי ולא שלמים. לא תורה ולא תמורה. עונות אבותינו החריבו נוינו ופשעינו האריכו קצנו וחרבה עירנו ושנמם מקדשנו וגלה יקרנו מבית חיינו וטולמל הדרנו מבית הדרנו ומבית תפארתנו, מקום אשר הללך אבותינו, ואין אנו יכולין להקריב לפניך קרבן שיכפר בעדנו אלא נשלמה פרים שפתינו, וזכרון אלו הדברים תהיה כפרתנו ותפלתנו תהא סליחתנו. יהי רצון מלפניך רבון העולמים שתמחול לנו על כל חטאתינו ותכפר לנו על כל פשעינו שחטאנו לפניך בין בשוגג בין בכזיר בין באונס בין ברצון בין בראיה בין בשמיעה. וניב שפתינו תחשב לפניך במקום עולותינו :

ובכך היה לאין, מחמד כל עין, אשרי עין ראתה כל אלה הלא למשמע אוון ראבה נפשנו. על זה היה דוח לבנו ועל אלה חשבו עינינו. על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו. אתה ה' לעולם תשב כסאך לדור ודור, למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים : השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם :

הדרך עלן והדרך עלך. דעתך עלן ודעתן עלך. זיוך עלן וזיון עלך. לא תזון מנן ולא נוזו מנך. לא תתנשא מנן ולא נתנשא מנך. לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי :

סדר מעמדות

יז

ר' יהודה אומר אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו. גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, ועליו אמר שלמה בחכמתו טוב שם משמן טוב. למד תורה הרבה שיתנו לך שכר הרבה, ודע מתן שכר של צדיקים לעתיד לבא. ר' חנינא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, שנאמר ה' תפץ למען צדקו וגדיל תורה ויאדיר:

אין* כאלהינו אין כאדונינו כי עד אתה הוא מושיענו. אתה תושיענו. אתה תקום תרחם ציון כי עת לתננה כי בא מועד, בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס: תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא. שנאמר הלכות עולם לו, אל תקרי הלכות אלא הלכות:

אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם. שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. אל תקרי בניך אלא בוניך. יהי שלום בחילך שלוח בארמנותיך, למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך. וראה בנינו לבניך שלום על ישראל, ה' עוז לעמנו יתן ה' ויברך את עמו בשלום, אמן:

ביום השני קורין בתורה, מן ויאמר אלהים יהי רקיע עד ויהי בקר יום שני: נביאים [יסעיס מ"ג] שירו לה' שיר חדש וגו'. עד אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם. וקורא פרשת המן. ואחר סודר התמיד ואיזהו מקומן ועשרת הדברים. פרק שני דתמיד מן ראוהו אחיו וגו' עד סוף פרקא. ואחר קורא כתובים. שיר מזמור לבני קרת גדול ה' וכו'. כמו שכתוב למעלה. ואחר קורא פטום הקמורת. וקורא הלכה ונשלמה פרים שפתינו. ולאומר אין כאלהינו, ולאומר ר' יהודה אומר אשרי מי שעמלו בתורה וגו':

ביום השלישי קורין בתורה מן ויאמר אלהים יקונו המים וגו'. עד ויהי בקר יום שלישי:

נביאים [יואל ב'] ויקנא ה' לארצו וגו'. עד ולא יבושו עמי לעולם. וקורא פרשת המן. וענין הקרבנות ואיזהו מקומן כמו שכתבנו למעלה. התמיד פרק שלישי מן אמר להם הממונה וכו' עד גמירא. וקורא עשרת הדברים. כתובים מזמור לאספה אלהים נצב וגו'. כמו שכתוב לעיל: וקורא אין קדוש כה' כי אין בלתיך, וקורא פטום הקמורת. הלכה ונשלמה פרים וכו', כמו שכתוב לעיל כל הענין עד סוף:

ביום הרביעי קורין בתורה מן ויאמר אלהים יהי מאורות וגו'. עד ויהי בקר יום רביעי:

נביאים [ירמיה ל"א] כה אמר האל ה' נתן שמש לאור יומם וגו' עד ולא יהרם עוד לעולם. וקורא פרשת המן וסדר התמיד סהול ענין הקרבנות. ואיזהו מקומן, כמו שכתוב ביום ראשון. וסודר סדר התמיד פרק רביעי לא היו כופתין וכו', עד סוף פרקא. ולאומר עשרת דברים:

כתובים אל נקמות וגו'. כמו שכתוב לעיל. פטום הקמורת. כל אלה בהיות היכל על יסוד

יסודו, אין כאלהינו. ותנא דבי אליהו. וקדיש, כמו סכתוב למעלה :
 ביום חמישי קורין בתורה מן ויאמר אלהים ישראל המים וגו'. עד ויהי בקר יום
 חמישי :

נביאים [יחזקאל ל"ד] וכרתי להם ברית שלום וגו'. עד אדם אתם אני ה' אלהיכם
 נאם ה' אלהים. ולומר זה השיר שקורין היום :

כתובים למנצה על הגתית לאסף וגו'. כמו סכתוב לעיל. וקורא פרשת המן
 ועשרת הדברות וענין הקרבנות ואיזהו מקומן. התמיד פרק חמישי אמר
 להם המנונה וכו'. עד סוף פרקא. סדר מערכה, פטום הקמרת. כל אלה בהיות
 היכל על יסודו, ולומר אין כאלהינו ולומר תנא דבי אליהו ולומר קדיש של יחיד :
 ביום הששי קורין בתורה מן ויאמר אלהים תוצא הארץ וגו' עד ויהי בקר
 יום הששי :

נביאים [יסעיה מ"ה] כה אמר ה' קדוש ישראל ויוצרו וגו'. עד ולא תכלמו עד
 עולמו עד :

כתובים ה' מלך גאות לבש וגו'. וקורא פרשת המן ועשרת הדברים וענין הקרבנות
 ואיזהו מקומן וכו'. התמיד פרק ששי החלו עליון וגו' עד והשתחוה ויצא.
 סליק פרקא. סדר מערכה, ולומר הלכס ונשלמה פרים שפתינו, כל אלה בהיות
 היכל על יסודו, ופטום הקמרת, אין כאלהינו, תנא דבי אליהו, וקדיש :

ביום השביעי קורין בתורה מן ויכלו השמים והארץ וגו'. עד אשר ברא
 אלהים לעשות. ושמרו בני ישראל את השבת עד וביום השביעי
 שבת וינפש. ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתן קדש לה' כל העושה
 מלאכה ביום השבת מות יומת. לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. שמור
 את יום השבת לקדשו (בעשרת הדברות) עד על כן צוה ה' אלהיך לעשות את
 יום השבת :

נביאים [ירמיה י"ז] כה אמר ה' השמרו בנפשותיכם ואל תשאו משא ביום השבת עד
 וישבה העיר הזאת לעולם :

כתובים מזמור שיר ליום השבת וגו'. כמו סכתוב בזמירות. התמיד פרק שביעי עד
 סוף פרקא. ועל כל תקיעה השתחווה. זהו סדר התמיד לעבודת בית
 אלהינו. יהי רצון שיבנה במחרה בימינו. וקורא הלכס ונשלמה פרים שפתינו. ואמר
 קורא פטום הקמרת. כל אלה בהיות היכל על יסודו. אין כאלהינו :

סליק פירקא סדר מעמדות. זה המנוסג הנכון לנהג היחידים אגסי מעשה, והצבור
 אין מוסיגין כן, שלא יתבטל איש איש מומלכתו אשר המה עוסקים ומקלרין.
 ולומר אחר סיום קדיש :
 חזק

תפלת מנחה

נזמל ידיו ואינו לריך לברך, ואם אין לו מים ליטול ידיו אם יודע שיש מים לפניו
 עד ארבע מילין ימתין עד שיגיע למקום מים ויטול ידיו ויתפלל, ואעפ"י
 שצובר זמן תפלה, אבל יותר מארבע מילין יתפלל מיד ולא יבטל מן התפלה ואעפ"י
 שלא

שלא כמל את ידיו מפני שאנוס הוא, ואעפ"י שאמרו אמר ליה רבינא לרבא מהכא
 מרבנן דלחא ממערבא דאמר מני שאין לו מים ליעול ידיו מקנה ידיו בצלור או
 בקמנית ואמר ליה שפיר קאמר מני כתיב ארנן במים בנקיין כתיב, מויד דמנקי
 עפר וזרורות מני מנקי, וכו' אמרינן רב חסדא לייב למאן דמסדר חמיא בעידן ללותא.
 הני מלי לק"ש דבעי למקרי בעונתה, אבל לתפלה דרחמי הוא דחימת דבעי מללי,
 בעי לאהדורי, ועד כמה עד ארבעת מילין. והני מילי לפניו, אבל לאחריו פחות ממיל
 חזר אבל מיל אינו חזר (*):

וכשהולך לבית הכנסת אומר: אשרי יושבי ביתך וכו', ומקדש עד לעילא.
 ומתפללין י"ח בלחם: ושליח לצור אומר אבות וגבורות וקדושת השם.
 ואומר קודם קדושת השם כתר יהנו לך. ומסיים עד עושה שלום, כדרך שמתפללין
 בשחרית, ונפלגין על פניהם ושוללין כל לרכיבן. ואומר ואנחנו לא נדע מה נעשה וקדיש
 כולו עד לעילא עד עושה שלום בברומיו וכו'. אבל כהנים אין נושאין כפיסן משום
 דסכיחא סכרות ואסור, דסכור לא יסא את כפיו:

ויחיד המתפלל תפלת מנחה אומר במקום קדושה:

קדושה ליחיד בכל יום ויום בהגעת תפלת המנחה. מלך הדור יושב ומדבר
 לחיות, עד שלא יכלה הדבר מפיו, חיות הקדש ויצאות מתחת
 כסא הכבוד. פיהם מלא רנה וכנפיהם גילה. ידיהם כנננות רגליהם מרקדות ומקיפות
 וסובבות את מלכם. אחת מימין ואחת משמאל. אחת מלפניו ואחת מלאחרייו. ומגפפות
 אותו ומנשקות אותו. ומפרעות פניהם הם מתפרעות. ומלך הכבוד מכסה פניו, והיה
 ערבות הרקיע מתבקע ככברה מפני (מלך) הדור זיו יופי תואר חמדה חמלה תאוה
 זוהר שבה מראה פניהם, כדבר שנאמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ
 כבודו. והמלאכים כשהם מזמרים נחלקים לשלש שורות של אלף אלפי ורבבות
 בת אחת אומרת קדוש ובורעת ונופלת על פניה, [וכת אחת אומרת קדוש קדוש ובורעת
 ונופלת על פניה], וכת אחת אומרת קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו.
 ובורעת ונופלת על פניה. והחיות מתחת כסא הכבוד עונות אחריהן ואומרות ברוך
 כבוד ה' ממקומו. ואתה ברחמיך הרבים השב שכינתך לציון ככתוב בדברי קדשך
 ימלך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:

ומאן דמסקא ליה מילתא חי ללי חי לא ללי, חי קרא ק"ש חי לא קרא, חי אמר
 חמת ויזיב חי לא אמר חמת ויזיב, חי נמי חי בריך ברכת מנוחא חי לא,
 וגבי שבעת המינין חי בריך חי לא בריך⁴ סיכי נעביד, הכי גרסינן רב יהודה אמר
 שמואל ספק קרא ק"ש ספק לא קרא ק"ש חינו חזר וקורא, ספק אמר חמת ויזיב
 ספק לא אמר חמת ויזיב חזר ואומר חמת ויזיב, ור' אליעזר אומר אפילו ספק קרא
 ק"ש חזר וקורא ק"ש משום כבוד מלכות שמים, אבל ספק התפלל ספק לא התפלל
 חינו חזר ומתפלל, ור' יוחנן אמר אפילו ספק התפלל ספק לא התפלל חזר ומתפלל,
 ר' יוחנן לבעמיה דאמר ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו, והלכתא דר. אבל ודאי
 קרא ק"ש ואתא ואשכחא לבורה דקא קרו ק"ש, אומר פסוקא קמא לחודיה בדייבוי
 ותו לא, חי נמי ודאי התפלל ונכנס לבית הכנסת ונזלא לבור שמתפללין, הכי אמר רב
 יהודה אמר שמואל אם יכול לחדש דבר בתפלתו יתפלל ואם לאו אל יתפלל, חי נמי
 [לא] ללי ועאל לבי כנישתא ואשכחא לבורה דמללי, פליגי בה רב הונא ור' יושע בן

לוי

(4) ע' הערות בסוף ס'. (* ע' ברכות דף ט"ו כי יש נהגן שינוי נוסחאות

לוי, דהכי אמר רב הונא כנס לבית הכנסת ומואל צבור שמתפללין אס יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח לצבור למודים יתפלל ואס לאו אל יתפלל, וריב"ל אמר אס יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שליח לצבור לקדוש יתפלל ואס לאו אל יתפלל, ואמרין במאי קא מפלגי רב הונא סבר יחיד אומר קדוש וריב"ל סבר אין יחיד אומר קדוש, ונוסקין דאין יחיד אומר קדוש, וכו' אמרין דכולי עלמא מייסה מפסק לא פסיק עד דעני קדוש, ואמרין איבעיא להו מהו שיפסיק אהמן יהא שמייה רבא מברך, ואע"ג דפשמין דמפסיק דרין ופסקין דלא מפסיק :

וצריך לשהות שעה אחת ואח"כ יתפלל, שכך שנינו חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבס למקום, ואמר ריב"ל המתפלל צריך שישהא שעה אחת קודם תפלתו ושעה אחת אחר תפלתו, שעה אחת קודם תפלתו דכתיב אשרי יושבי ביתך עוד יהללך כלם, ושעה אחת אחר תפלתו דכתיב אך דיקים יהיו לשמך ישבו ישרים את פיך :

סדר ערבית

הקורא ק"ש של ערבית קודם ראיית הכוכבים לא ילא ידי חובתו, דתיגא מואמתי מתחילין לקרא ק"ש בערבין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן וכימין לדבר לאת הכוכבים, ותיגא הקורא קודם לכן לא ילא ידי חובתו, וכמה כוכבים ילאו ויהיה לילה, ר' נקן אומר כוכב אחד יוס, שנים בין השמשות, שלשה לילה, ואמר ר' יוסי בר אבין לא כוכבים [גדולים] הנראים ביום ולא כוכבים קטנים הנראים בלילה אלא בינוניים :

ועומד שליח לצור ומתחיל ואומר : והוא רחום וכפר עון וגו' עד יענו ביום קראנו ומברך ברכו את ה' המבורך : ועומין אחריו ברוך ה' המבורך לעולם ועד . ופותח ואומר .

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה וכו' . עד ה' צבאות שמו . חי וקים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד . ברוך א"י המעריב ערבים : אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת וכו' . על כן ה' אלהינו בשכבנו ובקומנו תן בלבנו ונשיח בחוקי רצונך ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד , כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהנה יומם ולילה , ואהבתך לא תסור ממנו לעולמים . ברוך אתה ה' אוהב את עמו ישראל :

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד : וקורין ק"ש

אמת ואמונה כל זאת קיים עלינו כי הוא ה' אלהינו ואנחנו ישראל עמו . אמת מלכנו ואין זולתו . הפרדנו מיד מלכים הגואלנו מכף כל עריצים , האל הנפרע לנו מצרינו ומשלם גמול לכל אויבי נפשנו . השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט גולינו , המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל שונאינו , העושה לנו נקמה בפרעה ואותות ומופתים באדמת בני חם . המכה בעברתו כל בכורי מצרים ויציא עמו ישראל מתוכם לחירות עולם . המעביר בניו בין גזרי ים סוף ואת רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע , ראו בניו את גבורתו שבהו וכו' עד נורא תהלות עושה פלא . מפי עוללים וינקים יסרת [עו] שמעת על ים סוף יחד כלם הורו והמליכו ואמרו

ואמר, ה' ימלוך וגו'. ויקיים לנו ה' אלהינו מלכותו כבודו ותפארתו קדושתו וקדושת שמו הגדול. הוא ה' אלהינו יחוס וירחם עלינו וירחיק לנו מחרה מכל צרותינו וימחר לגאלנו גאולה שלמה בקרב. ברוך אתה ה' גאל ישראל :

השכיבנו ה' אלהינו לשלום. והעמידנו מלכנו לשלום ולחיים, ופרוש עלינו סוכת שלומך והגן בערנו ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך והסר מעלנו דבר הרב רעב ויגון. ושבור שמן מלפנינו ומאחרינו. ושמר צאתנו ובואנו מעתה ועד עולם כי שומרנו ומצילנו אתה. בא"י שומר עמו ישראל לעד :

ואומר הכבוד ברוך ה' לעולם וכו' (כצנטסא אשכנז) עד ברוך אתה ה' המולך [בכבודו] תמיד הוא ימלוך עלינו לעולם ועד : ומקדש שליח לבור :

ודקא אמרינן דמני שליח למימר ברכו בדיל סגך אינסי דלתי בין הפרקים לצסוף ואינסי דענו ברוך ה' המבורך, וקא מסדרי ק"ש כתיקון רבנן בשתיס לפניס ושתיס לאחריס. הכי מנחזי שפיר וליכא למיחש להפסק בין גאולה לתפלה דהא חתמינן בחד גאל ישראל שומר ישראל, וכסי דליכא לחקשויי, הא אמרינן כיון דחקינו רבנן בחדאי למימר פסוקי דשבתא דקב"ה ופסוקי דרחמי ומנחמני מני המולך בכבודו, בתפלת (שחרית) ליכא למסמך גאולה לתפלה. ודוקא בתפלת ערבית אפשר למעבד כן, אבל שחרית דבחד גואל לאלתר לתפלה קיימינן לית אפשר : וזואן דעאל לבי כנישתא ומשכח לבורה קיימינן איבו מני ליקוס חי יתבין איבו מני ליתוב, דלא ליתחזי כי בטל מן כוליס לבורה. הכי שדרו מנחמיבתא ולכשמיסוימינן תפלה חוזה ומקדש ונפטרינן לבתיסון. והכי אמר רב שר שלום ראש ישיבת גאון יעקב של עיר מחסיה שמונת ליפול על פניו (אדם) ולבקש רחמים אחר תפלת ערבית⁴⁴ ואפילו לבבור, וכך מנהג צבית רבינו שבצבל שזמלין על פניס ערבית חוץ מערב שבת :

סדר ק"ש על המטה

ובשנכנס אדם ליטן על מטתו לריך לקרוא ק"ש, דאמר ריב"ל אעפ"י שקרא אדם ק"ש צבית הסכסכת מנזה לקרותו על מטתו. אמר רב אחי מאי קראה רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה. ותלמיד חכם שכל היום עוסק בתורה ומשכים ומעריב אין לריך לומר ק"ש אלא זה הפסוק. בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת. ואמר ר' יוחנן כל הקורא ק"ש על מטתו מזיקין בדילין הימנו, שנאמר וכני רשף יגביהו עוף, ואין רשף אלא מזיקין שנא' מני רעב ולחומי רשף, ואין עוף אלא תורה שנאמר התיקף עיניך זו ואינו. וקורא פרסה ראשונה מן שמע עד והי' אם שמע, ומברך :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם המפיל חבלי שינה על עיני ומשקיע שנת תרדמה על עפעפי ומנוחה על אישון בת עין, ושמרני כאישון בת עין. יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתשכיבני לשלום ותעמידני לשלום ותן חלקי בתורתך, ותרגילני לדבר מצוה ואל תרגילני לדבר עברה, ואל תביאני לידי חטא ולידי נסיון ולידי בזיון, וישלום

⁴⁴ הטור סי' רל"ז מביא זה, ומתאן יש להביא ראיה לדעת הס"ז דבין השמשות מזהר לומר תחנן כנ"ל, ודלא כנ"ל.

קיש על המטה

וישלוט בי יצר טוב ואל ישלוט בי יצר הרע, והצילני מפגע רע ומחלום רע ומרהור רע. ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים. ותהא מטתי שליטה לפניך והאר עיני פן אישן המות, בא"י המאיר לכל העולם כולו בכבודו:

ברוך ה' ביום, ברוך ה' בלילה, ברוך ה' בשכבנו, ברוך ה' בקומנו, ויאמר ה' אל השמן יגער וגו' עד מוצל מאש: ה' ישמרך מכל רע ישמר את נפשך, ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם, בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת, יברכך ה' וגו' עד וישם לך שלום:

ריב"ל אומר יושב בסתר עליון וגאלי: ת"ר* שיר של פגעים בכמורות בתופים ובנבלים, ואי זכו שיר של פגעים יושב בסתר עליון עד כי אתה ה' מחסי: ואומר ה' מה רבו צרי עד לה' הישועה. ואמריקן והאמר ריב"ל חסור להטרפלות דברי תורה, להגין שאני. וכחוצ בלגדה שיר של פגעים סיה משס אומר בשעה שסיה עולה לרקיע סיה אומר המומר סזה יושב בסתר עליון:

סדר שני וחמישי

לשני וחמישי של שבת כי מכיים שליח לצור שמונה עשרה מתחילין הלבור ואומרין: אם עונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך, כי רבו משובותינו לך חטאנו סלה לנו. אם עונות תשמור יה ה' מי יעמוד, כי עמך הסליחה למען תורא, חוסה ה' על עמך ישראל ואל תתן נחלתך לתרפה למשל במ גוים למה יאמרו בעמים איה אלהיהם, ידענו כי חטאנו ואין מי יעמוד בערנו לכפר כי אם שמך הגדול יעמד לנו בעת צרה, ידענו כי אין בנו מעשים צדקה עשה עמנו למען שמך וכרחם אב על בנים רחם עלינו והושיענו. אמנם אלהינו רבו אשמינו אין קץ ואין מספר לעונותינו, רחום רחמנו וזכור לנו את ברית אבותינו. וזכר לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו. שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך. והסר ממנו עול העמים כי רחום אתה כי כן דרכך פודה ומציל גואל ומושיע בכל דור ודור:

ואומר הסליח לצור והלבור עמו כלס ביחד:

אל הוריתנו ליזר שלש עשרה וזכור לנו היום שלש עשרה שחל עניו לפניך מקדם, וכן כתוב וירד ה' בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם ה':

ואומר שליח לצור:

ויעבר ה' וגו' עד נקה: (ואומר שליח לצור) וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו: סלה לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכנו כי פשענו. כי אתה ה' טוב וסלה ורב חסד לכל קוראך. למען שמך ה' וסלחת לעוננו כי רב הוא. כי עמך הסליחה למען תורא. סלה נא לעון הזה בגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה. ויאמר ה' סלחתי כדברך:

ואומר שליח לצור:

אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך תפלתנו ואל תתעלם מתחנתנו שאין אנו עזי

פנים

* שמועות פ"ו ע"ב, ת"ר שיר של חודס בכמורות כו' וזכר של פגעים כו' ע"ג:

פנים וקשה ערף בדבר הזה שנאמר לפניך צדיקים אנתנו ולא חטאנו :
ועומן סקסל אבל חטאנו אנתנו ואבותינו :

אשמונו בגרנו גזלנו דברנו דפי . העיינו והרשענו ודנו חמסנו מבלנו שקר . יעצנו רע
כזבנו לצנו מרדנו נאצנו סררנו עיינו פשענו צררנו קשינו עורף . רשענו
שחתנו תעבנו תעתענו , סרנו ממצותיך וממשפטך ולא שוה לנו . ואתה צדיק על
כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו :
ויש סלומתין במקום אם עיינו .

ועתה ה' אלהינו אשר הוצאת את עמך מארץ מצרים ביד חזקה ותעש לך שם
כיום הזה חטאנו רשענו , ה' ככל צדקותיך ישב נא אפך וחמתך מעירך ירושלים
הר קדשך כי בחטאינו ובעוונות אבותינו ירושלים ועמך לחרפה לכל סביבותינו , ועתה
שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנונו והאר פניך על מקדשך השמם למען
ה' . המה אלהי אונך ושמע וגו' עד כי שמך נקרא על עירך ועל עמך (דניאל ט') :
אל הוריתנו לומר שלש עשרה וכו' כדכתיב לגויל :

ויש מקוונות סלומתים

ויהי רחום יכפר עון וכו' (כולו כמנסה לשכחיים עם איזה סיגויים קטנים) : ולא
כעונותינו גמל עלינו . אסעונינו וכו' יכירו וידעו כל הגוים כי אתה ה' בו' אבינו
אתה , אנתנו ההומר ואתה יוצרנו ומעשה ידך כלנו , צורנו מלכנו וגואלנו חוסה ה'
על עמך ואל תתן נחלתך לחרפה למשל בם גוים למה יאמרו העמים איה אלהיהם
ידענו בו' כי חטאנו ואין בנו מעשים צדקה עשה עמנו למען שמך וכרחם אב על
בנים רחם עלינו והושיענו , חמול על עמך ורחם על נחלתך חוסה נא כרב רחמך .
לך ה' הצדקה עושה נפלאות בכל עת :

הבט נא ורחם נא במהרה למען שמך ברחמך הרבים ה' אלהינו רחם והושיעה
צאן מרעיתך ואל ישל בנו קצף כי לך עיינו תלויות , הושיענו למען שמך
(רחם עלינו והושיענו למען שמך) , הביטה ועננו בעת צרה כי לך ה' הישועה
בך תוחלתנו אלוה סליחות אנא סלח נא טוב וסלח כי אל מלך חנון ורחום אתה :

אנא מלך חנון ורחום זכור והבט לברית בין הבתרים ותראה לפניך עקדת יחיד
למען ישראל אבינו , עננו והושיענו כי שמך נקרא עלינו עושה נפלאות בכל
עת ועת , עשה עמנו כחסדך חנון ורחום הביטה ועננו בעת צרה כי לך ה' הישועה , אבינו
מלכנו מחסנו אל תעש עמנו כרוע מעללינו וזכור רחמך וחסדיך וכרב טובך הושיענו וחמול
נא עלינו כי אין לנו אלוה מבלעדיך צורנו . אל תעזבנו ה' אלהינו אל תרחק
מכנו , כי נפשנו קצרה מחרב ומשבי מדבר וממנפה ומכל רעה הצילנו כי לך
עיינו . אל תכלימנו ה' אלהינו והאר פניך בנו וזכר לנו את ברית אבותינו והושיענו
למען שמך . ראה בצרותינו שמע קול תחנונו ועננו כי אתה שומע תפלת כל פה :

אל רחום וחנון אתה אנא רחם עלינו ועל כל מעשיך , אין כמוך ה' אלהינו אנא שא
נא פשעינו . אבינו מלכנו צורנו וגואלנו אל חי וקיים החסין בבח חסיד וטוב על
כל מעשיך . כי אתה הוא ה' אלהינו אל ארך אפים מלא רחמים רחם עלינו ועשה
עמנו כרב רחמך והושיענו למען שמך . שמע מלכנו תפלתנו ומיד אויבינו הצילנו .

שמע מלכנו תפלתנו ומכל צרה ויגון הצילנו:

אבינו מלכנו אתה ושמך הגדול עלינו נקרא עשה עמנו למען עמך. אל תעובנו
אבינו אל תמשנו מלכנו ואל תשכחנו יוצרנו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

אין כמוך חנון ורחום ה' אלהינו אין כמוך ארך אפים רוב חסד ואמת, הושיענו
ורחמנו מרעיש ומרגז הצילנו, זכור (רחמך) לעבדיך לאברהם ליצחק
וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה אל רשעו ואל חטאתו. שוב מחרון אפך והנחם
על הרעה לעמך, והסר מנגנו מכת המות כי רחום אתה כי בן דרכך לעשות חסד
חנם בכל דור ודור, חוסה ה' על עמך והצילנו מועמך והסר ממנו מכת המגפה
כי אתה הוא שומר ישראל. לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים. מה נתאונן מה נאמר
מה נדבר ומה נצטרק. נתפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אליך כי ימינך פשוטה
לקבל שבים. אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא אנא ה' עננו ביום קראנו.
לך ה' חבינו כך ה' קוינו לך ה' נחל. אל תחשה ותעננו כי נאמו גוים אבדה
תקותם כל ברך וכל קומה לפניך תשתחוה:

הפותר יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים נבהלה נפשנו מרב עצבוננו קומה
והושיענו כי חטאנו לך, אבינו מלכנו כי אין בנו צדקה ומעשים טובים זכור
לנו את ברית אבותינו ועדותנו בכל יום ה' אחד. הביטנו בענינו כי רבו מכאובינו
וצרות לבבנו. חוסה עלינו בארץ שביינו ואל תשופך חרוךך עלינו כי עמך אנחנו
בני בריתך. אל הביטנו דל כבודנו בגוים ושקצונו כמומאת הגדה, עד מתי עורך
בשבוי ותפארתך ביד צר. עוררה גבורתך וקנאתך עליהם, הם יבושו ויחתו מגבורתם
ואל ימעטו לפניך תלאותינו. מהר יקרמונו רחמך בצרותינו. לא למעננו אלא למענך
עשה, ואל תשחת את זכר שאריתנו כי אל מלך חנון ורחום אתה, חוס ורחם
עלינו ועל כל המיחדים בכל יום פעמים. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד:
ונופלין על פניהם ולומר רחום וחנון וכו':

ולומר עליה לזכור

ה' אלהי ישראל שוב מחרון אפך, והנחם על הרעה לעמך:

(תחנה) חסוס נחום חוק וטוין לוחו סקסל ולומר:

ה', נגדו דמעי. והמו מעי. לדורשעשועי. ברבות דודיו. מבין בדיו.
ואנחנו יהדו. ואין זר אתנו בבית: חמרמר וחמר. לבבי ונמר.
כי רע ומר. ראות בן קטורה. בבית הבחירה. ובן הגבירה. איננו
גדול בבית: ועלו באושים. תחת ברושים. ובמקום קדושים. השכין
קדשים. ותחת אנשים. הניח נשים פלגשים. לשמור את הבית:
מואבית ומצרית. חתית והגרית. השמד והשחת. והרק כליהן.
וערה פתהן. וצוה הכהן ופנו את הבית: חוקך כליות. פדה נא
שבויות. מידי נביות. ימינך תעיר. וקה דם צעיר. מקום דם
שעיר. לחטא את הבית: זכרתי לאסיריך. חסד נעוריך. ויצאתי
אחריך. מעת צאתך. ומיום גלותך. לא ישבתי בבית:
קנא קנאתי. ונקרוא נקראתי. לעמי ונענית. לעם לא אלמן. בבוא

עת וזמן. לבנות לו בית נאמן. והוא יבנה לי את הבית: שוב

(אחרת) חתום נחום

ה', 'נולד עיני. ונפלו פני. ונכפלו יגוני. בשמעי באוני. הרפות מעני. אשר חרפו אויביך ה'. אשר חרפו עקבות משיחך: 'חסרך הראה. לעם דל ונכאה. נדחו קבץ ואויביו הפאה. וצא ממקומך. לכלות קמוך. כיום יצאת לישע עמך. לישע את משיחך: 'וגאל לך בן. הודש במתבן. כתמו הלבן. ושיחו הבן. והושע כמהים. ושימם גבוהים. מגננו ראה אלהים. והבט פני משיחך: 'מבוז והימן. וצפון ותימן. פדה עם לא אלמן. והעלה גדודיך. לקרית מועדיך. בעבור דוד עבדך. אל תשב פני משיחך: שוב

(אחרת) חתום לוי גומא

ה', 'לגזע הימן. אשר בכך מאמן. תשלח ציר נאמן. להיות נוטר. לאשר אין לו שומר. מלך תעטר. ויצא חומר. מגזע ישי: 'וחזיון מסותם. וקץ המחותם. לזרע איש תם. גלה עתה. להוציאו מיד רעמה וסבתא. כאשר דברת. כי בוחר אתה. בבן ישי: 'וישב מפוגר. במסגר מסוגר. בעול פרא (בן אמה) מוסגר. הדוף באיבה. בכור עוני הובא. וישאל ואין תשובה. מדוע לא בא. בן ישי: 'גדפנו מגדפים. ויחרפנו מחרפים. וירדפנו מרדפים. בשמענו קול כחולה. מפי בני עולה. שבא וחיליה. אין לנו חלק בדוד ולא נחלה. בבן ישי: 'ומנפש ועד בשר. יכלה צר. לבן שר. עדי יבושר. מכסא מרומים. בהדשת לאומים. משביח שאון ימים. אשר עומד לנם עמים. שרש ישי: 'טמון בחבל. מעונה בכבל. משוכח מנבל. טובך אויתי. ועליך צויתי. וכדברך עשיתי. הנה ראיתי. בן לישי: 'אמץ לבב מוכה. בגלות מדוכה. ותמיד יחכה. מכלאי אפלות. פניך לחלות. צור נורא עלילות. כלו תפלות. דוד בן ישי: שוב

(אחרת) חתום נחום חוק וזנוו ד' חסר

ה', 'נפלאות עשית. וחטאתינו כסית. ואורך עלינו נסית. ועתה שכחתנו. ואיך תאמר אהבתנו. ויש ה' אתנו. ולמה מצאתנו. כל זאת: 'חללת עבדך. ומכרת נחלתך. לבנות ולא מבריתך. ומקנות תאחר. עובר לסוחר. ותסוב מאצלו אל מול אחר. ולמה חשבת כל זאת: 'ואיה דגליך. וסתרי צלליך. ונטעי אהליך. הלעד אאווה. מקדש ונוה. היש מקוה. לישראל על זאת: 'מדין יסיתני. ואדום יחתני. אולי יפותני. לשקר באלי. ולבגוד בבועלי. ואני חלילה לי. מעשות זאת: 'חפש קרא נא. לעדה עגונה. והמצא לה חניכה. וכימי עדנה. תהיה עדינה. ומבית מעונה. גרש האמה הואת: 'קרא נא גאולה. לקרואה סגולה. ותהיה כבתחלה. וכמאו קניתה.

תשוב קנותה . כי אתה ה' עשיתה . וידעו כי ירך עשתה זאת : שוב

(אחרת) תחוס נחום חוק

ה' , נתתנו לשמה . ביד בוז ושמה . ואין אתנו יודע עד מה .
ואיה חסדיך . לזרע ידידיך . ולעבדיך . ולבנך לדוד : חרפה
שבעתי . ובגדי קרעתי . על אשר שמעתי . חרפת מבישי . וגדוף
נושי . לא נחלה לנו בבן ישי . ומה לנו חלק בדוד : ועליך המלאכה .
להעלות ארוכה . לעדה נבוכה . ועל צר אוילי . ארים קולי . עשר
ידות לי . במלך וגם בדוד : ממלכה ערוכה . וממשלה משוכה .
ומסכה נמוכה . ושולחן מסודר . ומושב מהודר . לאדום וקדר . ויפקד
מקום דוד : חנות השכחת . ומקדש הונחת . ובאף הרחת . אל בן
מעונה . בגלות מתענה . ולא תענה . הקולך זה בני דוד : זה כמה
אהי בוחל . לבי ירא וזוחל . כלו עיני מיחל . ותחשה אתה . ולב
לא שתה . לאמר עתה . תשוב הממלכה לבית דוד : קולכם המוני .
עלתה באוני . גם עתה נאם אדני . תקוה ואחרית . אהיה לשארית .
ואכרתה לכם ברית . עולם חסדי דוד : שוב

(אחרת) תחוס שלמה חוק

ה' , שרודים נדודים תקביץ . אל נוה מרביץ . ולובשי תשבץ . לכפר
על הדומים . בין העמים . לבית עולמים . מאז אמר שלמה :
לבני קטורה . שים בם מדורה . ומבני גבירה . הסר זעמך . וגדור
כרמך . וישראל עמך . כרם היה לשלמה : מלכי וחילי . היה
עוזר לי . וכונין ובולי . ושיר לך אשיר . ושי לך אכשיר . במזמור
ושיר . השירים אשר לשלמה : הראה להמוני . טובך שוכן מעוני .
מיחלים ישועת אדני . כמאז בין חנסים . עשה אות ונסים . עננו מושיע
חוסים . גם אלה משלי שלמה : חזקו בני נדיבים . זרע אהובים .
ובטחו ביושב כרובים . כי הקץ נגמר . וצדיק יפרח כתמר . מהרה
כי כה אמר . ה' אל בית שלמה : שוב

(אחרת) תחוס יזמו (והוא גל"ס משס טביומו)

ה' , יגענו וסבלנו צרות . ושבענו מרורות . בנפשות נאנחות ומרות .
זה כמה שנים נכנענו . ולשבי נמסרנו . ועליך הורגנו . כל היום
נחשבנו . כצאן : ואיך רעה נאמן . ביד שעיר ותימן . בין צפון
ותימן . מקנך הדחת . ואותו עובת . ועל מי נמשת . מעט הצאן :
מהר שוב ורעה . מקנך נדח ונתעה . ותמיד אליך ישעה . ושמור
מקנה . מחית קנה . וזכור כי על ידי מונה . עוד תעבורנה הצאן :
וזכור עדתך קנית . ובגוים זרית . לעמך קשה הראית . ושוב מחרון
אפך . והסר מעליהם כפך . ויבואו ספך . מבחר הצאן : ושוב

(אחרת) חתום יומנו .

ה' , יומין עוון הרם . ובחימה כלה והחרם . כמו דוה תורם . לעובדים
למעשה אדם . דמות עצבים . כתפארת אדם . לשבת בית :
° וישומו על עקב בשתם . וילכו וילכדו בפחי רשתם . ירבו עצבותם .
אשר לדמום ארבו . ועמך רבו . ומקדשך הרבו . ונתצו את הבית :
° מקום מקדשך למהעה . בהמות וחיות ונחש ואפעה . ועל זה אשום
וכילדה אפעה . כי נצת ישוב מבלי יושב . והקם וחושב . ואין איש
מאנשי הבית : ° וביתך חרב ושטם . כמאז קומם . וסדר ורומם .
וקבץ נדודים . שבויים שדודים . ועניים מרודים . תביא בית : שוב

(אחרת) חתום נחום ונחש חזיונות ח' /

ה' , ° נלכד במוקש . ביד צר מנקש . ואין דורש ואין מבקש . ועורג
בחילו . והומה בקולו . אם יורש אין לו . אם אין לאיש גואל :
° ועובטו ארחי . ונשברו בריחי . כי אחרו משיחי . רפא מחלתי .
תן שאלתי . גאל לך אתה את גאולתי . כי אין זולתך גואל :
° מתי לקולי . תשעה , וכבלי . תתיר בועלי . וקהל אמוני . תקבץ לארמוני .
ולשבי פשע ביעקב נאם אדני . ובא לציון גואל : שוב

(תחנה) חתום אני מ' משל חוק

ה' , ° אני הגבר . ראה שבר . ושוד בכל עבר . והנה תלאה . מאד
נוראה . בכל יום יוצאה . בערב היא באה ובבקר : ° מרוב כחשי .
בפרך מוקשי . תבכה נפשי . בבוא כדוב אורב . אחוזי חרב . בבקר
תאמר מי יתן ערב . ובערב תאמר מי יתן בקר : ° מתי תעיר . ואש
אף תבעיר . בבני שעיר . ובניך תפדה . מעול מרדה . ואתם תעדה .
והיה בבקר : ° שבטי ישורון . לשמך ישורון . ולך ישורון . בשבים
אחרו . והם בך בחרו . וביתך שחרו . וישכימו בבקר : ° להם
אומרים . רגשת צווררים . עורים בוערים . אבד מנחמכם . יען במחכם .
לראות משיחכם . הוי משכימי בבקר : ° חזקי עדתי . ואמצי קהלתי .
כי קרובה ישועתי . וקהל אמוני . אקבץ לארמוני . וגאלתיך
אנכי חי אדני . שכבי עד הבקר : שוב

(אחרת) חתום אני לוי ביד יקב

ה' , ° אנחתנו גדלה . ושמשנו אפלה . ונפשנו אבלה . ונמשך קצנו .
וזארך זמננו . ותחת משנאינו . ביון מצולה טבענו : ° נשכחנו בידי
אדונים . גוי עז פנים . זה כמה שנים . לחוצים בדלות . מעונים
בשפלות . מעומים בגלות . ובטיט ורפש נשקענו : ° ישבנו דומם .
כמו איש נשטם . ולילה כיומם . כעורים נמשש . וכאין עינים
נגשש . וזהאמה לבושת שש . ואנחנו להבל יגענו : ° לבשנו קלון
וכלמה

וכלמה . והיינו לשביה לבזה ושמה . קצוצי פאה . ובארץ נזראה .
 ריש ותלאה . כל היום שבענו : °ותובל . ועיבל . ובלהן . וזעון . ועקן
 אכלונו . הממונו . כלונו . רדפנו . דכאונו . הלמונו . וגוענו . ואבדנו :
 ירד הודנו . ומטה ידינו . וישח וידל כבודנו . קראנו צרה . כמבכירה
 בצירה . וכל יום נקרא . ומבטן שאול שזענו : °בכובד המס .
 הננו למרמס . ונצעק משוד וחמס . מעדו רגלינו . בגודל
 סבלנו . ולפני שוללנו . עד מאד נכנענו : °רעוצים בכבלנו . מעוניים
 בעולנו . וכל ימי חלדנו . בבתי כלאים . אנחנו מובאים . ובפי לבאים .
 תמיד נבקענו : °ירדו בנו אדומים והגרים . נחלתנו נהפכה לזרים .
 לאויבים ונכרים . וישמן אויב ויבעט . וכרגע זעיר קט . מהר וכמעט .
 מגוי נכחדנו : °קומה אילותנו . קומה לעזרתנו . כי בחטאינו . זמנים
 ארכו . וחשבונות נמשכו . ועמך יחכו . קץ הפלאות ולא ידענו :
 °בכל יום תקוה תעלה . גלמודה וגולה . עבר קציר כלה . קיץ , ואנחנו
 לא נושענו : שוב

(אחרת) חמוס אני לוי זלוח ק' מן חוק

ה' , °אפפנו מעניים . שאפנו כתנים . וחלפו זמנים . וישועה נעלמה :
 °נקוה תעלה . לסורה וגולה . ונצעק כחולה . כי אולת יד . מתחת
 יד ציד . ובן אמה : °יפערו פיות . כגורי אריות . על שיות דחיות .
 ואין פה פותח . כי זה זוכח . וזה מרצח . באף ובחמה : °לקחונו
 למס עובד . ובעול כבד . היינו ככלי אובד . מררו חיינו . והכו
 לחיינו . והנה בשבינו . עשו בנו נקמה : °ועלון ומנחת . זורה
 ברכת . וזרח ונחת . שמונו לבזה . והננו לבוזה . למזה ולשמה :
 °יגענו ולא נחנו . ובגלות נשכחנו ונזנחנו . כלו עינינו . וספו
 חשבונינו . וכסתה פנינו . כלמה : °קורא הדורות . ועונה בצרות .
 חדש גבורות . להשיב שביה . מארץ נכריה . ורחם עניה . סוערה
 לא נוחמה : שוב

(אחרת) חמוס יצחק הקטון

ה' , °ידענו מעלנו . ורוע פעלנו . על כן באה אלינו . צרה צרורה .
 בועם ועברה . אף אויב בנו חרה . נטה קו לא השיב ידו : °צר
 חשב מחשבה . להדוף בפתע באיבה . במסה ומריבה . אבן מעמסה
 ידה . בעם אל רדה . אשר לא צדה . והאלהים אנה לידו : °חותם
 סגור בנאמו . שלח לעמו . איש על שמו . שרים סגנים . פחות
 וסגנים . ליום מועד היו נכונים . ואיש כלי מפצו בידו : °קהלות
 צרפת אנשי שם . על יחוד השם . ביד חזקה יגרשם . עם שמוי ישסה .
 עליו כאב כארי ותנשא . וכל אשר הוא עושה . ה' מצליח בידו :

°הגיע הזמן. בירח אב לפורענות מזומן. בעשרה בו נקהלו עובדי חמנים. לרמש אם על בנים. לחפש מצפונים. ומשוב מכמונים. כל הבא ימלא ידו: °קטון וגדול במסגר הביאם: לגלות מצפונים השיאם. ברעה הוציאם. מבית מנוחות. בנות עד מות נדחות. וספדה הארץ משפחות משפחות. חרה אף ה' בעמו ויט ידו: שוב

(אחרת) חמוס שמואל

ה', °שארית פליטת אריאל. השכח חנות אל. אם קפץ באף רחמיו: °מאם דבירו וספו. (ויטרוף לעד אפו. ושחת רחמיו): [ולא זכר הדום רגליו ביום אפו. כמנהג רחמיו:] °ואיה נפלאותיו וחסדיו. (אשר) ספרו לנו עבדיו. אשר גמלם כרחמיו: °אומר ברבות יגוני. נפלה נא ביד אדני. כי רבים רחמיו: °לדברו יחלנו והתנחמנו. חסדי יהוה כי לא תמנו. כי לא כלו רחמיו: שוב

(אחרת) חמוס שמואל

ה', °שובה ממרומך. להעיר על עמך. את החסד ואת הרחמים: °מהר לגאלם. גאולת עולם. בצדק ומשפט וברחמים: °ואם גברו עונינו. ורבו תעתועינו. לה' אלהינו הרחמים: °אנא הפלא חסדיך. וסלחת לחטאת עבדיך. ונתתם לרחמים: °לצרותינו אמור די. בשרנו אל שדי. יתן לכם רחמים: שוב

(אחרת) חמוס שלמה וזלוח ס' מן קטן

ה', °שעה עם נדכה ונלאה. ונכאה ונספה: °לך מרנן. ונגדך מתחנן. ובעת צרה אליך יצפה: °מהר ישעו. רפא נגעו. וחזק זרועו. הנרפה: °הקשב שיחו. הרם מצחו. והעלה למכתו. ארוכה ומרפא: °ה' בקר תשמע קולי. בקר אערך לך ואצפה: שוב

(אחרת) חמוס שמואל

ה', °שעה עדתך. ברוב חמלתך. והבאתה אל תוך ביתך: °מחול עונם. והפק רצונם. ועלו ובאו בביתך: °והשב עבודה. וגלות יהודה. להניח ברכה אל ביתך: °או תחפוץ זבחים. ומנחה וניחוחים. בשבתך בביתך: °לעמך ישראל. תשלח הגואל. ואספתו אל תוך ביתך: שוב

(אחרת) חמוס יהודה

ה', °יבואנו רחמיך. ומרום הקשיבה: °המצא והדרש לנו. ועשה עמנו את לטובה: °וחון אהלה ואהליבה. לציון ברצונך הטובה: °דחה עון ואשמה. האמת והשלום הקריבה: °השיבנו ה' אליך ונשובה: שוב

ולאחר

ולאחר שזפלין על פניהם ותוצעין לרכיסקן חומר שליח לצור :

זכור ברית אברהם ועקידת יצחק ושוב ברחמים על שארית ישראל והושיענו למען שמך :

זכור ברית אברהם ועקידת יצחק. והשב שבות אהלי יעקב והושיעה למען שמך :
חטאנו צורנו סלח לנו ויצרנו :

אדון הרחמים. שוכן מרומים. המלא רחמים על מתודים ואומרים לפניך. חטאנו צורנו סלח לנו ויצרנו : חטאנו ברוב עון. ובאנו לפניך אל נושא עון : ה' צ' ס' ל' י' : חטאנו ברשע ובפשע. ובאנו לפניך עובר על פשע. חטאנו וגו' : חטאנו לפניך. ובאנו לחלות אל הסתר פניך. מאומרי לפניך. חטאנו וגו' : חמול על עמך. ורחם על נחלתך. חוסה נא כרוב רחמך. חננו ועננו מלכנו. אבינו מעולם שמך. לנצח בך בטחו אבותינו מלכנו : גם אליך זעקו ונמלטו. חננו ועננו מלכנו : חמול המיבה ועננו. אלהי ישועתנו. והאר פניך בנו. ונושעה מלכנו : כי אל חנו ורחום נקראת. חננו ועננו מלכנו : תבוא לפניך תפלתנו. לנצח תקשיב ותשמע ותחון מלכנו : תקבל ברחמים וברצון את תחנונו. חוסה ועננו מלכנו : עננו אבינו עננו והושיענו : כשענית לאברהם בהר המוריה כן עננו והושיענו : כשענית ליצחק על גבי המזבח כן עננו והושיענו : כשענית ליעקב בעת צרתו כן עננו והושיענו : כשענית לכל הצדיקים בעת צרתם כן עננו והושיענו : היים שאלנו ממך. כי מקור היים עמך. צדקה עשה עמנו למען שמך. והסר דבר נגף חרב והרג מעמך : רחמים שאלנו ממך. כי רבים רחמים עמך. צדקה עשה עמנו למען שמך. והסר חרב דבר נגף הרג וחיה רעה (כאן נומקיס שלסה תיבות אלל ל"ל ססוא ועול גלות ושמד) ויצר הרע ושנאת חנם, וכל גזירות קשות, (והרב ושמד) וכל מיני פורעניות מעמך. אבינו אב הרחמן והושיענו למען שמך. אלהינו ואלהי אבותינו בך בטחנו לא נבוש והושיענו למען שמך. העתר לנו וגדול שמך בגבורה : דרשנך המצא לנו. והושיענו למען שמך. העתר לנו היום בהמן רחמך. ואל תבישנו משברנו. זכור רחמך אשר מעולם המה. חמול עלינו כאב על בניס. ול"ש : טוב ומטיב לקיך. יכבשו רחמך את כעסך מעלינו. ול"ש : כלה אל תעש לשאריתנו. ולא נבוש ממשאלותינו. ול"ש : מלפניך אל תשליכנו. נוראות בצדק תעננו אלהי ישענו. ול"ש : סלח לנו לכל עונותינו. סעדנו ולך נושעה, הושיענו ל"ש : עננו בעת צרותינו. עת צרה היא. הל"ש : פניך אל הסתר ממנו. פדנו והצילנו מכל צרותינו. הל"ש : צדיק ה' צדקות אהב. צדקה עשה עמנו וצדקנו. הושיענו למען שמך. תעלה למרום קולנו. תשמע ותחון. רחם עלינו אלהינו. כי מאד צר לנו. שועתנו תקבל ברצון. שאלתנו תמלא במהרה. ול"ש : תעלה שועתנו למען שמך. נמצא חן וחסד ורחמים ורצון לפניך. ול"ש : כי אין לנו אלוה אחר. מלך גואל עוזר ומושיע. פודה ומציל בכל צרה וצוקה אלא אתה : ול"ש. אבינו הרחמן והושיענו למען שמך :

ואומר יענה ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב וגו' ועמוד סחון ואומר אבינו מלכנו וכו'. ואומר ואנחנו לא נדע וכו' כו"ס לנועלס, ואומר קדיש עד לעילא :

ופותחין [הארון] ואומר :

כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לברך . אחד אלהינו גדול ארזינו קדוש וגורא שמו :

ומוטל ספר תורה מן התיבה ואומר גדלו לה' אתי וגרוממה שמו יחדו :

ועונין הסבור . רוממו ה' אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש ה' אלהינו : ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו :

ואומר שליח לבור :

כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו : יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם : ממורה שמש ועד מבואו מהולל שם ה' : מהולל אקרא ה' ומאויבי אושע : ויאמר . מסוף העולם ועד סופו ה' אלהינו אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה . הוא ימלך עלינו לעולם ואמרו כל העם אמן :

הכל הבו גדל לאלהינו ותנו כבוד לתורה כהן קרב כהן פלוני זר פלוני הכהן , ואם אין סס כסן אומר . ישראל קרב ישראל : ועונין הסבור . תורת ה' תמומה משיבת נפש : עדות ה' נאמנה מחכימת פתי : פקודי ה' ישרים משמחי לב : מצות ה' ברה מאירת עינים : ה' אחד אלהים לישראל . ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום :

ועולה הכהן וקורא שלשה פסוקים מפרשה של אותה שבת , ועולה לוי אחריו וקורא ג' פסוקים , ואם אין סס לוי קורא כהן צמקוס לוי , ועולה עוד ישראל וקורא ארבעה פסוקים , ואין פותחין מעשרה פסוקים וידבר עולה מן המנין , אבל אם רוצה להוסיף מוסיף . שמעלין בקדש ואין מורידין :

וגולל ס"ס וצגללו אומר :

יהי רצון מלפני השמים . לרחם את בית חיני . ולהשיב שבינתו לתוכו במהרה בימינו . ואמרו אמן :

יהי רצון מלפני השמים . לרחם על פליטתנו . ולעצור את המגפה ואת המשחית מעלינו , ומעל עמו ישראל , ואמרו אמן :

יהי רצון מלפני השמים , לקיים לנו את כל חכמי ישראל , הם ובניהם ותלמידיהם בישראל . בכל מקומות מושבותיהם , ואמרו אמן :

יהי רצון מלפני השמים . שגשמע ונתבשר בשורות טובות . מארבע כנפות הארץ ואמרו אמן :

ומצדק מוי שברך אברהם יצחק ויעקב אבותינו . הוא יברך את אחינו ואחיותינו בני ישראל , הבאים בכנסיות לתפלה ולצדקה . הקב"ה ישמע בקול תפלתם ויעשה הפצם וימלא משאלותם בטוב . ואמרו אמן .

אחינו ישראל (ונשיאי) [ואנוסין] ישראל הנתונים בשביה ובצרה . המקום ברוך הוא ירחם אותם . ויושיעם בעבור שמו הגדול . ויציאם מצרה לרוחה ומאפילה לאורה .

ואמרו אמן : יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך :

ועומד ומחזיר ספר תורה למקומו ואומר :

יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו : הודו על ארץ ושמים . וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הלויה :

ולענין לומר קדיש, יש שהחזיקו אחר קריאת ס"ת לאלתר קודם הגללו. ויש שהחזיקו לומר אחר שנתחזיקין אותו למקומו, ומסתברא לומר קריאת ס"ת, שמה טעם לקדש ואחר כך לפתוח אשרי :

ואומר אשרי יושבי ביתך, ובא לציון. ואני זאת. ואתה קדוש, וקרא זה, ומקבלין, ותשאני רוח, ונמלחני, ויגדל. תתקבל. יהא שלמא. עושה שלום :

שאיילו מן קמי רב נטרונאי גאון ז"ל, הנכנס לבית הכנסת ומנא לצור מתפללין ועדיין לא קרא פסוקי דזמרה, מהו שיעסוק עם הצבור בעסק שמנאס, כגון שמנאס בתחלת עסק פריסת שמע, ואחר שיקיים תפלתו יחזור ויזמר פסוקי דזמרה, והשיב כך, כשתקנו חז"ל כך תקנו לומר פסוקי דזמרה ואחר כך להסתפלל, דדרש ר' שמואל לעולם יסדר אדם שצחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל, ואם ראה צבור מתפללין, והם מתעבדין. כך שמענו בי מר רב משה גאון ז"ל⁴⁶ ומרבותינו שזמברך מלך מכולל בתושבחות, ואומר פרשה ראשונה ומדלג ואומר הללו אל בקדשו וחותם, וממחר ומתפלל עם הצבור, אבל לומר פסוקי דזמרה אחר תפלה יש גנאי בדבר לומר שבה אחר תפלה, ואם אין לו פנאי כל עיקר אפילו לעשות כל מה שפירשנו, אל יאמר לאחר התפלה, שכשתקנום לא תקנום לאמרן לאחר תפלה אלא לפניה :

ולומר [תהלה לדוד או] יענך ה' ביום צרה בקדושה דסידרה, כך השיב, כשאמרו חז"ל כל האומר תהלה לדוד לא אמרו או שנים או שלשה פעמים, ומשמע אפילו פעם אחת, אלא חכמים האחרונים התקינו לישראל שבעיירות לומר בפסוקי דזמרה, ובסדרה, ובמנחה, שמה יפסע בפעם או בשתיים תשתייר אחת בידם, ולא] מפני שהייב לאומרה שלשה פעמים, וראיה לדבר דהא שבת אין בה סדרה בשחרית ואין בה תהלה לדוד אלא שני פעמים, ואף בקדושה דסדרה בשתי ישיבות תהלה לדוד אומר, ובבית רבינו שבבבל⁴⁶ תהלה [לדוד] (אומר), אבל בשאר כנסיות יש שאומר תהלה לדוד, ויש שאומר יענך ה' ביום לרה, וסמוכין לומר שבת תוכיח שאין אומרין בה אלא שני פעמים :

סדר שבתות

וסדר שבתות כך הוא, ככנסין בבתי כנסיות ערב שבת ומתפללין תפלת מנחה שמונה עשרה כמנהג, והמדליק נר של שבת⁴⁷ לריך לברך, בא"י אמ"ה אק"ב וצונו להדליק נר של שבת, מה טעם כיון דחובה, שכך אמרנו הדלקת נר בשבת חובה דאמר רב יהודה אמר שמואל הדלקת נר בשבת חובה, ואכמכור רבין אקרא דכתיב וידעת כי שלום אהלך וגו', הילכך חייב לברך, ואם תאמר רבין מניין לוינו, רב אמר מן שאל אביך ויגדך :

ובבלי

⁴⁶ הסמ"ג עשין סי' י"ב הלכות תהלה מביא כך, והבי אמר רבינו משה גאון מן שאחר לבוא לביהכ"ס בברך עד שאמרו זמירות, ואמר ברוך שאמר ומדלג עד תהלה לדוד וגו' ומדלג עד הללויה הללו אל בקדשו עד לשם השחרתך, ומדלג עד ישכחה ומתפלל עם הצבור ע"ש : ⁴⁷ אין אומרים, וסמוכין לומר שבת תוכיח שאין אומרים אלא ב"ס תהלה וכו', כך העתיק כשכ"ר לריחוד"א בס"י י"א אות ג' בשם סרע"ג כ"י, וסיים והאידנא כ"ע אמרי ליה ג"ס גס בשבת, ועיין ברייתו' בנבטת סר"י פ' אין עונדין. ⁴⁷ החו"ס שבת דף ק"ה ע"ג מביא דברי רע"ג הללו, וכן כתיבו ר"ח בס' הישר.

ובליל שבתות מקדימין ומתפללין, שקך אמרו עיולי יומא כמה דאפשר מקדמין ליה, אפוקי יומא כמה דאפשר מאחרין ליה כי היכי דלא להוי כי עונא, ואמר ר' יוכי יהי חלקי ממכניסי שבת בטבריה וממונוליאי שבת בלפורי, וכך עושין וכן מנהג:

ועומד שליח לצבור ומתחיל:

והיה רחום ועומין ברבו, ומתחיל הסוּן אשר בדברו מעריב ערבים וגו', ומאן דאמר אשר כלה מעשיו, טעות הוא בידו, דשאלו מקמי רב נטרונאי מהו לומר אשר כלה מעשיו בערב שבת, והשיב כך מנהג נשחי ישיבות אין אומרים אלא אשר דברו: ואומר אהבת עולם בית ישראל וקורין ק"ש ואמת ואמונה כדרך שאומרין בחול: ומחס פורש סוכת שלום עלינו ועל עדת ישראל ועל ירושלים:

שאייל⁴⁸ מקמי רב נטרונאי בליל שבת בצרכות אחרונות שבק"ש אומר ברוך ה' לעולם כשאר ימות החול או אומר ושמרו, ובילי יום טוב לא כך ולא כך, כתייז זה לא ראי לומר. וסדר הכי מדברי חז"ל ברכה זו אינה כל עיקר, כברכה חמישית, שקך שמינו בשחר מוצרך שמים לפניה, כגון יולר המאורות והבזחר בעמו ישראל, והחת לאחרים כגון גאל ישראל, ובערב מוצרך שמים לפניה שהן המעריב והאוב, ושמים לאחרים כגון גאל ישראל ושומר עמו ישראל, וכו' לא. ואמרין בפ' תפלת השחר עד הזות, אמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רשות או חובה, רבן גמליאל אמר חובה ור' יהושע אמר רשות, והלכה כדברי האומר חובה, ורב אמר הלכה כדברי האומר רשות, לשמואל דאמר הלכה כדברי האומר חובה בחר שומר ישראל לאלתר סומיין תפלה, ולרב דאמר הלכה כדברי האומר רשות פסקין⁴⁹ בקדישא, למימר דקיימין, וקיימא לן כל רב ושמואל דשביקא פלוגתייהו סתמא ולא פסיקא הלכתא לא כמר ולא כמר, הלכתא כרב באיסורא וכשמואל בדינא, והכא באיסורא קמפלגי והלכתא כותיה דרב, וכיון דהלכתא כותיה דרב דאמר רשות אהו בתראי ותקימו בחר שומר ישראל למימר פסקוי דאית בה (רשות) שבתות ושמירות, וכיון דאמר פסקוי תקימו בתרייהו ברכה. דבר זה בחול, אבל בשבת כיון דשכיחי מוסיין וזריכיין ישראל למיעל לביטחון מכי ליחשך משום סכנת שערין, אי נמי מקמי איעקורי טרגא, סליקוה⁵⁰ והעמידוה אדחן בערב מוצרך שמים לפניה ושמים לאחרים, וכך מנהג בישיבה שלנו ובבית רבינו שבבבל. והכי אמר שר שלום נמי. בליל שבתות ובילי ימים טובים במעריב למימר שומר עמו ישראל לעד, ובבית רבינו אין מנהג, אלא תחת שומר עמו ישראל חותמין פורס סוכת שלום עלינו ועל עדה עמו ישראל ועל ירושלים, ואין אומר אחריה כל עיקר אלא קדישא לאלתר, ובשחר ככסיות ובשחר מקומות אומר שומר עמו ישראל לעד, ואומר ושמרו בני ישראל וחותמין, אבל ברוך ה' לעולם אין אומרים לא בישיבה אחרת ולא בבבל כלה:

ועומד בחפלה ואומר. אבות וגבורות וקדושת השם, ואומר.

וכואהבתך⁵¹ ה' אלהינו שאהבת את ישראל עמך ומחמלהך מלכנו שחמלת על בני בריתך

(סדר"ע) ה"א ז 7

⁴⁸ זאת השאלה והתשובה מוזכר בה' הפדס לרש"י דף נ"ה רע"ב. ⁴⁹ עיין סוּם' ברכות דף ד' ע"ב ד"ס ל"א שמוכר דברי רע"ג אלו. ⁵⁰ בלקוס לחוספה שהאופו על שמים לאחרים ואוקומה וכו' כן העתיק בעור כפי רע"ג (שון רב נטרונאי ה"ל, וכן הוא בה' אהודר"ס: ⁵¹ נכתא זו הוצרכה כהפסחה דברכות פ"ב.

בריתך, נתת לנו ה' אלהינו את יום השביעי הגדול והקדוש הזה באהבה, לנרולה ולגבורה לקדושה למנוחה לעבודה ולהודאה לאות ולברית ולהפארת ולתת לנו ברכה ושלוש מאתך⁵²:

אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו וקדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך ושבענו מטובך ושמח לבנו בישועתך וטהר לבנו לעבודך באמת. והנחילנו ה' אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וישמחו בך כל ישראל אוהבי שמך. בא"י מקדש השבת:

ואומר עבודה והודאה ושים שלום. וזין בערבית וזין בסעריית וזין בזמוסך וזין בזמנא ומזכיר בזמון כך⁵³, ורצה והנחיל לבניהם שבתות למנוחה למען שמו באהבה. מלך עוזר ומושיע ומגן. ברוך אתה ה' מגן אברהם:

ואם טעה בשבת ופתח באתה חוקן, גומר אותה ברכה וחוזר ואומר של שבת. דאמר רב נחמן כי הוינן בי רבה בר אבא, איבעי' לן בני בי רב דטעו בשפלת חול בשבת מכו לגומרה, אל' גומר אותה ברכה וחוזר לתפלת שבת:

ולאחר שמתפללין תפלת לחיש' יורד שליח לצור ואומר. ויכלו השמים והארץ וגו' עד אשר ברא אלהים לעשות:

ואומר קדושתא שהיא אחת מעין שבע, וזו היא:

ברוך אתה ה' או"א אלהי אברהם וכו' עד זכר למעשה בראשית. או"א רצה נא במנוחתנו ומחוס מקדש השבת: ומקדש עד עשה שלום.

ואם טעה יחיד ולא הזכיר של שבת בערבית מחזירין אותו ואעפ"י שאמרנו טעה ולא הזכיר של ר"ח בערבית אין מחזירין אותו, בערבית דשבת מחזירין אותו, אע"ג דקיימא לן דתפלת ערבית רשות, הני מילי היכי דלא בעי ללזויי דלא מטרחינן ליה, אבל טרה וללי ולא אדכר, שויה עליה כחובה, ואמרין ליה למתדל לזויי. ועוד קאמר זעירי הני חברין דבלאי למאן דאמר תפלת ערבית רשות כיון שהתיר חגורו לא מטרחינן ליה, והכא (ממי) כיון דללי ולא אדכר מטרחינן ליה וסדר מללי: והכי אמר רב⁵⁴ משה גאון יחיד שטעה בלילי שבת ולא התפלל ומאחבצן, כיון ששמע משליח לצור מגן אבות בדברו, שהיא ברכה אחת מעין שבע ברכות, מתחלה ועד סוף, ילא ידי חובתו. והכי אמר רב נטרונאי גאון היכא דלא התפלל שבע ברכות ושמע משליח לצור מגן אבות בדברו מרישא ועד סיפא נפיק⁵⁵:

ומקדשין על היין להוליא אורחים ידי חובתן שאוכלין בבית הכנסת. והכי אל' נטרונאי ר"מ, מקדישין ומבדילין בבתי כנסיות אעפ"י שאין אורחין אוכלין סם, ולא מצעיא הדלם דודאי מבדילין, וכיון דאבדיל שליחא דלבורא ילא כל הצבור ידי חובה. והרואה להבדיל בביתו הרשות בידו, ואם לא ראה או שאין לו יין ילא ידי חובתו בהבדלת שליח לצור, אלא אפילו קידוש דהלכה רווחתא היא אין קידוש אלא

בזמקום

⁵² לא מזכר ויכולו באמנע התפלה, וכן כתב הרי"ז שראה בסידור קדמונים, וכן הזכיר העור בס' רס"ח.
⁵³ מוזכר בעור ס' רס"ח וכמנהיג כלכות שבת אוח ח' ע"ג: ⁵⁴ ע"י סו"ג עשין בס' י"ט מביא דברי ר"ע האלה, ומסיים ור"ג אמר דנפיק ביה אפי' לא התפלל כלל ע"ג: ⁵⁵ דברי ר' נ"ג מובאים אוח באוז בס' סדרים לרש"י דף ק"י ע"א. ועי' ברכיו העור ס' רס"ח ובג"י ס:

במקום, סעודה אעפ"י כן יקדשו על היין בבתי כנסיות, מה טעם שהטעמות יין של קידוש שבו רפואה, וזה טעם הצבור בו לא שחובה היא לטעום, שחובה הוא לשמוע קידוש בלבד וכיון ששמוע קידוש ילא ידי חובתו ואין לריך לטעום, וזה שמקדש ומטעים⁶⁶ לזכור, משום רפואה, מקדש ומתן להם כדי ליתן ממנו על עיניהם, דקא אמרי' פסיעה גסה מועלת אחד ממשום מאות מאור עיניו של אדם, ובמאי הדרא בקדושת דבי שמי, הלכך זימנין דאיכא מן הצבור דלית ליה יין ומקדש אריפתא, ותקמו חז"ל לקדש בבית הכנסת על היין משום רפואה :

ולאחר שמקדשין בבית הכנסת אומר פרק אחד ממש' שבת, וזה הוא הפרק, במה מדליקין וגו' עד סוף פרקא :

אמר ר' הנינא ת"ה מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. יהי שלום בחילך שלוח בארבעותיך: למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך: וראה בנים לבניך שלום על ישראל: ואומר קדיש:

והאי קדושתא דתקימו רבנן משום סכנה דבי שמי דשכיחי מזיקין, דילמא איכא דעאיל ולא מללי ועד דמללי נפק לזכורא ופייש הוא ומסתכן, ותקימו רבנן דמתאחרי לזכורא אחר עזורא תפלה כי יכי דגמר ללותיה ונפיק בהדי לזכורא. ומיתבעי ליה לאיניש לגויקס דבי כנישתא עד דמקדש שלוחא על כסא דתמרא דקדושתא, עד דאמר (מולך) מקדש השבת, לא יתיב דמעלי לזכוכי: ובשמימימין הולכין לבתיהן לקדש במקום סעודה, דכתיב וקראת לשבת ענג, ומכאן שאין קידוש אלא במקום סעודה:

ובסדר הזה מקדש בביתו. אומר ויכלו כל הפרשה. ומברך בורא פרי הגפן, אם יש לו יין. ואח"כ מברך על היום:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו. ושבת קדשו באהבה הנחילנו וזרזן למעשה בראשית. תהלה למקראי קדש וזכר לציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים. ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו. ברוך אתה ה' מקדש השבת:

וטועם ממנו כדי רביעית, ואם קדש ולא טעם ממנו כדי רביעית לא ילא ידי חובתו, דאמרינן שמקדש אם טעם מלא לוגמייו ילא ואם לאו לא ילא, והיינו רביעית יין. ואם אין לו יין מקדש על הפת ובמקום בורא פרי הגפן אומר המוציא לחם מן הארץ:

והבי אומר רב עמרם גאון, כוס של קידוש כל זמן שלא ברך ברכת המזון חייב לברך עליו ברכה אחרונה שהיא על הגפן ועל פרי הגפן, והכי מילי דלית ליה כוס של ברכת המזון, אבל אית ליה כוס של ברכת המזון לא מסחא דעתיה, דהא אית ליה כוס של ברכה, לא לריך לזכוכי אחר כוס של קידוש, ואי קשיא לך ואם כן למה

מזכרך

⁶⁶ כס' אהל מועד כ"ו עשר קידוש והבדלה גם כס' האגור מחמיהם על דברי ר"ע אלו, ובאמת אין המיאה פיון שהיא משום רפואה:

ומבדק על כוס של ברכת המזון בורח פרי הגפן, משום דאיפסוקי בברכת המזון, והיכל נמי דלא הוה ליה לבר מן הסוף כוס של קידוש ואקדי' ובריך ברכת המזון, כפיק בברכת המזון ולא יכול מהדר ברוכי על הגפן בחר ברכת המזון, ולא שנה קדיש מקמי פתורא ולא שנה קדיש על פתורא, שכיון ששחה כדי רביעיית כבר נתחייב בברכה ראשונה ואחרונה דעד רביעיית שמה שתיס, ואם תאמר קידוש ולא שחה רביעיית, אם כן לא ילא ידי חובתו כמו שאמרנו, הילכך עטון ברכה לאחריו :

ואסור לאדם שיטעום כלום קודם שיקדש, ואם שכח וטעם מוקדש, דאמר רבה טעם מוקדש. ומי שנאנס⁵⁷ מחמת שכרות או מחמת שינה או מכלל דבר שיש בו אונס ולא קידש בלילי שבת, מוקדש בבקרא, ואפילו כל היום שלו. ונשים נמי חייבות דאמר רב אלא בר אהבה נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה. ואמר נר זוטרא בר טוביה אין אומרים קידוש היום אלא על יין הראוי לנסך על גבי המזבח, לאפוקי שריחו רע דלאו אורח ארעא, ולאפוקי נמי מגולה דלמא נפיל מידי, ואע"ג דעבר במסנת ולא אשכח ביה מידי אפי' הכי הקריבהו נא לפתחך, אבל יין מגושא שפיר דמי לקדושי עליה, דאמר רבה כוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הכוס ואומר עליו קידוש היום וכן הלכה :

ולאחר שמבדק על הכוס נוטל ידיו ומבדק על נט"י. אבל נוטל ידיו קודם לא יקדש, דאמר רב ברונא אמר רב נוטל ידיו לא יקדש, והכי אמר רב עמרם גאון נוטל ידיו לא יקדש על היין, מה טעם יין אין לריך נוטילת ידים בשלא נגע בבית הכסא, דקא אמריק הנוטל ידיו לפירות אינו אלא מנגסי הרוח ופת הוא דטעונה נט"י, וכיון שנטל ידיו עקר⁵⁸ דעתו מן היין ושם לבו אל הפת : וחייב לבצוע על שתי ככרות, ואומר המוציא לחם מן הארץ, דאמר ר' אבהו חייב אדם לבצוע על שתי ככרות לחם בשבת שנה' לקטו לחם משנה, ואמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דנקיט תרתוי ולא מתחזי כרעבתנותא :

ושאיילו מקמי רב נטרונאי, ביום טוב לריכין לבצוע על שתי ככרות או לא, והחבי הכי, הו יודעים שלריכין אנו לבצוע על שתי ככרות ביום טוב כדרך שלריכין אנו לבצוע בשבת, מה טעם מפני שבשבת עלמה לא נתחייבו ישראל לבצוע על שתי ככרות אלא משום מן, שכיון שלא ירד בשבת הוצהרו ישראל ללקוט לחם משנה, ואמר רבי אבהו חייב אדם לבצוע על שתי ככרות בשבת וכו', וימים טובים נמי כיון שלא ירד מן ביום טוב חייבין אנו לבצוע על שתי ככרות בשבת, ומניין שלא ירד מן ביום טוב, שכך שמו חכמים ששה ימים תלקטוהו, ר' יהושע אומר למדנו שאינו יורד בשבת, ביום טוב מניין, ת"ל שבת לא יהיה בו. ר' אלעזר המודעי אומר למדנו שאינו יורד בשבת, ביום טוב מניין ת"ל לא יהיה בו, ביום הכפורים מניין ת"ל שבת לא יהיה בו :

והזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין : ואוכל ומבדק ברכת המזון (כמו שכחבו למעלה) :

ובשחרית

(57) עיין בעור סי' רע"א. (58) עיין חו"ס פתחים פ' ט"ז דק"ו ד"ה הנוטל מביא הא דרע"ג.

סדר שחרית לשבת

כו

ובשחרית של שבת מסדר כל הצרכות כמנהג כל יום ויום, ומוסיף אחר פסוקים של צו את בני ישראל, וביום השבת וכו' עד עולת התמיד יעשה ונסכה :

וטומד חזן הכנסת ופותח : *

רבוץ כל העולמים לא על צדקותינו וכו'. ה' מלך. ה' מלך. ה' ימלוך לעולם ועד. יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו, ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם. ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה. ברוך ה' אלהים אלהי ישראל עושה נפלאות לברו : וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן :

מזמור לתורה הריעו וגו' עד ועד דור ודור אמנתו. הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו וכו' עד הודו לאל השמים כי לעולם חסדו :

הודו לה' קראו בשמו הודיעו וגו' עד ויאמרו כל העם אמן והלל לה' :
למנצח מזמור לדוד השמים מספרים וגו' עד צורי וגואלי :

רוממו ה' אלהינו והשתחונו להרום רגליו קדוש הוא, משה ואהרן בבחנו ושמואל בקוראי שמו קראים אל ה' והוא יענם. בעמוד ענן ידבר אליהם שמו עדותיו וחוק נתן למו : ה' אלהינו גו' אל נושא היית להם ונקם על עלילותם. רוממו ה' אלהינו והשתחונו להר קדשו כי קדוש ה' אלהינו : והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו. זכור רחמך ה' וחסדיך כי מעולם חמה. אתה ה' לא תכלא רחמך ממני חסדך ואמתך תמיד יצורני : תנו עז לאלהים על ישראל גאותו ועוזו בשחקים : נורא אלהים ממקדשך אל ישראל הוא נתן עז ותעצומת לעם ברוך אלהים : אל נקמות ה' אל נקמות הופיע : הגשא שופט הארץ השב נמול על גאים : לה' הישועה על עמך ברכתך סלה : ה' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים : עצת ה' לעולם תעמוד מחשבות לבו לדור ודור : ה' צבאות אשרי אדם בושח בכך : ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה : ה' הושיעה המלך יענגו ביום קראנו : ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור : ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים : הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם : הושיענו ה' אלהינו וקבצנו מן הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך : אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד : וחפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד : ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קונו לו גו' נגילה ונשמחה בישועתנו : ברוך ה' לעולם אמן ואמן : ברוך ה' יום יום יעמם לנו האל ישועתנו סלה : ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ואמר כל העם אמן : הללויה הללו את שם ה' הללו עבדי ה' שעומדים בבית ה' בחצרות וגו', עד ברוך ה' מציון שוכן ירושלים הללויה :

ברך

* נזכר נראה בעליל שהספיקא (עולם יסא אדם וכו') לא נתן לאומרו, רק סתם מן המסדר (גרו אחי כהנס לעבודת ה' באמת ותמים :

ברוך שאמר וכו' עד מלך מהולל בתשבחות. מזמור שיר ליום השבת וגו' עד לביתך נאווה קדש ה' לאורך ימים: אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי: יהי כבוד ה' לעולם וגו' עד אשרי יושבי ביתך וגו'. הללויה הללו נפשי וגו'. עד כל הנשמה תהלל יה הללויה: ברוך ה' לעולם אמן ואמן כו' עד כל הארץ אמן ואמן: ויברך דוד את ה' וגו' עד ומהללים לשם תפארתך ויברכו שם כבודך וכו':

ועומד סליח לזכור ולומר:

נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלהינו ורוח כל בשר תפאר ותרום וזכר מלכנו תמיד, מן העולם ועד העולם אתה אל. ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע, פודה ומציל עונה ומרחם בכל עת צרה וצוקה אין לנו עוזר וסומך אלא אתה, ולך לברך אנחנו מודים. ואלו פיננו מלא שירה כים ולשוננו רנה כהמון גליו וכו', מאלף אלפי אלפים ורוב רבי וכו' שעשית עמנו ועם אבותינו. מלפנים ממצרים וכו' עד ומחלאים רבים ורעים דליתנו, ועדין עורונו רחמך וכו', ולשון נשמת בפנינו הן יודו ויברכו וישבחו לשמך מלכנו. כל פה וכו' וכל קומה לפניך תשתחוה. וכל הלכבות ייראוך וכל (הלכבות) [הקרב] והכליות יזמרו לשמך וכו' שועת עניים אתה תשמע צעקת הדל תאזין ותושיע וכו':

במקהלות רבבות עמך בית ישראל יתפאר שמך מלכנו בכל דור ודור: שכן חובת כל היצורים לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו להודות להלל לשבח לפאר לרומם ולקדש, ועל כל שירות ותושבחות דוד בן ישי עבדך משיחך, **ישתבח** שמך נצח וכו' וגבורה גדולה תהלה ותפארת קדושה ומלכות ברכות והודאות לשמך הגדול מעולם ועד עולם אתה אל. ברוך אתה ה' אל מלך גדול מהולל בתשבחות אל ההודאות ארון הנפלאות ארון כל המעשים הבורר בשירי זמרה חי העולמים: ולומר קדיש עד לעילא:

ולומר **ברכו את ה' המבורך**: ישתבח שמו יתעלה זכרו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא ארון כל בריותיו. שליט בכל מעשיו. אדיר בעליונים ובתחתונים ואין זולתו. אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. לפיכך אנחנו חייבין להודות לו ולברכו:

ועומין ברוך ה' המבורך לעולם ועד

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם יוצר אור וכו' ובוקע חלוני רקיע ומציא חמה ממקומה כו'. המאיר לארץ ולדרים עליה ומטבו מחדש בכל יום מעשה בראשית. המלך המהולל לברו מאז המפואר המתנשא מימות עולם וכו' עד משגב בעדינו, אין כערכך ואין זולתך וכו'. אין כערכך ה' אלהינו בעולם הזה ואין זולתך וכו' ואין דומה לך מושיענו לתחיית המתים:

אל ארון על כל המעשים, ברוך הוא ומפואר בפי כל הנשמה. גדלו ומטבו מלא עולם דעת ותבונה טובים אותו וכו'. חסד ורחמים לפני כבודו. טובים מאורות שברא אלהינו

אלהינו וכו' עושים באימה רצון קניניהם : פאר וכבוד יתנו לשמו וכו' הפארת וגדולה שרפים עם אופני קרש :

אל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו. הפארת עטה ליום המנוחה, עונג קרא ליום השבת, זה שבת ליום השביעי וכו'. שבת וגדולה יתנו למלך יוצר מנוחה לעמו ישראל. שמך ה' אלהינו וכו' ועל הארץ מתחת. ועל כל שבת מעשה ייך ומאורות אשר יצרת יפארוך סלה :

תתברך צורנו מלכנו וגואלנו בורא קדושים וכו' • והאופנים וכו' :

לאל ברוך, אהבה רבה, שמע, אמת ויציב עד גאל ישראל :

ומתפללין בלחש ואומר, אבות וגבורות וקדישת השם • ואומר :

ישמח משה וכו' ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים כו' כי לעמך וכו' אשר בס בחרת. ישמחו במלכותך שומרי שבת קוראי עונג וכו' ובשביעי רצית בו וקדשתו חמרת ימים אותו קראת :

אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו וכו' עד מקדש השבת : ואומר עבודה והודאה ושם שלום :

ויורד שליח לכוור לפני הטיבה ואומר אבות וגבורות וכתר יתנו לך וכו' ואומר קדישת השם וקדישת היום • ישמח משה : ואומר כל התפלה, ואומר קדיש מלא :

ויתבין לכוור⁵⁹ ומסדרין פרשה דעינא דיומא שנים מקרא ואחד תרגום, דאמר רב הונא ב"ר יהודה א"ר מנחם א"ר יהודה א"ר חני לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הלכוור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון. ואמר רב הונא ב"ר יהודה א"ר מנחם כל המשלים פרשיותיו עם הלכוור שנים מקרא ואחד תרגום משלימין לו ימיו ושנותיו :

ובמוסף מויליין ס"ת ואומר ס"ך. כי גדול אתה וכו' עד ה' עו לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום :

דהבי אמר רב שר שלום גאון, ס"ת בין שמויליין אותו תחלה (בין בשבת) בין בשמחזירין אותו למקומו, עומדין לפניו לאלתר ויושבין לאלתר, ואין לריבין לעמוד (אלא) עד שעונין הלכוור יהא שמייה רבא ולא (עוד) [עד] שעונין ברבו, ואין מנהג כך ולא ראינו זה, שמא יש מי שנוהג כך לומר ממה שכתוב וכפתחו עמדו כל העם. אותה עמידה שתיקה היא, דאמר רבה בר רב הונא כיון שנפתח ס"ת חסור לספר אפילו בדבר הלכה שנא' וכפתחו עמדו כל העם ואין עמידה אלא שתיקה שנא' והחלתי כי לא ידברו עמדו ולא ענו עוד, אין עמידה אלא שתיקה, אבל לעמוד מפני ס"ת עד שעונין ברבו או יהא שמייה רבא לא שמענו. עמידה מפני ספר [אינו מפורש] אלא מפני שיבה תקום, ואתי ס"ת בק"ו מתלמידי חכמים, דקאמר איבעי להו מהו לעמוד מפני ס"ת, ר' חלקיה ור' סימון ור' אלעזר אומר

ופני

⁵⁹ גראה מזה שבזמן הגאונים היה המנהג לקרות היקף אחר שחרית כל הלכוור כנפויא שמו"ת, וארוח לן שפסא דשמעתא, וקיום פרשיותיו עם הלכוור.

מפני לומדיה עומדין מפניה לא כל שכן, וכיון דמק"ו קאתי משויקן ליה כחכם ולא משויקן ליה יתיר מחכם :

וקורין בתורה שבעה, דתמן בשמי ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה, ואמרינן הני שלשה כנגד נמי אמר רב כנגד כהנים לוי וישראלים. ומני רב שימי מזביתא דשיחור, אין פוחתין מעשרה פסוקין בבית הכנסת וידבר עולה מן המנין, ואחרון קורא ארבעה. ואמרינן הני עשרה פסוקין כנגד נמי אריב"ל כנגד עשרה בטלנין, רב יהודה אמר כנגד עשרת הדברות שנאמרו למשה בסיני. ר' יוחנן אמר כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. ואמר רבא ראשון שקרא ארבעה משוּבַח דתמן שלש קופות של שלש סאין תורמין את הלשכה וכתוב בהן אל"ף ב"ם גימ"ל לידע איזה מהן נתרמה תחלה להקריב ממנו ראשון, שמונה בראשון. ואמלטי שקרא ארבעה משוּבַח, דתניא אל מול פני המזורה יאירו שבעת הכרות, מלמד שמסדר פניהם כלפי נר המערבי, א"ר נתן מכאן שאמלטי משוּבַח מעלין בקדש ולא מורדין, ואמ"ר דקתני רב שימי אחרון קורא ארבעה, כרבא עבדין. ותו אמרינן עובדא רב פפא חיקלע לבי כנישתא דאבי גובר קס קרא ראשון ארבעה ושבתיה אבי גובר לרב פפא. ותקינן רבין דכלהו דקרו מברכי לפניה ולאחריה גזירה משום נכסיין וגזירה משום יולאין, ותנן נמי בראשי חדשים ובחולו של מועד קורין ארבעה, תעניתא לבזר ותשעה באב קורין תלתא, מודתניא זה הכלל כל שיש ציטול מלאכה לעם כגון תעניתא לבזר ותשעה באב קורין שלשה, חנוכה ופורים נמי קרו תלתא אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא. חוץ מנ"ט באב דאיכא אספן אסיפס. בראשי חדשים ובחולו של מועד קורין ארבעה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהם. ותנן נמי ביום טוב חמשה, ביום הכפורים ששה, בשבת שבעה, אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהם, ומפטירין בנביא. אין המפטיר עולה למנין חמשה ששה שבעה, מ"ט מדעולא דאמר עולא מפני מה אמרו המפטיר בנביא אריך שיקרא בתורה תחלה, מפני כבוד תורה, הא למנינא לא סליק, ובמקום שמפטיר בשבת שחרית שם מתחיל בשבת במנחה ובשמי ובחמישי ובשבת הבאה, ומפסיקין לראשי חדשים ולחנוכה, כגון ראשי חדשים שחלו להיות בשמי ובחמישי וחנוכה דהיא תמניא יומא, שני וחמישי די בגוייהו מפסיקין, ופורים נמי דחל בחמישי מפסיקין, ולא קרו בענינא דפרשתא דההיא שבתא כדעבדינן בשמי וחמישי דכולא שתא, ולתעניתא נמי מפסיקין, וליום הכפורים נמי שחל להיות בין בשמי בין בחמישי בין בשבת מפסיקין ולא קרו בענינא דההיא שבתא, אבל במנחה ביום טוב שחל להיות בשבת, וכן שני וחמישי שמראש השנה עד החג אין קורין אלא בסדר פרשיות, ובמנחה של יום טוב של חג הסוכות שחל להיות בשבת קורין וזאת הברכה, וכל השנה כלה קמי פסחא וקמי חגא דשבועיא וקמי ריש שתא, קרינן בסדר פרשיות: ובי קרינן בספרא דאורייתא, כהן קרי קמא ובתריה לוי ובתר לוי ישראל, דתמן (גשין י"ט) אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום, כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום, ואמר'י מנא הני מיילי א"ר מתנא דאמר קרא ויכתוב משה את התורה הזאת וכו', אלא כהן ברישא והדר לוי, ר' יצחק נפחא אמר מהכא ונגשו

סדר מוסף לשבת

5

אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנותתנו • קרשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך •
 שבענו מטובך ושמה לבנו בישועתך • וטהר לבנו לעבדך באמת • והנחילנו
 ה' אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וישמחו בך כל ישראל אוהבי שמך • ברוך
 אתה ה' מקדש השבת: רצה • מורים • שים שלום:

ושליח לצור יורד לפני התיבה ולומר • מגן ומחיה • כתר ותנו • ומוסיף • פעמים
 אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד • ויש אומרים להיות לכם לאלהים
 אני ה' אלהיכם אמת • לדור ודור ומסיים התפלה • ומקדש • וסולקין לבתיכם:

סדר מנחה לשבת

ובמנחה מתחילין אשרי יושבי ביתך • ובא לציון וכלי סידרה • ומוליחין ס"ת וקורין
 שלשה פסוקים העתידה להיות בשבת הבאה • ואין מפטיר בנביא:

ומתפללין תפלת מנחה: לומר אבות וגבורות וקדושת השם:

ולומר הנח לנו ה' אלהינו כי אתה אבינו • ותמלך עלינו מהרה כי אתה מלכנו •
 ובעבור שמך הגדול הגבור והנורא שנקרא על ישראל עמך • ועל יום
 השביעי • ונשבות בו כמצות רצונך • ואל יהי צרה ויגון ביום מנוחתנו • מנחת אהבה
 ונדבה • מנחת אמת ואמונה וכו':

ויש שמתפללין • אתה אחד ושמך אחד וכו' בערך כישראל גוי אחד בארץ • עמרת
 תהלה הפארת ישועה כנוחה וקדושה לעמך נתת • אברהם

יגל יצחק יתן יעקב ובניו ונחו בו • מנחת אהבה ונדבה • מנחת אמת ואמונה •
 או"א רצה נא במנותתנו וכו' • לבל תרחסנה עקר • רצה ומורים ושים שמים • ולומר
 אלו הספוקים • צדקתך צדק לעולם וגו' • וצדקתך אלהים עד כיום וגו' • צדקתך בהררי
 אל עד אדם ובהמה תושיע ה' • ומקדש:

ודבר זה⁶² מסוס כבודו של משה רבינו ז"ל שנפטר באותה שעה בשבת • וכפי אמר שר
 שלום⁶³ גאון • במנחה בשבת מותר להתעסק בתלמוד • ולא עוד אלא שמנסג

בית רבינו בצבל שאחר תפלת מנחה בשבת שומין אבות וקנין סורה • ועוד רגילין
 ישראל שהתפלת מנחה בשבת מקדימין אותה • ותפלת ערבית מאחרין אותה הרבה •
 כדאמרין שאני עיולי יומא מאפוקי יומא • עיולי יומא כמה דאפשר מקדימין
 ליה • אפוקי יומא כמה דאפשר מאחרין ליה דלא נחזי עלן כמשוי • בין תפלה
 לתפלה יש וידוס • מכל מקום להתעסק בתורה טפי עדיף • חס שאין עוסקין לא
 מפני שאסור אלא לכבוד משה רבינו שנפטר • לפי' אומר' לקיים נשיא שמת כל
 בתי מדרשות בטלים:

פרקי אבות עד גמירא • וגם פ"ו שנו חכמים בלשון משנה וכו' עד ואומר ה'
 ימלך לעולם ועד: והא"כ (מוס' ד"א זוטא)

דרכי*) תלמידי חכמים • ענן ושפל רוח • זריח ומבולא • עלוב ואהוב לכל אדם • שפל לאנשי
 ביתו • ירא חטא • ודורש את האדם לפי מעשיו • ואומר על מה שיש בעוה"ז אין לי
 בהם

⁶² וזכר במדרשי שנס'ם הלכות קטנות מהר"ש בהר"ף על סס רע"ג ע"ט • ⁶³ דכתיב רב שר שלום הללו מורים אות
 באות כס' הפרדס לרש"י דף כ"ו ע"ג ע"ט • (*) כ"ז מנח' כנס' ד"א זוטא פ"א ו"ג ע"ט חיה שמיני נוסחאות:

בהם חפץ, לפי שאין העוה"ז [שלי]. וישב וממנו כסותו לפני רגלי חמיו. שואל כענין ומשיב כהלכה, היה כבוד בקוע [שנתפתח (ס"א שאינו נפתח) להכניס] את הרוח, וכערוגה עמוקה שמהוקת את מימיה, וכקנקנה זפתה שמהוקת ינה, וכספוג שהוא סופג את הכל. אל תהי כפתח גדול שמכניס את הרוח. ולא כפתח קטן שמגבל את היקרים. היה כאסקופה תחתונה ע"הכל דשין אותה, וכיתוד נמוכה שהכל תולין בה. אם לקית בממונד זכור את אינו שלקה בממונו ובגופו. ואם לקית בגופך זכור דתן ואבירים שירדו היים שאולה. גול [תכשל] בעינוך. שאין ככשול אלא בעינים. אל תבוש מן השנים. שמא תאכל הרבה יותר מדאי. אל תדרוש מן המינין. שמא תמשך לניהנם. אם אומרים עליך דבר רע גדול יהי בעינוך כקטון. ואם אמרת על אחרים דבר רע קטון יהי בעינוך כגדול. עד שתלך ותפיים ממנו. אל יהי פרקך רע שאין [זה] שבחה של תורה. יהא פרקך יפה שכן שבחן של חכמים. הוי אוהב את התורה ומכבד את התורה. העבר רצונך מפני רצון חברך. שכן עשית רחל ללאה ודוד לשאול. העבר רצון חברך מפני רצון שמים. שכן מצינו ביעקב שלא נשק לו ליוסף. הוי אוהב את השמא ושונא את הכמה. ר' חזקא אומרה בלשון אחרת הוי אוהב את השמא ושנא את מה [בכך]. הרחק מן המביא לידי עבירה. מן הכעור ומן הדומה לכעור. שמא יחשוךך אחרים בעבירה. אל תלשין על חברך שכל המלשין אין לו רפואה. אל תאכל לחם עם כהן עם הארץ שמא תחלל קדשי שמים. הרחק מן התרעומת. שמא תתרעם על אחרים ותוסיף לחמוא. שבעה אבות כרותי ברית. ואלו הן. אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן פינחס ודוד. באברהם כתיב ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית לאמר. ביעקב כתיב ואת בריתי אקים את יצחק. ביעקב כתיב וזכרתי את בריתי ויעקב. במשה כתיב על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל. באהרן כתיב ברית מלח עולם הוא [לפני ה'] לך ולזרעך אתך בפניכם כתיב זה תהי לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. בדוד כתיב כרתי ברית לבחורי נשבעתי לדוד עבדי. שבעה אבות שכבו בכבוד העולם ולא שלטה בהם רמה ותולעה. ואלו הן. אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן עמרם ובנימן. ויש אומרים אף דוד שנא' לכן שמח לבי ויגל כבודי אף בשירי ישכון לבטח. תשעה נכנסו בחייהן לגן עדן. ואלו הן. חנוך ואליהו ומשיח ואלעזר עבד אברהם. וחורם (מלך) מצור. ועבד מלך הכושי. ויעביץ (ובן) בנו של ר' יהודה הנשיא. ובתיה בת פרעה. ויש אומרים אף ר' יהושע בן לוי:

תלמודי חכמים נאים בחבורה ואין עמי הארץ נאים בחבורה. העוסק במקרא מדה שאינה מדה. במשנה מדה שנוטלין עליה שבר. תלמוד אין לך מדה גדולה מזו. עשה תורתך בתנם שהמקום נתנה בתנם. ואין נוטלין שבר על דברי תורה. אם אתה נוטל שבר נמצאת מחריב את כל העולם כלו. אל תאמר אין לי ממון שכל ממון שלך הוא (*). אם זכות לממון עשה ממנו עד שיהיה בידך. קנה ממנו העולם הזה ותנחול ממנו לעולם הבא. כי כנפים יש לו כנשר יעוף השמים. אל תאמר איש פלוני חכם ואני חכם. שלא שמשת כיוצא בו. אל תאמר איש פלוני עשיר ואני עשיר. שאין [אתה] [כל אדם] זוכה לשתי שולחנות. אל תאמר איש פלוני נאה ואני מכוער. שבשעת מיתתכם אתם חשובים כנבלה. ולא עוד

(* עס כגו' שכל ממון שלו הוא, שנאמר לי כספי וכו'.

הכהנים בני לוי כו' אלה כהן ברישא, והדר לוי. ר' אחי אמר מהכא וצני עמרם
אשרן ומשה ויבדל אשרן להקדישו קדש קדשים, ר' חייא בר אבא אמר מהכא
וקדשתו לכל דבר שבקדושה, ותנא דבי ר' ישמעאל לכל דבר שבקדושה לפתוח
ראשון, ולבדך ראשון, וליעול מנה יפה ראשון, ומקשי ל' אביי והדר מתרץ ליה, ומכל
מקום מתוקמא כהן ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל:

ושאילו מקמי רב נטרונאי גאון כהן עם הארץ וישראל תלמיד חכם חזק מהם
קודם לקרות בתורה תחלה, ושדר הכי, כהן קודם מפני דרכי שלום.
וגרסי' בגמרא הכי אמר אביי נקיטינן אס אין שם כהן נתפדרה תבילה⁶⁰ דלא קרי
לוי כלל, ואמר אביי נקיטינן אס אין שם לוי קורא כהן, ומנקשינן איני והא"ר יוחנן
כהן אחר כהן לא יקרא משום פגמו של ראשון, לוי אחר לוי לא יקרא משום פגם
שניהם, ומשנינן כי קאמרין באתו כהן שקרא ראשון שיטמוד במקומו ויקרא
במקום לוי, שלחו ליה בני גלילא לר' חלבו אחריבן מי קורא, לא הוה בידיה, אלא
שיילי' לר' יוחנן נפחא בי מדרשא, אמר ליה אחריבן קורין ת"ח הראיין למנותן
פרנסים על הצבור, ואחריבן בני ת"ח שאבותיהם ממונין פרנסין על הצבור, ואחריבן
ראשי כנסיות ואחר העם. והכל עולים למנין שבעה ואפילו אשה ואפילו קטן, אבל
אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד צבור:

הכי אמר רב נטרונאי גאון דוכתא דמללו בה בי עשרה ולית להון דידיעי למקרי
בס"ת, קרי כל גברא תרי זמני ושפיר דמי, חדא דלא למבטל מנהג ישראל
וליבטלו ברכות, ועוד לאשמועינן להבך דלא גמירי, ולית בה משום מויליא שם שמים
לבטלה, א"ר חנין בר אבא מנין לעונה אמן שלא יגביה קולו יותר מן המבדק,
שאמר גדלו לה' אחי וגו', ובתורה אחד קורא ואחד מתרגם. הקורא בתורה לא
יסייע לתורגמן שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה, ועוד כיון שבידך אסור לו להפסיק
בדברים, ואפילו בתרגום מפני שהוא חול, עד שחוחם, אבל חזן מותר לסייע את
הקורא ואת המתרגם בין בקול גדול בין בקול נמוך ואין בכך בלוס, ואין קורין
אותו מתרגם מפני שהוא מקרא אחרים, וכד מקרא אחרים אין עולה מן המנין
לומר (ששנים) מתרגמין הם ואין מתרגמין שנים, אין בכך בלוס, ואי משום דשמעי
גברי ומשי, לא לפרש להון ויוליאן ידי חובתן בלא פירוש:

וכך אמר⁶¹ רב נטרונאי גאון אלו שאין מתרגמין ואומרים אין אנו • לריבין לתרגם
תרגום רבין אלא בלשון שלנו בלשון שהצבור מתרגמין, אין יוליאין ידי חובתן,
מ"ט דהדין תרגום על קראי אסמכוכו רבין, דאמר רב איקא בר אבין א"ר הנהאל
אמר רב מאי דכתיב ויקראו בספר תורת האלהים, זו מקרא, מפורש זה
תרגום, ומס סכל אלו הספוקים, וכיון דכן הוה לא אפשר דלא מתרגמין בדין
תרגום דרבין, ודקדוק חכמים בתרגום, דא"ר שמשון אין המתרגם רשאי להגביה
קולו יותר מן הקורא, מ"ט משה ידבר וסאלהים יענו בקול, שאין ת"ל בקול כו'
בקולו של משה, ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר ממתרגם, ואס אין יכול
המתרגם להגביה קולו, ימאריך קורא קולו ויקרא, הא למדת שמוזה מן התורה

לחברגם (סדר"ע) ח"א ח 8

⁶⁰ קן מביא רש"י גיטין דף ר"ט ע"ב בשם סדר"ע, גם הסג"א עשין סל' תלמי ס' י"ט דף ק"ב ע"ד. ⁶¹ עין
מא"ז עשין ס"ס י"ט שמוכר דברים הללו ע"ש.

סדר שחרית לשבת

לתרגם, אפילו מי שהתחיל בתרגום ועדיין הקורא לא סיים מקרא שלו, אין רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא, שישמעו העם קול מתרגם. ד"ר זירא אמר רב חסדא אין הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיכלה אמן מפי האביר, ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא, ואין הקורא רשאי להתחיל בפסוק אחר עד שיכלה התרגום מפי המתרגם. וכן במשנה שנינו קטן קורא בתורה ומתרגם, הילכך חייבין לתרגם ילמדו ויתרגמו ויולאין ידי חובתן, ואם יש מקום שרלוין לפרש להם, יעמוד אחר חוץ ממתרגם ויפרש להם בלשונם: והקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים, כנגד תורה נביאים וכתובים, ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד, ובנביאים שלשה, אם היו שלשתן שלש פרשיות קורין אחד אחד, כה אמר ה' חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו, כי כה אמר ה' מלרים ירד עמי בראשונה לגור עם ואשור באפס עשקו, ועתה מה לי פה:

ולאחר כיום הפרשה מקדש השליח, ומפטירין בנביא: וכלל, קורא המפטיר בתורה ג' פסוקים ואח"כ מפטיר בנביא. ומברך קודם,

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהן הנאמרים באמת. ברוך אתה ה' הבורח בתורה וב ישראל עמו ובנביאי האמת והצדק:

ולאחריה מברך, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם צדיק בכל הדורות. האל הנאמן. נאמן אתה הוא ה' אלהינו ונאמנים דברך. וברך אחור לא ישוב ריקם. ברוך אתה ה' הנאמן בכל דבריו:

רחם על ציון כי היא בית חיינו. ולעגומת נפש תנקום נקם מהרה בימינו. ברוך אתה ה' בונה ירושלים:

את צמת דוד מהרה תצמיח. וקרנו תרום בישועתך. ברוך אתה ה' מגן דוד: וצריך להזכיר מעין המאורע כל יום, בין שבת בין ר"ח בין מועד. ומזכיר בשבת, הנח לנו כי אתה אבינו, ותמלוך עלינו. מהרה כי אתה מלכנו. ברוך אתה ה' מקדש השבת: וכשיזדמן ראש חודש ומזכיר מקדש השבת וישראל וראשי חדשים. ובמועד מקדש ישראל והזמנים, וכן בראש השנה וביום הכפורים מעין שלהם:

ומחזירין את התורה למקומה ועומדין בתפלת המוסף, אבות וגבורות וקדושת השם: **תְּבַנְתָּ שַׁבַּת וכו'**, טועמה זכר לנו. וגם האוהבים דבריה גדולה בחרו. או מסיני נצטוו עליה. וצויתנו ה' אלהינו להקריב בה מוסף שבת כראוי. והי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעלינו לארצנו ותמענו בגבולנו ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו. תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן. ומוסף יום המנוח הזה נעשה וכו' עד על עולת התמיד יעשה ונסכו:

ישמחו במלכותך שומרי שבת קראי ענג, עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך:

אלהינו

האור. כדרך ששינוי אין מברכין על הכר עד שיאזונו לאזונו וכן מנהג. וראינו ששנה בפרקי ר' אליעזר בן הורקנוס שמואל להסתכל בפרשניו. מיהו אין רגילין חכמים בכך. וכן ראינו רגילין להטיל מים בטוב של ברכה לאחר ששוחו ושופים אותו ושוחו, וכן שמענו מרביתו שמואל לעשות כך, כלומר⁶⁸ שיירי מזה מעבדין את הפורענות, ומה שכתביר מן המים מטילין אותו על ידו ומעבירין אותו על פניו, כדי לחבב את המורה, ואעפ"י שכתוב בפרקים דר' אליעזר ר' מנחם אומר כיצד אדם חייב [להבדיל] בטוב יין מקריב ידו לאור האש, ואומר בורה מאורי האש, וכיון שמרחיק ידו אומר המבדיל בין קדש לחול, ואם אין לו יין פושט ידו לאור האש ומסתכל בפרטים שהן לבנות מן הגוף ואומר בורה מאורי האש, ואם היה בדרך פושט ידו לאור הכוכבים שהן של אש ומסתכל בפרשניו ואומר בורה מאורי האש, ואם נתקדשו שמים בעבים ואינו רואה את הכוכבים תולש אבן מן הארץ ואומר המבדיל בין קדש לחול, אעפ"י כן לא סבירא לן דמברך אלא על היין, ואפילו בפת אין מבדילין. דהכי אמר רב עמרם ריש מתיבתא אין מבדילין על הפת כל עיקר, מה טעם שאין דומה הבדלה לקידוש, מפני שקידוש אי אפשר לו שלא לעמוד דקאמרין אין קידוש אלא במקום סעודה, וכיון ששולחן קבוע וסעודתו קבועה ואי אפשר לו שלא לעמוד, מתקדש על הפת. במוצאי שבת כלום סעודתו קבועה ושולחנה קבועה ופת מתוקנת לפניו, שמוטל פת ומבדיל עליה, הלכך אין מבדילין על הפת. וכן מנהג בשתי ישיבות. ר' אדוק⁶⁹ אומר כל שאינו מבדיל על היין במוצאי שבתות או אינו שומע מפי המבדילין אינו רואה סימן ברכה לעולם, וכל מי שהוא מבדיל על היין במוצאי שבתות הקב"ה קוראנו קדוש ועושה אותו מסגולתו שגא' ואחם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. ואומר והייתם לי סגולה מכל העמים והייתם לי קדושים כי קדוש אני, והבדיל אחכם מן העמים להיות לי. וא"ר יוחנן (פסחים ק"ג) שלשה מנוחלי העולם הבא. אלו הן, הדר בארץ ישראל. והמגדל את בניו לתלמוד תורה, והמבדיל על היין במוצאי שבתא. והוא דשייר מקדושה להבדלה. הילכך מאן דאית ליה חד כסא ולית ביה שיעור קדושה ואבדלתא, שביק ליה לאבדלתא וקידוש היום מתקדש אריפתא, דלא יביל לאבדולי על ריפתא דכי תקימו רבנן אבדלתא על חמרא תקימו :

ואסור לאדם לעשות כלום קודם שיבדיל, ואם שכה וטעם מבדיל. דאמר רבא הלכתא טעם מבדיל. ואם לא הבדיל במוצאי שבת מבדיל למחר ויום שלישי כל היום כלו, והוא שלא טעם כלום, דאמר ר' חייא מן שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כלו, ועד כנוס א"ר זורא עד רביעי בשבת, כי הא דיתבי ר' זורא קמי' דר' אחי ואמרי לה קמיה דר' יוחנן ויתבי וקאמר לענין גיטין חד ותרי ותלתא בתר שבתא. ארבעה חמשה ומעלי קמי שבתא. אלמא עד רביעי דאמר ר' זורא עד ולא עד בכלל, והכי מילי איתווי כסא דחמרא וברוכי בורה פרי הגפן והמבדיל, אבל לא [על האור] דקיימי לן אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת ובמוצאי יום הכפורים. והכי שדר רב מטרונאי יום הכפורים אעפ"י שחל להיות בחול מברכין על האור, מפני שאסור להשתמש בה ביום הכפורים, ולית

⁶⁸ ע"י הערות בסוף הס' . ⁶⁹ כ"ז מהר בעור והוא נפר"א בשנינו נוסחא ע"ש וכתבנוהו כדל"ל :

ולית סלקתא כרב יודם אמר שמואל דאין מברכין על האור אלא במוצאי שבת הואיל ותחלת ברייתו הוא, אלא כי הא דר' חייא בר אבא. ואיכא דמתני א"ר בימינן בן יפת א"ר יוחנן מברכין על האור במוצאי שבת ובמוצאי יום הכפורים, וכן עמא דבר. מיהו משום יום הכפורים משבת, דבמוצאי שבת מברכין על האור היולא מן העלים ומן האבנים, ובמוצאי יום הכפורים אין מברכין אלא על האור ששבת, ומאי שבת ששבת ממלכה, וכדתימא עשית שהיתה דוקא והולכת ששבת, למוצאי שבת מברכין עליה, ותימא חידך אין מברכין עליה, ומשינן לא קשיא כאן במוצאי יום הכפורים כאן במוצאי שבת, במוצאי שבת מברכין, במוצאי יום הכפורים אין מברכין, אלמא באור היולא מן העלים ומן האבנים הוא דלא מברכין במוצאי יום הכפורים, אבל באור ששבת מברכין במוצאי יום הכפורים, ובגמרא דא"ר מתני ר' לוי במוצאי שבת זמן לו הקב"ה לאדם הראשון שני רעפים והקטן וילא האור מן וברך עליה בורא מאורי האש, אמר שמואל לפיכך מברכין עליה במוצאי שבת שהוא תחלת ברייתה, ורב הונא בשם רב ור' אבהו בשם ר' יוחנן אמר אף במוצאי יום הכפורים, שכבר שבתה האור כל אותו יום, ולגולם על אור ששבת אבל לא על היולא מן העלים ומן האבנים, ומי שחידך לעשות מלכה במוצאי שבת קודם שהתפלל, לריך להתפלל⁷⁰ המבדיל בין קדש לחול ואח"כ עושה מלכה, דא"ר אלעזר בן אבטימון (שם ק"ג ע"ג) משום ר' אליעזר בר' ינאי אסור לאדם לעשות חפציו קודם (שיתפלל) [שיתפלל] אבל לאחר שיתפלל כיון שהבדיל בתפלה אינו לריך לברך קודם מלכה, ואעפ"י שלא הבדיל על הסום:

סדר ראש חדש

וראשי חדשים כאי זה אד, ר"ח שחל להיות בחול, ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה. ומזכיר, אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא וכו' והושענו בו לחיים, ברבר ישועה ורחמים חום וחגנו ורחם עלינו והושענו, כי אל מלך חנון ורחום אתה. ותחוינה עינינו בשוכך לציון ברחמים. בא"י המחזיר שבינתו לציון: ואם לא הזכיר יחיד אלהינו בעבודה מחזירין אותו, חוץ מערבית, דאמר רב ענן אמר רב טעה ולא הזכיר של ר"ח בערבית אין מחזירין אותו לפי שאין צ"ד מקדשין את החדש אלא ביום. אבל עליה לבד טעמה ולא הזכיר של ר"ח בשחרית אין מחזירין אותו מפני שתפלת מוספין [לפניו] ומה טעם מפני עורח הלבד, והני מילי בשחרית אבל אם טעה בנוסף מחזירין אותו, והוא הדין ליחיד. ויחיד טעמה ולא הזכיר של ר"ח בעבודה חוזר לעבודה [מוכר] בהודאה חוזר לעבודה, בשם שלום חוזר לעבודה, סיים אם לא עקר את רגליו חוזר לעבודה, ואעפ"י שאינו רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו, אבל אם עקר את רגליו חוזר לעבודה, ואעפ"י שרגיל לומר תחנונים אחר תפלתו חוזר לראש:

ובברכת המזון בר"ח מזכיר אלהינו בצרכה השלישית, כמו שמזכיר בתפלה בעבודה בתפלת ערבית ותפלת שחרית:

אלא שנבלה זו בעליה יאמרו כלבים טלו בשרותכם • [אל תאמר איש פלוני גבור ואני איני גבור • שאין גבורה אלא בתורה • שנאמר ברכו ה' מלאכיו גבורי כת עושי דברו לשמוע בקול דברו] :

סדר מוצאי שבת

ובמוצאי שבת עומד שליח לצבור ופוסח, והוא רחום וכו' • ברכו ועומין לצבור ברוך ה' המבורך :

ומתבעי לאיניש לאוגודי צברוך ה' המבורך באפוקי שבתא [וניגול] מסיזיקא דהסיא שבתא : ומסדיר ק"ש בשתיים לפניה ובשתיים לאחריה ופסוקים שצחו של הקב"ה ושל שימור וזכרה של אחריהם :

וכך אמר רב נטרונאי גאון בהבדלת מולאי שבת אם אומר, הבדלת ישראל ממוזרים, כגון⁶⁴ תדילני דודי ממוזמאת פתרוס, דלאו הבדלת שבת מחול הוא, הכשות בידו : והמת ואמונה כל זאת פעלה ימיקך, אין מנהג לאומרה במתיבתא ולא בבית רבינו שבבבל כל עיקר, רק אמונה כל זאת קיים וגו' :

וצריך להזכיר הבדלה בחוקן הדעת, שכן שמינו מזכירין גבורת גשמים בחתיה הסתים ושאלה בזכרת השנים, והבדלה בחוקן הדעת, ואם טעה ולא הזכיר הבדלה בחוקן הדעת, אם יש לו יין שיבדיל עליו אינו חוזר, דתמיא טעה ולא הזכיר הבדלה בחוקן הדעת אין מחזירין אותו, מפני שהוא יכול לאומרה על הכוס, ואם אין לו יין חוזר ומתפלל, דבעו מניה מרב ששת טעה בזו ובזו מלי, אמר להו אם טעה ולא הזכיר לא בזו ולא בזו חוזר לראש. וכן הוא אומר :

אתה חונן לאדם דעת וטלמך לאנוש בינה⁶⁵ אתה הברלת בין קרש לחול בין אור לחשך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה, כשם שהבדלתנו בעמי הארצות ומשפחות האדמה כן תטהרנו ותנקנו מכל חטא ועון • וחננו באתך דעה ובינה • ברוך אתה ה' חונן הדעת :

ובסדר התפלה כסדר. ולאחר שמסיימין לצבור תפלתן מקדש : ופוסח שליח לצבור ודרי נעים ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו :

ומתחילין כל הצבור אחריו ויהי נועם ומסדרין יושב בסתר וגו' עד ואראהו בישועתי. וכך מנהג לאחר שמסיימין הצבור אורך ימים חוזר השליח ושונה אותו ואומר אורך ימים : ואומר ואתה קדוש, וקרא זה אל זה ואומר כולי סדרא, ומקדש עד עושה שלום :

ודד שסגו לומר ויהי נועם וקדושת דסדרא ולומר בעינינו ובעריבות טעם באפוקי שבתא, כדי שיסתרו ישראל בהשלמת סדריהם, כדי להאריך מנוח לרשעים ולחזור לגיהנם, כדאמרינן במולאי שבת לוועק המלאך שהוא ממונה על הרוחות חזרו לגיהנם (למות) שכבר השלימו ישראל סדריהם. ולכן מזכירין ישראל בסדר מולאי שבת ויהי נועם, כי כן רמז ליהי נועם במולאי שבת. והכי שדר רב ער שגוס גאון, אין אומרים ויהי נועם אלא במולאי שבת, אבל במולאי יום טוב אין אומרים, [וא"ח] אלא במולאי שבת לחול אבל במולאי [שבת ליו"ט א"ח], שכשקבעום האבות הראשונים

⁶⁴ מוזכר במהיגות א"ח ס"ה ע"ג. ⁶⁵ ע"י הערות בסוף הס'.

סדר מוצאי שבת

הראשונים לא קבעוהו אלא במוצאי שבת לחול, אבל במוצאי שבת ליום טוב כיון דבעי למימר ומעשה ידינו וליכא מעשה ידינו ליום טוב אין אומר, וקדושה דסדרה (ס) הכי נמי לא אמרינן (ויחי נועם). כלל דמוילתא כל היכא דלא אמרינן [ויחי נועם לא אמרינן] קדושה דסדרה. ובמוצאי יום הכפורים נמי שחל להיות במוצאי שבת לא אמרינן ויחי נועם ולא קדושה דסדרה. וכי אמרינן ויחי נועם במוצאי שבת לחול היכא דאיכא לקמן שיתא יומי דחולא אבל איכא בי מלעי יו"ט או יומא דכפורי אפילו חל יומא טבא ערב שבת ואיכא לקמן חמשה יומי דחולא לא אמרינן ויחי נועם בהסווא אפוקי שבתא. מאי עמוא כיון דאמרינן ומעשה ידינו ומעשה ידינו תרי זמני. בעינן עד דאיכא לקמן שיתא יומי כוליה חולא:

ומוציאין לו סוס ואבוקה של אור ומנצק,

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן⁶⁶:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא מאורי האש:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם המבדיל בין קדש לחול בין אור לחשך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה. ברוך אתה ה' המבדיל בין קדש לחול:

אשבעית עלך פורתה [ז"ל פורה] שר שכחה שתסיר לב טפש ממני ותפיל יתיה על טוריא ועל רמתא בשם שמהתא קדישתא בשם ארמס ארימס ארמימימס אנסיס יאל ופתחאל: ונח מצא חן בעיני ה': ויהי חוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו: ולומר שיר המעלות אשא עיני אל ההרים וכו': ולו' בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה: או"א החל עלינו את ששת ימי המעשה הבאים אלינו לשלום. חשובים מכל הטא ומוצל מכל דבר עון. והנוגים דעה והשכל מאתך. ותשמיענו בהם ששון ושמחה. ולא תעלה קנאתנו על לב אדם ולא קנאת אדם על לבנו. ולא תעלה שנאתנו על לב אדם ולא שנאת אדם תעלה על לבנו. וכל היועץ עלינו עצה רעה במלו⁶⁷ ובטל עצתו. כאמור ה' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים. רבות מחשבות בלב איש וגו'. עצת ה' לעולם תעמוד מחשבות לבו וגו'. עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל. כי ה' צבאות יעץ ומי יפר וידו הנטויה ומי ישיבנה. וכל היועץ עלינו עצה טובה קיימו וקיים עצתו. כאמור וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם, ברוך מפיר עצות רעות מעלינו ומעל עמו ישראל. ומקיים עלינו עצתו ועצתם של צדיקים לטובה. ברוך שלא עזבונו, כן ה' אלהינו אל יעזבונו ואל יששנו ואל יכלימנו ואל יחפירנו לא בעולם הזה ולא בעולם הבא ועם הצדיקים נפטר בשלום. ושלום שלום יהיה עלינו. אבטח ולא אפחד כי עוי וחמרת יה ויהי לי לישועה:

ישורתה *) מלא לגמיו וממטיים את בני ביתו. והכי אמר רב כטרוכאי ראש ישיבה. במוצאי שבת צבורא מלארי האש כך עושין בשתי ישיבות שמוביטין בכפות ידם. וכך ראיו רבותיו ז"ל שהיו [עושין] ואומרינן [כביט] בדינו כדי שנהגה מן

האור

⁶⁶ עי' הערות בסוף סעי'. ⁶⁷ עי' עור סי' ז"ע והגהות מהר"ל סס.

*) חזור אלעיל אחר כיום ברכת הכדלה, וכ"ה בגמון הלשון בכל סעי' חס;

ובצבור לאחר שמסיים שליח לצור העובר לפני התיבה סדר התפלה, מברך :
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרוא את ההלל :
וקורין הלל בדילוג. ומתחילין,

הללויה הללו עברי ה' הללו את שם ה' עד חמיש למעינו מים, ומדלגין. ה' זכרנו
יברך עד ואנחנו נברך יה וגו' ומדלגין. במה אשיב לה' עד סוף פירקא.
ואומר הללו את ה' כל גוים וגו'. ומתחיל הסגן ומקרא יהודו לה' כי טוב. ועונין
אחריו. ועוד יאמר נא ישראל. ועונין אחריו. יאמרו נא בית אהרן, ועונין אחריו,
יאמרו נא יראי ה'. ועונין אחריו. שני מנהגות הן, יש שעונין מה שהוא אומר, ויש
שעונין אחריו וזו לה' כי טוב, כל פסוק ופסוק עד חרבעה פסוקים : ומתחילין
יחד כל הצבור, מן המצר קראתי יה גו' עד נגילה ונשכחה בו. ומקרא שליח לצבור
אנא ה' הושיעה נא. ועונין אחריו מה שהוא אומר. ועוד, אנא ה' הצליחה נא.
ועונין אחריו מה שהוא אומר. מניכאן ואילך הוא אומר ברוך הבא (בשם ה'), והס
אומרים בשם ה', הוא אומר ברכנוכם, והס אומרים מבית ה', הוא אומר אל ה', והס
אומרים ויאר לנו, הוא אומר אסרו חג בעבותים, והס אומרים עד קרנת המזבח. הוא
אומר אלי אתה ואודך, והס אומרים אלהי ארוממך. הוא אומר יהודו לה' כי טוב כי
לעולם חסדו, ועונין אחריו יהודו לה' כי טוב. ומתמנין אחריו, יהללך מעשך, ישבחוך
עמוסך, יודוך חוסךך, כפי גודל נסך, וכתיב כל הנשמה תהלל יה הללויה. ברוך אתה ה'
מלך מהולל בתשבחות :

ואומר קדיש. ומוליאין ס"ת וקורין חרבעה אין פותחין מן ואין מוסיפין עליהן, ואין
מפסיק בצביל, ומברכין כולן לפניו ולאחריו, וכך קורין כהן [קורא] ג' פסוקים,
[לוי] חזר וקורא ואמרת להם, את הכבש האחד תעשה ואת הכבש השני, ועשירית
האיפה. ישראל קורא מן עולת תמיד עד ובראשי חדשיכם, רביעי ובראשי חדשיכם
עד סוף ענין של ר"ח. וזו היא שאמרנו הלכתא דולג והלכתא אמנעי דולג :

ומקדש וגולל ספר, ואומר :
יהי רצון מלפני אלהי השמים לכונן את בית חיינו, ולהשיב שכינתו לתוכו, ואמרו אמן :
יהי רצון מלפני אלהי השמים לרחם על פליטתנו, ולחמול על שאריתנו ולעצור המגפה
והמשחית והרבר והרעב והשבי והביזה וגזירות קשות, לבטל מעלינו ומעל כל ישראל,
ואמרו אמן :

יהי רצון מלפני אלהי השמים לקיים לנו את כל חכמי ישראל, הם ובניהם ותלמידיהם
בכל מקומות מושבותיהם, ואמרו אמן :

יהי רצון מלפני אלהי השמים שנשמע ונתבשר בשורות טובות מארבע כנפות כל
הארץ, ואמרו אמן :

זי"י) שעשה נסים לאבותינו ומצרים גאלם. הוא יגאל אותנו וישיב בנום לגבולם,
בסמך

(סדר"ע) ה"א ט 9
* ככל הסידורים נמצא זה להכרות (או לזכרה) ר"ח. בשנת שלפני ר"ח. אחר קס"ח קודם לשני. ונכנסה
סדר נמצא גם כיוון קודם מן עשה נסים. ובאמת אין ענין להכריו (או לזכר) את החדש כיום ר"ח כעצמו.
בזאת להכיר ר"ח פלוני כיום פלוני ופלוני והוא עומד בחותו יום כעצמו. ע"כ בל"ס כל הענין נעתיק לכאן
כעשות ושיך לשנת שלפני ר"ח :

בסימן טוב יהא לנו ראש חדש (פלו' יום פלו' ויום פלו'). הוא יעשה עמנו נסים ונפלאות בכל עת ובכל שעה, לנו ולכל עמו ישראל. הקב"ה יחדשהו עלינו ועל כל עמו ישראל בכל מקום שהם. לטובה ולברכה. לששון ולשמחה. לישועה ולנחמה ולפנסה ולכלכלה. לחיים ולשובע. לשמועות טובות ולבשורות טובות. ולגשמים בעתם. ואמרו אמן:

ומחזיר ס"ת למקומו ואומר, יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו. הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו תהלה לכל חסדיו לבני ישראל עם קרובו הללויה. ומתחיל אשרי יושבי ביתך. ובא לציון. ואני ואת בריתי. ואתה קדוש. וקרא זה אל זה וכולי סדרה כמנהג חול. ואומר קדיש. ואח"כ עומדין ומתפללין תפלת מוסף:

ה' שפתי וכו' עד האל הקדוש:

ראשי חדשים לעמך נתת וכו', זכרון לכלם יהיו וכו', עולת ראש חדש נעלה עליו, שעיר עוים וכו', ושירי דוד נשמע בעירך וכו' עד וברית אבות לבנים תזכור. והביאנו ה' אלהינו לציון עירך ברנה ולירושלם בית מקדשך בשמחת עולם. ושם נעשה לפניך וכו', מוספין בהלכתן, מוסף יום ראש החדש וכו' עד ושני תמידין בהלכתן:

אלהינו ואלהי אבותינו חדש עלינו את החדש הזה וכו', ולסליחת עון ולכפרת פשע. כי בישראל עמך בחרת מכל האומות. וחוקי ראשי חדשים להם קבעת. ברוך אתה ה' מקדש ישראל וראשי חדשים:

רצה וכו' מורים וכו', עד המברך את עמו ישראל בשלום, אמן:

ור"ח שחל להיות בשבת, ערבית שחרית ומנחה מתפלל ואומר, אלהינו ואלהי צעבודה. ושל שבת אומר רביעית, ואין לריך להזכיר עוד צעבודה. שכיון שאומר רביעית צפני עלינו למה הולך להזכיר עוד. ועוד אם תאמר אפשר להזכיר של שבת צעבודה, אם כן (של שבת) כל ימות השנה יזכיר צעבודה של שבת, אבל שבת צעבודה איכה כל עיקר לא בר"ח ולא בחולו של מועד ולא בימים טובים. ואם לא אמר אלהינו צעבודה, מחזירין אותו בכלן חוץ משל ערבית כמו שאמרנו:

ובמוסף מוליאין שתי תורות, אחת ענינו של יום ואחת של ר"ח, וקורין שבעה, ואחד של ר"ח קורא מן וביום השבת עד סוף ענין שבראשי חדשים, ומפטיר בנביא כה אמר ה' השמים כסאוי עד מדי חדש בחדשו, ור"ח שחל להיות בלחוד בשבת, ממתגול מפטירין ויאמר לו יונתן מחר חדש:

וזו היא תפלת מוסף. ר"ח שחל להיות בשבת אומר, אבות וגבורות וקדושת השם:

אתה יצרת עולמך מקדם. כלית מלאכתך ביום השביעי. בחרת בנו מכל האומות. ורצית בנו מכל הלשונה. ותתן לנו ה' אלהינו באהבה שבתות למנוחה וראשי חדשים לכפרה. יום רצון לכפר בעדנו. למען נחדל מעשק ידנו. אבל משחמאנו לפניך ה' אלהינו חרבה עירונו. ושמים מקדשנו. וגלה יקרנו. ונטול כבוד מבית חיינו. ואין אנו יכולין לעשות לפניך את קרבנות חובותינו תמידין בבית בחירתך. בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני דוד שנשתלחה במקדשך.

ובכן יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעלינו לארצנו ותטענו בגבולנו, ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן, את מוספי שבת וראש חדש הוזה נעשה ונקריב לפניך כמוצות רצונך, כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך כאמור. וביום השבת וגו' עד על עולת התמיד ונסכה⁷¹. והזכרנו לפניך מוסף שבת בזכיר לפניך מוסף ראש חדש כאמור. ובראשי חרשכום תקריבו עולה לה' וגו' עד ושני תמידין כהלכתן: אלהינו ואלהי אבותינו חדש עלינו כו'⁷² עד וחוקי ראשי חרשים להם קבעת. אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנותחנו כו' • וחוסת, בא"י מקדש השבת וישראל וראשי חרשים: ולומר עבודה והודאה, ושום שלום:

סדר ברכת לבנה

הכונה הלבושה בחידושה לומר:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם. חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם. ששים ושמימים לעשות רצון קניניהם. פועלי אמת שפעולתם אמת. וללבנה אמר שתתחדש עשרת תפארת לעמוסי בטן. שהן עתידין להתחדש במורה ולפאר ליוצרים על כבוד מלכותו. ברוך אתה ה' מחדש חרשים:

ואמר רב אחא בר חיננא ח"ר חסי ח"ר יוחנן עד כמה נזכר (בזמנו) על החדש עד שתמלא פגימתו, וכמה ח"ר יעקב עד [שבעה], ונהרדעי חומרי עד שש עשר, ותרווייהו כו' יוחנן סבירא להו, וח"ר אחא בר' חיננא ח"ר חסי ח"ר יוחנן כל הנוברך בזמנו על החדש כאלו נקבל פני שכינה כתיב הכא החדש הזה לכם ראש חדשים, וכתיב הכא זה חלי ואחורו, תנא דבי ר' ישמעאל חלמלי לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים בכל חדש וחדש דיים, ואמר אביי הילכך [נימרינהו] מעומד. מרימר ומר זוטרא נכתפי להו ומצרכי:

סדר תענית

ואלו ימים שמתענין בהם מן התורה⁷³ כל מי שמתענה בהם לא יאכל ולא ישקה עד הערב. באחד בניסן מתו בני אהרן. בעשרה בו מתה מרים הכהניסה ונסתלקה הבאר, בששה ועשרים בו מת יהושע בן נון, בעשרה באייר מת עלי הכהן ושני בניו ושבעה ארון הברית, בעשרים ותמונה בו מת שמואל הכהניס וספרו עליו כל ישראל, בעשרים ותשעה בסיון בטלו [מביאין] הקרבנות מלעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט, בעשרים וחמש בו נהרג רבן שמעון בן גמליאל, [ושחרף] ר' חניניה בן חדריון וספר תורה עמו, בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות והבקעה העיר ושחרף אפסעמוס את התורה והועמד אלם בסיכל, באחד באב מת אהרן הכהן, בשבעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר

⁷¹ עיי' הערות בסוף הכ"י. ⁷² עיי' הערות בסוף הכ"י. ⁷³ העור ס' חק"ס מביא כל זה בשם סו"ג וע"ש שנייסי רביס, ועיי' בב"י שמתוך הלשון, מן התורה.

ביתר ונחרטה העיר, בשמונה עשר בו כבה נר מערבי בימי אחז. בשבעה באלול
 מנתו מוואילי דבת הארץ במגפה, בשלשה בתשרי נהרג גדליה בן אחיקם והיהודים
 אשר היו עמו במצפה, ובחמשה בו מנתו עשרים אנשים מוישראל ונחשב ר' עקיבא
 בבית הסדר ונת, בשבעה בו נגזר על אבותינו שימותו בחרב ברעב ובדבר, בעשרה
 בו מנתו עושי העגל, בששה במרחשון עורו עיני לדקיהו ושחמו בניו לעיניו,
 בשמונה בכסליו שרף יהויקים את המגילה אשר כתב ברוך מפי ירמיהו, בשמונה
 בטבת נכתבה התורה בימי תלמי המלך יומית והחשך בא לעולם שלשה ימים,
 בתשעה בו לא כתבו על מה הוא, בעשרה בו סמך מלך בבל על ירושלים להחריבה,
 בחמשה בשבט מנתו הלדיקים שהיו יהושע בן נון, בעשרים ושלשה נתקבאו כל
 שבטי ישראל על שבט בנימין על פלגש בגבעה ועל פסל מוטה, בשבעה באדר מת
 משה רבינו, בתשעה בו גזרו על שנחלקו בית שמאי ובית הלל זה על זה, אלו
 ימי התענית שקבלו מן התורה, ועוד גזרו רבותינו שיהיו מתענין בשני ובחמשי
 מפני שלשה דברים, על חרבן הבית, ועל התורה שנשרפה, ועל חרפת השם, לעתיד
 לבא עתיד הקב"ה להפכם לששון ולשמחה שנא' והפכתי אבלם לששון :

א"ר (תענית ד' י"א ע"ב) זעירא אמר רב הונא יחיד שקבל עליו תענית אפילו אכל
 ושחה כל הלילה למחר מתפלל תפלה של תענית, לן בתעניתו למחר אין מתפלל
 תפלת תענית, ר' עקיבא איקלע לנימוס בעו מיימה מתענין לשעות או אין מתענין,
 קנקים של נכרים אכורין או מותרין, ובמה שמש משה כל שבעת ימים, לא היו
 בידה אחא שאיל צבי מדרשא, ח"ל מתענין לשעות, קנקים של נכרים לאחר שנים
 עשר חדש מותרים, ובמה שמש משה כל שבעת ימי המלוואים בחלוק לכן, רב כהנא אמר
 בחלוק לכן שאין בו אימורא, ת"ר (ס"ד' י"ג ע"ה) עד מתי אוכל ושוחה עד שיעלה עמוד
 השחר דברי [רבי], ר' אלעזר בר' שמעון אומר עד קריאת הגבר, אמר רבה לא שאנו
 אלא שלא גמר אבל גמר אינו אוכל. איחבי' רבא גמר ועמוד אוכל, התם שלא סלק,
 ואיכא דאמר אמר רבא לא שאנו אלא שלא (סלק) [ישן] אבל ישן אינו אוכל,
 איחיביה אביי ישן ועמוד הרי זה אוכל, התם במתמננס, היכי דמי מתמננס
 אמר רב אחי גיס ולא גיס תיר ולא תיר, כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי
 סברא, וכי מדכרו ליה מדכר, אמר רב יהודה ח"ר לוח אדם תעניתו ופורע,
 כי אמרי קמיה דשמואל אמר לי פשיטא לא יהא אלא נדר, נדר מני לא משלם
 ואזיל למחר או ליום אחרא, רב יהושע בר' דרב חדיי איקלע לבי רב אחי אמרו
 ליה לטעום מר מידי אמר להו בתעניתא יתיבנא, ולחפיה מר וליפרע ולא סבר לה
 מר להא דאמר רב יהודה [ח"ר] לוח אדם תעניתו ופורע, ח"ל תענית חלוס הוא,
 דאמר רבה בר מחסיא אמר רב חננא בר גוריה אמר רב יפה תענית לחלוס כאלו
 בנעורת, אמר רב חסדא ובו ביום, אמר רב יוסף ואפילו בשבת. (ברכות י"ד
 א') בעא מנייה אשייאן תנא דבי ר' אמני מר' אמני שרוי בתענית מהו שיטעום,
 אכילה קביל עליה והא ליכא או דילמא הכאה קביל עליה והא קא מתהי, ח"ל
 טועם ואין בכך כלום, תניא נמי הכי מטעמת אינה לריכה ברכה, שרוי בתענית טועם
 ואין בכך כלום, ועד כמה ר' אמני ור' אחי טעימו עד רביעתא : (תענית י"ג :) אדבריה
 רב יהודה לר' יוחנן בריה ודריש יחיד שקבל עליו תענית מתפלל של תענית, והיכא
 אומר

אומרה בין גואל לרופא חולים, מתקיף ליה רב יצחק ובי יחיד קובע ברכה לעמו, אלא אמר רב יצחק בשומע תפלה, ואי איסתלי ולא אידכר אומרה קמי יהיו לרנן. א"ר אלעזר גדולה תענית יותר מן הדקה שזה בגופו חס בממונו, (שם ע"ז) ת"ר אדם שיש בידו עבירה ומתודה עליה ואינו חוזר בה למה הוא דומה, למי שתופס שרץ בידו שאפילו טבל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו עבילה, זרקו מיידו עלתה לו עבילה שנא' ומודה ועוזב ירוחם. ואומר נשא לבנו אל כפיס אל אל בשמים, (ואם * לאו למה הוא דומה היתה לי נחלתי כאריה ביער וגו', אמר רב זוטרא בר עובדיה אמר רב ואמרי לה א"ר אחא א"ר אליעזר זה שליח לבור שאינו הגון). (שם כ"ה ע"ב) ת"ר מעשה בר' אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע רמות ולא נענה, ירד אחריו ר' עקיבא ואמר אבינו מלכנו חטאנו לפניך אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו רחם עלינו, ונענה, יתחם בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא זה מעביר על מדותיו חס אינו מעביר על מדותיו:

וכשזעבירין לפני התיבה מעבירים אדם הגון הראוי להתפלל ולהתענות, כדמין גבי תענית של בצורת, עמדו בתפלה מעבירין לפני התיבה זקן ורגיל, מי שיש לו [בנים] וביתו ריקס, כדי שיהא לבו שלם בתפלה, ות"ר אעפ"י שיש שם זקן וחסם אין מורידין לפני התיבה אלא רגיל, ר' יהודה אומר מיטפל ואין לו, יש לו יגיעה בשדה, וביתו ריקס (מעבירה), ופרקו נאה, שפל ברך ומרובה לעם, ויש לו נעימה וקולו ערב, ובקי לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, ולשמות במשנה במדרש בתלמוד בהלכות ובהגדות, ובקי בכל הברכות כן, ואמרינן מטפל ואין לו היינו ביתו ריקס, ומשנינן אמר רב חסדא זה שביטו ריקס מעבירה, ותו אמרינן ופרקו נאה מאי פרקו נאה, שלא ילא עליו שם רע בילדותו. (שנא') היתה לי נחלתי כאריה ביער, אמר מר זוטרא בר עובדיה ואמרי לה א"ר אלעזר זה שליח לבור היורד לפני התיבה שאינו הגון:

ושאילו מקמי מתיבא שליח לבור שמרננין עליו בדברים רעים מהו להויאו ולהכניס אחר תחתיו, ואחיבו הכי, דבר זה לריך שאלה בודאי הדין נותן להכניס אחר, מי שמרנה בין ישראל לאביהן שבשמים הלא לריך להיות לדיק וישר ונקי בגופו מכל דופי, אם אינו כך כבר אמרו חכמים בגמרא היתה לי נחלתי כאריה ביער כו' עד שאינו הגון. זאת בשליח לבור היורד לפני התיבה הסם אפילו בחול אפילו בלא יום תענית כל שכן בראש השנה וביום הכפורים, וביום תענית ובכל יום שלריך להרבות ברחמים [פשיעא] שלריך השליח לבור להיות כמו ששמענו, ר' יהודה אומר מיטפל ואין לו וכו' עד שלא ילא עליו שם רע בילדותו, השתא כל כך אנו לריכין אפילו מילדותו מרננין עליו, עכשיו לא כל שכן שמשלקין אותו. ובשביל שליח לבור סומא, שדרו כשר הוא ואין מוסלקין אותו בזמן שמעשיו מתוקנין:

ולומר סליחות כך ראוי כשמגיע שליח לבור בחנון ומרבה לסלוח אינו חותם אלא מתחיל בסליחות. ובהתחלת סליחות הרבה מנהגות, יש שמתחילין, לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך. ויש שמתחילין, אתאנו על שפך. ויש שמתחילין (* הסגרתו עד שאינו הגון, כי אין כאן מקומו ונעשות נחתק נכתן.)

סדר תענית

כך : אבינו מלכנו אבינו אתה , אבינו מלכנו רחם עלינו , סלח לנו אבינו כי חטאנו
 מחל לנו מלכנו כי פשענו , כי אתה ה' טוב וסלח ורב חסד לכל קוראיך :
 ואומר סליחות כפי לורך השעה :

אנשי אמונה אבדו וכו' , וזעכים אף בלחשם וכו' , שבנו בבשת פנים לשחרך בעת
 צרותינו :

אל מלך יושב וכו' עושה צדקות עם בשר ורוח , לא ברעתם תגמול . אל הוריתנו
 לומי שלש עשרה , ובור לנו ברית שלש עשרה , כשהודעת לענו מקדם , וכן כתוב ,
 וירד ה' וגו' עד ונקה : ואומר סליח לצור וסלחת לענו ולחטאתנו ונחלתנו :

ועוין הצבור מה שהוא לומר :

ובין בשני ובין בחמישי ובין באחד בשבת ובשלישי וברביעי קורין ויחל משה , בין
 במנחה [בין בשחרית] חוץ משחרית של השעה באב שקורין כי תוליד בניס ,
 וכך מנהג בשתי ישיבות , וכל תעניות כלס יש בהן נשיאות כפיס במנחה , חוץ מיום
 הכפורים שתחת מנחה נושאים כפיסם בתפלת נעילה . וכך מנהג בשתי ישיבות :

ויחיד שמקבל עליו תענית לריך שיקבלה מבעוד יום , ואומר בתפלת המנחה אהא
 בתענית יחיד למחר , והכי אמר רבינו רב נתן שאין מנהג אללינו לומר שלש
 עשרה מדות אלא בצבור ואין רשות ליחיד לומר אותן בתפלתו אלא בצבור .
 ולואי כשהצבור מתקבלין ומתעניין ועושין לךה ומבקשין רחמים ומכווין את לבם
 לאביסן , הב"ה מרחם עליהם ואין מואס תפלתן של רבים ועונה אותן , שגא' הן
 אל כביר לא ינאס , וכרת הב"ה ברית עם משה ועם אבותינו שאין חוזרות ריקס
 שגא' הנה אנכי כורת ברית , לפיכך אין אומרין אותן אלא בצבור . ואומר יחיד
 ענו בשמוע תפלה או קודם יהיו לרצון אמרי פי , ואינו לריך לחתום בברכה שאין
 היחיד קובע ברכה לעצמו , אלא שמסיים ענו עד בכל עת לרה ולוקה , או יהיו
 לרצון אמרי פי . ומי שיושב בתענית בשבת או ביום טוב שאין שומע תפלה , כך
 אומרו קודם יהיו לרצון , ולצור סכן מתעניין וסליח לצור שלכן לא נתענה , וירידו
 לפניהן מי שנתענה שיאמר ענו באמת , אבל מי שלא נתענה אי אפשר לו
 לומר ענו :

סדר חנוכה

ובחנוכה מתפלל שמונה עשרה ובהודאה מזכיר ,

על הנסים ועל התשועות ועל המלחמות ועל הפורקן שעשית לאבותינו בימים ההם
 בזמן הזה :

בימי מתתיה בן יוחנן בהן גדול חשמונאי ובנו בשעמרה עליהן מלכות וין הרשעה
 על עמך , לשבתם מתורתך ולהעבירם מחוקי רצונך , ואתה ברחמך הרבים
 עמדת להם בעת צרתם , רבת את ריבם , דנת את דינם , נקמת את נקמתם ,
 מסרת גבורים ביד חלשים , ורבים ביד מעטים , ורשעים ביד צדיקים , טמאים

[ביד מהורים, וודים] ביד עוסקי תורתך, ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן בהיום הזה, ואחר כן באו בניך לרביר ביתך, ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך, וקבעו שמונה ימים בהלל ובהודאה לשמך, ובשם שעשית [עמהם] גם כן עשה עמנו ה' אלהינו נסים ונפלאות בעת הזאת וגודה לשמך הגדול סלה: ועל כלם יתברך. וכל החיים כו'. שים שלום וכו':

וקורין את ההלל, ומזכרין .

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לגמור את ההלל: וגומרין אותו, דא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהולדק שמונה עשר יום בשנה יחיד גומר בכן את ההלל, אלו הן שמונת ימי החג, שמי ימים טובים יום ראשון של פסח ויום אחד של עצרת, ושמונת ימי חנוכה, וזוגלה עשרים ואחד יום, תשעת ימי החג, שמונת ימי חנוכה, ושני ימים טובים של פסח, ושני ימים טובים של עצרת. וכך אמר שר שלום גאון המתפלל ביחיד באלו עשרים ואחד יום שהיחיד גומר בכן את ההלל חייב לבדוק ולגמור בהם את ההלל, ולקרות את כלו ולחתום אחריו, וכך מנהג בשתי ישיבות:

ומצויאין ס"ת וקורין בשמיאים, ביום הראשון של חנוכה קורין שלשה גברי, ויהי ביום כלות משה עד ויהי המקריב, יום שני ביום השמי וביום השלישי, יום שלישי ביום השלישי וביום הרביעי, יום רביעי ביום הרביעי וביום החמישי, יום חמישי ביום החמישי וביום הששי, יום הששי ביום הששי וביום השביעי, יום שביעי ביום השביעי וביום השמיני, יום שמיני ביום השמיני עד וידבר אליו, ובחנוכה אין מודלגין ואין מודלגין אלא בפרי החג. וראש חדש [עבת] שחל להיות בחול, מויליחין שתי תורות* וקורין שלשה בשל ר"ח ואחד בשל חנוכה, ואם חל להיות ר"ח עבת בשבת, מויליחין ג' תורות, וקורין באחד בענינו של יום, ואחד בשל ר"ח ואחד בשל חנוכה, ומפטירין בזכריה רני ושמחי בת ליון עד חן חן לה. ואם נזדמנת שתי שבתות בחנוכה, מויליחין שני ס"ת בכל שבת, אחת של פרשה ואחת של חנוכה, ובשבת ראשונה מפטיר ברני, ובשבת שניה מפטיר במלכים ויעש חירם את היעים, ומזכרין של חנוכה במוספין בין בשבת בין בר"ח, מה טעם יום שנתחייב בארבע תפלות:

וצריך להזכיר על הנסים בצרכת המזון, דר' יחזק נפחא חיקלע לבי ריש גלותא סבר לאדכורי בצוגה ירושלים, א"ל רב ששת כתפלה מה תפלה בהודאה אף בצרכת המזון בהודאה:

והמודליק נר חנוכה חייב לבדוק, דא"ר חייה בר אשי אמר רב המדליק נר חנוכה לריך לבדוק, ור' ירמיה דידים אמר הוואה נר חנוכה לריך לבדוק, מאי מברך, רב יהודה אומר המדליק ביום ראשון מברך שלש, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה, ושעשה נסים, ושהחיינו, והוואה מברך אחת, שעשה נסים. והיכן לזנו רב אחא אמר מלא תסור, רב

(* עי' הערות בסוף הס' .

כחמן בר ילחק אמר משאל אביך ויגדך, מלות נר חנוכה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, ומאי נפקא מינה, מי שלא הדליק משתשקע החמה מדליק עד שתכלה רגל מן השוק, ות"ר מלות חנוכה נר איש וביטו, והמסדרין נר לכל אחד ואחד, והמסדרין מן המסדרין, ב"ש אומרים ביום ראשון מדליק שמנה, מייבאן ואילך פוחת והולך, וב"ה אומרים ביום ראשון מדליק אחת, מייבאן ואילך מוסיף והולך, והלכה כבית הלל, ונר חנוכה מלווה להניח על פתח ביתו מבחוץ בטפח הסמוך לפתח בלד שמואל, כדי שיהא בטכנסתו הנר משמאל והמוזזה מימין כדי שיכנס בין שתי מלות, ואם דר בעליה מניחה בחלון הסמוך לרשות הרבים. ואסור להשתמש בלוחו נר, אבל מכסהו בכלי ככדי שיתראה מטעם שיכירו כי נר חנוכה [הוא], ואם נשבה הרוח או פחד מפני הליסטיין מניחו על שולחנו ודי לו, ואם כבתה מותר להדליקה עד כמה פעמים עד שיכלה אותו שמן אשר שם בו בדבר מלווה ולא יגיה הגר יותר. ובע"ש מדליק נר חנוכה תחלה ואח"כ של שבת, שאם מדליק של שבת תחלה אסור להדליק נר של חנוכה שכבר קבל עליו [שבת]. ושמונה ימי חנוכה מותרים במלאכה*. דא"ר יהושע בן לוי נסים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו בלוחו נר. ובשמונת ימי חנוכה מותרו בעשיית מלאכה:

סדר פורים

פורים מתפלל שמונה עשרה, ובתפלה מזכיר.

על הנסים על הגבורות ועל התשועות על המלחמות ועל הפרות ועל הפורקן שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה]:

בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה כשעמד עליהם המן הרשע ובקש להשמיד לחרוג ולאבד את כל היהודים מער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, בשלושה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבו, ואתה ברחמיך הרבים הפרת עצתו וקלקלת את מחשבתו והשבות לו גמולו בראשו, ותלו אותו ואת בנו על העץ, כשם שעשית עמם פלא ונסים כן עשה עמנו ה' אלהינו נסים ונפלאות בעת הזאת ונודה לשמך הגדול סלה • ועל כלם • וכל החיים:

וחייב אדם לקרוא את המגלה ביום ארבעה עשר ביום ובלילה, דאמר ריב"ל חייב אדם לקרות המגלה בלילה ולשנותה ביום שנא' אלתי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי, וא"ר יהושע בן לוי נסים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו בלוחו נר, הקורא את המגילה שאינה מפורטת אין אדם יולא בה ידי חובתו. הקורא את המגלה עומד ויושב, קראה אחד קראה שנים ילאו, מקום שנהגו לברך יברך ושלא לברך לא יברך, אמר רבינו לא שאלו אלא לאחרים אבל לפניו מלווה לברך, דאמר רבי יהודה אמר שמואל כל המלות כלן מברך עליהן עובר לעשייתן, מאי משמע דהאי עובר לישראל דאקדמוי הוא, דכתיב ויעבור מלכם לפניו וכו' בראשם. לפניו מברך בג"ה סימן. בא"י אמ"ה אקב"ו על מקרא מגילה. ובכרת שעשה נסים לאבותינו, ובכרת שהחיינו: ולאחרים מברך במקום שנהגו, ברוך אתה ה' כו', הגפרע מלעמו ישראל מכל אויביהם האל הכושע:

והכי אמר רבינו גתן ראש ישיבה הכי נהגין במתיבתא לומר ברכת הרב את רבינו וכו', ולא אמרינן הלא הרב את רבינו⁷⁴ דהא אמרינן ה' אלהינו :

והקורא את המגילה בזמנה אינו קורא אותה אלא בעשרה, שקך אמר רבינו נתן ראש ישיבה לענין מגילה, אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה אפילו ביחיד ושלם בזמנה בעשרה, רב חסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה, הוה עובדא וחס לה רב להא דרב חסי, וכיון דרב קא חייש להא דרב חסי הלכה כרב חסי :

והקורא את המגילה בלבוש כורך וקורא כס"ת, ואינה פושטת כאגרת, שצבתי ישיבות וצבית רבינו שצבצל וצכל מקומות ישראל קורין כס"ת, וכך מנהג. וכשהוא קורא ואת פרשנדתא ואת דלפון עשרת בני המן חייב לקרותם צבת אחת כלן ולא יפסיק בהם, דאמר רב אדא דמן יפו עשרת בני המן לריך למימרינהו בנשימה אחת, מ"ט כלהו בסדדי נפיק גשנתייהו. ולריך שיחא ארוך, ו"ו דיימא, דא"ר יונה ח"ר זירא ו"ו דיומא לריך למנתייהו בזקיפא כו'. מ"ט כלהו בחד זקיפה אודקיפו, וא"ר חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרימא, כל השירות כלן אריח על גבי לבנה ולבנה על גבי אריח חוץ מוזו שאריח על גבי אריח ולבנה על גבי לבנה, מ"ט ח"ר אבדו כדי שלא תהא תקומה למפלתן : וזו ששינוי אבל קורין אותה ללועזות בלעז, בבביתא, וזו שאמרה גפנית לגפתיים עברית לעבריים עילמית לעילמייים מדית למדיים יונית ליוניים אין לכולי עלמא לא, רב ושמואל דאמרי לעז יונית לכל כשר, כרשב"ג דתקן רשב"ג אומר אף בספרים לא הותרו שיכתבו אלא יונית, וא"ר יוחנן מ"ט דרשב"ג דכתיב יפת אלהים ליפת גו' יפיותו של יפת ומאי נייהו ספרים שנכתבו בלשון יונית יהיו באהלי שם, וכן הלכה, ואם קן לימרו הלכה כרשב"ג, אם היו אומרים כן היינו אומרים לא אמר רשב"ג במגלה אלא בשאר ספרים (אלא) באו אלו ואמרו בפירוש לעז יוני לכל כשר, קראוהו סירוגין ומתמננס ילא. ותנו רבין קראה סירוגין ילא ר' מונא אומר משום ר' יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש. והכי אמר רב גטרוגאי גאון ריש מתיבתא, בהלל ובמגילה ובק"ש אם פסק ושהה כדי לגמור את כלה אינו חוזר, דא"ר יוחנן שמעו תשע תקיעות בתשע שעות ביום [יאל]. ואעפ"י שאמר ר' שמואל הלכה כר' מונא שאמר אם שהה כדי לגמור את כולה [יאל] [חוזר] לראש, קיימי לן שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. הלכך בהלל ובמגילה ובק"ש אעפ"י שהה כדי לגמור את כולה [אינו] חוזר [אינה] לראש אלא למקום שפסק, משום דהלכה כר' יוחנן. מהיכן קורא אדם את המגלה ויואל בה ידי חובטו, ר' מאיר אומר כלה, ר' יהודה אומר מאיש יהודי, ר' יוסי אומר מאחר הדברים האלה, ר' חלבו אמר רב חננא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כלה, ואפילו למאן דאמר מאיש יהודי לריבא שתהא כתובה כלה, וא"ר חלבו ח"ר חננא בר גוריא מגלה נקראת ספר ונקראת אגרת, נקראת ספר שאם תפרה בפשתן פסולה, נקראת אגרת שאם הטיל בה שלש חוטין גידים כשרה, אמר רב חננא בר יחזק ובלבד שיהיו משולשין :

ולאחר שקורין את המגילה צפורים, בין ביום בין בלילה, אומרים ובא לציון וכל סדרה דקדושה, וכך מנהג צמתי ישיבות. ואין אומרים הלל צפורים, מ"ט לפי שאין אומרים הלל על נס שבח"ל, לפיכך מופל אדם על פניו צפורים, וכך אמר רב עטרם בר ששנא ריש מתיבתא, כך מנהג צמתיבתא שורדין תנאין לפני גאון ואב צ"ד וחלופים וכל ישיבה כלה ומבקשים רחמים הרבה ומפלין על פיהם, שאין דומה פורים לכל המועדות ולחנוכה, שבכולן אנו אומרים את ההלל ואומרים זה היום עשה ה' מגילה. [ואלו *] צפורים אין אומרים אותם, מ"ט שגאלו ישראל ממינתה לחיים, ואנו לריכים לרחמים שיגאלנו באחרונה כבראשונה:]

סדר של פסח

וסדר של פסח ששאלתם כך הוא, כל אחד ואחד מישראל לריך להסב ולשתות ארבע כוסות של יין, שכך שנינו (בפרק ע"פ) אפילו עמי שבשאל לא יאכל עד שיסב, ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין, אפילו מן התמחוי. בתחלה מוזגין את הכוס ומזכרין על היין קודם, שכך שנינו מזגו לו כוס ראשון, צ"ט אומר מזכר על היום ואח"כ מזכר על היין, וצ"ה אומר מזכר על היין ואח"כ מזכר על היום, למה שהיין גורם לקדושה, ועוד שתאמר דבר אחר ברכת היין תדירא וברכת היום אינה תדירא, ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, והלכה כצ"ה, וכך מזכר:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו וכו'. מקדש ישראל והומנים. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

ואין לריך לומר שעשה נסים, שכך אמר ראש ישיבה, המוקדש בפסח אין לריך לומר על הכוס שעשה נסים, מאי עעמא הואיל שלריך לומר ועשה לנו את כל הנסים האלו, ושם לריך להזכיר שעבוד ועבדות ונס וגאולה, אינו לריך להזכיר כאן, ואם מזכיר שהי פעמים מוליא שם שמים לבעלה, ובחנוכה ובפורים אנו אומרים אותה ברכת בפני עלמה, ששם אין קדושה ולא הגדה ולא סדר נסים בפסח, וכך מנהג צמתי ישיבות שאין אומרים. וכך אמר רב נטרונאי גאון ריש מתיבתא, מי שאומר בקידוש של פסח אשר קדש את ישראל, וכשגומרים מה נשתנה אין אומר עבדים היינו לפרעה, ואינו אומר מתחלה חלא אומר ויאמר יסושה אל כל העם עד ויעקב ובניו ירדו מצרים, ואומר מזכר שומר עד לא ולמד וקורא ארמיי אויב אבי עד שגומר את הפרשה כלה, פסוקין כמות שהן ואינו אומר מדרשא כלל, ואומר רבן גמליאל אומר, ואשר גאלנו והלל, תימיה גדול בדבר זה, מי שנוהג מנהג זה אין לריך לומר שלא ילא, חלא כל מי שעושה כן, מין הוא, וחלוק לב הוא, וכופר בדברי חכמים ז"ל, ובזה דברי משנה ותלמוד, וחייבין כל הקהלות ללמוד ולהבדילו מקהל ישראל, ככחוב והוא יבדל

(*) כ"ז מנאל כמנהגי הלכות מגילה אוח כ"ג וכ"י נשמע בשגגה.

יבדל מקהל הגולה, וכי עבדים היינו שאמרו חכמים ז"ל לא מן הסורה הוא, ואמרת לבך עבדים היינו לפרעה, ויאמר יושע אל כל העם, לא מתחלה עובדי ע"ז הוא. שכך שינו מתחיל בנגות ומסייס בשבח, ואמרונו מאי גמות רב אמר עבדים היינו, ואילו ייטא שיש בלבבם וחלוק לבם ואין רואין לומר דברי משנה ותלמוד, מאי איכפת להם לומר מתחלה, אלא הללו מינין ומלעיגיין וכוזין דברי חז"ל, ותלמידי עין ירקב שמו אבי אביו של דינאל חוט המשושג ברשע ובמינות, שאמר לכל התועים והזונים אחריו, עזבו דברי משנה ותלמוד ואני אעשה לכם תלמוד משלי, ועדיין הם בטעותם ונטשו אומה לעלמן, ותקן תלמוד של רשע ושל עול לעלמו, וראה מרנא ורבנא אלעזר אלוף ז"ל ספר תועבות שלו שקורין אותו ספר מלוא, כמה תחבולות יש בו, ועכשו ריכין לדוחס שלא להסתפלל עם ישראל בבית הכנסת ולהסבילם עד שחזרין למוטב, ומקבלין עליהן שמוהגין כמנהג של שתי ישיבות, שכל מי שאינו מוכג מנהג שלנו לא ילא ידי חובתו: ובקדוש לריכין לומר אשר בחר בנו ורוממנו, דאמר שמואל לעולם אל יוליא עלמנו מן הכלל:

ואם חל להיות בשבת מתחלה אומר: ויכלו עד אשר ברא אלהים לעשות: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון [וקדשנו במצותיו]. • ותתן לנו ה' אלהינו באהבה שבתות למנוחה ומועדים לשמחה • חגים וחמנים לששון. את יום המנוח הזה, את יום חג המצות הזה • את יום טוב מקרא קדש הזה • זמן חרותנו באהבה מקרא קדש זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת 'אותנו קדשת מכל העמים • ושבת ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחלתנו • ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל והחמנים:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה: ושחתין כל אחד ואחד כוסו בהסבה, שארבעתן לריכין הסבה. ומכב בלד שמואל שכך אמרו חז"ל פרקין לא שמיס הסבה, הסבת ימין לא שמיס הסבה ולא עוד אלא שמוא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה, אשה אינה לריכס הסבה שאין דרכן של נשים להסב, ואם אשה תשובה היא לריכס הסבה, בן אלא אביו לריך הסבה, תלמיד אלא רבו אין לריך הסבה, ששינו מורה רבך כמורה שמים, ואחד אנשים ואחד הנשים חייבין בארבע כוסות האלו:

ולאחר ששותין מביאין מים ומוטלים ידיהם ומברכין ענט"י, דאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא כל שמיבולו במשקין לריך נטילת ידים. ומביאין מיני ירקות כגון חמא או חסא או גרגירא או כרפס או כוסברתא, ומביאין לפניו חרובת חליק"א שעושין אותו במקומנו מן תנורים. ולוקחין כל אחד מירקות הללו ומברך:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי האדמה:

ומטבילין בחרוסת ואוכלין, ובמקום שיש שני מינין מצרך קודם בורא פרי האדמה ואוכל כמו שכתבנו למעלה, ולכשיגיע לאכול מרור, מצרך, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול מרור. ואוכל.

אבל במקום שאין שאר מיני ירקות אלא מרור בלבד, מצרך עליו בורא פרי האדמה ולאכל מרור, ואוכל, ולבסוף אוכל למרור בלא ברכה (זכר למקדש כהלל) וכן הלכתא:

ומביאין שולחן שיש עליו שלש מנות וחזרת וחרוסת ושני תבשילין. מאי שני תבשילין אמר רב הונא סלקא, תרדין, וארזא, אורז, חזקיה אמר אפילו דג וביצה, ר' יוסף אמר אפילו שני מיני בשר, אחד זכר לפסח ואחד לחגיגה, רבינא אמר אפילו גרמא ובישולא. וטעם הבקי מלה ובוטע אותה לשנים ומניחה בשולחן, אמר רב שימי בר אשי מלה לפני כל אחד ואחד, מרור לפני כל אחד ואחד, חרוסת לפני כל אחד ואחד, ואין עוקרין את השולחן אלא בפני מי שאומר הסגדה. רב כהנא אמר כלן בפני שאומר הסגדה, והלכה כרב כהנא:

ומזגין כוס שני ועוקרין את השולחן ואומר: הא לחמא וכו' השתא הבא לשנה הבאה בארעא דישאל. השתא הבא עבדי לשנה הבאה בארעא דישאל בני חורין:

ומנחין לשולחן בפני מי שאומר הסגדה, ולמה עוקרין את השולחן, אמרי דבי ר' ינאי כדי שיכיר תימוק וישאל. אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזא דקא מוגבסי פתורא, אמר להו מי תכלין מידי דקא מעקרייתו לתכא מקמן, אמר ליה רבה פטרתן מניימנר מה נשתנה. ואם יש שם תימוק שואל כמה ששנינו מזוג לו כוס שני וכאן הבן שואל, אם אין דעת בן אביו מלמדו, ואמרו חז"ל חכם בנו שואלו, ואם לאו אשתו שואלתו, ואם לאו הוא שואל לעצמו, ואפילו שני תלמידי חכמים בקיאיין בהלכות פסח שואלין זה לזה, ואומרין כך:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת. והלילה הזה שתי פעמים. שבכל הלילות אנו אוכלין חמין או מצה והלילה הזה כלו מצה. שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות והלילה הזה מרור. שבכל הלילות אנו אוכלין ושותין בין וישבין בין מסובין והלילה הזה כלנו מסובין:

ומתחיל בגנות ומסיים בשבח, ודורש מארמי אויב אבי עד שגומר כל הפרשה, וזה גמול: וכן היא הסגדה והדרישה:

עבדים היינו לפרעה במצרים כו' ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים עדיין אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה כו' עד הרי זה משובח:

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע כו' עד ק"ש של שחרית. אמר רבי אלעזר ב"ע כו' עד לימות המשיח:

ברוך המקום שנתן תורה לישראל, ברוך הוא כנגד ארבעה בנים דברה תורה כו' •
עד בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך :

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו כו' עד ויעקב ובניו ירדו מצרים :

ברוך שומר הבטחתו לישראל ברוך הוא שהקדוש ברוך הוא מחשב את הקץ
לעשות כו' עד ואחרי כן יצאו ברכוש גדול :

והוא שעמדה לאבותינו ולנו כו' אלא הקדוש ברוך הוא מצילנו מידם :
צא ולמד מה ביקש לבן הארמי כו' ואת ערום ועריה • וירעו אותנו המצרים כו' •
ונצעק אל ה' כו' עד הצ"ח עד"ש באח"ב •

רבי יוסי הגלילי אומר כו' • רבי אליעזר אומר כו' • רבי עקיבא אומר כו' • עד מאתים
וחמשים מכות :

כמה מעלות טובות למקום עלינו, אלו הוציאנו ממצרים כו' • על אחת כמה וכמה
טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו, הוציאנו ממצרים • עשה בהם שפטים •
עשה באלהיהם • כו' עד לכפר על כל חט אתינו :

רבן גמליאל היה אומר כו' • פסח שהיו אבותינו אוכלין כו' • מצה זו שאנו אוכלין
כו', מרור זה שאנו אוכלין בו • בכל דור ודור כו' • לפיכך אנתנו חיבין להודות
להלל לשבח לפאר לרומם להדר ולקלם, למו שעשה כו' עד ונאמר לפניו הללויה :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו
הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור, כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים
ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום • שמחים בציון עירך וששים בעבודתך • וגאבל
שם מן הפסחים ומן הובחים שיגיע את דמם על קיר מזבחך לרצון • ונודה לך שיר
חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו • ברוך אתה ה' גאל ישראל :

ומנצח ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן :
ישותין כל אחד ואחד כוסו בהסבסב, וכשאומר מנה זו שאנו אוכלין לריך להגביהו,
בשר חין לריך להגביהו שמוח יאמרו בשר זה פסח הוא, ונראה כאוכל
קדשים בחולה לדרך :

ולאחר ששותין כוס שני נומלין ידיהם ומנצחין :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים •
ומטל שתי ככרות ופרוסה ומוניחה בתוך שלימה ובוזע משתי ככרות,
ומנצח קודם :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ :
ואינו אוכל • וחזר ומטל הפרוסה כשסוף בתוך שלימה ובוזע כמו ש"חח"ל, אמר
רב פפא הכל מודים לענין פסח שמוניח פרוסה בתוך שלימה ובוזע מה טעם לחם
עני כתיב ביה, ומנצח,

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכל מצה •
ומנצח

ומטבל בחרוסת ואוכל. להכי אמר מרנא ורצנא משה ריש מתיבתא דמברך
 ברישא המוליא, דלית ברכה דקדימא להמוליא, דאורחא דמלתא לברוכי לקב"ה
 דאפיק לחמא מן ארעא והדר לברוכי על מלא דמתעביד מנה מלא, הלכך
 מברך המוליא לחם ברישא וצוצע ולא אכיל עד דמברך על הדיא אומלא לאכול
 מלא והדר אכיל, דלא אפשר למיכל מקמי דלברך עליה לאכול מלא, דאית
 למימר לאחר שמילא כריסו ממונו חזר ומברך עליו, אלא מברך המוליא לחם
 וסקיל פרוסה ומברך עליה לאכל מלא, ועמיס בחרוסת והדר אכיל, והכי נהגינן
 במתיבתא למטבד, ומלא לריך הסבה:

ומטל חזרת ומברך:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכל פרוז.
 ומטבל בחרוסת ואוכל, ואין לריך הסבה. (הביאו לו) (ה' מייני] ירקות יולא בהם
 לשום מרור, כמו ששינו חלו ירקות שאדם יולא בהם לשום חובתו בפסח,
 חזרת, בעולשין, בתמכא, ובחרחבינא, ובמרור. ומלא בחזרת דאמר ר' אושעיא
 מלא בחזרת דהיא חסא, ואמר רבא מאי חסא דחם רחמנא עלן, וחזר וכוך
 חזרת במלא ואוכלן בלא ברכה, זכר למקדש כהלל, שאמרו עליו על הלל שהיה
 טורקן בבת אחת ואוכלן משום שא' על מלאות ומרורים יאכלוהו. ואובלין ושותין
 כל לרכינן, ולאחר שיאכלו אוכל כל אחד ואחד כוית מלא, משום שאמרו חז"ל
 אין מפטירין אחר פסח אפיקומן. ואמר מאי אפיקומן רב אמר שלא יעקרו
 מחבורה לחבורה, ושמואל אמר בגון אורדילאי לי וגמילא לחבא, ור' יוחנן אמר
 בגון תמרים קליות ואגוזים. תניא כותיה דר' יוחנן אין מפטירין אחר הפסח
 אפיקומן בגון תמרים קליות ואגוזים:

ובושלין⁷⁶ ידיהן ואין לרכינן לברך עט"י בין קודם אכילה בין לאחר אכילה,
 (או אינו) [ואינו] לריך אלא בשחרית בלבד, והרי בפסח מברך
 שלשה פעמים. כך ראינו שאותה נטילה ידים של שחרית אינה
 עולה למנין, שאותה נטילה אינה עשויה אלא לעממה, שכיון שישן אדם קיימא לן
 שידים עסקניות הן, לפי' מטל אדם ידיו וחייב לברך. ולאכל לחם חייב ליטול
 ידיו ולברך על נט"י. דכתיב וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים עמא
 הוא, הא שטף טהור, ואמר ר' אלעזר מוכאן סמכו חכמים נטילה ידים לחולין
 מן התורה, לפיכך חייב ליטול ידיו וחייב לברך. אבל מים אחרונים של אחר
 הסעודה לא יברך, ואם ברך מוליא שם שמים לבעלה, דקא אמרינן מים ראשונים
 מלא וטעומין ברכה ואחרונים חובה ואין טעומין ברכה, מפני שחובה הוא שלא
 יסתכן, ולא חובת מלאה הן, דקא אמרינן מפני מה אמרו מים אחרונים חובה,
 מלא סדומית יש ומסמא את העינים, וכמה אמר אביי משתכחא כקורטא בי
 כורא, לפיכך מטל ידיו ואין לריך לברך כמו שכתב' בין של שחרית בין של
 סעודה. אלא בפסח שכתבת והרי בפסח מברך שלשה פעמים. מנין לך זו
 ומי אמרה לך והיכן מקומה, לא מלינו לא במשנה ולא בתלמוד שמברך שלשה פעמים,
 ומי

(76) עי' הערות כמוף סו' *

ומי שאומר כן דברי צורות הן, בשלמא שתי פעמים ודאי קא אמרינן אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש אעפ"י שנטל ידיו בטבול ראשון חוזר ונטל ידיו בטבול שני שהוא של לחם, ומברך בשתייהן ענט"י, אלא שלישית היין מקומה, אם אחר המזון כבר אמרו חז"ל מים אחרונים חובה ואין טעוין ברכה, הילכך אין ברכה בפסח אלא שתי פעמים. שמה עדיין יש צידקס אוחו טעות שפירשו רבין שבמקומכם לפני מר רב שר שלום גאון ז"ל, שאנו מברכין בפסח ענט"י ועל רחילת ידים ועל שטיפת ידים, וסימן נר"ש, ולזה וכחבו לכם שטעות גדולה היא זו, חכמים ובעלי תורה נמוחכם יעשו כטעות זה, מה שחגה פסח מכל ימות השנה, ועוד לא מלינו רחילה ושטיפה כל עיקר, שמה במקדש כשהיו כהנים רוחלים היו מברכין על רחילת ידים, שנא' ורחלו אהרן ובניו, ועכשיו הודע את רבין ושאר ישראל שלא יעשו ולא יעשו אלא כמו שפירשנו לך: ומזוגין כוס שלישי ומברך על מזוגו כבשבת, הן, ועל הארץ, ובברכה שלישית פותח בנחמה, ולכשמגיע למסרה תחזיר למקומו (*). אומר יעלה ויבא ביום חג המנוחות הזה, כל הברכה כמו שכתבנוה. ולכשמסיים מברך, בורא פרי הגפן. ומסב ושותה כל אחד ואחד וכו' בהסבה:

ומזוגין כוס רביעי, ואומרינן:

שפורך חמתך אל הגוים וכו' עד ואת נהוה השמו: לא לנו ה' וגו' עד מעתה ועד עולם הללויה. אהבתי כי ישמע וגו'. שומר פתאים ה' דלותי וגו'. יקר בעיני ה' המותה לחסדיו וגו' עד יאמרו נא יראי ה' כי לעולם חסדו: מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה וגו'. ימין ה' עושה חיל, ימין ה' רוממה וגו' עד הורו לה' כי טוב לעולם חסרו. יהללך וכו' עד כי לך טוב להורות ולשמך נעים לומר בכל יום תמיד, ומעולם ועד עולם אתה אל. בא"י מלך מהולל בתושבחות: וכן אמר מרנא ורבנא משה ריש מתיבתא, יחיד אחר מזוגו בלילי פסחים חייב לגמור את ההלל ולומר יהללך ולחטום, שכן שנינו מזוגו לו כוס שלישי מברך על מזוגו, רביעי גומר עליו את ההלל, ואומר עליו ברכת השיר, אילו אמרנו אומר עליו את ההלל הייתי אומר כהלל של ראש חדש, עכשיו ששנינו [גומר] יחיד חייב לגמור ולחטום אחריו. חלוקין ר' יהודה ור' יוחנן, דקא אמרינן מאי ברכת השיר רב יהודה אמר יהללך, ר' יוחנן אמר נשמת כל חי, והלכא כרב יהודה. וכן מנכג בשתי ישיבות. ומברכין:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ושותין כוס רביעי, ומברכין:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם על הגפן ועל פרי הגפן. ועל תנובת השרה ועל ארץ חמרה טובה ורחבה שנתת לעמך ישראל באהבה לאכול מפריה ולשבעו בטובה. רחם על עמך ועל עירך ועל היכלך, כי אתה טוב ומטיב לכל. ברוך אתה ה' על [הארץ ועל פרי הגפן]:

ומי*) שמבקש לקדש בפסח בבתיס הרבה כילד יעשה, אילולא ברכת המזון שמעכבת

(*) לפי הראיה מוסח ברהמ"ו של פדר ר"ע הוא כמסח ספרד וע"ש. כי כפי שלפנינו לא מלינו ברכת המזון: (*) ע"י בהשגות הגאונים פסק"ס נדרות דמשק סי' רפ"ז מנא"ס קס על השגות עם איזה שינויים.

מאי, כיון דנפק ליה לא מפיק או דלמא כיון דחובה הוא מפיק, ת"ש דאמר רב אשי כי הוינן בי רב פפא הוה מקדש לן וכי הוה אחי אריסיה מדברא הוה מקדש ליה, אלמא מוילא אדם ידי חובתן לאחרים ואפילו כמה פעמים, ואם כלם למדים ברכת המזון מברך ראובן בביטו ושמעון בביטו ולוי בביטו, ואורו מקדש אינו מברך ברכת המזון שאם בירך נאמר לעטוס כלום, אלא ממסתין הוא וחוזר בביט כלם ואומר יהללך וחותם, וכיון שמוגיע בביט אחרון מברך ברכת המזון ואומר על הסדר, אבל אותו ראובן שמעון ולוי אם אין למדים ברכת המזון, אסור לקדש אלא בביט אחד, ואם מקדש בשני בתיס מוילא שם שמים לבטלה ועובר על אין מפטירין:

ולגמור את הלל אין מברכין בזילי פסחים, ולמה מפני שחולקין אותו באמצע, וזה ששנינו והרביעי גומר עליו את ההלל, מפני משנה זו, עד היכן הוא אומר בש"א עד אם הבנים שמחה וב"ה אומר עד חלמים למעינו מים, הו"א לומר והרביעי גומר עליו את ההלל, מפני שצריך לכיים את ההלל כלו ולא ישיר בקריאת ראש חדש:

וארבעה כוסות של פסח מותר לשתות בין כוס קדוש לכוס הגדה, ובין כוס הגדה לכוס ברכה על מזונו, ואחר מזונו כמה שירצה ישתה בלא ברכה, אלא כיון שבירך אסור לשתות אלא אותו כוס של ברכה וכוס רביעי של הלל, שקך שנינו מזוג לו כוס שלישי מברך על מזונו רביעי גומר עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר, בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה. ומה אלו בין ראשון לשני ובין שני לשלישי, ומה טעם שאמרו חז"ל בין שלישי לרביעי לא ישתה דאין מפטירין אחר פסח אפיקומן (בעוגה), ואין לנו אומרים בין [ראשון לשני ובין] שני לשלישי, מפלל שבין ראשון לשני ובין שני לשלישי מותר:

ואם רוצה לשתות כוס אחד אחר ארבעה כוסות, חוזר ואוחז כוס חמישי ואומר עליו הלל הגדול וחוזר וחותם ביהללך, שקך שני חז"ל תניא חמישי*) אומר עליו הלל הגדול דברי ר' טרפון, ויש אומרים ה' רועי לא אחסר, מסיכא הוא הלל הגדול, רב יהודה אומר מהודו לה' עד על נהרות צבל, וכך לנו מהגין כרב יהודה, ואעפ"י שחולקין חכמים אחרים ר' יוחנן דאמר משיר הנהלות ועד על נהרות צבל, אעפ"י כן מנהג שתי ישיבות עושין כרב יהודה. ואף רב שר שלום גאון כך אמר. בין הכוסות האלו אם רצה לשתות ישתה, בין שלישי לרביעי לא ישתה. אבל בין ראשון לשני ובין שני לשלישי מותר, וארבעה כוסות חובה, דחנן מזוג לו כוס ראשון ומזוג לו כוס שני ומזוג לו כוס שלישי מברך על מזונו והרביעי גומר עליו את ההלל, ואמרינן עלה אמר ליה רבינא לרבנא עוקבא שמעת מיניה ברהמ"ז טעונה כוס, אמר ליה ארבעה כסי תקינו רבנן כנגד חירות, כי היכי דנהוי מלוה בכל חד וחד, ומכאן למדנו שארבעה כוסות חובה, חמישי רשות, אם רוצה שתה ואומר עליו הלל הגדול ואם לאו פטור, וצריך לומר אחר הודו לאל השמים כי לעולם חסדו, יהללך וכו' וחותם. וכך שדר רב כהן דאק גאון ז"ל. ולמה נקרא שמו הלל הגדול

(סדר"ע) ח"א יא 11 אמר
 * ע"י מור סי' תפ"א ובב"ז פס.

אמר ר' יוחנן מפני שהקב"ה יושב צדו של עולם ומחלק מזומת לכל צדיק, אמר ריב"ל אלו עשרים וששה כי לעולם חסדו כנגד עשרים וששה דורות שצדק הקב"ה בעולמו ולא נקח להם תורה וזן אותם בחדו. והכי אמר רב גורונאי גאון ארבעה כוסות שבפסח חוצה הן, ואי אפשר שלא לשמות. ואם לא שמה לא יא ידי חובתו וחייב מלקות מדרבנן. ואם אינו מוצא יין בכמה פרסאות או שהיה בספינה ואין תקנה כל עיקר להביא יין, ישרה למוקים צמים ויעשה ארבעה כוסות, שכן שמו חז"ל*) יין למוקים לא יביא לקרבן ואם הביא כשר. וכיון דלקרבן אם הביא כשר, לקדוש ולהדלה לכתחלה כשר במוקם שאי אפשר. ואם מפורש שבאו אנשי קירואן אללו ואמרו שיאמר צילי פסחים בחר בנו לרומנו, טעות הוא בידן, מפני שקדוש אחד לכל המועדות כן, אלא יש לכל אחד ואחד מודע שלו:

כך הוא סדר קדוש והגדה ואכילת שאר ירקות ומרור צילי פסח:

ובשחרית מתפלל כמו בערבית, ומוציאין ספר תורה וקורין מן ויהי היום הזה לכם לזכרון, עד מארץ מצרים על לבאותם, וקורין חמשה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן, ומוציאים ס"ח אחר⁷⁸ וקורא המפטיר בפ' פינחס ובחדש הראשון בארבעה עשר, ומפטיר ביהושע מן בעת שהיא עד וירחו כוגרת ומסגרת, ועוד מוסיף ויהי ה' את יהושע. ובראש מוסיף שני פסוקים ויאמר יהושע אל העם התקדשו, ויאמר יהושע אל הכהנים: וביום שני קורין שור או כשב או עז כי יולד עד וידבר משה את מועדי ה', ומפטיר במלכים וישלח המלך עד ואחריו לא קם כמוהו:

ועודין בתפלת מוסף, ואומרים אבות וגבורות וקדושת השם: אתה בחרתנו עד ובר ליציאת מצרים, כמו שכתב למעלה, ואומר אלהינו וא"א מפני שאינו וכו' כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך, ובחדש הראשון בארבעה עשר יום אחרש פסה לה' וגו' עד ושני תמידין כהלכתן, וא"א מלך רחמן וכו' בונן מקדשך על טבנתו וכו' עד כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך:

והשוואנו ה' אלהינו וכו' כאשר דצית ואמרת לברכנו, קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך ושבענו מטובך ושמח לבנו בישועתך, וטהר לבנו לעבדך באמת, והנחילנו ה' אלהינו בשמחה ובששון מועדי קדשך. והרצה לפניך תפלת עמוסך כתמידים וקרבן מוסף. בא"י מקדש ישראל והזמנים:

ואומר עבודה והודאה ושים שלום: זו תפלת מוסף של שני ימים הראשונים:

ביום שלישי של פסח שהוא חולו של מועד קורין קדש לי כל צבור עד ויהי בשלח פרעה, ביום רביעי קורין מן אם כסף תלוש את עמי את העמי עד לא תבשל גדי בחלב אמו, ביום חמישי קורין מן פסל לך עד לא תבשל גדי, ביום ששי קורין מן וידבר ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית עד ולגור ולאחרת הארץ. ובאלו הארבעה ימים של חולו של מועד כל יום מוציאין

שתי

*) במס' כ"ב פ"ז ע"ב ע"ש: ⁷⁸ הראש ובר"ן והמרחיב פי' בני העיר כתבו קלה מאלה בתלמוד לבואה שתי ס"ח אלא שרש עמס כחג כן וכו', כ"י סימן הפ"ח ופס' הקפ"ד, ע"ש:

שתי תורות וקורין בלחם שלשה בעינו של יום ובחמת קורא מפטיר בפניחם מן
 והקרבנות חסה עולה לה' של פסח עד סוף פסקא. ובחולו של מועד אומר
 קדושא דסדרא כמנהג חול גמור, ואחר כך מתפללין תפלת מוסף:

באלו ארבעה ימים של חולו מועד אומר מנן ומחיה והאל הקדוש. ואומר אתה
 בחרתנו וכו' או"א ומפני המאינו. והשיאנו עד מקדש ישראל והזכנים. רצה
 ומדים ושם שלום.

ושבת שחל להיות בחולו של מועד, קורין מן ראה חמה אומר אלי עד לא
 תבשל גדי בחלב אמו, ומפטיר קורא מן והקרבנות לפסח ומפטיר
 ביתחאל מן היתה עלי יד ה' עד סוף פסקא. ומתפללין תפלת מוסף, מנן
 ומחיה והאל הקדוש. אתה בחרתנו עד ותתן לנו ה' אלהינו באהבה שבתות למנוחה,
 ומועדים לשמחה חגים וזמנים לששון, את יום המנוח הזה. את יום חג המצות הזה
 עד זכר ליציאת מצרים. ואומר או"א מפני המאינו וכו' ואומר רצה ומדים ושם שלום:

בשביעי של פסח מתפלל תפלת יום ראשון של פסח, ומזליחין ס"ת וקורין מן
 ויהי בשלח פרעה עד כי אני ה' רפאך, ומפטיר קורא בפניחם והקרבנות חסה
 לפסח עד סוף פסקא, ומפטיר בשמואל מן וידבר דוד עד סוף שירה:

ביום שמיני קורין כל הבכור עד סוף סדרא, ומפטיר בישיעיה עוד היום טוב
 לעמוד עד להלי ורני, וזה סדר הפרשיות שקורין בשמונה ימים של פסח:

וסימן. משך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בוכרא *

והא דשדר רב גערוגאלי גאון לרבין די באספמיתא ששאלתם יום טוב שחל להיות
 בשבת במנחה, באי זה ענין קורין, בעינו של יום או בענין סדר פרשה
 של שבת. אין קורין אלא בפרשה שמוגת בלא יום טוב, שכיון שאין קריאה
 במנחה ביום טוב. אין זכרון ליום טוב כאן, וכדרכו אחדבוי דאמר רב אחדבוי
 בר מתנה אומר רב, יום טוב שחל להיות בשבת המפטיר בניבא במנחה ביום טוב
 אין לריך להזכיר של יום טוב, שאלמלא שבת אין ניבא במנחה ביום טוב, הכא
 מני אלמלא שבת אין קריאה במנחה ביום טוב, הלכך פרשת שבת הוא דקרי'.
 וששאלתם שבת שחל להיות בחולו של מועד דקרינן ראה חמה אומר אלי ומתרגמי
 להיות פרשה פסל לך בערב שבת או בלחם בשבת, קורין אותה וכוּפלין אותה,
 (אין) [אין] קורין פרשה אחרת. מאן דשאל האו שאילתא לא עיין בה כלל, דפסל
 לך בערב שבת ובלחם בשבת לא מתרגמי כלל, דהכין לא מתרגמי לעולם, אי בשבת
 הויא קבעיה דפסחא, ליכא, אי בחד בשבתא הויא פסחא ליכא ראה חמה, דשבת
 יום טוב שני וכל הבכור הוא דקרינן, וראה חמה בחולו של מועד הוא דליכא,
 דאמר רב חנן בר רב' שבת שחל להיות בחולו של מועד בין בניסן בין בתשרי
 קורין ראה חמה אומר אלי. בתרין בשבתא לא מקלע כלל, אי בתלתא
 בשבת איקלע פסחא, פסל לך בהדי ראה חמה מתרגמי, דפסל לך ביום חמישי הוא
 ויום חמישי שבת הוא, בארבעא לא מקלע פסחא כלל, וכן במעלי שבתא לא
 מתרגמי כלל, פס ליה יום חמישי, כד מתרגמי ביום חמישי קרינן משכו מן והיה היום

זהו לכם לזכרון. ומסורתא לאתחולי, למעלי שור, לשבתא רחא, לאח בשבתא קדש
 ל', לתרין בשבתא אס כסף, ולתלתא בשבתא צמדצר סיני, ולארבעא ויהי בשלח
 פרעה, לחמשתא בשבתא כל הבכור, וכך מנהג בשתי ישיבות וכל מקומות :

ופסח שחל להיות במוצאי שבת, או בשאר ימים טובים כגון עלרת וכוכה, מתפלל
 כך, אתה בחרתנו מכל העמים וכו' עד ושמן הגדול והקדוש עלינו קראת :

ותודיענו משפטי וכו' ותורות אמת, חקים ומצות טובים אשר יעשה אותם האדם
 וחי בהם, ותנחילנו וכו' עד והבדלת את עמך ישראל בקדושתך.

ותתן לנו ה' אלהינו וכו' עד מקדש ישראל והזמנים :

וזה הוא שאמר רב יוסף אן תקינו לן רב וסמואל מרגימתא בצבל, ותודיענו
 משפטי דקך. ובהבדלה של כוס כך הוא מברך, אס יש לו יין אומר בתחלה,
 ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם וכו' עד מקדש ישראל
 והזמנים :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא מאורי האש :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם המבריל וכו' ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי
 לששת ימי המעשה, בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הברלת יום השביעי מששת

ימי המעשה קדשת. והברלת קדשת את [עמך] ישראל בקדושתך. ברוך אתה ה'
 המבריל בין קדש לקדש :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה :

וסימן יקנה"ו : יין. ק' קדוש, נ' נר, ה' הבדלה, ד' זמן. ואס אין לו יין מבדיל
 על הפת, ואעפ"י שכתבנו למעלה שאין מבדילין על הפת, ודאי כך הוא

שבשאר ימות השנה אין מבדילין על הפת כל עיקר, וכמו שכתבנו טעמו של דבר,
 אבל⁷⁹ שבת ויום טוב שיש קדוש והבדלה, אס אין לו יין מבדיל על הפת

ושפיר דאמי, וכן אמר טעם אדונינו מאיר עיינו מר רב צדוק גאון זל"ה⁸⁰ה
 אילו עמדה הלכה כד שלח אבא אבוב דסמואל לרבנתינו ילמדנו רבינו סדר הבדלות

איך, שלח ליה כך אמר ר' ישמעאל בר' יוסי משום אבוי גה"ק מר הבדלה
 יין קדוש, ואמר ר' חנינא משל למלך יולא ואפרסום נכנס, מלוין את המלך,

וזו היא שבת, ואחר כך יולאין לקראת אפרסום, וזו היא יום טוב, הוה אמרינן כיון
 שהבדלה קודם, וקיימא לן דאין מבדילין על הפת, אסור להבדיל על הפת אפילו

ממוצאי שבת ליום טוב, עכשיו שאמרו חז"ל היכא דאיכא זמן סיכי עבדינן,
 אבוי אמר י ק ד ג ה ו רבא אמר י ק ג ה ו והלכתא כרבא, כיון שקדוש אומר

תחלה נעשה קדוש (על הפת) [עיקר] והבדלה כטפילה, ומבדילין על הפת עם קדוש,
 הלכך יום טוב שחל להיות במוצאי שבת מיי שאין לו יין, בתחלה מברך

המוציא לחם וכו', ואחר כך אשר בחר בנו וכו', ואס יש לו בשמים מברך (*על
 הבשמים ואח"כ על המאור, ואס אין לו בשמים אומר בורא מאורי אש ואח"כ

המבדיל

⁷⁹ מונח כח' ערבי פתחים דף ק"ו ע"כ. * עי' במדעי ס"ט המביא כדי יין, ועי' ב"י ס' הל"א, והנה למעלה,
 גם בסדר הבדלה למ"ש, לא נזכר ברכת בשמים, ומכאן נראה כעליל שהוא אך סגנת איזו מעתיק.

המבדיל, ואח"כ שהחיינו, וביום טוב שאין בו זמן הלכה כרצ דאמר יקנה, יין קדוש נר הבדלה. ובתפלת ערבית של מוצאי יום טוב לחולו של מועד מבדיל על היין אבל לא על ידי אור. ואמר ר' זירא יום טוב שחל להיות באמצע שבת, אומר בין קדש לחול, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, בא"י המבדיל בין קדש לחול. מאי טעמא סדר הבדלות הוא מונה:

סדר חג שבועות

לחג שבועות מעריב, כך אמר רב כנורנאי גאון ז"ל בלילי ימים טובים שחוטמין ברוך אתה ה' פורס סוכת שלום עלינו ועל עמו ישראל מנחם ציון ובונה ירושלים, אסור לחתום כך, שקך אחז"ל ר' אומר אין חוטמין בשמים: ועומדין בתפלה ומתפללין אבות וגבורות וקדושת השם ואתה בחרתנו כמו בפסח, אלא שאומר את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו עד זכר ליציאת מצרים, ואומר יעלה ויבא וכו' והשיאנו. ויום טוב שחל להיות בשבת אומר שבתות למנוחה ומועדים לשמחה ויום המנוח הזה ויום חג השבועות הזה, וחזתם בא"י מקדש השבת וישראל והומנים:

ואמר רבא יו"ט שחל להיות בשבת שלח לבור היורד לפני הטיבה במעריב אינו לריך להזכיר של יום טוב, שאלמלא שבת אין שלח לבור יורד לפני הטיבה בערבית ביום טוב, דכי תקימו רבנן לא תקימו אלא בשבת מפני סכנת שדים: וכדרך שמתפלל בערבית כך מתפלל בשחרית, ומוציאין ב' ס"ת וקורין ביום ראשון מן חדש השלישי עד סוף פסחא, ומפטיר קורא מן וביום הבכורים עד סוף פסחא, ומפטירין ביחזקאל מן ויהי בשלשים שנה עד וספאני רוח. ויום שני כל הבכור עד סוף פסחא, וקורא מפטיר כאתנול, ומפטירין בחבקוק, מן וס' בהיכל קדשו עד למולח בנימותי:

ועומדין בתפלת מוסף, ואומר מגן ומחיה והאל הקדוש: ואומר אתה בחרתנו מכל העמים עד זכר ליציאת מצרים: אר"א מפני הטאנו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל ארמתנו וכו' עד כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך כאמור: וביום הבכורים בהקריבכם וגו' עד ושני תמידין כהלכתן: אר"א מלך רחמן רחם עלינו וכו' עד כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך. והשיאנו וכו':

וסדר הש"ץ את התפלה כולה, כדכתיבא לעיל, עד אשר נתן לך, ומתחיל אזחרות, וכשמקיים אומר והשיאנו וכו' ואומר עבודה הודאה, וברכת כהנים ושום שלום: ואומר קדש תתקבל:

סדר תשעה באב

ובתשעה באב ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה כמו בחול, וכשמגיע עד וירושלים עירך ברחמים תשוב ובנה אותה בנין עולם

עולם בימינו, אומר :

רחם⁸⁰ ה' אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך, ועל העיר הבזויה ואבלה והשוממה. הגתונה ביד זרים, הרמוסה ביד עריצים ויבלעה (לגאי יונים)^(*) [לגינות] וירושנה עובדי פסולים. ולעמך ישראל באהבה נתתה ולזרע יעקב ירושה הורשתה. נערה ה' אלהינו מעפרה והקציה מארץ רויה, נשה עליה סוכת שלומך כנהר שלום וכנחל שומף שלל גוים, כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, שנא' ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה, ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה ירושלים: זו התפלה שמתפללין ערבית ושחרית⁸¹ ובמנחה :

ובשחרית יורד שליח לבור ומתפלל ככל התעניות, ואומר סליחות בחנון ומרבה, ועננו בין גואל לרופא, ויחיד אומרה בשומע תפלה כמו שאומר בכל תעניות, וכך מנהג בשתי ישיבות :

ותשעה באב שחל להיות במוצאי שבת אין אומרים ויהי נועם ה' אלינו, וכן סדר קדושה הכי נמי, דכל מקום שאין אומרים ויהי נועם אין אומרים סדר קדושה. ולאחר שקורא קינות אומר ובא לציון גואל, ואתה קרוש, וקרא זה אל זה, אבל ודאי ואני זאת בריתי אין אומר, מפני שקראו קינות, ואי אפשר לומר ואני זאת בריתי אחס, שיש בסופו לא ימוש מפניך, לפיכך אומר וזה לציון גואל [ואתה קדוש] וכוליה סידרה, וכך מנהג בשתי ישיבות. וכך בקדושה דסדרה של שחרית אין אומר ואני זאת בריתי כמו בערבית. ומוציאין ס"ת וקורין מן כי תוליד בניס עד סוף פסקא, ומפטירין בירמיה אסוף אסיפס עד כי באלה חפלתו נאם ה'. והכי אמר רב נשרונאי בר' הילאי ריש מתיבתא, בתשעה באב אין קורין אלא שלשה בלבד, והמפטיר בנביא הוא יקרא שלישי, כדרך שטושין במנחה של יום הכפורים שמי שקורא שלישי הוא מפטיר בנביא. והמפטיר בתשעה באב לריך לברך לפניו ולאחרים, אלא שבתחלה מבין אחת ולבסוף מבין שלש, צדיק בכל הדורות, ורחם על ציון, ואת צפח דוד, ורביעית אין מבין. ותשעה באב שחל להיות בין בשני בין בחמישי בין באחד בשבת ובשלישי וברביעי, בשחרית קורין כי תוליד בניס, במנחה ויתל משה. וכך אמר רב נשרונאי ריש מתיבתא, תשעה באב שחל להיות בשבת, להבדיל בשבת אי אפשר שששתקמו חז"ל תקנה כדרך תחליפה בר אבימי אמר שמואל מתפלל אדם של מוצאי שבת בשבת ואומר הבדלה על הכוס, דוקא דאין לו יין במוצאי שבת, אבל במקום שמוציא יין אין עושין כן, וזה שיש לו יין אסור בו באותה שעה^(*) דאומר מר ערב תשעה באב לא יאכל בשר ולא ישתה יין, וליפטור מן ההבדלה כל עיקר אי אפשר, שהרי לא טעם כלום משכנס חול, הלכך אין תקנה אלא להבדיל למוצאי תשעה באב, וכך אמר רבא, וכך ראונו רבותינו עושים, אבל לא

על

⁸⁰ בירושלמי מרכות על משנה ר"א כלל יום אדם מתפלל י"ח, מחילת רחם ה' אלינו, ע"ש כל הנוסחא שהיא קרובה לנוסחא ר"ע"ג בקלף שגויים. ⁸¹ האבודרה"ס הביא זה, וכתב שרב סעודי כתב במנחה בלבד, והשעת במנחה כ"י סעודי, ועי' כ"י. * עיין בראש סוף תענית ונפור וכו' ס' תקנ"ז, מה שמביא בשם ס"א.

על (ידי) האור :

וחייבין כהנים לישא את כפיסה בין בשחרית בין במנחה ,
 ומיחייבין למינהג אבלותא בתשעה באב, דההוא יומא נשקף בית אלהינו ,
 ות"ר כל מלות המהגות באלל ומהגות בע"ב, אסור ברחילה ובסיכה
 ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה, ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ,
 ולשנות במשנה בהלכות ובהגדות, אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות
 ושונה במקום שאינו רגיל לשנות, ותינוקות של בית רבן חין בטלין דברי ר'
 מאיר, ר' יהודה אומר אף אינו קורא במקום שאינו רגיל לקרות, ואינו
 שונה במקום שאינו רגיל לשנות, אבל קורא הוא באיוב ובקינות ובדברים
 הרעים שבירמיה, ותינוקות של בית רבן בטלין, משום שנא' פקודי ה' ישרים
 משמחי לב. ואפי' עוברות ומיניקות חייבות לישב בתענית בתשעה באב,
 כדתיבא עוברות ומיניקות מתענות ומתלימות כיום הכפורים. ולא מציעא תשעה
 באב גופיה אלא מריש ירחא דאב נמי מתצעי ליה לשמוי ולא לאדחויי נפשיה,
 כדתקן משנכנס אב ממעטין בשמחה :

שבת שחל תשעה באב להיות בחוהה, אסורין לספר ולכבס, ובחמישי מותרין
 מפני כבוד השבת, הגי מולי עד התענית אבל לאחר התענית מותר :
 וערב תשעה באב מציעי ליה למיכל ולמשתי מבעוד יום, ובההיא סעודתא
 דמפסיק בה אסור לאכל בה בשר ולשתות בה יין, כדתקן ערב תשעה
 באב לא יאכל אדם שני תבטלין, ולא יאכל בשר ולא ישתה יין, אמרו עליו
 על ר' יהודה בר' אילעי ערב תשעה באב היה יושב בין תמור וכיריים
 ומביאין לו פת חרבה ואוכלה ושוחה עליה קיתון של מים, ודומה כמי שמתו
 מוטל לפניו. והלכתא ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל אדם ושוחה כל
 ארבו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה המלך בשעתו, ובההיא סעודתא
 דמפסיק בו אם רצה לאכול בשר מליח ולשתות יין מגתו, הרשות בידו .
 וכך אמרו משם ר' יוחנן, מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין,
 מקום שנהגו שלא לעשות חין עושין, ובכל מקום תלמידי חכמים בטלין, וכל
 העושה בה מלאכה אינו רואה סימן ברכה לעולם, וכל האוכל ושוחה בו,
 בודאי לא יראה בשמחת ירושלים, וכל המתאבל על ירושלים זוכה לראות
 בנחמתה, שנא' שמחו את ירושלים וגו': תנו רבנן מיהג אבל מר"ח עד התענית
 דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר כל החדש כלו אסור, רשב"ג אומר אינו אסור
 אלא אותה שבת בלבד, ואומר רבא הלכתא כרשב"ג והלכתא כר' מאיר,
 ולריבא דאין אמר הלכתא כר' מאיר לחודיה הוה אמינא אפילו מראש חדש
 אסור לספר ולכבס, קמול"ן הלכה כרשב"ג דאמר אינו אסור אלא אותה שבת
 בלבד, ואין אמר הלכה כרשב"ג לחודיה הוה אמינא אפילו לאחריו נמי אסור
 לספר ולכבס, קמ"ל הלכה כר' מאיר דאמר אינו אסור אלא עד התענית,
 אבל לאחריו מותר, וכן הלכתא :

סדר ראש השנה

ראש השנה ערבית . וכנסין צבתי כנסיות ומתפללין ככל הסגה , ומוחס פורם
סוכת שלום עלינו ועל כל עדת עמו ישראל ועל ירושלים ,

ועומדין בתפלה ואומרין :

ה' שפתי תפתח וכו' עד למען שמו באהבה : זכרנו לחיים אל מלך חפץ בחיים
כתבנו בספר חיים למענך אלהים חיים, אל⁸² חי ומגן, ברוך אתה ה' מגן אברהם :
אתה גבור וכו' עד ישועה : מי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו ברחמים לחיים .
ונאמן אתה להחיות מתים . ברוך אתה ה' מחיה המתים :

לדור ודור המליכו לאל , כי הוא לבדו מרום וקדוש :

ובכן תן פחדך ה"א וכו' שהשלטן לפניך וכו' עד ושמוך נורא על כל מה שבראת :
ובכן תן כבוד לעמך תהלה ליראיך ותקוה לדורשיך וכו' עד במהרה בימינו :
ובכן צדיקים יראו וישמחו כו' והרשעה כולה כעשן תבלה עד ממשלת זרין מן הארץ :
ותמלוך אתה ה' אלהינו מהרה על כל מעשיך וכו' עד ציון לדור ודור הללויה :
קדוש אתה וגורא שמך וכו' . ככתוב ויגבה וכו' . ברוך אתה ה' המלך הקדוש :
וחותם המלך הקדוש , כדתן כל הסגה כולם מתפללי אדם האל הקדוש ומלך אוהב
לדקם ומשפט , חוץ ומעשרת ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים שמתפללין
בהן המלך הקדוש והמלך המשפט :

אתה בחרתנו מכל העמים וכו' ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הזכרון הזה .
את יום טוב מקרא קדש הזה וכו' , זכר ליציאת מצרים :

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה וכו' ביום הזכרון הזה, לרחם בו עלינו ולהושיענו .
זכרנו ה' אלהינו בו לטובה וכו' לחיים טובים וכו' עד מלך חנון ורחום אתה :
אלהינו ואלהי אבותינו מלוך על העולם כלו וכו' עד ומלכותו בכל משלה :
והשיאנו ה' אלהינו את ברכת מועדיך לחיים בשמחה ובשלום . כאשר רצית ואמרת
לברכנו כן תברכנו סלה . קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שבענו
מטובך ושמח לבנו בישועתך , וטהר לבנו לעבדך באמת , ודברך אמת וקיים לעד . בא"י
מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון :

רצה ה' אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם . והשב העבודה וכו' עד עבודת ישראל
עמך . (ותחפין בנו ותרצנו*) . ותחזינה וכו' עד ברוך אתה ה' המחזיר שכינתו לציון :
מודים אנחנו לך וכו' הטוב כי לא כלו רחמיך . (אנא) המרחם כי לא תמו חסדיך כי
מעולם קיינו לך : זכור רחמיך וכבוש כעסך וכלה דבר והרב ורעב ומשחית
ומגפה ויצר הרע ושנאת הנם ועבודה זרה וחילול השם וכל מחלה וכל תקלה וכל
קמטת וכל גזירה רעה מעלינו ומעל כל בני בריתך : ועל כלם יתברך וכו' תמיד שמך
מלבנו לעולם ועד : וכל החיים יודוך סלה . וכתוב לחיים כל בני בריתך . האל הטוב ,
ברוך אתה ה' הטוב שמך ולך נאה להודות :

שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך . וברכנו אבינו
כלנו

⁸² (כ"ו כתיב נוסח זה וע"ש מש"כ נסח כ"ו גריסוליה ז"ל . *) למעלה בתפלה חול ליחא . ועוד אחס שנויים .

סדר ראש השנה

מה

כלנו יחד ברוב עוז ושלוש. היום תאמצנו, היום תברכנו. היום תגדלנו. היום תרגלנו. היום תהדרנו. היום תועדנו. היום תזכנו. היום תחננו. היום תטהרנו. היום תישרנו. היום תכתבנו לחיים:

ובספר חיים ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזירות טובות, נזכר ונכתב לפניך אנו וכל עמך ישראל לחיים ולשלום. ברוך אתה ה' המברך את עמו ישראל בשלום: אמן.

והכי אמר רב פלמי רש ישיבה, מנהג הוא לומר יטלה ויבא, מקום שכתבו לאומרו אומרי, ואם אין רגילין לומר אין לריבין, שכבר שלוח לבור יורד לפני הטיבה והרי הוא אומרה בזכרונות, ובמקומנו יש מנחמנים שהן מזכירין, ויש מנחמנים שאין מזכירין. ולריך לומר ותתן לנו ה' אלהינו בזהב⁸³ מועדים לשמחה חגים ומונים לששון, והכי אמר מר רב יהודאי כהורא דעלמא, יחיד לריך לומר בתפלתו אלהינו ו"א"ל מלך על העולם כלו בכבודך וכו', והשיאו ה' אלהינו וכו': וכהן צדק ראש ישיבה כך אמר. יחיד לריך לומר בכל תפלות מלך על העולם כלו, כמו שחמרו חז"ל אמר להן הקב"ה לישראל המליכוני עליכם בראש השנה, וקד מנהג בשתי ישיבות. ואין אומריין הלל בראש השנה, דתן העובר לפני הטיבה ביום טוב של ראש השנה [השני] מתקיע, ובשעת ההלל הראשון מקריא את ההלל, ומנתיקין מדיקתני ובשעת ההלל מכלל דבר"ה לא אמריין הלל, מאי טעמא אמר ר' אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מפני מה אין ישראל אומרים שירה לא בר"ה ולא ביום הכפורים, אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי [חיים וספרי] מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה לפני. וכיון דהכי, אחד ר"ה ואחד ויהי"פ שחל להיות בשבת, בתר דמסיים שלוח לבור ז' ברכות דלוחא דמנחה, אומר דקתק⁸⁴ כהרי אל, ולדקתק דק לעולם, ולדקתק דק עד מרום, כבשבת גרידא, מיהו בתר דמוסדר חזינו מלכנו דתקינו קמאי. ודקאמר' לדקתק כמאן דסבירא ליה לדוק דדין סן:

- ואזינו מלכנו דקא אמריין הכי מסדר ואזיל:
- אבינו מלכנו חשאו לפניך:
- אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה:
- אבינו מלכנו עשה עמנו למען שמך:
- אבינו מלכנו בטל ממנו גזירות קשות:
- אבינו מלכנו חדש עלינו גזירות טובות:
- אבינו מלכנו בטל ממנו מחשבות שונאיו:
- אבינו מלכנו הפר עצת אויביו:
- אבינו מלכנו שלח רפואה לחולי עמך:
- אבינו מלכנו עצור מגפה מנחלתך:
- אבינו מלכנו בלה דבר וחרב ומשחית מבני בריתך:
- אבינו מלכנו זכור כי עפר אנחנו:
- אבינו מלכנו עשה למענך ולא למעננו:

אבינו

⁸³ בסור מנח דכרסו כלו כפי' הקפ"ט ע"פ. ⁸⁴ ע"י עור סי' הקפ"ח מנח דברי רע"ג בענין ו"ץ ואמירת אי"ת כשבת

- אבינו מלכנו קרע לנו גזר דינו :
- אבינו מלכנו כחוק שמר חובותינו :
- אבינו מלכנו סלח וסחל לעונותינו :
- אבינו מלכנו מרה והעבר פשעינו מנגד עיניך :
- אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שליטה לפניך :
- אבינו מלכנו כתבנו בספר חיים :
- אבינו מלכנו כתבנו בספר זכרון :
- אבינו מלכנו כתבנו בספר זכיות :
- אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה :
- אבינו מלכנו הצמח לנו ישועה בקרוב :
- אבינו מלכנו קבל ברחמים את הפלתנו :
- אבינו מלכנו עשה למען שמך הגדול :
- אבינו מלכנו עשה למען רחמיך הרבים ורחם עלינו :

ובמוסף מוליאין ס"ת, וקורין ביום ראשון מן וס' פקד את שרש עד ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה, וקורא המפטיר ובחדש השביעי באחד לחדש עד כוף פסקא, ומפטירין בראש שמואל מן ויהי איש אחד מן הרמתיים עד וירס קרן משיחו. ביום שני קורין מן ויהי אחר הדברים האלה עד כוף פסקא, ומפטירין בירמיה כה אמר ה' מלא חן במדבר עד הכן יקיר לי אפרים :

וכשהן יושבין קודם שיטמזו בחפלה אחוה שליח לבוד שופר בידו, ומברך : ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו לשמוע בקול שופר* : ומברך שהחינו, ותוקע תשר"ת |||| תש"ת |||| תר"ת ||| תקיעה, שלשה שברים, תרועה, ותקיעה, שלשה פעמים. תקיעה, שלשה שברים, ותקיעה, שלשה פעמים. תרועה, תקיעה, שלשה פעמים. כמו ששנינו סדר תקיעות שלש של שלש, חתקין ר' אבהו בקשרי, פעם ראשונה קשר"ק, שניה קש"ק, שלישית קר"ק, וכל כך למה כדי לערוב את השטן, דאמר ר' יחזק למה תוקעין בר"ה, למה תוקעין רחמנא אמר תקעו, חלה למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערוב את השטן :

ולאחר שתוקעין מחזירין ס"ת למקומו ועומדין בחפלת מוסף ומתפללין. ותקנו חז"ל בחפלת המוספין של ר"ה חטע זכרות, אבות וגבורות וקדושת השם, וכולל מלכיות עם קדושת השם, ותוקע, וזכרונות ותוקע, שופרות ותוקע, ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים, ומה ראו לומר מלכיות תחלה ואח"כ זכרונות ושופרות, לומר לך המליכהו עליך תחלה ואח"כ בקם מומנו שיזכור לך, ובמה בשופר, דכתיב ויהי ביום ההוא יתקע בשופר גדול :

אין פוחתין מעשרה מלכיות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות, ואם אמר

ש"ה ר"ה ג"י סימן תקפ"ט, גמ"ס בראשית"ה חזק ע"ש. סידורנו מן ג"י כה"ג לשמוע בקול שופר. * ע"ה

שלש מכוון ילא, כנגד תורה נביאים וכתובים, וכן הלכה. מתחיל בתורה ואומר ככתוב בתורתך, ואחריו בכתובים ואומר ככתוב בדברי קדשך, ומסיים בנביאים ואומר ועל ידי עבדיך הנביאים. ותן קשם ששליח לצור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב, רבן גמליאל אומר שליח לצור [מוציא] את הרבים ידי חובתן, ואמר רב הונא לפוראם אמר ר' יוחנן הלכה כרבן גמליאל, ובמקום שיש שליח לצור אין יחיד חייב, שהלכה כרבן גמליאל, אבל במקום שאין שליח לצור, חייב, והי (מילי) בני העיר שאין באין לבית הכנסת חייבין, שלא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות האויל ואניסי, והי (מילי) דקיימי בבית הכנסת ששומעין משליח לצור, אבל הי דעיר לא. ובמקום שיש שליח לצור עומדין בתפלה ומתפללין ביחיד שבע ברכות, וכשיווד שליח לצור בברכות, בברכה ראשונה תוקעין קשר"ק. ובשניה קש"ק. ובשלישית קר"ק, ולאחר התפלה⁸⁶ מריעין בלא תקיעה ובלא שלשה שברים, וכך מנהג בתי ישיבות:

ועומדין בתפלת מוסף ומתפללין. ואומר בסוף מגן, זכרנו לחיים, ובסוף מחיה אומר מי כבוד אב הרחמן, ואומר להוד ודוד המליכו לאל כי הוא לבדו מרום וקדוש, ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי מלך גדול וקדוש אתה, ובבן, ובבן, עד המלך הקדוש: אתה בחרתנו עד זכר לציאת מצרים: אלהינו וא"א מפני חמאינו וכו' עד תמידין כסדרן ומספין כהלכתן. את מוסף יום הזכרון הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך כאמור: ובחדש השביעי באחד לחדש וגו' עד ושני תמידין כהלכתן: ושלוח לצור כשמגיע כאן אומר: עלינו לשבח לארון הבל, אבל יחיד⁸⁷ במקום שיש שליח לצור אומר, אלהינו ואלהי אבותינו מלוך על (כל) העולם כולו בכבודך עד ומלכותו בכל משלה, והשיאנו עד ומבלעדך אין לנו מלך אלא אתה. ברוך אתה ה' מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון: ואומר עבודה (והודאה) ובסוף עבודה אומר, זכור רחמיך ה'. והודאה. ובסוף אומר וכתוב לחיים.

ושם שלום, ובסוף אומר ובספר חיים:

ויורד שליח לצור לפני התיבה ואומר אבות וגבורות וקדושת השם, ובבן, ובבן, ובבן, ומותם המלך הקדוש. קשם שמזכיר היחיד, ומתחיל בקדושת היום אתה בחרתנו וכו' עד יסיים הפסוקים, ומתחיל ואומר: עלינו לשבח וכו' עד ועל הארץ מתחת ואין עור⁸⁸. על כן נקוה לך ה' אלהינו וכו' עד ה' אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, והשיאנו וכו' עד מקדש ישראל ויום הזכרון: ותוקע קשר"ק. היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם. אם כבנים אם כעבדים [אם כבנים] רחמנו כרחם אב על בנים, אם כעבדים ענינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא לאור משפטנו קדוש: יערב לפניך קול תחנונינו, אל רם ונשא, מבין מביט ומאזין

⁸⁶ הסוף נ"ה ל"ג ע"ב ד"ה שיעור הוכירו דברי רע"ג אלו ע"ש. ⁸⁷ סעוד ס' תקל"א מביא סברה רע"ג שאין ליחיד לומר עלינו וכל פסוקי מו"ש במקום שיש ש"ן ע"ש וכנ"י: ⁸⁸ לא מלינו בסדר ר"ע אוחילה לאל כו' וכספר גס בלשכה נוסחין לאומרו, ואפשר נאמע בעגת איזה משחק.

ומאזין ומקשיב קול תרועתנו, תקבל ברצון זכר מלכותנו: ⁸⁷ אתה זוכר וכו' עד ועקרת יצחק לזרעו תזכור. ברוך אתה ה' זוכר הברית: ⁸⁸ ותוקע קש"ק. היום הרת עולם וכו'. יערב לפניך קול התחנונו. אל רם ונשא, מבין מביט מאזין ומקשיב קול תרועתנו תקבל ברצון זכר זכרונותינו:

אתה נגלית בענן כו' בערפלי שחר, גם כל העולם וכו' עד בכסה ליום חגנו. ונאמר הללויה הללו אל בקדשו וכו' עד אני ה' אלהיכם. כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך. בא"י שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים: ותוקע קר"ק: היום הרת וכו' זכר שופרותינו. רצה ומודים. ושים שלום: ולאחר התפלה מריעין בלא תקיעה ובלא שלשה שברים, מריע תרועה גדולה כדי לערבב את השמן:

ויחיד במקום שאין שליח לזכור מתפלל שבע ברכות ואומר עלינו לשבת⁸⁹ ולאחר שסיים תפלתו תוקע תשר"ת תש"ת תר"ת. בד"א בשלא היה חבר עיר, אבל היה חבר עיר שומעין על סדר ברכות, דתקן מי שבירך ואח"כ נתמנה לו שופר לתקוע, תוקע ומריע ותוקע שלשה פעמים, ואמרין טעמא שלא היה לו שופר מטיקרא, הוה הוה ליה שופר מטיקרא, כי שמע להו אסדר ברכות שמע להו, רב פפא בר שמואל קם לללווי אמר ליה לשמטיה חזי כי נחירנא לך תקע לי, אמר ליה רבא לא אמרו אלא בחבר עיר. תניא נמי הכי כשהוא שומעין שומעין על הסדר ועל סדר ברכות, בד"א בחבר עיר אבל שלא בחבר עיר שומעין על הסדר ושלא על סדר ברכות, ויחיד שלא תקע חברו תוקע לו, ויחיד שלא בירך אין חבירו מברך לו: תפלת מנחה כתפלת יולר: ובתפלת ערבית בנוולאי וו"ט אומר אתה הברלת. כדרך שאומרים בנוולאי שבתות:

בראש השנה שחל להיות בשבת אין תוקעין. ותפלה של חול של כל עש"ת מר"ה ועד יו"ט, אומר זכרנו לחיים, ומי כמוך אב הרחמן. והמלך הקדוש, וזכור רחמך, וכהוב לחיים, ובספר חיים, אבינו מלכנו, ונפלין על פניהם ועומד שליח לזכור ואומר אבינו מלכנו חננו וכו', ואנחנו לא נדע וכו', ונוקדש. ועשרת ימי תשובה שבין ראש השנה ליום הכפורים בשחרית ובמנחה אומר אבינו מלכנו:

סדר יום הכפורים

ערב יום הכפורים כך הוא, ערב יום הכפורים עובל אדם או בשבע שעות⁹⁰ או בשמונה שעות. ת"ר מנחת וידוי יום הכפורים עם חשיכה, אבל אמרו חכמים עובל אדם ביום הכפורים קודם שיכנס לאכול בסעודה ה' מפסיק בה ומתודה, וכל כך למה שמא תמרוך [דעתו] בסעודה, וסיק אומרה יחיד לאחר תפלתו, ושליח לזכור אומרה באומנע תפלה, וכילד מתודה, מתפלל שמונה עשרה כדרך שמתפלל

⁸⁹ עי' טור סי' תקנ"א וכן מדבר יחיד מתפלל במקום שאין ש"ן כלל, ואי אומר עליו וכל פסוקי מו"ט.
⁹⁰ המנהג ה' יום הכפורים הוא י"ב מביא משם רע"ג משש שעות ולמעלה סו"ך לביית הטובלים, ובסוד כפי' תר"י שתיק משם רע"ע עובל בשעה ז':

שמתפלל בכל יום, ואחר המצדק את עמו ישראל בשלום, ואומר כך: אלהינו ואלהינו
 אבותינו תבא לפניך תפלתנו וכו' עד אבל לא על ידי יסורין. א"נ. יהיו לרצון
 אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי: ושליח לצור ואומר זה הוידוי לאחר
 סמיים תפלתו בפני הקהל כדי להזיף את הרבים ידי חובתן, ואחר כך אומר,
 אבינו מלכנו הטאנו וכו', ואומר קדיש. ואין נופלין על פניהם. זהו וידוי של חמשה
 תפלות למנחה של חול, ושל ערבית ושל שחרית ושל מוסף ושל מנחה של יום [כפור],
 חוץ מן תפלת נעילה שהוא מתודה אתה נותן יד לפושעים וכו'.

ובכך אמר ריש מתיבתא, מנהג שלנו ובצית רבינו שבצבל, לאחר שאוכלין וחוזרין
 לבתי כנסיות להסתפלל תפלת ערבית, כיון שעומד שליח לצור לפרום את
 את שמוע, מצדק ברוך שהחיינו, וכל כך למה שמוא יהיה אחד מישראל שלא בירך,
 אבל אם ראה תלמיד חכם לבדך בפני עמנו כשהולך לבית הכנסת הרשות בידו,
 שאמרנו הלכתא ואומר זמן בראש השנה וציוס הכפורים. ואמרו זמן אומרנו אפי' בשוק:

ויש מי שטועין כך, כשעומד שליח לצור מתחיל ואומר.
 כל נדרים ואיסורים ושבעות וקיומין וחרמין, שנדרנו ושארנו ושחרמנו ושנשבוענו
 ושקיימנו על נפשנו בשבעה, מיום הכפורים שעבר עד יום הכפורים הזה הבא
 עלינו, בכלום חורנו ובאנו לפני אבינו שבשמים, אם נדר נדרנו אין כאן נדר, ואם
 שבעה נשבוענו אין כאן שבעה, אם קיום קיימנו אין כאן קיום, בטל הנדר
 מעיקרו, בטלה השבעה מעיקרה, בטל הקיום מעיקרו, אין כאן לא נדר, ולא
 איסור ולא חרם, ולא שבעה. ולא קיום. יש כאן מחילה וסליחה וכפרה, ככתוב
 בתורתך ונסלח לכל ערת בני ישראל ולגו הגר בתוכם כי לכל העם בישנה.
 ואומר ברוך שהחיינו, לפי שאין כוס ציוס הכפורים לאומרנו: אבל שגרו מתיבתא
 הקדושה שמונה שעות הוא זה ואסור לעשות כן⁹¹: ומתחיל והוא רחום עד פורס
 סוכת שלום עלינו ועל כל ערת עמי ישראל ועל ירושלים: וסדר התפלות כך הוא,
 יחיד ואומר בכוף מנן, ורצה⁹² והנחל לבניהם את יום הכפורים הזה באהבה,
 לסליחה ולמחילה וכפרה ולמחול בו את כל עונותינו. זכרנו לחיים וכו'. ובאתה
 גבור ואומר מי כמדך וכו', לזהר ודור, וקודם שיחמסו ואומר ובכך הן פחדך. ובכך הן
 כבוד, ובכך צדיקים וכו'. אתה בחרתנו מכל העמים וכו' עד את יום הכפורים הזה.
 את יום מקרא קדש הזה, את יום סליחת העון הזה, למחילה ולסליחה ולכפרה ולמחול
 בו את כל עונותינו וזכר לציאת מצרים: (*) (אבל הטאנו אנחנו ואבותינו, אשמנו
 בגדנו וגו'): או"א מחול לעונותינו ביום הכפורים הזה, ביום מקרא קדש הזה, ביום
 סליחת העון הזה, מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך וכו' עד לפני ה' תטהרו. כי אתה
 סלחן לישראל ומחולן לשבטי ישראל ומבלעדיך אין לנו מלך מחול וסולח אלא אתה.
 בא"י מלך מחול וסולח לעונותינו ולעונות עמו ישראל ומעביר אשמותינו בכל
 שנה ושנה. מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הכפורים: ואם חל להיות בשבת
 אומר

⁹¹ ע' תפלות הגאונים שנס'ס נסרות דמשק דגם שם מעשרים על מנהג התרת נדרים, וכן מוכח ג"כ בברא"ש פ"ח
 דיומא גמס רב גערוני' גאון וכס' רב האוי גאון ז"ל שלא נהגו כן בשתי ישיבות ע"ש בארוך.

⁹² כן הוא מוסף הגר"ע להסוד מעין המאורע כמנן, ע' לעיל בסדר שבת, ושיון כבוד וכמנהגו. (*) ע' כבוד ס'ו
 תיר"ע שגי' ע"ר לא כתב לא יעלה ויבוא ולא מלך, אבל זאת לא הביא הסוד ע"כ כתב אבל הטאנו כו' אשמנו כו'
 אחר זכר ליציאת מצרים, גם הוא נגד סתמא דהלמודא שיחיד אומר. לאחר תפלתו, ע"כ הוא בני ספק שגגת הסופר.

לומר מקדש השבת וישראל ויום הכפורים : ולומר רצה ומודים, ושים שלום, ומחודש,
אתה יודע וכו'. זו היא תפלת יחיד :

ולאחר שמסיימין הצבור תפלת וידוי אין שם ירידת שליח לצבור לפני התיבה,
אלא כסדר שבין ראש השנה ליום הכפורים לעמוד ולסדר סליחות ודברי
תמנה ובקשה. וכך המנהג להתחיל בצביו. מלכנו ולסדר כמו שכתוב למעלה,
ולאחר שמסיים ולומר א"מ עשה למען רחמיך הרבים רחם עלינו, מתחיל ופותח
בסליחות מלה לנו אבינו, כי אתה ה', למען שמך ה'. כי לא על צדקותינו, כי על רחמיך
הרבים אנו בטוחין, וסליחות, וסילוק, ולומר וכשחטאו אבותינו במדבר וכו' ולירושלים
עירך וכו' וידוי. ויש שמסיפין כגון, שובה ישראל ומי אל כבוד באלפא ביתא,
אבל סיום הענין כי אסלה לאשר אשאר, ומקדש ונפתרין לבתיסה :

אבל יום הכפורים שחל להיות בשבת, לאחר סיום תפלת לחש יורד שליח לצבור
ולומר, ויכלו ובגן אבות בדברו כסדר כל שבת ושבת, וחוחס ברוך מקדש
השבת, ותו לא, דקיימ"ל הלכתא כרבא, דלומר רבא יום טוב שחל להיות
בשבת שליח לצבור היורד לפני התיבה ערבית אינו לריך להזכיר של יום טוב,
שאלמלא שבת אין שליח לצבור יורד לפני התיבה ערבית ביום טוב, ואע"ג דבגנילה
דיומא דכפורי מדכרינן, התם היינו טעמא יום הוא שנתחייב בארבע תפלות,
אבל מנן אבות בדברו דבשבת דין הוא דלא לריך, ורבנן הוא דתקון משום
סכנה דבי שמיאי כדכתיבנא לעיל, וכיון דבשבת גופה משום מילתא איתקן,
(מקדש) בכל יומא [עובא] דיקלט בשבתא, מקדש השבת חתמין ולא מידי :

ובשחרית מתכנסין לבתי כנסיות, ופותח החזן בסדר זרקות ומזמירות של
שבת ומסופין עליהם, וכך הוא מסדרן, לומר בתחלה. יהודי לה' קראו
בשמו וכו' עד ואראוהו בישועתי, תפלה לדוד שמעה ה' צדק וכו' עד גמירא. לדוד
אליך ה' נפשי אשא וכו' עד גמירא. לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי הטאה
וכו' עד גמירא. למנצח מזמור לדוד שיר לך דומיה תהלה וכו' עד גמירא. מזמור לדוד
בבא אליו נתן הגביא וכו' עד גמירא. למנצח בגנינות מזמור שיר אלהים יתנו וכו'
עד גמירא. לדוד ברכי נפשי את ה' ובל קרבי וכו' עד גמירא. ברכי נפשי את ה' ה'
אלהי גדלת מאד וכו' עד גמירא. וגומר כל הזמירות ולומר ברוך שאמר, ויש
שלוש זמירות בו יותר ממאה זרקות (ברוך ברוך) ממה שתקנו ראשונים. ופסוקי
דזמרא, ולומר נשמת הודאות*) יוצר אור. ואמת ויציב, ועומדין ומתפללין מנן ומזמרה.
והתפלה כולה כמו ערבית, כשם שכתוב למעלה, ומחודש, אתה יודע ריו וכו'.

זו היא תפלת יחיד :

יורד שליח לצבור ולומר במנן ומחיה והמלך הקדוש, מעמד שיש בו ריזוי וסליחה,
ולא דבר של חובה הוא להרבות אף להמעיט, ולפינו אין לומר אלא דבר
מועט בהללו שלש זרקות ראשונות, אבל סליחות ורחמים חובת היום הוא,
וכשמגיע עד לפני ה' תטהרו לומר סליחות שבעה, ומחודש ג' פעמים, ולומר
אתה יודע ומסיים כי אתה סולחן לישראל ומוחלן לשבטי ישורון. בא"י מלך על כל
הארץ מקדש ישראל ויום הכפורים. ולומר רצה ומודים. ושים שלום, ולומר אבינו

מלכנו

(*) ר"ל ישמח.

סדר יום הכפורים

טח

מלכנו ומקדש, וזו היא תפלת שחרית: (הוסף) **במוסף מוליחין שתי ספרי תורות, וקורין טעה בני אדם צעין אחרי מות, עד ויעט כאשר לוס ה' את מטה, ומפטיר קורא מן ובעשור לחדש הסביעי עד סוף פסקא, ומפטיר ציטעיס כי כה אמר רס ושאל עד כי פי ה' דבר, ולאמר אשרי יושבי ביתך: ומחזיר ס"ת למקומו ומקדש. ועומדין ומתפללין בלחש, ולאמר תפלת מוסף:**

ה' שפתי תפתח וכו' עד למען שמו באהבה, וזכרנו לחיים אל מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים למענך אלהים חיים, אל חי ומגן. בא"י מגן אברהם:

אתה גבור וכו', אתה בחרתנו עד זכר ליציאת מצרים: אלהינו ואלהי אבותינו מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ואין אנו יכולין לעשות לפניך את קרבנות חובותינו ולהשתחוות לפניך בבית בחירתך ובגוה הדרך, בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, מפני היר שנשתלחה במקדשך, יהי רצון מלפניך וכו' עד על ידי משה עבדך מפי כבודך:

עלינו לשבח וכו' עד כחתת ואין עוד:

אוהילה לאל וכו' עד מענה לשון. יהיו לרצון וכו' עד צוירי וגואלי:

אלהינו ואלהי אבותינו כחול לעונותינו וכו' עד לפני ה' תטהרו:

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא וכו' עד כי אל מלך חנון ורחום אתה:

אלהינו ואלהי אבותינו מלוך על (כל) העולם כלו וכו' עד ומלכותו בכל משלה, קדשנו במצותך שים חלקנו בתורתך שבענו ממוכך שמח לבנו בישועתך,

ושהיר לבנו לעבדך באמת, ודברך אמת וקיים לעד. בא"י מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו ישראל כו' מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הכפורים:

רצה וכו' מורים עד בא"י המברך את עמו ישראל בשלום:

אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך תפלתנו וכו' עד ואנחנו הרשענו, מה נאמר לפניך וכו': על חטא שחטאנו לפניך במויד. ע"ח שחטאנו לפניך בשוגג, ע"ח

שחטאנו לפניך בסתר, ע"ח שחטאנו לפניך בגלוי, ע"ח שחטאנו לפניך באונס, ע"ח שחטאנו לפניך ברצון, ע"ח שחטאנו לפניך בידועים, ע"ח שחטאנו לפניך בלא יודעים:

על חטאים שאנו חייבין עליהם אשם:

על חטאים שאנו חייבין עליהם קרבן:

על חטאים שאנו חייבין עליהם תמאת:

על חטאים שאנו חייבין עליהם מלקות ארבעים:

על חטאים שאנו חייבין עליהם כרת:

על חטאים שאנו חייבין עליהם מיתה וזרת:

על חטאים שאנו חייבין עליהם מיתה בירי שמים:

על חטאים שאנו חייבין עליהם ארבע מיתות בית דין:

סקילה שריפה כו', אלהי עד שלא נוצרתו כו'. עד אבל לא על ידי ייסורין. א"ג. יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צוירי וגואלי, עושה שלום במרומו

ברחמי הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל. אמן:

ואם חל (לסיוט) יום הכפורים להיות בשבת, אומר בכל תפלה ותפלה בין בערבית בין בשחרית בין בנוסף בין בעילה בין במנחה, שבתות למנוחה ויום המנוחה הזה, ובנוסף אומר ומוסיף יום המנוחה הזה ויום הכפורים: ואומר רצה ומודים. ושים שלום. ומתודה, ואומר אתה יודע רוי עולם וכו', על השא ועל הטאים. זו היא תפלת יחיד:

ישלח לבור אומר מגן וברטו, ברוה ומי כבוד. ואם רלס לומר קרובה אומר במגן ומחיה וקודם קדושה. ואומר לדור ודור, ובכן. ובכן. ובכן. ואומר בהללו שלש ברכות כל מה שירלה, ולא דבר קלוב הוא, ולא חובה הוא, אלא כמו שירלה לבור להרבות או להמעיט. ואומר אתה בהרתנו וכו' וכשמגיע לפני ה' תהירו אומר פסוק*) של יום, ולא פסוק אחד הוא, יש או' שבעת ימים, וי"א אזכור סלה, וי"א אהה כוננת, וי"א אצלצל, וי"א אשנן, מפני שכולן שוין ויש בהן הזאות ויודוין וכן חובת היום וסדר עבודות, וכשמסיים את הפסוק, אומר חמש סליחות בלבד מפני טורח [הצבור]. ומתודה ג' פעמים, ואומר אתה יודע כו' ומסיים כי אתה סולחן לישראל וסולחן לשבטי ישראל וכו'. רצה ומודים, וברכת בהנים, ושים שלום, ואין אומר בנוסף אבינו מלכנו. אלא אומר יתגדל בלבד:

ובמנחה מוסיף ס"ת, וקורין ג' כמעשה ארץ מלרים עד קדושים תהיו, ומפטיר ועלו מושיעים, וכזאת יונה, ומי אל כמוך, והקורא שלישי הוא המפטיר בציא, והמפטיר בציא במנחה מברך לאחריה ולפניה כל הברכות כולן בדרך שוברך בשחרית, ואומר אשרי ואין שינוי בין שחרית למנחה, ובתפלת מנחה אין אומר לפנינו לא סליחה ולא רחמים, אלא אחר שמסיים את תפלתו אומר אבינו מלכנו כדכתוב לעיל:

ודכי אמר רב נטרונאי, במנחה של יום הכפורים אין אומר שליח לבור אתה כוננת וסדר עבודה, ולא בשחרית, אלא בנוסף בלבד, שמוכיר עבודות והזאות והודאות*) בשעת עבודה כהן גדול, וכיון שהזכיר בנוסף למה הוא חוזר ומזכיר במנחה, הלכך אל יזכיר. וכן מנהג בשתי ישיבות. ולומר במנחה סליחות הרשות בידו, שיום סליחה הוא, ובכל תפלה ותפלה ראוי לומר. ומנהג של ישיבה בשחרית אומר חמש, ובנוסף שבע, במנחה בעילה ג' ג', ואם יש פנאי אומר ה':

וכדר תפלת מנחה כסדר תפלת שחרית. ויורד שליח לבור לפני התיבה ואומר מגן וברטו, ברוה מי כבוד, והמלך הקדוש, ואם רלס לומר קרובה הרשות בידו ואומר אתה בהרתנו עד שמגיע לפני ה' תהירו ומתחיל ואומר ג' סליחות, ומתודה שלש פעמים. ואומר אתה יודע רוי עולם וכו' וחותם כי אתה סולחן לישראל, רצה ומודים. ושים שלום. ואומר אבינו מלכנו, ואומר יתגדל. אבל בנוסף אין אומר אבינו מלכנו:

ובתפלת העילה פותח באשרי ובא לציון גואל וכו' ואתה קדוש וכולה סדרה, ומקדש, ועומדין ומתפללין:

תפלה

(*) ר"ל סדר עבודה. (* ר"ל וידוין.

תפלת נעילה, ג' ראשונות עד בא"י המלך הקדוש • אתה בחרתנו עד זכר ליציאת מצרים: או"א מחול לעונותינו וכו' עד לפני ה' תמחרו, אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא יגיע יראה וירצה כו' זכרוננו וזכרון אבותינו וזכרון ירושלים עירך וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון כל עמך ישראל לפניך לפליטה למוכה לחן לחסד ולרחמים, ביום הכפורים הזה, ביום מקרא קדש הזה, ביום סליחת העון הזה, לכחילה ולסליחה ולכפרה ולמחל בו את כל עונותינו זכר ליציאת מצרים: או"א מלך על כל העולם כלו בכבודך וכו' עד ומלכותו בכל משלה. קדשנו במצותיך שים חלקנו בתורתך, שבענו מטובך שמח לבנו בישועתך, וטהר לבנו לעבדך באמת ודברך אמת וקים לעד • ברוך אתה ה' מחל וסולח לעונות עמו ישראל, מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הכפורים:

רצה ומודים. ותתום לחיים וכו', שים שלום ובספר חיים וכו', ונתתם לפניך אנו וכל עמך ישראל לחיים ולשלום. בא"י המברך את עמו ישראל בשלום, אמן: אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך תפלתנו וכו' עד כי אמת עשית ואנחנו הרשענו: מה נאמר לפניך יושב טרום ומה נספר לפניך שוכן שחקים, הלא כל הנסתרות אתה יודע:

אתה נותן די לפושעים וימינך פשוטה לקבל שבים, ותלמדנו להתודות לפניך על כל עונותינו למען תקבלנו בתשובה שלימה לפניך כאשים וכניחוחים, למען דבריך ודברי פה אל פה, בעבור אמרת, אין קץ לאש חובותינו ואין מספר לניחוחי אשמותינו, ואתה יודע שאחריתנו רמה לפיכך הרבית סליחתנו. מה אנו מה חיינו, מה חסדנו, מה צדקנו, מה ישענו, מה מעשינו, מה כחנו, מה גבורתנו, מה נאמר לפניך ה' אלהינו, הלא הנבורים כאין לפניך, אנשי השם כלא היו, וחכמים כבלי מדע. ונבונים כבלי השכל, כי כל מעשינו תהו וימי חיינו הכל לפניך, וטוהר האדם מן הבהמה אין כי הכל הכל:

אתה הברלת אנוש מראש ותכירנו לעמוד לפניך, כי מי יאמר לך מה תפעל, ואם יצדק מה יתן לך, ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הכפורים הזה את יום מקרא קדש הזה, את יום סליחת העון הזה, קץ ומחילה לכל עונותינו, למען נחלל מעושק ידינו ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם, ואתה ברחמיך הרבים רחם עלינו, כי לא תחפוץ בהשחתת עולם, שנא' דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, יעזוב רשע דרכו ואיש און כהשבותיו ושוב אל ה' וירחמיהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח, ואתה אלוה סליחות תנון ורחום אך אפים רוב חסד ואמת ונחם על הרעה ומרבה להטיב, ורוצה אתה בתשובתן של רשעים ואין אתה תפץ במיתתן, שנא' אמור אליהם חי אני נאום ה' אלהים אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה, שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל, ונאמר התפין אחפוץ מות רשע נאם ה' אלהים הלא בשובו מדרכו וחיה: ונאמר כי לא אחפוץ במות המת נאום ה' אלהים והשיבו חתו. כי אתה סולח לישראל ומחילן לשבטי ישורון, ומבלעדיך אין לנו מחל וסולח אלא אתה • (ברוך אתה ה' המלך הסולחן): אלהי עד שלא נוצרת וכו' עד אבל לא על די יסדין • ונאמר יהו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי, עושה שלום במרומיו

במרומו ברחמיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל. אמן :
 ושליח לצור אומר [כ"ז] באמנע התפלה, בנקום שאומר אתה יודע, ומסיים כי אתה
 סולח לישראל, וחוסם, אבל יחיד אכור לו לחסום בצרכה ביודיו (*):
 ושליח לצור יורד לפני התיבה בתפלת נעילה, ואומר מגן, ומחיה, לדור ודור, ובבן
 ובבן ובבן. וחוסם המלך הקדוש, ואומר אתה בחרתנו וגו' וכשמגיע עד לפני
 ה' המהרו, אומר אבן מעטסה, ואם יש טהות ביום אומר אחר חן מעטסה שלש
 סליחות, ומסיים את התפלה, ואומר רצה ומודים, ושים שלום • ומופלים על פניהם
 ואומר רחמנא חמאנא, רחמנא אסבלנא, ויטבין ואומר שלח לצור אבינו מלכנו
 וכו' ואנחנו לא נדע, עשה למען שמך הגדול שיתגדל ויתקדש בעולם וכו': ובמנחה
 חן נשאים כהנים את כפיהם. ואף שלח לצור מזכיר בנעילה פעמים באהבה
 כמו במוסף, אבל בשחרית ובמנחה חן לריך לומר:

ואם חל יום הכפורים להיות בשבת, שלח לצור יורד בערבית ואומר ויבלו
 וקדושת שבת, מגן אבות בדברי וחוסם מקדש השבת, ואין לריך להזכיר יום
 הכפורים, ואח"כ אומר אבינו מלכנו על הסדר, אבל בתפלת שחרית
 [אומר] והנחיל לבניהם שבתות למנוחה ויום הכפורים היה באהבה, ובמוסף
 אומר את מוספי יום השבת ומוספי יום הכפורים הזה, ואין לריך להזכיר שבת יותר
 מאלו מוספי שבת. אבל בחתימה חוסם מקדש השבת וישראל ויום הכפורים:
 וכן כל מועדות שחלו להיות בשבת כך הוא סדורן, שאין שלח לצור היורד בערבית
 מזכיר של יום טוב, שאלמלא שבת חן שלח לצור יורד בערבית ביום טוב.
 ולא ביום הכפורים, וזה עעמא ופירושו, ובאלו שלש (עבודות) [ערבית] שחרית
 ומנחה לריך לומר שלח לצור אבינו מלכנו, אבל במוסף חן אומר אבינו מלכנו:
 ולאחר שמוסיים תפלת נעילה מתחיל שלח לצור מיד והוא רחום וכו', ברכו,
 אשר בדברו וכו', כדרך שמתפלל בחול, ואומר אתה הבלדת בחוקן הדעת
 כמו שאומר במולאי שבתות, ובמולאי יום הכפורים שחל להיות באמנע שבת
 ובמולאי יום טוב חן אומר יהי נעים, שמתחלה כשקבעוהו אבות הראשונים לא
 קבעוהו אלא למולאי שבת, ובמולאי שבת גופה ליום טוב חן אומר כמו שכתוב
 למעלה (*), ולאחר עושה שלום תוקעין בשופר ק ש ר ק פעם אחת, והולכים
 לבתיהם לשלום:

ומבדילין על היין כדרך שמובדילין במולאי שבת, ואעפ"י שחל להיות בחול
 מבדילין על האור, מפני שאכור להשתמש בו ביום הכפורים, שכן
 אמרו חכמים ח"ר חייא בר אבא ח"ר יוחנן מברכין על האור במולאי שבתות
 ובמולאי יום הכפורים, וכן עמא דבר וכן הלכה, מיהו משונה יום הכפורים משבת
 בדבר הזה, דבשבת מברכין על האור היואל מן העלים ומן האבנים, וביום
 הכפורים מברכין על האור באור ששבת, אבל לא באור היואל מן העלים
 ומן האבנים אלא במולאי שבתות בלבד: ובערב

(* עי' הגהות הר"ף שכתב למח"ק בה' תפלה סי' י"א סוף אות ח', ב' ונמחור ויערי בסוף יודיו רבה, יחיד חוסם
 בא"י האל סולחן, ע"ש: *) עי' לעיל בסדר מוסף שם הדברים יותר מפורטים:

ובערב יום הכפורים אין ראין⁹⁸ להטמין את החמין כמו שעושין בערבי שבתות, מפני שאין טומנין את החמין אלא לכבוד שבת, זה נמלא חולו בחול במוצאי יום הכפורים, כדי שלא ימלא מטמין לכבוד החול, וכבר הפליגו בדבר זה, אנשי אספמיא עשו סמיכה שאין טומנים, אבל רב גרונאי גאון הכי אמר, להטמין תבשיל מערב יום הכפורים למוצאי יום הכפורים, למה הולך לך, בשלמא להטמין בשבת דקא צעי מיכל תבשיל, אלא למוצאי יום הכפורים חול למה הולך להטמין מערב יום הכפורים, (יעמין) למוצאי יום הכפורים יעשה כל לרכיו, אבל איסור אין צה, והעשה אין ממחין צו, ואין מונעין אותו:

סדר חג הסכות

בחג הסכות ערבית שחרית ומנחה, אומר אבות וגבורות, וקדושת השם. אתה בחרתנו וכו' עד זכר ליציאת מצרים: או'א יעלה ויבא וכו' עד כי אל מלך חנוך ורחום אתה: והשיאנו וכו', והנחילנו ה' אלהינו באהבה וברצון מועדי קדשך ושמחו בך כל ישראל מקדשי שמך. בא"י מקדש ישראל והזמנים: ואומר רצה ומורים. ושום שלום. וקדיש, והולכין לבתיכם. ונכנסין בסוכה ואוכלין ושוחין צה:

והייב כל אחד מיהראל לעשות סוכה לעלמנו ולבך צה: ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה: וברוך שקדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה: וכל פעם ופעם רריך לבך, אלא כיון שאין לה קביעה אלא בישיבה בסעודה ויש קידוש וסעודה ויום לפניו, סודרן על הכוס, ומנין שעל הכוס הוא סודרן, שך אמרו חכמים סוכה ואחר כך זמן, ורבה בר בר חנה אמר זמן ואחר כך סוכה, והלכתא סוכה ואח"כ זמן, ומנין על הכוס של קידוש היום הוא סודר:

וכך מקדשין על הכוס, אומר:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו. ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום חג הסכות הזה, את יום טוב מקרא קדש הזה, זמן שמחתנו באהבה מקרא קדש זכר ליציאת מצרים, כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחלתנו. ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה: ושהחיינו: וצברת לנו מנזון מזכיר צבונה ורשלים יעלה ויבא:

ובשחרית הולכין לבתי כנסיות ומתפלל כתפלת ערבית, ולאחר שמתפללין מצרכין: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב: ואח"כ

⁹⁸ הטור הכי דבריו בסי' תר"ט ע"ג ודבריו משם, ועי' מנסיג אות מ"ו:

ואח"כ מצדך :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לגמור את ההלל :
ואם יבא חג הסוכות בשבת אין נוטלין את הלולב, גזירה שמה יוליאו בידו לרשות
הרבים וילך אלל הבקי ללאת בו ידי חובתו, והיינו טעמיה דלולב, והיינו
טעמיה דשופר, והיינו טעמיה דמגילה :

ומנענעין את הלולב בסודו לה' תחלה וסוף, ובחגה ה' הושיעה נא ומוליך
ומביא ומעלה (ומטה) [ומוריד], וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מוליך ומביא למי
שהרוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו. ואמר רבא לולב בימין
ואתרוג בשמאל, מאי טעמא האי תלתא מילי האי חד מילי, ואמר רבא הדם של
מילי אסור להריוח בו, אתרוג של מילי מותר להריוח בו. והכי אמר רב פלמי
בן אביי ראש ישיבה, מי שנוטל לולב ללאת בו חייב לצדק עם נטילתו, שהלכה
רווחת היא, כל המילי כולן אדם מצדך עליהן עובר לעשייתן חוץ מטבילת הגר,
ולענין⁹⁴ נענוע, אם שלא בעת התפלה נוטלו מצדך עליו ומנענעו ומחירו למקומו,
ואם רולה לעשות כאנשי ירושלים יישר כחו, כדתיבא א"ר יהודה ק' היה מנהגן
של אנשי ירושלים אדם יולא לבית הכנסת לולבו בידו, קורא ק"ש לולבו בידו, קורא
את ההלל לולבו בידו, עומד לקרות בתורה ולישא את כפיו, מניחו על גבי
קרקע, לבקר חולים ולנחם אבלים, משגרו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו, ללמודך
כמה היו זריזין במילי :

ובמוסף מויליין ס"ת, וקורין ביום ראשון שור או כשב או עז, ומפטיר קורא
ובחמשה עשר יום לחדש השביעי על סוף פסקא, ומפטיר ביום ראשון
בזכריה הנה יום בא לה' עד סוף פסקא, ויום שני קורין גם כן הכי כאתמול.
שור או כשב או עז. ומפטיר קורא ובחמשה עשר יום כאתמול, ומפטיר ותשלם
כל המלאכה עד ובידו מלא דמלכיס. ואומר אשרי יושבי ביתך :

ועומדין בתפלת מוסף :

תפלת מוסף, ה' שפתי וכו' עד ברוך אתה ה' מידה המתים • (כתר, לחדר הדור)
אתה קדוש ושמו קדוש וקדושים בכל יום יהללך סלה • ברוך אתה ה' האל הקדוש :
אתה בחורתנו וכו' עד זכר ליציאת מצרים : או"א מפני חמאינו וכו' לעלות ולראות
ולהשתחוות וכו' עד כפני היר שנשתלחה במקדשך, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו
ואלהי אבותינו שתעלנו לארצנו ותשענו בגבולנו, ושם נעשה לפניך את קרבנות
חובותינו תמידין כסדרן ומוספין בהלכתן, את מוסף יום חג הסוכות⁹⁵ את יום טוב
מקרא קודש. נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך
ע"י משה עבדך : ובחמשה עשר יום כו', אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם
עלינו, טוב וכמיב הררש לנו, שובה אלינו בהמן רחמך בגלל אבות שעשו
רצונך, בנה ביתך כבתחלה, כונן מקדשך על מבנו, הראנו בבנינו שמחנו בתיקונו,
השב שבינתך לתוכו, והשב ישראל לנייהם • והשב כהנים לעבודתם וליויים לשיירם
ולומרם וכו' עד כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך : והשיאנו ה' אלהינו וכו' עד ברוך

אתה

⁹⁴ עי' בשו"ת הגאונים שם"ס נהרות דמשק סי' ש"ע ע"ג מה שמיסים. ⁹⁵ לא נמצא כלן חיבת הוב, ועי'
רס"י בס' ספרים בספי' ההפלות דף נ"ו ד"ס הקמת ע"ס.

אתה ה' מקדש ישראל והומנים : רצה ומודים • ושים שלום עד ברוך אתה ה' המברך
את עמי ישראל בשלום, אמן : וש"ץ אומר ברכת כהנים :

ותפלת יום טוב שני כמו יום ראשון. וכל ימי החול של מועד ערבית שחרית ומנחה
מתפללין שמונה עשרה כדרך כל השנה, ואומר יעלה ויבא בעבודה, ומוציאין
ס"ת וקורין בקרבנות החג ד' בני אדם, אין פוחזין מהם ואין מוסיפין עליהן :
וכילד קורין בקרבנות החג, ביום ראשון של חולו של מועד שהוא ג' לחג, כהן קורא
וביום השני, ולוי קורא וביום השלישי, ישראל קורא וביום הרביעי, וחוזר וקורא
ישראל וביום השני ענין אחד בלבד. וביום השני של חולו של מועד שהוא יום
ד' לחג, כהן קורא וביום השלישי, ולוי קורא וביום הרביעי, ישראל קורא
וביום החמישי, וחוזר וקורא ישראל וביום השלישי ענין אחד בלבד. וביום השלישי
של חולו של מועד שהוא יום ה' לחג, כהן קורא וביום הרביעי, ולוי קורא
וביום החמישי, ישראל קורא וביום הששי, וחוזר וקורא ישראל וביום הרביעי.
וביום ד' של חולו של מועד שהוא יום ו' לחג, כהן קורא וביום החמישי, ולוי
קורא וביום הששי, ישראל קורא וביום השביעי, וחוזר וקורא ישראל וביום החמישי.
וביום ה' של חולו של מועד שהוא יום שביעי לחג, שהוא יום השבעה רבה,
כהן קורא וביום הששי, ולוי קורא וביום השביעי, ישראל קורא וביום השמיני,
וחוזר וקורא ישראל ביום הששי ענין אחד. והכי ח"ר יהודאי ריש מתיבתא,
יומא תמינח דהוא יומא טובא דמתבטי לן למקרי ביום השביעי, קא דחין ליה
וקא קריין ביום השמיני, אבין אמר שני דחה, רבא אמר שביעי דחה, והלכתא
כותיה דרבא דקא מדחה שביעי, דכל יומא קריין שני בשלישי, רביעי בחמישי,
חמישי בששי, ששי בשביעי, שביעי בשמיני לא קריין, דקא מדחי לגמרי.
אחוקין אמיתור בנהרדעי דמדלגי, דביומא שביעאה דחגא דהוא יומא דערבה סלקי'
ביום הששי. וכשתדמון שבת בחולו של מועד של תשרי קורין שבעה, מן ראה
אתה אמר אלי עד לא תבשל גדי, וקורא מפטיר בעניינו של יום שמדמנה לו שבת,
אם חלה להיות ביום ששי, מפטיר קורא שני עניינין ביום חמישי וביום הששי,
ואם חלה ביום שלישי מפטיר קורא וביום שני וביום השלישי, ומפטיר ביחזקאל
בן אדם שים פיך אל ארץ גוג. וזה שקורין בכל יום שני עניינין, מפני שספק
הוא לנו אי יום שני אי יום שלישי, כל יום ויום מסתפק לנו זה הענין, אם
היום לריך לקרות אם למחר, לפיכך קורין שני עניינין. ובתפלת מוסף אומר
בגן, ומחיה, והאל הקדוש, אתה בהרתנו, שבתות לכעוה מועדים לשמחה, ויום
הכעוה הזה ויום חג הסוכות הזה וכו'. ומתחם בא"י מקדש השבת וישראל והומנים :

רצה ומודים, ושים שלום :

וכל ימי חולו של מועד בתפלת שחרית גומרין את ההלל כולו, דאמריין תשעת
ימי החג כמו שכתבנו למעלה. ולאחר שגומר את ההלל אומר קדיש,
וקורין בס"ת כמו שפירשנו, ולאחר שקורין בס"ת אומר יהגדל, ואומר קדושה דסדרה
ומקדש, ועומדין בתפלת מוסף ומתפללין שבע ברכות מגן, ומחיה, והאל הקדוש,
ואומר אתה בהרתנו וכו' כמו במוסף יום טוב, אבל הפסוקים אומר בכל יום
שני עניינין, ביום ראשון של חולו של מועד וביום השני פרים שנים עשר וכו',
וביום

וביום השלישי פרים עשתי עשר ומנחתם ונסכיהם וכו' * רצה, ומודים, ושים שלום :
 כוסף יום שני של חולו של מועד כמו ביום ראשון של חולו של מועד, ואומר
 וביום השלישי וביום הרביעי, רצה ומודים, ושים שלום. וכן כל יום של חולו של
 מועד. מוסף יום שלישי וביום הרביעי וביום החמישי, רצה ומודים, ושים שלום.
 מוסף יום רביעי וביום חמישי וביום השישי, רצה ומודים, ושים שלום, מוסף יום חמישי
 וביום השישי וביום השביעי. רצה ומודים, ושים שלום: וזאתה בחרתו של חולו של מועד
 אינו משנה מיום טוב מנימים טובים הראשונים דבור אחד, אינו פוחת ואינו
 מוסף, אלא הפסוקים שאומר בכל יום כמו שפירשנו :

והעושה לולב לעלמו אומר ברוך שהחיינו, והעושה כוסה אומר ברוך שהחיינו,
 ואם תלה בה מיני מגדים אסור להסתפק מהן עד מולאי יום טוב האחרון
 של חג, ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו, כדמציא סככה כהלכתה עטרה
 בקרניים ובסדינים המלוויים ותלה בה אגוזין אפרסקין שקדים ורמונים פרסילי
 ענבים ועטרות של שבלי, ימות שמנים וסלתות, אסור להסתפק מהן עד
 מולאי יום טוב האחרון של חג, ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו, והוא
 דאמר איני בודל מהן כל בין השמשות :

והושענא ששאלתם איך חזרין בהושענא, כך מנהג נשיאים וגאונים ואבות
 בית דין, שמוציאין לולב ואתרוג ומברך מי שמתפלל לפניו, וכל אחד
 ואחד נוטלו בידו ומברך על נטילת לולב. ומכניסין את הלולב, אבל קודם
 (גאונות) כך אומר שליח לבור הושענא, ועונים לבור אחריו. אומר שליח לבור,
 הושיענו ורחם עלינו ה' אלהינו למען שמך הגדול הגבור והנורא שיתגדל ויתקדש
 בעולם. בכתוב על ידי תיוך והתגדלתי והתקדשתי ונדעתי לעיני עמים רבים וידעו
 כי אני ה'. והושענא במקומות הללו נוהגים לומר כל שבעת הימים. לאחר שמוסיים
 שליח לבור תפלת המוספין אומר הושענא אלפ"א בית"א או שנים. וביום השביעי
 אומר הרבה :

ובשמיני ספק שביעי אינו לריך לברך לישב בסוכה, כמו שאמרו חכמים
 מיתב יתבין בסוכה כרובי לא מברכין, אבל זמן לריך לברך בקידוש
 היום, מפני שרגל בפני עלמו הוא, ומברך בורא פרי הגפן. ואשר בחר בנו.
 ושהחיינו :

ביום שמיני עלרת, ערבית ושחרית ומנחה, תפלה אחת היא, מתפלל אבות
 וגבורות, וקדושת השם. ואומר אתה בחרתנו טבל העמים וכו', ויום שמיני
 חג עצרת הזה זמן שמחתנו וכו', או"א יעלה ויבא, והשיאנו ה' אלהינו וכו'.
 רצה ומודים. ושים שלום וכו' :

ובכוסף מוציאין ס"ת וקורין כל הבכור עד סוף פיסקא, ומפטיר קורא ביום
 השמיני עלרת עד סוף פיסקא : ומפטיר במלכים מן ויהי ככלות שלמה
 עד סוף פיסקא, וביום שני שהוא יום שלשה ועשרים בחשרי מוציאין ס"ת וקורין
 בו⁹⁶ עשרה בראת הברכה, והגומר נוטל שכר כנגד טולן, שכן אמרו חכמים עשרה
 שקראו

⁹⁶ (אולי זו הוא כוונת הגמרא מנילה דף ל"ב עשרה שקראו בתורה ע"ש וברש"י.

סדר שמיני עצרת

גב

שקראו בתורה גדול שבכולן גולל (מהן) ס"ת : ומפטיר קורא כאתמול ביום השמיני
עלית עד סוף פסיקה , ומפטיר במלכים ויעש שלמה, ויש שמפטירין בראש יוסע
ויהי אחרי מות משה עבד ה' עד רק חזק ואמץ :

ולאחר שמפטירין בנביא מברכין ,

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בגלל אבות בנינו גדל וכו' עד פתחו לו
כולם פיהם ואמרו, ה' ימלוך לעולם ועד, ברוך נתן תורה : ויש שמסיימין אלפא
ביתא זו, אלא שאדוננו סעדיה אמר לא נכון לסיימה שיש בה תוספת דברים שאין
ראויין לאומנן :

ועומדין בתפלת מוסף. אומר מן ומחיה, והאל הקדוש, ומזכיר במחיה יום ראשון *
משיב הרוח ומוריד הגשם, במוסף ובמנחה, כמו ששנינו, הטובר לפני

הסניפה ביום טוב האחרון של חג, האחרון מזכיר וסראשון אינו מזכיר, ואמרו
חכמים ואין דאית לן תרי יומי היכי עבדין, אמר רב מתחיל במוסףין ופוסק
במנחה ערבית ושחרית, וחוזר ומתחיל במוסףין, ח"ל שמואל פוקו אמרו ליה
לאבא לאחר שעשיתו קדש תעשכו חול, אלא אמר שמואל מתחיל במוסףין ובמנחה
ופוסק ערבית ושחרית, וחוזר ומתחיל במוסףין. רבא אומר כיון שהתחיל טוב
אינו פוסק בו והלכתא כיון שהתחיל טוב אינו פוסק :

וזו היא תפלת מוסף של שני ימים. אתה בחרתנו וכו' ויום שמיני חג עצרת וכו'
מלך רחמן רחם עלינו וכו'. והשיאו ולומו עבודה הודאה ושים שלום, וסכי אמר
שר שלום גאון בשמיני של חג אומר במוסף מלך רחמן ושלם פעמים בשנה, מפני
שרגל בפני עלמנו הוא לענין שלם רגלים, דקאמר אימר דאמרו רגל בפני עלמנו
הוא לענין פז"ר קש"ב, אבל לענין קרבן תשלומין דראשון הוא. דתקן מי שלא חג
יום טוב הראשון של חג חוגג את כל הרגל ויום טוב האחרון של חג, וקך
הלכה, וקך מנהג בשתי ישיבות וכל מקומות :

סדר עירובין

עירוב של שבת עבד לחמא ומברך עליו :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ערב :
ולומו בדיון יהא לן שרי לטלטולי ולאפוקי ולעוילי מבית לבית ומחצר לחצר,
מבית לחצר ומחצר לבית. מבית לבור ומבור לבית, מעילית לתחתית
ומתחתית לעילית, ומזוית לזוית, מרשות לרשות, (משבת זו לשבת אחרת). לנו ולכל
ישראל שבמדינה הזאת :

וכד מניקלע יומא טובא במעלי שבתא ברמנשא מתקן זישול. ומברך :
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ערב :
ולומו בדיון יהא לן שרי למיפא ולבשולי ולתיקוני ולמיעבד [כל צרכנא] מיומא
טבא לשבתא, לנו ולכל ישראל שבמדינה הזאת :

וברכת

* לפי סגולה מדבר כלן מן הש"ן, והיחיד אם יזכיר אינו מפורסם, וברא"ש בפ"ק דתענית מביא בשם סדר ר"ע
מפורסם שתיחד מתחיל במנחה, וככ"ו שלפנינו ליתא זס.

וצרכת מילה ששאלתם כן היא, המל אומר:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותו וצונו על המילה:

אזי הבן מנצח:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותו וצונו להכניסו

בבריתו של אברהם אבינו:

והעומדין אומרים. בשם שהכנסתו לברית כך תכניסוהו לתורה ולחופה ולמצות ולמעשים

טובים:

ומחגיגין כוס ומנצח:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדש ידיו מבטן. חוק בשארו שם

וצאצאיו חתם באות ברית קדש, על כן בשכר זה אל חי חלקנו צורנו

צוה להציל ידיות שארנו משחת, למען בריתו אשר שם בבשרנו, ברוך אתה

ה' כורת הברית:

תשתלח אמותא דחיי ודרחמי מן קדם מיכרא דשמיא לאסאה לרביא הרין. ויתקרי

שמיא בישראל (פלוגי), ויתסי כמה דאתסאו מי מרה על ידי משה. וכמיא

דיריחו על ידי אלישע, כן יתסי בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן:

תשתלח אמותא דחיי ודרחמי מן קדם מיכרא דשמיא, לאסאה לאמיה דרביא

הרין, דדוא צריכת אסו. ותתסי כמה דאיתסאו מי מרה ע"י משה

וכמיא דיריחו, על ידי אלישע, כן תתסי בעגלא, ואמרו אמן:

ובשגריין את הכוס לאמו של תינוק, ולמה לאמו של תינוק שנאמר עליו שירה,

ובקשו הלבוב רחמים על התינוק ועל אמו, כמו שרגילין לומר כשם

שהכנסתו לברית כך תכניסוהו לתורה ולחופה, ותשתלח אכותא, ולאמו חולה היא

ולריכה לרחמים ולרפואה, לכך שותה אוחו אמו של תינוק:

והכי אמר שר שלום גאון⁹⁷ בשמנצח אזי הבן להכניסו בבריתו של אברהם

אבינו, אין מנצח אלא לאחר המילה, ואעפ"י שאמרו חכמים כל המזות כלן

מנצח עליהן עובר לעשייתן, מילה שאני דחייסין שמח תתקלקל המילה וממלא

מוציא שם שמים לבטלה. ואם האמר שחיעה ותקיעה נמני ליחוש, לא דמו

הכך תרחין הן בידו שלו. ואיכא למימר דנמני מקיים להו, [מילה] ביד

אחר הוא מי יימר דמקיים הלכך לאחר [המילה] מקומה, וכך מנהג בשתי ישיבות.

ואשר קדש כך אמורה בתלמוד, ת"ר המנצח אומר אשר קדש ידיו מבטן וכו',

[וכיון] דהכי גרסינ בגמרא אין לשמותה ואין להסוכף עליה, וכך אמר מר רב צדוק

גאון ז"ל, מביאין לפנינו מים ובהם הדם ומניי בשמים שריון מודף יפה יפה,

ומוהלין. מביאין לפנינו מים ומוהלין את התינוק על המים שיפול דם המילה

לתוך המים, ורוחלין בהן ידיים כל הנועדים. כלומר זה דם הברית שבין

המקום לאברהם אבינו. והכי אמר מר רב יהודאי גאון בית דין שמונו במקום

שאין

⁹⁷ ע"י טור יור"ד סי' רס"ט שמונו זה ע"ש:

שאין אב הכל מצרכין להכניסו בצריתו :
 המל' את הגרים לומר , ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו
 על המילה ויסמךך לומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו
 וצונו למול את הגרים, ולהטף מהם דם ברית, שאלמלא דם ברית לא נתקיימו שמים
 וארץ, שנא' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי • בא"י כורת הברית :
 המל' את הטעדים מצדך :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את העברים,
 ולהטף מהם דם ברית, שאלמלא דם ברית, לא נתקיימו שמים וארץ שנא'
 אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי • ברוך אתה ה' כורת הברית :
 מי שמל גר או עבד גדול יכסה ערוה ויבדך על המילה ואח"כ ימול : אמר רב פפא
 האי לומנא דלא מייך סכנתא הוא ומעצרין ליה :

ברכת אירוסין

ברוך אתה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות, ואסר לנו
 את הארוסות והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקידושין. ברוך אתה ה'
 מקדש ישראל על ידי חופה וקידושין :

ברכת חתנים ששאלתם, אין לה זכר בצרכת המזון כל עיקר, אלא שאומר תהלה
 ברוך שהשמחה במעונו :

ואלו הן שבע ברכות שמצרכין כל שבעת ימי חופה, בתחלה לומר : *

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהכל ברא לכבודו :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם יוצר האדם :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו
 והתקין לו ממנו בנין עדי עד • ברוך אתה ה' יוצר האדם :

שוש תשיש ותגל עקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה • בא"י משמח ציון בבניה :
 שמח תשמח רעים אהובים כשמחך יצורך מקדם • בא"י משמח חתן וכלה :

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה • גילה
 ורגה ודיצה אהבה ואחוה שלום ורעות, מהרה ה' אלהינו ישמע בערי יהודה
 ובחצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלות חופות חתנים
 ממשתה נערים ומננינתם • ברוך אתה ה' משמח חתן וכלה :

כהיום הזה בירושלים, ירבו שמחות בישראל, וינסו אנחות מישראל, ירבו בשורות
 טובות בישראל, ירבו ישועות בישראל, ירבו נחמות בישראל, תרבה
 אהבה בישראל, תרבה ברכה בישראל, תרבה גילה בישראל, תרבה דיצה בישראל,
 ירבה חוד בישראל, ירבה ועד בישראל, ירבה זכות בישראל, ירבה חתן בישראל,
 ירבו ימים טובים בישראל, אליהו הנביא במהרה יבא אלינו, המלך המשיח

יצמח

(סדר"ע) ח"א יד 14

(* ש"גמ' כהובות (דף ה' ע"א) איז שנינו נסחאות נכונות כאלה :

יצמח בומונו, וצליחו חתן וכלה, וישבחו שניהם זה עם זה ויעלצו שניהם זה עם זה, ויעמידו בנים ויארכו שנים בשבי יהודה, בנים מצלודים וכלכם ברוכים. וישמח חתן בכלה, וכלה תשמח בחתן, בבנים ובנות, בעושר ובנכסים, בבנים עוסקים בתורה מקיימי מצות בישראל:

ודיקא טוה שיש שם פנים חדשות שאומר כל שבעה. אבל אין שם פנים חדשות אין אומר שבע ברכות אלא יוס ראשון. מכאן ואילך מברך שהשמחה ואשר ברא. משבעה ועד שלשים אע"ג דליכא פנים חדשים אס אמר מחמת הילולא מברך שהשמחה במעונו, ואי לא לא, וכי אמר מחמת הילולא עד כמה, אמר רב פפי משמיה דרבא עד תריסר ירחי שחא, ומקמי הילולא מאימא, מני רמי זערי באסינחא:

והכי אמר רב צמח גאון שמח השמח כך מנהג בשתי ישיבות וכלל מקומות שחומטין בה משמח חתן וכלה, ואשר ברא ששון ושמחה פותח בה בברוך. וסכי אמר שר שלום גאון בצרכת חתנים כל שבעה, יוס ראשון שבעה כניסתן לחופה, מכאן ואילך שבעת סעודה על כוס של ברכה בכל סעודה וסעודה, אס יס עשרה וחתנים מן הסונין, וכך מנהג בשתי ישיבות:

הכנס לבית הכנסת אומר: מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל. ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתוחה אל הוכל קדשך ביראתך: כסיולא אומר, ה' נתני בצדקתך למען שוררי הישר לפני דרכך:

הכנס לכרך, בכניסתו אומר:

יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לכרך זה לשלום:

בקץ ללאת אומר:

מודה אני לפניך ה' אלהי שהוצאתני מדרך זה לשלום, וכשם שהוצאתני לשלום כך תכניסני לביתי לשלום, ותסמכני לשלום ותציעדני לשלום, ותצילני מכף אויב ואורב בדרך, ותנני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי, ברוך אתה ה' שומע תפלה:

א"ל אליהו רבב יהודה אחוה דרב סלא חסידא, לא תמיו ולא תרתח דלא תצטא, וכשאתה יולא לדרך המלך בקוקך ולא. ומאי ניבו תפלה של דרך, אמר רבי יעקב אמר רב חסדא, יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתוליכני לשלום ותסמכני לשלום וכו'. אמר רבי לעולם לשחף חניש נפשיה כהדי לצורא דלימא בלשון רבים שתוליכנו ותסמכנו. אימת מללי לה, אמר רב יעקב אמר רב חסדא משעה שהחויק בדרך, מני נפיק ומכני, ועד כמה עד פרסה, דאפילו נפק לאורחא דחד פרסה לרוך ללוי תפלת הדרך, וסיכי מללי לה רב חסדא אמר מעומד, ורב שש אמר אפילו מהלך, רב חסדא ורב ששת סו קא אזלי באורחא, קס רב חסדא וקמללי תפלת הדרך א"ל רב ששת למעשה מאי קא עביד רב חסדא א"ל קאי ומללי תפלת הדרך, א"ל אוקי לדידי נמי מסויות עוב אל תקרי רע: והמלך

והמהלך במקום סנה מתפלל תפלה קרה: אחרים אומרים!
צרכי עמך מרובים ודעתך קצרה, יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתתן לכל אחד
ואחד כדי פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסרה, והטוב בעיניך עשה. ברוך
אתה ה' שומע תפלה:

אמר רב הונא הלכתא באחרים, ומאן דבעי ללויי הבינו, בדוכתא דחלתא
טפי, מללי תפלה קרה באחרים, ואע"ג דלייט אביי אמאן דמללי הבינו,
הני מילי במתא אבל באורחא דאיכא דחלתא, הבינו לריך, אבל מללי לותא
דאחרים. וזו היא תפלת הבינו:

הביננו ה' אלהינו לדעת הרכיך, ומול את לבבנו ליראתך ותורתך ולסלוח ולהיות
נאולים. ורחקנו ממכאוב ודשנו בנאות ארצך, ונפצים מארבע תקבין, והתועים
בדבר משפט ברעתך ישפטנו, ועל הרשעים תנף ירך, וישמחו צדיקים בבנין עירך
והתיקן היבך ובעריבת נר לבן ישי משוחך, מהם נקרא אתה תענה. ברוך אתה
ה' שומע תפלה:

ובאי איכא בין הבינו לתפלה קרה באחרים, איכא דהבינו צפי תלת קמייטא
ותלת בתרייתא וכי עייל למתא לא צפי ללויי שמונה עשרה, תפלה קרה לא
צפי תלת קמייטא ותלת בתרייתא וכי עייל למתא צפי ללויי שמונה עשרה, הבינו
מעומד, תפלה קרה אפילו מהלך:

כשיולא אדם צלילה בלא טעה אומר:
מזמיני אל. ומשמאלו עזיאל, ומלפני נמואל, ומאחורי שעשועאל, שכינת אל על
ראשי, היצילני ה' מפגע רע ומשמן רע:

וכל טעה שאדם נלך לנקביו וכנס לבית הכסא. קודם כניסתו אומר:
התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון, תנו כבוד לאלהינו, שמרוני שמרוני,
עזרוני עזרוני, סמכוני סמכוני, עד שאכנס ואצא, שזה דרכן של בני אדם:
כשנפנה ויולא נוטל רדיו ואין לריך לברך על נטילת ידיים אלא מברך ברוך
אשר יצר את האדם ברחמה, כמו שכתוב למעלה: והכנסה אינו מקנה

אלא בשמאל, סך אמרו חכמים תניא א"ר עקיבא פעם אחת נכנסתי אחר
ר' יוסע לבית הכסא ולמדתי ממנו שלשה דברים, למדתי שאין נפנין מזרח ומערב
אלא לפון ודרום, ולמדתי שאין נפנין מעומד אלא מיושב, ולמדתי שאין מקהחין
בימין אלא בשמאל, א"ל בן עזאי עד לאן העזת פניך ברבך, א"ל תורה היא
וללמוד אני לריך. ומפני מה אין מקהחין בימין אלא בשמאל מפני תורה שניתנה
בימין, שנא' מימינו אש דת לנו. רבס בר בר חנה א"ר יוחנן מפני שקרובה לפס,
רשב"ל אמר מפני שקושר [בה] קשר של תפילין, רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמרחה
בה פנימי תורה, א"ר יתחום כל הלצוע בבית הכסא ניגול משלשה דברים מן
הנחשים מן העקרבים ומן המזיקין, וי"א אף חלומותיו מיושבין עליו:

הכנס לבית המרחץ אומר:
יהו רצון מלפניך ה' א"א שחכמינו לשלום ותוצאתנו לשלום, ותצילנו מן ומבוצא
בה לעתיד לבא, ותצילנו משריפת אש ומשקיעת שים ומספלת אבנים.
ואל

תפלות לפרקים

ואל יארע [לי] דבר קלקלה ועון מעתה ועד עולם :

כשילא מאי , אמר רב אחא בר יעקב , מודה אני לפניך ה' אלהי שהצלחני מן האור : דרב [אבהו] כי הוה עאל לבי בני , הוה סמכין ליה תרין עבדין , איפחות בי בני מתותיה , איתרמי קס אחרי שישי ואזילגכו לתרין עבדיה , ואזיל מאה וחד גברא בחד אבריה , ומאה וחד באידך אברא . אמר (רב) היינו (רב פפא) [דר' אחא] :

הכנסם להזיק דם אומר

יהי רצון מלפניך ה' אלהי שיהא עסק זה לרפואה ותרפאני , כי רופא חנם אתה : וכשילא אומר , ברוך אתה ה' רופא חנם : (שבת ק"ט) אמר שמואל פורסא דמא בחד בשבתא בארבעה ובמעלי שבתא , אבל שני וחמישי לא , דאמר מר מי שיש לו זכות אבות יקוז דם בשני ובחמישי מפני שצית דין שלמעלה ושלמטה שוין כאחת , בתלתא מאי טעמא לא משום דקאים מאדים בזוי , מעלי שבתא כמי קאים מאדים בזוי , כיון דדשו ביה רבים שומר פתאים ה' . אמר שמואל ארבע דהוא ארבע דהוא ארבע עשר דהוא עשרים וארבע , ארבע דליכא ארבע בתריה כלהו סכנתא . ראש חדש ושני לו (שלישי) חולשא , ושלישי (חולשא) [סכנתא] , ומעלי יומא דעלרת סכנתא . וגזר רבן ככל מעלי יומא טבא משום מעלי יומא דעלרתא , דנסיף ביה זיקא דשמייה טבוח , ואי לאו דקבילו ישראל אורייתא הוה עבדינכו לכולהו גרמייכו , רב ושמואל דאמרי תרוויכו האי מאן דעביד מלתא לשתי פורתא וסדר ליקום דאמר מר חמשה קרובין למיתה יותר מן החיים , ואלו הן אכל ועמד שחה ועמד ישן ועמד הקיז דם ועמד שמש מטתו ועמד . הקיז דם לא יאכל , חגב"ש , חלב גבינה ביצים שחלים , אמר שמואל הדין איניש דסוכר ואכל בשרא דלפורא , פרח לביה כי לפורא , ותניא אין מקיזין דם לא על עופות ולא על דגים ולא על בשר מליח , אמר שמואל הקיז דם שחיה לאלתר ואכילה עד חצי מיל , רב ושמואל דאמרי תרוויכו כל המיקל בסעודה הקיז מקילין לו מזוגותיו מן השמים אמרי הוא לא חס על נפשו ואנו נחוס עליו , אמר רב חייה בר אשי אמר רב לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקנה מנעלים לרגליו , הקיז דם ואין לו מה יאכל ימכור מנעלים שברגליו ויעשה מהם ארכי סעודה . מאי ארכי סעודה רב אמר בשר ושמואל אמר יין , רב אמר בשר נפשא חלק נפשא , ושמואל אמר יין סומקא חלק סומקא , תחלא וסוכר'א סכנתא , אשתא וסוכר'א סכנתא , שני לדם דג , ושני לדג דם : העובר על קברי ישראל אומר :

ברוך אתה אלהינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין וון אתכם בדין וכלכל אתכם בדין , ויודע מספר כלכם [ברין] והוא עתיד להקימכם בדין , ולהחיות אתכם לחיי העולם הבא : ברוך אתה ה' טויה המתים :

העובר על קברי עכו"ם אומר :

בושה אמכם מאד חפרה וילדתכם הגה אחרית גימם מרבר ציה וערבה , ואוסר מתים בל יחיו רפאים בל יקשו , לכן פקדת ותשמידם ותאבד כל זכר למו :

וכשמסיימן

וכעמסיוימין לקצור את חמת, לאחר שאומר לזקק דיין אומר השליח [צבור]:
 יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא עתיד לחדתא ולאחאה מיתאי. ולמבני
 [קרתא] ירושלם. ולשכללא היכלא, ולמעקר פולחנא נוכראה מארעיה,
 ולאכתבא פולחנא קדישא דשמיא לאתריה, וימליך קודשא בריך הוא מלכותיה
 ויקריה בחיובין וביזויכותן ובחיי דכל בית-ישראל, בעגלא ובזמן קריב: ועונין, יהא
 שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא, יתברך. אמן, וישתבח ויתפאר ויתרומם
 ויתנשא ויתהדר ויתקלס שמה דקודשא בריך הוא, לעילא מכל ברכתא שירתא
 תושבתתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן, יהא שלמא מן שמיא וחיים ושובע
 וישועה ונחמה והצלה לכל ישראל ואמרו אמן: עושה שלום וכ':

ברכת אבלים

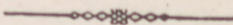
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם דיין הרחמים, שופט האמונות, שדננו בדיני
 אמינו, ככתוב הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, אל אמונה ואין
 עול צדיק וישר הוא, ברוך אתה ה' מנחם לב אבלים:

ברכת המזון לאבל

נברך מנחם אבלים שאכלנו משלו. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הון את העולם
 כלו ומטיב לכל, כי על הכל גברו רחמיו וחסדיו, ועל ישראל תחלה וסוף,
 כאמור פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון, בא"י הון את הכל:

על ארצנו נודה לך ה' אלהינו שהנחלת את אבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה
 ברית ותורה חיים ומזון, ועל שהוצאתנו מארץ מצרים. על הכל ה' אלהינו
 אנו מודים לך ומברכין את שמך אלהי ישענו. ברוך אתה ה' על הארץ ועל המזון:
 נחם ה' אלהינו את המתאבלים את אבלי ירושלים ואת האבלים באבל הזה. נחם
 מאכלם, שמחם מינוגם, כאמור כאיש אשר אמו תנחמו כן אנכי אנחמכם
 ובירושלים תנחמו. בא"י מנחם אבלים ובונה ירושלים. אמן:

ברוך אתה אלהינו מלך העולם, אבינו מלכנו אדירנו קדושנו קרוש יעקב המלך
 הטוב והמטיב, שבכל יום ויום הוא מטיב עמנו, אל אמת דיין אמת שופט
 בצדק, שליט בעולמו, שאנחנו עמו ועבדיו. וחייבין אנו בכל להודות לו ולברכו, גודר
 פצות הוא יגודר את הפרצה הזאת מעלינו ומעל כל ישראל לחיים ולשלום,
 והוא יגמלנו לעד הן וחסד ורחמים וכ':

אלה הם שמות הגאונים הנזכרים בסדר רע"ג, עפ"י א"ב.

אלעזר אלוף, מרנא ורבנא, בסדר של פסח.

יצחק, רבינו.

יהודאי רב נסורא דעלמא (בס' ר"ה. ובה' סוכות) רב יהודאי ריש מתיבתא:

כהן צדק גאון ז"ל בה"פ (תסס מחר חנשי קדוהן).

משה מר, רב משה גאון.

נמרוןאי בר' הילאי ריש מתיבתא דמתא מחסיה, ע"י מר רב יוסף מאור

עינינו לקהל אליסאנס.

נחשון, רב ריש מתיבתא.

סעדיא, אדוננו מחר צברכת יולר אור. צ"פ. ג"כ בה' שמחת תורה.

עמרם בר ששנא בריה דמרחא ורבנא שפעון, מחר ג' פעמים.

פלמוי, רב ראש ישיבה. ובה' סוכה מחר רב פלמוי בן אביו:

צמח, רב ראש ישיבת גאון ועקב בוישיבה, הילא פומבדיתא:

צדוק גאון, מאור עינינו מר רב:

שר שלום, ריש מתיבתא דמתא מחסיה:

סדר

רב עמרם

גאון זיל

חלק שני

טולל

(א) חמשה עשר תיקונים (נקראים מעמדים) לחמשה עשר לילי
אשמורות לפני ראש השנה (והמה כמתכונת הסליחות הנהוגים).

(ב) תיקונים כנ"ל. ללילי ראש השנה וליל שבת שובה.

(ג) מחזור ליום כפור. ערבית. שחרית. מנחה. ונעילה.

רובם קדמונים בזמן מימי הגאונים, ואיזה מהם מאוחרים מעט,
ושם מיסדיהם עליהם, מפורסמים בפיזטי הספרדים.

ווארשא

סדר מליחות

א

תיקון לילי אשמורות

פוחם קחזן אשרי וקדיש :

לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים . מה נתאונן ומה נאמר מה נדבר ומה נצטרק •
נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אליך , כי ימינך פשוטה לקבל שבים :

[גמר]

זאת פעם ראשונה . אשר קמתי בתחנה . לפני שוכן מעונה . ולפני
עדת מי מנה . יקבצם אל ברננה . לתוך קריה נאמנה . ושלום
מכל פנה . לרחוקים ולקרובים . כי ימינך פשוטה לקבל שבים :
שבים אליך בכל לב . שועתם תקבל ברחמיך . ברחמיך הרבים באנו לפניך .
כדלים וכרשים דפקנו דלתיך . דלתיך דפקנו רחום וחנון • אל תשיבנו ריקם
מלפניך • מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו • כי אתה שומע תפלה : שומע תפלה
עדיך כל בשר יבאו • יבאו וישתחוו לפניך ה' ויכבדו לשמך . יבאו אליך הרוחות
וכל הנשמה • הנשמה לך והגוף פעלך חוסה על עמלך :

[תוכחה]

שמעו נא תוכחת . במרם תרדו שחת . יש קונה עולמו בשעה
אחת : התקושש בן אדמה . והתבונן במזימה . כי תקות אנוש
רמה : ובהשכיל כי צור נעלה . גויתך האמולה . הוא מותיב לה . והוא
מפרק לה . (פ"א) : ויום בשאול תחתם . עד גולל יסתם . פי תקרה
יורד וסותם : להחיותך במל אורה . השתמש באור תורה . זו היא
דרך ישרה : ובעת תקרא בציוות . לשכון בארץ תחתיות . דא תהא
למיקם ולהיות . (פ"א) : נפש לתום מועדת . יום רגלה מועדת . צד
תמות במקומה עומדת : חוטא איש בעולמו . בעוד משרה על שכמו .
גורם רעה לעצמו : וימיו בהבל מכלה . ושחוק פיהו מלא . בהפקרא
ניחא ליה . (פ"ב) : ולא יתבונן בחבלו . כי תגמולו כפעלו . במדה
שמדד בה מודדין לו : לא יגור מזימ עברה . יום גר בסעוף ונקרה .
כל העובר עברה : וספר זכרון פעולה . מעיד ברדתו שאולה . אפילו
על עבירה קלה . (פ"ב) : וזמן עקש שביליו . והוא נלוז במעגליו . זמנו
של שמר מוכיח עליו : ושחו בשחת גאוניו . ונגלו לו שם זדוניו . כל
מעשיו נפרטין לפניו : דאגו נפשי על עוניכי . כי באשר תלכי . תטלי
מה שכתוב ליכי . (פ"ב) : צור אין נסתר ממך . וטוען למשפט בקומך •
דין ודברים אין לי עמך : ונפש תזכה בדינה . בדונה שוכן מעונה .
בבואה מחמת טענה : לזאת יגורו עצמי . וכי טענתהו במאי . (פ"ב) :
כמתנכרות בבגדיהן . ומתפארות בגופיהן . יפיפות שבהן : ולזמן
שרים ורשים . על פני קבר נמושים . הפשט ונתוח וכליל לאשים :
יציר גאה בהיותו . אך לא כן אחריתו . מעשיו מבלין אותו : תצדיק
נפש נענה . דין מלכה בהגיונה . דינא דמלכותא דינא • (פ"ב) :

הנשמה לך והגוף פעלך • ה' עשה למען שמך : שמך נקרא עלינו ה' אלהינו :
 שמך נקרא עלינו אל תניחנו ה' אלהינו : אלהינו בושנו במעשינו ונכלמנו
 בעונותינו : אלהינו בושנו ונכלמנו להרים אלהינו פנינו אליך : אין לנו פה להשיב ולא
 מצה להרים ראש : כי רבו פשעינו נגדך וחטאתינו ענתה בנו . כי רבו משובותינו לך
 חטאנו : חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו : חטאנו ועוינו הרשענו ומרדנו
 וסרנו ממצותיך וממשפטיך ולא שוה לנו : ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת
 עשית ואנחנו הרשענו : לך לברך חטאנו והרע בעיניך עשינו : מה נאמר לפניך
 ה' אלהינו מה נדבר ומה נצטדק : מה נאמר לפניך יושב כרום ומה נספר לפניך
 שוכן שקים הלא הנסתרות והנגלות אתה יודע : אתה יודע רזי עולם ותעלומות
 סתרי כל חי : אתה חופש כל חדרי בטן רואה כליות ולב • אין כל דבר נעלם
 ממך ואין נסתר מנגד עיניך . אם עונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך : אם עונות
 תשמור יה ה' מי יעמד : כי עמך הכליחה למען תורא : כי עמך מקור חיים
 באורך נראה אור : כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על
 רחמך הרבים : ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה ועשה ואל תאחר : השיבנו ה'
 אליך ונשובה חדש ימינו כקדם : אל מלך יושב על כסא רחמים וכו' . ויעבור ה'
 וגו' עד ונקה :

פזמון א' חנוס משה

בְּנֵשׂוֹת שׁוֹר וּמִירוֹת . וְצַבִּי מִחֻמֵּד מְלָחָה . שְׁלַחוּ לְרֹאשׁ אֲשֵׁמוֹרוֹת .
 בְּנִשְׁפָּה בְּאִישׁוֹן לִילָה , הַעֲתִידִים אֶל חֲצֵרוֹת הָאֵל וּבֵית
 הַתְּפִלָּה • בּוֹאוּ שַׁעְרֵי בְּתוּדָה חֲצֵרוֹתַי בְּתַחֲלָה : **שִׁקְרוּ עַל דְּלַתוֹתַי .**
 וּשְׁמְרוּ מִזּוֹנוֹת פִּתְחוֹי . וּיְבוֹאוּ אֶל חֲצֵרוֹתַי . וְסָלוּ סָלוּ אֶרְחוֹי . לְשִׁיחַ
 בְּנִפְלְאוֹתַי . וְמִי זֶה יִגִּיד שְׁבַחַי . וּכְבוֹדוֹ אֵין לוֹ תַחֲלָה . אֵיכָה יְהִי
 לוֹ תַכְלָה . בּוֹאוּ : **הִקְרִיבוּ בְּלִיל רֹאשׁוֹן . אֶת פְּרִים . וְהִסִּיכוּ מִי אִישׁוֹן •**
 וְנִזְלִי עַפְעִימִים . הִבּוּ מַעֲנָה לְשׁוֹן . לְיוֹשֵׁב בְּשָׁמַיִם שִׁימוּ בְּלִבוֹת מִסְלָה •
 וְאֵל תִּשְׁוּבוּ לְכַסְלָה . בּוֹאוּ :

פזמון ב'

יּוֹם לֹאֵל צְמוֹמָתִי . בְּנִפְשׁ תְּהִימִים . חֲצֵר קִדְשׁוֹ בְּאֵתִי . בַּעַם לוֹ נוֹהִימִים . לְסַפֵּר
בְּשַׁפְּתֵי . פְּלֹאזִי גְבוּהִים . הַיּוֹם הַחֲלוֹתִי • לְשֹׁאֵל בְּאֱלֹהִים : יּוֹם
גָּדַל אַחֲלִי . שְׁמַךְ בְּנוֹבִי . יּוֹם אָקוּם וְזָחַל • מִמִּשְׁכְּבִי . יּוֹם עַמְדִי מִיַּחַל .
עַל מַצְבֵּי . קְצוֹת דְּבָרִים אֲבִיָּא אֶל הָאֱלֹהִים . הַיּוֹם : יּוֹם בּוֹ חָחֵלוּ . הַמַּעֲמָדוֹת .
יּוֹם בִּפְהַ מְלָלוּ . בְּךָ נִכְבְּדוֹת . יּוֹם פְּעִמִּים קָלוּ . בְּבֵיתְךָ עוֹמְדוֹת •
חֲרָדִים וְתַמְהוּיִם • וְנִגְדָךְ רוּחִים . הַיּוֹם : יּוֹם אֲנָשִׁי מַעֲמָד . בְּלִיל קְמוּ •
יּוֹם בְּפִיהֶם מִחֻמֵּד . תְּהִלּוֹת שְׁמוֹ . יּוֹם בְּךָ עִם נִצְמָד . וּמַעֵי הִמּוּ •
הַיּוֹת מְאֹרֹת רוּחִים . עוֹלִים וְנוֹגְהִים . הַיּוֹם : תְּשׁוּרוֹת הַבְּאֵתִי . לְמַעֲוֹנְךָ .
תַּחֲנוּת נִשְׁאָתִי . אֶת פְּנִיךָ . הַיּוֹם הַחֲלוֹתִי • תַתּ לְפָנֶיךָ . לְמַצּוֹא חֵן
בְּעֵינֶיךָ . ה' אֱלֹהִים . הַיּוֹם :

פזמון ג' חנוס יוסף

קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל . וְחַבַּל נִחְלָתוֹ . מִהֲרָה יִגְאֵל . וְצוֹר יִשׁוּב שְׁבוֹתוֹ •
 לְתַחֲנוּנָיו

לתחנוניו ישעה אל . ראשית תבואתו . קדש ישראל : ° ימצא חן בעיניו .
 בשפכו לב לפניו . ויעתר לבניו . בקול שועת חמוניו . וישקיף ממועניו .
 לענות את מעניו . וירפא מחלתו . ומחן מכתו . לתחנוניו : ° ומתימן
 וצפון ומזרח ומערב . יקבץ את נדודו לקרית מלך רב . ואת פניו
 ישא ההולכים בקרב . ויעיר אהבתו . ויעיר משנתו . לתחנוניו : ° שיחי
 רב וגדל . כאב לבי ועצבי . וגילי סף וחדל . וחם לבי בקרבי . לעם
 הולך ודל . לשלל הוא ולשכי . וגדלה מהומתו . ורבה אנתתו . לתחנוני :
 ° פני אל בא לחלות . להתודות אשמי . ויואל לגלות . לפניו תעלומוי .
 וחמורות וקלות . אשר הרבו עלומיו . לטהר בדמעתו . את דמי
 חטאתו . לתחנוני :

פומון ד' חסוס משה

° כַּדְרֵי ימי ושני . לבבי והמה בחילו . ולאל אשא עיני . כשכיר יקוה
 פעלו . ויורוני רעיוני . להסתופף בצל אהלו . לחוות בנועם
 ה' . ולבקר בהיכלו : ° שמוכו כל שמי גילי . וכספר נגולו . ומימי יבלי
 אבלי . להוילי נוולו . ומשנאי בשלי . את לבבי ישולו . וידי כסלי
 וסכלי . נתיבתי יסולו . ירוא יוצרי יבהולו . ופי יצרי יהבילו . לחוות : ° היום
 החלותי . באלהים לי לשאול . ונדבות פי הבאתי . נפשו בהם לגאול . ולטהר
 בדמעתי . ללב נגאל נגאול . להסיר מוסר סכלו . ולהקל עול סבלו .
 לחוות : ° עורי נפש ברה . ושובי השולמית . מכבוד האל גזורה . ואם
 אליו לא דמית . במאמר גוף עצורה . ואף אל כבודו צמית . כי
 האדמה ארורה . אין בה ריע ועמית . וכל גריה עצרה . החזיקו בתרמית .
 להחיות מדברי סרה . ואמרי צדק להמית . וזמן ישא משלו . הוי המרבה
 : לא לו . לחוות :

פומון ה' חסוס ברכיה

° בָּנִים בלבב נשלם . באים בצלך לחסות . ויתודו על מעלם . ופשעם
 מאנו לכסות . וישאו בתחנון קולם . וכפיהם לך פרושות .
 ושפה אחת לכלם . וזה החלם לעשות : ° רב בכור מבחן הובאו .
 וכצרוף כסף צרפתם . ומבלי סיגים יצאו . אחרי שבע בחנתם . נא
 בעיניך חן ימצאו . ובשרם כי חיש גאלתם . כי לא באיבה הדפתם .
 כי אם לבעבור נסות . ושפה : ° כושלים במדבר רעות . וביללת לאות
 תועים . השקותם בדמעות . שלוש . ומירוש פגעים . השקימו כוס
 ישועות . וירימו לרגעים . בתחנומך גביעים . מלאים יין וכוסות .
 ושפה : ° יהי מושיע חוסים . ופודם מצריהם . הושיעם משנסים .
 ומיד כל לוחציהם . יום ויום אותם חומסים . וכל מחשבותם עליהם .
 ולא יבצר מהם . כל אשר יזמו לעשות . ושפה : ° הוסיף לקנות .
 את שאר שיות החיות . ולמנוחות שאננות . תשובב מעונות אריות .
 ושם תבענה רננות . לשמך שפתות ופיות . אל נערץ בסוד חיות .
 שתים להם לכסות . ושפה :

פוטון ו'

°לִיבְנוֹ תְּשׁוּבָה . שִׁימוּ לְבַבְכֶם . וּפְרִי תְּנוּבָה . מִזְלֵלְכֶם . וּשְׁרִי נִדְבָה .
 תִּקְחוּ בִידְכֶם . בְּלִיל זֶה כִּי בָא . רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם : °רְאֵי ה' עוֹשֵׂי
 רְצוֹנִי . עָלוּ לִפְנֵי בִמְקֹדֶשׁ מַעוֹנִי . וּזְכְרוּ פְּלֵאוֹ וְהִדְר גְּאוֹנִי . וְאֵל כֶּסֶם
 מַעוֹנִי . יַעַל שׁוֹעֲכֶם . בְּלִיל זֶה : °וְשֵׂאוּ תִפְלָה . בְּעַד דְּוִי לֵב . קוֹרְאֵי
 תְּהִלָּה . בְּקוֹל לְנִשְׁבְּרֵי לֵב . כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב . תִּנּוּ עוֹ לְקוֹנֵכֶם . בְּלִיל זֶה :
 °סוֹבֵל תְּלֵאוֹת . וְיִגוֹן נוֹשֵׂא . הִרְאָה פְּלֵאוֹת . וְהִפְלֵא מַעֲשֵׂה . וְקִיּוּם
 נְבוֹאוֹת . לְעַם בְּךָ נוֹשֵׂא . הִנְנִי עוֹשֶׂה . אוֹת עִמָּכֶם . בְּלִיל זֶה :
 מִסְתַּאֲנִיב מִחוֹס יוֹסֵף בֶּן ס"ל

ה' אַחַד וְשֵׁמוֹ אַחַד : ה' °יִחִיד יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים . הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעֵבִים .
 וְנוֹדֵעַ לַעֲמוֹ אֱלֹהִים קְרוּבִים , ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אַחַד : ה' °וּאִפְסֵי אֵינִי בְּלַעֲדֵי
 בְּקִבְצוֹ שְׂרִידָיו . וּבְנֵי עֲבָדָיו . וְאֵל הַר קִדְשׁוֹ יִקְבֹץ נִדְרָיו . וְשֵׁמוֹ לְהֵם רֵאשׁ
 אַחַד . ה' אַחַד : ה' °סוֹדוֹ יִגְלֶה לְעַם קְרוּבוֹ . וְעַל בְּמֹתֵי אֶרֶץ יִרְכִיבוֹ . וְעַנְנֵי
 כְּבוֹדוֹ יִקְיֵף סְבִיבוֹ . לְחַבֵּר אֶת הָאֵהָל לַהֲיוֹת אַחַד . ה' אַחַד : ה' °פְּלֵאֵיךְ
 הִרְאָה . לְבַנֵּי תַמִּימִים . וְרוּחַךְ יַעֲרָה . עֲלֵיהֶם מִמְרוֹמִים . וְשׁוֹרֵשׁ יִשִּׁי
 אֲשֶׁר עוֹמֵד לָנֶס עִמָּם . מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם . וְרוּעָה אַחַד . ה' אַחַד : ה' °בּוֹגְדִים
 וְשׁוֹדְדִים בְּזוֹו מַחֲמָדֵי . וְגוֹרֵל יִפִּילוּ עַל לְבוּשֵׁי וּמְדֵי . וְאֲחֵי וְעֲבָדֵי .
 צְנִינִים מוֹזֵה אַחַד וּמוֹזֵה אַחַד . ה' אַחַד : ה' °נִרְאָה אֶתְּךָ עַל כָּל סְבִיבֶיךָ . רַחֵם
 עֲדָתְךָ וְקַבֵּל תְּשׁוּבַת שְׂבִיךָ . וְשִׁיב אֹהֲבֶיךָ . אִשׁ וְקֵשׁ אוֹיְבֶיךָ . וְקִרְבֵּי אוֹתָם
 אַחַד אֵל אַחַד . ה' אַחַד : ה' °סוֹמֵךְ צְדִיקִים יֵאֱמַצְנֵנוּ . מִצָּר וּמִצּוֹק יִחַלְצֵנוּ .
 וּמֵאֲרֵבַע רוּחוֹת יִקְבַּצְנוּ . לְעַבְדֵי שְׁכֶם אַחַד . ה' אַחַד : ה' °לִישׁוּעַתְךָ
 אֲסִירֵי תְּקוּחַ יִשְׁבְּרוּ . וְאוֹתוֹת תִּנְחַמְוֶיךָ יִנְכְּרוּ . וְיֵאֱמִינוּ בָּם כִּי
 כֵּן דִּבְרוּ . הַנְּבִיאִים פֶּה אַחַד . ה' אַחַד :

מִסְתַּאֲנִיב מִחוֹס אֲבֵרָהם חוֹק

עֲזַרְנוּ בְּשֵׁם ה' : בְּשֵׁם ה' °אֵל עוֹלָם שׁוֹכֵן גְּבוּהִים . בְּאֵנוּ לִפְנֵי פוֹחֲדִים
 וְרוּהִים . אוֹלֵי יַעֲשֶׂת הָאֱלֹהִים . אוֹלֵי יִחַנֵּן ה' . עוֹרֵט בְּשֵׁם ה' : °בְּאֵנוּ
 לְרַפְאוֹת נֶפֶשׁ דוּהָ . בְּאוֹר תּוֹרָה וְנֵר מִצוּהָ . אוֹלֵי יֵשׁ תְּקוּהָ יִחַל יִשְׂרָאֵל אֵל
 ה' . עוֹרֵט בְּשֵׁם ה' : °רְצוֹנוֹ לְחַסוֹת בְּצַל חֲסָדָיו . כִּי הוּא פוֹדֵה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו
 אֲהַבּוּ אֶת ה' כָּל חֲסִידָיו . יֵאֱמִינוּ נּוֹצֵר ה' . עוֹרֵט בְּשֵׁם ה' : °הַחֲזַקְנוּ וְלֹא נִרְפָּה .
 אוֹלֵי נִמְצָא אֲרוּכָה וּמִרְפָּא . וְחֲסָדוֹ לְבַדּוֹ נִצְפָּה . אוֹלֵי יִקְרָה ה' . עוֹרֵט בְּשֵׁם
 ה' : °מִנְחָה הִקְרַבְנוּ לְרַפּוּא מְשׁוּבָה . וְהִתְרַחַצְנוּ בְּמֵי תְּשׁוּבָה . אוֹלֵי תִהְיֶה
 כְּעוֹלָה חֲשׁוּבָה . וְעֲרֵבָה לָהּ . עוֹרֵט בְּשֵׁם ה' : °חֲסִינוּ כִּי הוּא אֲדוֹנֵינוּ . וְכַעֲנֵי
 עֲבָדִים עֵינֵינוּ . אֵל ה' אֱלֹהֵינוּ . עַד שִׁיחַנְנוּ . חֲנּוּן וְרַחוּם ה' . עוֹרֵט בְּשֵׁם
 ה' : °זְכַרְנוּ רֹב סְלִיחוֹתָיו . עַל כֵּן יַעֲזוּב רִשְׁעֵי נְתִיבוֹתָיו . וְאִישׁ אֶן
 מַחֲשַׁבּוֹתָיו . וְיִשׁוּב אֵל ה' . עוֹרֵט בְּשֵׁם ה' : °קָמְנוּ לְדְרוֹשׁ לְמַלְכֵנוּ . אוֹלֵי
 בְּיוֹם הַדִּין יִזְכְּנוּ . וְהוּא יִשְׂרֵךְ דְּרַכְּנוּ . טוֹב וְיִשְׂרֵךְ ה' . עוֹרֵט בְּשֵׁם ה' :

סְלִיחָה

עוֹרֵט בְּשֵׁם ה' עוֹשֶׂה שְׁמִים וְאֶרֶץ : אֲשֶׁר עֵינֵי אֵל הַהָרִים מֵאֵן יֵבֵא עוֹרֵי :
 עוֹרֵי

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך: ויעזרם ה' ויפלטם ויפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו: קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך: הוישה לעזרתה ה' תשועתי: הנה אלהים עוזר לי ה' בסומכי נפשי: הבה לנו עזרת מצר ושוא תשועת אדם: ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי: נפשנו חתה לה' עזרנו ומגננו הוא: השיבנו אל מלך ויעבר: סליחה

ה' אורי וישעני ממי אירא • ה' מעוז חיי ממי אפתח: ה' בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה: ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה: ה' גדול אתה וגדול שמך בגבורה: ה' דובר צדק ומגיד מישרים: ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש ועד מבואו: ה' הוא הטוב בעיניו יעשה: ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו: ה' הש שמך ותרד גע בהרים ויעשנו: ה' ואין עוד זולתו אין אלהים: ה' זו חמאתו לו: ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל: ה' תננו לך קוינו היה זרועם לבקרים אף ישועתנו בעת צרה: ה' חפץ למען צדקו גדיל תורה ויאדיר: ה' טוב וסלה ורב חסד לכל קוראיו: ה' ישמע בקראי אליו: ה' יודע מחשבות אדם כי כמה הבל: ה' כמה תראה השיבה נפשי משואיהם מכפירים יחידתי: ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם: ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי: ה' ממת ומחיה מוריד שאול ויעל: ה' מוריש ומעשיר משפיל אף מרוזם: ה' נחני בצדקתך למען שוררי הישר לפני דרכך: ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך: ה' סלעי ומצודתי ומפלט לי: ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה: ה' עוזי ומגני בו בטח לבי ונעזרתי ויעלו לבי ומשירי אהורנו: ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום: ה' פעלך בקרב שנים חייהו בקרב שנים תודיע כרוזו רחם תזכור: ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה: ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך: ה' קראתך חוישה לי האזינה קולי בקראי לך: ה' רמה ירך בל יחזיון, יחוו ויבושו קנאת עם אף איש צריך תאכלם: ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור: ה' שמעה בקולי תהינה אזניך קשובות לקול תחנוני: ה' תשפות שלום לנו כי גם כל מעשינו פעלת לנו: ה' שמעה, השיבנו:

תחנה חמוס שמואל חוק

ה' אלהי ישראל שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך •
 ה' שועת עמך הקשיבה, ועשה עמם אות לטובה, וזי כעמך כישראל גוי אחד: ° מובין שני אריות חלצם, ומארבע רוחות תקבצם •
 וקרב אותם אחד אל אחד: ° ואת אבלי ציון תנחם, ואת אהליבה הנדודה תרחם, לחבר את האהל להיות אחד: ° אדום ומואב צמתו בבור חיי, בתרפה הכו לחיי, מודה אחד ומוזה אחד: ° לרגלי טמונו פח ופחד, ויתלחשו עלי יחד, אין עושה טוב אין גם אחד: ° חזק יה קמתי גולת אריאל, ונלוו אליך כל ישראל, מתחת השמים אל מקום אחד • שוב:

מיושב

חשוף זרוע לעם הנבחר, שדי על צר, ירעם בפחד, ביום ההוא יהיה

יהיה מיוחד, ה' אחד ושמו אחד: יה שפוט צרי בחמה וקטוב. אני כעץ יבש והם כעץ רטוב. וישלמוני רעה תחת טוב. אין עושה טוב. אין גם אחד. ה': ורועי רפה ודגלי שפל, ועל עונותי אורי אפל, וחזיון חזוים עלי נכפל. אך לא נפל, דבר אחד. ה': יה אסוף צאנך אל מרעיהם, ורועים רבים הסר מהם, ושורש ושי הקם להם. מלך אחד ורועה אחד. ה' אחד: אם עונינו וגו':

תיקון ליל שני

אשרי וקדיש. לך ה' הצדקה.

[גמר]

לך ה' הצדקה, שומר נפשות חסידיו, לא יתמו חסדיו, ואין מספר לגדודיו, מבין סתרי ילודיו, ובוהן את לב עבדיו, היודע ועד ואפס בלעדיו, אל אלהי ישראל, צור יושב הכרובים. כי ימנך פשוטה לקבל שבים, וכו'. אל מלך, ויעבור:

פומון ו'

יום התנפלו בבור כפים, פרים שלמנו. פרי שפתים, מרום לשוענו הט אונים. כי עתה שבנו זה פעמים: סתר לנבראים וצור מחסיהם, יה המבין את כל מעשיהם, הבט נא עני עמך ביד שוסיהם, אשר שמת מדרך לכף רגליהם, מרום: פני חסדך האר אל שרודיך, ועו אפך הסר מעבדיך, וכעסך הפר מעם ידידיך. שופכים לפניך. מרום: בשמך בטחנו. בבית שביינו, ונגדך צרחנו. מחלינו, אך אם נצלנו. מעונינו, צדקך לבשנו. כסות עינים, מרום:

פומון ה' חסו משה

מפיל אני תחתי לפני ארון האדונים. מתחנן בלב נשבר בקהל זרע אמונים, כי בושתי ונכלמתי מעונות ראשונים, ובאתי לבקש סליחה בבכי ותחנונים: פנה אלי, וחון עלי, ראה עני ועמלי. שמע ה' וחנני, ה' היה עוזר לי: שעה שועת עבדיך ישראל העניים, ורצה את תפלתם ויהיו בעיניך רצוים. והקל את עול סבלם, וקבצם מן הגוים, וקרא דרור לשבויים, וילכו לציון פדוים, כי יודך לא תקצר. אלהים ה' חולי, שמע ה': חנני באתי לחלות פניך, בליל שני הפקתי דלתיך. חנני וענני. קמתי להודות לשמך, נחני ותנהלני, כפר עוני. ומנסתרות נקני, ענני אלהי צדקי בצר הרחבת לי, שמע: בנסים ונפלאות תראה ותגלה, ותחון פלישת אריאל. אדיר עושה פלא. להוציא ממסגר אסור מבית כלא, ותבנה בית מקדשך ושם פניך אחלה, ואבוא מקדש אלהים. אל אל שמחת גילי, שמע:

פומון ט'

יושב הכרובים ועל ארון חונה, צור אשר מעלותיו בשחקים בונה, חיש קרבת מענה, לעם נגש ונענה, והיה טרם יקראו ואני

אענה

אענה: אשר לא יפתח פיו וכאלם דמה, מתגרת לוחץ ומזרוע דמה, אשר ילבש שממה, בכל קצוי אדמה. וכרחל נאלמה. ובן מוכה מעונה, לרחמיך יפנה, והיה: עד מתי בן בכור, יהי תועה כשכור, בהררי נמרים ובעמק עכור, אפפוהו לוחטים זה יקנה וזה ימוכר, אב רחמן זכור, אסיר תקוה תזכור, ראה עניו ופנה צור בצר עונה, והיה: תחנתו ושועו לפניך תשפר, בהתעמף נגדך המזהיר שפרפר, בשר סר עונך וחטאתך תכופר, צור אל ישוב נא דך נכלם ונחפר, הצור אשר מספר, לכוכבים מונה, והיה:

פוטון י' חסו יוסף

יִקְרַךְ גִּלְהַ כְּבוֹדוֹ, וּמְעֵי רִתְחוֹ בַחֲמוֹ, מִרְ יִזְעַק לְשֵׁם הוֹדוֹ, מִתְגַּרֵּת צַר יִשְׁמֹו, מִתִּי יִקְבֵּץ נְדוּדוֹ, וְשִׁלְמִם יִהְיֶה עִמּוֹ, יוֹסִיף ה' שְׁנֵית יָדוֹ. לִקְנֹת אֶת שְׂאֵר עִמּוֹ: וְעַד מִתִּי חוּזֵן יִשְׁעוֹ, בַּחֲטָאוֹ יִהְיֶה סְתוּם, כְּמוֹס עוֹנֵו וְרִשְׁעוֹ, וּפִשְׁעוֹ בְּצַרּוֹר חֲתוּם, סִלָּה נָא לְעוֹן בְּצַעוֹ, וּגְלָה קֶץ הַחֲתוּם, וּבְעַר מִשְׁנָאוֹ, כְּבַעַר הַגִּלְלֵד עַד תּוֹמוֹ, יוֹסִיף: סִרְהָ דִּבְרוּ צָרִים. עַל ה' אֱלֹהֵינוּ, כִּי לֹא יוֹסִיף לְהָרִים, אֶת כּוֹכְבֵי נְגַהֵנוּ. דְּרַכֵּי הָאֵל יִשְׂרָיִם, לֹא יִכְלִים כְּמִהְיֵנוּ, וְהֵם נִבְּאוּ נְבִיאֵינוּ, ה' סָבִיב לְעִמּוֹ. יוֹסִיף: פְּנִים בְּפָנִים דָּבַר, מִמְרוֹם עִמּוֹ. כֵּן הִילִינוּ יִגְבַּר. עַל צַר אֲשֶׁר הִדְמֵנוּ. וְעוֹל סָבְלָנוּ יִשְׁבַּר. וְיִסַּע יִגְוֹנוֹת חֲנוּ, יִהְיֶה צְבָאוֹת עִמּוֹ, הוּא יִתֵּן עוֹז לְעִמּוֹ, יוֹסִיף ה' שְׁנֵית יָדוֹ לִקְנֹת אֶת שְׂאֵר עִמּוֹ:

מסתאנוב חסו אני לוי הקטן הי"י

וְהוּא רְחוּם יִכְפַּר עוֹן: אֲוִילִים מִדְּרַךְ פִּשְׁעִים, זָכְרוּ מִרְחוֹק אֶת ה', שִׁמְרוּ, נִפְשׁוֹתֵיכֶם וּשְׁבוּ וְאָמְרוּ, אֱלֹהֵי כָל תְּשֵׂא עוֹן, וְהוּא: נְכוֹחֹת דִּבְרוּ וּבַחֲרוּ לְבָדִם, אֲוִילֵי תִנְקוּ מִכּוֹס יַיִן ה' הוּא הָאֲדַמְדָם, כִּי כְּפִיכֶם נִגְאָלוּ בְּדָם וְאַצְבָּעוֹתֵיכֶם בַּעוֹן, וְהוּא: יִצַּר לְבַבְכֶם רִיחֹכֶם הַבְּאִישׁ, רִק רַע כָּל הַיּוֹם יַחְפִּיר וַיִּבְאִישׁ. הַרּוֹב עִם שְׂדֵי יִסוּר, כְּאֲשֶׁר יִיסַר אִישׁ, בַּתּוֹכְחוֹת עַל עוֹן, וְהוּא: לְמַדּוֹ הֵיטֵב וְשָׂאוּ (אֵל) כְּפִים, אֵל אֵל, וְיִזְלוּ מִיָּם עֲפַעְפִים, נִכַּח פְּנֵי הָאֵל. ה' אֲרַךְ אֲפִים, וְרַב חֶסֶד נוֹשֵׂא עוֹן, וְהוּא: וְאֵל תִּקְשׁוּ לְבַבְכֶם וּנְתַקֵּי מוֹרְשׁוֹ, וְאֵל יֵאֱמִין בְּשׂוֹא, כִּי בַעֲבוּתוֹת הַעֲגֵלָה וּבַחֲבִלֵי הַשׂוֹא. הוּוּ מוֹשִׁכֵי הָעוֹן. וְהוּא: יִרִיב רִיב עִמּוֹ. כִּלְפֵי חֶסֶד מִטָּה, אֲוִיב כְּמִדְקָרוֹת חֲרַב בּוֹטָה. כִּחְשׁוֹ יַעֲנֶה בְּפָנָיו הוּוּ גּוֹי חוֹטָא. עִם כְּבֵד עוֹן. וְהוּא: הִקְצִיזוּ יִשְׁנִים נַחֲפֵךְ לְמִשְׁחִית הוֹדֵם. וּמִפְּנֵי אֲוִלְתָם יִרַד לְאָרֶץ כְּבוֹדֵם. וְהַתְקוּשְׁשׁוּ וְקוּשׁוּ. כִּי אֲשֶׁרֵי אָדָם לֹא יִחְשׁוּב ה' לוֹ עוֹן. וְהוּא: קִדְמוּ פָּנָיו וְעֵינָיו לֹא יִגְרַע, מִכֶּם. וְשִׁמְרֵי הַחֹב יִקְרַע. הֲלֹא יִרְאֵת ה' סוֹר מִרַע. בַּחֲסֵד וְאִמְתָּ יִכּוֹפֵר עוֹן. וְהוּא: מִטָּהוֹר עֵינִים אִם כְּמִפְעֵלֵי תְמוּד. אֵל חִיקֵי. מִי יַעֲמוּד. אֵל תִּקְצוֹף ה' עַד מֵאֵד. וְאֵל לְעַד תִּזְכּוֹר עוֹן. וְהוּא: נִוְצַר לְיוֹצְרוֹ מִהַ תַּעֲשֶׂה הוּאֲמַר. וּפִשְׁעֵיו חֲפְרוּ לוֹ בְּאֲרוֹת חֲמַר. אֲכָן יוֹדָה כַּעַת לוֹ יֵאֱמַר. בִּי אֲדוֹנֵי הָעוֹן •

והוא

והוא: °הומה מפשעיו ורוע מעלליו • ובחבל וצירים אחותו וחבליו, יתעמף כי נקלה מלאו כסליו • אל יחשוב ה' לו עון, והוא: °ועם קרבתיך יחפצון אליהם תפנה • ומגדל פשעם תהרום ולא תבנה • בשרם והיה טרם יקראו ואני אענה • מי אל כמוך נושא עון • והוא: סליחה

אני קראתיך כי תענני אל • הט אונך לי שמע אמרתי: אני בצדק אחזה פניך אישבעה בהקיץ תמונתך: אני אל אלהים אקרא וה' וישעני: ואני אליך ה' שועתי ובבקר תפלתי תקדמך: ואני אשיר עוזך וארנן לבקר חסדך: כי היית משגב לי ומנום ביום צר לי: ואני בה' אצפה אוחילה לאלהי ישעני, ישמעני אלהי: ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה ישועתה לה': ואני בחסדך בטחתי וגל לבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי: ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך: ואני כזית רענן בבית אלהים בטחתי בחסד אלהים עולם ועד: ואני עליך בטחתי ה' אמרתי אלהי אתה: ואני קרבת אלהים לי טוב שתי בה' אלהים מחסי לספר כל מלאכותיך: ואני אמרתי בחפזי נגרותי מנגד עיניך אכן שמעת קול תחנוני בשועי אליך: ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסיף להביט אל היכל קדשך: ואני תמיד אייחל והוספתי על כל תהלתך: ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלהים ברוב חסדך ענני באמת ישעך: ואני בתמי אליך פרני וחנני: ואני עני ואביון אלהים חושה לי עזרי ומפלטני אתה אלהי אל תאחר: כי לך ה' הוחלתי אתה תענה ה' אלהי: אל ישוב דך נכלם עני ואביון יהללו שמך: אל תתן לחית נפש תורך חיית ענייך אל תשכח לנצח: אל תשכח קול צורריך שאון קמך עולה תמיד: השיבנו, אל מלך, ויעבור כו', רחמנא וכו' • כמו שכתוב לסלן:

תחנה מחוס דיור בר אלעור ול"ה

ה' דאגה שברה לבי, ומכובד עצבי, חשבתי ימים מקדם: °ואדברה בצר רוחי • גם היום מרי שיחי • מי יתנני כירחי קדם: °ודי נגרה ולא תדמה • ונפשי עלי תהמה • כי אזכרה מקדם: °דמעתי שימה בנאדך • והפלא כיום חסדיך • מעונה אלהי קדם: °בעניי כמעט אבדתי • לולי שברתי והוחלתי • לרוכב בשמי שמי קדם: °רחום פקוד גפן זאת • ולמה מצאתנו כל זאת • ואלהים מלכי מקדם: °איה המון רחמיך שמענו • אבותינו ספרו לנו • פועל פעלת בימיהם בימי קדם: °למה אירא בעת צרה, משגב לעתות בצרה • הלא אתה מקדם: °עד אן בגלות אטבעה • ואויבת הרשעה • עלוזה מימי קדם: °זכור חזון השמעת • וחסד אשר נשבעת • לאבותינו מימי קדם: °ראה בעני עמך • והפר כעסך וזעמך: °זכור עדתך קנית קדם, °לציון ברצונך הטיבה, °השיבנו ה' אליך ונשובה • הדיש ימינו כקדם • שוב:

טוישב מחוס אברהם

°אקום להודות לך ויצרנו • כרוב רחמיך אוון שוענו • ואולי בחסדך תצף ענינו • עזרנו אלהי ישענו: °בעת צר לנו לך שחרנו • בבשת פנים

פנים לך אתאנו. כי ביד מרעים הסגרתנו. ותמוגננו ביד מענינו. עורנו :
 ר'חום וחנן מזה פשעינו. ובמי מליחה טהר עונינו. והלבן כבורית רוב
 בצענו. וישוב אפך ותנחמנו. עורנו : הלעד אפך בנו יעשן. וגלות תחדש
 מפני נושן. עורה ה' למה תישן. למה תחשה ותעננו. עורנו : מבור גלות
 משוך חרדיך. למען יחלצון ידידיך. ונקום נקמת דם עבדיך. וידע בגוים
 לעינינו, עורנו : אם ענינו וגו', כמו סכחוב למטלס *

תיקון (מעמד) ליל שלישי

לך ה' הצדקה וכו' *

גמר חמוס יעקב

לך זרוע עם גבורה, °יה רצני וחלצני, כי שם ה' אקרא, °עורני
 וסמכני, משגב לעתות בצרה, °קדוש אשר יענה עני. קורא בנפש
 מרה. °בדברים. מקום פרים. יוביל שי למורא • אנא חמול. גוי גדול.
 אשר לו אלהים קרובים, כי ימינך פשוטה לקבל שבים. שבים אליך וכו' :

תוכחה חמוס אברהם

הנשמה לך והגוף פעלך, צור אשר אין דומה לך. חוסה על
 עמלך : °אין מלה בלשוני. מפני כבוד ודוני. בנבראוך
 מי אני. כי תבקש לעוני : אי מזה באת יחידה • ואן תלכי בלא
 צדה • ותחליפי חי במת • ואיך תאמרי לא נטמאת • פ"ז : °ביני בעודך
 שכבר • נוהרת, כי בדין דבר. שפתים אך למחסור • יהרוב עם שדי
 יסוד • פ"ז : °ראי כל חמדת תבל • ראשה וסופה הבל. ולעמל אין
 בינה. ועתה השמרי נא : הגויות כשמלות. לאור היום מגוללות •
 ובלילה עת מנוחה • נבלתם כסוחה : ממרום שולחת • מקומך איך
 שכחת • בטרם יבא עתך • שובי אל גבירתך. פ"ז : °העירי לרצות תומך,
 כאשר תשחי ירימך • במשלך ביצר נשא. שתים רעות עשה • זנח
 מקור חייהו • והלך אחרי תהו • ואחריו לבך איך סר • והוא ימות
 באין מוסר • פ"ז : °ממך רחקי סלף • ואין לך חלק בחלף • בשבתך
 בקרב אובדים • מהלכים בין העומדים • אבי אל תהדפני • בנוד הגוף
 אספני. ואם בחטאי כשלתי. לך ה' הוחלתי. פ"ז :

פזמון ו'א חמוס יוסף

°יום אשר כליתני. אל דת קדושה. לבית אל עליתי. וחוק אדרשה. ובשמו
 חסיתי. ואיך אבושה. ופניו חליתי. היום שלשה : °ובסתר כנפיו.
 סלה אחסה. אבטח על רחמיו. ושלום יעשה. אשאף אל חסדיו. היות לי
 למחסה. ואם מטוב מעשה. נפשי יבשה • ובשמו : °סלעי ממגור אלי
 יעבור. לב נפחל ועקש לפניו אשבור. וחטאים שמו אותי בבור. תמחה
 שמם מעל לוח חרושה, ובשמו : °פה אין לי להשיב ומצח להרים. כי
 עברו עוני ראשי הרים. וגם השיגוני בין המצרים. ונפשי בתוך רשתם
 כצפור יקושה. ובשמו :

פוטון י"ב תמוס אברהם

אל תרחיק ממני אלהי תנחומיך. כי תחלתי ושברי לא ארחיק ממך.
אני הנה שפתי לא אכלה לרוממך. ואתה ה' לא תכלא רחמיך:
באשמורת נמצאתי בביתך שופך עתר. ואתה המצא לי אל חוקך כל
סתר. והשיבה [חרונך] מיותר. סגולתך ועמך. אני: ראש אשמורת יעורו
פזוריך משנתם. ואתה התעורר נא כוס חלקם ומנתם. ואון לתחנתם.
הטה משמיך. אני: הן באשמורת נשאנו לבבות אל כפים. ואתה שא
פניך לשומחים לך ידים. ומשתחיים אפים. ליחודך ולשמך. אני:
מאשמורת שפכתי לפניך שוחתי. ואתה אל תתעלם לרוחתי לשועתי.
ובשר נא קהלתי. סלחתי אשמך. אני:

פוטון י"ג תמוס משה חוק

מה לך אנוש תעבור. צפונותיך. תועה כשכור. במחשבותיך. עד אן
לא תזכור. אחריתך. מתי תקום משנתך: שקר נחלת. במעללך.
ופיך האכלת. פרי פעלך. למאד הסכלת. זמן הבלך. ימי ילדותך
ושחרותך. עד אן: הוגעת ויוצרך. בחוזק מצח. האמרת יוצרך. להרע
נצח. הדשת זכרך. כחרוץ קצח. על עבדותך לתאותך. עד אן:
הלפושני נוער. וזמן עדנה. והיו מעט מועד. וקפצה וקנה. ותסכל
ותבער. מאין תבונה. כלו שנותיך וזקנתך. עד אן: זד עין פקחה.
וחקוד דעה. והט און פתחה. והבן שמועה. וצא לתור מנוחה.
אל הבקעה. משכן אבותיך וילדותך. עד אן: קרב בן ישאף. לצל
חסדיך. הומה בלב נעמף. צורי אל תש באף. אל עבדך. בעלות
חמתך. לבן אמתך. עד אן:

טסתאגוב ע"פ א"ב בלתי נשלם

כי שומע אל אביונים ה': אשפך כיום מי דמעות. ואלבש פחד וזועות.
כי אפפו עלי רעות. אולי יעשה ה'. כי: באתי בשם אל להתגבר.
וגאות יצרי לשבר. כי באו בנים עד משבר. בצר לי אקרא ה'. כי:
גבהו דרכי פעליו מאמר. ואיך ישיגם יציר חמר. כי גבוה
מעל גבוה שומר. גדולים מעשי ה'. כי: דועכו נרות אמונים. וגבהו
מימי דדונים. כי דכיתנו במקום תנים. דבר שלח ה'. כי: הציקתנו
תבוסת ערינו. ובחסרך שמונו שברנו. כי הושעתנו מצרינו. הנועדים
על ה'. כי: זדה עמו ברוב כחשו. ולא נתן למות נפשו. כי זכר
את דבר קדשו. זרע ברוכי ה'. כי: מעשיו זכרו והודו פלאו. ומי
זה יבא לתכונת מוראו. כי ממזרח שמש ועד מבואו. מהולל שם ה'.
כי שומע:

סליחה

בקראי עגני אלהי צדקי בצר הרחבת לי חנני ושמע הפלתי: שמעה תפלתי
ה' ושועתי האוינה אל דמעתי אל תחרש: כי גר אנכי עמך תושב

ככל

ככל אבותי: שמעה אלהים רנתי והקשיבה תפלתי: הקשיבה לקול שועי מלכי ואלהי
 כי אליך אתפלל: שמע ה' תחנתי ה' תפלתי יקה: אכן שמע אלהים הקשיב בקול
 תפלתי: ה' אלהים צבאות שמעה תפלתי האזינה אלהי יעקב סלה: ה' צבאות
 עד מתי עשנת בתפלת עמך: ברוך אלהים אשר לא הסיר תפלתי והסירו מאתי: ואני
 אליך ה' שועתי ובבקר תפלתי הקדמך: תכון תפלתי קמרת לפניך משאת כפי מנחת ערב:
 ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלהים ברוב חסדך ענני באמת ישעך: תפלה למשה
 איש האלהים: ה' מעון אתה היית לנו בדור ודור: תפלה לדוד שמעה ה' צדק
 הקשיבה רנתי האזינה תפלתי בלא שפתי מרמה: תפלה לדוד המטה ה' אונך
 ענני כי עני ואביון אני: תפלה לחבקוק הנביא על שגינות: תפלה לעני
 כי יעמוק ולפני ה' ישפך שוהו: האזינה אלהים תפלתי והקשיבה לקול תחנונותי:
 האזינה אלהים תפלתי ואל תתעלם מתחנוני: תבא לפניך תפלתי המטה אונך
 לרנתי: ה' שמעה תפלתי ושועתי אליך תבא: ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה
 ועשה אל תאחר: השיבנו, אל מלך, ויעבור. רחמנא ומי:

תחנה חמוס יצחק

י' ישועה צוה. לעם דל יקוה. זכור רחמיך וחסדיך אשר מעולם:
 צרים חנם רדפוננו. וכשבלת מים שטפוננו. גוי איתן הוא גוי
 מעולם: חשב אויב רעות בקרבו. ואמר נבל בלבו. בל אמוט לעולם:
 קמו להכרית עדתך. ואנחנו עמך וצאן מרעיתך. נודה לך לעולם. שוב:

מיושב

שחר להודות לך קמתי. ומרוב עוני נכלמתי. הנה שברי בך
 שמתני. אחרי שובי נחמתי: גלוי שדי נגדך. את אשר העוה
 עבדך. זכרתי רוב חסדיך. על כן לשמך קדמתי. הנה: מה בצע כי
 תדינני. ועל רוב פשעי תענני. חנני יה וענני. וסלח לכל אשר
 אשמתני. הנה: בך שמתני כל תאותי. ואתה הוא כל תקותי. וזכרתיך
 ברוב חדותי. וכנהמת ים נחמתי. הנה: שמך ינים דאבוני. ויאר
 אפלת אישוני. ויערב זכרך על לשוני. כמו נופת צוף טעמתי. הנה:

תיקון (מעמד) ליל רביעי

[מט]

לך ה' הצדקה. אל נקדש בצדקה. ולנו בושת הפנים. מתרצח
 בתחנונים. מה נתאונן ומה נאמר. בכל מעמד וכל משמר.
 מה נדבר ומה נצטדק. ואיום יטול כדק. נחפשה דרכינו ונתקורה.
 באחליך נגורה. ונשובה אליך. ונשען עליך. כי ימינך פשוטה. ראה
 ה' והביטה. רצה לקבל לשבים. צוד יושב הכרובים. כי יטיח:
 תוכחה חמוס אברהם ברבי מאיר

באין כל משובה. לעומת חסדך חשובה. השיבו אמרת
 בהולדם. ברואים חיים בעודם. שובו בני אדם: באמות עד
 תהי זכה. כל נפש המדוכא. תשב אנוש עד דכא: רווחך אל ישכילו.
 להנחם

להנחם על מעלו . ושב ורפא לו . פ"ז : הסירותי רעיוני . מתור אחרי עיני , למען ישוב ה' : מעל נושא הרפו , אולי יסיר כפו . ושב מחרון אפו : בגו רוח נשוב . איך לנע ונד חשוב . ועודנו לא ישוב . פ"ז : רעותי סבבוני . כרובם יעציבוני . לכן סעיפי ישיבוני : באמרי כי נאלחתי . ואם למשפט נלקחתי . מה אשיב על תוכחתי : יענני רחום שמו . כי הסליחה עמו . לכן ישוב עמו . פ"ז : מזה איש או תשובתו . תר לבי כי במותו . לא ישוב עוד לביתו : אך בניבך אנפש . בדת תתה לבת הופש . תמימה משיבת נפש : ייטיב את פעלו . כי רוח לתגמולו . השב תשיבנו לו . פ"ז : רוחי שוב הנך . פי לאל ויחנך . והשיבך על כנך : אודה ואעזוב דוני . (דבר) ואתה ה' אל תשב את פני : זכור רחמיך ואשלם . ויפתח פי נאלם . ואל ישוב דך נכלם . פ"ז :

פזמון י"ד

אדון אשר צדקתו לכל היצור נודעה . המצא לשוחרך זה לילות ארבעה . אנא ה' סלחה אנא ה' שמעה . ארך אפים ורב חסד ורחם על הרעה : תכן שחקים בורת . העתר לעתרת , ותחנת אישזורת . תהי כקרבן וקטורת . לפניך נקרבת ולנגדך נשמעה . פקה עיניך וראה עיני הנדמעה . אנא : הפק חמלתך . לדופקים על דלתיך . ואל תט בחמתך . פלישת בני בריתך . וחוסה על עבדיך עמך ונחלתך . שאר צאן מרעיתך . אשר ביערים תעה . אנא : אומר לצולה הרבי . העבר מריי וחובי . ובמשפט אל תביא . שה אשר בלעה לביא . צועקת אבי אבי . ראה בדוחק השעה . אנא :

פזמון ט"ז חזו טשה

למען הפרנו את בריתך . הצור עברנו אמרתך . ועקב גאלנו בתורתך , בעלנו אדונים וולתך : מחמדי כלו בני ישמעאל . ובשרי בלו קדר ואדבאל . נועדו ויאכלו את ישראל . והם נחלתך בני בריתך . ועקב : שמומן הושם . מחמד מעוני . ונביות ומבשם . פשטו עדני . וימלאו כרסם . מטוב עדני . והצילו עיני , לעומתך . ועקב : היינו לשמה . בירי שמה . ובוה , למוה , ונפיש וקדמה . וירדנו דומה . בפרך דומה . איה קנאתך וגבורתך . ועקב :

פזמון ט"ז חזו אברהם

מתגרת הדין שלהבת בלבבי . גאלתי בסודי והשחתי כל טובי . ואיך ארים מצחי וחטאתי לאבי . יראה ורעד ובא בי : אמנם ברצוני העויתי במהלכי . ולדברי יוצרי לא הטיתי תנוכי . במה אתכסה וצדק אין בתוכי . ואירא כי ערום אנכי . מהגרת : ביום בואו אתי במשפט הבורא . איך אוכל לכחש וכל נמצא יהי קורא , על כן חטאים בדרך יורה . את האלהים אני ירא . מתגרת : ראשון לנבראים

לנבראים החל אל להורותו. בתהלוכי כשרון לטוב לו אחרי מותו.
 חם לבי בקרבי ממשפט אחריתו. כי ירא אנכי אותו. מתגרת :
 °הרעותי לנפשי נתונה בי (לא) טהורה. נתתיה לשפחה תחת היותה
 שרה. אמהר להשיבה כקדם למעון אורה. כי ה' עליון נורא.
 מתגרת : °מחשבותי אל נא הוד תבל יקיצכם. העבירו שרכם. ועבד
 לא יריצכם. והעירו ישנים למקום יאמיצכם. הוא מוראכם. והוא
 מעריצכם. מתגרת :

טסתאניב ע"פ א"ב ולסוף משה בר יעקב

שובו שובו מדרכיכם הרעים : °אנשי אמונה נקדשו. °בבכי ובתחנונים
 נגשו. °גורו לכם והתאוששו. על לב שימו פושעים. שובו :
 °דלו דמע מדמכם. °הזילו אותו על עיניכם. °וקרעו לבבכם שנים
 עשר קרעים. שובו : °זועו מיום הדין נמהרים. °חרדו ממשפט כל
 יצורים. °טרם בוא יום מפרק הרים. ומשבר סלעים. שובו : °יום
 לחשבון תהיו נכונים. °כהגלות סתרים וצפונים. °לפוקד עון אבות
 על בנים. °על שלשים ועל רבעים. שובו : °ממנו גורו בני בריתו.
 °נותן על פניכם יראתו. °סומך יד העובד אותו. ולא יחזיק ביד
 מרעים. שובו : °עדיו שובו בנפש נקיה. °פנו אליו בתפלה רצויה.
 °צעקת חנף נגדו בוזיה. ודבריו אינם נשמעים. שובו : °קדושים נפשם
 אז יאירו. °רוחותם כרקיע יזהירו. °שמה יחו. ויכירו. כל הון יקר
 ונעים. שובו : °תמימים אזי לחי עולם. חנפים לדראון עולם. עם
 שמוח ועם נכלם. מפלאות תמים דעים. שובו : °מתמד תבל וכל
 שלומיה. °שוא יחשוב כי חלומיה. °הבל פתרונם. וכל ימיה. מעט
 ורעים. שובו : °בורא הגוף ויפח נשמה. °ראה כי אדם תולעה ורמה.
 °יבל בשרו בחייו. כי הבל המה. מעשה תעתועים. שובו : °עורה לקול צביה
 נרדפה. °קלה לכודה בחחים ונגפה. °בורחת מפי אריה ונשקפה. גיא
 הצבועים. שובו : °עודד בן רפה ידים. זכור אהבת מתמד עינים.
 הבן יקיר לי אפרים. אם ילד שעשועים. שובו : °חזות מרפא וארוכה.
 זכור לצולעה ונבוכה. והיתה לה' המלוכה. ועלו מושיעים. שובו :

סליחה

וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו : סלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכנו
 כי פשענו : כי אתה ה' טוב וסלח רב חסד לכל קוראך : למען שמך
 ה' וסלחת לעוננו כי רב הוא : למען שמך ה' תחינו בצדקתך תוציא מצרה
 נפשנו : למען שמך ה' עשה. וידעו כל עמי הארץ כי אתה ה' לברך : למען
 בריך את אברהם יצחק ויעקב : למען יחלצון ייריך הושיעה ימינך וענני : הושיענו
 אלהים כי באו מים עד נפש : הושיענו אלהים כי באו בנים עד משבר וכח אין ללידה :
 הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם : הושיעה את עמך וברך את
 נחלתך ורעם ונשאם עד העולם : הושע ה' את עמך את שארית ישראל : ישראל

נושע בה' תשועת עולמים : ה' הושיעה חמלך יעגנו ביום קראנו : כלתה לישועתך
 נפשי לדברך יחלתי : נגננה בישועתך ובשם אלהינו נדגול . ימלא ה' כל משאלותיך :
 קומה ה' הושיעני אלהי כי הכיית את כל אויבי לחי שני רשעים שבת : לה'
 הישועה על עמך ברכתך סלה : הפלה חסדך מושע חוסים ממתקוממים בימינך :
 אך הוא צורי וישועתי משגבי לא אמוט רבה : חושה לעזתי ה' תשועתי : ואלהים
 מלכי מקדם פועל ישועות בקרב הארץ : שובה ה' חלצה נפשי הושיעני למען
 חסדך : לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך ולכה לישועתה לנו : ה'
 אלהי בך חסיתי הושיעני מכל הודפי והצילני : מגני על אלהים מושע ישרי לב :
 מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל : ברוך
 ה' יום יום יעמם לנו האל ישועתנו סלה : כי הושעתנו מצרינו ומשנאנו הבישות :
 ונפשי תגיל בה' תשיש בישועתו : ואני בחסדך במחתיו יגל לבי בישועתך אשורה
 לה' כי גמל עלי : ותשועת צדיקים מה' ומעווס בעת צרה : ויעורם ה' ויפלטם
 ויפלטם מרשעים ויושעים כי חסו בו : השיבנו , אל מלך , ויעבור , רחמנא :

תחנה חזוסי דויד בר אלעזר

ה' דרכאנו הממונו זרים . וידל עד מאד ישראל : °ויהי למס עובד .
 וככלי אובד . העבד ישראל : °יום יום צרים . פיהם עליהם פוערים .
 ויאכלו את ישראל : °דמו כי אלהים עזבם , ולא יריב ריבם , ואין עוזר
 לישראל : °בקום עלי מעני . לולי ה' . שחיה לנו יאמר נא ישראל :
 °רבים אומרים נאבידם . ומגוי נכחידם . ולא יזכר שם ישראל : °אל
 רם וגאה . הבש משמים וראה . עשוקים בני יהודה ובני ישראל :
 °לכבוד שמך עשה . ועל אויבי הנשא . וידעו כי אלהים לישראל :
 °ענייך רחם . ועל הרעה הנחם . כפר לעמך ישראל : °זמן ישע הקריבה ,
 וכימי עולם היטיבה . רבבות אלפי ישראל : °רחם על עם נדחם .
 וזכור לאברהם . ליצחק ולישראל : שוב מתרון אפך והנחם על הרעה לעמך :

טיושב חזוסי יוסף

כיום טהורים אלהים הוה . על עם בגלות נפזר ונבוזה . ותסלח לעון
 העם הוה : °יום ולילה אונך פתחה . קבל תפלת שופכים שיחה .
 ואל ענותם עינך פקחה . ותשמע אל קול הצאן הוה . ותסלח : °ושובה
 מתרון עז אפך . ואל תוכיחם ברוב קצפך . הרחק מעליהם כפך .
 ראה כי עמך העם הוה . ותסלח : °סלח נא פשע . עם בך נושע . ונקם
 מכל סכלות ורשע . והישר נתיבם ועונם השע . וישר דרך העם הוה .
 ותסלח : °פינו תמלא שחוק ותרועה . ושית לנו חיל וחומות ישועה .
 למען שמך ה' הושיעה . לחיותנו כהיום הוה . ותסלח :

תיקון (מעמד) ליל חמישי

גמר חזוסי יצחק חזק

לך ה' הצדקה : °יחיד חי העולמים . צדקה עשה עמנו ואל תפן לאשמום .
 °תמלתך וחסדך הפך נא לנדחמים . קוראים לך בתחנונים . צור שוכן
 במרומים

במרומים: °חוץ להקת עניך הדלים והעגומים. °זכור להם בריתך וברית שלשה תמימים. °קל מהרה השמיעם דברים נכוחים וטובים. כי ימיך פשוטה לקבל שבים: שבים אליך וגו'. הנשמה וגו'.

תוכחה חמוס אברהם עזראל

°אריב עם רעיוני. אודה ואעזוב זדוני. אולי יחנן ה'. אולי ישא פני: °בפני יענה כחשי. בתאוה נטמאת נפשי. ואיכה אחרי מותי. תאמרי לא נטמאתי: °רוחי חובלה בקרבי. ועתה בי. אין טובי. ולפקודת מעללה. למחר אני קרוא לה. פ"ז: °הסר יצר נעורים. תנהו בבית האסורים. ואם מעט תתיר אותו. לא תוכל שאתו: °מכוננת הלב הם ככלים. והרוחות כפועלים. ובהשלימם חוקם. שבו כליהם ריקם: °עוני עורו לבי. ובאה תאוה בקרבי. ונבערה נפשי בפתע. ותלך ותתע. פ"ז: °זורעי און. קוצרי עמל הון. ואשרי נפש דבקה בכשרון. ותשחק ליום אחרון: °רוח הן השמר. מחמוד שבת בחומר. ואם בו התערבת. תשוה לו גם אתה: °אחי אנה אלך. בעלות חמת המלך. ואנה אנשי עצתי. אוליך את הרפתי. פ"ז: °לא אדע מה אעשה. כי במה אתכסה. וצדקות אין בתוכי. כי עירום אנכי: אחישה מפלט לי. ואשים אל מגדילי. ומפשעי לא אירא. כי שם ה' אקרא:

פוטין י"ז חמוס יצחק וא"ב ט"ל

°יחידה ממסגרות. עורכת משמרות. °צוחת בחמישית חצות לילה בזמירות. °חלי נא פני אל העונה בצרות. °קומי רוני בלילה לראש אשמורות: °אום גלות סובלת. °ביד אויב נחשלת. °גועשת זוחלת. °דופקת על דלת. ועורגת כאילת. על אפיקי נהרות. קומי: °העירי שיריך. °וקראי ממצריך. °זכרי זכות הוריך. °הכי חזון ציריך. כי בריתות נעוריך. ערוכות לך אשמורות. קומי: °טובך אל אילותי. °יחלתי בגלותי. °כפר נא סכלותי. °להרם את שפלותי. השיבני בגלותי. התנערי מעפרות. קומי:

פוטין י"ח חמוס יהוד'

°יושבים ביד גוליתם. ומדבר נפעמים. מחכים שנת גאלכם. שבעים בוז ורעמים. ואם אתם במעלליכם. מאד מעטים ונכלמים. יוסף ה' עליכם. ככם אלף פעמים: °הן לא קצרה יד אל. אתכם מהושיע. הוא נדרש לכל שואל. ישקיש ומי ירשיע. לציון יביא גואל. והרשעים ירשיע. בכל הארצות האל. ישמיד צרים וקמים. יוסף: °ועבר על כל מעל. מעונה אלהי קדם. ועמו משאול יעל. ולנצח לא יגדם. אם ייטיבו מפעל. אשר כשחל יצודם. כי יום לה' על ההרים הרמים. יוסף: °דוחינו חיש יחרים. וכל משנאינו יכרית. וישמיד צר סוד יערים. להיטיב לנו אהרית. ונס פדותנו ירים. כי הוא יביט לברית. עליהם הדברים. כתומים וחתומים. יוסף: פוטין

°מַחְסֵי בַך צוֹר שְׁמַתִּי. וְלֶךְ אִשָּׁא עֵינִי. חֲצוֹת לַיְלָה עַת קָמַתִּי.
 לְהַתְּוֹדוֹת עַל עוֹנֵי. בְּאִשְׁמוֹרֶת קִדְמַתִּי. וְלִכְפֹּר עַל דּוֹנֵי. לֶךְ
 ה' הוֹחַלְתִּי. אַתָּה תַעֲנֶה ה': °אַתָּה ה' אֱלֹהִים. אֱלֹהֵי יִשְׁוֹעַתִּנוּ. שׁוֹכֵן
 בְּשָׁמַי גְּבוּהִים. חוֹשֶׁה לְעוֹזֵרֵנוּ. כִּי לֶךְ אֲנַחְנוּ כְּמַהִים. בְּאַרְץ גְּלוֹתֵנוּ.
 לְשִׁמְךָ צַמִּים וְנוֹהִים. קִבֵּץ נְפֻצוֹתֵינוּ. בְּכֹל יוֹם לֶךְ הַשְׁכַּמְתִּי. וְאַתָּה
 שָׂא נָא פָנֶי. לֶךְ ה': °נִשְׁבֵּר לְבִי בְּקִרְבִּי. רַחֲפוּ כָל עֲצָמוֹתֵי. לְיוֹם
 יִגְלוּ סְבִיבֵי. פִּשְׁעֵי וְכָל אִשְׁמוֹתֵי. יִרְאֶה וְרַעַד יָבֵא בִי. בְּזִכְרֵי כָל
 מִזְמוֹתֵי. בְּעַמְדֵי עַל מִצְבֵּי. וְלִילּוֹתַי וַיִּמּוֹתֵי. בּוֹשֵׁתִי וְגַם נִכְלַמְתִּי.
 לְהַרִים אֱלֹהֵי פָנֶי. לֶךְ: °יְהִי אָנָּה אֲנִי אֲבִרְחָ. וְאֲנוֹס מִפְּנִיךָ. וְאִין מִנוֹס
 וְאִין מִבְּרַח. מִנְּגַד עֵינֶיךָ. יִמָּה וְדָרוֹם וּמִזְרָח. הַכֹּל גְּלוּי לְפָנֶיךָ. בְּשִׁמְךָ
 צוֹר בְּמַחְתִּי. וְאַתָּה תֹּאִיר עֵינֵי. לֶךְ: °שִׁגְבֵּ אֹם עִם אֲבִיוֹן. מִתַּחֲנֵן כְּדֹל
 שׁוֹאֵל. מִיַּחֲלַת לֶךְ עֲלוּיֹן. וְעֵינֶיךָ תִּלְוִאִים לֹאֵל. מִיִּתֵן מִצִּוּיֹן. יִשְׁוֹעַת
 יִשְׂרָאֵל: צוּה יִשַׁע וּפְדִיוֹן. צוֹר פּוֹדֶה וְגוֹאֵל. אֶהְלֵךְ וְהוֹסַפְתִּי.
 מִהֲלֵךְ בְּרַנְנִי. לֶךְ:

סליחה

כִּי אִרְאֶה שְׁמִיךָ מַעֲשֶׂה אֲצַבְעוֹתֶיךָ יִרְחַן וּמִכְבִּים אֲשֶׁר כִּנֵּנַת: כִּי אֱלֹהִים יוֹשִׁיעַ
 צִיוֹן וַיִּבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁבּוּ בָהּ וַיִּירָשׁוּהָ: כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט זֶה יִשְׁפִּיל זֶה
 יִרִים: כִּי אַתָּה עִם עֵנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינַיִם רַמּוֹת תִּשְׁפִּיל: כִּי בֶךְ אֲרוּץ גְּדוּד וּבְאֱלֹהֵי
 אֲדָלָג שׁוֹר: כִּי בּוֹ יִשְׁמַח לְבַנּוּ כִּי בִשֶׁם קִדְשׁוֹ בְּמַחֲנּוּ: כִּי גְדוּל עַד שָׁמַיִם חֲסֹדְךָ
 וְעַד שְׁחַקִּים אֲמַתְךָ: כִּי דוֹרֵשׁ דְּמַיִם אוֹתָם זָכַר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנוּיִם: כִּי הוּא
 יִדַע יִצְרָנוּ זָכוֹר כִּי עֲפָר אֲנַחְנוּ: כִּי הוּא אֲמַר וַיְהִי הוּא צוּה וַיַּעֲמֵד: כִּי הוּא
 יִכְאִיב וַיַּחֲבֵשׁ יִמְחֹץ וַיִּדּוּי תִּרְפִּינָה: כִּי הַיִּשְׁעַתֵּנוּ מִצְרֵינוּ וּמִשְׁנֵאֵינוּ הַבִּישׁוֹת: כִּי זֶה
 אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וְעַד הוּא יִנְהַגֵנוּ עַל מוֹת: כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ אֶת
 אֲבִרְחָם עֲבָדוֹ: כִּי חֲסֹדְךָ לִנְגַד עֵינֵי וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּאֲמַתְךָ: כִּי חֲסֹדְךָ גְדוּל עָלִי
 וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְׁאוּל תַּחְתִּיהָ: כִּי טוֹב יוֹם בַּחֲצִירֶיךָ מֵאַלְף בְּחֵרְתִי הַסְּתוּפָה בְּבֵית
 אֱלֹהֵי מְדוּר בְּאֱהֲלֵי רִשְׁעֵי: כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ וְעַד דוֹר וָדוֹר אֲמוֹנָתוֹ: כִּי
 יַעֲמִיד לִימִין אֲבִיוֹן הַלוֹשִׁיעַ מִשׁוֹפְטֵי נַפְשׁוֹ: כִּי יִצְפְּנֵי בִסְכּוֹ בְּיוֹם רַעַה יִסְתַּרְנִי
 בְּסִתְרֵי אֱהֲלוֹ בְּצוֹר יִרְמַמְנֵי: כִּי כְּגִבּוֹה הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ גִּבְרֵי חֲסֵדוֹ עַל יִרְאוּיֹ: כִּי
 לֹא לֹא בִזָּה וְלֹא שִׁקְץ עֲנוֹת עֵנִי וְלֹא הַסְּתִיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבִשְׁוֹעֵי אֱלוּיֹ שָׁמַע: כִּי
 לֹא הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בְּגוֹיִם: כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבְּלַעֲרֵי ה' וְמִי צוֹר זוֹלָתִי אֱלֹהֵינוּ: כִּי
 מִרְעִים יִכְרַתוֹן וְקוּוֹי ה' יַחְלִיפוּ כַח: כִּי נַפְשׁוֹ בַּחַיּוּ יִבְרַךְ וַיּוֹדֶךָ כִּי תִשׁוּב לֶךְ: כִּי
 סִלְעֵי וּמִצּוֹדֹתַי אַתָּה וְלִמְעַן שְׁמֶךָ תִּנְחַנְנֵי וְתִנְהַלְנֵי: כִּי עֲשִׂיתָ מִשְׁפָּטֵי יוֹדֵינִי יִשְׁבַת
 לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צַדִּק: כִּי עֲמַךְ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תּוֹרָא: כִּי פָרָה ה' אֶת יַעֲקֹב וְגֵאֲלוֹ
 מִיַּד חוֹק מִכְּנֵי: כִּי צִדִּיק ה' צִדְקוֹת אֱהָב יִשְׂרָאֵל יַחֲוּ פָּנָיו: כִּי קִנְיַת בֵּיתְךָ אֲכַלְתִּנִּי
 וְחֲרַפְתָּ חוֹרְפֶיךָ נִפְלוּ עָלַי: כִּי רַם ה' וּשְׁפַל יִרְאֶה וּגְבוּהַ מִמְּרַחֵק יִידַע: כִּי שָׁמַשׁ
 וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים חָן וְכִבּוּד יִתֵּן ה' לֹא יִמְנַע טוֹב לְהוֹלִכִים בְּתַמִּים: כִּי שׁוֹמַע אֵל
 אֲבִיוֹנִים ה' וְאַתָּה אֲסִירָיו לֹא בִזָּה: כִּי תִפְאַרֶת עֲזוּמוֹ אַתָּה וּבְרַצוֹנְךָ תִּרְוֵם קִרְנֵנוּ:
 הַשִּׁיבֵנוּ, אֵל מֶלֶךְ, וַיַּעֲבֹר, רַחֲמָנָא וְגו', כְּמוֹ בְּלִיל רֵאשׁוֹן:

תחנה

תהנה ע"ז א"ב נלתי נלתי

ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ: °בהתיצבי נגדך. השמיעני בבקר חסדך. בורא קצות הארץ: °גאה הבט עניי, ושא פשעי ומריי. היושב על הוג הארץ: °דבקתי בעדותיך. גלה לי אהבתך. נוטה שמים ויוסד ארץ: °הושיעה עמך השבויים. וידעו כל הגוים. כי לה' הארץ: °ופנה אלינו ברחמים. ואל תפן לאשמים. עושה משפט וצדקה בארץ: °זכור ברית אבות. ואל תפן לשובבי לבבות. השולח אמרתו ארץ: °ישמחו רחומים. בהשמיעך בלאומים. ה' מלך ירגזו עמים. יושב כרובים תנוט הארץ. שוב:

מיושב

סמך גבי. צור משגבי. עת כי דרשתיך. ושבתי וקומי. ולילי ויומי. עמי מצאתיך. יה דרשני. ואל תנשני. כי לא נשיתיך. ישעך תשגבני. עזרתי היית אל תמשני. ואל תעובני: °לך עטפתי. וגם שטפתי. דמי במשכבי. עת הטאתי. על מטתי. ונעלה על לבבי. ואני כגמול. בלבב אמול. אזעק אבי אבי. אליך השיבני. עזרתי: °שמעני ענני. אל נא תהדפני. רחם נא נכאב. כי אין לי אב. בלתך יחופפני. אם לא תחמול. וחסד תגמול. מי יאספני. ומי יקשיבני. עזרתי: °מה זה יסברי. או מה ידבר. נבזה כמוני. אין בי מעש. להפך כעס. לבד ברית קדמוני. זכור לי חסדך. וחסד עבדך. איתן אב המוני. ואל תכזיבני. עזרתי: °אני כחומר. אין לי אמר. לאמר נגדך. אם דלותי. ואם קלותי. יגדל חסדך. הפך ישע. לשבי פשע. ולי אני עבדך. עז תרהיבני. עזרתי: °נכלם נחפר. שב לעפר. מתי תקימהו. נושא תוגות. מאין השוגות. מתי תנחמהו. שברו תחבוש. עונו תכבוש. תשוב תרחמהו. וחסדך יסוב יסובבני. עזרתי: °ועד אן ייחל. נאלם כרחל. שכור בלי יין. אשר כה וכה. הולך ובכה. נושא לך עין. ישאל לבבו. מתי יבא. עזרי מאין. ממך יסובבני. עזרתי: °וגמר כמו בליל ראשון:

תיקון (מעמד) ליל ששי

לך ה' הצדקה,

נטר

אדיר שוכן מעונים. אם הרבינו פשע וחטאות הודונים. יהמו נא רחמיך אל חוקר רעיונים. אנא כי בעלונו יה זולתך אדונים. בדמעיו, מחה פשעיו. אל יושב הכרובים. כי ימנך פשוטה לקבל שבים. שבים. אליך וגו':

תוכחה אחס אני אברהם ברבי יהו'

אתודה על זדוני. ואתחנן בהגיוני. עת לדרוש את ה'. °אומר אל רעיוני. בעת זכרי את עוני. נירא נא את ה': °נסוגים אם

תעבהוהו

3

ג

(סדר"ע) ח"ב

תעבדוהו. פרי הטא לא תטעמוהו. כי מאספיו יאכלוהו: * יראו נא את יוצרכם, והשפילו יצרכם. מבדיל ביניכם. לבין אלהיכם. פ"ז: * אל תבטחו בכספכם. אשר הוא משיא לכם. כי לא יוכל להציל אתכם: * ביום לריב תביאני. צור בצדקתך שפטני. אל באפך תוכיחני: * רוהה מפחד בחיים. בזכרי רדת לעיים. מוי לא ייראך מלך הגוים. פ"ח: * הסיתי סות אימה. בקומך למשפט לשמה. ערוך כאיש מלחמה: * מבוז שבעה נפשי. על עוני וכחשי. רבו משערות ראשי: * בכיתי לחטא נשמר. וגילי אבל הזמר. הנה לשלום מר לי מר. פ"ט: * רעיונך מאד רבה. נפשך נפש משובה. הבת השובבה: * בשובך אל אדוניכי. יגלה את אזני. מנעי קולך מבכי: * יום תוכחות ורגזות. יוכרו נפשות עליונות. לו חכמו ישכילו זאת. פ"י: * יום יקיצם משנתם. אל יזכור אדמתם. יבינו לאהריתם: * זנחת במעשיך. צור אלהי מחסך. ותשכח ה' עושך: * נגלית ונסית. אל, ובו לא חסית. שמנת עבית כשית. פ"י: * ה'בן מוכרתו בעולו. השיבהו לגבולו. מלך ישראל וגואלו: * זכמה סורה וגולה. לא תמצא בגולה. מנוח לכף רגלה: * בשרה אשיב שבותך. שובי ממשותך. ויש תקוה לאהריתך. פ"ב:

פומן כ'

אנא זכור הברית. בעת מראה הקשת. ברית ראשונים תזכור, לעדה הנכבשת. רחמיך דורשת. זה מעמדו ששת. אצוק מים על צמא ונוולים על יבשת: * אבי אבי רחמי. אל תבוז ענות עני. ואל תדרוש סרחוני. ואני בכור מבחני. ואם חובי נצחני. זכור בריתך נאמני. עת נמת לנאמני. קחה עגלה משולשת: * אנא לעם כרותי ברית. תן תקוה ואחרית. ופליטת השארית. בחמתך אל תכרית. אשר מדין נרעשת. וממך אין מתיאשת. רפא משובת שביה להיות נחבשת. לבאי ביתך ליל. לשפוך שיה בחיל. כעת ראות והנה איל. כהוגש יחיד בגשת. למאכלת מלוטשת:

פומן כ"א חסו שמואל

שׁוֹגָה בהבלי תאוה. עורה מנומך. ופשוט בגדי גאווה. ולבוש לבוש נאוה. אולי יש תקוה. בטרם בא יומך. ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמיך: * משכת ילדותך. אחרי ראות עיניך. ובאו ימי זקנתך. ואין צדה לפניך. ולא תעור משנתך. לקול קורא באזניך. להאסף לעמך. הן קרבו ימך. ושב: * זרב ממך האורח. ואתה מפשעים מלא. ואן תארח. ואן תברח. אם חמת מלך תעלה. ותחשוב להיות אורח. ואיך שמך יפלא. כי נוסע וגולה. אתה למקומך. ושב: * אל תמוד כמעללי. לחיקי מדה במדה. ראה כי כל זמן הבלי. הלך מבלי חמדה. אל נא תרחק מחוללי. כי קרבו ימי חרדה. וביום דין יקימך. יבואוני רחמיך. ושב: * לא תעלים ממני.

סדר פליחות

צוד חוקר מצפוני . פשעים גברו מני . תמחה במימי יגוני . יהי
חסרך לרחמני . וגם לחמול על המוני . ואם ענו בי עוני . עשה
למען שמך . ושב :

טסתאניב תהו שלמה הקמן

כזי ומלל גבורות ה' : ה' שם איום ונורא . שבו עולם נברא .
שכן בהיות נקרא . השמים שמים לה' : מי ימלל : ה'
לשבעה שמות מפורש . למדת רחמים נדרש . לכן בכבודו ארש .
ויקרא ה' ה' . מי ימלל : ה' מחולק לששה פנים . מוסדי ששה דפנים .
מול אל מול מתכוונים . מה רבו מעשיך ה' . מי : ה' הנפרד לחמשה
חצוים . הן בכתב ולשון מנויים . הודו והללו דרי נטויים . ויודו שמים
פלאך ה' . מי : ה' הוחק בארבע אותות . הן לארבע שמות חרותות .
הנם כרותות ועמותות . רבות עשית אתה ה' . מי : ה' קבץ אותות
שלשה . קצב שש כאחת פרושה . קדושתו בכל יום ארושה . קדוש
קדוש קדוש ה' . מי : טכס שם ראשון לשנים . טעם יה להאיר
עינים . טפוחים בו שכל במאזנים . כי ביה ה' . מי ימלל : השיבנו . אל
מלך , ויעבר , רחמנא . וגו' כשאר לילות :

תחנה תמוס אני דוד ונחצ כז'

ה' אם גדל עוני מנשוא . והסכלתי עשה . אל תבא במשפט את עבדך :
נגע לבבי הבר . וחטאת נעורי העבר . גם מזודים חשוך עבדך :
יגונותי גברו . זאנחותי לבי שברו . שמה נפש עבדך : דורשי רעתי
עלי הגדילו . להותי יועילו . אל חסתר פניך מעבדך : ועד אן אשוע
ואין משפט . מתו תעשה ברודפי משפט . כמה ימי עבדך , שוב :
מיושב

יום ישבתי להודות כחשי . לך נשאתי עיני קדושי . שובה ה' חלצה
נפשי : יום ערכתני שיר זמרתי . לך קראתי מצרתי . הט אונך לי
שמע אמרתי . מגן ישעי מלכי קדושי . שובה : יום את עיני לך נשאתי .
יום בו נחפר ונעצב באתי . רפאה נפשי כי חטאתי . העבר מעלוי
ומחה כחשי . שובה : חמלתך אל אשר נפלאתה . איחל במצור ובצרתה .
ובאזור זרים אין ישועתה , חלקי ה' אמרה נפשי . שובה :

תיקון (מעמד) ליל שביעי

לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים וגו'

(גמר)

לך ה' הצדקה . שדי אומר ועושה . מחה פשעי . וחיש ישעי . בששת
ימי המעשה : אל ראשון . בראשון . היה מעוז לי ומחסה : ובשני .
דרשני . ועל אויבי הנשא : ובשלישי . זרה כחשי . ואת לטובה עמי
עשה

עשה : וברביעי . במי דמעו . חטאת נעורי המסה : ובחמישי . ובששי .
 הצליחה אשר אעשה : ובשביעי . אל רועי . אורך עלי תנסה . כן
 יהיה רצון ה' , השם רכובו עבים . כי ימנך מ' :
 תוכחה מוסד ע"ס א"ב כפול עד ט' ומע' עד ת'

נחמתי על זדוני . ונכלמתי מעוני . ואיך ארימה פני . פ"ז : אקרא
 לעוז מעותי . ותועה אשר עשיתי . אנה אוליך את חרפתי :
 בעט ברול מפעלי . חקוקים כל מעללי . במגלת ספר כתוב עלי :
 גבר פניו רעו . כי מאל לא זעו . גם הכלם לא ידעו . פ"ז : ד בר אין בלשוני .
 כי הן לפני קוני . דברי עונות גברו מני : הלב סודו ישגה . ובלשון
 צדק יהגה . הנה הסכלתי ואשגה : ועיני נוער ישנים . הקיצו ימי
 זקונים . וישוב בבשת פנים . פ"ז : זדונים עשה הסכלתי .
 ויום אותם שכלתי . וחלתי ונבהלתי : חנון שחוח באתי . מתודה
 קראתי . חטאתי וישר העויתי : טפש לבבי בכסלו . ולא בן כל פח
 לרגלו . טמון בארץ חבלו . פ"ז : עיני דמעה תפכה . ואל תבטח
 ותחכה . על ה' ובכה תבכה : פנה נא נורא ואיום . ובשר מוחל
 לפדיום . פתחתך היום : צור נפשי עם רצוים . תפקוד וברים נקיים .
 צרורה בצרור החיים . פ"ז : קודרת במפעלה . באורך תאיר אפילה .
 קרבה אל נפשי גאלה : רשעה בים השלך . ועם בני אלים תהלך .
 רואי פני המלך : שום תשימה למוליו . בגן עדנו מאליו . שמור
 לבעליו : תום יהיה לה למחסה . ומהוד מאורו מכסה . תחת
 כנפיו תחסה :

פוטון כ"ב ע"ס אג"ה נתיי מנס

שומע תפלה שמע את קולנו . לעניינו תביט ותפנה אלינו . במהרה
 תשלח מבשר לגאלנו . ומעשה ידינו כוננה עלינו : ארך
 גלותנו . וקצנו : נמשך . הדרנו יצא . ואורנו חשך . נפלנו ביד
 עז וגם אשור וששך . נשכנו תנין בלא לחש ישך . כחנו הכשיל
 והכביד עולנו . ומעשה : גאון עוזי נשבת ומשושי נעדר . יפעת
 חוללה ומאורי קדר . הביאני במסגר יטור נפיש וקדר . רווחך יערה
 אל בכח נאדר . ותלקוט שושנה מבין קוץ ודרדר . וינץ הרמון
 ופתח הסמדר . חשוף זרועך והשב את שבות אהלינו . ומעשה :
 הדר צניפת יהודה וציצת אפרים . תכונן בהר ציון ובהר צמרים .
 ותמליך נין עובד ונכד שחרים . ותשיב גבול הורן ובארות וסברים .
 ותרים שוכבי בין תנור וכירים . ובת פוצי תשובב מארם נהרים .
 ועל אדום ופלשת נשליך נעלינו . ומעשה ידינו כוננה עלינו :

פוטון כ"ג חתום שם טוב

שחרתי ברננה . שמך עומד זבולה . חי אין לו ראשונה . ואפס
 אחרית ותכלה . הגיגת לבי בינה . אדיר על כל נעלה .
 תפלתי

תפלתי האוינה . אלהי יעקב סלה : ° מזה בצע בדמי . כי ארד שחת וחבלו . היודה עפר מלכי . ואם יגיד מהללו . היגיה את השכי . הבא מומאפלו . הושיעני אל . ולא ארד אבל שאולה , הפלתי : ° טפח חוג בידו . וכל נברא מעבדיו . יפשוט היום ידיו . לקבל תפלת ידידיו . ויחון את כל עבדיו . וירחם כחסדיו . על עמו ועל עבדיו . ואל ישובו לכסלה . תפלתי : ° ואם שכח חנות אל . או ברית עבדו נאר . כי דל ישראל . ומטובו לא נשאר . איה נא הגואל . תמיד ובו יתפאר . ה' יתן הטוב וארצנו נתן יבולה . תפלתי : ° בושתי מטומאתי . נטמאתי בדור ודור . מעבור לך תפלתי . אל נא בעדך תגדור . ורשעתי וחטאתי . ורוג לבי תעדור . כיום אתמול כי יעבור . ואשמורה בלילה , תפלתי :

פומון כ"ד

במוצאי שבת תהלות תצמיח . לכן בנך בכורך ברכה תניה . כעץ שרשו שתול ופארות משליח . וכל אשר הוא עושה ה' מצליח : במוצאי שבת בצל ירך נחסה . מעשינו תכונן בששת ימי מעשה . ביום ראשון היה לנו למחסה . וביום השני פשעינו תכסה . וביום השלישי לעזור לנו תשגיה . וכל : כמו בטחונך בך ישועתך תשלח . וביום הרביעי עץ יבש תשו לח . וביום החמישי . עון עמך תסלה , וביום הששי אשר נעשה נצלה . וביום השביעי לנו תרויח . וכל אשר : סליחה

כי אראה שמך וגו' פאוקס המתחילס בני כמו כלל חמישי עד וברצונך תרום קרננו : השיבנו , אל מלך . ויעבר . רחמנא :

תחנה ע"ס א"ב נלתי כלס

ה' . אורך ה' בכל לבבי . ואכבדה שמך לעולם : ° אליך כסיתי . בך ה' חסיתי . אל אבושה לעולם : ° בכל לבי דרשתוך . ענני יום קראתיך , ואתה מרום לעולם : ° גמלני חסד בטובך . כי בטחתי בך . אלהים חיים ומלך עולם : ° הפלא נא חסדיך . לגוע ידידיך ועבדיך . ה' חסדך לעולם : ° והקם להם הגיוניך . כמכתב חזיוניך . ודבר אלהינו יקום לעולם : ° ודוני אם עצמו וגברו . ואם עוני ראשי עברו . וזכר רחמיך מעולם : ° יסד מקדשך ובנה עירך . ובהיכל דבירך . יהי כבוד ה' לעולם , שוב :

מיושב תהום יוסף

° יובי ולילי . אהים בחילי . אל אל אלי . שמחת גילי . אערוך תפלות . לעושה גדולות , עד אין הקר . ה' בקר . תשמע קולי : ° וכמה אויבי עלי יעתיר . ואת פניך מני תסתיר . ודון תכלה בחרון וחישי תעקר . ה' בקר : ° סמר בשרי מפחדך . כי רבו פשעי נגדך . סעפים רשעו . גער ואל ישעו . בדברו שקר . ה' בקר : ° פשעי עלומי . פה לפעמי

לפעמי . ועל רוב אשמי . אש בעצמי . שברי תרפא . עתידות צופה . כליות חוקר . ה' בקר : ° במוקשי תאוה . נלכדה רגלי . שמתי לדאבה . נפשי בכסלי . העבר פשעים . משבר סלעים . והרים עוקר . ה' בקר . וגו' כשאר לילות :

תיקון (מעמד) ליל שמיני

נמר

לך ה' הצדקה : שדי רוכב כרובים . אשר מלאכו רוחות . משרתי אש ולהבים . ורוכב ארבע חיות טהורים מאור חצובים . עוטה אור כשלמה . וחתלתו עבים . והוא סומכם ותומכם . כי בשם קדשו נצבים . שעה תפלה ותהלה מפי השובבים : טוב לקויו ולמיחליו . ומטיב אשר לו קרובים , בחסדך היה נא לנו כמאז אלהים קרובים . כי ימנך , שבים אליך בכל לב וגו' :

חוכמה חסד אברהם עורה חוק

יעני לב מה לכם . לא תתבוננו בכס , איך היתה ראשיתכם . ומה יהיה אחריתכם . את נפשכם . ראשונה בינו ובאהרונה , ותדעו מי בוראכם . ותחזוהו מבשרכם . ° בכס תבנית עולם . דמות הדברים כולם . ותחת ידו נפשכם . והחיה אשר בקרבכם . פ"ז : ° ראשכם בית משכנו . ובמוח ארמונו . ובגויתכם נשמה . כמו מלך באדמה . ° הצופים עיניכם . והשוערים אזניכם . ° משרתים הם ידיכם . והנערים רגליכם . ° עליכם שר השכל . ובכם יצר נוכל . והכבד למאכלכם . והכליות לתאותכם . פ"ז : ° זה כל יסוד וכל בנין . להועיל הוא ולענון . וארבעה יתקוממו . זה את זה ילחמו . ° ראו בנוח חוס לבבכם . יצא ויברח מכם . העליות נשפלו . והבתים נפלו . ° הגויה תשאה . ובו תולעת נראה . והמלך ביום צאתו . לא ישוב עוד לביתו . פ"ז : ° חיים בשכל אתם . ותהיו אם לא ידעתם . כבהמות נחשבים . והמתים הם טובים . ° זכרו זאת והשכילו . ולדעת הואילו . רוחכם מי יביאנה . ומי זה יוציאנה . ° קחו כלי הלב ותראו . הדברים איך נבראו . והבינו הבורא . מי כמוהו מורה . פ"ז :

פומון כ"ה חסד שמואל

° ששח לבי . תוך קרבי . למושפט בקומך . יום חובי . יענה בי . יקדמוני רחמיך . פנה אלי . וחון עלי . ועישה למען שמך . כי שמך נקרא על עירך ועל עמך : ° כומעשים דלותי . ומפשעים מלאתי . לזאת אבכה . בלב נדכה . ועליהם הודיתי . חטאתי רשעתי . וגם ישר העויתי . לדל שואל . פנה האל . ויכמרו נחומיך . כי שמך : ° ואני בך בטחתי . פנה יה מזובלך . ראה צורי . כי סברי . בך שמתי , ועליך . נקני . וזכני . ברוב עצמך וגדלך . לבקר בהיכלך . ולחזות בנעמך . כי שמך : ° אליך נשאתי נפשי ולבי ועיני . כמעונך הבט נא וקרב קץ פדיוני . ונהלני והעלני . לציון עיר ארמוני . זכרני ה' ברצון עמך . כי : ° לעם צועקים באשמורת

באשמורת. אשר מסרתם ביד לוחם. עורר חמלתך. ואל באפך תוכיחם. זכור להם ברית אביהם. יום למשפט תקחם. ושוב ורחם והנחם. על הרעה לעמך. כי שמך :

טסחאניב

מי ימלל גבורות ה' : ה' שם איום ונורא. שבו עולם נברא. שכן בהיות נקרא. השמים שמים לה'. מי ימלל : ה' לשבעה שמות מפורש. למדה רחמים נדרש. לכן בכבודו ארש. ויקרא ה' ה' . מי ימלל : וגומר אותו כמו שכתוב למעלה בליל שמי :

סליחה

ברגע קמן עזבתך וברחמים גדולים אקבצך : בשצף קצף הסתרתי פני רגע מטך ובחסד עולם רחמתיך אמר גואלך ה' : כי התרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימושו וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה' : זכור רחמך ה' וחסדיך כי מעולם הנה : רחמך רבים ה' כמשפטך חייני : חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמי : חסדי ה' אוביר תהלות ה' כעל כל אשר גמלנו ה' ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם כרחמי וכרוב חסדי : טוב ה' לכל ורחמי על כל מעשיו : כרחם אב על בנים רחם ה' על יראיו : חנון ה' וצדיק ואלהינו מרחם : חנון ורחום ה' אך אפים וגדל חסד : רחום וחנון ה' אך אפים ורב חסד : והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו : אתה תקום תרחם ציון כי עת להננה כי בא מועד : אתה ה' לא תכלא רחמך ממני חסדך ואמתך תמיד יצרוני : אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמך כי דלוננו מאד : חנני אלהים כחסדך כרוב רחמך ממה פשעי : הבט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך איה קנאתך וגבורתך המון מעדך ורחמך אלי התאפקו : כה אמר ה' הנני שב שבות אהלי יעקב ומשכנותי ארחם וגבנתה עיר על תלה וארמון על משפטו ישב : כי ירחם ה' את יעקב ובחר עוד בישראל והניחם על אדמתם ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב : וארשתך לי לעולם. וארשתך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים : ישוב ורחמי יכבוש עונותינו ותשליך במצולות ים כל המתים : תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. השיבנו אל מלך, ויעבר, רחמנא וגו' :

החנה חתם יעקב ש"ע

ה' יעברו לפניך דברי תחנוני. בקראי בהגיוני. בעד המוני. ה' שמועה בקולי : עני אני מנוער גוע, נכשל בגלות. מאין אילות. עיף ויגע. בצר לי אקרא ה' ואל אלהי אשוע. ישמע מהיכלו קולי : קמותי להודות על מעלי. ולהגיד צרות לבבי וחילי. ה' קראתיך חושה לי. האזינה קולי : ביון גלותי שבעתי. ובאין אילות בעולו ויגעתי. מבטן שאול שועתי. שמעת קולי : שימחה דמעתי בנאדך. לרמעת העשוקים בני עבדיך. והסתירם בסתר ידיך. כהרימי קולי : עד מתי אהיה רעב וצמא. לשמוע דברך הסתום זה כמה. ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה. וישמע קולי. שוב :

פיושב חסוס שלטה

°שחר קמתי . וגם נכלמתי . לשאת לך פני . בך חסיתי . ולא כסיתי .
 פשעי וזדוני . כי ידעתי . וגם שמעתי . אלהי עולם ה' . בנתה
 לרעיני . ה' מלכנו . הוא יושענו : °לך צופיה . בת הומיה . מבית
 מגוריה . תשחה ערפה . תפרש כפה . תקח אמריה : עניה תפנה ,
 ביתה תבנה . נפרצו גדריה . על רוב פשעינו . ה' : °מלך מקשיב . מתי
 חשיב . צפור גרשת . נא אל תבוה . ענות עני זה . כמה נמשת .
 בעבור ידידך אתה גוים הורשת . ותטענו . ה' : °היום תגאל . אביון
 ישאל . גואל חסדיך . אם ענה בו . רוע לבבו . הנו בידך . קח
 שועתי . וגם דמעתי . שימה בנאדך . אלהי ישענו , ה' מלכנו : וגבר
 כמו בשאר לילות :

תיקון (מעמד) ליל תשועי

נמר חסוס שלטה

לך ה' הצדקה , °שדוי עולם סובל . °לכן נכנע לפניך אנוש דומה
 לחבל . °מראשיתו שמהה וגם אחריתו אבל . °הלא פתאום יהי
 נגדע וישבר כמו נבל . מחה פשעו אשר עליו אחוז ציר וגם חבל .
 בטרם יעופף כעבים . יום ימתקו לו רגבים . כי ימינך :

הוכחה חסוס אני משה אבן עזרה הקטן

התבוננו ונדעה . כי נלכה ונסעה . לא ואת המרגעה , °אשרי אישים
 שתו . בלבבם כי יוכתו . וברגע שאול יחתו : °נסיכים יקרה
 נגע . מלכים עת ופגע . ישובו יבושו רגע : °יום לכלה וחרץ . יקום
 שוכן שמו ערץ . למען הרגיע את הארץ . פ' : °מושלי שכל ודעים . אשר
 פחדו מרשעים . וחרדו לרגעים : °שימוז על לב חקר . כי תבל ענן
 בקר . ועד ארגיעה לשון שקר : °הבדלו בחיכם . מתאות גופיכם .
 ותמצאו מרגוע לנפשיכם . פ' : °אולתי אזכרנה . ולו בדמעי אמחנה .
 ולרגעים אשקנה : °בחובי לבי נמוס , כי הר חטאים עומס . עורי רגע
 וימאם : °נכלי עולם פגע . ולשיש בהבלו יגע . ושמחת חנף עדי רגע :
 פ' : °עצובה חטא הכניע . ולה בגלות הניע . ובגוים ההם לא תרגיע :
 °זכרי יוצרך ושומוי . מה תשתוחחי ותהמוי . הרגעי ודומי : °רחמיו
 יחלי בקצפו . אם יסער ים זעפו . כי רגע באפו . פ' : °הדר קדש בו
 עלית . ומיום מנהו גלית . אך שם הרגיעה לילית : °קול האל להושיעו .
 קורא ודגל ישעו . הלוך להרגיעו : °טרם תקרא עניתך . ובימיון צדקי
 תמכתך . ברגע קטון עזבתך : °נפוציך אושיע . ומוניך ארשיע . ומשפט
 לאור גוים ארגיע . פ' :

פומן כ"ז חסוס שמלא

°שבונים בבור עלטה . דלים וכוואבים . ידם מאד מטה . בינות
 אויבים . שור יה והביטה . לכפר חובים . כי ימינך פשוטה לקבל
 שבים

שבים: °מה אנחנו בתבל. הלא גוש עפרים. נולדים לסבל. רזו מדורים.
 היינו הבל. וימינו קצרים. חמול כי גרים אנחנו והושבים. כי:
 °לסובלי פחדך. בלבב נענה. בצלצלי חסדיך מעולם. תבנה. ועם
 כת תמימיך. אותם תמנה. צור במספר מונה. הכוכבים. כי: °אן
 מפחדך. רוכב ערבות. נברה מנגדך. ביום דין וריבות. גמלנו כחסדך:
 חוקר לבבות. הגומל לחייבים טובים. כי ימינך:

פיומו ב'ו חסוס יצחק ה'א

יִרְאַתִּי וְנִבְהַלְתִּי. ורעד מלאו מתני. מימים ננאלתי. בהם בדמי
 עוני. בים המאי צללתי. ברפש ובטיט זדוני. ירחי שוא
 הנחלתי. ולילות ריק מניני. ולאל שמו הללתי. איכה אשא פני.
 אך סליחה שאלתי. והעבתי תחנוני. לך ה' הוחלתי. אתה תענה
 ה': °צל עובר כל ימותי. וכציון נובל חלדי. רק הכל מזמותי.
 וחרדת מות נגדי. ופתרונות חלומותי. שבר וקבר לצדי. ומסוס
 נוסם עצמותי. תולע אוכל גלדי. ובפקודת אשמותי. מה צדקי
 ומה חסדי. אתה מבין פחדי. המבוש צפוני. לך: °חרדות לבשו כסלי.
 ולבי בקרבי חמרמר. בחשבי כל מעגלי. בשרי ועודי סמר. ואסון
 קורא אלי. כוסו לשותיו ימר. אם תפקוד מעללי. ותשים עלי
 משמר. ואם תמוד כמפעלי. מה אדבר ומה אומר. כל תגמולוהי
 עלי. מה אשיב לה'. לך: °קרבו ימי הפקודה. ושלוס פועל אדם.
 הזמן שם לחרדה. לאשר עפר יסודם. והוא כשתל עדה. לחתף
 יחתף כבודם. והמצבה עדה. תעיד על מעבדם. ולו יכינו צדה.
 לדרך נודם בעודם. אודה ואתן תודה. על פשעי לה'. לך: °הישירו
 הנתיבות. וסלו סלו המסילות. כוננו המחשבות. ביתרון וכשרון
 פעולות. הכניעו הלבבות. והשפילו מהתלות. נגינות ושירות ערבות.
 ושבחות ותהלות. ערוכות וערבות. קולו בנועם תפלות. יחד בנים
 ואבות. ונשובה עד ה'. לך: °וכו:

סליחה

אֲשֶׁרִי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב
 לצים לא ישב: אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה': אשרי נוצרי
 ערותו בכל לב ידרשוהו: אשרי יושבי ביתך עור יהללך סלה: אשרי העם
 שכבה לו אשרי העם שה' אלהיו: אשרי אדם עו לו כך מסילות בלבבם:
 אשרי איש ורא את ה' במצותיו חפץ מאד: אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו
 ולא פנה אל רהבים ושמי. טוב: אשרי הגבר אשר היסרנו יח ומתורתך
 תלמדנו: אשרי שאל יעקב בעורו שברו על ה' אלהיו: אשרי הגו אשר ה'
 א'הו העם בחר לנחלה לו: אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב
 ביתך קדוש היכך: אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פנד יהלכון: אשרי
 משביל אל דל כיום רעה ימלמחו ה': אשרי נשוו פשע כמוי חטאה: אשרי אדם
 לא

לא יחשוב ה' לו עון ואין ברותו רמיה : אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי
יום יום לשמור מצוות פתחי : ה' צבאות אשרי אדם בושח כך : ה' צבאות
עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה : ה' אלהים צבאות שמעה תפילתי האוינה אלהי
יעקב סלה : ה' אלהים צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה : אלהים צבאות שוב
נא הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת : גואלנו ה' צבאות שמו קדוש ישראל :
השיבנו , אל מלך , ויעבור , רחמנא וגו' :

תחנה חמס דויד ן

ה' דל כבודנו . ומטה ידנו . ונפשנו עד מאד נבהלה : ומשנאינו
יחד נועצו . וירעצו וירוצצו . שארית סורה וגולה : יום יום ידכאונו .
ועונינו כרוח ישאונו . וכמעט היינו כלה : דכיתנו בבור תחתיות .
בלעונו פריצי חיות . טבענו ביון מצולה : נתתנו למורשה . הראית
עמך קשה . השקיתנו כוס תרעלה , שוב :

מיושב

היכל ה' ומקדש הדומו . גלה כבודו ונפור עמו . וממרחקים ידרשו
שלומו , וישתחוו לו איש ממקומו : גולים במערב בכוש ומצרים .
מגמת פניהם ירושלים . נגד אביהם בשמים . לעמוד לשרתו ולברך
בשמו . וישתחוו : אובד בעולם ונדה בשנער . לדרך ארצו פיהו יפער .
מבין שני זאבי יער . ומתוך צער . יחזיקו בתומו . וישתחוו : גלות
ציון אשר בספרד . בערב מפורד ובאדום מפורד . לפאת מקדש
יתר ויחרד . לבבו כגמול עלי (חיק) אמו . וישתחוו : שופך תחנה
צור מתעלם . שמעה חרפות יושב כאלם . בשוב שבות ציון היה
כחולם . ובהקיצו אין פותר חלומו . וישתחוו : מתי אקרא ואתה תרצה .
ואת משפטי לאור תוצא . ויודע יום תציל ותפצה . אמת כי רוצה .
ה' בעמו . וישתחוו : וגמר כשאר לילות :

תיקון (מעמד) ליל עשירי

[גטר] חמס לוי הקטן

לך ה' הצדקה . לובש מלבוש צדקה . ונורא על כל סביביו המדבר
בצדקה . וישוב על כס משפט אל נקדש בצדקה . הרשעתי
לפניך ומה יש לי עוד צדקה . קצרתי עולה כי לא זרעתי צדקה .
טוב ומטיב הדרש לי ועמי עשה צדקה . נקני מעון וחטאתי מחה
כעבים . כי ימנך וכו' :

תוכחה חמס אני יוסף

שובו שובו ונחפשה דרכינו ונחקורה . לפני בוא יום ה' הגדול
והנורא : אימתה אחזתני . ורעדה לקחתני . פלצות בעתתני :
נפוגותי ונדכיתתי . בזכרי אשר העויתי . נהייתי ונחלותי : יום אשר
יקרא אלי . להראות לי מפעלי . במגלת ספר כתוב עלי : יום שנינו במשפט

יביא . גופי ונשמתי בי . וירא ויריב את ריבי : מה תענה או לשוני .
 עת יעשה חשבוני . מה נאמר לאדוני . פ"ז : °וגוף ונפש במעניהם .
 וריבון על עוניהם . למען בשת פניהם : נשמה תיחד תשובה . אלהים
 לו הקשובה . כי כאשר עזובה : בגוף טמא עזבתי . ובמסגר נחתני .
 למה זה שלחתי : שלחתי ממעל . לאדם מועל מעל . והוא בן בליעל .
 פ"ז : °סח הגוף בקול בני . תכזב נשמה לא כי . חף אנסי : אמת
 לולא הנשמה . לא פעלתי אשמה . לא עשיתי מאומה : דיון אמת
 תן גמולה . ושלם לה כפעלה . ככל אשר עשתה עשו לה . פ"ז : °פקוד
 יפקוד עליהם . רוע מעלליהם , לא יחוס עליהם : זכור לנו ברחמיך .
 ואל תדין בועמך . עשה למען שמך : קדוש לטוב זכרני . ויום למשפט
 תועידני . אל באפך תוכיחני . פ"ז :

פוסמן כ"ח חמס שמעון סרס"י

שְׁמִינִי דמעוטי ונגרו עלי עיני . °מדורת להבי תגדל בעת תעל
 ברעיוני . °עונותי בעת אזכור בבשת יפלו פני . °ואומר על
 עוני . °נפלה נא ביד ה' : °מחילה איך אהי מוצא . ואלו יחזה
 ארחי . ויום חשבון ויום עברה . יקימני בעל כרחי . ויגיה
 לי פעולות המסותרים ומה שיחי . ולא ימצא לבד חובי . ורוב מרי
 ומדוחי . אהה גם הה אזי אזעק . וארים קול במר צרחי . ואראה
 אש מלהמת יחידתי ואת רוחי . ואת כל זאת הכינותי והעויתי את
 מצחי . ופשעתי ועויתי והרשעתי בכל כחי . ושכחתי חרון אפו ביום
 אעמוד בחשבוני . ואמר : °רעדה אחזה גופי . ובשרי מאד סמר
 בזכרי יום נקמה . הה ליום חושך ורע וזמר . ומה אעשה ומה
 אען . ומה אשיב ומה אומר . ויצר רע וכל זונה אשר עבר עלי
 משמר . ועשה תועבות ויצרו . ועד הנה לא גמר . ובעבורו אני
 אשתה כוס חמה ויין חמר . אלהי חוס עלי נוצר וקרוע מעפר חמר .
 והטה אונך אלי וקח שועי ותחנוני . ואמר : °סליחה איך תהי לי .
 חטאי גדל ועלי קם . ומחר גוף וגם נפשי שניהם ילכו ריקם . והשופט
 כמעשיהם או ישיב אל חיקם . ולא יועיל מעט חסדם ולא יזכר צדקם .
 למען כי מעט הוא ועליהם נעלה עשקם . ולא שעו ולא שבו ליוצרם
 עד מלאת ספקם . וחשבו כי אדמה זו לעולם היא מנת חלקם .
 ולא חשבו יום חמת גבר לא יחמול ביום נקם . לזאת אתחל ואתחלחל
 ואימה אחזה מתני . ואמר : °יהי נא חסדך עלי כאמרתך והודך
 ורחם נא ואל תפקוד עון עבד עבדיך . ושור עניי ורנב חליי . ושים
 בכיי בנאדך . ואם גברו עונותי . גדולים הם חסדיך . ואיך תצרף
 יחידתי בלהב אש וקודך . הלא תעשה למענך ובעבור שם כבודך
 ואנכי ונשמתי הלא מחר בידך . רצה שיחי ושועתי לך תבא ועדיך
 ושובבני בעודי חי במרם יברחו שני . ואמר :

קרב

טסחאניב חמוס אברהם חוק

קָרוֹב ה' לְנִשְׁבְּרוּ לֵב: ° אפִיל תְּחִינְתִי לִפְנֵיךְ • אוֹלֵי אֲמָצָא חָן בְּעֵינֶיךָ •
 וְתִהְיֶינָה קְשׁוּבוֹת אוֹזְנֶיךָ • לְאָדָם מְעַרְכֵי לֵב • קְרוֹב: ° בְּאֵמַת אָבִי
 עֲנִיתָנִי • עַל עֲבְרֵי חוֹק צִוִּיתָנִי • בְּמַקַּל אָף הִכִּיתָנִי • וּשְׁבַט לִגּוֹ חֶסֶד
 לֵב • קְרוֹב: ° רַחֵשׁ לְבִי וְרַעֲיוֹנֵי רוּהִים • אִם יִרְדְּתִי מִמְּדֻרְגּוֹת גְּבוּדִים •
 מִגְּנִי עַל אֱלֹהִים • מוֹשִׁיעַ יִשְׂרָאֵל לֵב • קְרוֹב: ° הֵן כִּמְעַט קָטַ כְּלִיתִי •
 לְקֵאת מְדַבֵּר דְּמִיתִי • כְּכֹס הַרְבוֹת הִייתִי • כִּיּוֹנָה פוֹתָה אֵין לֵב • קְרוֹב:
 ° מִגּוֹדֵל שְׁבָרִי אִמְרָתִי • מֵאֲרֵץ הַיָּם נִגְזַרְתִּי • לְאוֹיֵב לְצַמִּיתוֹת נִמְכַרְתִּי •
 נִשְׁכַּחְתִּי כִּמֵּת מֵלֵב • קְרוֹב: ° הוֹקִידֵי נְדָהִים • וְהַחִיָּה לֵב נִרְדָּמִים •
 כּוֹלֵם לִישָׁנִים נְדָמִים • וְאֵין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב • קְרוֹב: ° זֹכוֹר בְּשִׁפְלִי
 וְגֹאֲלָתָנִי • קִנִּיתָנִי לְעַבְדִּי וְנִחַלְתָּנִי • עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי: ° תּוֹחַלַת מְמוֹשַׁכַת
 מַחַלַת לֵב • קְרוֹב: ° קִבַּל שׁוֹעֵת נִדְכָּאִים • לְהַצִּיל חַחְנַתֶּם לִפְנֵיךְ בָּאִים •
 וַיְהִי מִבֵּיתְךָ יוֹצֵאִים • שְׂמַחִים וְטוֹבֵי לֵב • קְרוֹב:

סליחה

אֵתָה ה' לֹא תִכְלֹא רַחֲמֶיךָ מִכֵּנֵי חֶסֶדְךָ וְאִמְתָּךְ תְּמִיד יִצְרוּנִי: אֵתָה ה' לְעוֹלָם
 תִּשָּׁב כַּכֶּאֱךָ לְדוֹר וָדוֹר: אֵתָה ה' לְעוֹלָם תִּשָּׁב זִכְרְךָ לְדוֹר וָדוֹר: ° וְאֵתָה ה'
 מִנֵּן כְּעֵדֵי כְבוֹדֵי וּמִרִים רֵאשִׁי: וְאֵתָה ה' אֵל תְּרַחֵק אֵילוּתִי לְעוֹרְתִי חוֹשָׁה:
 אֵתָה אֱלֹהִים שָׁמַעַת לְנִדְרֵי נַתַּת יְרוּשַׁת יִרְאֵי שִׁמְךָ: אֵתָה בִקְעַת מַעֲיָן וְנַחַל אֵתָה
 הוֹכַשְׁתָּ נְהַרְוֹת אֵיתָן: אֵתָה גּוֹחֵי מִכְּסוּחֵי עַל שְׂרֵי אָמִי: אֵתָה דְכִית כַּחֲלָל
 רֵהַב בְּזוֹרַע עוֹזֵן פּוֹרַת אוֹיְבֶיךָ: אֵתָה הָאֵל עוֹשֶׂה פֶּלֶא הִדְרַעַת בְּעַמִּים עוֹזֵן: אֵתָה הוּא
 ה' לְבֹדֵךְ: אֵתָה הִצַּכְתָּ כָּל גְּבוּלוֹת אֶרֶץ קִיץ וְחוֹרֵף אֵתָה יִצְרַתֶּם: אֵתָה הוּא וְשַׁנְתִּיךָ
 לֹא יִחַמוּ: אֵתָה הוּא מַלְכֵי מִקְדָּם פּוֹעֵל יִשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: אֵתָה הוּא מַלְכֵי אֱלֹהִים צוּה
 יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב: אֵתָה יָדַעַת חֶרְפְּתִי וּבִשְׁתִּי וּכְלַמְתִּי נִגְדָךְ כָּל צוֹרְרֵי: אֵתָה יָדַעַת שְׁבָתִי
 וְקוֹמֵי בְנַתָּה לְרַעֲי כְרֹדוֹק: אֵתָה כּוֹנֵנַת מִיִּשְׂרָאֵל מִשִּׁפְט וְצַדִּיקָה בִיעֻקֵּב אֵתָה עֲשִׂית:
 אֵתָה מוֹשֵׁל בְּנְאוֹת הַיָּם בִּישׁוּא גְלוֹי אֵתָה תִּשְׁבַּחֶם: וְאֵתָה מְרוֹם לְעוֹלָם ה': אֵתָה נוֹרָא
 אֵתָה וְמִי יַעֲבֹד לִפְנֵיךְ מֵאֵז אִפֶּךָ: אֵתָה סִתַּר לִי כִצֵּר תִּצְרֵנִי רֵנִי פִלְטָה מִסּוּבְבְנֵי סִלָּה:
 אֵתָה עֲשִׂית אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: אֵתָה פּוֹרַרְתָּ בְּעוֹזֵן יָם שְׁבַרְתָּ רֵאשֵׁי הַנְּיָנִים עַל
 הַיָּם: וְאֵתָה צָדִיק עַל כָּל הַבָּא עֲלֵינוּ כִי אִמַּת עֲשִׂית וְאַנְחָנוּ הִרְשַׁעְנוּ: וְאֵתָה
 קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: אֵתָה רִצַּצְתָּ רֵאשֵׁי לוֹתָן תִּתְּנֵנוּ מֵאֲכָל לֶעַם לְצִיִּים:
 אֵתָה שִׁמְךָ ה' לְבֹדֵךְ עֲלִינוּ עַל כָּל הָאָרֶץ: אֵתָה תִּקּוֹם תִּרְחַם צִיּוֹן כִּי עַתָּה לִחְנַנָּה
 כִּי בָא מוֹעֵד: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נִדְרֵי יִשְׂרָאֵל יִכַּסֶּם: הִשִּׁיבֵנו, אֵל מֶלֶךְ,
 וַיַּעֲבֹר, רַחֲמָנָא:

תחנה חמוס אני אברהם ק"ן

ה' ° אֵלֶיךָ אֲזַעֵק מְרוֹב תְּלֹאוֹת. ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת. עַד מִתִּי עֲשַׁנְתָּ
 בְּתַפְלַת עַמְךָ: ° נִתַּנְתִּי לְאוֹיְבֵי לְמִשְׁיִסָּה וְלִרְצָח • לְמַה ה' תִּשְׁכַּחְתִּי
 נִצַּח. וְלְמַה יִּחְרָה אִפֶּךָ בְּעַמְךָ: ° יִחַיד הַבֵּיטָה מִכְּעוֹנֶיךָ. וּבְמַה יוֹדַע
 אִיפֹא כִי מִצַּאתִי חָן בְּעֵינֶיךָ. אֲנִי וְעַמְךָ: ° אִם לֹא בִלְכַתְךָ עִמָּנוּ. וְהִייתָ
 מִשְׁגָּב

משגב לנו . גאלת בורוע עמך : °בי ה' מה אומר . כי אויבי הכביד
 עולי וצרי יתאמר . שפוך עליהם זעמך : °רחום מתי תשמידם . זכור
 עדתך קנית קדם . נחית כצאן עמך : °האירה פניך על עבדך .
 הושיעני כחסדך . יחד לבבי ליראה את שמך : °מחה כעב פשעינו .
 ועון מרינו ובצענו . וכפר על חטאתינו . למען שמך : °קרב קץ
 פדותי , אלהי צבאות . כי רבת הייתי , לחרפה ולאות . לא נכחד עצמי
 ממך : °נאור בך חסיתי . אל אבושה לעולם . ואל ישוב דך נכלם .
 עני ואביון יהללו שמך . שוב :

מיושב חמוס משה קטן

°מרום איה חסדיך . נשבעת לחסידך . שובה ה' עד מתי והנחם
 על עבדך : °שובה לעדר וצאן טרף . נתתו בפי עובדי טרף ,
 הצל פליטיו ואל טרף . ידיך מעבדיך . שובה : °הווים בשבים ונרדמים .
 עורר סדורת עולמים , חום נא ונחם שוממים . ודבר על לב עבדיך :
 שובה : °קומם והצב גבולך . ובנה מכון בית זבולך . וישע הדרך
 ופעלך . יראה על עבדיך . שובה : °טבוע במי חרונוך . דל הוא וחרד
 לדינך . יזכה וייקר בעיניך . נפשי ונפש עבדיך . שובה : °נשוא חטא
 מגואל ואם תרחק . וקרב בקראו ואל תרחק . וזכור לאברהם ליצחק .
 ולישראל עבדיך . שובה : אם עונינו וגו' :

תיקון (מעמד) ליל אחד עשר

[גמר] חמוס יהודה

°יוצרי וצור ישועתי . תבא נא עדיך . °המיתי ודמעתי . שימה נא
 בנאדך . °ושור כי אין לאל ידי ואל טרף ידך . °דרשני
 בקראי באשמורות לנגדך . שמעה קולי בשיחי . °הפלא נא חסדיך .
 ובדמעתי . מחה פשעי . ואם המה בכתובים . כי ימיך וכו' :

תוכחה חמוס אברהם

°הנשכחה לך . והגוף פעלך . צור אשר אין דומה לך . הוסה על עמלך :
 בהסד אלהים ינוחם . איש חטאיו הניחם . ועת יזכרם יתנחם .
 ומודה ועווב ירוחם : °אל ישיאך יצרך . כבודי . ורע לא יגורך : תמותנו
 כפי חכך . כי בקש להדיחך : °ביני נפשך בעודך . קשורה בגיו יסודך . ולבב
 קרעי וכא מעיל . אולי תוכלי להועיל . פ"ז : °רדפת אחר תאוה . יחידה ולך
 לא נאוה . ואם מתקה ראשיתה . מה תעשה באחריתה : °הכוני רעיוני .
 בטרם יתמו שני . פן תהיו כצל עבר . הבו לכם דבר : מה יחשוב
 קצר ימים . לבוא עם נעלמים . ואיך נפשו תתנשא . לדעה מה יעשה .
 פ"ז : °מה יתאוונך גבר . ועל יוצרו מה ידבר . ושכל נתן אליו . בחמלת

ה' עליו. הלמתים תתענגו. לאכול ולשתות שגגו. ויקשו לבותם.
כי לא מלו אותם. אשרי משכיל חשב. נפשו כמו גר תושב. בארץ
עד מותו. ה' הוא נחלתו. פ"ז:

פומון כ"ט חמוס משה

מתרצה בתחנונים. ובנעים זמירי מלות. התעשת לבן אמונים.
דופק שערי תפלות. והעת אישים ישנים. קורא באישון
אפלות. על משמרתו אנכי נצב כל הלילות: משוכים בחבלי אדם.
ומאהבה בעבותים. שכחתם בכלוא אידם. באשמנים כמתים. איה
גואלם ופודם. אשר חסדיו נצמתים. והאותות והמופתים והמסות
הגדולות. על: שמו או כרם שמת. ונטעתהו שורק. איך גדרו פרצת
ועבר עליו שורק. ויד צריו הגברת. וידו נעור ורק. ויפארו פארותיו.
ויעוללוהו במסלות. על: האזינה שועתם. והתעשת נא לקולם. ואל
תעלם בצרתם. עיניך מאבלם. והחישה גאולתם. כי אתה הוא
גואלם. ותשליך כל חטאתם. כמו אבן במצולות. על:

פומון ל' חמוס אברהם

אמונים עומדים נגדך בפחד ומורא וחילה. רחם נא צור עליהם
ואל תעשם כלה. הואל נא וברך עוטה מעטה תהלה.
האנשים אשר באו אליך הלילה: בשמך בטחו. וחסו כי לא
בגבורתם. ובמקום מנחה שפכו. לפניך דמעתם. וסליחתך דרשו
למחילה לחטאתם. חדש נא פלאיך והחיש יום ישועתם. ובאים
ביתך בבכי יצאו מנחו בגילה. האנשים: רצה נא את דבריהם. ואל
נא תשיבם ריקם. וכפעלם אל תמוד להם. כרשעתם אל חיקם. והאר
אפליהם. ויצא חיש כנוגה צדקם. ואויביהם מעניהם. המה יקחו חלקם.
ועם היו לחרפות יהיו לשם ולתהלה. האנשים: מוודים על חסדך
ולרחמיך ישברו. נדיבי עם הצות לילה תהלותיך יספרו. ובת חנונים
נגשו ודברי רננות ידברו. תהי אונך קשבת לשמוע התפלה. האנשים:
מליחה

אלהים אלי אתה אשרך צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועוף בלו
מים: אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל: אלהים אל תרחק
ממני אלהי לעורתי חושה: אלהים אתה ידעת לאולתי ואשמותי כמך לא נכחתי:
אלהים בקדש דרכך מי אל גדול כאלהים: אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את
היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים: אלהים באונינו שמענו אבותינו ספרו לנו
פועל פעלת בימיחם בימי קדם: אלהים בשמך הושיעני ובגבורתך תדינני: אלהים
בצאתך לפני עמך בצעדך בישימון סלה: אלהים בארמנותיה נדע למשגב: אלהים
בקרבה בל תמוט יעורה אלהים לפנות בקר: אלהים דבר בקדשו אעלות אחלקה
שכם ועמק סכות אמרד: אלהים השיבנו והאר פניך ונישעה: אלהים זדים קמו
עלי וערת ערצים בקשו נפשי ולא שמך לנגדם: אלהים זנתנו פרצתנו אנפת
חשוב

תשובב לנו : אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה : אלהים לנו מחסה ועוז
 עזרה בצרות נמצא מאד : אלהים להצילנו ה' לעזרתנו חושה : אלהים למרתני
 מנעורי ועד הנה אנני נפלאותיך : אלהים משיב יחידים ביתה מציא אסירים
 בכושרות אך צוררים שכנו צחחה : אלהים משמים השקף על בני אדם לראות הוש
 משביל דורש את אלהים : אלהים נצב בערת אל בקרב אלהים ישפט : אלהים
 צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה : אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה
 ופקד גפן זאת : אלהים שמעה תפלתי האזינה לאמרי פי : אלהים שיר חרש אשירה
 לך בנבל עשור אומרה לך : אלהים ה' חילי וישם רגלי כאילות ועל במותי ירכיני
 למנצה בנגינותי : ה' שמעה . השיבנו . אל מלך , ויעבור , רחמנא וגו' :

החנה חמוס אני הויד בקוד ה"

ה' °אליך כסיתי . בך ה' חסיתי . אל אבושה לעולם : °נקטה נפשי בחיי .
 בהמשך קץ מאווי . זכרתי משפטיך מעולם : °יהירים נחרו בי . וידו
 אבן בי . המה הגבורים אשר מעולם : °דכא מדכאי עדתך . ואנחנו עמך
 וצאן מרעיתך . נודה לך לעולם : °ועשה למען שמך . והקם דברך
 ונאמך . וארשתוך לו לעולם : °יודע לשוטני ומוני . כי אלהי משפט
 ה' . וישב ה' מלך לעולם : °דלים ישובב לגבולם . כאשר מאז
 גאלם . וינטלם וינשאם כל ימי עולם : °בראותי כי ארך שבוי . זאת
 נחמתי בעניי . כי לא יזנה ה' לעולם : °קרבה אל נפשי גאלה . והפק
 תעלה . השומר אמת לעולם : °והדוך צר הדיחני . דמה בנפשו כי
 לקחני . לעבד עולם : °דוב אורב הוא לי . לולי ה' עזרתה לי . ותציבני
 לפניך לעולם : °הלמני הדימוני . במחשכים הושיבני . כמתי עולם :
 °ראה על עבדיך פעלך . סברם ומבטחם עליך . אלהים חיים ומלך עולם :

מושב

להודות לשמך שחר קמנו . זאת זכרנו והתנחמנו . חסדי ה' כי
 לא תמנו : שעה נמשלת . כדל על דלת . והרם שחה וגם
 נחשלת . ואם ארך קץ התוחלת , הלא שברנו בך אל שמנו .
 חסדי : צור חרבנו . וגם קשתנו . שבור מוקשנו . ופח רשתנו . כי
 בזכרנו . קלון בשתנו . מאד נכנענו . וגם נכלמונו . חסדי : ברוב
 מרינו . מאד יגענו . ובפשענו . בבור טבענו . לראש אשמורות כדל
 שוענו . בבושת פנים לך השכמנו . חסדי : אם ענינו וגו' , כמו שאר הלילות :

תיקון (מעמד) ליל שנים עשר

[נמר] חמוס צדיק

לך ה' הצדקה . °צור יושב ברום זבולה . דלים עומדים לנגדך המציאם
 חן וחמלה . °וקדמם אל חסדך והפק לשברם תעלה . °קריאתם
 לך תערב אל אשר לו הגדולה . °אל רופא שלח מרפא לנדכאים
 ולעצבים . כי ימינך פשוטה לקבל שבים :

תוכחה ע"פ א"ב נלתי נלס

אם חסרך שכחנו. ותורתך זנחנו. וזכור כי עפר אנחנו. °איכה תפקוד בחמה. על תולעה ורמה. עפר מן האדמה: °בתוכה הוכן רבעו. ואיך קצר מצעו. ובעפר ימות גזעו: °גאונו מות ישסף. ולא יועיל בהאסף. אם יצבור כעפר כסף. פ"ז: °דמי לבי על עיני. הזלתי לרוב עוני. ועוללתי. בעפר קרני: °הן תאוה תסיתני. ובחיותה תמיתני. ולעפר מות תשפתני: °חטאי שם לי מרכב. ולא בנתי אם ארכב. כי עתה לעפר אשכב. פ"ז: °ומה שם תרבני. ואל עפר תשיבני. אל הטאה תריבני: °אני גבר לרוב כחשי. ועון עבר ראשי. דבקה לזיפר נפשי: °מלך מכל נבדל. מעוז לאביון ומגדל. מקים מעפר דל. פ"ז: °היש שופט בלתיך. ואם תחבל מלאכתך. הוודך עפר היגיד אמתך:

פומן ל"א חמוס משה

בלילי על משכבי. עצות בנפשי שמתי. להתודות עלי חובי. אשמורות קדמתי. ולעמוד על מצבי. לפני ה קמתי. לראות מה ידבר בי. ומה אשיב על תוכחתי: °מי זה יעמוד לפניו. ולא יירא חרון אפו. ואיכה ידרוש רצוני. ודמים מלא כפו. זממחשכי עוניו. חשכו כוכבי נשפו. והקיפוהו אדוניו. כארי מפה ומפה. מפחדו צרחת. ואל חסדו ברחתי. לראות: °שכחי טוב אדוניהם. ונושים חסד פעלו. כי אחרי עיניהם. תרו בעולם והבלו. ושוא לקחו בידיהם. ובאו אל היכלו. ויפתוהו בפיהם. ובלשונם יכזבו לו. אהה כי תפל טחתי. ובהבל בטחתי. לראות: °האומר והוא עושה. אל תפן למעשינו. ויום בו אשמים תנסה. בדין אל תנסנו. ומערומינו תכסה. ומי בלתיך מנוסנו. מעוז לדל ומחסה. בשר נא מחסנו. מאסריך פתחתי. וכדברך סלחתי. לראות:

פומן ל"ב חמוס יהודה

שארית יוסף °ייחלון קץ פלאות. ויוחר. הזמן וחזונוי נבואות. אולי יחנן ה' אלהי צבאות: שארית יוסף °העבידום אדונים. עבודת העבדים בפרך וזדונים. אסורים בכאסרים. אבות גם בנים ובקדסי אסורים. באות הלולאות. אולי: שארית יוסף °ואויביהם פלילים. נותשים את שרשם ואת פרים אוכלים. עד נשאר שדמות כמלקט שבלים. צומחות הרקות ונבלעות שלמות. אולי: שארית יוסף °דעת אל מבקשים. ובעת צרתם לבית קדשו חשים. לחסות בצלו עת רחמיו דורשים. ואז צורר ומשטיין יפול למשואות. אולי: שארית יוסף °העתידים לזמן. אשר נבאו נביאים פדות עם לא אלמן. אולי יוסף ידו לבנים אב הרחמן. למען עם ה' אשר נאמן. בכך חסדו מקיים בחזות נוראות. אולי:

תחנה חמס דויד בר אלעזר

ה' דאבה רוחי. ותם לרוק כחי. כי שאפני אנוש כל היום: °זמשנאי
נשאן ראש. וצרי על גבי יחרוש. ואחי נגוע כל היום: °פעתי חוללה.
ונחלתי אבלה. שאגו צוררי כל היום: °דבקה לעפר נפשי.
ולא אשא ראשי. נעויתי שחותי כל היום: °בהמשך ימי. כלו עיני.
ובלו עצמי. בשאגתי כל היום: °רחום רפא יגוני. ה' חנני. כי אליך
אקרא כל היום: °אויבים הלמוני. אכלוני הממוני. סבוני כמים כל
היום: °לעגו בי צוררי. בחרפה הכו לחיי. באמרם אלי כל היום:
°עד אן תקוה פדיום. אל נורא ואיום. כי עליך הורגנו כל היום:
°זעמך נשאתי. ובכל זאת יחלתי. חסד אל כל היום: °ראה בשתי
וכלמתי. וריבה ריב חרפתי. מני נבל כל היום: (הייתי שחוק לכל
עמי. נגינתם כל היום). שוב:

מיושב חמס משה הק'

°מבית מלוני. קמתי כחקי. ולבית אדוני. באתי בצוקי. ואלוי עיני.
תלויה בזעקי. בקראי ענני. אלהי צדקי: °שרירות יצרי.
ישפילני. והלכו בקרי. ובהילני. והטאת מרי. ינחילני. ולא ירפני.
עד בלעי רקי. בקראי: °הבאיש ריחי. כי בי רדה. המר רוחי. ועלו
עדה. הכשיל כחי. ואותי צדה. שם לחרדה. את נשף חשקי.
בקראי: °הקץ משנת. יגוניו הוזה. והקריבה שנת. פדיון לעם זה.
ורצה רנת. כואב ונבוה. כי אתה מנת. כוסי וחלקי. בקראי:
אם עונינו גו':

תיקון (מעמד) ליל שלשה עשר

(גמך) חמס שמואל

הולכי דרך לא טוב. °שובו נא והשיבו. °מעל כל פשעיכם. °זמעלכם
הטיבו. °אשר משחית הצבתם. ריבו. ביצרכם ריבו. רגזו
ואל תחטאו. °למצותי הקשיבו. תמיד ואלו שובו. בנים שובבים.
כי ימיך:

פוטון ל"ג חמס יוסף וחסר ס'

°ישורון קם בעוד לילו. לבית אל שמחת גילו. וכל גוי בשוב לאל
מוחוללו. הלא יכפר בעד מעלו. ואף כי נחלת חבלו.
בהטיבו מעליו. כי מו גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו.
כד' אלהינו בכל קראנו אליו: °ואמנם לאדם תשובה. רפואה אל
חלי חטאו. בעובו דרך משובה. ושובו בכל לב לבוראו. אבל יצרו
ברוב איבה. כמו נחש משיאו. עדי ישכח ביום טובה. יום בו מות יניאו.
יום שמחה ערבה. וורא מלאך ה' אליו. כי: °שים לבבי צור. וחומה
צור. ישע אמתך. ואל עיר מבצור. חכמה החזק מלחמתך. ומסכלות
רחק

רחק למה תמות בלא עתך. ויצר הרע אשר בערמה יסיתך ויפתך.
בעולם הבל לא תאבה ולא תשמע אליו. כי מי:

מסתאגב החוס אני משה קטן

זכור עדתך קנית קדם: °אנא זכרה הסדיך. ושא נס לקביץ ידידך.
ושובבם למען כבודך. מעונה אלהי קדם. זכור: °נדמיתי באורך
שני מוקשי. מדי דברי בשחיתות הר קדשי. זכור תזכור
ותשוח עלי נפשי. כי אזכרה מקדם. זכור: °ישעך זה כמה הוחלתי.
כלו עיני מיחל ועל כן זחלתי. ואומר בחשבי ירחי שוא הנחלתי.
מי יתנני כירחי קדם. זכור: °מעונה מרוב חלוי ומוכה. נד לגודל
שברו ויבכה. ואם אפס צרי למכאוביו יחכה. לרוכב בשמי שמי
קדם. זכור: °שם מבטחו באותות ובמופתים. הנם כתובים על ספר
הישר וחרותים. וצופה יום עמדך על הר הזיתים. אשר על פני
ירושלים מקדם. זכור: °העוד יזכור לנושה חרות. לתת לו אחרית ותקוה.
כאשר הגיד מראשות וחוה. מוגיד מראשות אחרית מקדם. זכור:
°קדוש קרא בשם חסדים גמלנו. ופעלך בקרב שנים לכלנו. אלהים
באזנינו שמענו. אבותינו ספרו לנו. פועל פעלת בימיהם בימי קדם.
זכור: °טובך גלה לעם נדהם. ודרך עוד מיעקב כוכב נגהם. תתן אמת
לעקב חסד לאברהם. אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. זכור:
°נאקת הנאנקים הקשיבה. והחיש פדותם והקריבה. השיבנו ה' אליך
ונשובה. חדש ימינו בקדם. זכור: סליחה. ויעבור. רחמנא.

החנה החוס אני לוי אמיץ

ה' ארכו שני. ונפלו פני. ולפני מעני. הלכתי שחוח: °נמס כדונג
לבבי. כי קמו צרים סביבי. שדרו אהלי. ובזוו חילי. וישטחו
להם שטוח: °ירד לעפר כבודי. ונשפך לארץ כבדי. ושכנה דומה.
כרחל נאלמה. וככבש יובל לטובה: °לשאול מטה נגענו. ולריק בכל
יום יגענו. ומרוב תלאה. עדתך נלאה. ולא מצאה היונה מנוח:
°ומכובד ודונים. גמרו ופסו אמונים. והלב סחרחר. כי הקץ אחר.
ומבחר הצאן לקוח: °יחד כצאן תעינו. ורוח קדים רעינו. ומשובה
שובבנו. ותשובה עובנו. ואל אלהינו כי ירבה לסלוח: °אמיץ לבבם.
בחזיוני כתבם. לריב ריבם. ולהלך פדוים. ולקרא לשבויים. דרור
ולאסורים פקה קוח. שוב:

מיושב החוס משה קטן

°מרעיד פני צורו שחר. ומשפוך שיחה לא אחר. למנצח בשור
נבחר. על אילת השחר: °שחרות וילדות חלפו. וכוכבי
וקונים נשקפו. ונחמתי כי החלפו. מחלפותי כצמר צחר. למנצח:
°הסב לתי עשת ימי נפשי. והרעותי אך לנפשי. ומיום נלכדי במוקשי.
שחותי ולבי סחרחר. למנצח: °קצי ארך והסבר. קצר. אבל עף
בלו

בלי אבר. כי בא החלום בלא שבר. ודבר אשר אין לן שחר. למנצה:
 °טפות דמועי יגרו. על אש עצמות יחרו. ויצוריו לא נכרו. ועוריו
 מעלי שחר. למנצה: °נא אם הרב הסכלתי. והיום מליחה שאלתי.
 או אם לדבר הואלתי. בעיני אדוני אל יחר. למנצה: השובנו יה
 ונשובה. וציון ברצונך היטיבה. שמעה סלחה הקשובה. ה' ועשה
 ואל תאחר. למנצה: °וגי:

תיקון (מעמד) ליל ארבעה עשר

גמר החסו בחיי הקטן

לך ה' הצדקה: °בוהן לבות יצורים. °חוקר מצפוניהם ולו נגלו סתרים.
 °יערב נגדך שיה עם עורכי טוב אמרים. °יצא מבית הדרים.
 °והושת בבית האסורים. °קצה נפשו בגלות לחם צר ומי מרים.
 °טהור שוב ושובבהו אל ציון מרום הרים. °נא חון זרע קהלתך
 לך זועקים ממצרים. ובשר נא כי בספר חיים הנם כתובים. כי ימינך:
 פזמון ל"ד החסו שם טוב

°שובן בחיק תרדמות. עורה פקח עינים. ופרע דרכי אדמות. ואיש
 נתיב שמים. הרחק מן הבהמות. לרוכב רבותים. מעט שנות
 מעט תנומות. מעט חבוק ידים: °מתי תכין צדה. ותקח בידך מחיה.
 לדרך העתידה. בארץ ערבה וציה. בה צפעון יד הדה. לחכות
 איש בצדיה. אזי נמס לבב אנוש נרפו כל ידים. מעט: °מדם ימי
 הרעה. התיצב והכן לך. וטרם רווח סועה. העמד במישור רגלך.
 עזוב נא דברי תועה. וזכור אלוה פועלך. נוטע אזנים ויוצר העינים.
 מעט: °והוא גוזר והוא מקיים. והוא אומר והוא עושה. הכל החל וסיים.
 והכל לבדו נושא. וכבודו המאיים. הכל מלא למחסה. בכוחו
 יסד ארץ וגם נטה שמים. מעט: °בי ה' חטאתי. ולא נכון עשיתי.
 בהרבותך טובתי. חטאתי עויתי. אנא סלח אשמתי. יען בך חסיתי.
 וראה כי כנחל עיני יורדה מים. מעט:

פזמון ל"ה כניל ונחסר תחיוו כמ'

°שובה שובב ממשותך. והשפילה עיני גבהותך. פן תדאג ותנהם
 באחריתך. ואלה הם עתות תשובתך. יום אחד לפני מיתתך:
 °מה זה תתנשא ומה תתגבר. הלא בואך צפה בלכתך קבר. ואח
 לא יפדה איש ולא כל חבר. באלה הדברים תמיד תדבר. וכתבתם
 על מוֹזוֹת ביתך. יום: °ובראותך כוכבים כי רמו. ושמים כאהל הוקמו.
 איך מחשבות לבך הזו נמו. מתי יתעוררו כי נרדמו. מתי תקיץ
 משנתך. °יום: במה תתרצה. כי ענית. ובמה תתכסה. וחטא כסית

מה זה ראית ; כי גאית . אם בעדן גן אלהים היית . וכל אבן יקרה
מסוכתך . יום :

תחנה חמס אברהם

ה' . °את מפעליך אזכור בהגיוני . וסליחותיך בתחנוני . חנני ה' כי
אליך אקרא : °ברחמים ריבה את יריבי . ולהחריב כל מחריבי . אז
ישבו אויבי . אחר אקרא : °רחום רפא יגוני . כי הם כחול הים
שומני . שמע ה' קולי אקרא : °האל ברחמים ישמע קולי . בצערי
מרוב חילי . כי הטא אזנו לי ובימי אקרא : °מנומי באתי לרוממך .
כי נשענתי על שמך . ולא נסוג ממך . תחינו ובשמך נקרא . שוב :

מיושב חמס משה יפה

°מזה נפלאות . ואיך מלאות . שחקים ואדמה . ולא נראית . ואם
נמצאת . במחקרי המזומה . למאד רמת . כי עצמת . ממנו
בחכמה . בתבונה ובדעת . נפלאים מעשיך ונפשי יודעת : °שבילי
פעליו . יורו עליו . ועצמה נפלאה . ונפשי תעידו . כי מכבודו .
היא כי נמצאה . דובר באין פה . מגיד וצופה . כי עין רואה ואון
שומעת . נפלאים : °היפקוד אדון . על איש מדון . יצדק או ישקור .
ומפי חמר . הידרוש אמר . ופשעיו יחקור . עקור עץ חבלו . ונטע
אהלו . כי יש עת לעקור . וגם עת למעת . נפלאים : °יפה נוף בחבל .
נחלת תבל . בעברת אל נעתם . ובמלאות ספקו . השלים חקו .
ועונו נכתם . מתי עליון . תבאר חזיון . הקץ אשר נסתם . ונחתם
בטבעת . נפלאים : אם עונינו :

תיקון (מעמוד) ליל חמשה עשר

(גמר) חמס שלמה שמה

לך ה' הצדקה . °שוכן עד לא יתם . °לך השם הגדול אשר בו כל
יצור נחתם . °מחולק לשני שמות מיוסדים במשמרתם . °הרימות
שנים עוד ואת יחיד בארבעתם . °שחקים נבראו בהם וכל היצור
אשר תחתם . °מקושרים באזרועך במאמרך נצבים . °הלא העת אשר
תחפוץ יהיו כאין נחשבים . כי ימינך :

פיומן ל'ז

אסירי עם תאסוף לבל ידחו . בחסדך יה זכרם ואל ישכחו . קול
מבשר ישמעו ואז ירוחו . הבקר אור והאנשים שלחו :
לקרוא שנת רצון לאלהינו . לנחם כל אבלים במקהלינו . המקוים להקים
כבוד דגלנו . וכל נסיכי עמים תחתיו שחחו . קול : ברית אבות תזכור
להמונך . צבי זמירות יתנו את פניך . בחסדך צור תפדם ובגאונך .
כי עליהם צרים חרב פתחו . קול : למועד הימים לביתך שחרו .
ושלש

ולשלוש פעמים בסך יתחברו. רק לבקש רחמים שמך יזכרו, מקום זבחי שלמים תודה יובחו. הבקר: גולים ושבוים מהיכלם. בחסדך צור תנהלם. לארץ גבולם. כי אתה פודם ואתה גואלם. גם כל חוסיך בך אל ישמחו. קול:

פומון ל"ז החום לוי ח"י

עצמה ירבה. אדוני האדונים. לעומדים על משמר תפלה ותחנונים. ויימשם ממצולות מים הזדונים. נותן ליעף כח ולאין אונים: עצמה ירבה. ° לאום מוכה ותועה. אשר החשית מטוב ומקלון שבעה. בין גורי אריות רוה וצולעה. מתי לה תקריב נבואת השמועה. ומחה ה' אלהים דמעה. מעל כל פנים. נותן: עצמה ירבה ° וכח לשבוים. אשר יום ולילה חייהם תלואים. ובאפסי ארצות במורה זרים. שואפים כפראים. עומדים על שפאים. ומוכים בחלאים. רעים ונאמנים. נותן: עצמה ירבה. ° ישבור עול מענים. בגלות יוקשים בתוך פחים וצנים. אחר אשר היו דשנים ורעננים. רבת שבעה לה נפשם רוב זמנים. הלעג השאננים. והבוז לגאיונים. נותן: עצמה ירבה. ° חי זוכר הברית. וכתמו עונינו יכבם כבורית. ולגלות מרודים תהי תקוה ואחרית. וחבלי יצרנו ומיתריו יכרית. עושה שערורית. משלח מודנים: נותן:

פומון ל"ח החום אברהם

טובך ° אל תצפון לגוי מכל בריתו. וצופים דברו כי לטובה שארית. טוב אחרית דבר מראשיתו: טובך ° בבקר שבע את בניך. יברכוך קרביו וגם לא ישכחונך. טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך. טובך: טובך ° רב תגלה לפני חשוקיך. ולחסדך לקרב ימהרו רחיקך. טוב אתה ומטיב למדני חקיך. טובך: טובך ° השיבה לתוך היכל לפני. ומלך שמו ינון אז יעבור לפני. טוב יפיק רצון מה'. טובך: טובך ° מוחל בן אשר הושם בבור. עד ישקיף וירא ומוט עולו ישבור. טוב ארך אפים מגבור. טובך:

פומון ל"ט ע"א א"ב נלחי מלם

יה שמע ממעונך. בליל זה קול בניך. רחום זכור מעמדות עמדתו לפניך. נא המצא רצונך. לעומדים בתחנוניך. תכין לבם תקשוב אזוניך: ° אבינו מלכנו. הצליח דרכנו. ° בלילי תחנונינו. שעה נא חיו ערכנו. ° גשתנו בצעקנו. ראה והאר חשכנו. הוצא לאור דיננו. וזכנו בדינך. תכין: ° דרשונך בליל אחרון. אדיר כל יצור יוצר. ° המון רחמיך העיר וחסדך לא יבצר. ° ושכר המעמדות נצור חסד נוצר. ממשפט ומעוצר. חוב זכה אמוניך. תכין: ° עוזנו האירה ימינך הנפלאה. ° פתח דלתי רחמיך למתחננים מתלאה. ° צועקים במעמד אחרון ישועה. מאד נוראה. יראו לשנה באה. ה' באור פניך. תכין:

פומון מ' תמוס משה

כל המיחלים לישע צורכם . חסדו יבא מהרה וישיעכם . חזקו ואמצו
 ויאמץ לבבכם . כל המיחלים : ° משתם עונכם בחבלי שקרים .
 ושמתם מצחכם כחוק צורים . והיה פשעכם בעתות מצרים . מבדיל
 ביניכם לבין אלהיכם . חזקו : ° שובו בנים ולב העירו . וחטא ועונים
 גם תבעירו . ויצרי זדונים אל תשירו . רק הסירו . ערלות לבבכם .
 חזקו : ° הבל קניתם . מאז לכם . והתאויתם . חפץ לבבכם . והאל
 נשיתם . והוא יזכרכם . ומדוע באתם . כאשר צר לכם . חזקו : ° יחל
 מבוכה לצורו מיחל . ועינו תפכה . מים למוחל . מעונה מדוכה .
 לחטאו וזוחל . כי עוד יחכה . ה' לחננכם . חזקו :

תחנה תמוס דויד ה"ק

ה' , דרוש רחומיך . מיד קמיך . כי נגש העם הזה : ° ולבוש בגדי
 נקם . על הבוגדים ריקם . לדעת מה זה ועל מה זה : ° ישעך
 גלה לעינינו . ונאמר בלשוננו . הנה אלהינו זה : ° ררוד תקרא לעמך .
 ממרומך . וראה כי עמך הגוי הזה : ° חיש לעורר אילות . ומבור דלות .
 העל את העם הזה : ° קוממיות יוליכנו קדושי . כמאז אל הר קדשי .
 וגם כל העם הזה . שוב :

מיושב תמוס משה קטן

בנזום אנחה . העיר חוזה . ואזנו פקחה . שמוע מחוזה , ומימי סליחה ,
 עליו הזה . למחר יהיה האות הזה : ° שעה שובבים . בעוצם
 כאבם . ודמעה שואבים . ושופכים סביבם . למחות חובים . בלוחות
 לבבם . המזה כתובים . מזה ומזה . למחר : ° הדוף יצריהם . אשר
 השפילו . וקח שיריהם . אשר הובילו . כי קניניהם . לא יעילו . ולא
 יצילו , העם הזה . למחר : ° קמנו לפניו . בלילותינו . לכפר פניו
 בשירותינו . אולי בעוניו . יצף ענותנו . לחיותנו . כהיום הזה .
 למחר : ° טהר כבודית . באש מצרף . כל שערורית . ויצר טורף .
 וזכור הברית . ומאף הרף . וחון את שארית . העם הזה . למחר :
 ° נפשות אמוניו . כיום יטהר . ובעתת מוניו . יהי עד מטהר . וקול
 ממועוניו . קורא כגוהר . בקדשו בניו . למועד הזה . למחר :

רחמנא אדכר לן קיימיה דאברהם רחימא .

רחמנא אדכר לן קיימיה דיצחק עקידה .

רחמנא אדכר לן קיימיה דיעקב שלימא .

רחמנא אדכר לן זכותיה דיוסף חסידא .

רחמנא אדכר לן קיימיה דמשה נביאה .

רחמנא אדכר לן קיימיה דאהרן כהנא .

רחמנא אדכר לן קיימיה דפינחס קנאה .

רחמנא אדכר לן קיימיה דדוד משיחא .

- רחמנא אדכר לן צלותיה דשלמה מלכא .
- רחמנא ארים ימינך ואצמח פורקנך .
- רחמנא בכסופי אפינ אתינא למקרי קמד .
- רחמנא גלי גבורתך עלן .
- רחמנא דינא דחיי גזור עלן .
- רחמנא הדרך שוי עלן .
- רחמנא ולא תתפרע כעובדנא בישין מנן .
- רחמנא זיוך אשרי עלן .
- רחמנא חוס ורחם עלן בכטיאות טיבותך .
- רחמנא טבון סניאין חשוב עלן .
- רחמנא ותגלגלון רחמך עלן .
- רחמנא כבוש חמתא ורוגזא מנן .
- רחמנא לא תעביד גמירא לנא .
- רחמנא מחול ושכוק לחובן .
- רחמנא נהור טובך אנהר עלן .
- רחמנא סעיד וסמך הוי לן .
- רחמנא עביד עמנא אתא למב .
- רחמנא פתח שמיא לצלותין .
- רחמנא צלותנא קבל ברעוא .
- רחמנא קבל צלותין בעידן עקא .
- רחמנא רחם על נשמתין .
- רחמנא שתא טבתא אייתי עלן .
- רחמנא טוב מרוגזך .
- רחמנא דלא נהדר ריקם מקמך .

ויעבור ה' על פניו ויקרא . ה' ה' אל רחום ותנון ארך אפים ורב חסד ואמת :

נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה :

אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך תפלתנו ואל תתעלם מתחנונו . שאין אנו

עניי פנים וקשי עורף לומר לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים

אנתנו ולא חטאנו . אבל חטאנו אנתנו וגו' :

חטאנו צורנו סלח לנו יוצרנו :

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד :

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :

ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים :

ה' מלך . ה' מלך . ה' ימלוך לעולם ועד :

אחד אלהינו גדול אדונינו קדוש וגורא שמו . לקדושת שמך עשה אם לא לנו .

לא לנו ה' לא לנו . כי לשמך תן כבוד על חסרך על אמתך . למה

יאמרו הגוים איה נא אלהיהם . ואלהינו בשמים : אחד אלהינו בשמים . הי וקיים

הוא . מלא רחמים הוא . מלא זכויות הוא . כל אשר חפץ עשה בשמים ובארץ בימים וכל תהומות . אין מי יאמר לו מה תעשה . אין מי יאמר לו מה תפעל .
 כי הכל מעשה ידיו :

אֱלֹהֵינוּ שבשמים שמע קולנו וקבל תפלתנו . אלהינו שבשמים אבר כל הקמים עלינו לרעה . א"ש במל מעלינו כל גזרות קשות ורעות : א"ש גזור עלינו גזרות טובות : א"ש הרשונך המצא לנו : א"ש העתר לנו היום בתפלתנו : א"ש ואל תבישנו משרנו : א"ש זכרנו בזכרון טוב מלפניך : א"ש הטול על מפני ועל עוללינו : א"ש טהרנו מעונינו : א"ש יהמו נא רחמיך עלינו : א"ש כלה אל תעש עמנו . א"ש למענך עשה אם לא למעננו : א"ש מלא משאלות לבנו לטובה : א"ש נחמנו מאבלנו : א"ש נקום את נקמתנו : א"ש סמוך את נפילתנו : א"ש ענה עתירתנו : א"ש פדנו מירי אויבינו : א"ש צוה אתנו ברכתך : א"ש צדקנו במעשמיך : א"ש קרב לנו קץ הגאולה : א"ש ריבה ריבנו וגאלנו : א"ש שכך חמת מלך מעלינו : א"ש תן בלבו להטיב לנו : א"ש תן שלום בינינו : א"ש תן שלום בארץ : א"ש תן שובע בעולמך : א"ש תן לחם לפי המף : א"ש תן זרע לזרע ולחם לאוכל : א"ש תן טל ומטר בעתו בארץ : א"ש כתבנו בספר חיים טובים : א"ש כתבנו בספר ישרים ותמימים : א"ש כתבנו לגאולה : א"ש כתבנו לרוח והצלה : א"ש עשה עמנו אות לטובה : א"ש עשה עמנו אות לרחמים : א"ש תכון תפלתנו קטרת לפניך :

ברונו רחם תזכור . ברונו רחמים תזכור . ברונו שבועה תזכור . ברונו עקידה תזכור . הבט לברית . ואל תפר ברית . עננו בעת ובצרה הזאת . עננו בעת ובשעה הזאת :

עננו אבינו עננו . עננו בוראנו עננו . עננו גואלנו עננו . עננו הורשנו עננו . עננו הודנו עננו . עננו ואלהי אבותינו עננו . עננו זך וישר עננו . עננו חי וקיים עננו . עננו טהור עינים עננו . עננו יושב שמים עננו . עננו כביר כח עננו . עננו לא חפץ ברשע עננו . עננו מלך המלכים עננו . עננו נורא ואדיר עננו . עננו סומך נופלים עננו . עננו עוזר דלים עננו . עננו פודה ומציל עננו . עננו צדיק ומצדיק עננו . עננו קרוב לקוראיו עננו . עננו רחום וחנון עננו . עננו שוכן שחקים עננו . עננו תומך תמימים עננו . עננו אלהי אברהם עננו . עננו פחד יצחק עננו . עננו אביר יעקב עננו . עננו אלהי המרכבה עננו . עננו אלהי חיות וזרובים עננו . עננו אלהי עירין קדישין עננו . עננו העונה בעת צרה עננו . עננו העונה בעת רצון עננו :

אל רחום שמך . אל חנון שמך . אל ארך אפים שמך . בנו נקרא שמך . ה' עשה למען שמך . ה' עשה למען שמך וחוסה על ישראל עמך : עשה למען שמך : עשה למען אמתך . עשה למען בריתך . עשה למען גדלך . עשה למען דתך . עשה למען הדרך . עשה למען ויעודך . עשה למען זכרך . עשה למען חסדך . עשה למען טובך . עשה למען ישרך . עשה למען כבודך . עשה למען למודך . עשה למען מלכותך . עשה למען נצחך . עשה למען סודך . עשה למען עוזך . עשה למען פארך . עשה למען צדקתך . עשה למען קדושתך . עשה למען רחמנותך . עשה

עשה למען שכניתך . עשה למען תורתך . עשה למען אברהם יצחק ויעקב . עשה למען משה ואהרן . עשה למען דוד ושלמה . עשה למען נביאים הראשונים . עשה למען אהבת הקדמונים . עשה למען ציון משכן כבודך . עשה למען הרבן ביתך . עשה למען שממות הכולך . עשה למען ירושלים עיר הקדש . עשה למען ישראל העניים . עשה למען ישראל הדלים . עשה למען ישראל השרוים בצרות . עשה למען יתומים ואלמנות . עשה למען גמולי חלב . עשה למען זונקי שדים . עשה למען תינקת של בית רבן שלא חטאו . עשה למעןך אם לא למעננו . עשה למעןך וראה בצרותינו . עשה למעןך והושיענו . הושיענו ועננו היום בתפלתנו כי תהלתנו אתה :

דַעֲנֵי לעניי עניני . דעני לעשקי ענין . דעני לתבירי לבא ענין . דעני למכוי רוחא ענין . דעני לשפלי דעתא ענין . דעני לאברהם אבינו בהר המוריה ענין . דעני ליצחק על גבי מדבחה ענין . דעני ליעקב בבית אל ענין . דעני ליוסף בבית האסורים ענין . דעני למשה ואבותינו על ים סוף ענין . דעני לאהרן במחנה ענין . דעני לפנחס בשיטים ענין . דעני לדוד ושלמה בנו בירושלים ענין . דעני לאליהו בהר הכרמל ענין . דעני לאלישע ביריחו ענין . דעני לחזקיהו בחלותו ענין . דעני ליונה במעי הדגה ענין . דעני לחנניה מישאל ועזריה בגו אתון נורא יקדתא ענין . דעני לדניאל בגובא די אריותא ענין . דעני לעזרא בגולה ענין . דעני ליהושע בגלגל ענין . דעני לעלי ברמה ענין . דעני למרדכי ואסתר בשושן הבירה ענין . דעני לצדקיהו וחסדי ותמימי די בכל דר ודר ענין . רחמנא ענין . רחמנא חטאנא . רחמנא אסכלנא . רחמנא שויב . רחמנא פרוק . רחמנא דמלי רחמי רחם עלן בדיל שמך רבא ויקרא . ונפליס על פיהס ומסחמניס בלחם :

(ואומר החזן) **אֵם** עונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך . כי רבו משוכותינו לך חטאנו . סלה לנו :

אתנו לחלות פניך . כי חסד ואמת יקרנו פניך . נא אל תשיבנו ריקם מלפניך . ושלה לנו רחמים כמעונך :

מִרְן דבשמיא לך מתחנן . כעבדא דמתחנן למריה . הב לן לבא להיובתא . ולא נהדר ריקן מקמך :

מִרְן דבשמיא לך מתחנן . כבר שביא דמתחנן למריה . כולהון בני שביא בכספא מתפרקין . ועמך בית ישראל ברחמי ותתנוני . הב לן שאלתון ובעותון . ולא נהדר ריקן מקמך :

מתרצה ברחמים ומתפיים בתחנונים . התרצה והתפיים לעם עני ומדולדל :

שׁוֹמֵר ישראל . שמור שארית ישראל . ואל יאבד ישראל . האומרים בכל יום שמע ישראל :

שׁוֹמֵר גוי אחד . שמור שארית גוי אחד . ואל יאבד גוי אחד . האומרים בכל יום שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד :

שומר גוי קדוש . שמור שארית גוי קדוש . ואל יאבד גוי קדוש . האומרים
בכל יום קדוש קדוש קדוש :

שומר גוי רבא . שמור שארית גוי רבא . ואל יאבד גוי רבא . האומרים בכל
יום אמן יהא שמייה רבא :

מחר ומסי ממות ומחיה . מסיק משאול לחיי עלמא . ברא כד חטי אבוהי לקייה .
אבוהי דחיים אסי לכיביה . עבדא דמריר ונפיק בקולר . למריה תאיב ותבד
קולריה . ברך בוכרך אנן דחמינן לקמך . הארוי נפשין בגדין מרדין . הא עברך אנן
ומרדנן לקמך . הא בבזתא ושביא הא במלקיותא . בכמו מינך דרחמך נפישין .
אסי לכיבין דאתתקפו עלן . עד דלא נהוי גמורא בשביא :

קולי אל אלהים הט און אלי . קולי אל משרתיי בקשו רחמים עלי . אולי
יהון וירחם עלי . קולי אל אלהים :

חיים שאלנו ממך . כי מקור חיים עמך . צדקה עשה עמנו למען שמך . והסר
דבר וחרב ורעב ושבי ובוז ויצר הרע וצר מעמך :

בקשה ע"ס א"ב נלתי מלס

אליך ה' נשאתי עיני . שמע קול תחנוני . כגדל הסדך : ° בשמך בשחתי .
וכפי ששחתי . דברים לקחתי . ובאתי עדיך : ° גברו יגונותי . ויכלו שנותי .

כי כל עונותי . שתה לנגדך : ° דלפה מתוגה . נפשי הענוגה . וחלץ מדאגה .
נפש עברך : ° העבר חמאתי . אלהי ישועתי . וגם את דמעתי . שיטה בנאדך : °
וברוגו רחם . זכרה והנחם . ושמת ונחם . נפש עברך :

ע"ס א"ב נלתי מלס

אבינו אב הרחמן הושיענו למען שמך : ° אלהינו ואלהי אבותינו הושיענו
למען שמך : ° בצר לנו קראנוך . הושיענו למען שמך : ° גלגל עלינו

המון רחמך . הושיענו למען שמך : ° דרשנוך המצא לנו . הושיענו למען שמך : ° העתר לנו
בתפלתנו . הושיענו למען שמך : ° ונקרא ואתה תעננו . הושיענו למען שמך : ° זכרנו בזכרון
טוב מלפניך . הושיענו למען שמך : ° החול על טפנו ועל עוללוינו . הושיענו למען
שמך : ° החול על עמך רחם על נחלתך . חוסה נא כרוב רחמך . חננו מלכנו ועננו :
אבינו מלכנו אבינו אתה . אבינו מלכנו אין לנו אלא אתה . אבינו מלכנו רחם עלינו :
אם הטבנו פועל . אבינו אתה . ואם הרענו מעל . אין לנו אלא אתה . אבינו
מלכנו רחם עלינו :

אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים . עשה עמנו צדקה למען שמך
והושיענו :

ואנהנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו וגו' . (ואומר קריש תתקבל) :

הענו ותערתו מן השמים . תשמע תפלתכם . תקובל צעקתכם . ויאזין שועתכם
ושועת כל ישראל . ואמרו אמן :

(1) מאן דיתרין לשון סתתה על מלאכי רחמים וכו' . יתרן גם סתתה סולח :

כב תיקון (מעמד) ליל ראש השנה

אשרי וקדיש עד לעילא •

פומן מ"א חמוס יצחק הכהן

יחיד בקראי לך בעד בניך. תעלה עתירתי למעונך. ושמע תפלתי והט אזנך. חנון בעת עמדי במשכנך. אני בצדק אחזה פניך: °צדק לבש לבי והסר סרה. ודרוש והתחנן בנפש ברה. לאל אשר הכין בך בגבורה. עוד ועצמות עם פליאה צורה. תכן תמונתך ובנינך. חנון: °חל נא פני צורי והכן דרך. על חטא ועל יצר ספוק על ירך. קומה חצות לילה והשפל ברך. לפני גדול עצה ואין לו ערך. טהר קרביך ורעיוניך. חנון: °קרבו ימי חשבון ודין כל נוצר. לפני אדון עולם אשר כל יצר. גור מזמן בוגד לעת המצר. ומלאכתך רבה והיום קצר. רב לך רדוף אחרי זמן עדנך. חנון: °האל צבאות רם על כל רמים. °כפר לעם יושב בגלות משמים. העת אשר תשפוט ותריב עמים. °נא אל תבישנו ביום דינך. חנון:

סליחה

אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: ! ואני בקול תודה אובחה לך אשר נדרתי אשלמה ישועתה לה: אני אל אלהים אקרא וה' ישעני: ואני אליך ה' שועתי ובבקר תפלתי תקרמך: ואני אשיר עוזך וארנן לבקר חסדך: כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי: ואני בה' אצפה אוחילה לאלהי ישעי ישמעני אלהי: ואני בחסדך בטחתי ונגל לבי בישועתך אשירה לה' כי נמל עלי: ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל היכל קרשך ביראתך: ואני כזית רענן בבית אלהים בטחתי בחסד אלהים עולם ועד: ואני עליך בטחתי ה' אמרתי אלהי אתה: ואני קרבת אלהים לי טוב שתי בה' אלהים מחסי לספר כל מלאכותיך: ואני אמרת בחפזי נגורתי מנגד עיניך אכן שמעת קול תחנוני בשועי אליך: ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסף להביט אל היכל קרשך: ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלהים ברוב חסדך ענני באמת ישעך: ואני בתומי אלך פדני וחנני: ואני עני ואביון אלהים חושה לי: עזרי ומפלמי אתה אלהי אל תאחר: כי לך ה' הוהלתי אתה תענה ה' אלהי: לך יום אף לך לילה אתה הכינת מאור ושמשי: לך זרוע עם גבורה תעזו ירך תרום ימינך: לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד:

פומן מ"ב

לך תעטוף קהלה. ושארית סגולה. בלב נשבר ונדכה מפחדך ממולא. יגדל נא כחך בתת שוחה מעולה. לך ה' הגדולה: לך רובי חסדים. ולנו רוב מרדים. הננו לפניך חרדים. ברוב פחדים. התעשת למוקף ראש² מכל צדדים. והעבר חטאתו עלומה

(לשון סל' ויקף ראש ותלסה (איכס, ג' ס')

עלומה כמגולה. לך: לך גלוי וצפוי כי פסו אמונים. כלו סג ונאלח
מלא חובים צפונים. אב רחמן רחם על עגימים עגונים. ושוב מחרון
אפך ואל תעש כלה. לך: לך נפשי בכפי חתי מפחדך. לך תעטוף
רוחי נכחך לנגדך. אם תאסוף בדינך ואם תחיה בחסדך. אנא אל תט
באף לבן אמתך ועבדך. ואל תוסיף ליסרו בכל חלי ומחלה. לך:
לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד. כי כל בשמים ובארץ לך ה'
הממלכה והמתנשא לכל לראש. והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל
ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל:

מסתאגיב ע"פ א"ב כפול ופשוט. וחסר ק"ר

ובידך כח וגבורה: ובידך **אומץ ועזרה**. **אדר וישועה ואורה**. **בכחו**
שמים שפרה. ובידך: ובידך **גדוע קרנות עשרה**. **גם מאריכי**
לשון לספרה. **דבר עושק וסרה**. ובידך: ובידך **התשועה צפונה**
בעתותי צרה. **היודע ועד כי נפשי קצרה**. **ובשם ה' אקרא**. ובידך:
ובידך זכות וחנינה נצורה. **זמר מקבילי פניך בשירה**. **חסד ומשפט**
אשירה. ובידך: ובידך **טובה גנוזה שמורה**. **טוב ומטיב לכל קוראך**
במורא. **יודו שמך גדול ונורא**. ובידך: ובידך **כליל נזר ועטרה**.
כתר להעמיר לשומרי תורה. **לעמרת צבי ולצפירת תפארה**. ובידך:
ובידך **מחמדה היקרה**. **מאו נצורה לעם נברא**. **נכון לבי אלהים אשירה**
ואזמרה. ובידך: ובידך **סאת תנמולי ברה**. **שומה למשמרת מסורה**.
ערוכה בכל ושמורה. ובידך: ובידך **פלילת משפט עטרה**. **פעולת**
עובדי עבודה זרה. **צרה כמבכירה**. ובידך: ובידך **שפרת מתת**
מפוארה. **שהכל יתנו לך בשירה**. **תודה וקול זמרה**. ובידך:

ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל. ואתה אלהינו מודים אנחנו לך
ומהללים לשם תפארתך ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה:
בקראי ענני אלהי צדקי בצר הרחבת לי חנני ושמע תפילתי: שומע תפלה עדיך
כל בשר יבואו. יבואו אליך הרוחות וכל הנשמה. הנשמה לך והגוף פעלך
חוסה על עמלך:

תוכחה ע"פ א"ב עד טו

הנשמה לך לבדך. והגוף פעולת ידיך. סלח נא כגודל חסדך:
אמיץ שוכן ערץ. אימתו תפוצץ בחרץ. בקומו לערוץ
הארץ: **בעוררו יום בואו**. ברואים בדין בהביאו. ומשפט מכוון כסאו:
גדודיו יגידו במלה. כי שוכן מעלה. שופט הוא סלה. פ"ז: **דין**
ומשפט יפעל. דרוש ידרוש כל פועל. יקרא אל השמים מעל: **הדור**
בגלות תעצומו. וקולו ירים למרומו. ואל הארץ לדין עמו: **זגוף**
ונשמה במרץ. יקדמו פני דר ערץ. שופט כל הארץ: **זה וזה יתחברו**.
ודין ומשפט יברו. יגשו אז ידברו: **חש הגוף לדבר בכחו**. ולסדר
ניב לקחו. **לפני ה' ישפוך שיחו**: **טהור חופש סעיפי**. אל תקצץ
אגפי. על לא חמס בכפי: פ"ז: הנשמה

הנשמה לך והגוף פעלך ה' עשה למען שמך. אתאנו על שמך. שמך נקרא.
 ה' אלהינו בושנו במעשינו. אין לנו פה להשיב, כי רבו משוכותינו.
 חטאנו עם אבותינו: מה נאמר לפניך. הלא כל הנסתרות. אתה יודע רוי עולם.
 אתה חופש כל חדרי. אין כל דבר. אם עונינו. אם עונות. כי עמך הסליחה.
 כי עמך מקור חיים. כי לא על צדקותינו. ה' שמעה. השיבנו ה' אל
 מלך, ויעבור:

מקדמה למשפטיית החסו אני שלמה כפול וחסר סמ'

אבה כפי. על רוב אכפיו. **איך** לי תקריב. ותשב לריב. ואותי
 תביא במשפט: **נואל** סרעף. וכלה עפעף. **נבהל** רעיון.
 בקראי חזיון. וקרבתיו אליכם למשפט: **יום** בו נושה.
 כמו דין קשה. **יצורים** ירעיש. ואותם יגיש. לעשות בהם משפט: **שדי**
 מורה. לשלש עשרה. **שקול** נא הפשע. במאזני הישע. ואל תבא
 במשפט: **לכן** תחמול. וחסד תגמול. **למען** תצדק. מאבק דק.
 המתעבים משפט: **הננו** נצפה. חסד כלפי. **הבי** מהרת. ולנו
 הוהרת. כי ה' אוהב משפט:

אודך ביושר לבב בלמדי משפטי צדקך: אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים
 ישפט: בקום למשפט אלהים להושיע כל ענוי ארץ סלה: גרסה נפשי
 לתאבה אל משפטך בכל עת: דרך אמונה בחרתי ומשפטך שויתי: הגיד לך אדם
 מה טוב ומה ה' הורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם
 אלהיך: נפשי אויתוך בלילה אף רוחי בקרבי אשתרך כי כאשר משפטך לארץ
 צדק למנו יושבי תבל: הלא אתה מקדם ה' אלהי קדושי לא אמות: ה' למשפט
 שמתו וצור להוכיח יסרתו:

פוסון מ"ג החסו משה

יום זה מאז בחרתו. ומכל ימים חמדתו. ולפקוד יצורים יצרתו.
 ולזכור מעשים יעדתו. וכסא דין הצבתו. עבור לפניו והעמדתו.
 ה' למשפט שמתו. וצור להוכיח יסדתו: **מה** יתאונן ממך. ומה
 יענה איש מדון. שוכן בית חומר. מלא מרמה וודון. היוכל להשיב
 אומר. עבד לפני אדון. והנרשה יתאמר. לבקש הפקדון. אשר
 בידו הפקדתו. עת בוא פקדתו. ה': **שור** עבד אשר נאסר. וקיקלון
 התאזר. ובידי פראים נמסר. לא נסמך ולא נעזר. מפוזר בין כל בשר.
 ועל כסאו ישב זר. וממצותיך לא סר. ואם מידך נגזר. וכמת מלב
 שכחתו. ובחטאיו זכרתו. ה': **הקימהו** ושימהו. בכסא דין מימין.
 וזכרהו ופקדהו. ולבו ביום זה תרנין. ועינך עליו תנהו. יום עמים
 באף תדין. ולחיים כתבהו. קח מנחה אשר הכין. ובשרהו. כי טבלתו
 במי סליחה וטהרתו. ה':

ויגבה ה' צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה: ואתה כאלהיך תשוב
 חסד ומשפט שמור וקוח אל אלהיך תמיד: ואל תבא במשפט את עבדך כי

תיקון ליל ראשון של ראש השנה

לא יצדק לפניך כל חי : זכרתי משפטך מעולם ה' ואתנחם : חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך : ידרך עניים במשפט וילמד עניים דרכו : כי ה' אוהב משפט לא יעוּב את חסדיו לעולם נשמרו וזרע רשעים נכרת :

מסתאגוב ע"פ א"ב גלתי מלס

כי ה' אוהב משפט : כי ה' ברא עולמו בגדלו . כי הוא אמר ויהי הכל במלולו . הצור תמים פעלו . כי כל דרכיו משפט . כי : כי ה' גזר עולמו למענהו . ויצר הכל וקונהו . את מי נועץ ויבינהו . וילמדהו באורח משפט . כי : כי ה' דבר ויקרא ארץ . יסדה והכינה במרץ . היושב על חוג הארץ . ויעשה כמשפט . כי : כי ה' ותיק בחר . בילד שעשועים מרחם משחר . לנצור ארחות משפט . כי : כי ה' חסנה בעושר וכבוד והון עתק . וצדקה להגות בה בלי שתק . ולשמור מצותיה בל תנתק . להכין אותה ולסעדה במשפט . כי :

כמה ימי עבדך מתי תעשה ברודפי משפט : למשפטך עמרו היום כי הכל עברך : משפטי ה' אמת צדקו יחדיו : מעשה ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו : ולכן יחכה ה' להנכם ולכן ירום לרחמכם : כי אלהי משפט ה' אשרי כל חוכי לו :

פוטון מ"ד תחוס יעקב

ימזרתי ומדת שני . לבבי ייחד מחוללו . וכל קרבי ורעיוני . יהללהו כרוב גדלו . ואקרא שמו כטוב מעלו , בתוך עם קרובו וחבלו , אלהי משפט ה' אשרי כל חוכי לו : עם אשר שמך קורא . שועו כיום תשע . ומהר לפניו הקרה . מבשר צדיק ונושע . ורוח חן יערה . ממרומוך ונשתעשע . בדתך . ונאמר אשרי העם שככה לו . אלהי : קומה ה' אל נשא . ירך אל תשכח עניים . וחמול ורחם וחוסה . על עם כבודך מחיים . ונס תשועות ופדות שא . לאשר חסדך מקוים . כי חסד רם ונשא . יעשה למחכה לו . אלהי : ביתך שימיה עליון . ולאור שים מחשכי . כפלגי מים בציון . שלח נין ישי מלכי . ושוב שבות גיא חזיון . ויראו עינינו כי בחר ה' בציון . אוה למושב לו , אלהי : **נפשי** אויתך ברילה אף רוחי בקרבי אשחרך . כי כאשר משפטך לארץ צדק למרו יושבי תבל : נרבות פי רצה נא ומשפטך ה' למדני : סמר מפחדך בשרי וממשפטך יראתי : עושה צדקות ה' ומשפטים לכל עשוקים :

פוטון מ"ה תחוס יוסף

יהי נועם . על עם . דלתי רחמיו דופקים . יפתחם . צור מרחם . וישמע קול נאנקים . ועשוקים מעושקים . יציל ויאמרו רחוקים . עושה צדקות ה' ומשפטים לכל עשוקים : ויופיע . להודיע . יצורים כי הוא פעלם . וכי קרואים . הברואים . ליום תמוט רגלם . יום רעדה יום דין יום הרת עולם . ואין מכוסים . המעשים . מצופה כל נעלם . היבצר . מיוצר . יצורים סוף כל פעלם . מתי מעל . אינם על . גורל הצדקים

תיקון ליל ראשון של ראש השנה

כד

הצדיקים. עושה: °סמוך דלים. נכשלים. למשפטיך עמדו. אל אמונה.
 כפר נא. לזדונים אשר זרו. יהי רצון. בעת כצאן. לפניך יפקדו.
 שתחנם. עת תמנם. צאנך שלא יאבדו. רעה בשבטך. שאר שבטיך.
 ועודדם ויתעודדו. ובנאדך וספרתך שים דמעת העשוקים. עושה:
 °פדות תשלח. טוב וסלח. ביום לדין מושבך. חטא הלבן. ואשרי
 בן. אדם יתאמץ בך. זכור עדתך. בני בריתך. עליהם תעביר מושך.
 ואור קדר. יתקדר. ועל אדום תרד חרבך. שם רשעים. בך פושעים.
 תמחה ממכתבך. ונר לדוד ערוך תמיד. ואת סוכתו תקים. עושה:
פנה אלי וחנני כמשפט לאוהבי שמך: צדיק אתה ה' וישר משפטיך: קולי שמעה
 כחסדך ה' כמשפטי חייני: ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך:
 שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך: תחי נפשי ותהללך ומשפטיך יעורוני: השיבנו
 ה', אל מלך, ויעבור ה' על פניו:

מקדמה למלכות פ"ס א"ב נלחו נמס

אבוך לחלות פני אל ואוחיל. חסדו ואמתו כי ברוב חיל. העירוני
 סעיפי ומפיל. אני תחנתו לפני המלך: °בהעלותי על לבבי
 רשעי אשר גמר. רעדה אחותני ובשרי סמר. בעת אעמוד להתודות
 אשמי ואומר. אני מעשי למלך: °גדול אדונינו ומופלא. ומי העומד
 בהראותו להפלא. בין צדיק לרשע אם תעלה. חמת המלך: °גאון
 יצרי השואני והעויתי פעלי. ונוקשתי במעשי ובמעללי. ומה אעשח
 כי יפקוד עלי. אדוני המלך: °דברי עונות במכתב נרשמות. ליום
 דין וחשבון נחתמות. מולצים יגידו גלויות וסתומות. המשרתים
 את פני המלך: °המונך יוכו במעבדיהם. החוסים בך המה ישאו
 ידיהם. קודש ואשר כח בהם. לעמוד בהיכל המלך: °ועובר על דתך
 ושב במרוצתו. תקנת יום זה לשוב ממשותתו. ישוב אל ה' וירצה
 תשובתו. כי כן יסד המלך: °מרום רצני ורצה עמך. שחר בקראי
 פני אולמך. ויערבו דברי כי ארוממך. אלהי המלך:

מסחאניב פ"ס א"ב נלחו נמס

ארוממך אלהי המלך: אמליך °אל ראשון מבלי תחלה. ומרומם
 על כל ברכה ותהלה. ומלכותו בכל משלה. לפני
 מלך מלך. ארוממך: אמליך °בורא הכל ולשמו אפאר. שבח גדולתו
 אבאר. אולי פניו אלינו יאר. אדונינו המלך. ארוממך: אמליך °גדול
 ונורא שוכן מעונה. אשפוך לפניך שירח ותחנה. ואתה תשמע השמים
 והאזינה. קולי אדוני המלך. ארוממך: אמליך °דובר צדק ויושר.
 אתודה לפניו חטאת עלומי אשר. עשיתי בלי יושר. לא היה דבר
 נעלם מן המלך. ארוממך: אמליך °רם ונשא ואגדלנו. ויצרי לפניו
 אכניענו. כי כל איש אשר יכנו. יעשרנו המלך. ארוממך: אמליך

מוחל

תיקון ליל ראשון של ראש השנה

° מוחל וסולח לאשמי. אשר בו יחמתי ממעי אמי. ועיניו ראו גלמי
ועצמי. לא נכחד מן המלך. ארוממך :

ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד : בכל יום אברכך וזהללה
שמך לעולם ועד : גדול ה' ומחולל מאד ולגדולתו אין חקר : דוד
לדוד ישבח מעשיך וגבורותיך יגדלו : כי לה' המלוכה ומושל בגוים : רחש לבי
דבר טוב אומר אני מעשי למלך לשוני עם סופר מהיר : כי ה' שופטנו ה'
נחוקקנו ה' מלכנו הוא וישוענו :

פומון מ"ז

הרוב לכל קוראיך היה קרוב לשוענו. כי חסדך שחרנו. מערש
יצוענו. ובשמך אתאנו. לרפא את נגענו. ה' מלכנו הוא
וישוענו : בה' חסינו. וזכרו שעשוענו. מתוך צדקותינו. ומלחץ
קובעינו. אנא צור ישוענו. אל תפן לרשענו. כי בשמך אתאנו ולכבוש
תעתועינו. ה' מלכנו : מגדול עז שם ה' אל צלו נברחה. ובצרתה לנו
על רחמי נבטחה. זכרו מעוזנו. בצוקי מאורעינו. ובשמך אתאנו
לכבוש את פשעינו. ה' מלכנו : הושיעה שיה אובד מצער נענונו. ונחודו
ונעונו. יהי כופר תעתועו. ראה אנקו והיעו. בפי אריה ולועו. ושובבנו
לרבענו. ומרעה טוב רענו. והט אונך לשוענו. נשף. בהשמיענו.
ה' מלכנו :

ה' מלך. ה' מלך. ה' ימלך לעולם ועד : ה' מלך עולם ועד אברו גוים מארצו :
ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם : זמרו אלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו :
כי מלך כל הארץ אלהים זמרו משביל :

פומון מ"ז חמוס אברהם ונחם הם

זמרו משביל, שפלים עם גבורהים. חדשים גם ישנים חשכים עם נוגהים.
כי מלך כל הארץ אלהים : ° אותות אמונות אל על לוחות
לבות. חרותות בעט מזומות ילדהו מסבות. כי בוראם אחד ונפלאותיו
רבות. ואמת אל ואין עיד וזלתו אין אלהים. כי מלך : ° ברא לכבודו
מבראי שחקיו. רצים ולא ייגעו כי שקולים עלי קו. צדק. והוא מלכם
והוא נהגם בחקיו. ויאמרו ה' הוא האלהים. כי מלך : ° רמת ונשגבת
מדעת אדם. ויודוך הכל כי תקצר ידם. אכן כפי כחם יהללוך בעודם.
כי אל גדול ה' אלהים. כי מלך :

מלך אלהים על גוים אלהים ישב על כסא קדשו : ה' מלך תגל הארץ ישמחו
איים רבים : ואלהים מלכי מקדם פועל ישועות בקרב הארץ : כבוד
מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו : להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו :
מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין
כמוך : מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור :

פומון מ"ח

בגוים. בעת קומם. להמליכך בני החומים. שעה שועם. הנה

תיקון ליל ראשון של ראש השנה כה

ישעם. וכתבם לחיים ולרחמים. חמול אבי. כו תביא. במשפט כל היקומים. שלח פדותך. מלכותך. מלכות כל עולמים: ביום אקרא. תהי נורא. עינך עלי לטובה. שא פשע. וחיש ישע. בהשקט ונחת ושובה. לך אשיר. כי תכשיר. משובת בת שובבה. ולא אעלים. כי חבלים. נפלו לי בנעימים. חמול: זה היום. אשר איום. יצר ראש פעולתו. וצוהו. והורדו. ולא שמר מצותו. ובו נשפט. כי למשפט. נברא מתחלתו. זה לאירו. וזה לצידו. זה לחייו וזה למותו. גדור פרצי. לאור תוציא. דיני כשמש בצאתו. בשמים. שבעתים. כאור שבעת הימים. חמול: אני עבדך. ברוב חסדך. עשה עמי לטובה אות. ושא הנס. צור לכנס. הפזורים בכל פאות. והמאורים. המאירים. אור להם לא יאות. בעוז מלכי. בישו כי. מלך ה' צבאות. רצה בנשפי. נדבות פי. כמו עולות ושלמים. חמול:

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד: מי זה מלך הכבוד ה' עוזו וגבור ה' נבור מלחמה: שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד: מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד מלה: ה' שמעתי שמעך וראתי ה' פעלך בקרב שנים חייהו בקרב שנים תודיע ברנו רחם תזכור: ה' יתברך שמו לעולם ועד

פזמן מ"ט חמוס אברהם
אל בית המלך נקראתי. רעדה אחותנני. כי פיו המריתי. ה' שמעתי שמועך יראתי: **במה** יחידתי להנצל תוכלי. יום על כף מאוני המשפט תעלי. מה תלוני ואל בדיך שם כלי. להיטב ואת תרשיעי ובהבל תהבלי. בדעתך לא תחשבי בשכלך לא תשכלי. לאמר מה זה ואיך ולמה נבראתי. ה' שמעתי: **רצית** ללכת אחרי תאותך. תתענגי פה ולא זכרת אחריתך. יום אל יפרידך מעל גויתך. ואל תיקך ישיב תגמול פעולתך. כי בספר רשום חקוקה אשמתך. היום לעומתך. נתיב תום הוריתי. ה' שמעתי: **הלך** דבש ראית בגוית אריה. אכלת ותטמאי ולא אמרתי איה. אלהי המשפט יום ואסוף גויי הארצות לדין והמתים יחיה. ותאמרי בלבך אולי לא יהיה אדרוש מאווי לבי זבריתי. ה' שמעתי: **מראות** עיניך בשאול ישליכוך. ותאותך לדרך רע ידריכוך. לא יועילוך. אבל לתופת יוליכוך. מקום גחלי כידודי אש יתיכוך. ומאורות חלך במשפט יחשיכוך. תנחמי ותאמרי אוי כי נטמאתי. ה' שמעתי:

ה' שמעתי שמעך יראתי: ה' פעלך בקרב וגו': ה' ימלך לעולם ועד: לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו: ויהי בישורן מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל: כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים: ועלו מושיעים בהר ציון (סדר"ע) ח"ב ז 7 לשפוט

לשפוט את הר עשו: והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: השיבנו. אל מלך: מקדמה לזכרונות

נחמתי. על אשר אשמתי. וכחצות לילה קמתי. מתודה ומתנפל עת זכרתי. משפטיך מעולם ה': עליון לקראתך מר צרחתי. כי מיום דינך חרדתי. עת סרעפי הערתי. ועל משכבי זכרתי. בלילה שטך ה': פקדני כרוב רחמוך. והקס לעבדך נאמך. וברצון עמך. זכרני ה': טובך יגדל עתה. תרופה למכתי שתה. כחסדך זכר לי אתה. למען טובך ה': רחשנו יערב לפניך וישפר. ומעלינו חמתך תופר. בהרעי תקיעותי כולם כמספר. לזכרון לפני ה': תומת אב המון להחיש פדיוני. תזכור. ונעקד איש אמוני. ואז נביעה בקהל נאמני, חסדי ה' אזכיר תהלות ה':

אזכור מעללי יה כי אזכרה מקדם פלאך: אזכרה שמך בכל חור ודור על כן עמים יהודוך עולם ועד: אזכרה אלהים ואחמיה אשיחה ותתעטף רוחי סלה: חסדי ה' אזכיר תהלות ה' כעל כל אשר גמלנו. ה' רוב טוב לבית ישראל אשר גמלם כרחמו וכרוב חסדיו: מסתאניב חסס יעקב הקט' משולש

אזכיר תהלות ה': אזכיר יחוד שמך וארוממך. תהלות יקרך אניג ועז תעצומך. יחד לבבי. ליראה את שמך. למען שמך ה'. אזכיר: אזכיר עדות צדקתך לבדך. תהלות עורך אניג ואתעטף נגדך. ענני ה' כי טוב חסדך. אם נא מצאתי חן בעיניך ה'. אזכיר: אזכיר קשוי ורשעי בעמדי לריבך. תהלת קרבתך אענה וחלילה פן אכויבך. הן קלותי מה אשיבך. אודה עלי פשעי לה'. אזכיר: אזכיר בנפלי בפח דדוני כתוא מזכור. תהלות בך ארבה ואתחנן בלב נכמר. בי ה' מה אומר. מה אשיב לה'. אזכיר: אזכיר היותי בקרב חלדי כהלך. תהלות הודך אשיחה ואתעטף כדל וחלך. הודיעני בדרך זו אלך. אתהלך לפני ה'. אזכיר: אזכיר קשר עריץ אניגן בגאונהו. תפלת קשטך אבאר ביום תכניעהו. קדמה פניו הכריעהו. אל נקמות ה'. אזכיר: אזכיר טובות אשר בם תמיד תעודדני. תהלות טרפי אחוה ואחלה זכרני ופקדני. טוב טעם ודעת למדני. למען דעת צדקות ה'. אזכיר:

עלי נפשי תשתחה על כן אזכרך מארץ ירדן וחרמנים מהר מצער: זכור רחמך ה' וחסדיך כי מעולם חמה: זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירגנו: חמאת נעורי ופשעי אל תזכור כחסדך זכור לי אתה למען טובך ה': פומון ג' חסס יהודה

יצרי ראשית צרי. התעני כשכור. ומה יתרון לדברי. כי אם עונות לזכור. יה אל תגל טסתרי. והותי אל תעכור. חמאת נעורי

תקון ליל ראשון של ראש השנה

כ

נעורי . ופשעי אל תזכור : הלבן מות יתרון . כהגיש מנחת שפתיו .
 היא מנחת זכרון . מזכרת עונותיו . ואין ארון . ואין אהרן . לכפר
 על זדונותיו . ובמה ישיב חרון . וירצו קרבנותיו . אשר שכלו . ימי
 הבלו . ביד תאותו ימכור . חטאת : ונקל בעיניך לכפר . על נפש
 שוגגת . דלה ממצוא כופר . ואין ידה משגת . וחיוני הספר . זכרה
 ומתמוגגת . ונוחם אמרי שפר . הוגה ומתענגת . פעם בפתח תקוה
 ופעם בעמק עכור . חטאת : דבקה נפשי בעצבי . ותלך שובבה .
 ועולם נתן בלבי . הקימותיו מצבה . ולא אזכור ביום טובי . יום
 אשכב למעצבה . יום רוח תעבור בי . ואין אהבה . ואין איבה .
 הזורקה בי . שיבה . וראייתה לזכור . חטאת : הפחידוני עוני . וחסדך
 יבטיחני . ונחמות חיוני . בהקיצו תשיחני . והאמינו רעיוני . כי רוחך
 תנחני . ושים נא לבי ועיני . בדרך אמת ונחני . וביום תוכיחני .
 ברגו רחם תזכור . חטאת :

פומן נ"א חתום יוסף סלח

ימי ילדות . יום כבודת . שכחוני ברוב זדוני . ובבחרות . ליום
 עברות . לא שמתו רעיוני . ומר ראשם . מעט דבשם . הסתיר
 מאור עיני . אנא אל . ביום תואל . לחפש בו מצפוני . כחסדך
 זכור לי אתה למען טובך ה' : ואיך יסלח . עדי תסלח . אנוש יום
 זמן חומד . אשר בטנו . כבוא אוננו . לבטן שאול יצמד . ועולם
 זה . הנבזה . השבו לעולם עומד . עדי שכח . ביום יוכח . במכאוב
 ויום יעמד . וצדה לא הכין לו לפני בוא ה' . אנא : סבבוהו . והלאוהו .
 תלאות מפה ומפה . בהגיד לו . מעללו . ועונות ימי חרפו . ואין לו שם .
 בעד אשם . יספור זדונו וכספו . ואם הרבה בגפו . בא וככה יצא
 בגפו . וטוב מעשה . לבד מחסה . כי בו בחר ה' . אנא : פשלות
 חטאת . על חטאת . רצונו בתאות גופו . והטהו . ופתחו . זמנו במעט
 צופו . ולא זכר . ביום נעכר . כי כלענה סופו . כעת ייעף . והוא
 מועף . לקברו כגשר בעופו . ונקל זאת . למול הגנות . ביום
 היב ה' . אנא : סלה צורי . עון יצרו . והפק נא לי שאלות . ואם
 גבר . חטא ועבר . סליחותיך גדולות . ומעשרשי . לך עושי . מנפחד
 בלילות . בשיר קמתי . וקדמתי . לשמך רובי תהלות . ואם איני .
 בניב לשוני . במה אקדם ה' . אנא :

זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו
 ואל חטאתו : זכור עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך הר ציון זה שכנת
 בו : זכור רחמיך ה' וחסדך כי מעולם המה : זכרני ה' ברצון עמך ופקדני בישועתך :
 זכר עשה לנפלאותיו תנון ורחום ה' : טרף נתן ליראינו יזכור לעולם בריתו : זכר
 לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור : ויזכור לחם בריתו ונחם כרוב חסדו : ויזכור
 ימי עולם משה עמו אית המעלם מים את רועה צאנו ואית השם בקרבנו את
 רוח

רוח קדשו: על חוכמתך ירושלים הפקרתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד
לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי לכם:

פומון נ"ב החוס משה

אל דמי לכם • ילדי איתני • מהפיל שועכם • לפני צור מעוני • עד
יקבץ נדחכם • אל מקדש מעוני • המזכירים את ה' אל דמי לכם •
° מנום אם קמתם • ולבית אל באתם • משנה זוררתם • ורון התאויתם •
מי ישע שאבתם • וקרתם ושתיתם • בליל זה ונוכרתם • לפני ה' •
המזכירים: ° שאון גאות מענם • הסר וחרפתם • כי מכרום חנם • ואפסה
גאולתם • למענך ולא למענם • עשה ולצרותם • וידעו כי אותם בחר
ה' • המזכירים: ° המון חסדו וטובו • בליל זה יעורנו • לבן מאז אהבו
כעין יצרנו • למחות את חובו • ברצון יעטרנו • ומדי דברי בו • זכור
אזכרנו • רחם ארחמנו • נאום ה' • המזכירים:

וישמע אלהים את נאקתם ויזכור אלהים את בריתו את אברהם את יצחק
ואת יעקב: הלוך וקראת באוני ירושלם לאמר כה אמר ה'

זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה:
הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על
כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה': וזכרתי את בריתי אותך בימי נעורך
והקימתי לך ברית עולם: וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם
מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני ה': השיבנו אל מלך ויעבור:
מקדמה לשופרות

אל כנד כונס: מי הים • בכנס • נפוצות עם אראה נס • אישמעה קול
שופר: ° באורו השכים יגהו • בעזרו שפלים יגבהו • והיה ביום
ההוא • יתקע בשופר: ° גדול • בשובם לבצרון • וקול נשמע בתת רון •
קרא בגרון • אל תחשוך כשופר: ° הערים אשר שאו • ממתים מכם
ראו • כנשוא נס הרים תראו • וכתקוע שופר: °

אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי: אברכה את ה' בכל
עת תמיד תהלתו בפי: גדלו לה' אתי וגרומטה שמו יחדיו: כל
העמים תקעו יקף הריעו לאלהים בקול רנה: תקעו בחדש שופר בכסא
יזא באז • וזכרתם יזא ליום הגנו:

מסתאניב החוס אני שלמה חוק כולו, אחר אות ל

תקעו בחודש שופר: ° לאדור נורא תהלות • ° לאמין עושה גדולות
ונפלאות עד אין מספר • תקעו: ° לנאור גוזר ומקים • ° לנוטה
כדוק שהקים • בצקת עפר • תקעו: ° ליוסד ממדי נשיה • ° ליוצר מאורי
עליה • וזמבריק נוגה שפרפר • תקעו: ° לשופט היום עבדיו • לשומר
נפשות חסידיו • ונחלתם תושפר • תקעו: ° ללובש שריון צדק • ° ללוקט
שושן מוהדקי • ורע יעבדנו יסופר • תקעו: ° למלבין צחנת רשעם • למוחה

תיקון ליל ראשון של ראש השנה

כעב פשעם. ויסר עונם וחטאתם תכפר. תקעו: °להופך כתמם כיהלום. °להטות אליהם שלום. כמי אמנה ופרפר. תקעו: °לחקות °ורויה לחיים. °לקבל שועת עניים. ותיטב לה' משור פר. תקעו: °אודה ה' כצדקו ואזמרה שם ה' עליון: ואבא אל מובח אלהים אל אל שמחת גילי ואורך בכנור אלהים אלהי: עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר: בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך:

פומן נ"ג

המלך ה' רום ותחת קונה. הגדילן אמונים בנועם שיר ומענה. בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה': המלך ה'. פותח ספרים. לצדיקים גמורים. ובינונים וזרים. ועם ישרים וברים. עם זו ימנה. בחצוצרות: המלך ה'. כבודך השיבה. וצאנך השיבה. זביתך השיבה. והיכל קדשך מהרה יבנה. בחצוצרות: המלך ה'. רעה עם לא אלמן. וקרוב לו הזמן. דברך הנאמן. והיה טרם יקראו ואני אענה. בחצוצרות: ויך ביום השלישי בהיות הבקר וגו' עד ויעמרו מרחוק: הללויה הללו אל בקדשו וגו' עד כל הנשמה תהלל יה הללויה: כל יושבי תבל ושובני ארץ וגו' עד והלך בסערות תימן:

פומן נ"ד חוק

קול שופר במהרה יזומן. בהושיעך עם אביון מצפון ומתימן. וה' אלהים האל הנאמן. בשופר יתקע והלך בסערות תימן: °חקר נפלאותיך באיים יסופר. בהושיעך עם אביון בגלות נחפר. והיה ביום ההוא יתקע בשופר. וה': °זכרנו לחיים ועל פשעים תכסה. אהבתך מלך רב למען בעשר מנוסה. ולמען הנעקד לפניך כשה. חמול על עם לא אלמן לאמר כך אחסה. תקעו בחדש שופר בכסא: וה' אלהים: °קרא נא לעמך ופדם מיד מוני. ושובבני למקדשי ויסד בית ארמוני. ואז יאמרו בשמחה גאולי ה'. וה' אלהים:

ה' צבאות יגן עליהם. ה' צבאות יגן עליכם. ה' צבאות יגן עלינו. אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יחלכון: השיבנו ה'. אל מלך: רחמנא וגו' עד אלהינו שבשמים. ומסיף אלהינו שבשמים הבא לנו שנת אורה וגו' עד שנה שתולכנו קוממיות לארצנו:

פומן נ"ה חוק

אנא בקראנו. לקול שוענו. אדני שמעה: אנא ברחמיך עון בצענו. אדני סלחה. אנא: °דברים לקחתי. שמע ה'. וחטא בו נחמתי. סלח ה'. אנא °וממעון שמייך. שמע ה'. וחטאת עמך. סלח ה': אנא. °יום ערכי שבחה. שמע ה'. משובה נצחה. סלח ה': אנא °דלים ואביונים. שמע ה'. אדומים כשנים. סלח ה'. אנא: °חרדים נגדך. שמע ה'. ולי אני עבדך. סלח ה'. אנא °ומירות מהללי. שמע ה'.

ורוע

תיקון ליל ראשון של ראש השנה

ורוע מעללי. סלח ה': אנא. °קול שארית יעקב. שמע ה': עון כל לב עקוב. סלח יהוה: אנא בקראנו לקול שוענו. אדני שמעה: אנא ברחמיך עון בצענו. אדני סלחה:

אלהינו שבשמים תבון תפלתנו קטרת לפניך: אלהינו שבשמים עשה עמנו אות לטובה. עשה עמנו אות לישועה. עשה עמנו אות לרחמים. יראו שונאנו ויבושו, יהוו אויבינו ויכלמו. כי אתה ה' עזרתנו ונחמתנו:

תיקון (מעמד) ליל שני של ראש השנה

אשרי וקדיש עד לעילא

פומון נ"ו חמוס יצחק
יחיד בקראי לך. °צדק לבש לבי. °חל נא פני צור. °קרבו ימי חשבון ודין כל. האל צבאות רחם עלי:

אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: ואני אליך ה' שועתי ובבקר תפלתי תקרמך: ואני אשיר עורך וארנן לבקר חסדך: כי היית משגב לי ומנום ביום צר לי: ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה וישועתה לה': ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך: ואני בה' אצפה אוחילה לאלהי ישעי ישמעני אלהי: ואני בחסדך בטחתי וגל לבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי: ואני קרבת אלהים לי טוב שתי בה' אלהים מחסי לספר כל מלאכותיך: ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלהים ברב חסדך ענגי באמת ישעך: כי לך ה' הוחלתי אתה תענה ה' אלהי: לך יום אף לך לילה אתה הכינות מאור ושמש: לך דומיה תהלה אלהים בציון ולך ישולם נדר:

פומון נ"ו

לך אעררך תפלה. אשר יראיו סועד. לך אביע תהלה. בליל זה המועד, חמול על עם רועד. להלל מתועד. ה' ימלוך לעולם ועד: לך אדרת מרומים. °לך °אשיות הדומים. לך °בוהן לבבות. לך °גלויות סתומים. מלכותך מלכות כל העולמים: לך °טהור פליאת יום ערץ וארץ. לך °יקרת מלכים. לך °כבוד במרץ. ה' מלך תגל הארץ:

לך ה' הגדולה והגמורה והתפארת והנצח וההודו כי כל בשמים ובארץ. לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש. והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחוק לכל. ועתה אלהינו מורים אנחנו לך ומחללים לשם תפארתך. ויברטו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה: בקראי ענגי אלהי צדקי בצר חרחבת לי הנני ושבע תפלתי. שומע חפלה עריך

טובחה ע"ס א"ב על ע"פ
ביום למשפט אקרא. חסדך יה יקרד. לבל אפך יחרת. °אלהי תחת ומעל. נפשות יקרא מעל. וגופות משאול יעל: °בקראו

מי אשר חטא. ומנתיב יושר נטה. התיצבו ונשפטו: °גוף יענה
 אני חשוב. כנבל רוח נשוב. יחד על עפר ישוב. פ"ו:
 °דבק בשוכני דומה. ישני עפר ורמה. חרש את חרשי אדמה:
 °הלא נבלה שוקטת. בעת אין בה שולטת. הנפש החוטאת: °ומה
 כחי אני לחטוא. אל צדיק במשפטו. יסר מעלי שבטו. פ"ז: °וד
 עלי גוף דמוי. בארבעת נלחמים. צרי רבים קמים. °חישללתאותו
 מהר. ברוב הטובה דהר. הוהרתו ולא נוהר. °טהורה מאור
 אצולה. דלה מטיט יון מצולה. האומר לצולה:

הנשמה לך והגוף פעלך. אתאנו על שמך. שמך נקרא עלינו. אלהינו בושנו
 במעשינו. אין לנו פה להשיב כי רבו עונותינו. חטאנו עם אבותינו העיוני. מה
 נאמר לפניך יושב מרום. הלא הנסתרות. אתה יודע. אתה חופש. אין כל דבר.
 אם ענינו. אם עונות. כי עמך. כי עמך מקור חיים. כי לא על צדקותינו.
 ה' שמעה. השיבו ה'. אל מלך יושב. ויעבור ה':
 מקדמה למשפטינו ע"ס א"ב נלמי נלמי

°אלהי רעוני העירוני. וממשכבי הניאוני. נבהל וחרד עת הזכירוני.
 כי אלהי משפט: °בוראנו נצב לדין חילו. ואיך אתיצב למולו.
 ואמנם ידענו והכרנו. כי לא דרשונתו כמשפט: °גם אם דרשונתו
 בפה ולשון. ולבנו לא כן. לעבדו ולדבקה בו ועל כן. לא יקומו
 רשעים במשפט: °דלו עיני לשמי מרום וכולו. להצדיק דין הצור
 תמים פעלו. כי כל דרכיו משפט: °האל הנקרא אמת ואמונה אזור
 מתניו. ומלכותו בכל משלה וצדק לפניו. ועונו מלך משפט: °והננו
 אך קצנו ולקיננו עד בלי די. חלילה לאל מרשע ושדני. לא יעות משפט:
 °זכור רחמך והפלא חסדך. ואל תוכח ביום קומך לדין את עבדך.
 ואתי תביא במשפט: °מלך רחמן מאו נקראת. דרכך לחוסים
 הורית. ועורה אלי משפט: °נהנו באורח מישור ואל תדיננו. כמעשה
 ירינו. צדק ומשפט:

אף ארח משפטיך ה' קיונך לשמך ולזכרך תאות נפש: אורך ביושר לבב
 בלמדי משפטי צדקך: אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט: בקום
 למשפט אלהים להושיע כל עניו ארץ סלה: גרסה נפשי לתאבה אל משפטיך
 בכל עת: דרך אמונה בתרתי ומשפטיך שויתי: הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש
 ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך: הנשא שופט הארץ
 חשב גמול על גאים: העבר חרפתי אשר יגורתי כי משפטיך טובים: ויגבה ה'
 צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה: ואתה באלהיך תשוב חסד ומשפט
 שמור וקוה אל אלהיך תמיד: ואל תבא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך
 כל חי: ואל תציל מפי דבר אמת עד מאד כי למשפטיך יחלתי: זכרתי משפטיך
 מעולם ה' ואתנחם: חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך: ידרך
 ענוים במשפט וילמד ענוים דרכו: ידעתי ה' כי צדק משפטיך ואמונה מאד:

ושמח הר ציון תגלנה בנות יהודה למען משפטיך : כי ה' אוהב משפט ולא יעזוב את חסדיו לעולם נשמרו וזרע רשעים נכרת : כמה ימי עבדך מתי תעשה ברודפי משפט : למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדך : מעשה ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו : נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשרך כי כאשר משפטיך לארץ צדק למרו יושבי תבל : נדבות פי רצה נא ה' ומשפטיך למדני : סמך מפחדך בשירי ומשפטיך יראתי : עושה צדקות ה' ומשפט לכל עשוקים : פנה אלי וחנני כמשפט לאוהבי שמך : צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך :

מסתאניב חמוס יוסף אנשול

צדק ומשפט מכון כסאך . יחיד לבקש רצונך עמדת . ובצל כנפוך לשבת חמדת . ובשם כבודך בצוקי התעוררתי . כי אזכרה מקדם פלאיך . צדק : ואותך לנגדי תמיד שויתי , משכן כבודך צויתי . להמון רחמיך קויתי . ביום צרתי אקראך . צדק : סברי ומשפטי מחסי בך , נפשי חתה ליום שובך . ה' מה רב טובך . אשר צפנת ליראיך . צדק : פי פערתי למלוך חמלתך . כשל כחי נשוא אימתך . השב נקם לצרי ושפוך עליהם חמתך . על אויביך ועל שונאיך צדק : אבד אויב לכלויתי ופלה . ולבי מבור פשעו תשלח . כי אתה ה' טוב וסלה . ורב חסד לכל קוראיך : צדק : נאור הישר לפני אורחות שבילך . ותעביר את עוני בעמדי למולך . רחום וחנן בקראי לך . קרוב לשועי אמצאך . צדק : שונא שלום נפשי יבקש . יבוז יגיעי וחילי ינקש . כחש בשמך וישר יעקש , לא עם בלא אל יקניאך . צדק : ולך ה' הוחלתי . על כן בשבוי לא וחלתי . ודברי תחנומיך וחלתי . שלח נא אלי על ידי נביאיך , צדק : לבי יחיל בקרבי . אם נחלתי ברוב כאבי ועצבי . בטח באלי מנוסי משגבי . ישלח דברו וירפאך . צדק :

פזמון ג'ח חמוס יוסף ק'

צדק ומשפט מכון כסאך . חסד ואמת יקדמו פניך : יערב שיה נדח ותחנוניו . ותשע כקרבן מרוקח . אל רנניו . ולבו מצעק לקח . ממעוניו . הטח אונך ופקח . עיניך . חסד : ועד אן אדונים קשים . יענוני . ועל דת אלהים קדושים . שנאוני . ואזיבות מצודדות נפשים הניאוני . וצרים התיעצו על צפוניך . חסד : סגורים בבתי כלאים . בשבייהם . מצר ומצוק מלאים . במרויהם . לענן כבודך תלואים . עיניהם . צועקים למה נמות לעיניך . חסד : פנית דרך עקובה , גוי קדוש הלא רעתך רבה . ולא תבוש , כי כעשן מארובה . פרח רוש . שוב כי כשלת בעונך . חסד : קצרה לשוני לספר . תהלתך . דברים לקחה לכפר . על עדתך . למען תרחם ותפר . את חמתך . למען אמצא חן בעיניך . חסד :

צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך : צדק אתה ה' וישר משפטיך :

תיקון ליל שני של ראש השנה

קולי שמעה כחסדך ה' כמשפטיך חייני. ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך: תחי נפשי ותהללך ומשפטיך יעזרוני: השיבנו ה' אליך ונשובה. אל מלך. ויעבור:

מקדמה למלכות ע"ס א"ב

אֶתִּיתִי יִרְא וְנִדְמַע. ° בכל לבבי יגמע. גועה ומתחנן בהשמע. **דְּבַר הַמֶּלֶךְ:** ° הנני רחקתי משמצה. ° ובאתי בהגיון מליצה. ° **זְכוּר אֶזְכְּרֶךָ לְמַעַן אֲמַצֵּא.** ° חן בעיני המלך: ° טפשי לבי בל יהיו נמצאים. ° יום יפתחו בו ספרים מלאים. ° כחשי להיות נקראים. ° **לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:** ° מהר אמונים למלא. ° נקיון כף לשואלי. ° סליחה הימים האלה. ° עשה המלך: ° פנו דרכיכם ונפלאותיו. ° צפצפו ובשמו מקהלותיו. ° קראו כי אוהב טהר לב חן שפתיו. ° רעהו מלך: ° **שְׁמַעֵה אֲדוֹנֵינוּ מִמְרוֹמֶךָ.** ° תחנת עמך ותפלת עבדך. ° תהלה לדוד **אֲרוֹמְמֶךָ.** ° אלהי המלך:

פומן ג"ט

אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ. ה' הוא שמך. בשם זה ארחמך. ואגיד תעצומך. ה' אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ. (אלהי): ° אלהי המלך. אשר גבר חסדו. על גזע ידידו. פוצחים יתודו. מרננים לו לבדו. ברוך שם כבודו. לעולם ועד. עוֹךְ וְתַעֲצוֹמְךָ. ה' אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ. צור שוכן מעוני. שמו לעד ארומום במיטב הגיוני. ואודה בתחנוני. ברוך אתה ה'. ה' אֲדוֹנֵינוּ מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ. ה' אֱלֹהֵי:

אֲרוֹמְמֶךָ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאֲבִרְכָה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וְעַד: ° גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר: ° דור לדור ישבח מעשך וגבורותיך גידו: ° זמרו אלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו: ° כי לה' המלוכה ומושל בגוים: ° כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו: ° כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא וישענו: ° ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם: ° להוריע לבני האדם גבורותיו וכבוד הרר מלכותו: ° מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמך: ° מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור:

פומן ס' חקס לוי חוק

וּמִי לְרִיב תַעֲמוּד וְלִדְוִן עֵמִים. ° לבי בי יחרד ועליו אמים, ברחמים שפטני חוקר עולמים. ° מלכותך מלכות כל עולמים: ° להשיב אין לי פה כי נסכלתי. ° ותמיד בשרירות לבי הלכתי. ° ולכן מומעשי פרי אכלתי. ° ובעניי כמעט קט אבדתי. ° לזאת יחס לבבי כגחלי רחמים. ° ברחמים: ° ומהרון אפך אנה אני בא. ° כי פשעי עומדים לנגדי כצבא. ° אם יחד למשפט נקרבה. ° ומהמורות יכרו לו אלפי רבבה. ° ומכמורת יפרשו לי וחרמים. ° ברחמים: ° יוכבשו רחמיך את כעסך. ° והפלא לי כיום רוב נסוך. ° ויודוך ה' כל מעשך. ° ואומר בהסתרי בצל מחסך. ° כי חבלים נפלו לי בנעימים. ° ברחמים: ° חרדים

תיקון ליל שני של ראש השנה

מדינך אלהי עולם. °זכות אבותם תזכור אשר מעולם. °קרבה נא וגאלם. גאולת עולם. וידעו הרשעים ושלוי עולם. כי אתה מופר מחשבות ערומים. ברחמים :

מסתאניב חמוס שלמה הין משולש

מלכותך מלכות כל עולמים. °שוכן עד מאז נשגב לבדו. שם מלכותו מיוחד ואין שני לצדו, שכלל עולמו מאור לבוש מדו. בשלשה ספרים נחתמים. מלכותך : °לעצת אמון נכסף נכסוף. להקת עשר ספירות יום לחשוף. לבלב כנגדם עשרה באין סוף. וחמש בחמש מוסכמים. מלכותך : °מבין סודם ובהל ויפחד. מהם ישכיל כי היוצר מיוחד. מי אתה סופר לפני אחד. והוא ראש לכל ראש ורם על כל רמים, מלכותך : °הכי עשר הם אחוות במצור. המשכיל בהם ידע ויצור. הוא היוצר אשר במ יעצור. ועדיו גלויים מפורסמים. מלכותך : °הן באותיות עשרים ושתים. הגביל למעלה אש ולמטה מים. הבדילם ברוח חק מכריע ושנים. עשר מזלות במרומים. מלכותך : °נשא על כל שמו אשר שת בכל. נתלה עולם בידו כאשכול. והוא מקום לכל. כי ביה ה' צור עולמים :

מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור : ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד אברו גוים מארצו : מלך אלהים על גוים אלהים ישב על כסא קרשו : ה' מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים : רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר : בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' :

פזמון ס"א חמוס משה

לפני המלך אשפוך עתירת. ובליל זה נגדו אגיד צרתי. ומפיל אני תחנתי. לפני המלך : °מה טוב מפעלי. בקומי חצות לילי. לעזוב נוה זבולי. ולרוץ לבית מחוללי. דברו נר לרגלי. ואור לנתיבתי : ומפיל : °שפל מאד בעיניו. הקריב זכות אמוניו. בליל זה לאדוניו. אולי בתחנוניו. יכפר את פניו. ותכון לפניו. קטורת תפלתי. ומפיל : °הכאיב קול פרש. ועול קשת רומה. ללב כים נגרש. וכחליל הומה. ענה שואל כמו רש. למי סליחה צמא. צורי אל תחרש אל דמעת. ומפיל :

מסתאניב חמוס משה הקטן

מפיל אני תחנתי לפני המלך : °מחסי לשחר פניך קמתי. ונדבות פי לפניך קדמתי. ומדינך וחלתי. ומאז שמעתי. נהם ככפיר אימת מלך. מפיל : °שחותי עד מאד ורעד יבא בי. כי עונותי אחזו עקבי. ומה אשיב היום עת יזכור חובי. אם תעלה חמת המלך. מפיל : °הנני כחומר ביד היוצר בידיו. אם עצמו פשעינו מהם עצמו חסדיו. כי הכל עבדיו. ועשה כרצונו המלך. מפיל :

הצור

הצור הביטה ממעונך . והעת ישפטו גוים על פניך . ואשיב צוררי כי יקדמוני חנך . עשר ידות לי במלך . מפיל : קטן אשר מאז קראת שמו . שובבהו בשלום אל מקומו . ומיד צורריו דרוש תדרוש דמו . כמאז אלהיו עמו . ותרועת מלך . מפיל :

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד : מי זה מלך הכבוד ה' עוז וגבור ה' גבור מלחמה : שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד : מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה : ה' ימלוך לעולם ועד : לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלהיו עמו עמו ותרועת מלך בו : ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל . כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים : ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה : והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד : אל מלך יושב . ויעבור :

מקדמה לזכרונות חמוס שלמה מזכז

שׁוֹחֵר טוב יבקש רצון מאל על . שם כבודו נמצא מאין תחת ומעל . שוב ישוב ושק ישים על . שתי כתפיו לזכרון : לכו ונשובה אל אל יוצר נשיה . לשמונתנה שבח והודיה . ליל זה נריע לו והיה , לבני ישראל לזכרון : מלך המלכות שלך היא . מאז אמרת יהי אור ויהי . מחה פשעי וקבל תחנתי כי היא . מנחת זכרון : ה' כון לקראת אלהיך ישראל ותמצא פדיום . הסירו רוע מעלליכם יאמר איום . רחצו הזכו והיה היום . הזה לזכרון :

אזכור מעללי יה כי אזכרה מקדם פלאך : אזכרה שמך בכל דור ודור על כן עמים יהודוך עולם ועד : אזכרה אלהים ואהמיה אשיחה ותתעטף רוחי : אלהי עלי נפשי תשתוחח על כן אזכרך מארץ ירדן וחרמנים סהר מצער : זכור רחמך ה' וחסדיך כי מעולם המה : זכר נא כי כחמר עשיתני ואל עפר תשיבני :

פזמון ס"ב חמוס משה רחום

אלהי תהלתי . מאין בראתני . ולהמית תאותי . בעולם החייתיני . אדאג מחטאתי . יום למשפט קראתני . אלי זכור נא כי כחמר עשיתני . זמה בצע בדמי אם יחרה אפך וזמה הועיל ביום מותי אם יעלה קצפך . וזמה אני עד יסער עלי ים ועפך . הטוב לך כי תמאס את יגיע כפיך . פחד העשיתני . וועם מלאתני . אלי : שדי צמאה נפשו וכמה לך בשרי . וכי רדפתו שרירות לבני וחפץ יצרי . מתוק מדבש מצאתיו אבל הוא עז מארי . גדר דרכי שכלו והבאישיני ליוצרי . אהה יצרי עכרתני ולריק פתיתני . אלי : הינצל אנוש מיד מות בעושר וקנין . וישוב היום המר בחץ והנית ושרין . יום לא ימצא אומר בחכו ובפיו ענין . יום יעמוד לחשבון והוא העד והדיין , אודה כי שפפתני ובצדק עניתני . אלי : ירחום אשר על חטאי ועוני לא גמל . הבט כי

אנוש

תיקון ליל שני של ראש השנה

אנוש בתבל. לכעס יולד ועמל. והוא כחציר גגות אשר לא ציץ ולא גמל. ייבש כעשב השדה כציץ יצא וימל. ובשר כי רציתני ומיד שאול פדיתני. אלי :

זכור נא כי כחמר עשיתיני ואל עפר תשיבני; זכרני ה' ברצון עמך ופקרני בישועתך; וזכר עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך הר ציון זה שכנת בו; וזכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה; וזכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו; חסדי ה' אזכיר תהלות ה' כעל כל אשר גמלנו ה' ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם ברחמי וברוב חסדיו :

ספתאגיב חמוס אברהם בן עזרה

חסדי ה' אזכיר תהלות ה': אזכיר קצות נוראות. במחקרי הלב נראות. ויותר מהמה נפלאות. מי ימלל גבורות ה'. חסדי: בינותי בבנין תכניתי לראות מה אחריתי. והנה חמר ראשיתי. ונחה עליו רוח ה'. חסדי: רוחי מכל נכבדת. יסודתה בלב עומדת. ואשו תמיד יוקדת. כי באש ה'. חסדי: הנה יודע אני. כי בצלם אלהים בראני. ועל ארבע ראשים נשאני. נושאי כלי ה'. חסדי: מלא קרבי נגידים. ויפקד עלי פקידים. מהם מלכים ומהם עבדים. עושה כלם ה'. חסדי: בקרבי עדי נאמני. ומחוץ יענו בפני. ואיך אכחש ועיני. המה ראו מעשה ה'. חסדי: נטע לי און והאזנתני. ומלים במ בחנתני. וגם העת אשר התבוננתי. שמעתי בקול ה'. חסדי: על כל מראה אהודנו. ובכל שמע אכבדנו. ונשמת אפי תעבדנו. והריחו ביראת ה'. חסדי: וזה אלי ארוממנהו. ובכל טעם חכי אטעמהו. ואין במה אקדימהו. על כל הטובה אשר עשה ה'. חסדי: רבו חסדיו עמדי. ותכון להמיש ידי. ועל כן אנכי בעודי. אפרוש כפי אל ה'. חסדי: החל בחכמה ויכלה. וצורך הכל מלא. מי חכם וישמר אלה. ויתבוננו חסדי ה' :

חסדי ה' אזכיר תהלות ה' כעל כל אשר גמלנו ה' ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם ברחמי וברוב חסדיו: וזכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה': מרף נתן ליראיו וזכור לעולם בריתו: וזכור ימי עולם משה עמו איה המעלם מים את רועה צאנו ואיה השם בקרבנו את רוח קדשו: הלוך וקראת באוני ירושלים לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא ורועה: הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה': וישמע אלהים את נאקתם ויזכור אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב: ויזכור להם בריתו וינתם כרוב חסדיו: וזכרתי אני את בריתי אותך בימי נעורייך והקימותי לך ברית עולם: וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי: וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לעיני הגוים לחיות לכם לאלהים אני ה' :

זכור

פומן ס"ג

זכור נא אלהינו ברחמיך . לרחומיך . ואל נא תזכור בזעמך . עון
 עמך : אפך וחרוניך . אל תזכור . צדקת אב המוניך . אנא
 זכור . זכור : עון מובדלים . אל תזכור . איש תם יושב אהלים . אנא
 זכור . זכור : עון הקשה . אל תזכור . זכות האיש משה . אנא זכור . זכור :
 קצת גם חרון . אל תזכור . זכות הכהן אהרן . אנא זכור . זכור :
 פשע גם תאנון . אל תזכור . זכות יהושע בן נון . אנא זכור . זכור :
 עוני ואשמותי אל תזכור . זכות שמואל הרמתי אנא זכור . זכור : עון עמך
 וזמוז . אל תזכור . זכות דוד ושלמה . אנא זכור . זכור : עון ופשע .
 אל תזכור . זכות הנביא אלישע . אנא זכור . זכור : אל מלך , ויעבור :

מקדמה לשופרות קרס"ב משולש

קחו עמכם דברים ושובו אל אל נערץ ברום זבולו . °קרוב ה'
 לנשברי לב המחכים פעלו . °קדוש ישראל וגואלו . הללוהו
 כרוב גדלו הללוהו בתקע שופר : °רוממו ה' אלהינו וקודש ידיכם
 שאו . °רחם ירחם עגומים חרון נשאו . °ראה כנשוא נס הרים תראו .
 וכתקוע שופר : °טהר לבך עם קדוש בכשרון . °טהור עינים משאול-
 ושברון . °טוב ה' לקיוו קרא בגרון . °אל תחשוך כשופר : °במהרה
 תבושר לאום צולעה . °בשורת פדיון ומשמיע ישועה . °ביטוי עלה
 אלהים בתרועה . ה' בקול שופר :

פומן ס"ד

ה' בקול שופר . ישמיע שמועה . לקבץ צולעה . בבוא חיוון תשועה .
 עלה אלהים בתרועה : ה' בקול שופר . יגלה עת זמן . עת
 יתקע והלך בסערות תימן . ואום הרשעה אזי ישית פרועה . עלה :
 ה' בקול שופר בהר קדש תתקע . נוה קדש תרקע . וחר שעיר
 תבקע . ותנתק ותמוש היתד התקועה . עלה : ה' בקול שופר . יקרא
 משמים . על עיר הקדש ועל ירושלים . ואז כנת ימונך תהי כמאז
 נשועה . עלה :

אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי : אברכה את ה' בכל
 עת תמיד תהללו בפי : בה' תתהלל נפשי ישמעו ענים וישמחו : גדלו
 לה' אתי ונרוממה שמו יחרו : כל העמים תקעו קף הריעו לאלהים בקול רנה :
 עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר :

מסתאניב מחוס אני שלמה חנון

עלה אלהים בתרועה . ה' בקול שופר : °אל שוכן ברום מעוני .
 שבחוהו ואדרוהו המוני , הריעו לפני המלך ה' . בחצוצרות
 וקול שופר . עלה : °נאור ממנו יצורים ירהו . בעשותו נוראות כי
 נורא הוא . לעמו והיה ביום ההוא . יתקע בשופר . עלה : °יחד עמך
 להר

להר הזיתים לעלות. ילכו במאמרך המולות המולות. וכל העם
 רואים את הקולות. ואת הלפידים ואת קול השופר. עלה: °שעה
 קריאת דל בצלך יתלונן. אולי ה' צבאות יחנן, ותפליא פלא בקולות
 וברקים וענן. כבד על ההר וקול שופר. עלה: °לעברו כהיום ידיכם
 מלאו. ובבוא פדותכם על הכל תתנשאו. כנשוא נם הרים תראו.
 וכתקוע שופר. עלה: °מפחדך רגזו מתי תבל. בשר עם עול קמים
 סובל. והיה במשוך בקרן היובל. וכשמעכם את קול השופר.
 עלה: °העלו תודה לאל ושירו לו. וספרו גבורותיו וזמרו לו. הללוהו
 כרוב גדלו. הללוהו בתקע שופר. עלה: °חנן יחנן לקול צעקתכם.
 ושוב ישוב כמאז שבותכם. ה' צבאות יגן עליכם. בתרועה וקול
 שופר. עלה:

עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר: שירו לו שיר חדש המיבו נגן בתרועה:
 שירו לו זמרו לו שיתו בכל נפלאותיו:
 פומון ס"ה חמוס משה

°**מושמר** הציבו. לערוך שועה. ושירים הקריבו. להשיג דעה. ובליל
 זה היטיבו. נגן בתרועה: °שים דמעה לחם. יומם וליל.
 ביצר הלוחם. ועמוד ופלל. אולי צור ירחם. אשר כל מחולל.
 וישוב וינחם. על הרעה. ובליל: °האבד מאבידים. והפץ מפיצים.
 והשקף לגן נרדים. לכלות קוצים. והבער לפידים. ואש ניצוצים,
 וקש יהיו זדים. ועושי רשעה. ובליל:

שירן לה' שיר חדש המיבו נגן בתרועה: הודו לה' בכנור בנבל עשור זמרו לו:
 טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון: גם אני אודך בכלי נבל אמתך
 אלהי אומרה לך בכנור קרוש ישראל: ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזכרה
 באהלו ובתי תרועה אשירה ואזמרה לה': ואבואה אל מזבח אלהים אל אל
 שמחת גילי ואודך בכנור אלהים אלהי: אשרי העם יודעי תרועה ה' באור
 פניך יהלכון:

מסתאניב חמוס יהודה

אשרי העם יודעי תרועה: °יושבים בארצות מוני. שואפים אל
 בית מעוני. לראות כמאז בקהל אמוני. יום שופר ותרועה.
 אשרי: °הנה קרוב יום פדיון: לקדם חבבות אפריון. ועברתם לחי
 בציון. שופר תרועה. אשרי: °ישם תבואו לחוג ולרון. שיר חדש
 תקראו בגרון. וישראל כמאז יעלו את ארון. ברית ה' בתרועה.
 אשרי: °דחויים יוציא ממצודה. אלהים ויקל עבודה. וישבית מלחמות
 מערי יהודה. ורעם שרים ותרועה. אשרי: °הרנינו שוכני עפר.
 כי אתכם בריתו אל תופר. הללוהו בתקע שופר. הללוהו
 בצלצלי תרועה.

אשרי

תיקון ליל שני של ראש השנה לב

אשרי העם יודעי תרועה וגו' : בחצוצרות וקול שופר גו' : תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגנו : הללויה הללו אל בקדשו וגו' עד כל הנשמה תהלל יה : כל יושבי תבל וישובני ארץ כנשוא נם הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו : ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה : ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יענו בקול : וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן וירא העם ויגעו ויעמדו מרחוק : והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנרחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים : וה' עליהם יראה ויצא כברק חצו וה' אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן . ה' צבאות יגן עליהם . ה' צבאות יגן עליכם . ה' צבאות יגן עלינו . השיבנו . אל מלך . ויעבור . רחמנא :

פומין ס"ו

מי כמוך באלים . ה' רם ונשא . מי כמוך נאדר במעשיו אשר עשה . נורא תהלות רחמים מלא . עושה פלא : יהללוהו חוסיו . רם ונשא . יספרו רוב נכיו . אשר עשה . מעשיו הם כלים והוא לא יכלה . עושה פלא . נורא : כביר ברום כסאו . רם ונשא . שמש ידע מבואו . אשר עשה . לעד יתרומם שמו ויתעלה עושה פלא . נורא . מרומם ומתגאה . רם ונשא . מנפלאותיו נראה . אשר עשה . ישעו מהרה לנו יגלה . עושה פלא . נורא : מלך המלכים . רם ונשא . מושיע פרוכים . אשר עושה . רחמיו וחסדיו עליהם יגלה . עושה פלא . נורא :

תיקון ליל שבת בין ר"ה ליו"ב

אשרי וקדיש עד לעילא

פומין ס"ז

יה הפלא חסדיך . להושיע עמוסיך . ולניני חסדיך . הראם נא נסיך . שא נם לשרידיך . לאספם נואפסיך . פוצחים בקול הודך . מה רבו מעשיך : מה רבו מעשיך צור מפליא פלאות . בראת העולם תעצומך להראות . ימינך טפחה מרום וכוכבים וצבאות . ופקדת צבאותם לאלפים ולמאות . זה ישפיל וזה ירים ולמות תוצאות . כי גדול אתה ועושה נפלאות . יודוך לבדך מהלליך מיחדיך . פוצחים : ידך יסדה ארץ וימינך שמים . מארבעת רבועים שנים כנגד שנים . רוח כנגד אדמה ואש לעומת המים . כל יצורי העולם נבראו בארבעתים

בארבעתים. בהמה ורמש והיה והולך על רגלים. כל חיה וכל שרץ וכל בעל כנפים. לזאת עלינו יום יום להודות לך פעמים: מעשיך עדיך. כי אין בלעדיך. פוצחים: בראת העולם בתחלת היצירה. בספר ספר וספור ללמד על כל נברא. כי כל מצוי מנוי ומדוד ותחת דברה. ויצירת האדם בצלם וקומה הדורה. שמת מקור הדעת בראשו כעל ראש עטרה. והום לבו הקרת לחומו באש בוערה. ובכבד קבעת כח ואון וגבורה. להשקות שרשי הגוף בדם נקי במשורה: עזרנו לעבדך כפי עוצם כבודך. פוצחים: מסתאניב ע"ס א"ב עד צ'

מה רבו מעשיך: מעשיך אין ערוך אלימו כי כפיך הם גבוהים. במ נגלית וצפונך נוגהים. גדלך יחוז כי אין כמוך באלהים. ה' ואין כמעשיך. מה: מעשיך הוברים יחודך ומגידים תהלתך בלי חרץ. הם יודו כי יש מאין קרצת קרץ. ומי אל בשמים ובארץ. אשר יעשה כמעשיך. מה: מעשיך והורי חכמה ראשית יצירות נוצרו. חוקי תבניתם מראשית גברו. טועמיה טעמו וראו ואמרו. לאלהים מה נורא מעשיך. מה: מעשיך יסוד שכל מאור חכמה נמצא. כנוגה אש ומן האש ברק יצא. לפיהו בעשותך כבר רצה. האלהים את מעשיך. מה: מעשיך מנוגה השכל נבונותי. נמצאו נשמות עד לא נמצאתי. יסודם נפלאו ונוראות נפלאתי. נפלאים מעשיך. מה: מעשיך עצמו לספר ובלב לעדור. פלאיך איך יוכל לסדור. צדקה דור לדור ישבח מעשיך. מה:

מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנין: מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך: מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגר בני אדם: מה יקר חסרך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסון: מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל: מה ידירות משכנותיך ה' צבאות: מה אהבתי תורתך כל היום היא שיתתי לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד:

פזמון ס"ח

עמדי יחידתי עלי משמרת. עמדי כמו הרה בליל סוערת. הרבי קרוא במעמקים ועל רום קרת. לאל אשר עטה כמו אדרת. ההוד והנצח והתפארת: אודה מוכסה את פני כל פאה. מפאתי ארץ ועב נמלאה. מים להזילם עלי משואה. מאין פרי עדי תצרוך בתבואה. הוא צור אשר יוסיף עלי נפלאה. פלא ונוראה עלי נוראה. והוא אשר גומל לנפש גאה. כי הוא אשר יש לו צרי ורפואה. לשאת ולספחת ולבהרת. לאל: אומר לכוכבים בעת יזרחו. לצאת כמו ציצים בעת נפתחו. וכמו בנות שיר נפורו באחו. לעם כתושבים אשר ארחו. וכאור פני שמש אזי יברחו. כולם בפלצות וחיל

תיקון ליל שבת בין ר"ה ליו"ב

לג

וחיל ישתחו. לאל אשר ידיו גבול מתחו. בו רכסו ובאחרית יותו. קרא לשמים וימלחו. ולסיר תהום רבה והיא נשברת. לאל: בורא מתי עולם והוא לא נברא. נורא לנוראים והוא לא יירא. מי זה אשר אתך בכח שרה. או מה נתיבה ממך נסתרה. קמתי לרצותך בנפש מרה. מחטא ורוב מרי ומרוב סרה. אנא לבני שמחה בבשורה. גם מעויתי אצלך כפרה. וזכר ליולדת והיא נעקרה. מבן, ולעקרה וזמתעברת. לאל:

לך ה' הגדולה והגבורה וגו' עד על כל ברכה ותהלה: במקלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל: ברכו עמים אלהים והשמיעו קול תהלתו: ברכו ה' מלאכי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו: ברכו ה' כל צבאו משרתיו עושי רצונו: ברכו ה' כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו ברכי נפשי את ה':

מסתאניב

ברכי נפשי את ה'. ברכי אצולה וגו' (כמו סנדפס (נלקומי לני) בסידורים קודם תפילת נעילה. וכסוף חרות לות ס' המסיימת תחלת דבר ס'. יסנו עוד סס חרות ח"ל) ברכי יחיד השיבנו. ומבור דלות העלנו. האומר לחרס ולא יורה. באורך נהלנו. שמך וכבודך אל נסה עלינו. אור פניך ה'. ברני:

ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת: ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו: ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו: ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה: הללויה הללו עבדי ה' הללו את שם ה':

מסתאניב מסוס אבן גבירול חזק ממוס

הללו את שם ה': °אאמיר אאדיר עשרה שמות במרץ. °אבאר פליאת כל אחד ואחד בחרץ. °אשאל רשיון מרום שוכן ערץ. °איסד עו קונה שמים וארץ. אודה שמך ה'. הללו את שם ה': °אברך אבאר השם הראשון להאיר עינים. °באר אבאר יה להשמעות אזנים. °באחד נקרא והוא מתחלק לשנים. °בו זמר משורר מחולת מחנים. הללויה כי טוב ה'. הללו את שם ה': °אנצח אנשא השם השני במוראות. °נוכיר ה' צבאות. שהוא בצבאותיו אותי. °נגדו הטיף חווה במראות נבואות. °נאום האדון ה' צבאות. מהולל שם ה'. הללו את שם ה': °אגדיל אגביר השם השלישי בעתות כאל. °גדולות אלהי ישראל. להזכיר אואל. °גם שר בפני אל. כבני אריאל. °גש ויקרא לו אל אלהי ישראל: להגיד כי ישר ה'. הללו את שם ה': °אבאר אבון השם הרביעי הנעלם. °בשם אלהים חיים ומלך עולם. °בו נשבע אל ויגזר מאמר נשלים. °בי נשבעתי נאם ה'. הללו את שם ה': °איקר איסד השם החמישי פעמים. °יפעת אל הכבוד הרעים על המים. °יעדו מחוקק דת אצולת יומם. °יסד אין כאל ושרון רוכב שמים. כי אל גדול ה'. הללו את שם ה': °ארחש ארומם השם הששי בפלץ. °רוטמות שדי אפרוש ואחגור הלץ. °ראו די ערכו למוצאו בעלץ. °רו תעלומות נגלה לאיתן במלץ. ובאל שדי

שדו ושמי ה' • הללו את שם ה': °אודה אוקיר השם השביעי הנדגל •
 °ישם רב אבאר בסוד עם הנסגל • °וסודו שהוא יושב ברום הגלגל •
 °ועל כן זמר משורר מפלם מעגל, רם על כל גוים ה' • הללו את שם
 ה': °אלהג אלמד השם השמוני לאום עמוסה. °להג נשא אפענח במלה
 פרושה. °להודיע כי הוא נושא זרותה. וקצוי פלוסה. °לכן נאמר
 כי כה אמר רם ונשא. אדיר במרום ה' • הללו את שם ה': °אחסן
 אחקור השם התשיעי להרימו. °חסין שוכן עד וקדוש שמו. ואתה
 מרום לעולם ה'. הללו את שם ה': °אזמר אזכיר השם העשירי ואתאושש •
 °זמרת קדוש אצפצף ולא אתבושש. °זה כי הוא קדוש ומשרתיו
 קדושים להתקושש. °קדושתו בכל יום ישלשו שרפי שש. °קדוש
 קדוש קדוש ה' • הללו את שם ה' :

אני קראתיך כי תענני אל הט אונך לי שמע אמרתי: קראתי מצרה לי אל ה'
 ויענני מבטן שאול שועתי שמעת קולי: קראתי בכל לב ענני ה' חקך אצורה:
 קראתי שמך ה' מבור תחתיות: בצר לי אקרא ה' ואל אלהי אשוע: ישמע מהיכלו
 קולי ושועתי לפניו תבוא באזניו: בקראי ענני אלהי צדקי בצר הרחבת לי תנני
 ושמע תפלתי: תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפלתי בלא
 שפתי מרמה: תפלה לדוד הטת ה' אונך ענני כי עני ואביון אנכי: תפלה למשה
 איש האלהים. ה' מען אתה היית לנו בדור ודור: תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה'
 ישפוך שיחו: תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות: ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלהים
 כרב חסדך ענני באמת ישעך: שומע תפלה עריך כל בשר יבואו: יבואו אליך
 הרוחות וכל הנשמה. הנשמה לך והגוף פעלך. חוסה על עמלך:

הוכחה ע"ס א"ב ונסוף חסוס משה

אברך אל אשר יעד. נפשות אמת לי למסעד. ואת מנוחתי עדי
 עד: °ברוך שם תעצומו • אשר מאז ממרומו. נתן מנוחה
 לעמו: °גמלם טובת הנחה. והורם דרך נכוחה. לתור להם מנוחה:
 °דגליו כן עוד בחמלה. יביאם ברנה וצהלה. אל המנוחה ואל הנחלה.
 פ"ז: °הפליא בשישה לקטוב. שביעי על ימי קטוב. וירא מנוחה
 כי טוב: °ומנוחות שאננות. שם בו לבנות עדינות. והנחה למדינות:
 °זריו המלקוח. בו ימצאו מנוח. ושם ינוחו יגיעי כח. פ"ז: °חלפתי
 חוק ותורה • ואין עוד מנוחה יקרה. אנוה ליום צרה: °טבעתי בבוץ
 שחתי. ובמאסר תוכחתי. לא שקמתי ולא נחתי: °יגעתי באנחתי.
 ונדדתי בחטאתי. ומנוחה לא מצאתי. פ"ז: °כשלה יונת חרץ.
 וכלתה משובד וקרץ. נחה שקטה הארץ. °לקחה כפל למעלה. ולא
 מצאה מעמלה. מנוח לכף רגלה: °מגור צר הבדולנו. ומיום אשר
 הגלנו. יגענו ולא הונח לנו. פ"ו: °נחה עם בטוח. ועל יעף זנוח.
 יבוא שלום ינוח: °שא נס להרים אנחה. עליו שר הרוחה. והוא
 יהיה איש מנוחה. °עריו יאבדו אבוד. ולו זבד טוב יזבד. והיתה
 מנוחתו

תִּיקוֹן לַיַּל שַׁבַּת בֵּין רִ"ה לַיּוֹ"ב

מנחתו כבוד. פ"ז: °פדה גולים אשר שחו. ויראו עוד וישמחו. כימים אשר נחו: °צרי שלח לעצביהם. ורפאות למכאוביהם. ונוח מאויביהם. °קרב שיוחתך. לצופי סליחתך. קומה ה' למנוחתך. פ"ז: °ראש נחומיך גילי. ואף גם זאת בעמלי. כי מי נח זאת לי: °שעשועי והגיוני. כנחמת חזיוני. ביום הניח ה': °תנה עוך ודלני. ומיון מצולה המשני. ועל מי מנוחות נהלני. פ"ז: °מה לך הלוך שחוח. כי עוד בלי זנוח. אבקש לך מנוח. °שוב אשוב להיכלך. ומעצבך ועמלך. פני ילכו והניחותי לך: °הכי קרבה הנחתי. וחיש צופה סליחתי. יבואוך אל מנוחתי. פ"ז:

ברוך ה' כי שמע קול תחנוני: ברוך אלהים כי הפליא חסדו לי בעיר מצור: ברוך ה' אלהים אלהי ישראל עושה נפלאות לברו: וברוך שם כבוד לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן: הנה ברטו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות:

פוסמן ס"ט חסוס משה ן'
שִׁירֵנו יִלְדֵי אֲמוֹנִי. שִׁיר תְּהַלּוֹת. הַעוֹמְדִים בְּבֵית ה'. בְּלִילוֹת:
°מִדּוֹת חֲסִדָיו יִתְּנֵנו. לְשָׁעוֹת. מֵאֵז כִּי הוּא לָנוּ. אֵל לְמוֹשָׁעוֹת.
וְנֵעִים וּמִיִּדּוֹת יִרְנֵנו. לְאֵל דְּעוֹת. ה' וְלוֹ נִתְּכֵנו עֲלִילוֹת. הַעוֹמְדִים:
°שְׁעוֹת צוּעֵק הַקֶּשֶׁב. וְהוֹפִיעָה. מִרוּחַ סְלִיחָה נוֹשֵׁב. הַנִּיעָה. וַיִּצַר רַע לִי חוֹשֵׁב. הַכְּנִיעָה. כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ וְיוֹשֵׁב. תְּהַלּוֹת. הַעוֹמְדִים: °הַלְעַד תִּשְׁכַּח אֲבִיוֹן. בְּבֵית כְּלָאִים. מִרְעִיד בְּחֵיל וּרְפִיוֹן. בֵּין לְבָאִים. וַיַּעַד אֵן גִּיא חֲזִיוֹן. מַעוֹן פְּרָאִים. שְׁמֵם וּדְרָכֵי צִיּוֹן. אֲבִילוֹת. הַעוֹמְדִים: °נֵא הַדְרֵשׁ לְשׂוֹאֵל. בְּתַחֲנוּנָיו. וּמִפֶּרֶךְ חֲטָא גּוֹאֵל. שְׁלַח לִפְנֵינוּ. וְגַם שִׁבְעֵתִים אֵל. חֵיק שְׁכָנָיו. שְׁלָם יִשְׁלַם ה' אֵל. גְּמוּלוֹת. הַעוֹמְדִים: ה' שְׁמַעָה בְּקוּלִי.
ה' שְׁמַעָה, הַשִּׁיבְנוּ אֵל מֶלֶךְ, וַיַּעֲבֹר:

פוסמן ע' חסוס אברהם
ה' מֵה נַעֲמַת. ה' לִי מֵה טוֹב קִרְבַּתְךָ. ה' אֲהַבְתִּי מַעוֹן בֵּיתְךָ: ה' אֲמוֹנַתְךָ לְבָבוֹת יַעֲנוּן. ה' דְּרָכֶיךָ נְבִיאִים יְבִינֹן. ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן: ה' °בְּצַל יָדְךָ כָּל כְּסִית. ה' עַל חֲשָׁכִים אֹר נִסִּית. ה' כָּלִם בַּחֲכָמָה עֲשִׂית: ה' °רַמַּת מֵאֵד וְיִי יִכִּילְךָ. ה' תְּלִית כָּל עֲלִיךָ. ה' אֱלֹהֵי אֵין עֲרוּךְ אֲלִיךָ: ה' °הִישׁ וַיֵּשׁ לְאֵין תְּתָה. ה' כְּבוֹד שְׁמֶךְ לְמַעַן שִׁתָּה. ה' מִנַּת חֲלָקֶי וְכוֹסֵי אַתָּה: ה' °מִמְרוֹם שְׁלַח קַחְנִי. ה' בַּעֲצַתְךָ בַּחֲלָדֵי נַחְנִי. ה' אֵל בִּאֲפֶךָ תּוֹכִיחַנִי:

ה' אֲהַבְתִּי מַעוֹן בֵּיתְךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ: ה' אֲדוּנִינוּ מֵה אֲדִיר שְׁמֶךְ כָּלִם הָאָרֶץ:
פוסמן ע"א

בְּכָל הָאָרֶץ יַחֲזוֹן תַּעֲצוּמֶךָ. וְצִאֲצָאֵי אֲהוּבֶיךָ בְּנֵי אֹרַח תַּמִּימֶךָ.
ה' אֲדוּנִינוּ מֵה אֲדִיר שְׁמֶךְ: בְּכָל הָאָרֶץ. יִתְּנו הוֹד כְּבוֹדְךָ.
בְּנֵי יַחֲדֵי עֲקִידְךָ. קוֹרְאֵי דַת סוֹדְךָ. מְקוּיִם אֵת דְּבַרְךָ. וּמוֹעֵד נַחֲמוּיְךָ.
ה': בְּכָל הָאָרֶץ יִבְרַכְוֶךָ בְּשִׁירֶיךָ. לְמוֹדֵי דְבַרְךָ. בְּנֵי יַעֲקֹב בַּחֲזִירְךָ.

אשר בכסא כבודך חקקתו בחותמך. ה' ארוננו: בכל הארץ. ויחלו לדוממך. ויחלו לדינך למשפט בקומך. זכרה נא לחיים פלושת עם יקומך. ה' ארוננו: ה' אורי וישעי: ה' בוקר, ה' גדול אתה. ה' דבר. ה' הושיעה. ה' ואין עוד. ה' זכרנו. זכר רב טובך:

פזמון ע"כ חמוס אברהם

אמונתך יודיעו. ויחד יכוננו. בני אלהים ירועו. בלי לשון ישננו. רב טובך יביעו. וצדקתך ירננו: °בלב טהור וגוף נקי שם המפורש ארומם. וסוד שבעים ושתיים על כל שם אעצימם. ראשיתם וא"ז ה'א וא"ו ואחריהם מ"ם וי"ו מ"ם. ומקרא שלשה פסוקים בתורת אל יעננו. רב טובך: °רבו שמות האחד וכלם רמים ונעלים. מהם שמות המקור ומהם שמות הפעלים. וסוד אל"ף ה"א גלה לענו ומכל העלים. והודיע שי"ן דל"ת יו"ד לאוהבו אב המוננו. רב טובך: °השם הרב אזכרה בלב ירא ורוחה. שני עולמים נבראו ובו נס נשאו גבהי. עולם נעלה ביו"ד ה"א ועולם תחתית בו"ז ה"א. אמת איך נוכל לכחש והנשמה תביננו. רב טובך: °משלשים ושתיים נתיבות נדע פלאות. חכמה מאז חקק ית ה' צבאות. בספר וספר וספור אגודתם נמצאות. וברית יחיד נעקד נמצא בלשוננו. רב טובך:

ה' חננו לך קיינו. ה' טוב וסלח. ה' ישמע. ה' כמה תראה. ה' לי לא אירא. ה' מלך. ה' נחני. ה' סלעי. ה' עווי. ה' עווי ומנני. ה' פעלך. ה' צבאות עמנו. ה' צבאות:

פזמון ע"ג. ר"ת שם בן ארבע

°יום להיטב תקרא. מי זה יכלה טובך. ויום לנקם תערה. מי ויכול את חרבך. למען תורא. סליחות ורחמים סביבך. ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך: °הנני בבור עניי. תורתך שעשועי. היא המרפא לחליי. ותחבושת לנגעי. שמך פארי ועדי. וחותרם על אורועי. זכרתך על יצועי. באשמורת אהגה בך. ה' צבאות: °ואיחלה בגלותי. נעימות בימינך. ורצתי מעבדותי. אל עבדות רצונך. ומסלות פנית. בלבבי למענך. ולמצוא חן בעיניך. כל מעייני בך. ה' צבאות: °הקדמתי לי חסדים. ועל כן טוב לך להודות. ורעיוני חרדים. ולך פני מועדות. וכל גוים לך מודים. בינו ובינך ידידות. כן משירי נגידים. נכבדות מדובר בך. ה' צבאות: אשרי:

מסתאניב ע"ס ח"ג ובסוף שם יה

אשרי אדם בוטח בך: בך °אומץ חושלים. בך °בטחון כושלים. בך °גאות שפלים. אשרי אדם עז לו בך. אשרי: בך °דבקו חושקים. בך °הושע צועקים. בך °ובטובך דבקים. פעלת לחוסים. בך. אשרי: בך °זמרת קרבים. בך °חדות לבבים. בך °טוב מחשבים.

נכבדות

תיקון ליל שבת בין ר"ה לז"ב

נכבדות מדובר בך • אשרי: בך °יגדעון לצים • בך °כולם מקוצצים •
 בך °לוחמי מנופצים • ואני אבטח בך • אשרי: בך °מלכי אתפאר •
 בך °נרי יאר • בך °סתימים אבאר • כל מעיני בך • אשרי: בך °עז
 נדכאים • בך °פאר צאצאים • בך °צדקת נבראים • ועמך ישמחו בך •
 אשרי: בך °קרוביך יצדקו • בך °רחומיך יחשקו • בך שוחרייך יחזקו •
 וישמחו כל חוסי בך • אשרי: בך °תהלת אמוניך • בך °יבקשו רצונך •
 בך °הראו מצפוניך • נגילה ונשמחה בך • אשרי: ה' צבאות • ה' קראתיך •
 ה' רמה יד:

מסתאניב מחוס אברהם חזק

ה' שמך לעולם: ה' °אחד שלא ישנה • שמך אור מחושך קונה •
 אמרתי עולם חסד יבנה • בשם ה' אל עולם • ה': ה' °בך נתכנו
 עיני • שמך בזכרו אורו עיני • ברכי נפשו את ה' • וברוך שם כבודו
 לעולם • ה': ה' °רצני כי תקחני • שמך רחום אל באפך תוכיחני •
 רוחך טובה תנחני • ואברכה שמך לעולם • ה': ה' °הוכחת מי
 תאהבנו • שמך הוא באחד ומוי ישיבנו • האומרים לאל סור ממנו •
 שמש מחית לעולם • ה': ה' °ממך אשאל לעודדני • שמך מסרת לנביאים
 להגידני • מי כמוני ומוי יועידני • זה שמו לעולם • ה': ה' °חנינותיך
 תמיד באין קרץ • שמך חושב ועושה מה ירץ • חסד ה' מלאה הארץ •
 יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם • ה': ה' °זמירותיך באין מספר •
 שמך בזכרו באמת כל יחפר • זרע יעבדנו יסופר • יהי שמו לעולם •
 ה': ה' °קורא מראש המולות • שמך קרבת לנפשות במלות • קדוש
 יושב תהלות • ויגדל שמך לעולם • ה' שמך לעולם • ה' זכר • ה'
 שלום תשפות לנו • ה' שמעה בקולי • השיבנו • אל מלך • ויעבור ה':

פוטון ע"ד מחוס יצחק

לעמו ישראל יצו שדי סליחה • בליל שבת קודש ישפוך רון
 ושיחה • ברוך ה' אשר נתן מנוחה • לעמו ישראל: °צפירת
 עז לחלק • ועול מסים לשעיר • וחזון אב לבנים ורב יעבוד צעיר •
 בליל שבת תמהר ותחיש להעיר • בכל עיר ועיר • משפחה ומשפחה •
 ברוך: °חסון יה עד אן תהי סועה ונועה • גבירה ביד אמה בורחת
 וטועה • בליל שבת תעטוף ותערוך לך שועה • ה' שמעה • ה' סלחה •
 ברוך: °קרנים גבוהות תקצץ ותחתך • ותשמיע עדינה להכניע להתך •
 ותתי תבשר גבירה משמורתך • שובי אל גברתך • שפחה בורחת • ברוך:
 אם גמרו אמונים אל ואפס אפסו • זכרה ברית אהובים בך • בטחו וחסו •
 ותחזור עם נוסו • זה עשר ושנסו • לעיר קדשם ונסו • יגון ואנחה • ברוך:

פוטון ע"ה מחוס משה

°משכנות מבטחים • ובית מנוח • יבואו נשכחים • בבור שכוח •
 ושבית נדחים • והמלקוח • ושמה ינוחו יגיעי כח: °שבת
 ישמתו

ישמחו. בה היעפים. לרגלה נאנחו. קהלות הנפים. כי בה נפתחו.
שערים ליחפים. וישבו עיפים. גבורי כח. ושמה: °הניח מלכי.
יחד נרון. ואסירי חשבי. השב לבצרון. ומעותי דרכי. הלבש
חרון. הלא תשפוט בם. כי אין בנו כח. ושמה:

מסתאניב תמוס אני הייד בר קדש ותיק ונחמס הא'

ויבֵּלְלוּ השמים והארץ: °נוטה שפירר עליה. ויוסד ממדי נשיה.
מי כמוך חסין יה. חסרך ה' מלאה הארץ. ויכולו: °ידו
טפחה שמים. והקוה מימי תהומים. ושת חול גבול למים. בל
ישובון לכסות הארץ. ויכלו: °דברו קיים לעולמים. ומנהיג עולמו
במדת רחמים. וקבע מאורות בגבהי מרומים. להאיר על הארץ.
ויכלו: °וברוח פיו ברא כל בריה. כל יש מאין נהיה. ויאמר אלהים
תוצא הארץ נפש חיה. למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ. ויכלו:
°יום אדיר מעונה. בחכמה ובדעת ובתבונה. ויאמר אלהים ישרצו
המים שרץ נפש חיה למינה. ועוף יעופף על הארץ. ויכלו: °דבר
ויקרא יציר אדמה. ויפח באפיו נשמה. והרבה לו און ועצמה.
להיות גבור בארץ. ויכלו: °ברא שוכן עד וקדוש שמו. בעשרה
מאורות עולמו. ובששה שכלל בעו תעצומו. את השמים ואת הארץ.
ויכלו: °קדש יום שביעי ויברך אותו. כי בו שבת מכל מלאכתו.
והנחילו באהבתו ובחמלתו. לקדושים אשר בארץ. ויכלו: °ותיקים
הזהרת בחבת. חק זכור ושמור מהם בל יושבת. ושמרו בני
ישראל את השבת. לעולם יירשו ארץ:

ויבֵּלְלוּ השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבות
ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש
אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות: ושמרו בני ישראל את השבת
לעשות את השבת לדורותם ברית עולם. ביני ובין בני ישראל הוא העולם כי ששת
ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש: ואתה דבר אל בני
ישראל לאמר אך את שבתותי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני
ה' מקדשכם: ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם מחלילה מות יומת כי כל
העושה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמיה: ששת ימים תעשה מלאכה
וכיום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת היא לה' בכל
משבותיכם:

מומן ע"י

בה' אלהיכם. דבקתם שלום לכם. חיים כולכם. היום. יוסף ה'.
עליכם. כל מלאכה לא תעשו. חוק הוא לדורותיכם. שבת היא
לה' בכל מושבותיכם: אבות מלאכות ארבעים הסר אחת מספרם.
הזורע והחורש והקוצר את קצירם. המעמר (עם) הדש וזורע לרוח

זרם. ויעוד. נוסף עליהם אשר אקרא באזניכם. שבת: הבורר והמוחק והמרקד ולש עיסה. האופה והגוזז צמר לבש וכסה. המלבנו והמנפצו וצובעו מלאכה עשה. וכהנה וכהנה כלאו מעשיכם. שבת: המוזה והמסיך ועושה נירים שנים. האורג שני חוטין ופוצען בידיים. הקושר והמתיר להעמיד על אפנים. והתופך שתי תפירות בבגדיכם וכליכם. שבת: הקודע לתפור מקום אשר בגד קרע. הצד צבי בשדה ושוחט אותו הרע. ומפשיט עורו ומולחו והמעבדו חוק פרע. והמוחק. והמתכו תרגמוהו באבניכם. שבת: כותב שתי אותיות ומוחקם על מנת לכתבם. הבונה והסותר והמכבה אין טוב בם. המבעיר והמכה בפטיש רב כאבם. ומוציא מרשות לרשות משא מבתיכם. שבת: אם תשמרו שבתותי בני. זרע אמוני. מכל רע אצילכם. ותתענגו על ה'. והרכבתי אתכם. על במתי ארץ לפני. נחלת יעקב אביכם. שבת: אם תשיכון משבת רגליכם. כל יומיכם. וכבדכם יום קדשי מעשות דרכיכם. ממצוא חפציכם. ומדבר דבריכם. אוליכם עם ה' קוממיות לארצכם. שבת:

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת: ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה': השיבנו. אל מלך. ויעבר: **זכור** את יום השבת לקדשו. ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך. כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וינה ביום השביעי על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו: מוזר שיר ליום השבת: מסתאגב

מזמור שיר ליום השבת: שיר יתנו עם קודש. לאל נאדר בקדש. מדי חדש בחדש. ומדי שבת בשבת. מוזר: עם קנית מימים. יביעו שבה לך אל שוכן מרומים. המצוה לאבות קדומים. ושמרתם את השבת. מוזר: היום יום קדושה וכבוד. כי האל זבד אתכם זבד. ששת ימים תעבוד. ויום השביעי שבת. מוזר: השבת בו תשבות מכל מלאכה. ותמצא מרפא וארוכה. כי בו נערך המערכה. ביום השבת. מוזר: חיינו וזכני קדושי. לראות בבנין מקדשי ולעשות חפצך ביום קדשי. וקראת לשבת. מוזר:

פזמון ע"ז
הקשיבה לקול שועי. וגלה קץ ישעי. ואז ינוחו עם מדשני ענג מקדשי שביעי. הקשיבה: אמץ בחסדך נוצרי שבת כתרץ. בטוי טובך הומים במרץ. אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ. הקשיבה: גאל נא ידיך מושיע וגואל. דברי שיר

ההללך

תיקון ליל שבת בין ריה לוי"ב

יהללוך במקדש אריאל. ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל.
הקשיבה :

ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר לא נפל דבר אחד מכל דבר הטוב אשר דבר ביד משה עבדו : יהי ה' אלהינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל ישנו : להטות לבבנו אליו ללכת בכל דרכיו לשמור מצותיו וחוקיו ומשפטיו אשר צוה את אבותינו : והיו דברי אלה אשר התחננתו לפני ה' קרובים אל ה' אלהינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו : למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלהים אין עוד : אם תשיב משבת רגלך עשות הצפיק ביום קדשי וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד וכבדתו מעשות דרכך ממצוא הצפך ודבר דבר : אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאבלתיך נחלת יעקב אבך כי פי ה' דבר : אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה כל שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות פל רע : כי כה אמר ה' למימים אשר ישמרו שבתותי ובהרו באשר הצפתי ומחזיקים בבריתי : ונתתי להם בבתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת : והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתי עולותיהם וחבתיהם לרצון על מזבח כי בתי בית תפלה יקרא לכל העמים : השיבנו . אל מלך יושב . ויעבור . החמא . עד בפרנסה זה לזה וגו' :

פזמון ע"ח תמוס משה קמון

מרום וקדוש . שעה שועת שבויים . ממרומים . וקרא שנת רצון לריב העניים . והאביונים . שלומים נפלאו . (ממרומים) : אל עם נצבאו . עם אמונים . בבכי יבואו . ובתחנונים . (והאביונים . וקרא) : העלם עם בניהם . (ממרומים) תסלח חטאיהם . עם אמונים . אשר כשלו בהם . אבות ובנים . (והאביונים . וקרא) : [עם] : קח נא בניך . (ממרומים) והשקם לפניך . (עם) באר מים חיים ומעין גנים (והאביונים . וקרא) . [עם] : טל סליחה הרק . (ממרומים) . שערי חן הפק . (עם) ויבא גוי צדיק שומר אמונים . (והאביונים . וקרא) [עם] : נברים הבינו . (ממרומים) כשילג ילבינו . (עם) אם יהיו חטאיכם כשנים : (והאביונים . וקרא) . [עם] : שלח קול חסדך (ממרומים) ולי אני עבדך . (עם) מעבדי אדוני הקטנים . (והאביונים) . [עם] : א"ש חכן תפלתו קמורת לפניך . ואו' קריש . תענו :

לליל שבת וריה

פזמון ע"ט תמוס משה

לוב ע"י סות אימים ועוטי פחד . לליל זה משכימים בלבב אחד . לכבוד שני ימים נוסדו יחד . טובים השנים מן האחד : משושים חודשו . מעם האל . ובהם חבשו . פאר עם האל . וחמד רחשו . לפודה וגואל . יום בו יגשו . אחד באחד . טובים : שלומים נקראים בפיהם שניהם . וסליחת חטאים על גביהם . ומדברים נאים ישירון עליהם . הוה או זה יכשר ואם שניהם . כאחד . טובים : הרנן עם קודש במזמור נעים . בראש שנה וחודש ושבת נעים . שלשה יתחדש במ גיל שועים . משקדים גביעים בקנה אחד . טובים :

ערבית ליום הכפורים

הולבין יחפס לבית הכנסת. ומוזיא שליח לצור ספר תורה ואומר כל נדרי¹ ג' פעמים. ומצרך שהחינו. ופוחת והוא רחום עד הפורס סוכת שלום. ומתפללין. ועולה ס"ץ לחיבה ואומר קדים (למעלה) [לעילא]. ופוחת בסליחות: וכסחל כסמגיע להפורס סוכת שלום ואומר ושמו בני ישראל, ומתפללין, ואומר ויכולו. ואומר קונה ברחמי עד מקדש השבת. ועולה לחיבה ואומר קדים (למעלה) [לעילא].

תפלה לרוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפלתי בלא שפתי מרמה: תפלה לרוד המה ה' אונך ענני כי עני ואביון אני: תפלה למשה איש האלהים ה' מעון אתה היית לנו בדדודר: תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' תשפך שיחו: תפלה לחבקוק הנביא על שנינות: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: שמע ה' ורחמי ה' היה עוזר לי: שמע ה' קולי אקרא ורחמי וענני: שמע ה' תחנתי ה' תפלתי יקח: שמעה עמי ואדברה ישראל ואעידה בך אלהים אלהיך אנכי: שמע עמי ואעידה בך ישראל אם השמע לי: כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמע: כי שומע אל אביונים ה' ואת אסוריו לא בזה: שמע קול תחנוני בשועי אליך בנשאי ידי אל דביר קדשך: שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל רמעתי אל תחרש: כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי: ה' שמע תפלתי האזינה אל תחנוני באמונתך ענני בצדקתך: ה' ישמע בקראי אליו: ה' שמעתי שמעך וראתי ה' פעלך בקרב שנים חייהו בקרב שנים תודיע ברגו רחם תזכור: מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו. כי אתה שומע תפלה: שומע תפלה עריך כל בשר יבאו:

פזמן פ' ע"ס א"ב כלמי גמלס

אנא ה' רחמך יראו. אנא העתר לעם תפלה ישאו. אנא המצא כי בשמך קראו. שומע תפלה עריך כל בשר יבאו: אנא ה' אזון נא את תחנתי. בקראי בלב אנון רפא את מגנתי. שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי. שומע: אנא ה' גנון נא אמולך. דלתיך בדפקם הראם נא גדלך. שמע קול תחנוני בשועי אליך. שומע: אנא ה' חקשיבה נפש נענה. והזורעים בדמעה יקצרו ברנה. שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה. שומע: אנא ה' זכרני ופקדני. ואל נא כמפעלי תדינני. שמע ה' קולי אקרא ורחמי וענני. שומע: אנא ה' חוס נא ממעון שמך. על עמך. העניים המוחלים רחמך. כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. שומע

¹ עי' כח"ה דעה בגר"ע (ענין אמירת כל נדרי. וכן נרשם רק אנוכ רונ קסלות.

שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו • יבואו אליך הרוחות וכל הנשמה • הנשמה לך והגוף פעלך • ה' עשה למען שמך : הנשמה לך והגוף פעלך • צור אשר אין דומה לך • חוסה על עמלך :

תנחה ממוסאני שלמה הקטן ברבי יהודה גבירול

שמר עלי בעדים וקנין • לשלם מחרת המנין • והיה ה' לדיון :
 אזי בחשבי למרחוק • בכיתי לבלי חק • עת לבכות ועת לשחוק :
 נפלה עלי חרדה • בזכרי יום הקפדה • פחד קראני ורעדה :
 יען שרירות לבי • דאגתי במחשבי • כי איך אעלה אל אבי • הנשמה :
 שור למי רב ודונהו • ליום יבקש עונהו • וחשב עם קונהו :
 ליום לא ישא פני שר • בהתנגש למוסר • הנפש עם הבשר :
 משפטיהם ודיניהם • עד האל אדוניהם • יבא דבר שניהם :
 הנפש תמהר תשובה • אין עלי הטאת כתובה • צדקה נפשה משובה • הנשמה :
 הרפני ועזבני • הלדיב תציבני • הודיעני על מה תריבני :
 קדושי לא אהבני • כי במסגר הביאני • במחשכים הושיבני :
 טנף גוף טורחת • ומנבלה סורחת • אנכי בורחת :
 נלאתי מאד כלכל • כי הגוף הנוכל • השיאני ואכל • הנשמה :
 בכל חטא יתגלע • ואתי בכף קולע • לא השיב ידו מבלע :
 רעצני הניאני • ולשחת קראני • אך עתה הלאני :
 בכל תאוה הוא נאסר • ומאכל ומשקה לא סר • ובטן רשעים תחסר :
 יגוף לטמא עצמו • יען כי הוא כשמו • נבל הוא ונבלה עמו • הנשמה :
 יצודני פותע • והוא בתתו מלתע • והייתי בעיניו כמתעתע :
 הן חטאו לא יכפר • לכן יוכלם ויחפר • כדי רשעתו במספר :
 וממני אל תפרע • ומוסר גו אל תגרע • כי כלו חנף ומרע :
 דבר הגוף להושע • חדל ממני והושע • וך אני בלי פשע :
 הן כאבן מעמסות • אני מלא בוז וקלסות • ומה יכולתי עשות • הנשמה :
 גם אני נשכל שכול • דומה לעץ האשכול • אשר לא יצלח לבל :
 בלי נפש אחשב • כבית מבלי יושב • ואין עונה ואין קשב :
 יען אשכים ואאמיש • מושלך כמו חלמיש • ממקומו לא ימיש :
 ראה הפקדה כלה • על נפש ומעללה • שלמו לה כפעלה :
 ושאי נפשי מריך • ואכלי את פריך • ושלמי את נשיך :
 לכל רע לא צמאתי • אבל אני בך נדמיתי • איך תאמרי לא נטמאתי • הנשמה :
 מחשבותיך הבינו • וידיך הכינו • ונחנו מה כי תלינו :
 אמלים אשר רגשו • וצדק לא פגשו • אחד באחד יגשו :
 לב דורש ומעבדיו • יחביר שניהם עדיו • ובערו שניהם יחדו :
 קלקול עונם יוסר • ולא יכבד המוסר • בשגם הוא בשר :
 תחיד שרירות יחמוד • אם כמפעלו תמוד • ה' מי יעמוד :
 חשוך זעם אימתך • ואל תיסר בחמתך • וינפש בן אמתך :
 קרב נא להרויחני • ויום לדין תקחני • אל באפק תוכיחני :

הנשמה

ערבית ליום הכפורים

לח

הנשמה לך והתגוף פעלך ה' עשה למען שמך : אתאנו על שמך ה' עשה למען שמך .
בעבור כבוד שמך . כי אל מלך חנון שמך : שמך נקרא עלינו ה'
אלהינו : אלהינו בושנו במעשינו ונכלמנו בעונותינו : אין לנו פה להשיב ולא מצא
להרים ראש . כי רבו משיבתינו לך חמאנו : חמאנו עם אבותינו העוינו והרשענו :
מה נאמר לפניך יושב מרום וכו' עד כי על החמך הרבים . ה' שמעה . השיבנו
ה' . אל מלך יושב . ויעבור :

פזמון פ"א חתום יהודה

ישתחוו להדרת קדש הר אריאל . ולפנת יקרת מוסד ההראל .
התקדשו למחרת וחלו נא פני אל . הכון לקראת אלהיך
ישראל : °הבו עוז באיים . וכבדו באורים . וממשפחות כתיים . הבלדו
בחורים . והייתם נקיים . ביום הכפורים . מכל חטא פדויים . מעון
שמוורים . זה ליל שמוורים . לכל בני ישראל . הכון : °וקרעו הלבבות .
והשפילו גבהם . ושאו זכות אבות . והתהלכו לנגהם . וקראו מול
ערבות . בקול כים ינהם . לגבור בקרבות . לא נס ולא נדהם . אלהי
אברהם . יצחק וישראל . הכון : °דלתי קבלה . פתח אל שואליהם .
ורפואות תעלה . העלה למחליהם . ופני חן וחמלה . האורה להם .
ובספר מחילה . תכתוב מחליהם . ופתחת עליהם . שמות בני ישראל .
הכון : °המצא לישע . עדרך הנשבה . ומנחתו תשע . אם מעט ואם הרבה .
ואם הרבה רשע . פדות עמך תרבה . ולשבי פשע . גלה אור נחבא .
ואל באפך תכבה . את נר ישראל . הכון :

סליחה

ה' אורי וישעי מני אירא ה' מעון חיי ממי אפתח : ה' אל אבושה כי קראתך
יבושו רשעים ידמו לשאול : ה' אל באפך הוכיחני ואל בחמתך תיסרני : ה'
אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך : ה' אלהי שועתי אליך ותרפאני : ה' אלהי
אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן : ה' אלהי
גדלת מאד הוד והדר לבשת : ה' אלהי בכ חסיתי הושיעני מכל ררפי והצילני :
ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תגה הודך על השמים : ה' אדונינו מה
אדיר שמך בכל הארץ :

פזמון פ"ב ע"ס א"ב

ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ . ה' אל נמצא בעינינו מזימה .
ה' בטרם כל מלכות קדמה . ה' גאותו למאד עצמה . ה' דברתו
בפי מה נעמה . ה' הכל יעידון וישהרון . גם יפחדון ויגידון . כי בחכמה
יסד ארץ . ה' אדונינו : ה' והוא לבדו ואין עוד אחר . ה' ומן ישעי עוד
לא יאחר . ה' חסיד וכן חסד בותר . ה' טוב ומטיב לעם לו שוחר .
ה' יראה לחילו פעלו . ולהללו ולגדלו . כל היצור כי מלוא כל הארץ .
ה' אדונינו : ה' כל יצר אבל מאין כל . ה' לעצמו הוא חכם ויכול . ה'

מכון

מפון עולם • תולה כאשכול • ה' נותן לכל לאכול • ה' שגבו פעליו • מעלליו • מהלליו • מלבדו מי הקים כל אפסי ארץ • ה' אהוני • ה' עושה כל יפה בעתו • ה' פועל להראות ממשלתו • ה' צבאות הוא ואין עוד בלתו • ה' קבע ברום כסא שבתו • ה' רב כל מחולל • שיר לו אמלל • תמיד אהלל • יומם וליל • לאשר בידו מחקרי ארץ • ה' אהוני :

סליחה

ה' אהוני מה אדיר שמך בכל הארץ : ה' בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה : ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה : ה' נחול אתה וטרול שמך כנגמרה : ה' דבר ויקרא ארץ ממורה שמש ועד מבואו : ה' הוא הטוב בעיני יעשה : ה' ואין עוד זולתו אלהים : ה' זו המאנו לו : ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר : ה' טוב וסלת ורב חסד לכל קוראך : ה' ישמע בקראי אליו : ה' כמה תראה השכיבה נפשי משואתם מכפירים יחורתי : ה' לי בעוזי ואני אראה כשנאי : ה' מסית ומחזה מוריד שאול ועל : ה' נתני בצדקתך למען שוררי הישר לפני דרכך : ה' סלעי ומצורתי ומפלגי לי : ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה : ה' פעלך בקרב שנים חייתו בקרב שנים תודיע ברוגז רחם תזכור : ה' צבאות אשרי אהם בומח בך : ה' קראתך תושה לי האוינה קולי בקראי לך : ה' רמה ירך בל יחונן יחונן ויבגשו קנאת עם אף איני צריך תאכלם : ה' שמך לעולם ה' זכרך לחור וחרד : ה' תשפוט שלום לנו כי גז בלא מעשנו פעלת לנו : השיבנו ה' אל מלך • יעבור .

סחמאניב חמוס אני יוסף בן סולי

כפרה לעמך ישראל : אריד בשיחי ואהימה • ונפשי בכפי אשימה • קולי אל אלהים אהימה • ה' אלהי ישראל • כפר : נאור יופיע לישר כל עקוב • ובשם קוראיו יקוב • מגיד דבריו ליעקב • חקיו ומשפטיו לישראל • כפר : יחיד הצי אהו מכל מגורותיו • ויום בא לספר קורותיו • נתמהו מכל צרותיו • פדה אלהים את ישראל • כפר : יום לבי אשפוך ועיני • אשא ואזכיר חסדי ה' • כעל כל אשר גמלנו ה' • ורב טוב לבית ישראל • כפר : סתרי ונגוני אתה מלפנים • הלבן חמאים אדומים כשנים • למזכיר לפניך אהבת קדמונים • זכרון לבני ישראל • כפר : פודה ומציל אל מו אדמך • לחקשיב תפלותי אשאל ממך • בעמדי לפניך וקראי לעמך • הסכת ושמע ישראל • כפר : ברוך אתה ה' למדני • ויום אשר חמאנו יעדיני • חסדך ה' יסעדיני • וסלחת לחטאת עברתי ועמך ישראל • כפר : נחץ לקרוא לבנך גודר פרוץ • כיום פדותו ועלה מן הארץ • בתתך מופתים בשמים ובארץ • על אודות בני ישראל • כפר : סברי אהבתי מאו נדבה • נתתני כצמח השדה רבבה • במה אקדם ה' על כל הטובה • אשר עשה ה' לישראל • כפר : ומתי שח אובר תבקש ותדרוש • ותשמוד אויב על גבי יחרוש • למה שכחתני

ואתה

ואתה קדוש • יושב תהלות ישראל • כפר : °לומר לשמך תשוב לובשי תשבין • ותחיש גאולה למשפחות יעבין • ואל הר קדשך תקבין • כל אלה שבטי ישראל • כפר : °יבא גמול אלהים ויושענו • ובהר נחלתו יטענו • וימחה כעב פשעינו • ונסלח לכל עדת בני ישראל • כפר :

מסתאניב מחוס אני סעדיה חון

סלח נא לעון העם הזה : °אתה אלהים לבדך • וכל הגוים כאין נגדך • סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך • וכאשר נשאת לעם הזה • סלח : °נורא אלהים ממקדשך • הקרה לקוראין והדרש לדורשיך • בטובך תשוב אל נוה קדשך • גלות החיל הזה • סלח : °יחיד השוכני מרומים • כלה הפשע והבא צדק עולמים • לטוב לנו כל הימים • לחיותנו כיום הזה • סלח : °סמוך נופל מטה רגלו • והעלהו דרך גבולו • אשר הוא יושב מחוץ לאהלו • מיום נפלו • עד היום הזה • סלח : °עורדה אלי את גבורתך • ובשרני ראיתי את דמעתך • ושמוע שמעתי את תפלתך • גם אתה גם העם הזה • סלח : °דגול שובב איומה נועדה • קדושה ושם תזבח זבח תודה • עיר עז למו בארץ יהודה • יושר הישור הזה • סלח : °יה אהיה אשר אהיה • מוריד שאול ויעל ממית ומחיה • טוב דברך תבשר גדול יהיה • כבוד הבית הזה • סלח : °הדרך ופעלך אל עבדיך יראה • וגער באויב עליהם יתנאה • הבט משמים וראה • כי עמך הגוי הזה • סלח : °חורשים על גבי האריות למעניתם • הרק ועמך עליהם ואפך על תבליתם • ומבור גלותם ודלותם • העל את העם הזה • סלח : °זכור ואל תפר בריתך פודה וגואל • והדרש לעמך ישראל • וראה כי הקיפוהו אדום וישמעאל • אלה מזה ואלה מזה • סלח : °נהלנו על מזי מנוחתנו • תשוב תרחמנו • תכבוש עונותינו • ותשליך במצולות ים כל חטאתינו • למחר יהיה האות הזה • סלח :

סליחה

וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו : סלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו כי פשענו : כי אתה ה' טוב וסלח ורב חסד לכל קוראין : למען שמך ה' וסלחת לעוננו כי רב הוא : חטאת נעווי ופשעי אל תזכור כחסדך זכור לי אתה למען טובך ה' : ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי : חנני אלהים כחסדך כרב רחמך טחה פשעי : הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני : כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדני תמיד : הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי : הסתר פניך מחטאי וכל עונותי כחה : דברי עונות נברו מני פשעני אתה תכפרם : נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה : לא כחטאינו עשה לנו ולא כעונותינו גמל עלינו : אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה : והוא רחום וכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפי

ולא יעור כל חמתו : עורנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על על חטאתינו למען שמך : אם עונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך : אם עונות השמור יה ה' מי יעמוד : כי עמך הסליחה למען תורא : סלה נא לעון העם הזה כגודל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה ויאמר ה' סלחתי כדברך : ה' שמעה. ה' השיבנו. אל מלך. ויעבור :

רחמנא אדכר לן וכו' ולאמר גלי גבורתך עלן. רחמנא דברך שבא קיים לן ב"ו : וכו' רחמנא בספרי חיים כתבין ב"ו : רחמנא ולא נהדר ריקס מקמך ב"ו :

ע"ס א"ב

אנשי אמונה אבדו. באים בכח מעשויהם : גבורים לעמוד בפרץ. דוחים את הגזירות : היו לנו לחומה. ולמחסה ביום זעם : וועכים אף בלחשם. חמה עצרו בשועם : טרם קראוך עניתם. יודעים לעתור ולרצות : כאב רחמת למענם. לא השיבות פניהם ריקס : מרוב עונינו אבדנום. נאספו מנו בחטאינו. סעו המה למנוחות. עזבו אותנו לאנחות : פסו גודרי גדר. צומתו משיבי חמה : קמים בפרץ אין. ראויים לרצותך אפסו : שוטטנו בארבע פנות. תרופה לא מצינו. שבנו אליך ע"ס תשר"ק בבשת פנינו. לשחרך אל בעת סליחתנו :

תבזהנו מדעות. תשש כחזו מצרות. שחנו עד למאד שפלנו עד עפר. רחום כך היא מדתנו. קשי עורף וממרים אנחנו. צעקנו בפינו חטאנו. פתלתול ועקש לבנו. עליון רחמך מעולם. סליחה עמך היא. נחם על הרעה. מטה כלפי חסד. לא תתעלם בעתות כאל. כי בצרה גדולה אנחנו. יודע לעיני הכל. טובך וחסדך עמוני. חתום פי ששן ואל ישטין עלינו. זעום בו וידום. ויעמוד מליץ טוב לצדקנו. הוא יגיד ישרנו. דרכיך רחום וחנון. גלית לנאמן בית. בבקשו אז מלפניך. אמונתך הודעת לו : אל מלך, ויעבור :

נמר

שרי אשר חסדו אחכה. טהרני בדמע אפכה. כי נחמתי ועל ירך אכה. צמתי ואבכה : אבכה על הרע כפים. אזיל דם עפעפים. ואני יגע ורפה ידים. צם ומתפלל לאלהי השמים. חטאנו. שמע ישראל :

נמר

אשנסה מתני במחגרת פחד. אאדירה אאמירה מלך מיוחד. איחדנו בקריאת שמע בלי כחד. ה' אלהינו ה' אחד : אחד יחדו מפי לא אכרית. אהללנו בסוד חתומי ברית. ארוממנו אסלסלנו ערבית ושחרית. מניד מראשית אחרית. שמע : כרך :

גמר

אשתחווה מול אולם • ואקוד למזוזות עולם • יאמרו גאולי ה' אשר גאלם • ברוך ה' לעולם: לעולם נצרו משפט דתו • וזכרו יום ראיתם הליכתו • וברכו שם גדולת נתיבתו • ברוך שם כבוד מלכותו: ה' הוא האלהים:

גמר

אראלי מעלה אומרים ה' אדונינו • בחירי סגולה עונים ואומרים ה' הוא האלהים • גלגלי מעלה אומרי ה' אדונינו • איומי סגולה עונים ואומרי ה' הוא האלהים • ה' מלך:

גמר

בטרים שחקים וארקים נמתחו, ה' מלך • ועד לא מאורות זרחו • ה' מלך • והארץ כבגד תבלה ושמים כעשן נמלחו • ה' ימלוך לעולם ועד • ה' מלך: ועד לא עשה ארץ וחוצות • ה' מלך • ובהכינו יצורים עלי ארצות • ה' מלך • ועת יקבץ נפוצים מארבע נפוצות • ה' ימלוך לעולם ועד • ה' מלך:

עננו אבינו וכו' • עננו בוראנו עננו • עננו גואלנו עננו • עננו הורשנו עננו • עננו הורנו עננו • עננו ואלהי אבותינו עננו וכו' • עננו רחום וחנן עננו וכו' • עננו תוסף תמימים עננו • עננו אלהי אברהם עננו • עננו פחד יצחק עננו • עננו העונה בעת רצון עננו • עננו העונה בעת צרה עננו:

אל רחום שמך • אל חנון שמך • אל ארך אפים שמך • אל מלא רחמים שמך • ה' עשה למען שמך • ה' עשה למען שמך וחוסה על ישראל עמך:

גמר

ה' עשה למען אורח תמימך וחוסה על ישראל עמך •
ה' עשה למען נעקד באולמך וחוסה על ישראל עמך •
ה' עשה למען נענה בסולם ממרומך וחוסה על ישראל עמך •
ה' עשה למען משוי ממיימך וחוסה על ישראל עמך •
ה' עשה למען מכהן באוריד ותומך וחוסה על ישראל עמך •
ה' עשה למען מקנא לשמך וחוסה על ישראל עמך •
ה' עשה למען בנה בית לשמך וחוסה על ישראל עמך •
ה' עשה למען משורר נעמך וחוסה על ישראל עמך:

עשה למען שמך • עשה למען אמתך וכו' עד עשה למען דוד ושלמה • עשה למען נביאים הראשונים • עשה למען אהבת הקדמונים • עשה למען חורבן ביתך • עשה למען שנמות היכלך • עשה למען ציון משכן כבודך • עשה למען ישראל הדלים וכו' עד כי תהלתנו אתה:

לקדושת שמך עשה ולא לנו וכו' • למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם • ולמה יאמרו העמים איה נא מושיעיהם • ואלהינו בשמים • אחד אלהינו

ערבית ליום הכפורים

בשמים • חי וקיים הוא • מלא רחמים הוא • כל אשר הפך עשה בשמים ובארץ •
אין מי יאמר לו מה תעשה • אין מי יאמר לו מה תפעל • כי הכל מעשה ידיו :

אלהינו שבשמים שמע קולנו זקבל תפלתנו • א"ש אל תאבדנו באורך גלותנו •
א"ש ברידתך זכור ואל תשכחנו • א"ש גלה כבוד מלכותך עלינו • א"ש
דרשונך המצא לנו • א"ש העתר לנו בתפלתנו • א"ש ונקרא ואתה תעננו • א"ש
זכרנו בזכרון טוב מלפניך • [א"ש חמול עלינו וכו' • א"ש טהרנו מעונינו] • א"ש יהמו נא
רחמיך עלינו • א"ש כתבנו בספר חיים • א"ש כתבנו בספר צדיקים • א"ש כתבנו בספר
ישרים ותמימים • א"ש כתבנו בספר מזונות ופרנסה • אלהינו שבשמים כתבנו למחילה
לסליחה ולכפרה • א"ש כלה אל תעש עמנו • א"ש למענך עשה אם לא למעננו •
א"ש מחול את עונותינו • א"ש נחמנו מאבלנו • א"ש סמוך את נפילתנו • א"ש ענה את
עיתרתנו • א"ש פרנו מידי אויבינו • א"ש צדקנו במשפטך • א"ש קרבנו לעבודתך • א"ש
ריבה ריבנו וגאלנו • א"ש שית שלוה בארמנותינו • א"ש תן שלום בארץ • א"ש תן שלום
בינינו • א"ש תן שלום למלך • א"ש תן גשמי ברכה בארץ • א"ש תן שובע בעולםך •
א"ש תן לחם לפי המף • א"ש תן זרע לזרע ולחם לאוכל • א"ש תכון תפלתנו
קטורת לפניך • א"ש עשה עמנו אות לטובה • א"ש עשה עמנו אות לישועה •
א"ש עשה עמנו אות לרחמים • יראו שונאינו ויבושו יחזו אויבינו ויכלמו • כי אתה ה'
עורתנו ונחמתנו • ויעבור • ה' :

אלהינו ואלהי אבותינו אל תעש עמנו כלה וכו' דע את אשר ידעוך וכו' עד לכורים
אסירי התקוה • אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך • אבל חטאנו וגו' אשמנו
מכל עם • לעינינו :

מה נאמר לפניך יושב מרום וכו' עד ותמחול ותסלח לכל פשעינו • על חטא שחטאנו
לפניך באונם • על חטא שחטאנו לפניך ברצון • על חטא שחטאנו לפניך
בזדון • על חטא שחטאנו לפניך בסתר • על חטא שחטאנו לפניך בגלוי • על חטא
שחטאנו לפניך ביודעים • על חטא שחטאנו לפניך בלא יודעים :

על חטאים שאנו חייבים עליהם אשם וכו' : על חטאים שאנו חייבים עליהם סרת :
על חטאים שאנו חייבים עליהם מיתה בידי שמים וכו' • את שגלוים לנו ואת
שאינן גלוים לנו את שגלוים לנו כבר אמרנום לפניך ואת שאינן גלוים לנו הכל גלוי
וצפוי לפניך ה' אלהינו • וחטאנו על כולם כמו שנא' הנסתרות וגו' עד ומבלעדך אין
לנו מוחל וסולח :

אדיר ונאור בורא דוק ותלד •
גולה עמוקות • דובר צדקות •
הדור בלבבושו • ואין זולתו •
זוכר הברית • חונן שארית •
טהור עינים • יושב שמים •
מי אל כמך :
מי אל כמך :
מי אל כמך :
מי אל כמך :
מי אל כמך :

ככתוב (על יד נביאך) מי אל כמך נשא עון ועובר על פשע • לשארית נחלתו

ערבית ליום הכפורים

מא

לא החזיק לעד אפו כי הפך חסד - הוא : ישוב ורחמנו יכבוש עונותינו והשליך במצולות ים כל חטאתם : (וכל חטאתינו וכל חטאת עמך בית ישראל במקום אשר לא יזכרו ולא יפקרו ולא יעלו על לב לעולם) . תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם : קדים שלם :

תענו ותעתרו מן השמים בו' ואמרו אמן : וקורין מזמור אשרי האיש אשר לא הלך וגו' עד אשרי כל חוסי בו . קדיש יהא שלמא רבא :

לשחרית יו"כ

משכימין ופותח ברחמי וכסמגיט לוארחסו ביושעתי . לומר : תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפילתי בלא שפתי מרמה : לדוד אליך ה' נפשי אשא : ולומר צרוך שלמד עד סוף הסירה . לדוד משביל אשרי נשוי פשע :

רשות לנשמת חסד אני שלמה הקמן ברבי יהודה אבן גבירול חוק . ממוט : אלהים אלי אתה . °אשחרך בסוד סגולתך . אמונתך אודיע ואגיד גדולתך : בקראי ענני . יום °אקום בקרב קהלתך . אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך : אלהים אלי אתה . °נגדך עלומי נחשפו . נפשי ועצמותי מפחדך שוספו . בקראי ענני . יום °נבוכים לישעך נכספו . נדיבי עמים נאספו : אלהים אלי אתה . °ועט צדקה ללבוש . יראיך הרשוני וארוץ ואין בוש . בקראי ענני . יום °יוקשי תכבוש ועצבי תחבוש . יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש : אלהים אלי אתה . °שמור סרעפי לבל יזיחוני . שגיאות שפתי בל ידיחוני . בקראי ענני . יום °שבחיק עצבי ישכחוני . שלח אורך ואמתך המהינחוני : אלהים אלי אתה . °לך אצפה צור משגבי . למדני וחוקני כי אין כח בי . בקראי ענני . יום °לברך ולצרוף חובי . לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי : אלהים אלי אתה . °מרום השוכני גבוהים . ממעמקים אקרא נגדך ואהים . בקראי ענני . יום °מללתי בסוד כמהים . מי יודע ישוב ונחם האלהים : אלהים אלי אתה . °הנני לפניך באשמי . העונות אם תשמור יה אדני מי יעמוד מי . בקראי ענני . יום °הזה אל תבא במשפט עמי . הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי : אלהים אלי אתה . °הקדמת מזור לישרני . הכינות יום כופר רצון בו לעטרני . בקראי ענני . יום °הנתק עבות עון יאסרני . הרב כבסני מעוני . ומחטאתי טהרני : אלהים אלי אתה . °קרבתך יחפצון רעיוני . קדורנית שהותי מפני זדוני .

בקראי ענני . יום °קראת לגוע אמוני . קחו עמכם דברים ושובו אל ה' :
 אלהים אלי אתה . °טהרו לבבם לחקיק . טעם ומושקה חשכו חשוקיך .
 בקראי ענני . יום °טכום לענות נפש דבקיך . טוב לי כי עניתו למען
 אלמד חקיך : אלהים אלי אתה . °נשאנו נגדך עפעפים . נכחך
 נצבנו שחויי אפים . בקראי ענני . יום °נברר שקרות סרעפים .
 נשא לבבנו אל כפום . אל אל בשמים : אלהים אלי אתה .
 °באתי היום להגות צדקך . בארתי חקיך . בקרב חיקך . בקראי
 ענני . יום °בשרתי צדק דבקיך . ברוך אתה ה' למדני חקיך :
 אלהים אלי אתה . °רם לכל שואל נדרש . רצני בהתעטפי כעני
 ורש . בקראי ענני . יום °רגש דמעי נגרש . ראית ה' אל
 תחדש : אלהים °בצדקתך עוני ידחו . במימי דמעי פשעי
 ימחו . בקראי ענני . יום °יומתי יצמחו . בה' תתהלל נפשי ישמעו ענוים
 וישמחו : אלהים אלי אתה . °יגורתי מחמת מגערתך . ידעתי כי
 חסד ואמת אדרתך . בקראי ענני . יום °יומתי לשמור משמורתך .
 ימלא פי תהלתך . כל היום תפארתך : אלהים אלי אתה . °יחידי
 יצוריו יעידוהו יברכוהו . קרבי ועצמי יהודוהו . בקראי ענני . יום
 °ידעתי יחידים ייהודוהו . יראי ה' הללוהו . כל זרע יעקב כבודוהו :
 אלהים אלי אתה . °הגות צדקך שפתי פתחתי . הנה עמי דברים
 לקחת . בקראי ענני . יום °הללתיך וכפי שטחתי . השמיעני בבקר
 חסדך כי בך בשחתי : אלהים אלי אתה . °ועדיך יצדקון עדיך .
 ויגידו כי אפס צור בלעדך . בקראי ענני . יום °ויעדתו לטהר ידידיך .
 ואקוה שמך כי טוב נגד חסידך : אלהים אלי אתה . °דרשתי קרבתך
 הקרביני . דלתיך בדפקי חסדך יסובבני . בקראי ענני . יום °דלותי
 ישעך ישגבני . דלו עיני למרום ה' עשקה לי ערבני : אלהים אלי
 אתה . °הנוצר נפש ופעלה . היודע ועד מעללה ומעגלה . בקראי
 ענני . יום °התודות נפשי מעלה . הן ה' ידעתה כולה : אלהים אלי
 אתה . °אלי וצור ישועתי . אליך קראתי מבור כנעתי . בקראי
 ענני . יום °אשפוך לפניך לבבי ודמעותי . אל תעלם אזנך לרוחתי .
 לשועתי : אלהים אלי אתה . °בוחן לבבי ורעיוני . בנתה לרעי ממרום
 עליוני . בקראי ענני . יום °ברותי חבוית מצפוני . בידך אפקיד
 רוחי פדית אותי ה' : אלהים אלי אתה . °נסמכתי עליך עודדני . נסתרתני
 בצלך הגן בעדני . בקראי ענני . יום °נבהל זכרתך זכרני ופקדני .
 נדבות פי רצה נא ה' ומשפטך למדני : אלהים אלי אתה . °גדודיך
 בעצרת ישבו . גועים כצאן היום יקשבו . בקראי ענני . יום °גאולך
 נקיים יחשבו . גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו : אלהים
 אלי אתה . °בשפכי שיחי עליך יערב . בערני רנתי לפניך תקרב .
 בקראי ענני . יום °בערתי שרירות לב סרב . בשרתי צדק בקהל

רב : אלהים אלי אתה . ° יודע מסתרי מליצות . יגוני הסר והמר בעליצות . בקראי [ענני] . יום ° יגורתי פקודת הלצות . יראה ורעד יבא בי ותכסני פלצות : אלהים אלי אתה . ° רפא משובת לב עקוב . ראה עצם עשש וגם נרקב רקוב . בקראי ענני . יום ° רחש מליצי תקוב . רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב . אלהים אלי אתה . ° ועליך גלותי ארחי . ואערוך מלקותי תמורת מרקחי . בקראי ענני . יום ° ואביא שבחי תחת זבחי . ואל תבא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי : אלהים אלי אתה . ° לבוש היום צדק מעטך . לרעות שארית שבטיך בשבטך . בקראי ענני . יום ° להפגיעם צדקך וקשטך . למען תצדק בדברך . תזכה בשפטך : אלהים אלי אתה . ° חנון הנערץ בסוד שרפי מעוני . ° זכרני ופקדני לטובה בהתחנני בהגיוני . בקראי ענני . יום ° קרא אקרא במקהלות אמוני . נשמת כל חי תברך את שמך ה' :

רשות החוס אני משה ברבי יעקב אבן עזרה גר נאמ"י חוק , מונע

אקום להודות לך . ° אלהי כל עוד בי נשמתי . אזכרה נגינתי . במיטב זמרתי . נדבות פי רצה נא . אזרני חיל במפתח אמרתי . אני אדרוש אל אל ואל אלהים אשים דברתי : אקום להודות לך . ° נודד מקני מלוני . נפשי שמתני לזורר שנת עיני . נדבות פי רצה נא . נשף בדברי עם רעיוני . נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' : אקום להודות לך . ° ירא מתגרת דינך . יגורתי מפשעי בהתצבי לפניך נדבת פי רצה נא . יום הריצוני אוהבי לרצונך . יצאתי לפניך לשחר פניך : אקום להודות לך . ° מבין סתרי יצורים וסודיהם . מהרו היום להתודות עוניכם . נדבות פי רצה נא . ° שופך לב וקורא בלשון דמעה . שוב מחרון אפך והנחם על הרעה : אקום להודות לך . ° הומה ורק על נפשי אכפי . הסיתוני שני נוער ופתוני ימי חרפי . נדבות פי רצה נא . העת כסתה כלימה אפי . הן קלותי מה אשיבך ידי שמתו למו פי : אקום להודות לך . ° בתון בתחלואי עוני . בזאו לחיי נהרי מי עיני נדבות פי רצה נא . בהבישי גובה הרי עוני . בושתי ונכלמתי להרים אלהי פני : אקום להודות לך . ° רוחש כי הודך ישכילני . רק אעטוף כשואל וחסדך ישאילני . נדבות פי רצה נא . רחום בדרך מישור ידך תנתני . רוח אל עשתי ונשמת שדי תחיוני : אקום להודות לך . ° בלב חרד ומורשיו רוחים . במאפל ודונים אורי סליחתי נוגהים . נדבות פי רצה נא . בהתחנני ושרעפי תמהים . בוכה ומתפלל לפני בית אלהים : אקום להודות לך . ° יום פציתו מימים בחורים . יום בו לפניך מעשינו נזכרים . נדבות פי רצה נא . יושב על כסא דין לכל יצורים . ישפוט תבל בצדק ידון לאומים במישורים : אקום להודות לך . ° יום ללמד לבי ולהורהו . וישרו יעצימוהו . וחטאו יכניעוהו

יכניעוהו • נדבות פי רצה נא • יום ידעתי אותו ליסרהו • יעתר אל
 אלוה וירצהו: אקום להודות לך • עלומי סבל מעודם • עצמותיו
 תודיע כי הוא המולידם • נדבות פי רצה נא • עתידות צופה בטרם
 הולדם • עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם: אקום להודות לך • קטן
 להתחנן לפי גדלך • קורא בכל לב אל שערי היכלך • נדבות פי
 רצה נא • קרבן שפתי יערב למולך • קח נא את ברכתי אשר
 הובאת לך: אקום להודות לך • בורא קצוי צפון ודרום • בשמך
 ידי על צוררי תרום • נדבות פי רצה נא • בבואי יחף מתים ומצדק
 ערום • במה אקדם ה' אכף לאלהי מרום: אקום להודות לך • אכן
 ברשיון משכילנו • אצים להפיל נגדך תחננוניו • נדבות פי רצה
 נא • אומרים התאמץ היום להוכיחנו • אל תחרש ממנו מזעזק אל
 ה' אלהינו: אקום להודות לך • ביום לבבי לדבר יעירני • בבואי
 מתפלל אולי תסתירני • נדבות פי רצה נא • בידך תנחני • ואם
 אשגה הבינני • בלעדי אחזה אתה הורני: אקום להודות לך • נגוע לב
 כי אשמותי • נכלמתי ממעשי כי אחרי שובי נחמתי • נדבות פי
 רצה נא • נעבר כאבי וידי לפי שמתי • נתתי פני ארצה ונאלמתי:
 אקום להודות לך • עורך היום נגידי אמרי שפר • עמדתי מרעיד
 כי עוני במגלת ספר • נדבות פי רצה נא • עושה ומתחפש מבשתי
 באפר • על כן אמאם ונחמתי על עפר ואפר: אקום להודות לך •
 זע ולעם זה אקרא אליכם • זרם מבכות למחות את עונותיכם •
 נדבות פי רצה נא • זחלו כי מקרה הטות יקרכם • זכרוכם משלי
 אפר לגבי חומר גביכם: אקום להודות לך • רצון יראוי ארוץ
 להשכילכם • ריבו בתאותכם • נדבות פי רצה נא • רומז מעט
 ממועשיכם • רחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם: אקום להודות לך •
 רהיגי לעו ונפלו פני • הקרבתי חלבי ונסכתי מי עיני • נדבת פי
 רצה נא: הרביתי לאל אמרי ותחננוני • הנה נא הואלתי לדבר אל ה':
 אקום להודות לך • גדול מכל גאה ושליש • גאה על כל רם ונשא מבלי
 מפליט • נדבות פי רצה נא • גלה עוני יום רחמיך אביט • גנון
 והציל פסוח והמליט: אקום להודות לך • רוהה בשבתי ובקומי •
 רועד כי מי יעמוד לפניך מי • נדבות פי רצה נא: רצונך מתענים
 ישמעו ממרומים • ראה ראיתי את עני עמי בעמים: אקום להודות
 לך • נצב ושפל מאשמי • נשבר לבי בקרבי רחפו כל עצמי •
 נדבות פי רצה נא • נעויתי בזכרי חרפת עלומי • נהפך עלי לבי
 יחד נכמדו נחומי: אקום להודות לך • אוור מלבושי פחדך • אובה
 לחזות תוקף ידיך • נדבות פי רצה נא • אולי תטה אוני חסדיך • אל תפלת
 עבדך • ואל תפלת עבדיך: אקום להודות לך • טוב לכל ומאזין
 רחשנו • שהר חלאת עונינו וכחשנו • נדבות פי רצה נא • טעם
 אמרינו

אמרנו יקשיב קדושנו • טרף וירפאנו יך ויחבשנו : אקום להודות לך • יוצק ימי ישע לפנות דמעיומו • יזכרו עונימו אולי תדיחמו • נדבות פי רצה נא • יצו טובך לכל רוח להפיצמו • ימאסו כמו מים יתהלכו למו : אקום להודות לך • חסין קוצב איברי ונתחי • זכרתי בשמך והללתיך במבחר שבחי • נדבות פי רצה נא • קדוש בקומי מערש מנוחי • תברך את שמך נשמתי ונשמת כל חי :

מזך מחסו משה חזק

רעה בשבתך עם יקוו פדיום • כי למשפטך עמדו היום : מחשבות אוני על לבבי שמתי • ומפני זדוני בושתי ונכלמתי • על רוב עוני הנה נחמתי • את חטאי אני מזכיר היום • כי : שקרי סתריו ואשר נואל • הפחידו יצוריו סליחה לשאל • ואיך ירבה אמרו אנוש בחטאו מגואל • ויצרו מנעוריו רק רע כל היום • כי : הוצא שבויים • מידי מצוקים • מחטא נקיים • ורצון מפיקים • ויהיו מנויים • עם הצדיקים • וישמעו פדויים • אתם הדבקים • בה' חיים כלכם היום • כי : חזק חלוי • ונפלו פניו • ומקרב גוי • יזלו מי עיניו • אולי צריו • מעם אדונו • יבוא לחיותנו כיום • כי :

מחוס אני משה הקמן משולם

נשמת אסירי עונות שבויי אשמים • אל אל יקוו להעיר עליהם ממרומים • את החסד ואת הרחמים • נשמת : נושא עול זדוניו ומוטות אשמו • נגדו יתחנן אולי נכמרו נחומיו • נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו • נשמת : יוקשים בפה חטאתינו • יחד יאמרו אנא למען ברית אבותינו : ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו • נשמת : מיחלים לקול ישע יצולם • מקוים היום כסא כבוד להנחילם • מרחמם ינהגם ועל מבועי מים ינהלם • נשמת : שב מדרכו הרעה ומתנחם • שופך שיחו להשיבו כירחי קדם ולהצליחם • שבות אהלי יעקב ומשכנותיו ירחם • נשמת : הומה לך לבי אולי תדרשנו • האל תבשר כי מדי דברי בו זכור אזכרנו נשמת : העומד לפניך דר מרומים • היום תקשיב בזעקו אליך בלב תמים • הצליחה נא לעבדך היום ותנהו לרחמים • נשמת : קורא ממצר ומסלד בחילה • קדוש השכח חנות אל ואם על אום האמולה • קפץ באף רחמיו סלה • נשמת : טהורים ירימון דגלו שיר ונסיו • טרפם תכונן מפק ציד היתו ארץ ורמשי • טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו • נשמת : נוהים פן יד פשעם תקחם • נפשם ישאו לשמוע מבשר טוב ישמחם • נחם ה' עמו ועניו ירחם • נשמת : מלוצים מעוטים מודים מרים • ממליכים מלך מרום מרום מלא מהר מאווים • אומרים ואילו פיננו מלא שירה כים : ואמר נשמת כל חי עד קדיש :

שנאנים

אופן חמוס שלמה הקמן

שנאנים שאננים כניצוצים ילהבו. להטיהם ומעטיהם כעין קלל יצהבו. מול כסא מתנשא בקול רעש ירהבו. הן במחזה זה לזה להקדיש אל יאהבו. הבו לה בני אלום הבו: °לך חיות עליות בתחתית כס הנקבע. ואראלים והשמלים. אזורי זו הנצבע. תהלתך והלתך יהודון מחנות ארבע. זה יעריץ וזה ימריץ. לך זמר ושיר יבע. בני חיל יום וליל. במשמרותם נצבו. הבו: °מכון משמר הנאמר. בראש מחנות המוניך. הלא נמסר. ביד השר. מיכאל גאונך. במרכבות לרבבות. יעמוד על ימינך. ויקוו וילוו. דרוש איה מעונך. ושם סגוד למול פרגוד. לך יסגדו ויקרבו. הבו: °המון מחנה המשנה על יד (איש) שמאל נוקף. ועל צבאו ונשיאו. גבריאל הנשקף. בשרפים לאלפים. וחיל כבוד מאד נתקף. זה איפה ואלה פה. וכסא קדשך מוקף. גזורי אש אזורי אש. וסוסי אש ירכבו. הבו: °קול יצפצף ושיר ירצף. צבא מחנה שלישיה. ונריאל שר האל. עומד במ לתלפיה. ומאימתם ושעטתם. ירופף חוג עליה. בקול איה מקום אהיה. יוצר רום ותחתיה. ראות נאדר הנהדר. כל היום יתאבו. הבו: °שכומי הוד. לך שחוד. ברביעית יעידו. ואמרתך וזמרתך. עם רפאל יגידו. וציץ מעוז. וכתר עוז. לך יקשרו ויענידו. וארבעתם. שיר ומכתם. יתמידו ויצמידו. חברתם וגברתם. לבל ייגעו וידאבו. הבו: °נצוצים נקבצים. לך יחד ירננו. בעד עמוסים החמוסים. לך קולם יחננו. באימתך. ויראתך. רגליהם יכוננו. בקול חזק כמו בזק. קדושתך ישננו. ענות קדוש. לאל קדוש. למול קדוש. יערבו. הבו: °ולומר קדיש וברכו ויוצר:

מאירה לר' משה בן עזרה תנצב"ה

אעמוד במשמר טנעמי (וסיף לו נלפסה בסידור מחזור קטן למוסג חוס ד' ליוורנו) עד זרחתה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא כאמור לעושה אורים כו' עד גאל ישראל: ומתפללין בלחם. ועולה סחון לתיבה ולומר ה' שפתי וכו' עד בא' מחיה המתים:

סדר קדושה לר' יהודה הלוי ז"ל. ע"ס א"ב עד מ'

ובכן נקדישך מולך: (3' פעמים)

ליושב תהלות לרוכב ערבות. קדוש וברוך: °אמודי שש. לאל שונא שש. אומרים קדוש. °אצילי ארץ. לבורא קצות הארץ. אומרים ברוך: °בהוקים באש. ליוצרם מאש. אומרים קדוש. °בחונים באש ובמים. מיחדים פעמים. אומרים קדוש וברוך. ליושב: °גלגלי טהרה. מהללים בקול זמרה. אומרים קדוש. °גאולים בלי כסף. ביחוד ובכוסף. אומרים ברוך: °דוהרים

ברגע

ברגע. ושבבים בפגע. אומרים קדוש. °דורשי דתו. מעידים כי אין זולתו. אומרים קדוש וברוך. ליושב: °המון אראלים. לנאדר באלים. אומרים קדוש. °הודך משננים. בני האיתנים. אומרים ברוך: °ולשמך מפארים. חדשים לבקרים. אומרים קדוש. °יכורעים ובורכים. ישראל בני מלכים. אומרים קדוש וברוך. ליושב: °זיום כעון קלל. פני מלך מהולל. אומרים קדוש. °ורע נברים. לאדיר אדירים. אומרים ברוך: °חצובי גחלים. חילים חילים. אומרים קדוש. °הפושים מכבל. קרואים נחלת חבל. אומרים קדוש וברוך. ליושב: °טבולים בנהר. דמותם כזוהר. אומרים קדוש. °טבועים בבור ברית. פליטת השארית. אומרים ברוך: °יקרים מעופפים. בהוד והגה מצפצפים. אומרים קדוש. °יחידה מאומות. בהורה מעלמות. אומרים קדוש וברוך. ליושב: °כבירי רומה. לשוכן שמימה. אומרים קדוש. °כוללי תהלות. לנורא עלילות. אומרים ברוך: °לנורא עליהם. מעריצים במעניהם. אומרים קדוש. °להוקים בגשת: מקדישים בארשת. אומרים קדוש וברוך. ליושב תהלות. לרוכב ערבות. קדוש וברוך:

סילוק לר' יהודה ז"ל. ע"ס ה"צ

ובכן ולך תעלה קדושה כי אתה אלהינו: (ב"ב)

°אלהים אל מי אמשילך. ואין ערוך אליך: °במה אדמך. וכל דמות (שבע) חותמך: °גבהת מכל מרכבה. וגאית מכל מחשבה: °דבר מי יכלכלך. ולשון מי תכילך: °היש לבב יגורך. ויש עין תשורך: °ואת מי נועצת ויבינך. ולא נוצר אל לפניך: °זה עולמך יעידך. כי אין בלעדך: °חכמתך בכל מבוארת. ואות חותמך נכרת: °טרים הרים יולדו. ועמודי שחק עמדו: °ישבת מושב אלהים. ואין עמקים ואין גבוהים: °כלכלת הכל ולא יכלכלוך. ומלאת הכל ולא יכילוך: °לבבות עמדו מלדרוש. ולשונות נלאו מלפרוש: °מחשבות חכמים יתמהו. ורעיוני מהירים יתמהמו: °נורא תהלות נקראת. ועל כל תהלה (מאד) נעלית: °שגיא כח איך נפלאת. השמים והארץ מלאת: °עמוק עמוק מי ימצאנו. ורחוק רחוק מי יראנו: °פעליך הם הדרושים. אף אמונתך בקהל קדושים. °צדקתך היא הנשמעת. ותורתך היא הנודעת: °קרבתך קרובה לשבים. ורחוקה מאד מן השובבים: °ראוך הנשמות המהורות. ולא נצרכו למאורות: °שמעוך באוני רעיוניהם. כי תחרשנה אזניהם: °תמיד קדושתך קראות. קדוש קדוש קדוש ה' צבאות:

מסוס יהודה הלוי בר שמואל

°ה' צבאות שם כבוד מלכותך. ה' אחד שם אלהותך. °המון מלכותך לא יספר ולא ידבר. ואל אלהותך שני לא יחבר. °וכמה פנים לפנים הנוראים. וכמה אחורים לאחורים הנראים: °דגלי מרכבה (הקמת) לעד ולאות. כי הדבר מאת ה' צבאות:

הכל

°הכל עבדיך משרתי פניך. גבורי כח עושי רצונך: °הם הנעלמים מעיני ברואיך. והם הנראים לעיני נביאיך: °להם יקראו רחוקים וקרובים. ובאין הליכה רצים ושבים: °והליכותם הליכות אלי מלכי בקודש. ה' בס סיני בקדש: °ידברו ואכן ברשיונך. ויעשו ואולם ברצונך: °בזאת יאמרו שומעי מליהם. כי פיך המדבר אליהם:

°ראש הממשלה הראשונה וחייליהם. וכל צבא השמים נשאי כליהם: °שכן אור עולם עליהם. ויהי שלום באהליהם: °מעין חכמה מאתם יוצא. ומקור חיים עמם ימצא: °ואין חשך ואין צלמות. ואין חסרון כל ואין מות: °אשרי איש אשר בהם יתערב. להתקדש בקדושתם לבקר ולערב: °לקרוא כדוד לקראת מערכיו. ברכו ה' מלאכיו:

המורה לאדוניו סימן

°הממשלה השנית צבא השמים. וחיות מרכבה גבות מלאות עינים: °מימינים ומשמאלים רצים ושבים. עומדים ברום עולם נצבים: °והאופנים ינשאו לעומתם. ולהשתחות לשכינתך מגמתם: °דגלי רבבות חילים חילים. כלם תחכמונים ורבי פעלים. °העולים אחריהם שמש וירח. איש איש (אל) מקומו שואף וזרח: °להם יתחברו כל כוכבי אור. הנתונים לממשלות רבות ולמאור: °אליהם ילוו שמי השמים. והמים אשר מעל השמים: °דורשים לעבוד עבודת ממשלתו. איש איש ממלאכתו: °ואין למו מכשול ולא מוקש. ואין בהם נפתל ועקש: °נותנים רשות זה לזה. ומקבלים רשות זה מזה: °יחד ירוננו ישאו קולם. בשם ה' אל עולם: °ולהם קרא משורר במקראיו. ברכו ה' כל צבאיו:

המתורה על עניו סימן

°הממשלה השלישית: °חיליה. הארץ וכל אשר עליה: °מפרשי רוח ואש ותולדותיהם. והימים וכל אשר בהם: °תוצאות אש וברד ושלג מאוצרו. ורוח סערה עושה דברו: °ופלגי מים באמרתו התפלגו. וענפי לבנון בחכמתו השתרגו: °דשא לזרוע ועץ לנטוע. ועשב השדה לבהמה לשבוע: °השריץ דגי ימים ותניניהם. ותמונות צפרי כנף למיניהם: °ערוך השלחן ותוצא הארץ. בהמה ורמש וחיות ארץ: °לתת הכל ביד אדם פקידך. תמשילהו במעשה ידך: °עקב תוציא מחלציו מלכים. ממלכת כהנים ומחנה מלאכים: °ולהודות לשם קדישך בראתם. ולהשתבח בתהלתך קראתם: °נקדשת בתוכם ונכבדת. ומפי עוללים (ויונקים) עז יסדת: °יתגדל על כל שם כבוד מלכותך. בפי עשי מלאכתך ושלוחי מלאכותך: °ובכן זמר נעים וזמירות לעושיו. ברכו ה' כל מעשיו:

ברכו

ביום הכפורים סימן

° ברכו ה' בכל מקומות ממשלתו. אין קדוש כה' כי אין בלתו :
° ישורון אשר יקר מזולל הוציאו. וימשהו מים ביד
 משה נביאו : **° ויורד כבודו** למקדש הדומו. ויעל נביאיו לענני מרדמו :
° משך חכמה משך לידעיו. ורוח נדיבה שפך על שומעיו : **° הדריכם**
 בסדר עבודתו הנכונה. לדמותם לממשלה הראשונה : **° כמו הם**
 כמלאכי השרת מקדישים. מנחת קדושה מקריבים ומגישים : **° פניו**
 מכפרים ומתכפרים. ותהלות ה' מספרים : **° ומתעטפים** כשרפים
 ואראלים. והמשולם לתרשישים וחשמלים : **° רצים ואצים** ומתקבצים.
 וללכת עמך מתאמצים : **° יראה** לובשים ומתבוששים. (מתאוששים
 לעבדך ומתקוששים). חשים ולא מחשים. **° מעריצים ומקדישים**.
 מתכנשים ומתרגשים. וקדושה משלשים. לאל נערץ בסוד קדושים :

נקדישך ונעריצך. לעומתם. אתה קדוש. לרוד ודור המליכו. ובכן. ובכן. ובכן.
 ותמלוד. קדוש אתה. אתה בחרתנו. אלהינו ואלהי. מחול. כשחטאו ישראל.
 דינאל איש. ולירושלים. אלהינו ואלהי אבותינו אל תעש עמנו כלה. אלהינו ואלהי
 אבותינו תבוא לפניך תפלתנו. אבל חטאנו. אשמונו.

וידי גדול לרבינו ניסים ראש ישיבה מזכל זל"ה (נדפס בסידורי ספרדים והשכמים
 בשמיים רבים) :

רבונו של עולם קדם כל דבר אין לי פה להשיב ולא מצה להרים ראש. מפני
 כי עונותי עברו ראשי כמשא כבר יכברו ממני. ופשעי רבו מלמנות ותמואתי
 עצמו מספר. מתודה אני לפניך ה' או"א בכפיפת ראש בכפיפת קומה בחלישות
 חיל בשבירת לב בכניעת נפש בנמיכת רוח. בהשתחויה באימה ברעדה. ביראה
 במרא בחלחלה בזיע ברתת בקדה בכריעה. ואומר לפניך ה' או"א מקצה
 מעשי הרעים ודרכי המכוערים ומפעלי המקולקלים. לאומרם אי אפשר ולבררם אין
 בי כח. ואיני יכול לגלותם ולדברם ואיני כדאי לבקש עליהם מחילה וסליחה
 וכפרה מלפניך. מה אני מה חיי כי אם הבל וריק עפר ואפר רמה ותולעת. מתבושש
 אני מחטאי ומוכלם מאד מפשעי יכלה הזמן והמה לא יכלו. אין לי פתחון פה
 להתודות לפניך גדול עוני מנשוא והסכלתי עשה. עצמו פשעי מספר. בושתי וגם
 נכלמתי כנגב במתרת :

רבונו של עולם על איזה מהם אתבע ועל איזה מהם אבקש ועל איזה מהם
 אתודה ועל איזה מה אתחנן. על הכלל או על הפרט על הנסתרות או
 על הנגלות על הראשונות או על האחרונות על החודשות או על הישנות על הממונות
 או על הידועות על הנזכרות או על הנשכחות ממני :

אני יודע בעצמי שאין בי לא תורה ולא חכמה. לא חבונה ולא צדקה.
 לא גמילות חסדים ולא מעשים טובים. אבל אני יודע בעצמי שאני בער
 ולא מבין. גוף ולא נאמן. חייב ולא זכאי. רשע ולא צדיק. ומעשים טובים
 לא

לא עשיתי . אשמתי . בגדתי . בויתי אמריך . גולתי . גנבתי . דברתי רופי . העויתי . הרעויתי . המיעויתי . הלכתי עמך בקרי . והרשעתי . ודתי . המסתי . המאתי לפניך . מעייתי . טפלתי שקר . יעצתי עצות רעות . כובתי . כחשתי . לצת . לוצצתי . מריתי מדרתי . מעלתי בך . מאסתי בדריך . נוקשתי באמרי פי . נלכרתי בפח מוקשי . סרתי מדרכיך . סררתי . עייתי . עשקתי . עבירות רבות עשיתי . פשעתי . צכרתי . קשיתי עורף . קצתי בתוכחותיך . קלקלתי דרכי . רשעתי . רצחתי . שחתי . תעבתי . תעיתי . תעתעתי . ואם אתה הן אותי כמעשי אוי לי . אויה לי . אהה לי . אללי לי . אם תבקש לנקות אותי כמטהר וכמצורף כסף לא ישאר ממני מאומה . כסף סיוגים מצופה על חרש הבל הבלים שאין בו ממש לבקש מחילה וסליחה וכפרה מלפניך . יהי רצון מלפניך ה' אוא"א שלא תביא במשפט את עברך כי לא יצדק לפניך כל חי . מה אני . מה חיי . מה פשעי . מה חטאתי . מה אני . כי תבקש לעוני ולחטאתי תדרוש . אני כקש לפני רוח וכעצים יבשים לפני אש . וככלי חרש שאין בו ממש . במה אקדם פניך או במה אבקש רפואה ממך . כי הייתי כבן סורר ומורה לפניך . ועושה הרע בעיניך כעבד מורד באדוני . כתלמיד חולק על רבו . ואת אשר טהרת טמאתי את אשר טמאת מהרתי . את אשר הרתת אסרתי . את אשר אסרת התרתי . ואת אשר אהבת שנאתי ואת אשר שנאת אהבתי . את אשר הקלת החמרת . ואת אשר החמרת הקלתי . את אשר קרבת רחקתי . ואת אשר רחקת קרבת . כי להכעיסך עשיתי . ובעזות מצח באתי לבקש מחילה מלפניך . שמתני פני כחלמיש (ואדע כי לא אבוש) . ואני עלך בשחתי ה' אמרתי אלהי אתה . ונשענתי על רובי חסדיך . וקויתי לסליחתך . כי אתה ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת ומרבה להטיב . ומנהיג את העולם כלו במדת הרחמים :

רבונו של עולם לא על עצמי בלבד אני מתפלל ומתודה ומתחנן לפניך . כי אם בעדי ובעד ביתי ובעד כל הקהל הקרוש הזה . גדולים וקטנים . בחורים וקנים ונערים . העומדים לפניך היום . על כל אלה אני מתפלל ומתחנן לפני כסא כבודך . ואעפ"י שאיני ראוי להתפלל על עצמי כל שכן על אחרים אבל שמתני פני לגוד רחמך . כי דרכך להאריך . אפך ומרתך למשוך קצצך . ומנהיג לרחם על בריותיך השבים אליך בכל לבם ומודים לפניך כל מעשיהם ועוונותיהם ומתנחמים על פשעיהם ולא מכסים עליהם . שכן כתיב מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועווב ירוחם :

ולומר אבל חטאנו . לעינינו עשקנו . אבל חטאנו . מה נאמר . על חטא . על חטאי . סקולה שריפה . אדיר ונאור . אלהינו וא"א יעלה . מלך על כל . רצה ה' . מודים . וכתוב לחיים . ברכת כהנים . שים שלום . ואתם הרבקים . היום תאמצנו . ובספר חיים . קדים מלל :

מגן לר' שלמה בן גבירול זלה"ה ע"ס א"ב מוכנע

אריץ אשפיל ואפיל תחנתי . אקוד ואשקוד . בזמרת רנתי . אעירה שחר ואזכרה נגינתי . אודך ה' אלהי : אלהי בקראי סעיפי נשפלו

נשפלו. בזכרי אשמי יגוני נכפלו. בנשאי ידי פני נפלו. בושתי
ונכלמתי להרים אלהי: אלהי גדלת בשפריר זבולך. גוש עפר
היערוך אליך. גמלני חסד בבטחי עליך. גם זאת זכרה לי אלהי:
אלהי דרשתיך ירא וזוע. דל אל תבוה בעמדו משוע. דלו עיני
כעני וגזוע. הביטה ענני ה' אלהי: אלהי היום פניך שחרתי. הריצותי
פעם ולא אחרתי. היותי חוסה בצלך בחרתי. הסתופף בבית אלהי:
אלהי ואל תחקור אותי ואל תנסה. ובמי דמעי פשעי המסה.
ולקול שועי הקשיבה ועשה. ואל תאחר למענך ה' אלהי: אלהי
זלעפתי עת דרשתיך. זעתי ונעתי עת כי שחרתיך. זכרתי וחלתי
יום זכרתיך. זאת זכרה לי אלהי: אלהי חמלת על אום נאנחת.
חקות יום כופר לטהר נאלחת. חלצת נפשי ותעל משחת חיי
אלהי: אלהי שכססת עם זו להבדילו. טהר וצהר יום זה להנחילו.
טובך להודות לא דומתי. ולא ידום ה' אלהי: אלהי יגורתי מרוב
ודונותי. יגון נוספתי על יגונותי. ישוב ירחם וכבוש עונותי.
ומאסם ה' אלהי: אלהי כפר עון ירטני. כלה אל תעש פן תמעוטני.
כבואך עמי למשפט שפטני. כצדקך ה' אלהי: אלהי לשמך פצני
פדני. להלבין כתם עקב יגודני. לב טהור ברא לי אלהים. למדני
לעשות רצונך כי אתה ה' אלהי: אלהי מלמט סגולה מרשף. מי
זאת הנשקפה כשחר בנשף. משכתיך אחרך מיד מתי אשף.
מקדם ה' אלהי: אלהי נגרשתי מדביר ומלשך. נודד ובודד
באהלי משך. נמתי כי אשב בחשך. נרי ה' אלהי: אלהי סבבוני
נוגשים בלי לחש. סברי להכחיש דתי בכחש. ספרה לשוני ותרחש
רחש. סורו ממני מרעים ואצרה מצות אלהי: אלהי עד מה יעלו
רשע. עיני האר ועיניו השע. על עברו שוא ותרפים. הושע. עבדך אתה
אלהי: אלהי פקדתיך בעת צר מתגבר. פרשתי כף נגדך ואשבר.
פערתי פי כאשר דבר. פי ה' אלהי: אלהי צמת ודון מתקשר.
צדק תאשר. ועקוב תישר. צבאך קדש צום כאשר. צוה ה' אלהי:
אלהי קדמתי. שחוח ונחמתי. קדוש ביום צמתי. שברי בכ שמתי.
קחת דברים קדמתי וקמתי. קומה ה' הושיעני אלהי: אלהי רדפוני
נגעי לרגעי. נרבו פצעי על רוב בצעי. רם אם עצמו ורבו פשעי.
רבות עשות אתה ה' אלהי: אלהי שועת עמך תערב. שביבם יגה
וצדקתם לרוב. שדי ישלח לרחוק ולקרוב. שלום יאמר אלהי:
אלהי תאות ענוים לפניך. תשא עלימו אור פניך. תכין לבם תקשיב
אונך. תענה ה' אלהי:

ככתוב כי לך ה' החלתי אתה תענה ה' אלהי: ונאמר בורא נוב שפתים שלום
שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו. ונאמר רבים אומרים מי יאנו
טוב נסה עלינו אור פניך ה'. ונאמר ה' נגדך כל תאותי ואנתתי ממך לא נסתרה:
נאמר

ונאמר ה' שמעה. ה' סלחה, ה' הקשיבה ועשה אל תאחר :

זמון פ"ג. ע"ס א"ב וחכר מנ"ס

יערב לפניך מעמד השחר. וחפלת ישראל תרצה ותבחר. שא נא פשע והלבן כצמר צחר. ה' הקשיבה ועשה ואל תאחר :
 אמנת עולם בדברים שלשה. בירח ששי בעשרים וחמשה. גמרת הכל בימים ששה. שא : דלגת יציר כף ביום הששי. הוא ראש השנה מוכן ליום קדשי. ועבוד ליצירתו יום סליחת עונשי. שא : זמנת לו ארוכה לעשרת ימים. חטאיו להצליל בגבהי תהומים. טרם יכשל בנכבדי אשמים. שא : יודע ועד זאת מדתך. כופר תמציא לזוחלי פחדתך. לבל יסופון כרגע מיום עברתך. שא : עניים הקשב צור ויצר כל יצור. פתחיד לעם עזוב ועצור. צדקתך תשלח מאוצר הנצור. שא : קשב נא פלל מעם לך נבדל. ראה נא דלותם וכחך יגדל. שובב נדחם ומהם אל תחדל. שא :

מחיה ע"ס א"ב כפול ונמקף חתום שלמה קמן .

אבן בחן פנה מיוקרת. איתן משכיל בחכמה נחקרת. בידועלתה ויעמוד לפי קרת. ויקרא בשם ה' : במשוכת חדק פרח כשושן. גחל הובא על סמל כושן. גאה חלצו מאור הכבשן. כי באש ה' : דרש להורות מתי סרה וכחש. דעת עליון להג ולחש. המון חנפי לב קרא ורחש. דעו כי ה' : הכל יצר והכל סובל. ועליו תלוים שחק ותבל. אך יראו את ה' : זנח מושב ונטש מולדת. זבדתי בגלות כנה מיוסדת. חשת ורחשת מלה נועדת. זאת נחלת עבדי ה' : חמדת נחלות לפניו ערכת. טפסרי ממלכות לרגליו הדרכת. טכסת זרעו ובניו ברכת. הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' : יאב ותאב על יבושת מקור. יום אות לדרוש ולחקור. כרת לו ברית בל ישקור. והאמין בה : כאשר לא תוכל ספור כוכבי ערץ. כן לא יספר ורעך בארץ. להג בשמעו ויען לבמרץ. אכן כן יעשה ה' : מרום מגיד מראשית אחרית. משל המריץ להיות לברית. נוצרי שלשים בתר והכרית. וירא כבוד ה' : ניבו נתן עץ לא פורה. סנסן ככלות מלקוש ויורה. שריג אורח באורח מתערה. כי פקד ה' : עמם בתומו עשר מסות. עמד בכלם בשמך לחסות. פרש יחידו עולה לעשות. ריח ניוחח לה' : פליטי גועו משחת חלץ. צדקו כעדס יושר ילץ. צמת גאות ערץ וילץ. לקרוא שנת רצון לה' : קוויד תנקה מעון המולו. קוראים בשמך לבבם עלו. רוחשים יחדו הוגים לו ללו. לכו ונשובה עד ה' : רחם תזכור בעתותי שצף. שבוייך תפלט ממדורת רצף. שפטם בצדק ולא בקצף. כי צדיק ה' : תשלח אסיריך מבור העלט. תשובב קוראיך ברני פלט. שמע תחנתם ואון אל תשלט.

כי שומע אל אביונים ה': °להקבין כשלג אדומים כשנים. °מעשיך לחיות בקרב שנים. °העבר פשעים חדשים גם ישנים. יחדו יסופו נאם ה': °קדוש בך שמתו סברי ומשעני. °טהור אל תבוה ענות עני. °נשאתי אליך לבבי ועיני. נסה עלינו אור פניך ה': בקראם, וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה':

ככתוב וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימותו: ונאמר רבים אומרים מי יראנו טוב נסה עלינו אור פניך ה': ונאמר ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך: ונאמר ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך: ונאמר והאמין בה' ויחשבה לו צדקה: ונאמר לכו נא ונכחה יאמר ה' אם יהיו חמאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאריטו כתולע כצמר יהיו: ונאמר כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמע: ונאמר תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם:

פומן פ"ד

יענה כבוד אבות. לבן מחטא מזוהם. ולחרד למעמד יום הדין ונדהם. תתן אמת ליעקב חסד לאברהם: מותהלך בחקיך כבן שלש שנים. ומתיצב במסה בעשרת מזונים. חננתו ורחמתו כרחם אב על בנים. תמשוך צדקתו לבני בנים. תתן: בחמשה דברים אב זוכה לבריו. בני איתן תוכה בחמשה דבריו. עד יאמרו חומדיו בעמים אשריו. ואשרי בניו אחריו. תתן: חסידים גדלוך. הדרך על בניהם. וגבורי ארץ תשו צאצאיהם. וזרעם לברכה תכין לפניהם. ותמוד פעלם לחיק בניהם אחריהם. תתן: שכר צדקת אבותי כיום הבה לי. בחלקם בחיים. תנה חלקי והבלי. ומיד שאול אפדם. יתבשר קהלי. עקב אשר שמע אברהם בקולי.

מחיה ע"ס ט"ז ונסוף חסוס שלמה בר יהודה גבירול

אזי בהר המור דין יונת אלם. °בקחתו איתן לעולה ושלם. °גאה בחנו קח זה העלם. תרומה לה' קדש: °דת הטנא לפני להניחהו. °הנה בנך לאשכר ספחהו. °ואני בחנתיו קום מישחהו. שמן משחת קדש: °ון בשמעו לבבו לא דאב. °חפץ יוצרו חשק ותאב. °טפלו שניהם כבן כאב. והשתחוו לה' בהר הקודש: °יער עצים ולשפות דרך. °כמה ותמה יחיד ורך. °להג איה השה הנערך. להקדישו לה' קדש: °מרום יראה השה וישוב. °נפש עקרת שמחה להושיב. °סוקר צפונות שוער יקשיב. ישלח עורך מקדש: °עמוד נא אבי וקשור הטבח. °פן אנער מפני האבח. °צמדני פן אחלל הובח.

ולהבדיל

ולהבדיל בין הקדש: °קפץ לבכות כופר אשכול. °ראותו אביו נשכל נשכול. °שלה תפש לעשות את כל. מלאכת עבודת הקדש: °תרשישים ועקו משמי מרומים. °שחוט יונת אלם מי יחזה מי. °לו ללו הגו אל תתנו דמו. שאו ידיכם קדש: °מרום הבט עוקד ונעקד. °השה ערוכה והאש תוקד. °בוחן טהר לב זכר ופקד. ונשמע קולו כבואו אל הקדש: °רחש מליץ בקחתו משלחת יחידך פדעהו מרדת שחת. °הנה כתובה לפני מפותחת. פתוחי חותם קדש: °ואני ידעתי תום דרכך בשפר. °דוץ וקה איל תחת עופר. °הכינותי כפר לאשכול הכפר. ותמורתו יהיה קדש: °גמול נמלט מאבה נשחו. °בפשטו צוארו דמו לא נפחו. °ימינו אחז ביובל נאחו. בצאתו ביובל קדש: °רחום תתה שלום אחריתו. °ועד היום לזרעו תזכור צדקתו. °ליתר פליטה ושאר שאריתו. תהיה פליטה זהיה קדש:

ככתוב (ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על העדות ולא ימות כי בענן אראה אל הכפרת: ונאמר) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך: ונאמר הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון: ונאמר אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם יושרו ויחננו ויאמר פרעהו מרדת שחת מצאתי כופר: שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום:

פומן פ"ה לר' יצחק בן גיאת. מחוס גיאת

יום צדו צעדי ונטתה למוט רגלי. חטאי פרשו רשת ליד מעגלי. לולי אלהי אבי היה שחת חבלי. אלהי אברהם ופחד יצחק היה לי: יום גאו מי צרות. והמו גלי תלאות. והקיפוני תשואות. מארבע הפאות. יום בו עיני רואות. מצוקות חשות ובאות. וכמעט נפשות דאות. לולי ה' צבאות מושיעי וגואלי. משגבי ומצילי. לולי: יום °יעץ להדיח צר חילו חלנו. יום בו חשף מסתור צל סתרו וגלנו. יום בוא אימות מות עדי שבו ולנו. לולי ה' שהיה לנו. מנת כוסי וחבלי. נעים חלקו וגורלי. לולי: יום °אחו מוט פעמי ובו מעד וקרסולי. יום ענה בי כחשי וישב ממולי. יום בקשתי עזר ואפם עזרי וחלי. לולי ה' עזרתה לי. מעוזי מחול לי. ומנום ביום צר לי. לולי: יום °תאבתי ישועה רחוק פדיוני. וחשבת רפואות ויתעו חשבונני. וכמעט כלתה רוחי ונשתנו רעיוני. לולי האמנתי לראות בטוב ה' אל היים מנחילי. והוא חילי ביום חילי. לולי: אולם חסדי ה' וחסדי

שחרית ליום הכפורים

מח

יחסדי אבות שמנוי. תנחומי שעשעי נפש כי לא תמנו. בם עולם נושענו ונתעודדנו וקמנו. המה יתדות אהלי. והם מיתרי וחבלי. לולי :

קקלר ע"ם א"ב כסול וחסר לק"ר וכסוף חמוס שלמה

ובכן למדני דתך. בזכרי עבודתך. שעה זכרון דתי כמעשה. למעוזה היה לי ולמחסה. ועל כל פשעי תכסה: °אלוה שוכן מרומות. °אלף ציר אחרי מות. שני בני אהרן: °בוא אל יבא בכל עת. °בקדשי פן יבעת. דבר אל אהרן: °גמור יגמור בחיל. °גשת פר ואיל. °בזאת יבא אהרן. פ"ו: °דלג ורחץ מכובד. °דרש בגדי הבד. והיו על אהרן: °הכין שעירים ואיל. °הגיש פרו בחיל. והקריב אהרן: °והודה על חטאתו. בעדו °ובעד ביתו. וכפר אהרן. פ"ו: °זמן שעירים להעמיד. °זוג גורלות יצמיד. ונתן אהרן: °חטאת לשם שפר. °חזר אצל הפר. אשר לאהרן: °טפל וידוי מטהו. °מען על פר וישחמהו. ויפן אהרן. פ"ו: °יקח מחתה גברת. °ימלא חפניו קטרת. ובא אהרן: °כמס ושפך נחוי. °כסה ויצא לחוץ. ויקרא אהרן: °מוזה שבע להעיר. °מהר לשחוט שעיר. ויעש כן אהרן: °נגש להר אריאל. °נצב להזות כאל. וכלה אהרן: °סבב להקריב שעיר. °סטים עליו יעיר. וסמך אהרן: °עון נסלח ונמלח. °עת לעזאזל נשלח. על פי אהרן פ"ו: °פשט בגדים לבשם. °פנה והניחם שם. את בגדי אהרן: °צהובי זהב העטיר. °צעד הלב להקטיר. ויקרב אהרן. פ"ו: °שלמה עבודת כפור. °תחשב כקרבן ספור. על כפי אהרן: °שדי כמאז תציץ. °להשיב צפירת הציץ. על מצח אהרן: °מהרה תמשח לגן רטוב. °היותו כשמן הטוב. על הוקן וקן אהרן. פ"ו :

פזמן פ"ו

יום צעקו שבים מחטאיהם. חסד אבותיהם לקחו בידיהם. כחלב ובחיהם על מזבחותיהם. זכור להם צדקת יעקב אביהם: בן מהר וטהר לבב עקוב. בן בשובו נחם ויצרו יקוב. זכות יעקב קרב לישר עקוב. רחמן לא עתה יבוש יעקב. בקרבם חלביהם ושפכם דמיהם. זכור: בנים התרחצו והטהרו. אך פניהם ממך מאד נחפרו. זכות יעקב לקחו ואלריך סרו. רחמן לא עתה פניו יחורו. בנסכם דמעיהם מקום נסכיהם. זכור: בן יחיש לפנות לבב זונה. בן התולים ינקה אליהם פונה. בן כיום נפשו בצום יענה. בשם יעקב יקרא ובשמו יכנה. ונושאים כפיהם נגד שמיים. זכור: זכות הורים נעמו בה לך יכון. וצדקו לו יכון. לא לך יסכון. בטח עין יעקב ובדד ישכון. לב טהור כיום ורוח נכון. חדש בקרביהם. ובקרב בניהם. זכור :

שומע

שומע תפלה • יבואו אליך הרוחות וכל הנשמה • הנשמה לך • אתאנו על שמך
 שמך נקרא • אלהינו בושנו • אין לנו פה, כי רבו • חטאנו עם אבותינו •
 מה נאמר לפניך • הלא הנסתרות • אתה יודע • אתה חופש • אין כל דבר • אם
 עונינו • אם עונות • כי עמך • כי עמך מקור • כי לא על צדקותינו • ה' שמעה •
 השיבנו • אל מלך ויעבור • רחמנא, חטאנו :

גמר

אוכללנו בנפש אנושה • נאנחנו בעבודה קשה • ידענו כי מצחנו
 נחוישה • ונצומה ונבקשה : ונבקשה כי זנחנו דת צוית •
 ונשוב אליך בלב דכית • ונתענה ולא ענית • למה צמנו ולא ראית :

גמר לשמע

אחד צורנו ברום גבוהיך • בחרת בורע אברהם כמהיך • לכן
 הוהרתם בדת נגהיך • ואהבת את ה' אלהיך : אלהיך חשקך
 ויבחר בך • ברכך והרבך • ואהבך וצוך • לאהוב אוהבך • ואהבת
 את ה' אלהיך בכל לבבך • שמע :

גמר לברוך

ארומם למבין • כל רו נעלם • מלך על מלכים כולם • יהללוהו
 עמים במהללם • ברוך ה' לעולם : לעולם בכל לבי אהללנו
 ואכבדו • אברכה לאשר הכל בידו • אנובב טובו וחסדו • ברוך שם
 כבודו • ברוך : ה' הוא האלהים וגו', עד עזרתנו ונחמתנו • ויעבור • וקדיש מלא :
אתה הראית • ומוילחין ב' ספרים • בלחד קורין ו' גברי צפ' אחרי מות • כהן
 וכפר בעדו ובעד ביתו • לוי את פר החטאת אשר לו • ג' ובעד כל קהל
 ישראל • ד' ובעד העם • חמישי לפני ה' תטהרו • ומסלים צוה ה' את משה • ולאס
 חל צצבת קורין ז' • כהן ואיל לעולה • לוי בעדו ובעד ביתו • והסאלר כונו סכתוב
 לגיל • ואומר קדים לגיאל • והספטרס ואמר סלו סלו וגו' (כמוהג סצנת)
 ואומר קדיש • ונחפללין בלחש תפלת מוסף :

תפלת מוסף

מן אומר ה' שפתי וכו' אבות וגבורות עד בא"י מניה המתים :

סדר קרושה לר' יהודה הלוי

ובכן נקדישך מלך : (ב"פ)

במרומי ערץ • כסא שבתך • ובשכוני ארץ • עז ממשלתך • אלה
 יעריצון • גאון תפארתך • ואלה יקדישון • לשם ממלכתך •
 אין קדוש כה' • כי אין בלתך : במרומי ערץ • כסא מהללו • ופנות
 שוליו • מלאות היכלו • מהם מימינו • ומהם משמאלו • שרפים עומדים
 ממעל

מוסף של יום הכפורים

מט

ממעל לו: ובשכונני ארץ. ידועים עם האל. נצבים היום. כדל השואל. מהללים ומודים. לצור פודה וגואל. והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל: במרומי ערץ. מלאכי רום יחד. יוצאים באימה ושבבים בפחד. ומעריצים ברעד למלך מיוחד. שש כנפים שש כנפים לאחד: ובשכונני ארץ. קהלות קהלות. קרבים היום בחמש תפלות. ומקדישים האל. בתשואות המולות. ואתה קדוש יושב תהלות: במרומי ערץ. שם שדי נגמר. וכל לבב יתר וכל בשר סמר. שואלים איה מקומו משמר מול משמר. וקרא זה אל זה ואמר: ובשכונני ארץ. נוחלי דת חקוקה. וסגולת קדושים. לשמו דבקה. ויגבה ה' צבאות ביד חזקה. והאל הקדוש נקדש בצדקה: במרומי ערץ. מלאכי צבאות. ובשכונני ארץ. הוגי דת נבואות. אלה מעריצים. בהמולות תשואות. ואלה מקדישים. לאלפים ומאות. קדוש קדוש קדוש ה' צבאות:

סילוק. חמוס אני יהודה לוי

ובכן ולך תעלה קדושה כי אתה אלהינו: (פ"ג)

ארץ התמוטטה והתפוררה. ורעשו וגעשו הררי אל. מפני ה' אלהי ישראל: נבהלו אפסים. והתפוצצו והתפלצו רכסים. ויהי למישור העקוב. מלפני אלהי יעקב: ויתמהו ויתמהו. ויפחדו וירדו. לשמע המולות המוניו. כי נבהלו מפניו: ירקדו וירצדו ויתנועעו. וינעו ויועו. ההרים הגבוהים. מפני ה' אלהים: השם הנזכר על הגלגלים והתגלגלו. ועל הגבעות והתקלקלו. זה סיני לעד ולאות. מפני ה' צבאות: וכזה וכזה נחפזו ונבהלו. ופלצות אחזו וחלו. והתחלחו. העומדים לפניך. ורגזו וחלו. מפניך: דהרות ארבע חיות. הליכות אל צופיות. משרתים באין קנאה ומדון. את פני האדון: המה ראו וייראו. ופחדו ורעדו. ואור שמש כי תהל. מפניו תבהל: לוחשים ורוחשים. ובקהל קדושים דורשים. האדון אשר אתם מבקשים: וחשים ולא מחשים. מקדישים ולא מחרישים. ומנחת קדושה מגישים. אשר הם מקדישים: יראה לובשים. ומתבוששים. ומתאוששים לעבדך ומתקוששים. (חשים ולא מחשים) יחד מתכנשים. מתרגשים (ומתקדשים). ומתנגשים. רועשים ומתדעשים (מעריצים ומקדישים). וקדושה משלשים. לאל נערץ בסוד קדושים: ולומר כתר עד ה' אלהיכם אמת. אתה קדוש. לדור ודור המליכו. ובכן ובכן ובכן. ותמלך. קדוש אתה. אתה בחרתנו. או"א מפני חמאנו. עלינו לשבח. אוחילה:

אלהינו ואלהי אבותינו היה עם פיפות עמך בית ישראל העומדים לפניך היום לבקש רחמים על עמך. הבינם מה שיאמרו. הודיעם מה שירברו.

הורם

סדר"ע ח"ב יג 13

מוסף של יום הכפורים

היום מה שישאלו. ואל ישאלו בלשונם ואל יבושו במענם. ואל יאמרו לפניך רבם שאינו כרצונך. כמו שידענו ה' אלהינו שחוננוך הם חנונים ומרוחמך הם מרוחמים. ככתוב בתורת משה עבדך. ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך. וקראתי בשם ה' לפניך. והנתי את אשר אהו. והנתי את אשר ארחם:

רשות לסדר העבודה. המוס אני משה קמן חוק. משולש

אָערוך מדברי דתי. אכונן סדר עבודתי. אקריב פרי אדמתי. אולי יקרה ה' לקראתי: ° נשלתי רשיון עם נגהים. נפשי עם כלט תהים. נושאים עיניהם ורוהים. אולי יושר בעיני אלהים: ° ידי משמרותם יציבו. יושר אמריהם יקריבו. יזיחו פתאיהם ויריבו. אולי ישמעו וישובו: ° כחטוא מנענו חכנו. מדמעות זרקנו נסכנו. מאל שאלנו להאיר חשקנו. אולי יגיד לנו את דרכנו: ° שובו בנפשות נכאות. שועו בזעקה וקריאות. שלחו לפניו שיר ומשאות. אולי יחנן ה' צבאות: ° הקיצו סעפים לנו. העירו ישנים לא בנו. הרימו לבבות אבלו ואנו. אולי יתעשת האלהים לנו: ° קטנתי מאד מכלכם. קמתי להתפלל בעדכם. קראתי להוכיח אתכם. אולי אכפרה בעד השאתכם: ° טהורים השמרו ברוחכם. טהרו ושובו בכל לבבכם. טהור קראו בעד יצרכם. אולי יקל ידו מעליכם: ° נקלותי לפני קוני. נבעתי מכבד עוני. נפלו פני שאול מענה לשוני. אולי יראה ה' בעיני: ° חלבי הרימותי על דוני. חשבתי נסכי מימי עיני. חכיתי לו עם פי ורעיוני. אולי ישא פני: ° זעתי מפחד דיניו. זכרתי זכות הורי לפניו. זמרת מנחתי הבאתי לעיניו. אולי אכפרה פניו: ° קראתי המוני חנותיו. קייתי גדודי סליחותיו. קרבתי בשלש עשרה מדותיו. אולי יעשה ה' אתנו ככל נפלאותיו:

פ"ס א"ב. סדר עבודה זה תיקנו יוסי בן יוסי הכהן:

אתה כוננת עולם מראש. יסרת תכל והכל פעלת ובריות (בו) יצרת: בשורך עולם תהו ובהו. וחשך על פני תהום. גרשת אפל והצבת נוגה: גולם תבניתך מן האדמה יצרת. ועל עין הדעת אותו פקדת: דברך זנה וגונח מעדן ולא כליתו למען היותו יציר כפיך: הגדלת פרוו וברכת זרעו. והפיתם בטובך. והושבתם שקט: ויפרקו עול ויאמרו לאל סור ממנו. הסירות יד רגע. וכחציר אומללו: זכרת ברית לתמים ברוחו. ובזכותו שמת לעולם שארית: חק ברית קשת למענו כרת. ובאהבת נוחחו בנו ברכת: טעו בעשרם ובנו מגדל. ואמרו לנו ונעלה ונבקיע הרקיע ונלחם בו: יחיד אב המון פתאום ככוכב זרח מאור כשרים להאיר בחשך: כעסך הפרת בשורך פעלו. ולעת שיכחו לבבו חקרת: ליות חן ממנו הוצאת. מלה טהור מכבש נבחר: מגזעו איש תם הוצאת. התום בכריתך מבטן לקח: נתת לו שנים עשר שבטים אהובי עליון מבטן נקראו: שמת על לוי ליות חן וחסד. ומכל אחיו כתר

לו עמרת : עמרם נבחר מגזע לוי • ואהרן קדוש ה' משרשיו קדשת : פארתו בבגדיו שרד ובקרבנותיו הפר כעסך : ציון ומעיל כתנת ומכנסי בד חשן ואפור מצנפת ואבנט : קרבנות פרים ועולות כבשים . ושחיטת שעירים ונתוח אלים : ריח קמורת רוקח מרקחת וביעור גחלים וזריקת דם וספירת דם ושועת קמורת ותפלת אמת . וקדושתו מכפרת עוונותינו : הוכן בוך ועריכת אבן . מחוגר בכלם כמלאך השרת :

ע"ס תשר"ק

זכנת כל אלה לכבוד אהרן . כלי כפרה לכל ישראל שמתו . ועל ידו סליחת העון נתת . החת אהרן מגזעו יעמוד לשרת לפניך ביום הסליחה • תורת מעשה ועבודת היום שבעת ימים בזבולנו ולמדהו . שלומי זקני עם וחכמי אחיו הבהנים תמיד יסובבוהו עד בוא יום העשור : ראה לפני מי אתה נכנס למקום איש להבת שלהבת . קהל ערתנו עליך יסמוכו ועל ירך תהא (היום) סליחתנו : צוהו ולמדהו עד בוא יום העשור כדי שיהא מורגל בסדר העבודה : פרושו לו סרין בעת שחיטת התמיד לעשות מחיצה בינו לבין העם : עושה מצוה באימה וביראה ובודק עצמו מחוצצי מבילה : שש על מצוה לקיים וירד לשכול כמו שחזהוהר : נתנו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו : מיד יקבל את כבש התמיד ועשאו כהלכתו ככל השנה כלה : לפנים יכנס להקטיר את הקמורת ולהטיב את הנרות • ויצא והקריב את הראש ואת האיברים : כמצותן בכל יום יעשה מנחת נסכים ומנחת חביתין וינסך את היין בכל כלי שיר : יבוא מיד לבית הפרוה ופרשו לו סרין כבראשונה : טרם ופשוט בגדי זהב מקדש בנקיות ידיו ורגליו : חל ופשוט בגדי זהב וירד וטבל כמו שטבל . זהבים מעביר ולבנים לובש שעבודת היום בבגדי לבן • ומתה וקדש ידיו ורגליו ובא לו תחלה אצל פרו . הוא עומד באימה לפני אל עליון . ואומר עליו דברי וידוי . וסמך שתי ידיו עליו והתודה :

וכך היה אומר אנא השם [חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי . אנא השם] כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים . שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי . ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' (תמחרו):

והבהנים והעם העומדים בעורה כשהיו שומעים את שם המפורש ויצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה • היו מורעים ומשתחיים ונפלים על פניהם ואומרין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד : אף הוא היה מתכוון לגמור את את השם כנגד המברכין . ואומר (להם) תמהרו : ואתה בטובך מעורר רחמך וסולח לאיש חסידך :

דבר והביאו לו שני שעירים והגדיל עליהן שני גורלות : גורל ימין כשהוא של עם יתנתו על השעיר ואומר לה' חטאתי • (והכהנים) : בשעיר העואזל לשון זהורית יקשור ויעמידנו כנגד בית שלוחו . אף שעיר שהוא של עם יעמידנו כנגד בית שחיטתו . ובא לו שניה אצל פרו ואומר עליו וידוי [ביתו וידוי אחיו הבהנים . וסמך שתי ידיו עליו והתודה :

וכך היה אומר אנא השם . חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך אנא השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים . שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך

לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך . ככתוב בתורת משה כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל הטאתיכם לפני ה' (תמחרו) :

והכהנים והעם העומדים בעורה כשהיו שומעין את שם המפורש יצא מפי כהן גדול בקדושה ובמהרה . היו מורעים ומשתתחים וגופלים על פניהם . ואומרין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד : אף הוא היה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכין ואומר (להם) תמחרו : ואתה בטובך מעורר רחמך וסולח לשבט ע"ס א"ב משרתיך :

אהרן ויהי שקד בעצמה לעשות חטאתו וחטאת העם : בדק סכין ושחט פרו וקבל דמו במזרק טהור : גם להבירו מיד יתנהו למרס ברזו שלא יקרוש : דם פרו הנית [ביד מי שממס בו] על הרובד (הרביעי) שבעורה . ונטל מותה והובח ועלה לראש המזבח : הורידה מלאה גחלי אש והניחה על הרובד (הרביעי) שבעורה : ומצויאין לו כף ריקם וכלי מלא קמרת דקה מן הרקה . וחפן מלא חפניו ונתן . לתוך הכף ונטל בימינו מתנה ובשמאלו כף הקמרת . וזו עצמו ונכנס לקרש הקרשים והניח המתנה בין בדי הארון . חפן כל הקמרת ונתן על הגחלים וממנו נתמלא הבית כולו עשן . מטמם עיניו ופסע לאחוריו ומתפלל בהיכל תפלה קצרה . יצא ונטל את דם הפר ממי שממס בו ונכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד . והזה ממנו לפני הכפורת בין בדי הארון אחת למעלה ושבע למטה . ולא היה מתכוין להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף :

ובך היה מונה . אחת . אחת ואחת . אחת ושתיים . אחת ושלוש . אחת וארבע . אחת וחמש . אחת ושש . אחת ושבע : יצא והניחו על כן הזהב שהיה בהיכל : כצאתו הביאו לו שעיר חטאת (של שם) . שחטו וקבל דמו במזרק טהור . לפניו וכנס להוות מרזו כסדר דם הפר . אחת למעלה ושבע למטה . ולא היה מתכוין להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף :

ובך היה מונה . אחת . אחת ואחת . אחת ושתיים . אחת ושלוש . אחת וארבע . אחת וחמש . אחת ושש . אחת ושבע . יצא והניחו על כן הזהב [השני] שהיה בהיכל :

מזהר ונטל דם הפר והניח דם השעיר . והזה ממנו על הפרכת כנגד הארון מבחוץ . אחת למעלה ושבע למטה . ולא היה מתכוין להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף :

ובך היה מונה . אחת . אחת ואחת . אחת ושתיים . אחת ושלוש . אחת וארבע . אחת וחמש . אחת ושש . אחת ושבע :

נדון והניח דם הפר . ונטל דם השעיר ועשה לרזו כאשר עשה לדם הפר . והזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון מבחוץ . אחת למעלה ושבע למטה . ולא היה מתכוין להוות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף :

ובך היה מונה . אחת . אחת ואחת . אחת ושתיים . אחת ושלוש . א' וארבע . אחת וחמש . אחת ושש . אחת ושבע :

שש ועירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בריקן . ובא ועמד לפני מזבח

מזבח הזהב. על ארבע קרנותיו יתן כסדרן. ועל טהרו יזה שבע פעמים. פסע ויצא חוץ לאולם ושפך את השירים אל יסוד מערבו של מזבח החיצון. צוה והביאו לו את השעיר המשתלה לעזאזל להתודות עליו אשמת קהלו. וסמך שתי ידיו עליו והתודה:

וכך היה אומר. אנא השם. חטאו עוו פשעו לפניך עמך בית ישראל. אנא השם. כפר נא לחטאים ולפושעים. שחטאו ושעו ושפשעו לפניך עמך בית ישראל, ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' (תמחרו):

והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעין את שם המפורש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה. היו כורעים ומשתחוים ונופלין על פניהם. ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אף הוא היה מתכוין לגמור את השם כנגד המכרכין ואומר (להם) תמחרו. ואתה בטובך מעורר רחמך וטולח לעדת ישורון:

קרא לאחד מן הכהנים להוליכו לארץ נזירה למדבר שמם, החפו בשתי ידיו ושב לאחוריו והוא היה מתגלגל ויורד. ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה איברים איברים. ואומר כך ימחו עונות עמך בית ישראל:

רץ לו אצל הפר ואצל השעיר הנשרפין. וקרען והוציא את אמוריהם ונתנם במגס. להקטירם על גבי המזבח. וקלען במקלעות והוציאן לבית השריפה. שב לקרוא בתורת כהנים בפרשת אחרי מות ובאך בעשור. ובעשור שבחומש הפקודים קורא אותו על פה. ומברך עליהם שמונה ברכות. על התורה. ועל העבודה. ועל ההודאה. ועל מחילת העון. ועל ישראל. ועל המקדש. ועל הכהנים. ועל ירושלים. ושאר תפלה:

תכן צעדיו לבית הטבילה. וקדש ידיו ורגליו. [ופשט בגדי לבן וירד וטבל ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו] יצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת אמורי החטאת. ואת פר העולה ואת שבעת כבשים תמימים*. ואת השעיר הנעשה בחוץ. ואת התמיד של בין הערבים. ועושה אותן כהלכתן. ואחר כלותו מעשות את כל אלה עוד בא לו לבית הטבילה וקדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו. נכנס להוציא את הכף ואת המתתה שהכנים בשחרית. ועוד בא לו לבית הטבילה וקדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג. [הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו] נכנס להקטיר את הקטורת ולהטיב את הנרות ולהקריב את הראש ואת האיברים של בין הערבים. וקדש ידיו ורגליו [ופשט בגדי זהב]. והביאו לו בגדי עצמו ולבש. ומלוחן אותו עד ביתו. ויום טוב היה עושה לאוהביו בצאתו בשלום מן הקדש. אשרי העם שככה לו. אשרי העם שה' אלהיו:

(ובכן) **וכך** היתה תפלתו של כהן גדול בצאתו בשלום מן הקדש. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו. שתהא שנה זו הבאה עלינו ועל

ועל כל עמך בית ישראל בכל מקום שהם. אם שחונה (תהא) נשומה. ואל חכנם
לפניך תפלת עובדי דרכים לענין הגשם (בלבד) בעת שהעולם צריך לו. ושלא
יצטרכו עמך בית ישראל בפרנסה זה לזה ולא לעם אחר. שנה שלא תפיל
אשה את פרי בטנה. ושיתנו בה עצי השדה את תנובתם. ולא יעדי עבד
שולטן מרבית יהודה: כמו כן מפינו תשמע ותושיע:

דְּרִי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו. שתהא שנה זו הבאה עלינו ועל
כל עמך בית ישראל בכל מקום שהם. שנת אורה. שנת ברכה. שנת
גילה. שנת דיצה. שנת דעה. שנת הוד. שנת ועד טוב. שנת זמרה. שנת חרחה.
שנת טובה. שנת ישועה. שנת כלכלה. שנת לחם. שנת מזון. שנת נחמה.
שנת ששון. שנת עלצון. שנת פדות. שנת צהלה. שנת רוחה. שנת שלום. שנה
שתולכנו בה קוממיות לארצנו. שנה שלא יהיה בה חסרון כים. כי אתה ה' אלהינו
נתת לנו את יום הכפורים הזה. את יום סליחת העון הזה. את יום מקרא קדש
הזה. למחילה ולסליחה ולכפרה ולמחול בו את כל עונותינו. ועתה ה' אלהינו על
רחמך אנו בטוחים ועל חסדיך אנו נשענים ולסליחתך אנו מקוים. כי אתה ה'
אל רחום ותנון ארך אפים ורב חסד ואמת ומרבה להטיב ומנהיג את העולם
כולו במדת רחמים. ככתוב בתורת משה עבדך ויאמר אני אעביר כל טובי על
פניך וקראתי בשם ה' לפניך והגותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם:

חמוס אני יוסף ב"ר יצחק
וּבְכֵן מה נהדר היה כהן גדול בצאתו בשלום מן הקדש: ככאלמה קבועה בעמרת.
כאורם קשורה בכותרת. כנוסף באפור מודעת. כיהלום בחשן נודעת.
בישפה זוהרת בעיש. כווי שוהם בעמודי שיש. כסוחרת ממולאת במכתם. כפמטה
משובצת בחותם. ככברקת זיו חוד זורקת. כראמה עד מאוד מברקת. כירח כהלו
בחבורתו. כצאת השמש בגבורתו. כחמה בכוכבי מעוני. כקדוש כמלאך ארני:
ככתוב כי שפתי כהן ישמרו דעת וחורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא:

פזמן פ"ז חמוס שלמה קמן משולם
אֲשֵׁרִי עין ראתה כל אלה. הלא למשמע אוזן ראבה נפשנו: אשרי עין ראתה
שׁוֹשֶׁנֶת הַשְּׂרָן. והכבוד מחופף כשׁוֹר ענק על גרון. והכהן שבוין בהוד אבני
זכרון. את בגדי הקדש אשר לאהרן. (הלא): אשרי עין ראתה לויים ועם נהרו.
והכבוד מחופף כלבת אור יוהרו. והכהן לזהג לעם אליו ינהרו. טכל חמאתיכם
לאני ה' תטהרו. (הלא): אשרי עין ראתה מלא מקדש ורצפתו. והכבוד מחופף כמלך
תוך חפתו. והכהן מדבר שם המפורש בשפתו. והעם אומרים ברוך שם כבוד
מלכותו. (הלא): אשרי עין ראתה הוד היכל והדרתו. והכבוד מחופף כמלך בתוך טירתו.
והכהן מביא קף ומחתה ביקרתו. ואחרי כן יוצא בצאת השמש בגבורתו. (הלא): אשרי
עין ראתה קיר היכל החביב. והכבוד מחופף כקרן נוגה ושביב. והכהן קורא בלקח
יול כרביב. והכהנים והעם כשתילי זיתים סביב. (הלא): אשרי עין ראתה טמירת יקרת
מלך. והכהן מחופף כמכס על ראש מלך. והכהן מוסף וכה וכה מתהלך.
והסגנים

מוסף של יום הכפורים

נב

והסגנים אחריו ברוב עם הדרת מלך. (הלא): אשרי עין ראתה נונה חוט כנגוהים. והכבוד מחופף כנגד צמים וצחים. והכהן נוأم סליחת שוכן גבוהים. ומראהו כמראה מלאך האלהים:

ובכן היה לאין. מחמד כל עין. עונותינו ועונות אבותינו החריבו נוינו. ופשעינו האריכו קצנו. אבל זכרון דברים תהא סליחתנו ועני נפשיותנו תהא כפרתנו. ועתה ה' אלהינו חרב מקדש ובטלה עבודה גלוי וידוע לפניך כי אין לנו. לא אשם ולא אישים. לא בדים ולא בלולה. לא גבול ולא גחלי אש. לא דביר ולא דקה. לא הר הבית ולא היכל. לא זריקה ולא זבחים. לא חטאת ולא חלבים. לא כפורת ולא כרובים. לא סולת ולא סמים. אבל נתת לנו ה' אלהינו את יום הכפורים הזה. את יום סליחת העון הזה. למחילה ולסליחה ולכפרה ולמחול בו את כל עונותינו. יום שהוא אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה. יום שתכחול בו את כל עונותינו. ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו:

פזמון פ"ח

שמו הר ציון בעונות אבותינו. לא מקדש ולא כהן (גדול) לכפר על עדתנו. הבאנו דברים. תחת קרבנותינו. ונשלמה פרים שפתינו: חרב מקום שבתאי. ושמום בית תפארתאי. אפס ענן קטרתאי. ומזבח אין אתאי. לא נשאר בלתי. תפלתאי בגשתי. שא מריו ובשתי. כמו ביד עתי. תשוב תרחמנו. תכבוש עונותינו. ונשלמה: עב נרפס ונדלח. רצה אל טוב וסלח. ושועתם תצלח. כקטורת ממלח. ורב כפר תשלח. לכל עון נאלח. וחטאתם תסלח. כעל שעיר מפלח. בעת רצון עננו. ואל תבזה ענותנו. ונשלמה:

אלהינו ואלהי אבותינו תאיר אורנו. תכנה היכלנו. תחטא חטאתינו. תטהר טומאותינו. תקבץ גליותינו. תשיב שבותנו. תופיע ותושיענו. ותשמע תפלתנו: שומע תפלה. רחמנא. ויעבור:

גמר לחטאנו

אתודה היום חרפת ודוני. אבהל ואפחד מעוני. אקדמה בערך תחנוני. אל אלהים ה': ה' המאיר את עיני. אמרתו להשמיע מזעוני. אזי השקועם בסיני. לאמר אנכי ה':

גמר לשמע

אזמרה למפיק מאויי. המכין טרפי ושקויי. כי הסדך גדול עלי. אשירה לה' בחיי: נוהו אתנה משמרתאי. ובחצרות קדשו ימי עם לילי. אחת שאלתי. מאתו. שבתאי. בבית ה' כל ימי חיי. שמע. (ברוך):

גמר לכרון

אהללה לדר בשמי וזולים. אשר ממעל יהללוהו אראלים. אף בתחת ישמיעו במלים. מי כמוכה באלים: ישגבו תהלתו. בשמעים

בשמעם קולו חשים משמועתו. כמטה ומעלה רוב גדולתו.
ועל ישראל גאותו. ברוך. ה' הוא האלהים:
אל מלך. ויעבור. אלהינו ואלהי אבותינו מחול. כשחטאו. דניאל. אל תעש
עמנו כלה. אשמנו מכל עם. אבל חטאנו גוי. לעינינו. מה נאמר לפניך.
על חטא. על חטאים. סקילה שריפה. אריר ונאור. יעלה ויבא. מלך על.
קדשנו. רצה. מודים. וכתוב. ואתם הרבקים. ובספר חיים. קדיש מלא :

מנחה ליום כפורים

אשרי וצא לאיון (*) וגומר סדר קדושה. קדיש [לעילא], ואני תפלתי. ומוזיל
ס"ת וקורא צו בפרשת עריות כמעשה ארץ חללים. כהן ומי צהס
אני כ'. לוי ולא תחלל את שם אלהיך אני כ'. מפטיר עד סוף הפרשה.
הפטורה ויהי דבר ה' אל יונה בן אמי. ומוזיר ס"ת למוקומו. ואומר קדיש
לעילא. ומתפללין. ועולה שליח לצור לתיבה ומסדר התפלה. ואומר ה' שפתי
תפתח. וזכרנו לחיים. אתה גבור. מי כמוך אב הרחמן. עד מחיה המתים :

קדושה. חטוס אני משה קמן, משה.

ובכן ולך תעלה קדושה כי אתה אלהינו : (ז"פ)

אנשי חסד הנושאים את הוד קולם. הכולה' כבוד. נובבו וענו יחד
כלם. אל מי דמיות ככה בכבוד : ידו כעמוד ברזל (יהי) בעד
קהלם. חומת אש סביב ולכבוד : מדוי חטאיהם ירפא וירצה
פעלם. יעלו חסידים בכבוד : שרש ישי יעמוד לנס עמים לעולם.
צמח ה' לצבי ולכבוד : העמים יאמרו כי בשכר סבלם. עשה את
כל הכבוד : קולם ישעה ועוז יצוה להנחילם. גם עושר גם כבוד :
טובו יבשר כי נשא פניהם מחוללם. ונגד זקניו כבוד : נושאי כסאו
יקראו הנשאו פתחי עולם. ויבא מלך הכבוד : מלך הכבוד
לפניו לא נוצר אל. ש"לח דבר קדשו לעם האל. האמירו
להעריצו (כמו) [עם] מלאכי האל. והקדישו את קדוש יעקב. ואת
אלהי ישראל :

נְהַדְיֶשֶׁךְ. לעוטתם. אתה קדוש. לדור ודור המליכו לאל. ובכן. ובכן. ובכן. ותמלך.
קדוש אתה. אתה בחרתנו. מחול לעונותינו. כשחטאו
ישראל במדבר. דניאל. ולירושלים. תבוא לפניך. אבל חטאנו. אשמנו מכל.
אבל חטאנו. לעינינו. מה נאמר. על חטא. על חטאים. סקילה. אריר ונאור.
יעלה ויבא. מלך על. קדשנו. רצה ומודים. ובספר חיים. ואס כיה שבת לוונר
לדקתך. ואומר קדיש :

שולמות

(*) עי' נח"כ בסדר הזה מוסף שאומרים וצא לאיון קודם נעלה לא קודם מנחה.

(מגן) שבת שבתון הוא כפול סימן. וכסוף המוס שלמה הקמן.

שולמית יספה שועה ותישר. שנית עפעף לעומת משגבה: ° באפס קרבן ומליץ יושר. באה להתרצות בשועה וניבה: ° תחת החלב ודם החשר. תקריב לפניך דמה וחלבה: ° שכבה למעצבה. בין קושר ומתקשר. שומרה מקיץ ולא ידע בשכבה: ° בהתפאר עליה כל רש ומתעשר. בחשבם לאמר אלהים עזבה: ° תפש הנור והצמיד והשר. תחת זאת לא יוכל להשיבה: ° ותוסף אומץ בדם הכשר. והיא בכל זאת מדברת על לבה: ° נבואת הקץ פשרה לכל פשר. נצבה מיחלת שחרה וערבה: ° העירה וחדש נעוריה כנשר. הרם שושנה חוחים סביבה: ° ושפע זבולון ומעדני אשר. וגלילות נפתלי ישובון בשובה: ° אמונת אורח מקצץ האשר. אצול מכשד ומאור שביבה: ° שתילו עקד והיטיב הקשר. ° לבדו כשה לעומת משכיבה: ° מרום צדקו לעדתו תאשר. ° היות פתחון פה לסלונה וסרבה: ° הסך עליה ורוכסה תישר. ° קצץ עבות חטא יגוד עקבה: ° טובעת דלה והקם על גשר. ° נאור לפניך לעולם תציבה: ° בקראה כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה:

ככתוב כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקותיהם לא תלכו: ° ונאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב וגשלמה פרים שפתינו: ° ונאמר ויאהו צדיק דרכו וטהר ידים יוסף אומץ: ° ונאמר ויבואו אל המקום אשר אמר לו אלהים וגו' עד וישם אותו על המזבח ממעל לעצים: ° ונאמר וישמחו כל חוסייך לעולם ויגנו והסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך:

פומן פ"ט

יוספים ° שנית לעמוד במשמרת תהלתם. ולפני ה' לבם לשפוך ותתנתם. ולחי לציון יעלו להקריב את קרבנותם. תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן: ° יוספים ° לביתך יעלו ולקחו עמם אמרים. היותם מליץ בינך ובין לא אנשי דברים. יהיו כופר בעדם וסליחה וכפורים. ולחי לציון יעלו על מזבחתך פרים. ושעירים כחקותם ונסכיהם ומנחתם: ° תמידין: ° יוספים ° היום לבם הקריבו חטאתם. ויד פרו ויהרימו מקום תרומת מנחתם. וחלבם חלב חטאת ונסכיהם דמעותם. ולחי לציון יעלו לרצון כזבחי כפורים על מזבחתם: ° תמידין: ° יוספים ° חלו ממגור צפון לבם יבדק. ואיך חסרון ימנה ויעלה בחשבון לדקדק. בדקם תחזיק כי אין בלתיך מחזיק בדק. (ולחי לציון יעלו ושם יזבחו זבח צדק) והקרבת נשמתם לך תהי כפרתם. תמידין: ° יוספים ° כיום או צאת מדרכי אדם. ודרכי מלאכי עליון אחו ובו בסודם. ושירות

עורכים

(סדר"ע) ח"ב יד 14

עורכים כמו הם. והם עומדים על עמדם. ולחי לציון יעלו ישראל במעמדם. ולויים בדוכנם וכהנים בעבודתם:

(מחיה) שבת שבתון הוא כסל סימן. ונסוף חמוס שלמה

שזופי פליטי • אפופי עיטי • שוקדי ועוטי • על סף רהיטי: ° בחורי חניטי • ילדי מעוטי • בעדת קשוטי • כללי ופרטי: ° תמו מקשטי • וחוגרי אבנטי • תופשי מוטי • ומנצחי ופורטי: ° שלמו שליטי • ונושאי שלטי • שופכו בהטי • ושודדו חריטי: ° בלע מעליטי • שרו מלעיטי • בור שומטי • וחומסו ולובטי: ° תטאטא מטאטאי • תלהט מלהטי • תפשיט מפשטי • תקמט מקמטי: ° ושועטי • ובעטי • ושוחטי • ומורטי • ויורטי • וחורטי • ושולטי: ° נהר מקלטי • ומהר מפלטי • נחת לוקטי • מבין שורטי: ° העז משוטטי • מפולי ומפוטי • השב שופטי • ותומכי שרביטי: ° זמיד מוטי • הקל עבטיטי • ומיון טיטי • משוך מושוטי: ° אשר מבטי • וישר מעבטי • אמץ קולטי • מזדון שטי: ° שבר שואטי • שפר לאטי: ° להלבין חוטי • לסורי וחוטאי: ° מפצל ברהטי • מקלות בעטי • הלץ שבטי • הקוראים את משפטי:

ככתוב את משפטי תעשו ואת הקוטי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלהיכם: ונא' תהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו: ואתה קדוש יושב תהלות ישראל: ונא' כלה שארו ובשרי צור לבבי וחלקי אלהים לעולם:

פומן צ' • לר' הודן' בקורא ולה"ה

יום בדינגך אעמוד אלהי עולם • יום במשפט תפקוד על כל נעלם • הסדר יקדמני אשר מעולם • צור לבבי וחלקי אלהים לעולם • דרכי אנוש אם תפקוד ותדיננו • במעלו • עיניך בו ואיננו • ובמאזני צדק איך תשקלנו • הן בעון חולל ומעודנו • זכור כי מזהבל יצורים כולם • צור לבבי: ° ואם אני מעודי מאד פשעתי • וממך לא בושתי ולא נכלמתי • הנני לפניך כשה נאלמתי • וממך אליך לעזרה נסתי • העבר חרפתי אשר יגורתי • וטובך מעולם אל יתעלם • צור: ° דל ממך ירא הרגיעהו • מדרת אל שחת פדעהו • ומחה והעבר עון בצעהו • כי יתר צדיק מרעהו • ואף כי אלהים חיים ומלך עולם:

מסראניב חמוס אני שלמה ברבי יהודה גבירול חזק • מחומט

ובכן מה אדם ותדעהו ובן אנוש ותחשבהו:

ה' מה אדם: ° אנושים וענושים • בקשים • אמלים ועמלים • במרים • אף רואיהם יאמרו אים • אזלו מים מני ים • אך הבל בני אדם • ה' מה: ° נפלים שפלים נדמו • נודדים הבל יהמו • נצחם וכחם יתמו • נמשל כבהמות נדמו • נבער כל אדם • ה' מה: ° יום יום זדנו ואשמנו • יחדו בושנו ונכלמנו • יעצנו רע ותוך יזמנו • יחפשו עולות

תמנו

תמנו. יצר לב האדם. ה' מה: °שוקד גדיש ורגב חובש. שוכן גוש
ורמה לובש. שוה לחציר גנות שקדמת שלף יבש. שלא מלא
האדם. ה' מה: °לקוחים לדבר אתם עוות. לתת להם בתופת
אחוות. לכודים כצפרים לו חכמו ישכילו זאת. לבות בני אדם.
ה' מה: °מועד ומוכן לקיטור גחל. מתוקן ונסכן לתגרת שחל. מאוס
ימאס חייו בבחל. מתקו לו רגבי נחל. מה יתרון לאדם. ה' מה:
°המונם סגו ישר אין בס. הוות בקרבם ועמל בארבע. הבין חובם
וחפש קרבם. היוצר יחד לבם. השקיף על בני אדם. ה' מה:
°בבוא קצו סעדהו. באימת בצעו תנערהו. בחרמו מות יגורהו.
בור כרה ויחפרהו. באשר הוא סוף כל האדם. ה' מה: °רעוץ ורצוץ.
חליו ועדיו. ראו לשלם נשיו בקשיו. רגבים יבלו שרשו ופריו.
רואיו יאמרו איו. רבה רעה האדם. ה' מה: °במלאת ספקו יצר
יבואנו. בלע חיל ויקיאנו. בדד ישב ועין לא יראנו. בשלום שודד
יבואנו. בקום רשעים יסתר אדם. ה' מה: °יקרו נשחת וקרנו נגדע.
יחידתו משחת כל נפדע. יום אשר אליו יתודע. ישלם אליו
וידע. יודע מחשבות אדם. ה' מה: °יודד בתזוין לילה בחמה וסער.
יסוער כמוץ בסופת יער. יגועש בגעש כישיש כנער. יחד כסיל
זבער. יוקשים בני אדם. ה' מה: °הנה אם נחפש ונבדק. הושת
כולו סג נאלח ונחדק. היו יהיה כאבק דק. האנוש מאלוה יצדק.
המלמד אדם. ה' מה: °זורים בנוהו יאהילון. ונכרים באוצרותיו
יגילון. והוא לקברות יזבלון. וכאורח נטה ללון. ויחלש ויגוע אדם.
ה' מה: °דל לא יחדל מעון ואשמה. דתו און עצתו חרמה: °דרכו על
נתיבות ערמה. דברי פיו און זמרמה. דברת בני אדם. ה' מה:
°הובר אשמים בצרוד נחתמים. הרי כתמים עליו נכתמים. המם
ימם כגחלי רתמים. הנה בהיותו תמים. הבל בני אדם. ה' מה:
°גזר מטיט ועל טיט נסמך. גויו פתאום יתר וימך. גר אנכי
עמך. גם בני אדם. ה' מה: °בתקוף עליו כידור מלך. בכן ישוב
לארצו כהלך. בשובו שם ערום כהלך. בהבל בא ובחושך ילך. במות
האדם. ה' מה: °יעווב לאחרים רכושו. יצועו רמה וגוש לברשו.
יקר פדיון נפשו. ישוב עמלו בראשו. יום ענות אדם. ה' מה:
°רודף בחייו רוח נשוב. רודה במותו חמת עכשוב. ראו כאפס
ואין חשוב. רוח הולך ולא ישוב. רוח בני אדם. ה' מה: °ומרוב
מצוקיו בחייו ירב. ומותו ערב ויומו ערב. וקצו בקרבו לנפשו
אורב. וילך הלוך וקרב. ורחק ה' את האדם. ה' מה: °לריק
ייגע וידל מאדו. לשוא עמל ויחבל בעודו. לכן לא ישא מאומה
בידו. לא יירד אחריו כבודו. לא יכון אדם. ה' מה: °חדשיו חצץ

שוכן שמי ערץ. °זעור נועך ונקרץ קרץ: °קמוט נקמט לכלה וחרץ.
זכרו אבד מני ארץ. זה חלק אדם. ה' מה :

פזמון צ"א חמוס גבירול

ה' מה אדם. הלא בשר ודם. ימיו כצל עובר ולא ידע בנודם. פתאום
יבא אידו וישכב וירדם: ה' מה אדם °גו נרפש ונרמס. מלא
תוך ומרמה וגם און וחמוס. כציץ נובל יצא וחם השמש ונמס. אם
תפקוד עליו עון הנכמס. אפך וגם קצפך איך ישא ועמס. לכן חמול
וגמול כי אין לאל ידם. פתאום: ה' מה אדם °בטיט יתגולל. בשקר
יתחולל ובשוא יתהלל. הטהור מטמא ויקר מזולל. אם תפקוד עליו
עון יצר מזולל. כמו עשב ויבש וכחציר יזולל. לכן חמול וגמול חסד
ביום אידם. פתאום: ה' מה אדם °יהיר לא נחם. מי חמוס ישתה
ולחם רע ילחם. וכים הוא נגרש וכתנור יחם. אם תפקוד עליו חטא
אשר בו יוחם. יספה כחלש עם גבור נלחם. לכן חמול וגמול וכפר
מועבדם. פתאום: ה' מה אדם °רק נתעב ונאלח. כל היום יבגוד ופניו
ברעה ישלח. אם תפקוד עליו יהי נרפס ונדלח. וכבגד יבלה וכעשן
נמלח. לכן חמול וגמול וכפר נא וסלח. לשוכני בתי חמר אשר
בעפר יסודם: פתאום: ה' מה אדם °יהוא כעץ נקסם. כבוא אמת
בצעו יהי כמו קש מרוסם. ויבכה מאשר שש. יום ירקב כמו סם.
אם תפקוד עליו עונו הנכסם. כמו שבלול יהלך וכדונג נמסם. לכן
חמול וגמול ואל תדקדק בעדם: פתאום: ה' מה אדם °לבד נדף
כעלה. במאזנים לעלות בהבל יסולה. וככלוב מלא עוף כן מרמה
מלא. אם תפקוד עליו ועל לבך יעלה. כמו עשן יכלה. וכרקב יבלה.
לכן חמול וגמול בחסדך לא בחסדם:

פזמון צ"ב. ע"ס א"ב וחסר מפ"ר

יום עירום אעמוד מצדקתי. צדקך מלבושי תנה וכסותי. חובי כי
יענה בי ואשמתי. מה אני מה פשעי מה חטאתי: יום °אלי
תקרא מאדמתי. יום °בו תאסוף רוחי עם גופתי. יום °גשתך לחקור
לפעולתי. יום °דין מועשי מאד דלותי. °הן אם הרעותי והזכותי.
מה: °זאיך במשקל יעלה הבל נדף. °זכרונו אפר ועשב נשדף.
הציר איך נהדף. וקש איך נרדף. °טהור אם תקרא מוץ קל
נדף. °יענה מה אישיבך הן קלותי. מה: °כבד עון נחם בשובו
שקל. °למול חסדך חטאו מצאו נקל. °נורא איך תעלה במאזני
משקל. °סכל על פשעיו ונתיב קלקל. °ערכני במאזני סכל ופתי.
מה: °צור לנפש תחם. ולבב יחם. °קרב ותלבן ודון כפחם. °שב
הומודה עובב ונחם. °תרצה כמאמרך ומודה ועובב ירוחם. אמנם
חטאתי וישר העויתי. מה אני:

אשליש

מגן חסוס אני אברהם ה'

אשרש תפלות. החוק למלאות. ואשיב תהלות. לה' מנחה :
 נכונותי הרב. במנחת הערב. ונפשי אקרב. קרבן מנחה :
 ייטב שירי. פרו לבי ליוצרו. מהביא מפרי האדמה מנחה : אלו
 אשברה. וחסדו אספרה. ואולי אכפרה. פניו במנחה : בתודה
 תסופר. כעם יופר. אשר לא יכופר. בובח ומנחה : ראשית דתו.
 מבלי תעודתו. לא שאל מעדתו. עולה ומנחה : הן מיום גלות.
 ארץ צבי לגבולות, נשבתו העולות, ותעבור המנחה : מתי אל תבנה.
 ביתך ושם תחנה, אז יביאו בני, ישראל את המנחה : אחריך ינהו.
 וכל יום מומך ירהו, בעת תפלת אליהו, כעבור המנחה :

ככתוב ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם היום
 יודע כי יש אלהים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי את כל הדברים
 האלה : ונא' זבח ומנחה לא חפצת אזנים כרית לי עולה וחטאה לא שאלת :
 ונא' זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונרכה אלהים לא תבזה : ונא' זבח לאלהים
 תורה ושלם לעליון נדריך : ונא' ימלא פי תהלתך כל היום תפארתך : ונא' זבחו
 זבחי צדק וגו' :

תוכחה חסוס אני יצחק בר יהודה גיאת אל'ו

ובכן ויהי דבר אל יונה בן אמתי : משמעך רהו אנשים ויתמהו,
 אשר לו הים והוא עשהו : אל נורא עלילה, דרך לבעלי מעילה.
 הורה למצוא מחילה : נוראותיו גלה. להודיע כל פעולה. כי לו
 לבד הגדולה : יום להשיב גמולה. לעיר מני עד שתולה.
 נינוה העיר הגדולה. פ"ו : יום צוה ציר אמוני. קום וקרא חיוני.
 כי עלתה רעתם לפני : ציר בשובם לנכוח. בן כי ירב סלוח. ויקם
 יונה לברוח : חפצו בבוא ים קיים. ונשאו מים דכים. ויהי סער
 גדול בים. פ"ו : קראו יורדיו ביניהם. ויטילו כליהם. אל הים
 להקל מעליהם : בירכתי ספינה קדם. ולא נתמנה בסודם. וישכב
 וירדם : רביו קראו כמהים. קים קרא לשוכן גבורים. אולי יתעשת
 האלהים. פ"ו : יעצו עצה נכונה. להפיל פור באמונה. ויפול הגורל
 על יונה : הן לחזותם בניבו. שאלוהו מזה טיבו. מה מלאכתך
 ומאין תבוא : ויענמו קשה. שלשה תחת שלשה. אני ירא אשר
 עשה. את הים ואת היבשה. פ"ו : דברו בשמעם באוניהם. מפני
 אל נודע להם. הוא בורה כי הגיד להם : השיבוהו בלב סוער.
 במה ישתוק מסתער. כי הים הולך וסוער : גושו יחד כולכם.
 והטילוני בכליכם. אל הים וישתוק מעליכם. פ"ו : יחד המו וחלו.
 וחררו אולי יועילו. אל היבשה ולא יכלו : אז כנכבד כנבזה. צעקו
 לאל נעם כל יוזה. אל נא נאבדה בנפש האיש הזה : תקפו מפה

ומפה. טורף נפשו באפו. ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפו.
פ"ז: °אל יודע סתרים. אמנם יראו גברים. וידרו נדרים: °או במצולות
מנה. נאור אין לו תמונה. דג גדול לבלוע את יונה: °וינה במצולות.
במעיי דג ואפלות. שלשה ימים ושלשה לילות:

ובכן ותפלל יונה אל ה' אלהיו במעי הדגה:

פומן צ"ג חסוס אני אברהם ג"י

°אמנם כי דברך לדור ודור קיים. בגערתיך ישאו הנהרות דכים.
ואתה מושל בגאות הים: °נשגב חי לעולם קראתיך ענני.
נקברתי בפי חי תשוב תחייני. מתהומות הארץ תשוב תעלני:
°וידך שלטת בכל ששת גבולות. ולי נורא עלילה הפלאת גדולות.
שתני בבור תחתיה במחשכים במצולות: °אני יונה. הנני כיונה.
בלי אבר. במתים חפשי ומה לי עוד סבר. כמו חללים שוכני
קבר: °באמת מי הקשה אליו וישלם. בברחי שמוני בלב הים
נעלם. במחשכים הושיבני כמתי עולם: °ראה אור באורך סגרתו
באפלה. ועליו העברת גלי המצולה. וכל משברייך ענית סלה: °הנני
אות ומופת לכל נבראיך. כלוא ולא אצא בחיל אקראך. היודע
בחשך פלאך: °משמועתי זו יתמהו הנסוגים. מי ראה ושמע
בדרכים נסוגים. קול צעקה משער הדגים: °גו שבלעו גו הוצא וינפש.
מתיר אסורים קרא נא לו חופש. הושיעני אלהים כי באו מים
עד נפשי: °יודיע אל עז ישועתה עמו. ואני בקול תודה (עוד) אזבחה
לשמו. נדרי לה' אשלם נגדה נא לכל עמו. אמנם:

תוכחה חסוס אברהם עורא

אימות עלי נפלו. ושעיפי בי. נבהלו. בהעלותי על לבבי. דברי
יונה הנביא: °אין יש כי אם אתך. ואין לי מנוס בלתיך.
ועדיך כל בשר. יבא אחר מוסר: °בך מצב עולמך. וכל שם נמצא
בשמך. ומי יסתר ממך. עז ותושיה עמך: °רמת מהביע. ואן אסק
ואציע. ועז כבודך במרום. ושאל נגדך ערום: °הן כאורה כחשכה.
לך והחשך איכה. אומר כי ישופני. ולילה אור בעדני: °מחשבתי
לו נתכנה. ובאחרית ים אשכנה. הלא גם שם הנך. תאחזני ימינך:
°עליך אשען. ואלריך עיני כעין. עבד אל יד אדוניו. לשאת אליו פניו:
°זכור אני אם מובאי. לאין כמו מוצאי. הגהו, איה חסדיך. השוא
מעשה יריך: °רבים אם הם אשמי. סלח נא כי מועט ימי. כחמלך
על פעלך. שוב אשוב אליך: °אבטח על רחמיך. וסר מני ועמך.
ומפשעני לא אירא. כי שם ה' אקרא. פ"ז:

תוכחה חסוס אני משה קמן ואח"כ ע"ס א"ב

יה' שעה שופכי שיחה. כברים הולכי נכוחה. בתפלת המנחה:
°אל אדון תמים דעים. ענה במנחת שועים. שלשת הרועים:

נותר

נותר לבדו נביא. אשר קנא למשגביו. אליהו התשבי. °ישב רועה
 נאמן. לדין עובדי חמון. מעשה ידו אמן. פ"ו: °מוזידים עשו
 תבל. רודפי רוח והבל. אוכלי שולחן איובל: °שוגים רבו לנגדי.
 ומכל אנשי סודי. הן אני נשארתי לבדי: °האל אשר מדבריו.
 צדק שמעו אמריו. ואם הבעל לכו אחריו. פ"ז: °קראו בחוקה
 מריבים. ויראו עובדי עצבים. אשר לו אלהים קרובים: °טמאי שם
 שועו. והתגודדו ונפצעו. אזנים להם ולא ישמעו: °נוכל היה לשמצה.
 ואוהב ריב ומצה. אומר לעץ הקיצה. פ"ז: °אמר נביא לחזות.
 אני גולה רוות. וידעו כי ירך זאת: °בוא נא שוכן מעוני.
 לפאר סגולת אמוני. ויעתר לו ה': °גבור טהור עינים. המה לו
 אזנים. ויענהו באש מן השמים. פ"ז: °דלו עם ונוקשו. כי עברו
 ונענשו. וחתו ובושו: °הודו יחד תמהים. וענו כולם כמהים. ה'
 הוא האלהים: °ועטו ברים שמחה. ונתקו עוובי נכחה. כצאן
 למבחה. פ"ז: °וך הואיל למלל. בעד קודש מתחלל. ועוד אני
 מדבר ומתפלל: °חטאתי וחטאת כמהי. דורשי שוכן גבוהי. על הר
 הקודש אלהי: °טורף נפשו עלי. וגבריאלי במשאליו. נוגע אלי.
 פ"ז: °יבינני בקרב עמי עתידות הרב. בעת מנחת ערב: °כדברך
 נקראתי. להשכילך נמצאתי. יצא דבר ואני באתי: °להגיד כי נשמעת.
 ונעשה אשר שאלת. כי איש חמודות אתה. פ"ז: °משכיל בשכלו.
 בהיר. בתורת משה זהיר. והוא סופר מהיר: °נאם אמרי נועם.
 באף גדול ובוועם. כי לא נבדלו העם: °סר וועף בחילי. ואקרע על
 מעלי. את בגדי ומעילי. פ"ז: °עין לצורו דלה. ובקש מנהו מחילה.
 על מעל הגולה: °פניתו שח דומם. ומי בלת לי מקומם. ואשב
 משתומם: °צעקתי בצרתי. ולעת ערב בריתי. קמתי מתעניתי. פ"ז:
 °קורא בכפורך. ענהו ממדורך. סלחתי כדברך: °רציתי מהללך.
 ובל תאמר במשאלך. נפשך מה אעשה לך: °שעיתי מעניך.
 ולזמרי לשונך. הנה נשאתי פניך: °תופשי מצות איום. התבשרו
 בקול פדיום. חיים כולכם היום. פ"ז:

זמן צ"ד חנוס משה ל

°מוזשבי עול עונים מסבול להו. שופכים בתחנונים נפשים רהו.
 הומים מיגונים מאד גבהו. איה ה' אלהי אליהו: °שדי
 הזנחת ברית איתנים. בוחן שכחת בנים אמונים. ובהם השלחת
 אשי חרונים. איה חסדיך הראשונים. אז נגהו. והיום כהו. איה
 אלהי: °הרחיב צרי פה ויתאמר. עד מתי תצפה קץ הנשמר. שכה
 חנות אל ואמר גמר. איה איפה פיך אשר תאמר. שת בשחק
 ופיהו ואמר. לא הוא. איה אלהי: °לעם זו פנות בחמלתך. ושמו
 כנית

כנית סגולתך • ואותו ענית בעברתך • איה קנאתך וגבורותיך •
ומאשר קרהו • עמים תמהו • איה אלהי :

פזמון צ"ה חמוס גאת

במקדש הודך • וממשכן כבודך • התי אונך קשבת לתפלת עבדיך •
יקדמו נא שרידיך • עמך וצאן ירך • רחמיך ה' וחסדיך •
אם °גבה העון ויגדל הפשע • ולא נמצא בקרבי כי אם חמוס ורשע •
זכור נחתם בבריתך כבן תשעים ותשע • ועם שבי פשע • יתאפקו
שרידיך • יקרמו : אם °אשמת נעורי שכבתני למעצבת • והשיקה
בלבבי להבת שלהבת • זכור לי זכות מחצבת • וצדקת המקבת •
הופיעה ממרום להעניק למרודיך • יקרמו : אם °תעינו בארחות ונעקש
מסלולים • וניב סלף בחכנו ויד תרע מפעלים • זכור ברית נעקד
לעולים • ותם יושב אהלים • ובם תצוה במפגיע על קרואי
מועדיך • יקרמו :

פזמון צ"ו חמוס משה ז'

כל מעשה ה' מאד נורא הוא • נעלם ומפעלו יודיעהו • ולשון
נפלאותיו היא תעידהו • כל פעל ה' למענהו : °מה תקוה וסבר •
לשוכן תבל • יעוף בלי אבר • וישוב הבל • כל ימותיו שבר • וליליו
אבל • היצדק מי בקבר • כרקב יבל • ואם יטהר גבר • מעושהו • כל :
°שנות אדם חלומים • ומות פותר • שוכן בית שלומים • וקצו חותר •
בפנים נכלמים • ולב יבתר • בא לדרוש רחמים • ולו יעתר • ובחסדו
כתמים • יכבס בנתר • יום איש יסתר • מרעהו • כל : °הבן מחפיר
ומביש • ישא פניו • ואיך אמריו יגיש • לפני אדוניו • וחטאו לא
ימיש • מעל פניו • ואם ילך כמחריש • יצף רעיוניו • כי על דרכי
איש • שם עינהו • כל : זע מחטאתו • יכפר עוניו • צמא טל סליחתו •
ירו צמאוניו • ואל בות תפלתו • ינהג בניו • וכפר אדמתו • לעין
כל ועינו • והראני אותו ואת נהו :

פזמון צ"ז חמוס אברהם

ארחותיך למדני • עמך חמים עד אהיה • ובשפלותי עודדני •
ה' מומית ומחיה : °אכבד כבודה בת תבונה • בידי
לפקדון נתונה • ובדרכי דרך אמונה • לא אמות כי אחיה • אורחותיך :
°בעבור ראש חכמה נקרא • ובידך יה הגבורה • יצרתנו חסד ונברא •
אמרנו בצלו נחיה • אורחותיך : °רבו פשעינו לכותבם • למאור פניו
הציבם • שברנו על מו כי בם • אנחנו נמקים • איך נחיה • אורחותיך :
°הולך בתומו מפעלו • לא לאל כי לא יועילו • ואם יצדק מה יתן
לו • הוא את נפשו יחיה • אורחותיך : °מעין אני הכל בידי • ואפס
אין עומד בסודי • ואין אלהים עמדי • אני אמית ואחיה :
לידך

פומן צ"ט חמוס יצחק

לידך בני עולם. מצפים בעד אכלם. לתת. ואתה מחיה את כולם.
 °יום יום לך תולין לבב ועינים. לפתוח אוצר בר ולחם ומים.
 אוצרך הטוב את השמים. לידך: °צפון טובך למלאות בטנם ינצורו.
 וחוק חריש וקציר ימותם ישמורו. עיני כל אליך ישברו. לידך:
 °חי אתה פעלתו. בתוך עולם סגרתו. כשכיר ימי שנתו. לעשות
 את מלאכתו. עליך לתת את אכלם בעתו. לידך: °קוים מי תנובות
 פרי גרש ירחי. בידך מפתחותם להפרות במ צמחי. פותח את
 ירך ומשביע לכל חי:

פומן צ"ט חמוס משה

הרדים לבית תפלתם. להתודות עונותם. ולספר קורותם. וכל
 המוצאות אותם. אולי צור ישועתם. יקרה לקראתם.
 להציל ממות נפשם ולחיותם: °מה נאמר ונגפים. אנחנו ממעשינו.
 ועל פנינו צעיפים, מהביט לעושינו. כי אנחנו כאלפים. והעולם
 אבוסנו. וכמו תנים שואפים. אל רוח משושנו. וחשנו היום כפופים.
 אל בית אל מנוסנו. ורגלינו מרוצתם. אליו בעת צרתם. להציל:
 °שכחי אלהים איה. זהבם וחלי עדיהם. היש בהם אשר יהיה.
 היועילו חמודיהם. סכלו מגו אריה. דבש ירדו על ידיהם. ולא
 זכרו אחריתם. לזאת נשאו כלימתם. להציל: °התעשת האלהים.
 התעשת והופיע. והרב מאלף לרוהים. מיום דין והרגיע. לעם
 אחריק נוהים. ואין בהם מפגיע. הצדיק ילך יהים. אם נגדך
 הרשוע. ובשר נא כי רציתם. ונשאת חטאתם. להציל:

תוכחה חמוס שלמה הקטן ברבי יהודה

°שוכני בתי חומר. למה תשאו עין. ומותר האדם מן הבהמה
 אין: לנו יש לדעת. כי אנחנו תולעת. לגבי חומר גבנו.
 ואיך יגבה לבנו: °מה יתרון לגבר. ואחריתו לקברי וזה יהיה לו
 חלף. לו חי שנים אלף. פ"ו: °הלא אם ילך מרי. יבולע בחמת
 קרי. וישרף בלהב. ולא יועיל הזהב: °האדם הנכאה. פקח עיניך
 וראה. מאין בואך. ואנה מוצאך: °קצץ עני ואביון. נמשל לקיקיון.
 שבן לילה היה. ועד בקר לא היה. פ"ז: °טוב אשר לא נוצרת.
 ועמל לא קצרת. ואיכה גדולות תבקש. ואתה בתוך המוקש:
 °נופל את מרחם. ותפשע על פת לחם. ואם יתמהמה רגע. אזי
 תמצא כל נגע: °בשרך כאור זרוח. בעוד יש בו הרוח. ועת תצא
 הנפש. נשאר מיט ורפש. פ"ח: °ראה כי אין בידך. מאומה מכבודך.
 לזרים חילך יוקם. ואתה תלך ריקם: °בכל זאת לא חשבת. לתאוה
 הקשבת. ואם (לא) תיש יב ראשיתה. מה תעשה באחריתה. פ"ח:
 יהירים התקוששו. וזכרו והתאושו. שאו לבב אל כפים. אל אל
 בשמים: הה על חטאותינו. ואוי על נפשותינו. כי רוח רעינו. וגם

כצאן עיניו: °ומה נבקש ומה נדרוש. ועונות עברו ראש. מאד רבו עונינו. ואיך נשא פנינו: °דלה עמך משחת. מושל רום ותחת. ואם הקשינו עורף. חסדך אל תרף: °הפק חמלתך. לעם דופקי דלתך. כי אתה אדונינו. ועליך עינינו. פ"ז:

פזמון ק' חמס משה חזק

°מתי רוחות עציבות. ואישים עגומים. שוחרים בתשוואות. לצור עולמים. °הברו לבבות. מסיג אשמים. ואל שדי יתן לכם רחמים: °הפשו מצפונים. באודי דעה. והעל ברעיונים. יום הנסיעה. כבו אש חרונים. למצוא תשועה. במי תחנונים. ונולי דמעה. ובמאזני תמימים. תהיו תמים. ואל שדי: °זרמי דם בכות. לחטאי יזובון. ומנוער חובות. לב וכאיבון. ועודם במשובות. בשיבה ינבון. נא למקוה אבות. בנים ישובון. ולבית עולמים. כמי עולמים. אל שדי: °קנא לבן פורד. ונכנע פלאות. מכל צד חרד. לחרדה ולאות. כי ביוצרו מרד. ושכן פאות. מפורד ומפורד. בין העמים. ואל שדי: שומע תפלה וגומר כל ענין הסליחה:

תפלת נעילה

אשרי. [ובא לציון] וקדיש עד לעילא. ולומר סליח לצור בקול רם כדי לסזכיר לקהל בזמקום כתבנו חתמנו. מה* אנו מה חיינו: ועולם לתיבס ולומר. אבות וגבורות. עד מחיה המתים:

חמס אברהם חזק

ובכן ולך תעלה קדושה כי אתה אלהינו:

°אמת בספרך בראת עולמך. °בהם תכתוב ותחתום בחותמך. °רצה פליטיך שוקדי אולמך. °היום בארבע תפלות לרוטמך. °מקוים ישעך ומועד נחומיך. °חסדיך (ה') ויחלו כי הסליחה עמך. °זעקתם תעלה לשמי מרומך. °קדוש בהקדישם במושרתי שמך:

ולומר כתר. כבורו. מסקומו. אחי וגי'. עד ה' אלהיכם אמת: אתה קדוש. לדור ודור. ובכן. ובכן. ובכן. ותמלך. קדוש אתה. אתה בחרתנו. מחול לעונותינו. כשחמאו. דניאל. ולירושלים. אל תעש. תבא לפניך. אבל חמאנו. אשמנו. אבל חמאנו. לעינינו עשקו. אבל חמאנו. מה נאמר. מה אנ*ו. אדיר וגאור. יעלה ויבא. קרשנו. רצה. ומרים. וחתום. לחיים. ברכת כהנים. שים שלום. ואתם הרבקים. היום תאמצנו. היום תחתמנו. לחיים. נוכר ונחתם. ולומר קדים מלא:

מגן רבי אברהם בן עזרא ז"ל

°אשל צדק היום בארבעת. תפלות יעתר אל אלוה וירצהו. נדבת אביו תהי בו פוגעת. וחסדו יסובבהו יבוננהו ויצרנהו. ויחתם בספר בטבעת. ימין אל ויבשרהו. כי חתום הוא. אור פניו ישא ועליו בגעת. עת ערב. ועל מי לא יקום אורחהו: °בו צדקתו תענה. ורעת. שטמו תסור כי ה' מחסהו. רחמיו רבים ולמה יהיה נבעת.

מחמא

*עי' בח"א נכסר נעילה שנסח ר"ע הוא כנסח אשכנזי להסתכל אהם עתן יד נו'

מתנא לנגדם כי קטון הוא: °היפקוד על בני רמה ותולעת. ומי
 ויכל לעמוד וחשב עם קוניהו: °מי על מרומים צדקתו מודעת. ותחת
 כל השמים ישרהו. ביד כל אדם יחתום לדעת. כל אנשי מעשהו:

ככתוב ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו: ונא' ולך ה' חסד כי אתה
 תשלם לאיש כמעשהו: ונא' פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים:
 ונאמר אתה הוא מלכי אלהים צוה ישועות יעקב:

פומן ק"א חתום יהודה קמן

°**ידידיך** מאמש חין ותפלה סדרו. ולסליחת חטאתם ממך נפשם
 מסרו. ענה אותם ברחמיך אשר מעולם גברו. תזכו לשנים
 רבות תענו ותעתרו: °המפליא מפעליו. צור ישראל קדושו. תן לשכיר
 כמפעליו. לוא ירים את ראשו. שכר כפור כי אליו. הוא נושא את נפשו.
 סלח ליריאים נדברו. כיום אשר שברו. תזכו: °ודל בא להודות
 ממחר. על סכלו אשר סכל. אל טובך יהי נזחר. על משתה ועל
 מאכל. ובא השמש וטחר. ואחר יאכל. ותשליך עונות גברו.
 בעינות תהום ויסכרו. תזכו: °דלנו מחטאה. יושב בשמים. כבוא
 השמש קראה. לבאי באש ובמים. לשנה הבאה בירושלים. וזרים
 בכס גערו. מארץ ינערו. תזכו: °העתר נא ורצה. לקרוא לעמוסיך.
 לך אכול ושתה בדיצה. לחמך ועמוסיך. כי כבר רצה. אלהים
 מעשיך. ראה חיים אשר שפרו. ומרוב לא יספרו. תזכו: °קרא
 °טוב נא לדל מועד. אשרו מצהרים. צאת מחטאים רועד. ומרוע
 כפים. כבוא השמש מועד. צאתך ממצרים. חדה כי אותך אשרו.
 דברים לפניך כשרו. תזכו:

שומע תפלה. אלהינו שבשמים חתמנו בספר חיים טובים: אשב"ש חתמנו בספר
 מוונגות ופרנסה. אשב"ש חתמנו למחילה ולסליחה ולכפרה. אשב"ש עשה
 עמנו אות לטובה וגו'. ויעבור. קדים מלא. תענו ותעתרו:

תפלת ערבית כמו בחול. אחת חוננתנו. וקדים מלא. ומנדיל על הסוס.
 ואם היה במוצאי שבת אומר סדר קדושה. וקדים מלא:

תם ונשלם חלק שני

בעזרת אל אחד ואין שני.

הערות ותקונים

מאתי אברהם יעבץ

דף ג' ד"ה ולאחר כו' שתי שעות. משמע דעת הסר"ע לפרש דברי ר' יוסעב עד תחלת שלש שעות. דהיינו סוף שתי שעות ביום, והקורא מאריך ואילך, היינו מתחלת עשרה שלישות ואילך, לא הספיד בכרכות. והנה מלאנו בעד לדבריו מדאמר (בכרכות דף ג' ע"ב) שית דלילית ותרתי דיומא הוה תרתי משמרות ע"ש. וכן הוא דעת סר"ע ורבינו שמחה בהגה"ם מיימונית ה' ק"ט ס"א, אלא דשם דחה דבריהם, וגם פסקין להלכה זמן ק"ש עד סוף שלש שעות:

דף ד' ע"ב שורה שנייה. ל"ו והכי אמר רב נחשון ריש מחיבתא כריעות שמרעין וכו', הכל דבור אחד. וכן הוא בטור ס' ל"ו וכו' ארוחות חיים:

שם ושללו חמש כריעות כנגד ד' שעות וכו'. מה שהגיס המעתיק ומכרח דנפשיה, מלאו מפורש בטור שם. ועיין מהר"ח במקומו שהעורר על מנין החגיגה שעות בכסוף הזה. אלא שגם גם שם ט"ס, וז"ל ג"ס שמי וכו' נבאות הכי ס' ע"ו"ש. אמנם בספר ארוחות חיים הגירסא ד' כריעות כנגד ד' שעות שבכסוף. ולפ"ז לא חשב נבאות מפני שאינו אלא כנו, וכמעט הר"ח:

דף ט"ו, ד"ה ושמוקב. הנוגזל כע"ז לא אמרן אלא דזימין משי וזמין לא משי אכל משי ולא משי לוח לן. כה. לפיכך הגירסא בשבת דף ס"ב ב' לא אמרן דלא משא כלל אכל וכו', וכן שירש"י בסוטה דף ד' ב' ד"ה הנוגזל וז"ל שאוכל תמיד בלי גטילה ידים עכ"ל. והנה לגירסת הסר"ע תהוהך בפשיעות קשיה תהו' בסוטה שם, דבשבת מייירי דזמין משא וזמין לא משא ע"כ עושבו דבא לדי עניות. והסיד דבסוף בשאכל תמיד בלי גט"ו תהוהך עושבו ועקר מן העולם:

דף ט"ו ע"ב ומאן דעאיל אלינשי דמכין רפחא וכו' ותו מפרשין לה למתא וכו'. הלשון מגומגם קצת, ונראה לפרש כוונת הספר כן. הא דשקלי וטרי רב זבד ור"ס אינו כ"א כהא ומואל כהם מהרשים פחות מעשרה, אש עונה אחרים ברוך בלא שם. אכל אש במכרבים מעשרה ולמעלה שאומרים נברך אלינו, עונה גם הוא ברוך אלינו, וזו היא דעת בה"ג. הובא בחו"ס ברכות דף מ"ה ב' ובש"ע ס' ק"ל"ח. ולפי זה מה שכתב ותו מפרשין לה למתא וכו' חוזר לאמעלה, כלומר זה שאמרנו הוא רק על אינש מעלמא [ז"ל דעאל] גבי דקא מכרין בהמ"ז א' ג' אינו עד פחות הד מעשרה. [אכל] אי אשכח למאן דמברך נברך לאלהינו וכו' וכמו שכתבנו. אלא שגם עוד שעות בכסוף וז"ל רב זבד אמר ברוך הוא ומבורך, וכן בגמרא שם לא נזכר ה' כלל, ובהלכות הרעב"ס פשיק בפירוש ברוך הוא ומבורך. והכי תמואל וזכיר האינש מעלמא השם במקום שהמכרבים עומם פקסם פחות מ' אינש מוכרבים:

דף י"ח ע"א ד"ה ומאן דמשקא ליה וכו' עד והלכתא הדר. לכאורה קשה שאינו פושט כ"א על תפלה ק"ש ואנא וי"ב. סוף לן עדין ברהמ"ז וברכת שבעת הנומים: ארלי חוזר הוא והלכתא הדר אכלו, ופשט ליה ברכת המזון וברכת שבעת הנומים [שגדעתו] גם הוא דאורייתא] מהיחא שמעתא חוזר לברך מספק:

דף כ' ע"ב בתחנתו גרו דמע, תמרמר וחמרי לבבי וכו', נראה שז"ל תמרמר וסטר, עשה"ס סמר משודך כשרי:

דף ל"א ע"א נוסחת הגאון הזה הובלת כמו שהביאה הרמב"ם ז"ל, אלא מן מלת קסם הנוסחות שונות. ועיי' בארוחות חיים. וכבר נשאו ותנו הריב בכרכות זו הרש"ל והטובס והט"ו. והיה נראה מן לפי נוסחתנו שאנו אומרים אהם חוננתנו לבני לאמר כלל אהם חונן, כי הוא כפל לשון ב"פ. אלא שכבר הנוסח פשוט לאמר גם אהם חונן גם אהם חוננתנו, עיי' ש"ע א"ח ס' ר"ד בע"ז שם בשם בה"ח ז"ל עטס הספל, ולפע"ד אהם חונן לאדם דעת ומלמד לאנש בינה מוכח על כל בני אדם בכלל כוכרי ישראל, באשר כולם יש להם חלק בנית אהם ועל כולם הוסיף אהם כל הכריות בהדר גאווה ויפח בלשם נשמת רוח מביטו וימלאם דעם והשכל, אלא שבמואל ש"ק הוסיפו הנומים השלמים לבנת ההבדלות שאנו מוכרין בהרכה זו, להזכיר גם זה ההבדל שתין אהם מדע הרתו וילמדו לעשות חוקי רצונו, ואידי דבעי למומר בין ישראל לעמים הוכיז גם את זאת:

הערות ותקונים

דף ל"א ב', ומביאין לו כוס והקורק של אור ומגדך וכו' עד וירי לי לישועה. כל כענין כוס פוגה. כבוד סי' רל"ט, ומה שלא הזכיר כאן ברכה בשמים, אולי מפני שאין צריך לחזור אחרים. ויכול להיות ששמת ע"י המעתיקים: ובר של שכהה יש קוראים אורו פוחה וי"א פרבה בטי"ה מכבר מהה. ומעטריה של מיכלל מזה ואחד. ולפיכך לזה כיוון בעל המאמר אינו דומה שונה פרקו מזה פעמים למה שכתוב פרקו מזה ואחד, וברכ מסר"ג קורניל מזה כ"י השמות כ"י לרמ"ז ח"ל פורה. הוא ע"ר של שכהה והדו וכו', ומשגישים אורו בשם לרמימם רמימם מיימם [אולי ל"ל גם ימם] מס ס', והוא שם חדש בליעל הולך ומתמעט. ח"ש פורה דרכתי לברי ג' כדלה משם מסר"ו ע"ל. ובסידורים שלנו מלאתי לרמימם וכו' במ"ך. וזהו הגאון יעקב כ"ש עמודי שמים שלו כשנעוה אין אלו נהגין לומר כלל שומר נפשו ורחק מהס עכ"ל, ובלי ספק מתוקם גם לסדר"ע נזמן מאוחר:

דף ל"ב א', וכן שמענו מרבובות שמוזה לעשות כן, כלומר שיירי מזה מעבדין אה כפורענות. האו כלומר איננו מוכן כלל וכן כבוד שם אינו, וז"ל לפי ששיירי מזה מעבדין וכו':

שם ע"ב. ומו שצריך לעשות מלאכה במזמלי שבת וכו'. כל זה מובא כבוד שם, ועיין ב"י:

דף ל"ג ע"א. עיי' בגמ' שם. ולי נראה כי מתחלה התקינו התפלה האחת ימי רצון גם מי שעשה נסים לתאמה ברי"ח עליו, ולכבודו בלבד שהיום הוקבע החודש. כמו שסיים במנהג נזמן שקדשו עפי' בראים. שהיו אמורים ברכה על הכוס, ועוד ברכו ברכה אחרת, זה הדוד לב' הסדו אשר מלא רוח חממה ותכונה בלב חממים והדיעם בינה לעתים, לקבוע הדקום ומועדום, אח"כ התפללו על הקומת ירושלים, כהגלות אליהו, וזיאת כמשיח, על קיום תלמידי חכמים, ועל כרוב נשורות עונות וכו', ועל כל דבר והבר ענו הקהל אמן. אח"כ הכריזו מקודם החודש מקודם. ברי"ח וכו'. כמו שהובאו הכל במס' סופרים פרק י"ט. והנה יודע כל חכם לב כי מוסח הסי"ר שמונה כאן כולל ממש עניני התפלות הכל כשנוי לשון. וכן נראה לאמרו ברי"ח ענמו כמו שאמרו בזמניהם בפרק"ש הרודף בוקדוש, ברי"ח. ובלי כל ספק הזכירו גם הם את החודש, אלא שבכל סידורי ספרד מלאה סי"ר בשבת שלפני ר"ח שמכריזין בו החודש וכן הוא בנבחרים"ס, ולא ידעתי מאין יא' המנהג לכבוד החודש בשבת שנפניו-אולי מפני כהנעלות והגלות לא ה"ל לנס בזמן מן הזמנים בתי כניסיות קדושים להפלה כנס כבוד כל ימי השבוע הקנו לכבוד החודש בשבת שלפניו, עכ"פ מה שאמורים במנהג אשכנז יביי רצון כללו כיום ב' וכו', אין לו מקום כלל. אבל בא ע"י גלגול מר"ח רק הכרוח האחרון אחינו ב"י נופך אח"כ, וכן בנבחרים"ס אינו מוזכרו. ואפשר עוד לאשר קרא איהו חזן הכנשא כלשון שכתוב כאן מקדש וגולל ספר ואומר ימי רצון וכו', כיסג לאמנם אחר קריאת התורה כ"י ו' מנגלי שיש לב שאינו ענין רק בראשי חדשים. ובסימם עוד שאתחו אין לומרין (החה אשר בראשונה יסדו לאמרו דווקא ברי"ח וגם בשבתות) אותם כיום שאין בו התנו. כיוא כנס מנינו נוסחות תפלות ברכה ופנימם שנתהקו ממקום למקום, וכל רואיכם לא יכירו. בלי דעה מה ראיהם ותכליהם. ולרוב ישארו הדברים החומים: שם, מי שעשה נסים וכו' וישיב בנים לנבולם. הוא יעשה וכו' לנו ולכל ישראל. בסימן טוב יהא לנו ר"ח פלוני. הקב"ה יהדרשהו וכו', כ"ל, וכן הוא בנבחרים"ס:

דף ל"ד א', הוכרנו לפניך טיסקא שבת וכו', נוסח זה הובא בסיורי ברכה מהגאון חיד"א בשם הסדר"ע ג' ואלונו הנוסח לאשר במקום זה. וזה קרין שבת וקרין כיום כלומר. אולם בשנת ור"ח נוסחים ברכה לבלי לאמרו. וכן אינו ברוב סי' מזויקים. והענין מפני שכן מוסף שבת ור"ח סמויין זה אלא זה כבוד ע"כ אין להשאק ביניהם, והענין ברכה לבלי לאמרו כלל גם בשנת וי"ט, עי' אבחרים"ס, חס לשון התמימה שכתוב בסידורים זה קרין שבת וכו' מלאתי בשם רבינו שלמה ז"ל שאין ראוי לאמרו, לפי שדברי הסופר הוא להודיע שכל זה שכתוב אינו קרין וזה אחד אלא קרין וזה פלוני וכו', ואלא כמו שסיים קרין שבת יתחיל מיד קרין המאורע ולא יסיקו ביניהם לפעם זה קרין וכו' עכ"ל. ולי נראה להכריע ביניהם שמשקרא לא הוקבע הנוסח זה קרין וכו' לאמרו כ"א בשבת חס"ט או בשנת וי"ט האחרון על פסח דווקא, מפני ששאקי קרין המוסף מתחילין יוסקרהם. ואם לא נשאקי בין קרין מוסף שבת לשל פסח, משתמע שחור הכל גם וסדקתם על וביום השבת שקראו כחלום. ע"כ בעוב ענין התקנו שהיו משאקים ביניהם ואמורים זה קרין שבת, כלומר עד כאן, ומאין ואיך קרין המאורע כלומר וסדקתם. לא כן בשאר ימינו שונים או ברי"ח שחלון בשבת שלנו מוזכרין בספוקי מוסף יום המאורע. ומתחילין ברי"ח ובראשי חדשים. בימים הראשונים ש"ס וכחודש הראשון. בשבועות וביום הכבושים. בשבתות ובתחמם שאר יום, וכן וביום שמי עליבו וכו', וכן ברי"ח וביום הכפורים. ואין שום מקום כלל לנעוה במכר אין צריך לכל הכובס

הסופסופ ספיה . והדרכה אך למוחר הוא משגת כמעתיקים וכמדפיסים שלא ידעו עיקרו של דבר :

ישם אא"א חדש עלינו וכו' אא"א רצה וכו'. כן הוא גם נוסח התפלה של כרמנים ז"ל ומה שיש לדבר
בזה מעטין כמיכות מעין החימה כמון לחימה עיין בחקרי לב ס' ע"ג :

דף ל"ו א'. מועילין שתי חרות וכו' עיי' בדף מ"א ב' ובעשרה שם , מהלשון שכתוב שם משמע שהוילאו בחתלה
רק ספר אחד ומשגמרו הקריאה בראשונה חזרו והוילאו אחר למשטיר , אולם מלשון כאן נראה שאין
דבר מוכרע :

ישם ע"ב . מה שכתוב ואם כחה מותר להדליקה . הכוונה שאין נרין לעשות פחילות הדקות בכל לילה אבל מותר להדליק
במה ששאר מאתמול וכן עד כמה פעמים עד שיכלה וכו' . עיי' שרש אר"ח סימן הרע"ג ס"ק ד'
ובאגודרס"ס בשם רבינו גרשון בר' שלמה : ישם ושמונה ימי חנוכה מותרים במלאכה אמר רי"ל כו' עד באתו כנס ,
כ"ל , והשאר ע"ס , כן נראה לפע"ד :

דף ל"ו . ולא אמרינן האל דהא אמרינן ה' אליהו . יש מקשים הלא בברוך שאמר ובברכה אבות וכן בברכה
הטוב ומעטוב דברמ"ו ג"כ אמורים האל אחר ה' אליהו . ונראה שאינו דומה כלל זה לזה , דהנה כל
ברכה שפותחת בברוך יש לה שני חלקים , א' הברכה ה' ומלכות , שהוא כעין גושא המאמר , וב' עיני הדבר בעצמו שעליו
נתיקרה בברכה , או שהוא המאמר , ויש משמע לרדוף ומטבע קצר בכל אחד משני החלקים הללו . אשר ע"כ א"ל למה
מוזכר בג' ברכות כ"ל האל אחר שכבר הזכיר ה' אליהו , מפני שכך הוקבע להאריך בשתי ותוארי ה' המבדק , משא"כ
בברכה שנפנינו שלא חשו חכמים להאריך בה בחלק ספרת תוארי ה' , למה יתוור לאמר האל , אם לא שחזור על
הרב את רבינו שהוא גשוא המאמר , וגם זה ודאי אך למוחר כי די במה שהזכיר ה' אליהו . ולפי זה מתן דגרים
בברכה הטוב ומעטוב אל שכלל וים וכו' אינו אלא טעם , דהא כבר הזכיר ה' וכל התוארים והזכיר גם האל הא הו
למה לו , והדברים נכוחים למבין . עיי' אר"ח קפ"ט בע"ז שם :

דף ל"ט ומברך וכו' לאלל מנה . כהוב באר"ח ז"ל וכתב רב עמרם ז"ל בסדרו שנוברקין לחלו מנה ולאכול מרור בלמ"ד,
וכי"נ דעת הרמב"ם ז"ל לפי הכלל שכתב בה' ברכות שכל מנה שחובה עליו והתכוון להוילאו עמו ולהוילאו
אחרים שמברך בלמ"ד לעשות , וכ"כ הראב"ד והרמב"ן והרא"ם והרשב"א ז"ל עכ"ל . והנה הרמב"ם ז"ל בה' חמד"מ ספק
לברך על האילת מנה וע"א מרור , וכבר הקשו עליו בסודר לכללו בהלכות ברכות פ"א , ע"ש כ"מ . והגאון חק
יעקב בס' הלי"ב כתב לתרונו מקום שהוא לשון המקרא על מנות ומרורים יאכלוהו ע"כ ספק לברך בעל . ובמחלה מכ"ח
דברים אלה אין להם שחר כלל , כי על שכתוב חזור על הפעל יאכלוהו , ונמשך במקום עם . ועל שברכה מוסב על
ונו , והנה רחוקים מאוד זה מזה במוקד :

דף ל"ט ע"א . ונאמר לפניו הללויה . הללויה הלרו עבדי ה' עד אם הבנים שמחה
הללויה . בצאת ישראל עד למעינו מים . ברוך אתה ה' וכו' . כ"ל :

ישם ע"ב . ונעילין יריסה . כל לשון הסודר מן ומעלין עד אלה נססה שכתב , הוא מגומגם . והשבושים מרחמים
על פניו . מעורב משאלה ותשובה גם יחד , ומעני שהספרון מרובה על העמוד לא תשגמו לחקנו . כל
קורה בספר יבור לו דרך הישרה לפניו , ואם יעלה בידו יסגל המכלה לבאים אחריו :

ח"ב

דף נ"א ע"א ולא ועשה את אילנו ואת איל העם וכו' זאת סר העולה ואת שבעת כפאים תמימים כו' . כעין זה
נמצא ג"כ בסדר העבודה במחזור שלנו המתחיל אמון כח . ועיין בתיאור קריאתו מועד להרא"ף
שהקשה שהוא דלת כמאן , לפי מוסחתנו בנמאל , ע"ש שבדבריו ותורטו גם בדברים כאלו , ומקשים שם , אך כל
זה איננו קוב לי להיות הסיוע שלא אליהו דלכתא :

B

603.

古今圖書集成